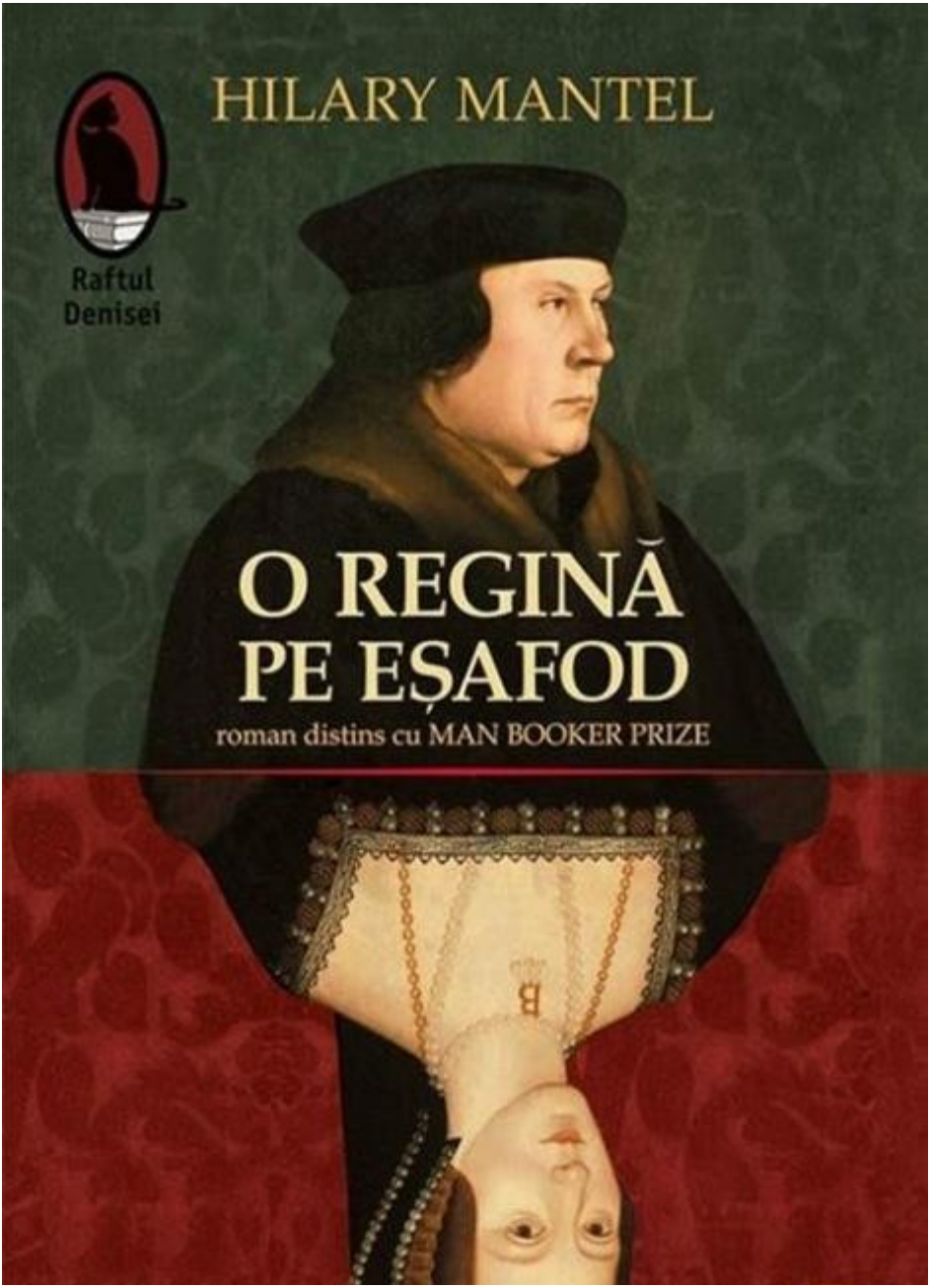
HILARY MANTEL
Raftul Denisei
O REGINĂ PE EȘAFOD
roman distins cu MAN BOOKER PRIZE

Hilary Mantel

O REGINĂ PE EŞAFOD

Traducere din limba engleză
ANCA IRINA IONESCU

EDITURA LITERA
Bucureşti, 2021

HILARY MANTEL

BRING UP THE BODIES

Copyright © 2012

ISBN: 978-606-33-7370-1

O REGINĂ PE EȘAFOD

Hilary Mantel

Traducere din limba engleză
ANCA IRINA IONESCU

LITERA
București

Hilary Mantel este o romancieră britanică, născută în 1952, în Glossop, Derbyshire. A studiat Dreptul la London School of Economics şi Sheffield University. După absolvire, a lucrat ca asistent social, apoi a trăit cinci ani în Botswana şi alţi patru în Arabia Saudită, înainte de a reveni în Anglia, la mijlocul anilor '80. În 1987 a primit Premiul Shiva Naipaul Memorial pentru un articol despre oraşul Jeddah, iar între 1987 şi 1991 a fost critic de film pentru The Spectator. Cele douăsprezece romane scrise până în prezent i-au adus recunoaşterea literară şi numeroase premii. Printre cele premiate se numără Eight Months on Ghazzah Street (1988), Fludd (1989), A Place of Greater Safety (1992), A Change of Climate (1994), An Experiment in Love (1995). Alte lucrări includ: The Giant, O'Brien (1998), Giving Up the Ghost: A Memoir (2003), Learning to Talk: Short Stories (2003) şi Beyond Black (2005), nominalizat la Premiul Orange pentru ficţiune în 2006. Wolf Hall (2009) a primit unul dintre cele mai prestigioase premii literare din lume, Man Booker, iar continuarea sa, O regină pe eşafod (Bring Up the Bodies, 2012), a câştigat, de asemenea, Premiul Man Booker. Ultimul roman din serie, The Mirror & the Light, a apărut în 2020.

HILARY MANTEL
O REGINĂ PE EȘAFOD

Traducere din limba engleză
de Anca Irina Ionescu

LITERA
București

Din nou pentru Mary Robertson:

laude cu totu-ndreptăţite,

izvorâte grabnic direct din inimă

Personaje

Familia Cromwell

Thomas Cromwell, fiu de fierar: acum secretarul regelui, şef al Cancelariei, rectorul Universităţii Cambridge şi adjunctul regelui în calitatea acestuia de cap al Bisericii Angliei

Gregory Cromwell, fiul lui

Richard Cromwell, nepotul lui

Rafe Sadler, secretarul lui principal, crescut de Cromwell ca un fiu

Helen, frumoasa soţie a lui Rafe

Thomas Avery, administratorul casei

Thurston, bucătarul-şef

Christophe, un servitor

Dick Purser, supraveghetorul câinilor

Anthony, saltimbanc

Morţii

Thomas Wolsey, cardinal, legat papal, lord cancelar; eliberat din funcţie şi arestat în 1530, mort în acelaşi an

John Fisher, episcop de Rochester; executat în 1535

Thomas More, lord cancelar după Wolsey; executat în 1535

Elisabeta, Anne şi Grace Cromwell, fiicele lui Thomas Cromwell şi ale soţiei acestuia, decedate în 1527-1528; de asemenea, Katherine Williams şi Elizabeth Wellyfed, surorile lui

Familia regelui

Henric al VIII-lea

Anne Boleyn, cea de-a doua soţie a regelui

Elisabeta, copil, fiica lui Anne, moştenitoarea tronului

Henry Fitzroy, duce de Richmond, fiul nelegitim al regelui

Celelalte rude ale regelui

Caterina de Aragon, prima soţie a lui Henric, divorţată, aflată în arest la domiciliu la Kimbolton

Mary, fiica lui Henric cu Caterina şi moştenitoarea tronului; de asemenea, în arest la domiciliu

Maria de Salinas, fostă doamnă de onoare a Caterinei de Aragon

Sir Edmund Bedingfield, administratorul Caterinei

Grace, soţia acestuia

Familiile Howard şi Boleyn

Thomas Howard, duce de Norfolk, unchiul reginei: un senior feroce şi duşmanul lui Cromwell

Henry Howard, conte de Surrey, fiul lui

Thomas Boleyn, conte de Wiltshire, tatăl reginei; „Monseigneur”

George Boleyn, Lord Rochford, fratele reginei

Jane, Lady Rochford, soţia lui George

Mary Shelton, verişoara reginei

În afara scenei: Mary Boleyn, sora reginei, acum căsătorită şi trăind la ţară, dar mai înainte amanta regelui

Familia Seymour de la Wolf Hall

Bătrânul Sir John, vestit pentru că avusese o relaţie amoroasă cu nora sa

Lady Margery, soţia sa

Edward Seymour, fiul lui cel mai mare

Thomas Seymour, un fiu mai mic

Jane Seymour, fiica lui, doamnă de onoare a ambelor regine ale lui Henric

Bess Seymour, sora ei, căsătorită cu Sir Anthony Oughtred, guvernatorul din Jersey, acum văduvă

Curtenii

Charles Brandon, duce de Suffolk, văduvul lui Mary, sora lui Henric al VIII-lea; un senior cu intelect limitat

Thomas Wyatt, gentleman de o inteligenţă excepţională; prieten cu Cromwell, bănuit că a fost iubitul lui Anne Boleyn

Harry Percy, conte de Northumberland, tânăr nobil bolnav şi plin de datorii, logodit cândva cu Anne Boleyn

Francis Bryan, „Vicarul iadului”, înrudit şi cu familia Boleyn şi cu familia Seymour

Nicholas Carew, comisul, răspunzător de grajdurile regale, duşman al familiei Boleyn

Henry Norris, cunoscut ca „Blândul Norris”, şeful gentilomilor aflaţi în serviciul intim al regelui

Francis Weston, tânăr nechibzuit şi extravagant

William Brereton, gentilom în vârstă, încăpăţânat şi certăreţ

Mark Smeaton, muzician suspect de bine îmbrăcat

Elizabeth, Lady Worcester, doamnă de onoare a lui Anne Boleyn

Hans Holbein, pictor

Clericii

Thomas Cranmer, arhiepiscop de Canterbury, prietenul lui Cromwell

Stephen Gardiner, episcop de Winchester, duşmanul lui Cromwell

Richard Sampson, consilier juridic al regelui în chestiunile matrimoniale

Funcţionarii de rang înalt

Thomas Wriothesley, cunoscut drept „Spune-mi Risley”, secretar însărcinat cu sigiliul personal al regelui

Richard Riche, procurorul general

Thomas Audley, lordul cancelar

Ambasadorii

Eustache Chapuys, ambasadorul împăratului Carol al V-lea

Jean de Dinteville, trimis al regelui Franţei

Reformatorii

Humphrey Monmouth, negustor bogat, prieten cu Cromwell şi simpatizant evanghelic; protectorul lui William Tyndale, traducătorul Bibliei, acum la închisoare în Ţările de Jos

Robert Packington, negustor cu simpatii asemănătoare

Stephen Vaughan, negustor din Anvers, prieten şi agent al lui Cromwell

„Vechile familii” cu pretenţii la tron

Margaret Pole, nepoata regelui Eduard al IV-lea, sprijinitoare a Caterinei de Aragon şi a prinţesei Mary

Henry, Lord Montague, fiul ei

Henry Courtenay, marchiz de Exeter

Gertrude, ambiţioasa lui soţie

În Turnul Londrei

Sir William Kingston, comandantul

Lady Kingston, soţia lui

Edmund Walsingham, adjunctul lui

Lady Shelton, mătuşa lui Anne Boleyn

Un călău francez

„Nu sunt un bărbat ca alţi bărbaţi? Nu sunt? Nu sunt?”

Henric al VIII-lea către Eustache Chapuys,

ambasadorul imperial

Partea întâi

I. Şoimii

Wiltshire, septembrie 1535

Copiii lui cad din cer. Se înalţă în şa să privească, în spatele lui se întind meleagurile nesfârşite ale Angliei; copiii cad, cu aripi aurite, cu firişoare de sânge în ochi. Grace Cromwell pluteşte în aerul rarefiat. Este tăcută când înhaţă prada, tăcută şi atunci când alunecă în zbor planat spre pumnul lui. Dar sunetele pe care le scoate, foşnetul penelor şi scârţâitul, oftatul şi gânguritul mic din gâtlejul ei sunt semne de recunoaştere intime, filiale, aproape dezaprobatoare. Pieptul ei este vărgat, din gheare îi atârnă fâşii de carne. Mai târziu, Henric va spune:

— Fetele tale au zburat bine astăzi.

Şoimul Anne Cromwell se aşază pe mănuşa lui Rafe Sadler, care călăreşte alături de rege şi face o conversaţie uşoară. Sunt obosiţi; în vreme ce soarele coboară, cei doi se întorc la Wolf Hall, lăsând frâiele slăbite pe grumazul cailor. Mâine soţia lui şi cele două surori vor pleca. Femeile astea moarte, cu oasele lor de mult afundate în lutul Londrei, au suferit o transmigraţie. Plutesc imponderabile pe curenţii superiori de aer. Nu le este milă de nimeni. Nu răspund nimănui. Vieţile lor sunt simple. Când privesc în jos, nu văd nimic altceva decât prada lor şi penele de împrumut ale vânătorilor: văd un univers sclipitor, tremurător, plin cu mâncare pentru ele.

Toată vara a fost aşa, o sfârtecare continuă, cu blană şi pene zburând peste tot; câinii bătuţi şi biciuiţi, caii obosiţi mergând cocoşaţi, gentlemenii oblojindu-şi vânătăile, entorsele şi băşicile. Şi cel puţin câteva zile soarele a strălucit deasupra lui Henric. Cândva înainte de amiază, norii s-au adunat dinspre vest şi a început să cadă o ploaie cu picături înmiresmate; dar soarele a apărut din nou cu o dogoare arzătoare şi acum cerul e atât de limpede, încât poţi să priveşti în paradis şi să-i spionezi pe sfinţi ca să vezi ce fac.

În timp ce descalecă şi predau caii grăjdarilor şi suitei regelui, mintea lui e deja la documente: la depeşele de la Whitehall, expediate cu cai în galop spre staţiile de poştă înfiinţate pretutindeni acolo pe unde merge curtea. La cina cu familia Seymour va asculta orice poveşti au de gând gazdele să-i spună; va accepta orice dorinţă a regelui, aşa ciufulit, fericit şi binevoitor cum pare în seara aceasta. După ce se va duce regele la culcare va începe şi noaptea lui de lucru.

Deşi ziua s-a încheiat, Henric nu pare dispus să intre în casă. Se uită în jur adulmecând mirosul sudorii de cal, are pe frunte o arsură de soare ca o bandă lată, cărămizie. Şi-a pierdut pălăria pe la începutul zilei şi, conform uzanţelor, toţi participanţii la vânătoare au fost nevoiţi să-şi scoată şi ei pălăriile. Regele a refuzat toate ofertele de înlocuire. Când amurgul se va lăsa peste pădure şi peste câmpii, slujitorii vor căuta panaşul negru tremurând pe fundalul întunecat al ierbii sau strălucirea insignei lui de vânătoare, Sfântul Hubert cu ochi de safir.

Se simte deja toamna. Se ştie că nu vor mai fi multe zile ca aceasta; aşadar, stau nemişcaţi câteva clipe, cu toţi băieţii de la grajdurile din Wolf Hall mişunând în jurul lor;

ţinutul Wiltshire şi comitatele de vest se întind într-o ceaţă albăstruie; stau nemişcaţi, iar mâna regelui se odihneşte pe umărul lui; chipul lui Henric este grav în timp ce evocă drumul făcut azi, printre boschetele verzi şi pârâiaşele repezi, pe lângă arinii de pe marginea apei, prin ceaţa uşoară care s-a împrăştiat pe la ora nouă; prin ploaia scurtă urmată de vântul uşor care s-a potolit şi s-a stins; prin arşiţa neclintită de după-amiază.

— Cum de nu v-aţi ars, domnule? întreabă Rafe Sadler.

Roşcovan de felul lui, asemenea regelui, are acum chipul de un roz aprins, plin de pete şi pistrui; până şi ochii par să-i sufere. Thomas Cromwell ridică din umeri şi-l cuprinde pe Rafe cu braţul pe când merg cu toţii spre casă. A străbătut toată Italia – zăbovind mult atât pe câmpul de luptă, cât şi în curtea umbrită a casei de negoţ – fără să-şi piardă paloarea londoneză. Copilăria de haimana, zilele petrecute pe râu sau pe câmp – toate acestea l-au lăsat la fel de alb cum l-a făcut Dumnezeu.

— Cromwell are o piele de crin, spune regele. Singurul aspect sub care seamănă cu această floare sau cu oricare alta.

Cu această tachinare, ceata de vânători se îndreaptă spre masa de seară.

Regele plecase de la Whitehall în săptămâna când murise Thomas More, o săptămână mizerabilă şi ploioasă din iulie, astfel încât copitele suitei regale se afundau adânc în noroi pe drumul spre Windsor. De atunci înaintează prin ţinuturile de vest; oamenii lui Cromwell, după ce au terminat treburile regelui de la Londra, au ajuns din urmă curtea regală la mijlocul lui august. Regele şi însoţitorii lui

dorm neîntorşi în case noi de cărămidă roz, în case vechi ale căror fortificaţii s-au prăbuşit sau au fost dărâmate şi în castele fanteziste care arată ca nişte jucării, castele lipsite de fortificaţii reale, cu ziduri pe care ghiulele unui tun le-ar doborî ca şi când ar fi de hârtie. Anglia s-a bucurat de cincizeci de ani de pace. Acesta este legământul Tudorilor: pacea este promisiunea lor. Fiecare familie se străduieşte să facă cea mai bună impresie în faţa regelui, de câteva săptămâni oamenii tencuiesc de zor cuprinşi de panică, cioplesc pietre în mare grabă şi gazdele suveranului se reped să atârne trandafirul dinastiei Tudor alături de propriul lor blazon. Caută cu înfrigurare şi şterg de peste tot orice urmă a Caterinei, fosta regină, zdrobesc cu ciocanele rodiile de Aragon, bucăţelele lor sfărâmate şi seminţele sunt împrăştiate. Şi în locul lor – dacă nu este timp pentru sculptat – pe blazoane este pictat în culori stridente şoimul lui Anne Boleyn.

Hans i-a ajuns din urmă şi a schiţat un portret al reginei Anne, dar acesta nu i-a plăcut; cum să-i mai faci pe plac în zilele acestea? L-a desenat pe Rafe Sadler, cu bărbuţa lui îngrijită şi gura strânsă, cu pălăria la modă, un disc cu pene care se clatină într-un echilibru nesigur pe capul lui tuns scurt.

— Mi-ai făcut nasul foarte turtit, maestre Holbein, se plânge Rafe, la care Hans îi răspunde:

— Şi cum aş putea eu să-ţi repar nasul, Master Sadler?

— Şi l-a rupt pe când era copil, alergând prin ţarc, spune Cromwell. L-am scos chiar eu de sub picioarele calului, era un ghemuleţ amărât care urla din toţi bojocii după maică-

sa. Îl strânge pe băiat de umăr. Haide, Rafe, curaj, eu cred că eşti foarte chipeş. Aminteşte-ţi ce mi-a făcut Hans mie.

Thomas Cromwell are acum vreo cincizeci de ani. Are un trup de truditor al pământului, îndesat, viguros, cu tendinţă de îngrăşare. Părul, cândva negru, i-a încărunţit, iar pielea palidă şi netedă pare să fi fost gândită să reziste deopotrivă la ploaie şi la soare; oamenii strâmbă din nas şi spun că tatăl lui era irlandez, deşi în realitate fusese berar şi fierar în Putney, şi mai tundea şi oi, un om băgat în fel de fel de treburi, arţăgos, beţiv şi scandalagiu, adus adesea în faţa tribunalului pentru că bătuse pe cineva sau pentru că înşelase pe altcineva. Cum de fiul acelui ins a putut ajunge atât de sus în cercurile puterii – aceasta e o întrebare pe care şi-o pune toată Europa. Unii spun că s-a ridicat odată cu familia Boleyn, rudele reginei. Alţii spun că a obţinut totul prin intermediul cardinalului Wolsey, fostul lui protector; Cromwell a fost omul lui de încredere, a făcut rost de bani pentru el şi îi ştia secretele. Alţii afirmă că s-a înhăitat cu tot felul de vrăjitori. A început să umble prin străinătate încă din copilărie, a fost mercenar, negustor de lână, bancher. Nimeni nu ştie pe unde a fost şi pe cine a cunoscut, şi nici el nu se grăbeşte să spună. Nu se cruţă niciodată când este vorba să-l slujească pe rege, îşi cunoaşte valoarea şi meritele şi are grijă să fie răsplătit: slujbe, privilegii, titluri de proprietate, conace şi ferme. Ştie cum să se descurce, are metoda lui; farmecă un om sau îl corupe, îl ademeneşte sau îl ameninţă, îi arată care este adevăratul lui interes şi-i prezintă respectivului anumite aspecte ale personalităţii sale despre care nici el nu ştia că există. În fiecare zi domnul Secretar are de-a face cu nobili care, dacă ar putea, l-ar nimici dintr-o singură lovitură, ca pe o muscă. Ştiind acest lucru, se distinge prin politeţea sa, prin calmul şi atenţia neobosită

pe care le dedică problemelor Angliei. Nu are obiceiul să se explice. Dar ori de câte ori l-a chemat norocul a fost prezent, ieşind imediat în prag şi deschizând larg uşa la bătaia lui timidă în lemn.

În locuinţa sa din Austin Friars, portretul stăpânului casei domnea pe perete; era înfăşurat în stofe de lână şi blănuri, strângând un document cu mâinile încleştate de parcă ar fi vrut să-l stranguleze. Hans împinsese o masă ca pentru a-l zăgăzui, spunând: „Thomas, nu trebuie să râzi”. Continuaseră în felul acesta; Hans fredona în timp ce lucra, pe când Cromwell privea feroce cam pe la mijlocul distanţei dintre ei. Când văzuse portretul terminat, spusese:

— Dumnezeule, arăt ca un ucigaş!

Iar fiul lui, Gregory, îi replicase:

— Ce, nu ştiai?

Acum se fac reproduceri pentru prietenii lui şi pentru admiratorii evanghelici din Germania. Nu se va despărţi de original – „dacă tot m-am obişnuit cu el”, după cum îi place să spună –, aşa că atunci când intră în hol găseşte versiuni ale lui însuşi în diverse etape de devenire: un contur provizoriu, parţial trasat cu cerneală. De unde să începi cu Cromwell? Unii încep cu ochii lui mici şi pătrunzători, alţii, cu pălăria. Unii ocolesc chestiunea şi pictează sigiliul şi foarfeca, alţii pornesc de la inelul cu turcoaz pe care i l-a dăruit cardinalul. Indiferent de unde încep, rezultatul final va fi acelaşi: dacă bărbatul din portret are o nemulţumire împotriva ta, n-ai vrea să-l întâlneşti într-o noapte fără lună. Tatăl lui, Walter, spunea:

— Băiatul meu, Thomas, te uiţi o dată urât la el, şi-ţi scoate ochii. Pune-i piedică, şi îţi taie piciorul. Dar dacă nu-l calci pe coadă, este un adevărat gentleman. Şi le dă de băut tuturor.

Hans l-a pictat pe rege cu un chip blând, îmbrăcat în mătăsuri, şezând după masă împreună cu oaspeţii lui, cu ferestrele deschise ca să audă cântecele întârziate ale păsărilor şi să vadă primele lumânări care sosesc împreună cu fructele glasate. În fiecare etapă a călătoriei sale, Henric poposeşte la reşedinţa seniorului local, împreună cu regina Anne. Suita lui este găzduită la nobilii de rang mai mic. Se obişnuieşte ca, cel puţin o dată în timpul vizitei, gazda regelui să le ofere drept mulţumire o masă acestor gazde secundare, ceea ce înseamnă un efort deosebit din partea lui. Trebuie să numere căruţele care vin cu provizii în timp ce bucătăria începe să se agite; se trezeşte el însuşi dis-de-dimineaţă, înainte să se lumineze de ziuă, când cuptoarele de cărămidă sunt curăţate şi pregătite pentru prima tranşă de pâine, carcasele de animale sunt despicate, oalele, aşezate pe pirostrii, păsările, tăiate şi jumulite. Unchiul lui a fost bucătar la un arhiepiscop şi, pe când era copil, stătea pe la bucătăriile de la palatul Lambeth; cunoaşte treburile acestea ca pe buzunarul său şi nimic din ceea ce înseamnă confortul regelui nu trebuie lăsat la voia întâmplării.

Zilele acestea sunt perfecte. Lumina limpede, netulburată prinde fiecare bobiţă de fruct care licăreşte în tufiş. Fiecare frunză, cu soarele în spatele ei, atârnă ca o pară de aur. Mergând spre vest în toiul verii, ne-am pierdut în urmăriri prin pădure şi am traversat văi până ce am ajuns în acel ţinut înalt unde, chiar şi peste două comitate, se simte prezenţa schimbătoare a mării. În această parte a Angliei, uriaşii, strămoşii noştri, şi-au lăsat lucrările de

terasament, roabele şi nişte pietre imense care încă stau în picioare. Iar noi, englezii, fiecare bărbat şi femeie, mai avem picături din sângele lor de uriaş în vene. În vremurile acelea de demult, într-o ţară nestricată de oi şi de plug, strămoşii noştri vânau zimbri şi elani. Pădurea se întindea înainte cale de câteva zile. Uneori se descoperă arme străvechi: securi care trebuiau mânuite cu ambele mâini şi doborau şi calul şi călăreţul dintr-o lovitură. Să ne gândim la rămăşiţele acestor bărbaţi morţi care îngraşă pământul. Războiul i-a îngropat acolo, şi războiul abia aşteaptă să se întoarcă. Când străbaţi aceste câmpii nu te gândeşti numai la trecut. Este vorba de ceea ce este latent în sol, de ceea ce zămisleşte; sunt zilele care vor veni, războaiele încă nepurtate, rănile şi morţile pe care pământul Angliei le ţine la căldură ca pe nişte seminţe. Când îl vezi pe Henric cum râde, cum se roagă, cum îşi conduce oamenii pe poteca din pădure, ai crede că stă la fel de bine înfipt pe tron ca şi pe cal. Aparenţele pot fi înşelătoare. Noaptea stă treaz; priveşte bârnele sculptate din tavan; îşi numără zilele. Şi spune:

— Cromwell, Cromwell, ce să fac? Cromwell, salvează-mă de împărat! Cromwell, salvează-mă de Papă!

Apoi îl cheamă pe arhiepiscopul de Canterbury, Thomas Cranmer, şi-l întreabă:

— Este sufletul meu osândit?

În acest timp, la Londra, ambasadorul împăratului, Eustache Chapuys, aşteaptă de zile întregi vestea că poporul Angliei s-a ridicat împotriva regelui său crud şi nelegiuit. Îşi doreşte din răsputeri să audă această veste şi este gata să pună la contribuţie oameni şi bani grei ca să se adeverească. Suveranul lui, împăratul Carol, este

stăpânul Ţărilor de Jos şi al Spaniei, precum şi al ţinuturilor ei de peste mare; Carol este bogat şi, din când în când, este furios pentru că Henric Tudor a îndrăznit s-o dea la o parte pe mătuşa sa, Caterina, ca să se însoare cu o femeie pe care oamenii de rând o numesc târfa cu ochi holbaţi. Chapuys îl imploră pe stăpânul său prin depeşe urgente să invadeze Anglia şi, unindu-şi forţele cu rebelii din partea locului, cu pretendenţii şi cu nemulţumiţii, să cucerească această insulă blestemată, unde regele şi-a reglementat propriul divorţ printr-o lege a parlamentului şi s-a proclamat Dumnezeu. Papa nu e deloc încântat de faptul că este luat în râs în Anglia şi numit „episcopul Romei", că veniturile i-au fost tăiate şi îndreptate spre vistieria lui Henric. Deasupra capului lui Henric pluteşte o bulă de excomunicare, formulată, dar încă nepromulgată, ceea ce îl transformă într-un proscris printre regii creştini din Europa: care sunt invitaţi, de fapt, încurajaţi să treacă peste Canalul Mânecii sau peste frontiera cu Scoţia şi să se servească din tot ceea ce-i aparţine ereticului. Poate că împăratul va veni. Poate că va veni regele Franţei. Poate că vor veni împreună. Ar fi plăcut să putem spune că suntem pregătiţi pentru ei, dar realitatea este alta. În cazul unei incursiuni armate s-ar putea să fim nevoiţi să dezgropăm oasele giganţilor şi să-i lovim în cap cu ele, pentru că nu avem armament, nu avem praf de puşcă, nu avem oţel. Aceasta nu este vina lui Thomas Cromwell; aşa cum spune Chapuys strâmbându-se, în regatul lui Henric ar fi fost mai multă ordine dacă Cromwell ar fi fost numit în post în urmă cu cinci ani.

Dacă vrei să aperi Anglia – şi el vrea din tot sufletul, n-ar pregeta să meargă pe câmpul de luptă cu sabia în mână –, trebuie să ştii ce înseamnă Anglia. În arşiţa lui august a stat cu capul descoperit la mormintele sculptate ale

strămoşilor, oameni în armură din cap până-n picioare, cu platoşă, cămăşi de zale şi mâini înmănuşate, ţepeni în tunicile lor, cu încălţările ascuţite la vârf odihnindu-se pe lei, grifoni şi câini de piatră: oameni de piatră, oameni de oţel, cu soţiile lor blânde încastrate alături de ei ca nişte melci în cochiliile lor. Noi credem că timpul nu-i poate atinge pe morţi, dar le atinge monumentele, îi lasă fără nas şi fără degete din cauza accidentelor şi a uzurii provocate de trecerea veacurilor. De sub faldul unei draperii apare picioruşul dezmembrat al unui heruvim; pe o pernă sculptată zace vârful unui deget retezat. „La anul trebuie să-i reparăm pe strămoşii noştri”, spun lorzii din comitatele de vest; dar scuturile şi animalele care se sprijină pe blazoanele lor, mărturiile realizărilor şi faptelor lor vitejeşti sunt întotdeauna vopsite proaspăt, şi seniorii aceştia îşi înfrumuseţează relatările cu isprăvile strămoşilor, cu ceea ce au fost şi ceea ce au avut: armele pe care le-a purtat strămoşul meu la Agincourt, cupa pe care a primit-o strămoşul meu chiar din mâna lui Ioan de Gaunt. Dacă în ultimele războaie dintre familiile York şi Lancaster părinţii şi străbunicii lor au ales greşit tabăra, păstrează o tăcere deplină. După trecerea unei generaţii greşelile trebuie iertate, reputaţiile trebuie refăcute; altfel Anglia nu poate merge înainte, va merge în spirală înapoi, în trecutul întunecat.

Nu are strămoşi, firește; nu de genul cu care te poţi lăuda. A existat cândva o familie nobilă pe nume Cromwell şi, când a intrat el în slujba regelui, heralzii l-au rugat să adopte, de dragul aparenţelor, blazonul acesteia. „Dar eu nu fac parte dintre ei”, a răspuns el politicos, „şi nu vreau să-mi însuşesc meritele lor.” Fugise de pumnii tatălui său când avea numai cincisprezece ani; traversase Canalul şi se înrolase în armata regelui Franţei. Luptase de când

învăţase să meargă, iar dacă tot lupţi, de ce să nu fii plătit pentru asta? Însă există meserii mai profitabile decât cea de soldat, şi el le descoperise. Aşa că se hotărâse să nu-şi grăbească întoarcerea acasă.

Iar acum, când gazdele lui nobile vor să ştie unde să plaseze o fântână sau un grup statuar cu cele Trei Graţii, regele le spune:

— Cromwell e omul vostru; Cromwell a văzut cum se face în Italia, şi ce e bun acolo e bun şi pentru Wiltshire.

Uneori regele pleacă dintr-un loc numai cu suita lui călare, regina cu doamnele şi cu muzicienii rămân în urmă, căci Henric şi cei câţiva favoriţi ai lui vor să vâneze prin ţinut. Şi aşa ajung la Wolf Hall, unde bătrânul Sir John Seymour aşteaptă să-i spună bun-venit în mijlocul familiei sale înfloritoare.

— Nu ştiu ce să zic, Cromwell, spune bătrânul Sir John apucându-l blând de braţ. Toţi şoimii aceştia botezaţi cu nume de femei moarte... nu te descurajează?

— Nu sunt niciodată descurajat, Sir John. Lumea este prea bună pentru mine.

— Ar trebui să te însori din nou şi să ai altă familie. Poate că-ţi vei găsi o mireasă cât timp stai la noi. În pădurea Savernake sunt multe femei tinere.

— Îl am pe Gregory, spune el privind peste umăr la fiul său; este tot timpul oarecum îngrijorat pentru Gregory.

— A, face Seymour, băieţii sunt buni, dar omul are nevoie şi de fiice, fiicele sunt o mângâiere. Uită-te la Jane. Ce fată bună!

Se uită la Jane Seymour, pe care i-o arată tatăl acesteia. O cunoaşte bine de la curte, căci a fost domnişoară de onoare a Caterinei şi este şi domnişoară de onoare a lui Anne, regina actuală; este o tânără ştearsă, cu o paloare argintie, tăcută şi cu obiceiul de a-i privi pe bărbaţi ca şi când ar fi o surpriză neplăcută. Poartă perle şi o rochie albă de brocart brodată cu garoafe mici. Îşi dă seama de cheltuiala deosebită; lăsând la o parte perlele, nu poţi alcătui o asemenea ţinută cu mai puţin de treizeci de lire. Nu e de mirare că se mişcă cu atâta delicateţe, ca un copil căruia i s-a spus să aibă grijă să nu verse ceva pe el.

— Jane, acum că eşti acasă cu ai tăi, eşti mai puţin timidă? o întreabă regele. Ia mânuţa ei de şoricel în palma lui mare şi adaugă: La curte nu poţi scoate nici o vorbă de la ea.

Jane îi aruncă o privire şi roşeşte de la gât până la rădăcina părului.

— Aţi mai văzut asemenea roşeaţă? se minunează Henric. Niciodată, decât dacă este vorba de o fecioară sub doisprezece ani.

— Nu pot pretinde că am doisprezece ani, murmură Jane.

La masă, Henric stă alături de Lady Margery, soţia gazdei. A fost cândva o frumuseţe şi, judecând după atenţia deosebită pe care i-o acordă regele, ai putea crede că încă mai este; a născut zece copii şi şase dintre ei sunt încă în viaţă, trei chiar în această încăpere. Edward Seymour,

moştenitorul, are un cap lunguieţ, o expresie gravă, un profil aspru: este un bărbat chipeş. Este un bărbat citit, chiar dacă nu studios, abordează înţelept orice sarcină i se dă; a fost la război şi, în aşteptarea şansei de a lupta din nou, se descurcă bine la vânătoare şi în turniruri. La vremea lui, cardinalul l-a remarcat drept un exemplar deosebit al familiei Seymour; şi el însuşi, Thomas Cromwell, a tras concluzia după o atentă observaţie că este în toate privinţele omul regelui. Tom Seymour, fratele mai mic al lui Edward, e zgomotos, lăudăros şi trezeşte interesul femeilor; când intră într-o încăpere, fecioarele chicotesc, iar tinerele căsătorite lasă capetele în jos şi-l privesc pe sub gene.

Bătrânul Sir John este un om cunoscut pentru sentimentele lui familiale. În urmă cu vreo doi sau trei ani, la curte se şoptea peste tot că o ciupise pe soţia fiului său, nu numai o dată, în focul patimii, ci de mai multe ori de când era căsătorită. Regina şi confidentele ei răspândiseră zvonul.

— Am socotit că a făcut-o de o sută douăzeci de ori, chicotise Anne. De fapt, Thomas Cromwell a socotit, şi el se pricepe la cifre. Am presupus că s-au abţinut de la ruşine duminica şi au lăsat-o mai moale în timpul postului.

Soţia trădătoare a născut doi băieţi, iar când purtarea ei a ieşit la lumină Edward a spus că nu-i va recunoaşte ca moştenitori, neputând fi sigur că erau fiii şi nu fraţii lui vitregi. Femeia adulteră a fost închisă într-o mănăstire şi, curând după aceea, le-a făcut favoarea să moară; acum are altă soţie, care cultivă o atitudine severă şi ţine un ac de năvod în buzunar pentru cazul în care socrul ei s-ar apropia prea mult de ea.

Dar toate acestea au fost iertate. Oamenii rezistă greu ispitelor cărnii. Această vizită regală pecetluieşte iertarea bătrânului. John Seymour are o mie trei sute de acri[1] de pământ, inclusiv un parc cu cerbi, restul în cea mai mare parte păşune pentru oi, valorând doi şilingi pe acru anual, ceea ce înseamnă că-i aduce 25% câştig curat în plus faţă de câştigul pe care l-ar obţine dacă l-ar ara. Oile sunt nişte animale mici cu faţa neagră, încrucişate cu o specie de munte din Ţara Galilor, oi crescute mai mult pentru carne, dar destul de bune şi pentru lână.

Când a sosit, regele, care era într-o dispoziţie bucolică, l-a întrebat:

— Cromwell, care ar fi greutatea ideală a unui animal?

— Treizeci de pfunzi[2], sire, a răspuns Cromwell fără să ridice privirea.

Francis Weston, un curtean tânăr, a intervenit pufnind:

— Master Cromwell a tuns oi, nu poate greşi.

— Am fi o ţară săracă fără comerţul nostru cu lână, a zis regele. Şi faptul că Master Cromwell se pricepe la meseria aceasta nu este de dispreţuit.

Dar Francis Weston şi-a ascuns un rânjet.

Mâine, Jane Seymour va merge la vânătoare împreună cu regele.

---

[1] Acru – unitate de măsură a suprafeţei; 1 acru = 4047 m² (n.red.).

[2] Pfund – unitate de măsură a masei; 1 pfund = 453,6 g (n.red.).

— Credeam că este numai pentru domni, îl aude Henric pe Weston şoptind. Regina o să se supere când o să afle.

— Atunci ai grijă să nu afle, băiete, murmură suveranul.

— La Wolf Hall suntem cu toţii vânători pricepuţi, se laudă Sir John. Chiar şi fetele mele, ai crede că Jane este timidă, dar pune-o în şa şi vă asigur, sire, că este precum zeiţa Diana. Nu le-am chinuit niciodată pe fiicele mele cu şcoala. Sir James aici de faţă le-a învăţat tot ce aveau nevoie.

Preotul de la capătul mesei încuviinţează din cap radios: un bătrân ţicnit, cu părul alb şi ochii sângerii. Cromwell se întoarce spre el:

— Şi tot dumneata le-ai învăţat să danseze, Sir James? Meriţi toate laudele. Am văzut-o la curte pe sora lui Jane dansând cu regele.

— Ah, pentru asta au avut un maestru de dans, chicoteşte bătrânul Seymour. Maestru de dans, maestru de muzică, asta le ajunge. Nu vor să înveţe limbi străine. Oricum nu se duc nicăieri. Dar vă mulţumesc, sire. Le-am pus pe fiicele mele să înveţe tot ce a învăţat şi fiul meu.

Uneori îi place să vorbească despre ele, despre Anne şi Grace, dusă de şapte ani deja. Tom Seymour râde:

— Cum aşa, le-ai pus să lupte la turniruri împreună cu Gregory şi tânărul Sadler?

— Numai asta nu, zâmbeşte el.

— Nu este ceva ieşit din comun ca fetele de la oraş să înveţe să citească şi chiar şi mai mult de atât, spune Edward Seymour. Ar fi putut deprinde meşteşugul socotirii.

Am mai auzit aşa ceva. Asta le-ar ajuta să-şi găsească soţi potriviţi, o familie de negustori ar fi încântată că au o astfel de pregătire.

— Închipuiţi-vă cum ar fi fetele lui Master Cromwell, spune Weston, eu nu cutez. Mă îndoiesc c-ar avea prea multă răbdare cu registrele de socoteli. Fără îndoială, ar mânui securea cu o îndemânare fără pereche. Numai cât s-ar uita la ele, şi ditamai bărbatului i s-ar înmuia genunchii. Şi nu vreau să spun că de iubire.

Gregory se foieşte. Este atât de visător, încât nici n-ai crede că a urmărit conversaţia, dar în tonul lui se simte clar jignirea.

— Îmi insulţi surorile şi memoria lor, domnule, şi nu le-ai cunoscut niciodată. Sora mea Grace...

Cromwell vede cum Jane Seymour îşi întinde mâna micuţă şi atinge încheietura lui Gregory; ca să-l salveze, riscă să atragă atenţia celorlalţi.

— În ultimul timp, spune ea, am deprins câte ceva în franceză.

— Serios, Jane? zâmbeşte Tom Seymour.

Jane lasă capul în jos.

— Mă învaţă Mary Shelton.

— Mary Shelton este o tânără drăguţă, spune Henric, moment în care vede cu coada ochiului cum Weston îi face semn cu cotul vecinului său; se spune că Mary Shelton a fost drăguţă cu regele în pat.

— Aşa că vedeţi, le spune Jane fraţilor ei, noi, doamnele, nu ne petrecem tot timpul cu bârfe şi scandaluri. Deşi numai Dumnezeu ştie că avem destule bârfe ca să dăm de lucru unui oraş întreg de femei.

— Chiar aşa? se miră Cromwell.

— Vorbim despre cine este îndrăgostit de regină. Cine îi scrie versuri. Plecându-şi ochii, adaugă: Vreau să spun, despre cine este îndrăgostit de noi toate. Domnul acela sau celălalt. Îi cunoaştem pe toţi pretendenţii noştri şi le facem inventarul din cap până în picioare, ar roşi ca para focului dacă ar şti. Ştim câţi acri de pământ posedă şi ce venit anual au şi după aceea hotărâm dacă le îngăduim sau nu să ne scrie un sonet. Dacă nu credem că ne vor putea oferi un trai de lux, le dispreţuim versurile. Este o cruzime, vă rog să mă credeţi.

Cromwell spune oarecum stingherit că nu e nimic rău dacă scrii versuri pentru doamne, chiar şi pentru cele căsătorite, la curte este ceva obişnuit.

— Sunt recunoscător pentru aceste cuvinte amabile, Master Cromwell, ne gândeam că poate vei încerca să ne opreşti, îi replică Weston.

Tom Seymour se apleacă în faţă râzând:

— Şi cine sunt pretendenţii tăi, Jane?

— Dacă vrei să afli, trebuie să-ţi pui o rochie, să-ţi iei lucrul de mână şi să vii să stai cu noi.

— Ca Ahile printre femei, intervine regele. Trebuie să-ţi razi barba frumoasă, Seymour, şi să te duci să le afli micile

secrete. Râde, dar nu e mulţumit. Asta dacă nu găsim pe cineva mai feciorelnic pentru această misiune, spune peste câteva clipe. Gregory, eşti băiat frumos, dar mâinile mari te dau de gol.

— Nepotul fierarului, sugerează Weston.

— Copilul acela, Mark, spune regele. Muzicantul, îl ştiţi? Are o înfăţişare delicată de fetiţă.

— O, spune Jane, Mark este cu noi oricum. Se plimbă tot timpul. Nici nu prea îl considerăm bărbat. Dacă vreţi să ne aflaţi secretele, întrebaţi-l pe Mark.

Conversaţia se îndreaptă în altă direcţie. „N-am ştiut niciodată că Jane poate să spună ceva despre ea însăşi”, se gândeşte Cromwell. „Weston mă pune la încercare, ştie că în prezenţa lui Henric n-am să-i cer socoteală.” Îşi imaginează ce formă va avea nota de plată, atunci când o va emite. Rafe Sadler îl priveşte cu coada ochiului.

— Aşadar, i se adresează regele, cum va fi mâine mai bine decât astăzi? Master Cromwell nu va putea să doarmă dacă nu a schimbat ceva.

— Am să modific orientarea pălăriei Maiestăţii Voastre. Şi norii aceia de dinainte de amiază...

— Ne-am dorit aversa. Ploaia ne-a răcorit.

— Dumnezeu i-a trimis Maiestăţii Voastre o ploaie de v-a udat leoarcă, spune Edward Seymour.

Henric îşi freacă locul ars de soare.

— Cardinalul se lăuda că poate să schimbe vremea. O dimineaţă destul de bună, spunea, dar pe la zece va fi mai luminoasă. Şi aşa era.

Henric face asta din când în când. Menţionează numele lui Wolsey în conversaţie, ca şi când nu el, ci un alt monarh l-ar fi trimis pe cardinal la moarte.

— Unii oameni se pricep la vreme, spune Tom Seymour. Asta e tot, sire. Nu aş cădea niciodată în admiraţie pentru el, de ce s-o fac?

— Era prea mândru pentru un supus, mormăie bătrânul Sir John.

Regele se uită în lungul mesei la el, Thomas Cromwell. L-a iubit pe cardinal. Toţi cei de aici o ştiu. Chipul lui este la fel de lipsit de expresie ca un perete recent văruit.

După masă, bătrânul Sir John spune povestea lui Edgar cel Paşnic. A fost seniorul de pe aceste meleaguri cu multe sute de ani în urmă, înainte ca regii să poarte numere; pe vremea când toate fetele erau frumoase, toţi cavalerii, galanţi, iar viaţa era simplă, violentă şi, de regulă, scurtă. Cum se gândea să ia de soţie o domniţă anume, Edgar l-a trimis pe unul din conţii săi să-şi spună părerea. Contele, care era şi prefăcut şi viclean, i-a trimis vorbă îndărăt că frumuseţea ei fusese mult exagerată de poeţi şi de pictori; când o vezi în realitate, spunea el, este o schiloadă şi priveşte încrucişat. Scopul lui era s-o păstreze pe fecioară pentru el însuşi, aşa că a sedus-o şi s-a însurat cu ea. Când a descoperit trădarea contelui, Edgar l-a prins într-o ambuscadă într-o pădurice nu departe de acolo şi a aruncat cu o suliţă în el, ucigându-l dintr-o singură lovitură.

— Ce ticălos prefăcut a fost contele acela! izbucneşte regele. A primit ce-a meritat.

— Ar trebui să-i spunem mai degrabă bădăran, nu conte, zice Tom Seymour.

Fratele lui oftează ca şi când ar dori să se distanţeze de această remarcă.

— Şi doamna ce-a spus? întreabă el; el, adică Cromwell. Când a descoperit că acel conte o păcălise?

— Domniţa s-a măritat cu Edgar, spune Sir John. S-au cununat fără pompă, doar ei şi copacii din pădure, şi au trăit fericiţi până la adânci bătrâneţi.

— Presupun că n-a avut încotro, oftează Lady Margery. Femeile trebuie să se adapteze.

— Şi oamenii mai spun, adaugă Sir John, că acest conte prefăcut mai bântuie şi acum prin pădure mormăind şi încercând să-şi scoată suliţa din burtă.

— Imaginaţi-vă numai, spune Jane Seymour, în orice noapte cu lună poţi să te uiţi pe fereastră şi să-l vezi cum trage de ea văitându-se tot timpul. Din fericire, eu nu cred în strigoi.

— Rău faci, surioară, spune Tom Seymour. O să se târască pe tine, fetiţo!

Henric mimează o aruncare cu suliţa; dar trebuie să facă un gest reţinut, căci sunt la masă.

— Oricum, o lovitură curată. Se vedea că se pricepe la aruncatul cu mâna, acest rege Edgar.

Cromwell intervine atunci:

— Aş dori să ştiu dacă această poveste este scrisă; dacă da, cine a scris-o şi dacă era sub jurământ.

— Cromwell l-ar fi adus pe conte în faţa unui judecător şi a juraţilor, spune regele.

— Binecuvântat să fiţi, Maiestatea Voastră, chicoteşte Sir John, nu cred că aveau aşa ceva pe atunci.

— Cromwell i-ar fi înfiinţat.

Tânărul Weston se apleacă în faţă ca să-şi sublinieze spusele.

— Ar fi scos din pământ un juriu, ar fi scos unul dintr-un strat de ciuperci. Apoi s-ar fi năpustit toţi pe conte, l-ar fi judecat, l-ar fi scos afară şi i-ar fi retezat capul. Se spune că la procesul lui Thomas More, domnul Secretar aici de faţă s-a luat după juraţii care deliberau şi, după ce au intrat şi s-au aşezat, a închis uşa în urma lui şi le-a pus în faţă legea. „Daţi-mi voie să vă spulber toate îndoielile”, le-a spus el juraţilor. „Misiunea voastră este să-l găsiţi pe Sir Thomas vinovat, şi nu primiţi de mâncare până nu faceţi acest lucru.” Apoi a ieşit, a închis uşa din nou şi a rămas afară cu o secure în mână, în caz că vor ieşi să caute o farfurie de budincă fierbinte. Pentru că erau londonezi, aveau grijă de stomacul lor mai mult decât de orice altceva, aşa că, imediat ce au simţit cum le chiorăie, au început să strige: „Vinovat! Este cum nu se poate mai vinovat!”

Toţi ochii sunt aţintiţi pe el, pe Cromwell. Alături de el, Rafe Sadler stă încordat.

— Este o povestioară frumoasă, îi spune Rafe lui Weston, dar te întreb la rândul meu: unde scrie asta? Cred că vei constata că stăpânul meu se poartă întotdeauna corect în chestiunile legate de justiţie.

— N-ai fost acolo, îi replică Francis Weston. Am auzit povestea chiar de la un jurat. Au strigat: „Luaţi-l pe trădător de-aici, şi nouă daţi-ne o pulpă de miel!” Şi Thomas More a fost condus la moarte.

— Vorbeşti de parcă ai regreta, observă Rafe.

— Nu eu. Weston îşi ridică mâinile a dezvinovăţire. Regina Anne spune că moartea lui More trebuie să fie un avertisment pentru toţi trădătorii asemenea lui. Indiferent cât de mari vor fi meritele lor, cât de ascunsă va fi trădarea lor, Thomas Cromwell îi va descoperi întotdeauna.

Se aude un murmur de aprobare. Pentru o clipă Cromwell crede că oamenii se vor întoarce spre el şi vor aplauda. Apoi Lady Margery îşi duce un deget la buze şi dă din cap spre rege. Aşezat în fruntea mesei, capul acestuia a început să se încline spre dreapta; pleoapele închise tresar, respiraţia este liniştită şi profundă. Oamenii schimbă zâmbete.

— Îmbătat de aerul proaspăt, şopteşte Tom Seymour.

Este o diferenţă între îmbătat şi beat; zilele acestea regele cere carafa cu vin mai des decât obişnuia pe vremea tinereţii sale, când era zvelt şi sportiv. El, Cromwell, îl urmăreşte atent pe Henric, care se înclină în jilţ. Mai întâi în faţă, ca şi când ar vrea să-şi odihnească fruntea pe

masă. Apoi tresare şi se smuceşte spre spate. Un firişor de salivă i se scurge în jos pe barbă.

Acesta este momentul când ar trebui să intervină Harry Norris, şeful valeţilor lui de cameră; Harry, cu pasul lui neauzit şi cu mâna lui moale care nu judecă, ar trebui să-i murmure ceva ca să-l trezească. Dar Norris a plecat în cealaltă parte a ţinutului ca să-i ducă lui Anne scrisoarea de dragoste a regelui. Prin urmare, ce-i de făcut? Henric nu arată ca un copil obosit, aşa cum ar fi fost în urmă cu cinci ani. Arată ca orice bărbat de vârstă mijlocie cufundat în toropeală după o masă bogată; umflat şi puhav, cu câte o venă zvâcnind ici şi colo, şi chiar şi la lumina lumânărilor se poate vedea că părul lui tot mai rar a încărunţit. El, Cromwell, îi face semn cu capul tânărului Weston.

— Francis, este nevoie de mâna ta de gentleman.

Weston se face că nu-l aude. Stă cu ochii pironiţi la rege, şi pe faţa lui se vede o expresie nedisimulată de dezgust. Tom Seymour şopteşte:

— Cred că ar trebui să facem zgomot. Ca să-l trezim în mod firesc.

— Ce fel de zgomot? întreabă fratele lui, Edward.

Tom mimează ţinându-se de coaste. Edward ridică din sprâncene.

— N-ai decât să râzi, dacă ai curaj. O să creadă că râzi pentru că-i curg balele.

Regele începe să sforăie. Se clatină spre stânga. Se apleacă periculos de mult peste braţul jilţului.

— Fă dumneata ceva, Cromwell, spune Weston. Nimeni nu ştie la fel de bine ca dumneata cum să-l ia.

Secretarul regelui scutură din cap zâmbind.

— Domnul să-l aibă în pază pe Maiestatea Sa, murmură Sir John pios. Nu mai este aşa de tânăr ca odinioară.

Jane se ridică în picioare. Se aude un foşnet înfundat de la garoafe. Se apleacă deasupra jilţului regelui şi-l loveşte peste dosul palmei: repede, ca atunci când încerci brânza. Henric tresare şi deschide larg ochii.

— Nu dormeam! Zău, doar îmi odihneam ochii.

După ce regele se duce sus, Edward Seymour spune:

— Domnule secretar, a venit momentul răzbunării mele.

Cromwell se lasă pe spate, cu paharul în mână:

— Ce ţi-am făcut?

— O partidă de şah. Calais. Ştiu că-ţi aduci aminte.

Toamna târziu, în 1532: prima noapte când regele a împărţit aşternutul cu regina de acum. Înainte să se culce cu el, Anne l-a pus să jure pe Biblie c-o va lua de soţie imediat ce ajung din nou pe pământ englezesc; dar furtunile i-au ţinut în port şi regele a profitat de acest timp ca să încerce să aibă un fiu de la ea.

— Atunci mi-ai dat şah mat, Master Cromwell, spune Edward. Dar numai pentru că mi-ai abătut atenţia.

— Cum aşa?

— M-ai iscodit despre sora mea Jane. Câţi ani are şi aşa mai departe.

— Ai crezut că mă interesează!

— Şi te interesează? Edward zâmbeşte, aşteptând răspuns la întrebarea directă. Încă nu este logodită, aşa cum ştii.

— Aşază piesele, îl îndeamnă Cromwell. Vrei să punem tabla de şah aşa cum era când ţi-ai pierdut şirul gândurilor?

Edward se uită la el, având grijă să nu exprime nimic. Se povestesc lucruri nemaipomenite despre memoria lui Cromwell. Zâmbeşte ca pentru sine. Poate să aşeze tabla de şah bizuindu-se foarte puţin pe ghicire; ştie cum trebuie să joace un om ca Seymour.

— Ar trebui s-o luăm de la început. Lumea merge înainte. Eşti de acord cu regulile italieneşti? Nu-mi plac partidele care durează o săptămână.

Mutările de deschidere dovedesc îndrăzneală din partea lui Edward. Dar după aceea, cu un pion alb prins între vârfurile degetelor, Seymour se lasă încruntat pe spătarul scaunului şi îşi pune în minte să vorbească despre Sfântul Augustin; de la Sfântul Augustin trece apoi la Martin Luther.

— Sunt învăţături care-ţi bagă spaima în suflet, spune el. Că Dumnezeu ne-a făcut numai ca să ne condange. Că sărmanele lui făpturi, cu excepţia câtorva, se nasc numai ca să se lupte pe lumea aceasta şi după aceea în focul veşnic. Uneori mi-e teamă că este adevărat. Dar sper că nu e aşa.

— Martin cel Gras şi-a schimbat poziţia. Sau aşa am auzit. Spre binele nostru.

— Cum aşa, suntem mai mulţi salvaţi? Sau faptele noastre bune nu sunt cu totul nefolositoare în ochii lui Dumnezeu?

— Nu trebuie să vorbeşti în numele lui, trebuie să-l citeşti pe Philip Melanchthon. Am să-ţi trimit ultima lui carte. Sper că ne va face o vizită în Anglia. Purtăm discuţii cu oamenii lui.

Edward îşi apasă capul mic şi rotund al pionului de buze. Arată de parcă ar vrea să se bată peste dinţi cu el.

— Va îngădui regele una ca asta?

— Nu-i va îngădui să vină chiar Fratelui Martin. Nu-i place să i se pomenească numele. Dar Philip este un om mai acceptabil şi ar fi bun pentru noi, ar fi foarte bun pentru noi, dacă încheiem o alianţă folositoare cu vreunul din prinţii germani care sunt în favoarea Evangheliei. Împăratul va fi înspăimântat dacă vom avea prieteni şi aliaţi chiar în ţinuturile lui.

— Şi ce înseamnă asta pentru dumneata? Calul lui Edward sare peste careuri. Diplomaţie?

— Preţuiesc diplomaţia. Este ieftină.

— Dar se spune că şi dumneata iubeşti Evanghelia.

— Nu e nici un secret. Se încruntă. Chiar vrei să faci asta, Edward? Văd cum pot să ajung la regina dumitale. Şi nu aş vrea să profit încă o dată de dumneata, după care să spui că ţi-am stricat jocul cu o conversaţie banală despre starea dumitale sufletească.

Un zâmbet strâmb.

— Şi cum se mai simte regina dumitale zilele acestea?

— Anne? E supărată pe mine. Simt cum mi se clatină capul pe umeri de fiecare dacă când mă priveşte fix. A auzit că am vorbit frumos o dată sau de două ori despre Caterina, fosta regină.

— Şi ai vorbit?

— Numai ca să-mi arăt admiraţia faţă de stoicismul ei. Care, trebuie s-o recunoaştem cu toţii, este de neclintit în pofida adversităţilor. Şi apoi, regina consideră că sunt prea îngăduitor faţă de prinţesa Mary – vreau să zic Lady Mary, cum ar trebui să-i spunem acum. Regele continuă s-o iubească pe fiica lui cea mare, spune că nu e vina lui – şi asta o supără pe Anne, deoarece ar vrea ca prinţesa Elisabeta să fie singura fiică pe care o recunoaşte. Crede că suntem prea blânzi cu Mary şi că ar trebui s-o obligăm să admită că mama ei nu a fost niciodată căsătorită legal cu regele şi că este o mongrelă.

Edward răsuceşte în degete pionul alb, se uită la el bănuitor, apoi îl pune jos pe careul lui.

— Dar nu asta e starea de fapt? Credeam că ai convins-o deja să recunoască acest lucru.

— Rezolvăm problema prin faptul că nu o formulăm. Ştie că a fost scoasă de la succesiune, şi cred că nu trebuie s-o forţăm mai mult. Întrucât împăratul este nepotul Caterinei şi verişor cu Lady Mary, încerc să nu-l provoc. Carol ne are la mână, pricepi? Dar Anne nu înţelege că trebuie să le faci

oamenilor pe plac. Îşi închipuie că, dacă îi şopteşte vorbe dulci lui Henric, este suficient.

— În timp ce dumneata trebuie să şopteşti vorbe dulci Europei, râde Edward.

Râsul lui sună cam dogit. Ochii lui spun: „Eşti foarte sincer, Master Cromwell. Oare de ce?”

— Şi apoi – degetele lui plutesc deasupra calului negru – am ajuns prea sus pentru a fi pe placul reginei, căci regele m-a numit adjunctul lui în chestiunile bisericeşti. Nu poate suferi ca Henric să asculte de altcineva în afară de ea, de fratele ei George şi de Monseigneur, tatăl ei. Dar până şi bătrânul Boleyn are parte de limba ei ascuţită, adesea îl numeşte fricos şi pierde-vară.

— Şi el ce zice? Edward se uită în jos la tabla de şah. Oh!

— Acum priveşte atent, îl îndeamnă. Vrei să jucăm până la sfârşit?

— Cedez. Aşa cred. Oftează. Da, cedez.

Atunci, el, Cromwell, dă piesele la o parte înăbuşindu-şi un căscat.

— Şi n-am pomenit deloc de sora dumitale, Jane, aşa este? Acum ce scuză mai ai?

Când urcă scara îi vede pe Rafe şi pe Gregory ţopăind pe lângă fereastra mare. Ţopăie şi sar, cu ochii la ceva invizibil de la picioarele lor. La început, crede că joacă fotbal fără minge. Dar după aceea fac un salt în sus ca dansatorii şi lovesc cu călcâiele în ceva, şi atunci vede că este ceva lung şi subţire, un om căzut la pământ. Se

apleacă peste el ca să-l ciupească şi să-l împungă, îl răsucesc.

— Mai uşor, spune Gregory, nu-i suci gâtul încă, vreau să-l văd că suferă.

Rafe ridică privirile şi se face că se şterge pe frunte. Gregory îşi pune mâinile pe genunchi să-şi recapete suflul, apoi împunge victima cu piciorul.

— E Francis Weston. Credeai că-l ajută pe rege să se urce în pat, dar de fapt îl avem aici sub formă de fantomă. Am stat după colţ şi l-am aşteptat cu o plasă magică.

— Îl pedepsim. Rafe se apleacă în jos. Ei, domnule, acum îţi pare rău? Îşi scuipă în palme. Şi acum ce facem cu el, Gregory?

— Ia-l pe sus şi aruncă-l afară pe fereastră.

— Aveţi grijă, spune Cromwell. Regelui îi place de Weston.

— Atunci o să-i placă şi mai mult când o să aibă capul plat, răspunde Rafe.

Se încaieră şi se împing unul pe altul, fiecare încercând să fie primul care să-l calce pe Francis. Rafe deschide o fereastră, amândoi se opintesc şi ridică fantoma peste pervaz. Gregory îl ajută să treacă de marginea de piatră, îi desprinde jacheta acolo unde se agăţase şi cu un ghiont îl trimite cu capul în jos direct pe pietrele de caldarâm. Privesc afară în urma lui.

— Ricoşează, observă Rafe, după care amândoi îşi scuturămâinile de praf, zâmbind spre Cromwell. Vă urăm o noapte bună, domnule.

Mai târziu, Gregory stă în capul oaselor pe pat în cămaşă, cu părul ciufulit, cu pantofii azvârliţi din picioare. Cu piciorul gol zgârie alene covorul:

— Aşadar o să mă însor? O să mă însor cu Jane Seymour?

— La începutul verii credeai c-am să te însor cu o văduvă bătrână care are un parc cu cerbi.

Toată lumea îl tachinează pe Gregory; Rafe Sadler, Thomas Wriothesley, ceilalţi tineri din casă; vărul lui, Richard Cromwell.

— Da, dar de ce ai stat de vorbă cu fratele ei o oră întreagă? Mai întâi aţi jucat şah, dar după aceea aţi vorbit şi aţi tot vorbit. Se spune că ţi-a plăcut şi ţie Jane.

— Când?

— În urmă cu un an. Ţi-a plăcut de ea în urmă cu un an.

— Dacă mi-a plăcut, acum am uitat.

— Mi-a spus nevasta lui George Boleyn. Lady Rochford. A zis: „S-ar putea să capeţi o tânără mamă vitregă de la Wolf Hall, ce părere ai despre asta?” Aşa că dacă îţi place de Jane, se încruntă Gregory, ar face mai bine să nu se mărite cu mine.

— Crezi că am să-ţi fur nevasta? Ca bătrânul Sir John?

Când pune capul pe pernă spune:

— Şşt, Gregory.

Închide ochii. Gregory e băiat bun, deşi toată latina pe care a învăţat-o, toate frazele sonore ale marilor autori i-au intrat în cap şi i s-au rostogolit apoi afară ca nişte bolovani. Şi totuşi, când te gândeşti la băiatul lui Thomas More! Odraslă a unui cărturar pe care-l admira toată Europa, sărmanul John cel tânăr abia poate să bâlbâie Pater Noster. Gregory este un arcaş admirabil, un călăreţ desăvârşit, o vedetă în turniruri şi are maniere ireproşabile. Vorbeşte respectuos cu superiorii, nu-şi târşâie picioarele şi nici nu stă într-un picior, este blând şi cuviincios cu inferiorii lui. Ştie cum să se încline în faţa diplomaţilor străini, aşa cum se obişnuieşte în ţările acestora, stă la masă fără să se fâţâie sau să dea de mâncare la câini, ştie să tranşeze şi să porţioneze frumos orice pasăre, dacă este nevoie să-i servească pe cei mai în vârstă decât el. Nu se plimbă cu jacheta atârnată pe un umăr, nu se priveşte în geamuri ca să se admire, nici nu se uită de jur împrejur la biserică, nu-i întrerupe pe vârstnici când vorbesc şi nici nu le termină frazele în locul lor. Dacă cineva strănută, spune: „Hristos să te ajute!”

La care adaugă politicos „domnule” sau „doamnă”.

Gregory îşi înalţă capul.

— Thomas More. Juriul. E adevărat, aşa s-au petrecut lucrurile?

Cromwell recunoscuse povestea tânărului Weston; în sens larg, chiar dacă nu era de acord cu detaliile. Închide ochii.

— Eu nu am secure, mormăie.

E obosit, vorbeşte cu Dumnezeu. Spune: „Doamne, călăuzeşte-mă!” Uneori, când este aproape să adoarmă,

imaginea mare, înveşmântată în roşu a cardinalului îi flutură prin faţa ochilor minţii. Ar fi vrut ca mortul să rostească o profeţie. Dar vechiul lui ocrotitor vorbeşte numai despre chestiuni casnice, despre problemele de la birou. „Unde am pus scrisoarea aceea de la ducele de Norfolk?” îl întreabă pe cardinal; şi în ziua următoare, devreme, îi va cădea sub mână.

Vorbeşte în sinea lui: nu cu Wolsey, ci cu soţia lui George Boleyn. „Nu vreau să mă căsătoresc. Nu am timp. Am fost fericit cu nevasta mea, dar Liz a murit, şi acea parte a vieţii mele a murit odată cu ea. Pentru numele lui Dumnezeu, Lady Rochford, cine ţi-a dat voie să faci speculaţii în legătură cu intenţiile mele? Doamnă, nu am timp pentru peţit. Am cincizeci de ani. La vârsta mea, nu aş avea decât de pierdut într-un contract pe termen lung. Dacă doresc o femeie, e mai bine s-o închiriez cu ora.”

Totuşi încearcă să nu spună „la vârsta mea”: nu atunci când este în stare de veghe. Când are o zi bună crede că i-au mai rămas douăzeci de ani de trăit. Se gândeşte adesea că-l va conduce pe Henric pe ultimul drum, deşi, strict vorbind, nu-i este permis să aibă astfel de gânduri. Există o lege împotriva speculaţiilor cu privire la durata vieţii regelui, deşi Henric a experimentat toată viaţa moduri inventive de a muri. A avut mai multe accidente de vânătoare. Pe când era încă minor, Consiliul i-a interzis să lupte în turnir, dar a luptat oricum, cu chipul ascuns de coif şi cu armura fără deviză, dovedind de nenumărate ori că este cel mai puternic om de pe câmpul de luptă. A triumfat în bătălia cu francezii, iar firea lui, aşa cum spune chiar el adesea, este de războinic; cu siguranţă că va fi cunoscut ca Henric cel Viteaz, însă Thomas Cromwell spune că nu-şi poate permite un război. Nu este vorba numai de costuri: dar ce se întâmplă cu Anglia dacă Henric moare? A fost

căsătorit timp de douăzeci de ani cu Caterina, în toamna aceasta se vor împlini trei de când este căsătorit cu Anne şi nu se vede nimic în afară de câte o fiică cu fiecare şi un cimitir întreg de copii morţi, unii numai pe jumătate formaţi şi botezaţi aşa, alţii născuţi vii, dar morţi în câteva ore, zile, cel mult săptămâni. Şi atâta tevatură, tot scandalul ca să se poată însura a doua oară, şi tot nimic. Henric tot nu are un fiu care să-i urmeze. Are un mongrel, pe ducele Harry de Richmond, un băiat minunat de şaisprezece ani; dar ce folos, din moment ce e mongrel? Şi ce folos că are un copil cu Anne, pe fetiţa Elisabeta? Trebuie să se creeze un mecanism special pentru ca Harry Richmond să poată accede la domnie dacă i se va întâmpla ceva tatălui său. El, Thomas Cromwell, se înţelege foarte bine cu tânărul duce; dar această dinastie, încă nouă pe tronul Angliei, nu este suficient de solidă ca să urmeze un asemenea curs. Plantageneţii au fost regi cândva şi cred că vor fi regi din nou; nutresc convingerea că Tudorii sunt un interludiu. Vechile familii ale Angliei sunt agitate şi gata să-şi prezinte pretenţiile, mai ales de când Henric a rupt relaţiile cu Roma; îşi îndoaie genunchii, dar complotează. Parcă-i şi aude, ascunşi printre copaci.

„Poţi să găseşti o mireasă în pădure”, spusese bătrânul Seymour. Când închide ochii, sortita alunecă prin spatele lui, învăluită în pânze de păianjen şi stropită de rouă. E cu picioarele goale, încurcate printre rădăcini, părul ei de pene zboară prin crengi; degetul cu care-i face semn să se apropie este o frunză răsucită. Îl arată cu degetul în timp ce somnul îl cuprinde. Vocea lui interioară îşi bate acum joc de el: „Credeai c-o să ai parte de un răgaz în tihnă la Wolf Hall. Credeai că nu va fi nimic de făcut aici decât treburile obişnuite, război şi pace, foamete, complicitate trădătoare; o recoltă proastă, o populaţie îndărătnică;

ciuma care face ravagii la Londra şi regele care-şi pierde cămaşa la cărţi. Erai pregătit pentru asta”.

La marginea viziunii lui interioare, în spatele ochilor închişi, sesizează ceva în gestul de chemare. Va veni odată cu lumina dimineţii; ceva care se mişcă şi respiră, o formă ascunsă într-un boschet sau într-o dumbravă.

Înainte să adoarmă, se gândeşte la pălăria regelui într-un copac la miezul nopţii, cocoţată ca o pasăre a paradisului.

În ziua următoare, ca să nu le obosească pe doamne, au scurtat vânătoarea şi s-au întors devreme la Wolf Hall.

Pentru el este o şansă să-şi scoată hainele de călărie şi să se uite peste depeşe. Speră că regele va sta jos o oră şi va asculta ce are să-i spună. Dar Henric zice:

— Lady Jane, vrei să te plimbi prin grădină cu mine?

Lady Jane se ridică imediat în picioare; dar se încruntă, ca şi când ar dori să înţeleagă. Buzele i se mişcă, însă nu face decât să repete cuvintele lui: „Plimbi… Jane?… În grădină?”

O, da, desigur, onorată. Mâna ei, o petală, pluteşte deasupra mânecii lui; apoi coboară, şi broderia gâdilă carnea.

La Wolf Hall sunt trei grădini, numite Grădina pală, Grădina bătrânei doamne şi Grădina tinerei doamne. Când întreabă cine au fost acestea, nimeni nu-şi aminteşte; bătrâna doamnă şi tânăra doamnă sunt de mult oale şi ulcele, acum între ele nu mai este nici o diferenţă. Îşi aminteşte

visul lui: mireasa făcută din fibre de rădăcină, mireasa făcută din mucegai.

Citeşte. Scrie. Ceva îi atrage atenţia. Se ridică în picioare şi aruncă o privire pe fereastră la cei care se plimbă jos. Geamurile sunt mici şi sticla tremură între nervuri, aşa că trebuie să întindă bine gâtul ca să vadă bine. „Aş putea să-i trimit aici pe geamgiii mei”, se gândeşte. „În felul acesta familia Seymour ar avea o imagine mai clară despre lume.” Are o echipă de olandezi care lucrează pentru el pe diversele lui proprietăţi. Înainte au lucrat pentru cardinal.

Henric şi Jane se plimbă pe jos. Henric este o siluetă masivă, iar Jane arată ca o marionetă articulată, capul ei abia ajunge la umerii regelui. Înalt şi lat în umeri, Henric este o personalitate dominantă în orice încăpere; ar fi fost aşa chiar dacă Dumnezeu nu i-ar fi dăruit sângele regal.

Acum Jane este în spatele unui tufiş; Henric îi face semn cu capul; îi vorbeşte; o impresionează într-un fel, iar el, Cromwell, îi studiază scărpinându-se în bărbie; oare capul regelui s-a făcut mai mare? E posibil aşa ceva la mijlocul vieţii?

„Hans trebuie să fi observat”, îşi spune. „Am să-l întreb când mă întorc la Londra. Cel mai probabil este că greşesc; fără îndoială e din cauza geamului.”

Se adună norii. O ploaie grea loveşte în geam; clipeşte; picătura se întinde, se lăţeşte, se prelinge pe întăriturile de plumb. Jane apare brusc în câmpul său vizual. Henric i-a prins mâna ferm sub braţul lui şi a acoperit-o cu cealaltă mână. Vede cum gura regelui continuă să se mişte.

Se aşază din nou la masa de lucru. Citeşte despre constructorii care lucrează la fortificaţiile din Calais: au pus uneltele jos şi cer şase pence pe zi. Că noua lui haină de catifea verde va sosi în Wiltshire cu următorul curier. Că un cardinal de Medici a fost otrăvit de propriul său frate. Cască. Citeşte că angrosiştii de pe insula Thanet ridică intenţionat preţul la cereale. Personal, ar vrea să-i spânzure pe angrosişti, dar s-ar putea ca şeful lor să fie vreun mic nobil care provoacă foamete ca să obţină un profit gras, aşa că trebuie să păşească cu grijă. Acum doi ani, în Southwark, şapte londonezi au murit striviţi bătându-se pentru o bucăţică de pâine. Este o ruşine pentru Anglia că supuşii regelui mor de foame. Ia pana şi îşi face o însemnare.

Curând – nu este o casă mare, se aude totul – aude o uşă de jos, apoi vocea regelui şi murmure agitate în jurul lui... „V-aţi udat la picioare, Maiestate?” Aude paşii grei ai lui Henric care se apropie, dar se pare că Jane s-a topit fără zgomot. Fără îndoială, mama şi surorile ei au tras-o la o parte, ca să afle tot ce i-a zis regele.

Când regele intră în spatele lui, împinge scaunul, dând să se ridice. Henric îi face semn cu mâna să continue.

— Maiestate, moscoviţii au luat trei sute de mile din teritoriul polonez. Se spune că au murit cincizeci de mii de oameni.

— O, face Henric.

— Sper să cruţe bibliotecile. Cărturarii. În Polonia sunt cărturari vestiţi.

— Mm? Aşa sper şi eu.

Se întoarce la depeşele lui. Ciumă în oraşe şi târguri... regele se teme foarte tare de bolile molipsitoare... Scrisori de la principi străini, care doresc să ştie dacă este adevărat că Henric intenţionează să le taie capul tuturor episcopilor. Sigur că nu, notează el, acum avem episcopi excelenţi, toţi se conformează dorinţelor regelui, toţi îl recunosc drept cap al Bisericii Angliei; şi apoi, ce întrebare nepoliticoasă! Cum îndrăznesc să presupună că regele Angliei ar da socoteală vreunei puteri străine? Cum îndrăznesc să-i conteste decizia suverană? E adevărat, episcopul Fisher este mort, la fel şi Thomas More, dar Henric s-a purtat blând cu ei înainte ca aceştia să-l împingă la capătul răbdării; dacă nu s-ar fi încăpăţânat atât de rău în trădarea lor, ar fi cu toţii în viaţă acum, la fel ca tine şi ca mine.

A scris o mulţime de scrisori de felul acesta începând din iulie. Nu sună chiar foarte convingător nici chiar pentru el însuşi; îşi dă seama că repetă mereu aceleaşi lucruri, în loc să avanseze cu discuţia în alte direcţii. Are nevoie de fraze noi... Henric tropăie în spatele lui.

— Maiestate, ambasadorul imperial Chapuys întreabă dacă poate să meargă în nord ca să-i facă o vizită fiicei voastre, Lady Mary.

— Nu, spune Henric.

Îi scrie lui Chapuys: Aşteaptă, aşteaptă puţin până ajung la Londra, când o să se aranjeze totul...

Nu se aude nici o vorbă de la rege; numai gâfâit, paşi, scârţâitul bufetului de care se reazemă.

— Maiestate, am auzit că Lordul Primar al Londrei nu prea mai iese din casă, aşa de rău suferă de migrenă.

— Mm? face Henric.

— I-au luat sânge. Aşa a recomandat Maiestatea Voastră?

Pauză. Henric se uită fix la el cu un oarecare efect.

— I-au luat sânge, scuză-mă, de ce?

Este ceva ciudat. Deşi detestă veştile despre ciumă, Henric se bucură întotdeauna să audă despre suferinţele minore ale altor oameni. Spune-i că ai un guturai sau colici, şi imediat va face o poţiune de ierburi cu propriile sale mâini şi va sta lângă tine până o înghiţi.

Lasă pana jos. Se întoarce ca să-l privească pe monarh în faţă. Este clar că Henric a rămas cu mintea la cele petrecute în grădină. Are o expresie pe care a mai văzut-o, mai mult de animal decât de om. Pare năucit, ca un viţel lovit în cap de măcelar.

Aceasta este ultima lor noapte la Wolf Hall. Coboară foarte devreme, cu braţele pline de hârtii. Cineva s-a trezit înaintea lui. Jane Seymour, îmbrăcată în hainele ei rigide, stă nemişcată în salonul principal. Nu se întoarce să se uite la el, dar îl vede cu coada ochiului.

Dacă a simţit ceva pentru ea, acum nu mai regăseşte nici o urmă a acelor sentimente. Lunile zboară ca un vârtej de frunze de toamnă, scuturându-se în întâmpinarea iernii; vara s-a dus, fiica lui Thomas More a luat capul tatălui ei de pe Podul Londrei şi-l păstrează, Dumnezeu ştie cum, pe o tipsie sau într-un bol, rostind mereu rugăciuni în faţa lui.

Nu mai este acelaşi om care era în urmă cu un an şi nu mai recunoaşte trăirile bărbatului de atunci; are gânduri noi, sentimente noi. „Jane”, dă el să spună, „vei fi bucuroasă să-ţi scoţi rochia cea mai bună, vei fi bucuroasă să ne petreci la plecare...?”

Jane se uită fix înainte, ca o santinelă. Norii s-au împrăştiat în timpul nopţii. S-ar putea să avem din nou o zi frumoasă. Soarele dimineţii atinge câmpurile cu razele lui trandafirii, iar aburul se împrăştie. Formele copacilor înoată straniu prin peisaj. Casa se trezeşte. Caii neînhămaţi bat din picioare şi nechează. Se trânteşte o uşă din spate. Se aud paşi deasupra lor. Jane parcă nici nu respiră. Pe pieptul ei plat nu se vede dacă se ridică sau coboară. Simte că ar trebui să meargă înapoi cu spatele, să se retragă, să dispară din nou în noapte şi s-o lase pe ea aici, în momentul acesta, care îi aparţine: privind spre Anglia.

II. Ciorile

Londra şi Kimbolton, 1535, toamna

Stephen Gardiner! Intră atunci când el iese, mergând cu paşi mari spre camera regelui, cu un document sub braţ, cu altul fluturând în aer. Gardiner, episcop de Winchester: tunând ca o furtună tocmai când, în sfârşit, avem şi noi parte de o zi frumoasă.

Când Stephen intră într-o încăpere, mobila se face mică în calea lui. Scaunele se trag înapoi. Taburetele pliante se aplatizează ca nişte căţele care-şi fac nevoile. Personajele

biblice de pe tapiseriile regelui îşi duc mâinile la cap să-şi astupe urechile.

La curte te poţi aştepta la prezenţa lui. O poţi anticipa. Dar aici? Când noi încă mai vânăm pe la ţară şi (teoretic) ne luăm un răgaz?

— Ce plăcere, Sfinţia Ta, spune el. Inima mea se bucură că arăţi aşa de bine. Curtea va ajunge curând la Winchester, şi nu credeam că mă voi bucura de compania Domniei Tale mai devreme.

— Ţi-am luat-o înainte în marş, Cromwell.

— Suntem în război?

Chipul episcopului spune: „Ştii bine că da”.

— Dumneata m-ai exilat.

— Eu? Să nu crezi aşa ceva, Stephen. Mi-a fost dor de dumneata în fiecare zi. Şi apoi, nu te-am exilat. Te-am trimis la ţară.

Gardiner se linge pe buze.

— Ai să vezi cum mi-am petrecut timpul la ţară.

Când şi-a pierdut postul de secretar – i-a fost luat tocmai de el, de Cromwell –, episcopul s-a gândit că o şedere în propria sa dioceză din Winchester ar fi fost numai bună, căci se certase prea des cu regele şi cu cea de-a doua soţie a acestuia. Aşa cum îl sfătuise chiar Cromwell:

— Dragul meu Lord Winchester, o declaraţie cu privire la supremaţia regelui ar fi bine-venită, ca să nu existe nici un

dubiu în legătură cu loialitatea dumitale. O declaraţie fermă că el este capul Bisericii Angliei; pe bună dreptate, căci aşa a fost considerat întotdeauna. O declaraţie fermă că Papa este un prinţ străin care nu are nici o jurisdicţie aici. Şi poate o declaraţie scrisă sau o scrisoare deschisă. Ca să se limpezească orice ambiguităţi din opiniile dumitale. Ca să dai un exemplu celorlalţi oameni ai Bisericii şi să-i scoţi din cap ambasadorului Chapuys că ai fi fost cumpărat de împărat. Ar trebui să faci o declaraţie pentru toată creştinătatea. De fapt, de ce nu te duci acasă, în dioceza dumitale, să scrii o carte?

Şi acum, uite-l pe Gardiner aici, cum bate cu palma peste un manuscris de parcă ar fi fundul unui prunc dolofan:

— Regele va fi încântat să citească asta. I-am spus Despre adevărata ascultare.

— Ai face mai bine să mă laşi pe mine să văd despre ce este vorba înainte s-o tipăreşti.

— O să-ţi explice chiar regele. Arată că jurămintele mele faţă de papalitate nu au nici un efect, dar jurământul nostru faţă de rege, ca şef al Bisericii, este valabil. Subliniază foarte clar că autoritatea regelui este divină şi provine direct de la Dumnezeu.

— Şi nu de la Papă.

— Nicidecum de la Papă; provine de la Dumnezeu, fără intermediar, şi nu vine de jos în sus, de la supuşii lui, aşa cum i-ai spus dumneata odată.

— Am spus eu aşa ceva? Că merge în sus? Asta pare dificil.

— I-ai adus regelui o carte în acest sens, cartea lui Marsiglio de Padova, cu cele patruzeci şi două de articole. Regele spune că l-ai chinuit cu ele până l-a apucat durerea de cap.

— Ar fi trebuit să expun lucrurile mai pe scurt, spune el zâmbind. În realitate, Stephen, de jos în sus, de sus în jos, asta nu prea contează. Unde este cuvântul regelui, acolo este puterea, şi cine poate să-i ceară socoteală?

— Henric nu e un tiran, replică ţeapăn Gardiner. Resping orice afirmaţie că regimul lui nu ar avea temei legal. Dacă aş fi rege, aş dori ca autoritatea mea să fie în întregime legitimă, să fie respectată de toată lumea, iar dacă este pusă sub semnul întrebării să fie ferm apărată. Dumneata nu?

— Dacă eu aş fi rege...

Era să spună: „Dacă eu aş fi rege, te-aş arunca pe fereastră”.

— De ce te uiţi pe fereastră? întreabă Gardiner.

Zâmbeşte absent.

— Mă întreb ce-ar fi zis Thomas More despre cartea dumitale.

— O, nu i-ar fi plăcut prea mult, dar nu dau nici o ceapă degerată pe părerea lui, spune repede episcopul, căci creierul i-a fost ciugulit de vulturi şi craniul i-a fost transformat într-o relicvă pe care fiica lui o venerează ţinând-o pe genunchi. De ce i-ai îngăduit să-i ia capul de pe Podul Londrei?

— Doar mă cunoşti, Stephen. Fluviul bunăvoinţei curge prin venele mele şi uneori mai dă şi pe dinafară. Dar uite ce este, dacă eşti aşa de mândru de cartea dumitale, poate că ar trebui să-ţi petreci mai mult timp la ţară scriind.

Gardiner se încruntă.

— Ar trebui să scrii şi dumneata o carte. Asta ar fi cu totul altceva. Cu latina dumitale câinească şi firimiturile de greacă.

— Aş scrie în engleză, spune Cromwell. O limbă sănătoasă, bună pentru tot felul de lucruri. Haide, Stephen, nu-l face pe rege să te aştepte. O să-l găseşti binedispus. Harry Norris este astăzi cu el. Francis Weston.

— O, fanfaronul acela palavragiu, bombăne Stephen mimând o lovitură cu palma. Mulţumesc pentru informaţie.

Oarele fantoma lui Weston a simţit plesnitura? Din camera lui Henric se aude un hohot de râs.

Vremea frumoasă nu a mai durat mult timp după plecarea lor de la Wolf Hall. Abia ieşiseră din pădurea Savernake, când au fost învăluiţi de o ceaţă umedă. În Anglia plouă mai mult sau mai puţin de un deceniu, şi recolta va fi din nou slabă. Se prevede că preţul la cereale va creşte până la douăzeci de şilingi pe quarter[3]. Şi atunci ce va face iarna aceasta plugarul, omul care câştigă cinci sau şase pence pe zi? Speculanţii au şi acţionat deja, nu numai pe insula Thanet, ci şi în comitate. Oamenii lui Cromwell sunt pe urmele lor.

[3] Quarter of London – unitate de măsură a capacităţii folosită pentru vin, bere şi grâne; 1 quarter = 8 busheli = aprox. 390 l (n.red.).

Cardinalul se arăta uimit că un englez îl poate înfometa pe altul ca să aibă profit. Dar când el îi spunea:

— Am văzut un mercenar englez cum îi tăia beregata unui tovarăş de-al lui, îi trăgea pătura de sub picioare în timp ce încă mai mişca şi-i lua din rucsac şi din buzunare o medalie sfântă şi toţi banii.

— A, dar acela era un ucigaş plătit, replica imediat cardinalul. Oamenii aceştia nu aveau suflet de pierdut. Însă cei mai mulţi englezi sunt oameni cu frică de Dumnezeu.

— Italienii nu cred aşa. Spun că drumul între Anglia şi iad este bătătorit de câte picioare l-au străbătut, şi are o înclinaţie foarte abruptă.

Cugetă în fiecare zi la misterul conaţionalilor săi. A mai văzut ucigaşi; dar a văzut şi un soldat flămând care i-a dat bucata sa de pâine unei femei, o femeie care nu însemna nimic pentru el, şi a plecat apoi ridicând din umeri. Este mai bine să nu pui oamenii la încercare, să nu-i duci la disperare. Lasă-i să prospere; dacă au de toate din belşug, o să fie generoşi. Stomacul plin înseamnă maniere frumoase. Împunsătura foamei îi transformă pe oameni în monştri.

La câteva zile după întâlnirea cu Stephen Gardiner, curtea a ajuns la Winchester şi în catedrală au fost consacraţi noi episcopi.

„Episcopii mei”, aşa îi numea Anne: adepţi ai Evangheliei, reformatori, oameni care vedeau în Anne o oportunitate. Cine ar fi crezut că Hugh Latimer va ajunge episcop? Ai fi prezis mai curând că va fi ars pe rug sau strivit la

Smithfield cu Evanghelia în gură. Pe de altă parte, cine s-ar fi gândit că va fi ceva de capul lui Thomas Cromwell? Când a căzut Wolsey, ai fi zis că şi el, ca slujitor al lui Wolsey, era pierdut. Când i-au murit soţia şi fiicele, ai fi crezut că pierderea lor o să-l doboare. Dar Henric s-a întors spre el; Henric i-a cerut să-i jure credinţă; Henric i-a pus la dispoziţie timpul său şi a zis: „Vino, Master Cromwell, ia braţul meu”. Drumul vieţii lui este acum netezit prin curţi regale şi prin sălile tronului. În tinereţe şi-a croit întotdeauna drum cu coatele prin mulţime, ajungând până în rândul întâi ca să vadă spectacolul. Dar acum mulţimea se dă la o parte din faţa lui când păşeşte prin Westminster sau prin oricare alt palat al regelui. De când a fost numit consilier, schelele, lăzile şi câinii vagabonzi sunt îndepărtaţi din drumul lui. Femeile încetează cu şoaptele, îşi trag mânecile în jos şi-şi aranjează inelele pe deget de când a fost numit şeful Cancelariei. Resturile de la bucătărie, sporovăiala funcţionarilor şi scăunelele pentru picioare ale celor smeriţi sunt împinse cu piciorul în colţuri, să nu se vadă, acum când este secretarul regelui. Şi nimeni nu-l corectează când vorbeşte greceşte, în afară de Stephen Gardiner; nu acum, când este rectorul Universităţii din Cambridge.

În general, vara lui Henric a fost încununată de succes. S-a arătat poporului pe drumurile din Berkshire, Wiltshire şi Somerset şi (când nu ploua cu găleata) oamenii au stat pe marginea drumului şi au ovaţionat. Şi de ce n-ar fi stat? Nu poţi să-l vezi pe Henric şi să nu fii uimit. De fiecare dată îţi face o impresie formidabilă, ca şi când l-ai vedea pentru prima oară: un bărbat masiv, cu grumaz de taur, cu părul rărit, roşu la faţă; cu ochi albaştri şi o gură mică, aproape feciorelnică. Are 1,88 m înălţime şi fiecare centimetru

emană putere. Ţinuta, persoana lui sunt măreţe; mânia lui este înfricoşătoare, la fel blestemele şi înjurăturile, lacrimile lui topite. Dar sunt momente când trupul lui mare se destinde, când fruntea i se limpezeşte; se aşază pe o bancă lângă tine şi îţi vorbeşte ca un frate. Aşa cum ţi-ar fi vorbit un frate, dacă ai fi avut. Sau chiar şi un tată, un tată ideal. „Ce mai faci? Nu munceşti prea mult? Ai mâncat? Ce-ai visat astă-noapte?”

Pericolul unei asemenea călătorii prin regat este că un monarh care stă la o masă obişnuită pe un scaun obişnuit poate fi luat drept un bărbat oarecare. Dar Henric nu este un oarecare. Ce dacă burta îi iese tot mai mult în faţă şi părul i se răreşte? Când se uită în oglindă, împăratul Carol ar da o provincie întreagă ca să vadă chipul lui Tudor în locul propriei sale feţe, cu nasul coroiat de mai-mai să-i atingă bărbia. Regele Francisc, un vrej de fasole, şi-ar lăsa amanet Delfinul ca să aibă umeri ca ai regelui Angliei. Orice calităţi ar avea ei, Henric le reflectă îndoit. Dacă sunt învăţaţi, el este de două ori mai învăţat. Dacă e vorba de milostenie, el este un exemplu de milostenie. Dacă sunt galanţi, el este modelul cavalerului rătăcitor, din cea mai mare carte a cavalerilor la care te poţi gândi.

Cu toate astea, pretutindeni e la fel: în berăriile din toate satele de pe cuprinsul Angliei, oamenii dau vina pe Anne Boleyn pentru vreme: concubina, marea târfă. Dacă regele şi-ar primi înapoi soţia legitimă, pe Caterina, ploaia s-ar opri. Chiar aşa, cine se poate îndoi că totul va fi altfel şi mai bine dacă Anglia ar fi condusă de proştii satului şi de tovarăşii lor beţivi?

Merg spre Londra încet, astfel ca atunci când vor ajunge în oraş să fi dispărut ameninţarea ciumei. În capelele şi bisericile reci, sub ochii fecioarelor de pe pereţi, regele se

roagă singur. Lui Cromwell nu-i place să vadă că se roagă singur. Vrea să ştie pentru ce se roagă. Vechiul lui stăpân, cardinalul Wolsey, ar fi ştiut.

Pe măsură ce vara se apropie de sfârşitul ei oficial, relaţiile dintre el şi regină devin mai prudente, nesigure, pline de neîncredere. Anne Boleyn are acum treizeci şi patru de ani, este o femeie elegantă cu un rafinament pe lângă care frumuseţea ei pare de prisos. Cândva sinuoasă, acum a devenit unghiulară. Îşi păstrează aceeaşi strălucire întunecată, acum puţin mai ştearsă, scorojită pe alocuri. Îşi foloseşte cu o pricepere desăvârşită ochii negri proeminenţi: se uită la un bărbat direct în faţă, apoi privirea îi alunecă parcă neinteresată, indiferentă. Urmează o pauză: ar putea fi o respiraţie. Apoi încet, ca şi când ar fi silită, privirea ei se întoarce spre el. Ochii i se odihnesc pe chipul lui. Îl examinează pe acel om de parcă ar fi singurul bărbat din lume. Se uită la el ca şi când l-ar vedea pentru prima oară şi ar cântări în minte la ce i-ar putea fi de folos, la tot felul de posibilităţi care lui nu i-au trecut prin cap niciodată. Pentru victima ei momentul acesta pare să dureze o veşnicie, şi în timpul acesta simte cum îi urcă fiori pe şira spinării. Deşi în realitate trucul este rapid, simplu, eficient şi repetabil, sărmanul om se simte acum marcat între toţi bărbaţii. Zâmbeşte. Se umflă în pene. Creşte puţin mai înalt. Devine puţin mai nesăbuit.

A văzut-o pe Anne cum îşi aplică trucurile deopotrivă în cazul lordului şi al omului de rând, ba chiar şi în cazul regelui. Vezi cum respectivul întredeschide puţin gura şi devine apoi omul ei. Funcţionează aproape întotdeauna; nu a funcţionat niciodată în privinţa lui. Femeile nu-i sunt indiferente, Dumnezeu ştie asta, dar este indiferent faţă de Anne Boleyn. Asta o enervează. Ar fi trebui să se prefacă. El a făcut-o regină, ea l-a făcut ministru; dar acum

sunt precauţi, fiecare dintre ei este vigilent, se pândesc unul pe altul să prindă o scăpare care să-l dea pe celălalt de gol, să-i trădeze adevăratele sentimente şi să-i ofere astfel un avantaj într-o privinţă sau alta; ca şi când numai disimularea ar putea să-i ţină în siguranţă. Dar Anne nu ştie să-şi ascundă sentimentele; este ca argintul viu, trecând şi alunecând de la furie la râs. În această vară au fost momente când i-a zâmbit în taină pe la spatele regelui sau a făcut o grimasă ca să-l avertizeze că Henric este prost dispus. La fel de bine, în alte ocazii l-a ignorat, i-a întors spatele, ochii ei negri au dat ocol încăperii şi s-au oprit asupra altcuiva.

Ca să înţelegem asta – dacă se poate înţelege – trebuie să mergem înapoi, în primăvara trecută, când Thomas More mai era încă în viaţă. Anne îl chemase să discute nişte chestiuni diplomatice: obiectivul ei era un contract de căsătorie între un prinţ francez şi fiica ei, Elisabeta. Dar francezii s-au dovedit rezervaţi când a fost vorba de negocieri. Adevărul este că nici acum nu acceptă faptul că Anne este regină, nu sunt convinşi că fiica ei este legitimă. Anne ştie ce se ascunde în spatele reticenţei lor, iar vina îi aparţine în mare măsură lui: lui Thomas Cromwell. L-a acuzat pe faţă că o sabotează. Nu-i plac francezii şi nu doreşte această alianţă, afirmă ea. Nu a evitat oare şansa de a traversa marea pentru a discuta faţă în faţă? Francezii erau gata să negocieze.

— Şi te aşteptau, domnule secretar. Şi ai spus că eşti bolnav şi a trebuit să meargă fratele meu.

— Şi a dat greş.

— Te cunosc, a spus Anne. Nu eşti niciodată bolnav, nu-i aşa, decât dacă vrei să fii. Şi apoi mi-am dat seama cum

stă treaba cu dumneata. Crezi că atunci când te afli în oraş şi nu la curte nu te avem sub ochi. Ştiu că eşti prea bun prieten cu omul împăratului. Ştiu că Chapuys este vecin cu dumneata. Dar acesta este un motiv ca servitorii voştri să se plimbe mereu între cele două case?

În ziua aceea, Anne purta roz de trandafir şi gri de porumbel. Culorile ar fi trebuit să-i dea un farmec feciorelnic; dar el nu se putea gândi decât la nişte măruntaie împrăştiate, plămâni şi pipote, intestine roz-cenuşii smulse dintr-un trup viu; avea un al doilea lot de călugări recalcitranţi de trimis la Tyburn, ca să fie tăiaţi şi sfârtecaţi de călău. Erau trădători şi meritau să moară, dar era o moarte excesiv de crudă. Perlele din jurul gâtului ei lung arătau ca nişte mărgele de grăsime, şi în timp ce vorbea trăgea mereu de ele; îşi ţinea ochii aţintiţi pe vârfurile degetelor ei, ale căror unghii străluceau ca nişte cuţitaşe.

„Dar”, îi spusese el lui Chapuys, „atât timp cât sunt în graţiile regelui, nu cred că regina poate să-mi facă vreun rău. Are toanele ei, are micile ei furii; este schimbătoare, şi Henric o ştie.” Asta este ceea ce l-a fascinat pe rege, să descopere pe cineva atât de diferit faţă de blondele blânde şi supuse care trec prin viaţa bărbaţilor fără să lase nici o urmă. Dar acum, când apare Anne, regele pare cumva tracasat. Se vede că privirea lui devine tot mai distantă când o apucă hachiţele, şi, dacă nu ar fi atât de gentleman, şi-ar trage pălăria în jos peste urechi.

„Nu”, îi spune el ambasadorului, „nu Anne mă preocupă; sunt bărbaţii pe care-i adună în jurul ei.” Familia ei: tatăl, contele de Wiltshire, căruia îi place să i se spună „Monseigneur”, şi fratele ei, George, Lord Rochford, pe care Henric l-a numit gentilom în serviciul lui intim. George

face parte dintre cei noi, pentru că lui Henric îi place să fie împreună cu bărbaţii cu care s-a obişnuit, cu cei care îi sunt prieteni din tinereţe; din când în când, cardinalul îi alunga, dar se rostogoleau înapoi precum apa murdară. Cândva erau nişte tineri plini de vervă, plini de elan. A trecut un sfert de veac, au încărunţit sau au început să chelească, sunt fleşcăiţi sau burtoşi, şontâcăie sau le lipsesc câteva degete, dar sunt la fel de aroganţi ca nişte satrapi şi au rafinamentul mintal al unui stâlp din poartă. Şi acum a apărut o nouă şarjă de căţeluşi, Weston şi George Rochford şi toată tagma lor, pe care Henric i-a luat pe lângă el deoarece crede că-l menţin tânăr. Oamenii aceştia – atât cei bătrâni, cât şi cei tineri – sunt cu regele de când se scoală dimineaţa şi până la culcare, şi îşi petrece cu ei tot timpul personal. Stau împreună cu el în privată, când se spală pe dinţi şi când scuipă în ligheanul de argint; îl şterg cu prosoapele şi-i leagă vesta şi pantalonii. Îi ştiu tot trupul, fiecare aluniţă şi fiecare pistrui, fiecare păr din barbă, şi fac harta insulelor de sudoare de pe cămaşa lui când i-o scot după ce vine de pe terenul de tenis. Ştiu mai multe decât ar trebui, la fel de multe ca spălătoreasa şi doctorul, şi vorbesc despre ceea ce ştiu; ştiu când o vizitează pe regină pentru a încerca s-o lase grea cu un fiu sau când într-o vineri (ziua în care nici un creştin nu se împreunează) visează la vreo strigoaică şi-şi pătează cearşafurile. Îşi vând cunoştinţele cu un preţ greu: doresc favoruri, doresc să li se ignore fărădelegile, se cred deosebiţi şi vor ca toţi ceilalţi să fie conştienţi de asta. De când a intrat el, Cromwell, în serviciul lui Henric, le-a făcut pe plac acestor bărbaţi, i-a măgulit, le-a căutat în coarne, încercând să găsească o modalitate uşoară de a se înţelege cu ei, un compromis; dar uneori, când îi blochează accesul la rege timp de o oră, nu-şi pot stăpâni zâmbetul de pe chipuri. „Cred că am mers cât am putut de

departe cu îngăduinţa în ceea ce-i priveşte. Acum trebuie să mă tolereze ei pe mine, sau să fie înlăturaţi”, îşi spune.

*

Acum dimineţile sunt răcoroase, şi norii pântecoşi se rostogolesc în urma suitei regelui în timp ce aceasta străbate Hampshire, unde drumul şerpuieşte zile întregi când prin praf, când prin noroi. Henric nu are chef să se întoarcă la treburi: „Aş dori să fie mereu august”, spune. Sunt aproape de Farnham, un mic teren de vânătoare, când un mesager soseşte la galop: în oraş au apărut cazuri de ciumă. Henric, curajos pe câmpul de luptă, păleşte vizibil şi-şi întinde capul pe lângă gâtul calului: „Încotro mergem?” Oriunde e bine, oriunde în altă parte decât la Farnham.

Cromwell se apleacă înainte în şa, îşi scoate pălăria în timp ce-i vorbeşte regelui:

— Putem ajunge ceva mai devreme la Basing House, daţi-mi voie să trimit un om să-l previn pe William Paulet. Apoi, ca să nu-l împovărăm prea mult, la Elvetham pentru o zi. Edward Seymour este acasă, şi pot să fac eu rost de hrană dacă nu este aprovizionat.

Se retrage, lăsându-l pe Henric să călărească înainte. Îi spune lui Rafe:

— Trimite vorbă la Wolf Hall. Adu-o încoace pe domniţa Jane.

— Cum, aici?

— Ştie să călărească. Spune-i bătrânului Seymour să-i dea un cal bun. Vreau să fie la Elvetham miercuri seară, mai târziu va fi prea târziu.

Rafe trage de frâu, se pregăteşte să întoarcă.

— Dar familia Seymour va întreba de ce Jane şi de ce atâta grabă. Şi de ce mergem la Elvetham, când sunt alte case în apropiere, familia Weston din Sutton Place...

„Înecă-i sau spânzură-i pe alde Weston”, îşi spune el. „Nu sunt în plan.” Zâmbeşte.

— Spune-le că trebuie să facă aşa de dragul meu.

Vede că Rafe stă pe gânduri: „Aşadar, stăpânul meu o va cere pe Jane Seymour până la urmă. Pentru el însuşi sau pentru Gregory?”

El, Cromwell, a văzut la Wolf Hall ceea ce Rafe nu putea să vadă: s-o aibă pe tăcuta Jane în patul lui, Jane cea palidă şi mută, la asta visează acum Henric. Nu poţi şti care sunt fanteziile unui bărbat, şi Henric nu este afemeiat, nu a avut multe amante. Nu e nimic rău dacă el, Cromwell, îi netezeşte acum drumul spre ea. Regele nu-şi tratează rău ibovnicele. Nu este bărbatul care detestă o femeie după ce a avut-o. O să-i scrie versuri şi, dacă este puţin încurajat, o să-i ofere şi un venit, o să le acorde favoruri rudelor ei. Sunt multe familii care au decis, de când cu Anne Boleyn, că să ajungă să se scalde în lumina privirii lui Henric este cea mai înaltă chemare pentru o englezoaică. Dacă joacă atent, Edward Seymour va urca tot mai sus în cercurile puterii, astfel că va avea un aliat acolo unde aceştia sunt puţini la număr. În această etapă, Edward are nevoie de sfaturi. Pentru că el, Cromwell, are un simţ al afacerilor

mai bun decât băieţii Seymour. N-o va lăsa pe Jane să se vândă ieftin.

Ce va face însă regina Anne dacă Henric îşi ia drept amantă o tânără pe care a luat-o mereu în râs, încă de când îi era domnişoară de onoare? Pe care o numeşte „mutră de ceară” şi „lapte covăsit”? Cum îi va înfrunta Anne blândeţea şi tăcerea? Furia n-o va ajuta prea mult. Va trebui să descopere ce poate să-i ofere Jane regelui, ceva ce acestuia îi lipseşte. Va trebui să se gândească bine. Şi este întotdeauna o plăcere s-o vadă pe Anne gândind.

Când cele două alaiuri s-au întâlnit după vizita la Wolf Hall – alaiul regelui şi alaiul reginei –, Anne s-a purtat fermecător cu el, şi-a pus mâna pe braţul lui şi a ciripit în franceză despre tot soiul de fleacuri. Ca şi când n-ar fi spus tot ea, în urmă cu câteva săptămâni, că ar vrea să-i taie capul; ca şi când ar fi vrut numai să facă o conversaţie agreabilă. Trebuie să fie atent să se ţină mai departe în spatele ei pe terenul de vânătoare. E deşteaptă şi ageră, dar nu trage foarte bine. Vara asta a nimerit cu o săgeată de arbaletă într-o vacă rătăcită. Iar Henric a fost nevoit să-l despăgubească pe proprietar.

Dar uite ce este, toate astea nu contează. Reginele vin şi pleacă. Cel puţin aşa ne arată istoria recentă. Mai important este să vedem cum putem plăti pentru Anglia, pentru cheltuielile mari ale regelui, pentru costurile caritǎţii şi costurile justiţiei, costul ţinerii duşmanilor dincolo de ţărmurile noastre.

De anul trecut ştie clar care este răspunsul: călugării, această tagmă de paraziţi, vor trebui să plătească. „Mergeţi prin toate mănăstirile din regat”, le spusese

oamenilor lui. „Puneţi-le întrebările pe care am să vi le dau eu, optzeci şi şase în total. Ascultaţi şi nu vorbiţi, iar după ce aţi ascultat, cereţi să vedeţi registrele. Vorbiţi cu călugării şi cu călugăriţele despre viaţa lor şi despre Regulament. Nu mă interesează cum cred că se pot mântui, dacă prin sângele lui Hristos sau prin faptele şi meritele lor; bine, mă interesează, dar chestiunea principală este să ştiu ce bunuri posedă. Să ştiu ce averi şi ce venituri au şi dacă, în cazul în care regele, în calitate de şef al Bisericii, va binevoi să ia înapoi ceea ce-i aparţine, prin ce mecanism este cel mai bine să se facă acest lucru.

Să nu vă aşteptaţi să fiţi întâmpinaţi cu pâine şi sare. Se vor grăbi să-şi distrugă bunurile înainte de sosirea voastră. Notaţi ce odoare au şi ce obiecte de veneraţie şi cum le exploatează, ce venit le aduc în fiecare an, deoarece toţi banii se obţin pe socoteala pelerinilor superstiţioşi, care ar face mai bine să stea acasă şi să-şi câştige pâinea în mod cinstit. Aflaţi încotro se înclină loialitatea lor, ce cred despre Caterina, ce cred despre Lady Mary şi cum îl privesc pe Papă; din moment ce ordinele lor sunt cârmuite de pe alte tărâmuri, nu cumva ei datorează mai multă loialitate unei puteri străine? Spuneţi-le asta şi arătaţi-le că sunt în dezavantaj; nu este suficient să afirme că-i sunt credincioşi regelui, trebuie să fie gata să demonstreze acest lucru, şi o pot face uşurându-vă munca.”

Oamenii lui ştiu foarte bine că nu este cazul să încerce să-l înşele, dar trebuie să aibă grijă să-i trimită în perechi, câte doi, ca să se păzească unul pe altul. Trezorierii mănăstirilor le vor oferi mită, vor subevalua bunurile.

În camera lui din Turn, Thomas More îi spusese:

— Unde dai următoarea lovitură, Cromwell? O să distrugi toată Anglia.

— Mă rog la Dumnezeu să mă ţină în viaţă numai atât timp cât îmi voi folosi puterea ca să construiesc, nu ca să distrug, îi răspunsese. Printre ignoranţi umblă vorba că regele distruge Biserica. De fapt, o reînnoieşte. Va fi o ţară mai bună, crede-mă, după ce va fi curăţată de mincinoşi şi de ipocriţi. Dar dumneata, dacă nu-ţi schimbi atitudinea faţă de Henric, nu vei mai apuca să vezi.

Şi nu şi-a schimbat-o. Nu regretă ce s-a întâmplat; singurul lui regret este că More n-a avut minte. Ca probă de loialitate i s-a propus să depună un jurământ prin care să susţină supremaţia lui Henric în biserică. Nu sunt multe lucruri simple în viaţă, dar jurământul acesta chiar e simplu. Dacă nu juri, te condangi implicit: ca trădător, ca rebel. More nu a vrut să jure; atunci ce altceva ar fi putut să facă decât să moară? Ce altceva putea să facă decât să urce pe eşafod, într-o zi de iulie când ploaia cu găleata nu s-a oprit decât seara, timp de o oră scurtă, dar oricum prea târziu pentru Thomas More? A murit cu pantalonii uzi, stropit până la genunchi, cu picioarele lopătând ca o raţă. Nu-i duce dorul prea tare; numai că uneori uită că e mort. Este ca şi când ar fi cufundaţi adânc în conversaţie şi dintr-odată conversaţia s-ar întrerupe, el spune ceva şi nu primeşte nici un răspuns. Ca şi când s-ar plimba şi More ar fi căzut într-o groapă de pe drum, o groapă adâncă cât un stat de om, plină cu apă de ploaie.

Chiar s-a mai auzit despre asemenea accidente. Oameni care au murit deoarece drumul s-a surpat sub picioarele lor. Anglia are nevoie de drumuri mai bune şi de poduri care nu se prăbuşesc. Acum pregăteşte o lege pentru Parlament ca să le dea de lucru oamenilor care n-au nici o

prindere, să le dea lefuri şi să-i pună să repare drumurile, să facă porturi, să înalţe ziduri împotriva împăratului sau oricărui alt oportunist. „Putem să-i plătim”, a calculat el, „dacă luăm un impozit pe venit de la cei bogaţi; am putea să le asigurăm adăpost, doctori dacă au nevoie, hrană; ne vom bucura cu toţii de roadele muncii lor, şi, dacă sunt ocupaţi, nu vor mai deveni codoşi, hoţi de buzunare sau tâlhari la drumul mare, ceea ce ar ajunge, mai devreme sau mai târziu, dacă nu găsesc altă modalitate de a-şi câştiga pâinea.” Dar dacă părinţii lor au fost înainte codoşi, hoţi de buzunare sau tâlhari la drumul mare? Asta nu înseamnă nimic. Uitaţi-vă la el! Este el Walter Cromwell? În răstimpul unei generaţii se poate schimba totul. Cât despre călugării precum Martin Luther, el crede că viaţa monastică nu este necesară, nici utilă, nici poruncită de Hristos. Nu există nimic nepieritor în mănăstiri. Nu fac parte din rânduiala firească a lui Dumnezeu. Cresc şi se destramă ca oricare alte instituţii, uneori clădirile lor se prăbuşesc sau cad în paragină pentru că nu sunt îngrijite. De-a lungul anilor, multe dintre ele au dispărut, au fost mutate sau au fost înghiţite de altă mănăstire. Numărul călugărilor scade în mod firesc, pentru că zilele acestea bunul creştin trăieşte în lume. Să luăm de pildă mănăstirea Battle. Două sute de călugări când fusese în plină înflorire – şi acum? Cel mult patruzeci. Patruzeci de indivizi burtoşi călare pe-o avere. Şi acelaşi lucru peste tot în regat. Resurse care ar putea fi eliberate, care ar putea fi cheltuite cu mai mult folos. De ce să zacă banii în sipete, când pot fi puşi în circulaţie printre supuşii regelui?

Împuterniciţii lui se duc acolo şi-i raportează numai scandaluri; îi trimit manuscrise ale călugărilor, poveşti despre fantome şi blesteme, menite să-i înfricoşeze pe oamenii simpli. Călugării au relicve care aduc ploaia sau o

opresc, care împiedică creşterea buruienilor şi vindecă bolile vacilor. Percep taxe pentru utilizarea lor, nu le dau pe gratis vecinilor: oase vechi şi aşchii de lemn, cuie îndoite de pe crucea lui Hristos. Cromwell le povesteşte regelui şi reginei ce-au găsit oamenii lui în Wiltshire, la Maiden Bradley.

— Călugării au o parte din mantia lui Dumnezeu şi câteva bucăţi de carne de la Cina cea de Taină. Au crenguţe care înfloresc în ziua de Crăciun.

— Asta este posibil, spune Henric respectuos. Gândeşte-te la spinii de la Glastonbury.

— Stareţul are şase copii şi îşi ţine fiii pe post de valeţi. Se apără spunând că nu s-a legat niciodată de femeile măritate, numai de fecioare. Şi când se plictisea de ele sau rămâneau grele, le găsea un soţ. Susţine că are o licenţă cu sigiliu papal care-i permite să ţină o târfă.

Anne chicoteşte.

— Şi a arătat-o?

Henric este şocat.

— Afară cu el! Inşii ca el sunt o ruşine pentru tagma lor.

Dar nebunii ăştia cu tonsură sunt de regulă mai răi decât oamenii obişnuiţi, ştie Henric asta? Sunt şi câţiva călugări cumsecade, dar după câţiva ani de viaţă monahală au tendinţa să fugă. Fug din mănăstiri şi intră în rândul lumii. În vremurile de demult, strămoşii noştri îi atacau cu cuţitele şi cu coasele pe călugări şi pe slujitorii acestora cu aceeaşi furie cu care porneau împotriva armatelor

cotropitoare. Le dărâmau zidurile şi-i ameninţau că-i vor arde de vii, cerându-le hrisoavele care le consfinţeau iobăgia, iar când puneau mâna pe ele, le rupeau şi le puneau pe foc, spunând: „Nu vrem decât puţină libertate; puţină libertate şi să fim trataţi ca nişte englezi, după ce veacuri de-a rândul am fost trataţi ca nişte dobitoace”.

Din alte părţi sosesc rapoarte şi mai sumbre. El, Cromwell, le porunceşte trimişilor săi: „Spuneţi-le aşa şi spuneţi-le răspicat – pentru fiecare călugăr, un pat; în fiecare pat, un călugăr. Le e aşa de greu?” Istoria întregii lumi îi spune că astfel de păcate se vor comite cu siguranţă, dacă închizi nişte bărbaţi fără posibilitatea de a ajunge la femei; se vor năpusti la novicii mai tineri şi mai slabi, sunt bărbaţi, şi aşa e firea bărbatului. Dar nu ar trebui să se ridice mai sus de firea lor? La ce folosesc toate aceste posturi şi rugăciuni, dacă îi lasă neputincioşi în faţa diavolului când acesta vine să-i ispitească?

Regele recunoaşte că este o risipă şi o proastă gospodărire; spune că s-ar putea să fie necesare mici reforme, în primul rând regruparea mănăstirilor mai mici, cardinalul începuse deja acest proces. Dar putem fi siguri că cele mari se vor reînnoi singure?

Se poate, spune el. Ştie că regele este credincios şi se teme de schimbări. Vrea ca Biserica să fie reformată, vrea să fie curată; dar vrea şi bani. Însă ca nativ din zodia Cancerului merge îndărăt, ca racul, spre obiectivul lui: cu o mişcare laterală, şerpuitoare. El, Cromwell, îl priveşte pe Henric în timp ce acesta examinează cifrele care i-au fost prezentate. Nu este o avere, nu pentru un rege: nu este o răscumpărare demnă de un rege.

Cu timpul, poate că Henric va dori să se gândească şi la mănăstirile mai mari, cu stareţii lor pântecoşi şi îngâmfaţi. Trebuie pornit de undeva. „Am stat la prea multe mese”, se gândeşte el, „unde stareţii se înfruptau din stafide şi curmale, în timp ce călugării primeau mereu heringi. Dacă ar fi după mine, i-aş elibera pe toţi ca să ducă o viaţă diferită. Susţin că duc o aşa-numită vita apostolica, dar n-ai să-i vezi pe apostoli că-şi mângâie boaşele unul altuia. Pe cei care vor să plece, ducă-se! Călugării care au fost hirotoniţi ca preoţi pot să primească beneficii, să facă o muncă utilă în parohii. Cei sub douăzeci şi patru de ani, bărbaţi şi femei deopotrivă, pot fi trimişi înapoi în lume. Sunt prea tineri pentru o viaţă sub jurământ.”

Se gândeşte la viitor: dacă regele ia pământurile călugărilor, nu numai o părticică, ci pe toate, va fi de trei ori mai bogat decât acum. Nu va mai trebui să meargă să cerşească în Parlament, să se milogească pentru o subvenţie. Fiul lui, Gregory, îi spune:

— Domnule, se zice că, dacă stareţul de Glastonbury se culcă cu stareţa de la Shaftesbury, copilul lor va fi cel mai bogat proprietar de pământuri din Anglia.

— Foarte probabil, îi răspunde el, dar ai văzut-o pe stareţa de la Shaftesbury?

Gregory îi aruncă o privire îngrijorată.

— Ar trebui s-o văd?

Aşa arată conversaţiile cu fiul lui: ţintesc spre un colţ, nimeresc aiurea. Se gândeşte la mormăielile prin care comunica cu Walter pe când el însuşi era doar un copil.

— Poţi s-o vezi dacă doreşti. Trebuie să merg curând la Shaftesbury, am ceva de făcut acolo.

Wolsey îşi dusese fata la mănăstirea Shaftesbury.

— Vrei să faci o notă pentru mine, Gregory? Un memorandum. „Du-te s-o vezi pe Dorothea.”

Gregory arde de dorinţă să întrebe cine este Dorothea. Vede cum întrebările aleargă una după alta pe chipul băiatului; şi în sfârşit:

— E frumoasă?

— Nu ştiu. Tatăl ei a ţinut-o din scurt.

Râde. Dar râsul îi piere de pe faţă când trebuie să-i amintească lui Henric: călugării trădători reprezintă varietatea cea mai recalcitrantă a acestei specii blestemate. Dacă îi ameninţi: „Am să te fac să suferi”, îţi răspund că s-au născut ca să sufere. Unii se hotărăsc să moară de foame în închisoare sau se duc să se roage de Tyburn şi de călău. Le-a spus, aşa cum i-a spus şi lui Thomas More: „Aici nu este vorba despre Dumnezeul vostru sau despre Dumnezeul meu sau despre Dumnezeu în general. Problema este pe cine preferaţi voi: pe Henric Tudor sau pe Alessandro Farnese? Pe regele Angliei de la Whitehall sau un străin corupt până în măduva oaselor de la Vatican?” Au întors capul într-o parte; au murit fără să scoată o vorbă, cu inimile lor false smulse din piept.

Când intră în sfârşit pe porţile oraşului pe la Austin Friars, servitorii în livrele se bulucesc în jurul lui cu mantalele lor lungi de culoarea marmurei cenuşii. Gregory este în dreapta lui, iar în stânga este Humphrey, îngrijitorul

câinilor spaniel; au purtat o conversaţie uşoară pe ultima milă a călătoriei; în spatele lui sunt şoimarii, Hugh, James şi Roger, bărbaţi vigilenţi la orice zarvă sau ameninţare. În faţa porţii lui s-a adunat mulţimea, aşteptând să primească ceva. Humphrey şi ceilalţi au bani de împrăştiat. După masa de seară, ca de obicei, săracii vor primi de pomană. Thurston, bucătarul-şef, spune că hrăneşte două sute de londonezi de două ori pe zi.

Observă un om care plânge în mulţime, un slăbănog încovoiat care abia se ţine pe picioare. Îl pierde din vedere; apoi îl vede din nou, capul i se iţeşte iarăşi, de parcă lacrimile lui ar fi un val şi acel val l-ar aduce spre poartă.

— Humphrey, vezi ce necazuri are omul acela.

Dar apoi uită de el. Familia şi servitorii casei se bucură să-l vadă, toţi ai lui au feţe radioase, şi o puzderie de căţeluşi i se încurcă printre picioare; îi ia în braţe, trupşoare zdrobite unul în altul şi cozi fluturând, îi întreabă cum o mai duc. Slujitorii se adună ciorchine în jurul lui Gregory şi-l admiră din cap până-n picioare, de la pălărie până la ghete. Slujitorii îl iubesc pentru purtarea lui blândă.

— Stăpânul casei! spune nepotul lui, Richard, şi-l îmbrăţişează strâns, mai să-i zdrobească oasele.

Richard este un băiat zdravăn cu privirea clanului Cromwell, directă şi brutală, şi cu vocea clanului Cromwell, care ştie să mângâie sau să contrazică. Nu i-e teamă de nimic din ce mişcă pe pământ şi nici de ce este sub el. Dacă la Austin Friars ar apărea un demon, Richard i-ar da un picior în fundul lui păros şi l-ar azvârli în jos pe scară.

Nepoatele lui vesele, acum tinere femei măritate, şi-au lărgit şireturile de la pieptare ca să facă loc pântecelor umflate. Le sărută pe amândouă, le simte trupurile calde, respiraţia dulce, încălzită de prăjiturelele cu ghimbir, pe care le consumă femeile în starea lor. Preţ de o clipă simte că-i lipseşte... ce-i lipseşte? Unduirea cărnii blânde, doritoare; conversaţiile absente, neimportante, de dimineaţa devreme. Trebuie să fie atent în relaţiile cu femeile, discret. Nu trebuie să le dea răuvoitorilor prilejul să-l bârfească. Chiar şi regele este discret; nu vrea ca Europa să-l numească Harry Stăpânul Târfelor. Poate că ar prefera să se uite numai la cea deocamdată intangibilă: doamna Seymour.

La Elvetham, Jane fusese întruchiparea pudorii, cu fruntea plecată, sfioasă ca o magnolie. În casa fratelui ei, regele o lăudase în faţa familiei:

— O tânără blândă, modestă, ruşinoasă, aşa cum puţine mai sunt în zilele noastre.

Thomas Seymour, gata ca întotdeauna să se bage în conversaţie şi să-şi întrerupă fratele mai mare, a spus:

— În privinţa pioşeniei şi a modestiei, îndrăznesc să spun că puţine fete se pot măsura cu Jane.

Cromwell l-a văzut pe Edward ascunzându-şi un zâmbet. Sub ochii lui ageri, familia lui Jane începuse – cu oarecare incredulitate – să simtă încotro bate vântul.

— Nici dacă aş fi rege n-aş îndrăzni să invit o doamnă ca Jane în patul meu, a continuat Thomas Seymour. Nu aş şti de unde să încep. Dumneata ai şti? Şi de ce ai face aşa ceva? Ar fi ca şi când ai săruta o piatră. O rostogoleşti de

pe o parte pe alta a saltelei şi-ţi amorţesc mădularele de frig.

— Un frate nu-şi poate imagina sora în îmbrăţişarea unui bărbat, spune Edward Seymour. Cel puţin, nu un bărbat care se numeşte creştin. Deşi la curte se spune că George Boleyn... Se întrerupe încruntat, apoi reia: Pe deasupra, fireşte, regele ştie cum să se prezinte. Cum să se ofere. Ştie cum să facă, este un gentleman galant. Ceea ce dumneata, frate, nu eşti.

E greu să-l pui cu botul pe labe pe Tom Seymour. Acesta se mulţumeşte să zâmbească.

Dar Henric nu a fost prea vorbăreţ înainte să plece de la Elvetham; şi-a luat rămas-bun foarte călduros, însă fără să scoată un cuvânt despre fată. Jane îi şoptise:

— Master Cromwell, de ce am venit aici?

— Întreabă-i pe fraţii dumitale.

— Fraţii mei spun: „Întreabă-l pe Cromwell”.

— Aşadar, este un adevărat mister pentru dumneata?

— Da. Numai dacă nu urmează să mă mărit. O să mă mărit cu dumneata?

— Trebuie să renunţ la această perspectivă. Sunt prea bătrân pentru dumneata, Jane. Aş putea să-ţi fiu tată.

— Chiar aşa? se miră Jane. Ei bine, s-au întâmplat şi lucruri mai ciudate la Wolf Hall. Nici nu mi-am dat seama că ai cunoscut-o pe mama.

Un zâmbet fluturând pe chip şi Jane a dispărut, iar el a rămas cu privirile în urma ei.

„Am putea să ne căsătorim”, îşi spune. „Asta mi-ar ţine mintea trează, căci ar trebui să descopăr tot timpul în ce fel poate să-mi răstălmăcească vorbele. O face anume?

Deşi nu pot s-o am până nu termină Henric cu ea. Şi am jurat cândva că nu voi lua femeile folosite de el, nu-i aşa?

Poate că ar trebui să scriu un aide-mémoire pentru băieţii Seymour, ca să le fie clar ce daruri poate să accepte Jane şi ce nu. Regula este simplă: bijuterii da, bani, nu. Şi până se perfectează înţelegerea, să nu-şi scoată nici o piesă de îmbrăcăminte în prezenţa lui Henric. Nici măcar mănuşile.”

Gurile rele spun că la el acasă este Turnul Babel. Se spune că are slujitori din toate ţările de sub soare, în afară de Scoţia; dar scoţienii continuă să spere şi îl roagă să-i primească. Gentlemeni şi chiar nobili de aici şi din străinătate îl presează să le primească fiii în serviciul lui, iar el îi primeşte pe toţi cei pe care crede că poate să-i şcolească. În orice zi, la Austin Friars vei găsi un grup de cărturari germani care vorbesc în diversele dialecte ale limbii lor, încruntându-se deasupra scrisorilor evangheliştilor din propriile teritorii. La masă, tineri bărbaţi de la Cambridge schimbă între ei frânturi de greacă; sunt cărturarii pe care i-a ajutat el, veniţi acum să-l ajute la rândul lor. Uneori vine câte un grup de negustori italieni la cină, şi stă de vorbă cu ei în limbile pe care le-a învăţat în timp ce lucra pentru bancheri din Florenţa şi din Veneţia. Oamenii din suita vecinului său, Chapuys, vin să bea pe socoteala lui şi sporovăiesc în spaniolă şi în flamandă. El vorbeşte cu Chapuys în franceza de curte, căci aceasta este prima limbă a ambasadorului, şi foloseşte o franceză

ceva mai populară cu băiatul lui, Christophe, un mic bădăran ticălos care l-a urmat de la Calais şi pe care solul împăratului îl ţine mereu aproape; nu-l lasă cu nici un chip să se îndepărteze, pentru că în preajma lui Christophe izbucnesc întotdeauna încăierări.

Are de recuperat o vară întreagă de bârfe, trebuie să verifice conturile, chitanţele şi cheltuielile casei şi ale moşiilor. Dar mai întâi se duce la bucătărie să-l vadă pe bucătarul-şef. E acalmia de la începutul după-amiezii, masa a fost strânsă, farfuriile, spălate, vasele de cositor, frecate şi stivuite, peste tot miroase a scorţişoară şi a cuişoare, iar Thurston stă singur şi se uită la mingea de aluat de pe planşeta plină de făină de parcă ar fi capul Sfântului Ioan Botezătorul. Când o umbră îi blochează lumina, bucătarul răcneşte:

— Afară cu degetele pline de cerneală! Apoi: O, Domnia Voastră sunteţi, stăpâne! Tocmai la vreme. Am făcut nişte plăcinte cu vânat pentru sosirea voastră, dar a trebuit să le dăm prietenilor Domniei Voastre înainte să se strice. V-am trimis câteva în întâmpinare, dar vă mişcaţi aşa de repede!

Cromwell întinde mâinile în faţă pentru inspecţie.

— Vă cer iertare, spune Thurston. Dar tocmai a fost aici tânărul Thomas Avery, proaspăt numit la registre, s-a apucat să-şi bage nasul prin cămară şi a vrut să cântărească proviziile. Apoi Master Rafe vine şi zice: uite, Thurston, aşteptăm sosirea unor danezi, ce poţi pregăti pentru nişte danezi? Apoi se năpusteşte Master Richard, Luther a trimis mesageri, ce prăjituri le plac nemţilor?

Cromwell împunge cu degetul în aluat.

— Asta e pentru nemţi?

— Nu contează ce este. Dacă iese bine, o s-o mâncaţi.

— Au cules gutuile? Nu mai e mult şi-o să dea îngheţul. Oasele mele o simt deja.

— Nu mai spuneţi! Vorbiţi ca bunica Domniei Voastre.

— Nu ai cunoscut-o. Sau ai apucat-o?

Thurston chicoteşte.

— Beţivana parohiei?

Probabil. Ce fel de femeie ar fi putut să-l alăpteze pe tatăl lui, Walter Cromwell, şi să nu se îmbete? Thurston spune, ca şi când atunci i-ar fi trecut prin minte:

— Dar ştiţi, orice om are două bunici. Cum era familia din partea mamei?

— Erau de loc din nord.

Thurston zâmbeşte.

— Abia ieşiţi din peşteră. Îl ştiţi pe tânărul Francis Weston? Cel care-l slujeşte pe rege? Oamenii lui spun că sunteţi evreu.

Se încruntă; a mai auzit asta şi înainte.

— Data viitoare când mai sunteţi la curte, să vă scoateţi mădularul şi să-l puneţi pe masă ca să vedeţi ce mai zice atunci, îl sfătuieşte Thurston.

— Am să fac asta oricum, spune el. Când mai lâncezeşte conversaţia.

— Dar ştiţi... Thurston şovăie. Este adevărat, domnule, sunteţi evreu, pentru că împrumutaţi bani cu dobândă.

Crescătoare, în cazul lui Weston.

— Oricum, spune Cromwell mai împungând o dată în aluat. E cam tare, nu-i aşa? Şi ce mai e nou prin oraş?

— Se spune că regina bătrână e bolnavă. Thurston aşteaptă, dar stăpânul lui a luat o mână de coacăze şi le mănâncă, aşa că vorbeşte mai departe: Cred că e bolnavă de inimă rea. Se spune că a blestemat-o pe Anne Boleyn să nu aibă un băiat. Sau, dacă are un băiat, să nu fie al lui Henric. Se spune că Henric are alte femei şi Anne îl fugăreşte prin dormitor, urlând că o să-l scopească. Regina Caterina închidea ochii, aşa cum fac toate nevestele, dar cu Anne e altceva, ea jură c-o să-l facă să sufere. Ar fi o răzbunare frumoasă, nu-i aşa? chicoteşte Thurston. Îi pune coarne lui Henric ca să se răzbune, iar apoi îşi aşază mongrelul pe tron.

Londonezii au minţile înfierbântate; minţi ca nişte grămezi de gunoi.

— Se bănuieşte cine va fi tatăl acestui mongrel?

— Thomas Wyatt? sugerează Thurston. Se ştie că era în graţiile ei înainte să devină regină. Sau poate vechiul ei iubit, Harry Percy...

— Percy este la el la ţară, nu-i aşa?

Thurston îşi dă ochii peste cap.

— Depărtarea nu este o piedică pentru ea. Dacă vrea să-l vadă venind din Northumberland, n-are decât să fluiere, şi el se repede cu iuţeala vântului. Nu că s-ar opri la Harry Percy. Se spune că i-a avut pe toţi domnii din serviciul personal al regelui, unul după altul. Nu-i plac întârzierile, aşa că stau cu toţii la coadă, frecându-şi mădularele, până când strigă ea: „Următorul!”

— Şi atunci năvălesc înăuntru. Unul după altul.

Cromwell râde. Mănâncă ultimele coacăze din palmă.

— Bine aţi venit acasă, spune Thurston. La Londra, unde noi credem orice.

— După ce a fost încoronată, îmi amintesc că şi-a chemat toţi slujitorii, bărbaţi şi femei, şi le-a ţinut o predică despre cum trebuie să se poarte, că nu au voie să joace jocuri de noroc decât pe jetoane, fără vorbe necuviincioase şi fără piele la vedere. E drept că s-au mai abătut puţin de la regulă.

— Domnule, aveţi făină pe mânecă, îi atrage atenţia bucătarul.

— Trebuie să mă duc sus, la Consiliu. Să nu întârziaţi cu masa.

— Dar când am întârziat vreodată? Thurston îl scutură blând. Când am întârziat vreodată?

Este Consiliul casei lui, nu al regelui; sfătuitorii lui obişnuiţi, tinerii, Rafe Sadler şi Richard Cromwell, iuţi la minte şi prompţi cu cifrele, iuţi în respingerea unui argument, sesizând repede o idee. Şi Gregory. Fiul lui.

În ultima vreme tinerii umblă cu genţi de călătorie din piele de culoare deschisă, imitându-i pe agenţii băncii Fugger, care călătoresc prin toată Europa şi dau tonul modei. Genţile au formă de inimă, iar lui i se pare că se duc să curteze fetele, dar ei jură că nu este aşa. Nepotul lui, Richard Cromwell, se aşază aruncând o privire sardonică spre genţi. Richard seamănă cu unchiul său şi îşi ţine lucrurile mereu aproape.

— A venit Spune-mi Risley, îl înştiinţează. Vrei să te uiţi la pana de la pălăria lui?

Chiar atunci intră Thomas Wriothesley, despărţindu-se de slujitorii lui; este un tânăr înalt şi chipeş, cu părul de culoarea aramei lustruite. Cu o generaţie în urmă, familia lui se numea Writh, dar s-au gândit că o prelungire elegantă le va oferi mai multă prestanţă; aveau demnitatea de heralzi, aşa că erau bine plasaţi ca să se reinventeze, să le dea propriilor strămoşi o aură cavalerească. Schimbarea nu scapă de batjocură; Thomas este cunoscut la Austin Friars ca Spune-mi Risley. Şi-a lăsat barbă de curând, e tatăl unui băiat şi devine din an în an tot mai demn. Îşi aruncă geanta pe masă şi se aşază pe scaunul lui.

— Şi ce mai face Gregory? întreabă el.

Chipul lui Gregory se umple de fericire; îl admiră pe Spune-mi Risley şi abia dacă aude nuanţa de condescendenţă.

— O, sunt bine. Am vânat toată vara, iar acum o să mă întorc în casa lui William Fitzwilliam şi o să fac parte din suita lui, pentru că este un gentleman apropiat de rege şi

tata crede că am ce învăţa de la el. Fitz se poartă bine cu mine.

— Fitz! Wriothesley pufneşte amuzat. Voi, Cromwellii!

— Păi şi el îi spune tatălui meu Fărâmă[4]! spune Gregory.

— Îţi sugerez să nu faci şi tu la fel, Wriothesley, intervine blând stăpânul casei. Sau, cel puţin, spune-mi Fărâmă pe la spate. Deşi tocmai am fost la bucătărie, şi asta e un fleac faţă de cum i se spune reginei.

— Femeile sunt cele care răscolesc oala cu otravă, zice Richard Cromwell. Nu le plac femeile care fură bărbaţii altora. Sunt de părere că Anne trebuie să fie pedepsită.

— Când curtea a plecat din Londra, era numai colţuri, spune Gregory pe neaşteptate. Numai colţuri, ţepi şi spini. Acum s-a mai rotunjit.

— Aşa este.

E surprins că băiatul a observat aşa ceva. Bărbaţii însuraţi, cu experienţă, se uită la Anne ca să vadă semne de rotunjire cu aceeaşi nerăbdare cu care se uită la propriile lor neveste. În jurul mesei se schimbă priviri.

— Ei bine, o să vedem. N-au fost împreună chiar toată vara, dar, după cât îmi dau seama, a fost de ajuns.

— Ar fi bine să fie aşa, spune Wriothesley. Regele o să-şi piardă răbdarea cu ea. Câţi ani a aşteptat ca femeia să-şi facă datoria? Anne i-a promis un fiu dacă o ia de soţie, şi

[4] În original, Crumb (n.tr.).

te întrebi dacă el s-ar mai strădui atâta să-i facă toate poftele în caz că ar fi s-o ia de la capăt.

Richard Riche vine ultimul, murmurând nişte scuze. Nici Richard nu are o geantă de călătorie în formă de inimă, deşi cândva ar fi fost exact genul de tânăr galant care să aibă cinci genţi de culori diferite. Ce schimbări se produc într-un deceniu! Riche a fost cândva cel mai rău soi de student la drept, soiul cu un teanc întreg de cereri de indulgenţă pentru păcatele săvârşite; soiul care caută cele mai sordide taverne, unde avocaţii sunt numiţi paraziţi, ca să fie obligat să provoace o încăierare în apărarea tagmei; care se întoarce la locuinţa din Temple la ore mici, duhnind a vin ieftin şi cu hainele în zdrenţe; soiul care aleargă cu o haită de terieri prin câmpurile de la Lincoln Inn. Dar acum Richard e treaz şi potolit, protejatul lordului cancelar Thomas Audley, şi face permanent naveta între demnitar şi Thomas Cromwell. Băieţii îi zic Domnul Pungă; Punga se îngraşă, spun ei. Grijile slujbei apasă pe umerii lui, are şi datoriile de tată cu o familie în creştere; cândva un băiat de aur, acum pare acoperit de o patină uşoară de praf. Cine ar fi crezut că va deveni procuror general? Însă are o minte bună de jurist, iar când ai nevoie de un avocat bun, este întotdeauna la îndemână.

— Cartea episcopului Gardiner nu serveşte scopului Domniei Tale, începe Riche.

— Nu e chiar rea. În privinţa puterii regelui suntem de acord.

— Da, dar...

— M-am simţit îndemnat să-i citez lui Gardiner următorul text: „Unde este cuvântul unui rege, acolo este puterea, şi cine îi va spune lui ce să facă?”

Riche ridică din sprâncene:

— Parlamentul.

— Aveţi încredere în el, Master Riche ştie ce poate face Parlamentul, intervine domnul Wriothesley.

Se pare că Riche l-a încurcat pe Thomas More tocmai cu întrebările despre puterile Parlamentului, l-a încurcat, l-a descumpănit şi poate că l-a indus în eroare ca să-l facă să trădeze. Nimeni nu ştie ce s-a spus în acea încăpere, în acea celulă; Riche a ieşit afară roşu la faţă, sperând şi bănuind pe jumătate că asta a fost tot, şi din Turnul Londrei s-a dus direct la el, la Thomas Cromwell. Care a spus calm: „Da, merge; l-am prins, mulţumesc. Mulţumesc, Pungă, te-ai descurcat bine”.

Acum Richard Cromwell se apleacă spre el.

— Ia să ne spui, micuţul meu prieten Pungă: după părerea dumitale, poate Parlamentul să pună un moştenitor în pântecele reginei?

Riche roşeşte puţin; se apropie de patruzeci de ani, dar datorită tenului său poate încă să mai roşească.

— Nu am zis niciodată că Parlamentul poate să facă ceea ce Dumnezeu nu poate. Am zis că poate face mai mult decât îngăduie Thomas More.

— Martirul More, spune Cromwell. La Roma se vorbeşte că el şi Fisher vor fi sanctificaţi. Sunt de acord că este ridicol,

adaugă drept răspuns la hohotul de râs al domnului Wriothesley. Apoi îi aruncă o privire nepotului său: Ajunge, nu mai spune nimic despre regină, despre pântecele ei sau alte părţi.

I-a povestit lui Richard Cromwell câte ceva despre evenimentele de la Elvetham, de la reşedinţa lui Edward Seymour. Când suita regelui îşi schimbase atât de brusc itinerarul, Edward se oferise imediat să-i găzduiască şi-i primise cum nu se poate mai bine. Dar regele nu putuse să doarmă în noaptea aceea, aşa că-l trimisese pe tânărul Weston să-l scoale pe Cromwell. Flacăra lumânării dansa în încăperea de formă neobişnuită.

— Dumnezeule, cât e ceasul?

— Este ora şase, spusese Weston maliţios, şi aţi întârziat.

În realitate, nu era nici patru, zorii încă nu se iviseră. Obloanele erau deschise ca să lase să intre aerul, iar Henric a început să-i şuşotească, planetele fiind singurele lor martore; avusese grijă ca Weston să nu-i poată auzi şi refuzase să vorbească înainte să se închidă uşa. Foarte bine.

— Cromwell, a spus regele, ce-ar fi dacă... ce-ar fi dacă m-aş teme, dacă aş începe să bănuiesc că este ceva în neregulă în căsătoria mea cu Anne, o piedică, ceva care nu este pe placul Atotputernicului?

Avea impresia că se întorsese în timp; parcă era cardinalul, ascultând aceeaşi lamentaţie; doar că numele reginei era atunci Caterina.

— Dar ce piedică? întrebase el puţin neliniştit. Ce-ar putea fi, sire?

— Nu ştiu, şoptise regele. Nu ştiu, dar s-ar putea să-mi dau seama. N-a fost logodită mai înainte cu Harry Percy?

— Nu, sire. El jură pe Biblie că nu. Maiestatea Voastră l-aţi auzit jurând.

— Da, dar ai fost să-l vezi, Cromwell, nu-i aşa, l-ai urmărit în nu ştiu ce han mizerabil, l-ai ridicat de pe bancă şi l-ai izbit cu pumnul în cap?

— Nu, sire, nu m-aş purta niciodată în felul acesta cu un pair al regatului, cu atât mai puţin cu contele de Northumberland.

— Bine atunci. Mă simt uşurat să aud asta! Poate că am înţeles eu greşit amănuntele. Oricum, în ziua aceea contele a spus ceea ce doream eu să spună. A spus că nu există o uniune cu Anne, nici o promisiune de căsătorie, ca să nu mai vorbim de consumare. Dar dacă a minţit?

— Sub jurământ, sire?

— Dar dumneata eşti înfricoşător, Fărâmă! Faci omul să uite cum trebuie să se poarte în faţa lui Dumnezeu. Şi dacă a minţit? Dacă Anne a avut un contract cu Percy echivalent cu o căsătorie legală? Dacă este aşa, nu poate fi căsătorită cu mine.

Păstrase tăcerea, dar văzuse că mintea lui Henric alerga; chiar şi a lui o luase la fugă ca un cerb speriat.

— Şi bănuiesc că este ceva între ea şi Thomas Wyatt, şoptise regele.

— Nici vorbă, sire, spusese el vehement, înainte să apuce să se gândească.

Wyatt este prietenul lui: tatăl lui, Sir Henry Wyatt, i-a dat misiunea să-i netezească drumul în viaţă fiului său; Wyatt nu mai e un copil, dar nu contează.

— Spui că nu, zisese Henric aplecându-se spre el. Dar nu-i adevărat că Wyatt n-a mai vrut să rămână în ţară şi s-a dus în Italia deoarece ea nu i-a acordat favorurile aşteptate? Nu-şi putea găsi liniştea cât timp îi stăruia în faţa ochilor imaginea ei.

— Ei bine, aici aveţi dreptate. A spus-o chiar Maiestatea Voastră. Nu i-a acordat favoruri. Dacă i-ar fi acordat, fără îndoială că Wyatt ar fi rămas pe loc.

— Dar nu pot să fiu sigur, insistă Henric. Să presupunem că-l refuză acum, dar îi acordă favoruri altă dată. E de necrezut? Femeile sunt slabe, şi le cucereşti uşor cu linguşelile. Mai ales atunci când bărbaţii le scriu versuri, şi sunt unii care pretind că Wyatt scrie versuri mai bune decât ale mele, chiar dacă eu sunt rege.

Clipeşte spre el: ora patru, nedormit; ai putea să spui că este o vanitate nevinovată, Dumnezeu să-l apere, dacă n-ar fi ora patru.

— Maiestate, spune Cromwell, liniştiţi-vă. Dacă Wyatt a făcut vreo incursiune în castitatea imaculată a acestei doamne, sunt sigur că nu ar fi rezistat să nu se laude cu asta. În versuri sau în proză obişnuită.

Henric se mulţumeşte să mormăie. Dar priveşte în sus: umbra bine îmbrăcată a lui Wyatt, mătăsoasă, alunecă

prin dreptul ferestrei şi blochează lumina rece a stelelor. Vezi-ţi de drum, fantomă! Mintea îi aleargă înainte; cine poate să-l înţeleagă pe Wyatt, să-l absolve?

— Bine. Poate, mormăie în cele din urmă. Chiar dacă i-a dat nas lui Wyatt, acesta nu este o piedică pentru căsătoria mea, nu poate fi vorba de un contract între ei, din moment ce a fost însurat el însuşi pe când era copil, aşadar nu avea libertatea să-i promită nimic lui Anne. Dar ascultă-mă pe mine, este o piedică în calea încrederii mele în ea. Nu-mi place să mă mintă nici o femeie şi să spună că a venit fecioară în patul meu, dacă nu a fost aşa.

„Wolsey, unde eşti? Ai mai auzit asta. Sfătuieşte-mă acum.”

Se ridică în picioare. Încearcă să încheie discuţia.

— Să le spun să vă aducă ceva, sire? Ceva care să vă ajute să mai dormiţi o oră, două?

— Am nevoie de ceva care să-mi îndulcească visele. Dacă aş şti ce... L-am consultat pe episcopul Gardiner în această chestiune.

Încercase să-şi ascundă şocul de pe faţă. „S-a dus la Gardiner: pe la spatele meu?”

— Şi Gardiner a spus – chipul lui Henric era însăşi imaginea dezamăgirii – a spus că există destule dubii în acest caz, dar în situaţia în care căsnicia nu merge bine şi sunt silit s-o repudiez pe Anne, trebuie să mă întorc la Caterina. Şi asta nu pot s-o fac, Cromwell. Sunt hotărât, chiar dacă se năpusteşte toată creştinătatea asupra mea, nu mă mai pot atinge de femeia aia bătrână şi stătută.

— Ei bine, spusese el uitându-se în podea, la picioarele mari şi desculţe ale lui Henric. Cred că vom găsi o soluţie mai bună decât asta, sire. Nu pretind că sunt de acord cu raţionamentul lui Gardiner, dar episcopul se pricepe mai bine la legi decât mine. Totuşi nu cred că puteţi fi obligat sau constrâns în nici o privinţă, căci sunteţi stăpânul casei voastre şi al ţării voastre şi al bisericii voastre. Poate că Gardiner s-a gândit numai să vă pregătească pentru obiecţiile pe care le-ar putea ridica alţii.

„Sau poate a vrut numai să te facă să transpiri şi să-ţi provoace coşmaruri”, s-a gândit. „E în firea lui Gardiner.” Dar Henric s-a ridicat în pat în capul oaselor.

— Pot să fac aşa cum poftesc. Dumnezeu nu va îngădui ca plăcerea mea să fie contrară scopului Său, nici ca voinţa Lui să fie o piedică în calea scopurilor mele. Pe chipul regelui a trecut o umbră de viclenie. Aşa a spus chiar Gardiner.

Henric a căscat. Acesta era semnalul.

— Fărâmă, nu arăţi prea demn când faci reverenţe în cămaşă de noapte. O să fii gata de plecare la şapte, sau te lăsăm aici şi ne vedem la cină?

„Dacă tu o să fii gata, şi eu o să fiu gata”, îşi spune Cromwell în drum spre camera lui. „Când răsare soarele, o să uiţi complet că am avut această conversaţie? Curtea va fi în agitaţie, caii vor scutura din cap şi vor necheza în vânt. Pe la mijlocul dimineţii ne vom întâlni cu suita reginei; Anne va ciripi pe lângă vânătorul ei; nu va şti niciodată, dacă nu cumva micul ei prieten Weston i-o şopteşte la ureche, că noaptea trecută la Elvetham regele a stat cu ochii aţintiţi la viitoarea lui metresă: Jane

Seymour, care îi ignora ochii rugători şi era preocupată de o friptură de pui.” Gregory spusese cu ochi rotunjiţi:

— Nu-i aşa că domniţa mănâncă mult?

Iar acum vara s-a încheiat. Wolf Hall, Elvetham se pierd în întuneric. Buzele lui sunt pecetluite în privinţa îndoielilor şi temerilor regelui; a venit toamna, el este la Austin Friars; ascultă cu capul plecat noutăţile de la curte, urmăreşte degetele lui Riche care răsucesc pecetea de mătase de pe un document.

— Familiile lor s-au luat la harţă prin oraş, spune nepotul lui, Richard. Şi-au dat cu tifla, s-au insultat, au pus mâna pe pumnale.

— Scuze, cine?

— Oamenii lui Nicholas Carew. S-au încăierat cu slujitorii lordului Rochford.

— Totul este să stea departe de curte, spune el aspru.

Pedeapsa pentru scoaterea unei săbii în perimetrul curţii regale este tăierea braţului vinovat. Dă să întrebe pentru ce se ceartă, dar schimbă întrebarea:

— Ce pretext au?

Să ni-l imaginăm pe Carew, unul dintre vechii prieteni ai lui Henric, gentilom în serviciul lui intim, un om de modă veche cu chipul lung şi grav, cu atitudinea cultivată de bărbat coborât direct dintr-o carte despre cavalerii rătăcitori. Nu este de mirare că Sir Nicholas, cu simţul lui rigid al lucrurilor care se cuvin, a considerat imposibil să se plece în faţa pretenţiilor de parvenit ale lui George

Boleyn. Sir Nicholas e papistaş din cap până în vârful tălpilor cu ciocuri de oţel şi se simte jignit până în măduva oaselor de sprijinul pe care-l acordă George doctrinei reformatoare. Aşadar, între ei este o chestiune de principiu; dar ce eveniment banal a aprins scânteia certurilor în viaţa lor? Oare George şi tovarăşii lui răutăcioşi au făcut tărăboi sub fereastra camerei lui Sir Nicholas atunci când acesta era ocupat cu o chestiune solemnă, cum ar fi să se admire în oglindă? Îşi ascunde un zâmbet.

— Rafe, stai de vorbă cu amândoi. Spune-le să-şi ţină dulăii în lesă. Şi adaugă: Bine ai făcut că mi-ai zis.

Îl interesează întotdeauna să ştie care sunt discordiile dintre curteni şi cum iau naştere.

Imediat după ce sora lui devenise regină, George Boleyn îl chemase şi-i dăduse instrucţiuni despre modul în care trebuia să se comporte. Tânărul se făcea cu un lanţ de aur plin de nestemate pe care Cromwell l-a cântărit în minte; tot în minte, l-a dezbrăcat pe George de haină, a descusut-o, a făcut stofa sul şi a preţăluit-o; după ce ai făcut comerţ cu textile ai ochiul format ca să evaluezi textura şi drapajul, şi dacă trebuie să stabileşti impozite înveţi să apreciezi repede valoarea unui om.

Tânărul Boleyn îl ţinuse în picioare în timp ce el ocupa singurul scaun din încăpere.

— Ţine minte, Cromwell, începuse el, dumneata nu faci parte din Consiliul regelui, nu eşti născut gentilom. Trebuie să te limitezi să vorbeşti numai atunci când eşti întrebat, iar în rest să nu te bagi. Nu te băga în treburi care sunt mai presus de dumneata. Maiestăţii Sale îi place să te

aducă adesea în prezenţa sa, dar să ţii minte cine te-a pus acolo unde te poate vedea.

Interesantă această versiune a lui George Boleyn despre viaţa lui. Considerase întotdeauna că Wolsey fusese cel care-l formase, Wolsey îl promovase, Wolsey îl făcuse bărbatul care era; dar George spune nu, a fost familia Boleyn. E clar că nu şi-a exprimat recunoştinţa aşa cum trebuie. Aşa că şi-o exprimă acum, spune „da, domnule”, şi „nu, domnule”, şi: „Văd că sunteţi un bărbat cu o judecată deosebită pentru vârsta voastră. Nici măcar tatăl vostru, Monseigneur contele de Wiltshire, sau unchiul vostru, Thomas Howard, ducele de Norfolk, nu ar fi putut să mă instruiască mai bine”.

— Voi urma aceste sfaturi, vă asigur, domnule, şi de acum înainte conduita mea va fi umilă şi înţeleaptă.

George se îmbunase.

— Aşa să faci.

Acum zâmbeşte gândindu-se la asta; se întoarce la ordinea de zi mâzgălită. Fiul lui, Gregory, îşi plimbă agitat privirea de jur împrejurul mesei, încercând să înţeleagă ceea ce nu se rosteşte: când la vărul Richard Cromwell, când la Spune-mi Risley, când la tatăl său, când la ceilalţi domni care îşi fac apariţia. Richard Riche se încruntă la documentele din faţa lui, Spune-mi Risley se joacă cu pana. Oameni tulburaţi, îşi spune, Wriothesley şi Riche, şi asemănători într-o oarecare privinţă, se învârt la periferia propriilor suflete, pipăie pereţii; oh, de ce sună aici a gol? Dar el trebuie să-i dea regelui oameni înzestraţi cu talent; şi aceştia sunt agili, sunt tenace, nu-şi cruţă eforturile nici pentru Coroană şi nici pentru ei înşişi.

— Şi încă un ultim lucru, înainte să ne despărţim, le spune. Sfinţia Sa episcopul de Winchester a fost atât de mult pe placul regelui, încât, la îndemnul meu, Maiestatea Sa l-a trimis din nou în Franţa ca ambasador. Se pare că va fi mult timp ambasador acolo.

În jurul mesei apar unul după altul zâmbete lejere. Se uită la Spune-mi Risley. A fost cândva protejatul lui Stephen Gardiner. Dar pare la fel de încântat ca şi ceilalţi. Richard Riche roşeşte, se ridică de la masă şi-i strânge mâna.

— Porneşte-l la drum şi lasă-l să stea departe, spune Rafe. Gardiner are două feţe şi două moduri de a vorbi.

— Două? face el. Are o limbă ca o suliţă cu trei muchii. Mai întâi e cu Papa, apoi cu Henric, apoi, ţineţi minte ce vă zic, o să fie din nou cu Papa.

— Putem avea încredere în el în străinătate? întreabă Riche.

— Putem avea încredere în el numai dacă ştim ce avantaj are şi unde anume. Deocamdată, acesta este acolo unde este şi regele. Şi putem să stăm cu ochii pe el, să punem pe cineva pe urmele lui. Master Wriothesley, cred că poţi să te ocupi de asta?

Numai Gregory pare să aibă anumite dubii.

— Episcopul de Winchester, ambasador? Fitzwilliam îmi spune că prima datorie a unui ambasador este să nu aducă jigniri.

Cromwell încuviinţează.

— Iar Stephen nu face decât să jignească, nu-i aşa?

— Ambasadorul nu trebuie să fie un om vesel şi afabil? Aşa spune Fitzwilliam. Trebuie să se facă plăcut în orice societate, să întreţină o conversaţie şi să fie îndatoritor cu gazdele lui. Are şansa să facă vizite în casele lor, să participe la consiliile lor, să se împrietenească cu soţiile şi cu moştenitorii lor, să le corupă servitorii ca să-l slujească pe el.

Rafe ridică sprâncenele.

— Asta te învaţă Fitz?

Băiatul râde.

— E adevărat, spune Cromwell. Asta trebuie să facă un ambasador. Aşadar, sper că Chapuys nu te corupe, Gregory. Dacă aş avea o soţie, i-ar strecura nişte sonete, ştiu, şi ar aduce oase pentru câinele meu. Ei bine... Chapuys este o tovărăşie plăcută. Nu ca Stephen Gardiner. Dar adevărul este, Gregory, că avem nevoie de un ambasador robust în Franţa, un om plin de scârbă şi de dispreţ. Iar Stephen a mai fost acolo înainte şi şi-a făcut un renume. Francezii sunt ipocriţi, pretind că îţi sunt prieteni şi-ţi cer bani ca preţ al acestei prietenii. Vezi tu, continuă el dorind să-şi lumineze fiul, în momentul de faţă francezii plănuiesc să ia ducatul de Milano de la împărat şi vor ca noi să-i finanţăm. Şi noi trebuie să le facem pe plac, sau să ne prefacem, de teamă că altfel se vor uni cu împăratul şi ne vor copleşi. Aşa că, atunci când va sosi ziua şi vor spune: „Daţi-ne aurul pe care l-aţi promis”, avem nevoie de un ambasador ca Stephen, care să răspundă îndrăzneţ: „Oh, aurul? Păi luaţi din ceea ce-i daţi deja regelui Henric”. Regele Francisc o să scoată flăcări pe nări, dar înseamnă că într-un fel noi ne-am ţinut cuvântul. Înţelegi? Ne păstrăm luptătorii cei mai de temut pentru curtea

Franţei. Aminteşte-ţi că lordul Norfolk a fost un timp ambasador acolo.

Gregory lasă capul în jos.

— Toţi străinii se tem de Norfolk.

— Şi toţi englezii. Şi pe bună dreptate. Însă ducele este ca unul din acele tunuri uriaşe pe care le au turcii. Lovitura lor este zguduitoare, dar au nevoie de trei ore ca să se răcească înainte să poată trage din nou. În timp ce episcopul Gardiner poate exploda din zece în zece minute, din zori până la apus.

— Dar, domnule, izbucneşte Gregory, dacă le promitem bani şi nu le dăm, ce vor face?

— Până atunci vom fi din nou buni prieteni cu împăratul. Oftând, Cromwell îi explică: E un joc vechi, şi se pare că trebuie să-l jucăm în continuare până născocim ceva mai bun, sau până născoceşte regele. Ai auzit de victoria recentă a împăratului de la Tunis?

— Toată lumea vorbeşte despre asta, spune Gregory. Orice cavaler creştin îşi doreşte să fi fost acolo.

Tatăl lui ridică din umeri.

— Timpul ne va spune cât este de glorioasă. Barbarossa îşi va găsi curând o altă bază pentru pirateria lui. Dar cu o asemenea victorie la activ şi cu turcii potoliţi pe moment, împăratul ar putea să se întoarcă spre noi şi să ne invadeze ţărmurile.

— Dar cum îl oprim? Gregory e disperat. Nu trebuie s-o aducem înapoi pe regina Caterina?

Spune-mi Risley râde.

— Gregory începe să înţeleagă dificultăţile meseriei noastre, domnule.

— Îmi plăcea mai mult când vorbeam despre regina actuală, murmură Gregory. Şi am meritul să fi băgat de seamă că s-a îngrăşat.

Spune-mi Risley îi răspunde cu blândeţe:

— N-ar trebui să râd. Ai perfectă dreptate, Gregory. Toate strădaniile noastre, toată sofistica noastră, toată învăţătura dobândită sau prefăcută; stratagemele de stat, concluziile juriştilor, blestemele clericilor şi verdictele grave ale judecătorilor, sacri şi seculari – toate acestea pot fi învinse de un trup de femeie, nu-i aşa? Dumnezeu ar fi trebuit să le facă pântecele transparent şi să ne cruţe pe noi de speranţă şi de teamă. Dar poate că ceea ce creşte acolo trebuie să crească în întuneric.

— Se zvoneşte că regina Caterina este bolnavă, spune Richard Riche. Dacă moare până într-un an, mă întreb cum va fi lumea după aceea.

Dar iată: am stat mult aici! Hai să ne ridicăm şi să ieşim în grădinile de la Austin Friars, mândria secretarului regelui. Vrea să aibă plantele pe care le-a văzut înflorind în străinătate, doreşte fructe mai bune, aşa că-i bate la cap pe ambasadori să-i trimită lăstari şi puieţi în geanta diplomatică. Tinerii funcţionari zeloşi sunt gata să-l servească încălcând regulile, şi aşa soseşte un ghem de rădăcini încă pulsând de viaţă după o călătorie prin strâmtoarea Dover.

Doreşte ca lucrurile fragile să trăiască, tinerii să prospere. Aşa că a amenajat un teren de tenis, un dar pentru Richard şi Gregory şi pentru toţi tinerii din casa lui. Nu este nici el total străin de joc... dacă ar putea să joace cu un orb, spune el, sau cu un adversar cu un singur picior. O mare parte din joc constă în tactică; târăşte un picior, trebuie să se bizuie mai mult pe viclenie decât pe viteză. Dar este mândru de terenul construit de el şi bucuros că poate să-şi permită cheltuiala. S-a consultat recent cu îngrijitorii terenului de tenis al regelui de la Hampton Court şi a ajustat dimensiunile după cele preferate de Henric; regele a mai fost la masă la Austin Friars, aşadar nu e imposibil ca într-o zi să vină în vizită şi să petreacă o după-amiază pe terenul de tenis.

În Italia, pe când slujea în casa Frescobaldi, băieţii ieşeau în serile fierbinţi şi jucau jocuri în stradă. Era un fel de tenis, un jeu de paume, fără rachete, numai cu palma; se îmbrânceau şi se împingeau şi ţipau, izbeau mingea de pereţi şi o fugăreau pe sub copertina unui croitor, până când meşterul însuşi ieşea afară şi-i certa:

— Băieţi, dacă nu-mi respectaţi copertina, am să vă tai boaşele şi-am să le atârn deasupra uşii cu o fundă.

„Iertare, meştere, iertare”, spuneau, după care plecau să joace cuminţi pe un teren din spate. Dar peste jumătate de oră veneau înapoi, îi auzea în vis, auzea zgomotul făcut de cusătura grosolană a mingii când se lovea de metal înainte de a ricoşa în aer; simţea izbitura obiectului greu de piele în palmă. Pe atunci, deşi era rănit, încerca să scape de înţepeneală. Se rănise cu un an în urmă, când fusese la Garigliano înrolat în armata franceză. Garzoni[5] întrebau:

[5] Băieţii (în limba italiană în original) (n.tr.).

„Tommaso, cum se face că eşti rănit pe partea din spate a piciorului, înseamnă că fugeai de pe câmpul de bătălie?” Iar el spunea: „Pe Sfânta Fecioară, da: eram plătit numai atât, cât să fug de acolo, dacă vreţi să stau cu faţa spre duşman, trebuie să mă plătiţi în plus”.

În acest masacru francezii fuseseră împrăştiaţi, iar el era cu francezii. Solda lui era plătită de regele Franţei. Se târâse, apoi şchiopătase, el şi camarazii lui îşi feriseră cum putuseră mai repede trupurile schilodite din faţa spaniolilor victorioşi, străduindu-se să ajungă înapoi, pe pământul nescăldat în sânge; erau arcaşi sălbatici din Ţara Galilor şi elveţieni renegaţi, printre care şi câţiva tineri englezi ca el, toţi buimaci şi fără o leţcaie; au încercat să-şi adune minţile după retragerea în dezordine şi au făcut planuri peste planuri, şi-au schimbat cetăţenia şi numele după nevoie şi au dispărut în oraşele din nord, în căutarea următoarei bătălii sau a unei meserii mai sigure.

La uşa din spate a unei case mari, un majordom îl întrebase:

— Francez?

— Englez.

Omul făcuse ochii mari.

— Şi ce ştii să faci?

— Ştiu să lupt.

— După cum se vede, nu foarte bine.

— Ştiu să gătesc.

— Nu avem nevoie de mâncare barbară.

— Ştiu să ţin socotelile.

— Asta e o casă de negoţ. Suntem bine dotaţi.

— Spune-mi ce doreşti. Fac orice. (Se laudă deja ca un italian.)

— Vrem un om bun la toate. Cum te cheamă?

— Hercules, spune el.

Contrar oricăror aşteptări rezonabile, omul râde.

— Intră, Ercole.

Ercole intră şchiopătând, iar omul pleacă grăbit să-şi vadă de treburile lui. Se aşază pe o treaptă, aproape plângând de durere. Priveşte în jur. Tot ce are este pardoseala aceasta. Această pardoseală este lumea lui. I-e foame, i-e sete, este la şapte sute de mile de casă. Dar pardoseala asta poate fi îmbunătăţită.

— Iisuse, Sfântă Maria şi Sfinte Iosif! strigă. Apă! Găleată! Allez, allez!

Şi vin. Vin repede. Îşi face apariţia o găleată. Îmbunătăţeşte pardoseala. Îmbunătăţeşte casa. Nu o îmbunătăţeşte fără împotrivire. Îl trimit la bucătărie, unde, ca străin, este prost primit şi unde cu atâtea cuţite şi animozitate şi apă clocotită sunt nenumărate posibilităţi de violenţă. Dar este mai bun la luptă decât ai crede; nu e prea înalt, nu dispune de îndemânare sau de pricepere, dar este aproape imposibil de doborât la pământ. Îl ajută şi faima conaţionalilor săi, temuţi în toată Europa ca bătăuşi

şi jefuitori, ca violatori şi tâlhari. Cum nu poate să-şi înjure colegii în limba lor, foloseşte graiul din Putney. Îi învaţă jurăminte englezeşti oribile – „Pe sângele şiroind din găurile piroanelor lui Hristos” – pe care le pot folosi ca să-şi uşureze inimile pe la spatele stăpânilor lor. Dimineaţa, când vine fata cu ierburile din coş ude de rouă, se dau înapoi, o admiră şi întreabă:

— Ei, frumoaso, şi ce mai faci tu astăzi?

Când cineva îi întrerupe dintr-o treabă grea, spun:

— Dacă n-o tuleşti naibii de aici, îţi pun la fiert capul în oala asta.

A înţeles curând că soarta l-a adus la uşa uneia dintre cele mai vechi familii din oraş, care nu numai că se ocupa cu finanţele şi negoţul cu mătăsuri, dar avea în arborele genealogic şi mari poeţi. Francisco Frescobaldi, stăpânul, a venit la bucătărie să stea de vorbă cu el. Nu împărtăşea prejudecăţile generale împotriva englezilor, îi considera mai degrabă norocoşi; deşi, spunea el, unii dintre strămoşii lui fuseseră aduşi în pragul falimentului de datoriile neplătite ale unor regi englezi morţi de mult. Ştia ceva engleză. „Conaţionalii dumitale ne pot fi de folos”, i-a zis, „avem multe scrisori de scris; sper că ştii să scrii.” Când el, Tommaso sau Ercole, şi-a perfecţionat toscana atât de bine încât putea să se exprime şi să facă glume, Frescobaldi i-a promis: „Într-o zi am să te chem în sala registrelor. Am să te pun la încercare”.

Şi ziua aceea a venit. A fost pus la încercare şi a trecut examenul. De la Florenţa s-a dus la Veneţia, apoi la Roma; iar când visează la aceste oraşe, aşa cum i se întâmplă uneori, i se trezeşte până în ziua de astăzi o urmă de

îndoială, o amintire a tânărului italian de odinioară. Se gândeşte la tinereţea lui fără indulgenţă, dar şi fără să se învinovăţească. A făcut întotdeauna ce-a fost nevoie ca să supravieţuiască, iar dacă opinia lui despre ceea ce era necesar era uneori discutabilă... asta înseamnă să fii tânăr. Acum îi primeşte în casa sa pe cărturarii săraci. Se găseşte întotdeauna ceva de făcut pentru ei, o nişă în care pot să-şi mâzgălească părerile despre buna guvernare ori să traducă psalmii. Dar va lua întotdeauna şi tineri necizelaţi şi sălbatici, aşa cum a fost el însuşi necizelat şi sălbatic, deoarece ştie că, dacă va avea răbdare cu ei, îi vor fi credincioşi. Chiar şi acum îl iubeşte pe Frescobaldi ca pe un tată. Obişnuinţa îşi pune pecetea pe intimitatea căsniciei, copiii cresc şi devin violenţi şi rebeli, dar un stăpân bun dă mai mult decât ia, şi bunăvoinţa lui te călăuzeşte întreaga viaţă. Să ne gândim la Wolsey. Cardinalul îi vorbeşte în urechea interioară. „Spune, te-am văzut, Fărâmă, pe când eram la Elvetham: te scărpinai în fiecare dimineaţă la boaşe şi te mirai de violenţa capriciilor regelui. Dacă vrea altă soţie, fă-i rost de una! Eu nu i-am făcut rost, şi sunt mort.”

Se vede că lui Thurston nu i-a reuşit prăjitura, căci aceasta nu a apărut la masa de seară, în schimb este servit un jeleu foarte bun în formă de castel.

— Thurston are învoire să facă creneluri, spune Richard Cromwell, după care se lansează peste masă într-o dispută cu un italian: care este cea mai bună formă pentru o fortăreaţă – circulară sau în formă de stea?

Castelul este făcut din dungi roşii şi albe, roşul este un purpuriu profund, iar albul, perfect limpede, astfel că zidurile parcă plutesc. Peste parapete se apleacă arcaşi

comestibili care trag cu săgeţi îmbrăcate în zahăr. Până şi procurorul general zâmbeşte.

— Aş vrea să-l vadă şi fetiţele mele.

— Am să trimit şabloanele acasă la Domnia Voastră. Dar poate că nu pentru o fortăreaţă. Poate o grădină cu flori?

Ce le place fetiţelor? A uitat.

După masă, dacă nu bate nici un mesager la uşă, fură întotdeauna o oră ca să stea cu cărţile lui. Are biblioteci la toate proprietăţile: la Austin Friars, la Rolls House din Chancery Lane, la Stepney, la Hackney. În zilele noastre există cărţi pe toate temele. Cărţi care te sfătuiesc cum să fii un prinţ bun sau rău. Cărţi de poezie şi metode de ţinut socotelile, îndrumare de conversaţie în limbi străine, dicţionare, cărţi care îţi spun cum să te biciuieşti ca să te cureţi de păcate şi cărţi care te învaţă cum să pui la păstrare peştele. Prietenul lui, doctorul Andrew Boorde, scrie o carte despre bărbi; este împotriva lor. Se gândeşte la ce-a zis Gardiner: „Trebuie să scrii o carte despre dumneata, asta ar fi ceva!”

Dacă s-ar apuca de treabă, ar fi Cartea Numită Henric; cum să-l citeşti, cum să-l slujeşti, cum să-l conservi cel mai bine. Scrie în minte preambulul: „Cine va enumera calităţile atât publice, cât şi particulare ale acestui om, cel mai binecuvântat dintre bărbaţi? Este pios printre preoţi; viteaz printre soldaţi; erudit printre cărturari; cel mai nobil şi mai rafinat printre curteni; şi regele Henric posedă toate aceste calităţi în cel mai înalt grad, aşa cum nu s-a mai văzut de la începutul lumii”.

Erasm spune că pe un domnitor trebuie să-l lauzi chiar şi pentru calităţi pe care nu le are. Pentru că linguşirea îi dă de gândit. Şi poate încerca să lucreze la calităţile care-i lipsesc în prezent.

Ridică privirea când se deschide uşa. Este micul băiat galez, care intră cu spatele.

— Putem să aprindem lumânările, stăpâne?

— Da, puteţi.

Lumina tremură, apoi se linişteşte pe fundalul lemnului închis la culoare, formând nişte discuri ca sculptate dintr-o perlă.

— Vezi scăunelul acela, aşază-te! îi spune.

Băiatul ia loc. Îndatoririle casei l-au ţinut tot într-o alergătură din zorii zilei. Cum se face că întotdeauna picioarele mici salvează picioarele mari? Dă o fugă până sus şi adu-mi... Te simţeai măgulit când erai tânăr. Te credeai important, ba chiar esenţial. Alerga prin Putney cu comisioane pentru Walter. Mai mult ca să-l păcălească. Acum îi face plăcere să-i spună unui băiat: „Las-o mai încet”.

— Ştiam şi eu puţină galeză în tinereţe. Acum nu mai ştiu.

Se gândeşte că acesta este refrenul unui bărbat de cincizeci de ani: galeză, tenis, cândva puteam, acum nu mai pot. Există şi compensaţii: mintea îi este mai bine căptuşită cu informaţii, inima, mai bine apărată împotriva decepţiilor şi a loviturilor. Acum face o analiză a

proprietăţilor reginei din Ţara Galilor. Din acest motiv şi din altele mai importante, stă cu ochii pe principat.

— Povesteşte-mi despre viaţa ta, îi cere băiatului. Spune-mi cum ai venit aici.

Cu puţina engleză a puştiului reuşeşte să pună cap la cap povestea acestuia: incendiere, furturi de vite, viaţa obişnuită de la frontieră, terminată cu sărăcia lucie, copiii rămaşi orfani.

— Ştii să spui Pater Noster? îl întreabă.

— Pater Noster, spune băiatul. Sau Tatăl Nostru.

— În galeză?

— Nu, domnule. Nu există rugăciuni în galeză.

— Dumnezeule! Am să pun un om să le tălmăcească.

— Aşa să faceţi, domnule. Şi atunci am să pot să mă rog pentru mama şi pentru tata.

— Îl cunoşti pe John ap Rice? A fost la masă cu noi în seara aceasta.

— Care este însurat cu nepoata voastră, Johane, domnule?

Băiatul o zbugheşte. Picioruşele au pornit din nou la muncă. Scopul lui este ca toţi galezii să vorbească englezeşte, dar asta încă nu se poate, şi între timp trebuie să-l aibă pe Dumnezeu de partea lor. Tâlharii au pus stăpânire pe principat, îi mituiesc şi-i ameninţă pe gardieni ca să iasă din temniţă; piraţii fac prăpăd pe ţărmuri. Gentilomii care au moşii acolo, ca Norris şi Brereton din

serviciul intim al regelui, par să fie împotriva planurilor lui. Nu vor ca activităţile lor să fie supravegheate. Nu le pasă de dreptate, dar el doreşte ca justiţia să fie egală din Essex până în Anglesey, din Cornwall şi până la frontierele cu Scoţia.

Rice aduce cu el o cutiuţă de catifea pe care o pune pe birou.

— Un dar. Trebuie să ghiceşti.

O scuturră. Ceva ca nişte grăunţe. Pipăie cu degetele fragmentele solzoase, cenuşii.

— Să nu-mi spui că sunt bucăţele din dinţii Sfintei Apollonia.

— Mai încearcă!

— Dinţi din pieptănul Mariei Magdalena?

Rice cedează.

— Tăieturi din unghiile Sfântului Edmund.

— Ah, pune-le la un loc cu celelalte. Omul trebuie să fi avut o sută de degete.

În anul 1257, un elefant murise în menajeria din Turn şi fusese înmormântat într-o groapă în apropiere de capelă. Dar în anul următor fusese dezgropat şi trimis la mănăstirea Westminster. Oare la ce le trebuiau rămăşiţele unui elefant călugărilor de la Westminster, dacă nu ca să taie o tonă de relicve din el şi să facă din oasele animalului oase de sfinţi?

După cum afirmă păstrătorii sfintelor relicve, acestea au puterea de a se înmulţi. Oasele, lemnele, piatra au capacitatea de a face pui, la fel ca animalele, dar îşi păstrează intactă natura iniţială; vlăstarele nu sunt cu nimic inferioare strămoşilor. Şi aşa, spinii din cunună înfloresc. Crucea lui Hristos dă muguri; înfloreşte ca un copac viu. Veşmântul fără cusături a lui Hristos ţese altele de la sine. Unghiile continuă să crească.

John ap Rice spune:

— Raţiunea nu poate avea câştig de cauză în faţa acestor oameni. Încerci să le deschizi ochii, dar ei îţi arată statuile Fecioarei care plâng cu lacrimi de sânge.

— Şi mai spun că eu recurg la înşelătorii! Îi vine o idee: John, trebuie să te apuci de scris. Compatrioţii tăi au nevoie de rugăciuni.

— Au nevoie de o Biblie, domnule, în limba lor.

— Lasă-mă să obţin mai întâi binecuvântarea regelui pentru cea în engleză.

Aceasta este cruciada lui zilnică, ascunsă; Henric să încuviinţeze tălmăcirea Bibliei celei mari în engleză, s-o pună în fiecare biserică. Acum este foarte aproape şi crede că-l poate câştiga pe Henric de partea sa. Idealul lui este o singură ţară, o singură monedă, o singură metodă de cântărit şi de măsurat şi, mai presus de orice, o singură limbă pe care s-o ştie toţi. Nu se poate să te duci în Ţara Galilor şi să fii înţeles greşit. Există locuri nu mai departe de cincizeci de mile de Londra unde dacă le spui să-ţi prepare un hering se uită la tine fără să priceapă. Numai

când arăţi spre tigaie şi imiţi un peşte spun: „A, acum pricep ce vrei să zici”.

Dar ambiţia lui cea mai mare pentru Anglia este aceasta: prinţul şi ţara lui să fie în armonie. Nu vrea ca regatul să fie condus precum casa lui Walter din Putney, cu certuri tot timpul, cu bufnituri şi ţipete zi şi noapte. Vrea să fie o casă în care fiecare ştie ce are de făcut şi se simte în siguranţă când îşi face datoria. Îi spune lui Rice:

— Stephen Gardiner e de părere că ar trebui să scriu o carte. Ce părere ai? Poate c-o să mă apuc într-o zi, după ce mă retrag din viaţa publică. Dar până atunci, de ce mi-aş dezvălui secretele?

Îşi aminteşte de vremea când a citit cartea lui Machiavelli, în zilele sumbre de după moartea soţiei: cartea aceea începe acum să facă mare vâlvă în lume, deşi oamenii mai mult vorbesc despre ea decât s-o citească. Stătea închis în casă împreună cu Rafe, rudele şi slujitorii apropiaţi ca să nu se molipsească de febra care bântuia prin oraş; tot întorcând cartea în mâini, îşi spunea: „Nu poţi să tragi învăţăminte din principatele italiene şi să le aplici în Ţara Galilor şi la frontiera de nord. La noi lucrurile nu merg la fel”. Cartea i se părea aproape neinteresantă, nu avea nimic altceva decât abstracţiuni – virtute, teroare – şi mici exemple concrete de comportament josnic sau de calcule greşite. Ar putea s-o îmbunătăţească, dar n-are timp; tot ce poate face, când treburile îl presează atât de tare, este să le arunce cuvinte scribilor săi, care stau cu penele gata pregătite pentru dictare: „Mă recomand din toată inima... prietenul tău devotat, prietenul tău iubitor, prietenul tău Thomas Cromwell”. Pentru postul de secretar nu se percepe nici o taxă. Sfera lui de autoritate nu este bine definită, iar asta îi convine; în timp ce lordul cancelar are

un rol bine definit, secretarul regelui poate face cercetări în orice instituţie sau în orice colţişor al administraţiei. Are scrisori din toate comitatele, de la oameni care-l roagă să arbitreze disputele referitoare la pământuri sau să sprijine cauza vreunui străin. Oameni pe care nu-i cunoaşte îi trimit bârfe despre vecinii lor, călugării îi trimit rapoarte despre cuvintele de necredinţă rostite de superiorii lor, preoţii îi pârăsc pe episcopi. I se şoptesc la urechi veşti din tot regatul, şi are atât de multe sarcini în cadrul Coroanei, că toate actele care guvernează mersul treburilor în Anglia, pergamentele care aşteaptă să fie pecetluite, sunt împinse sau trase peste masa lui, spre el sau de la el. Petiţionarii îi trimit vin dulce grecesc şi muscat, armăsari, vânat şi aur; daruri şi bani, amulete purtătoare de noroc şi descântece. Doresc favoruri şi ştiu că trebuie să plătească pentru ele. Aşa a fost mereu de când a intrat în graţiile regelui. Este bogat.

Şi fireşte, urmează invidia. Duşmanii lui sapă peste tot unde pot în viaţa lui de mai înainte.

— Şi aşa că m-am dus în Putney, zisese Gardiner. Sau, ca să fiu mai exact, am trimis un om. Şi cei de acolo s-au minunat: „Cine ar fi crezut că Fă-i Muchea o să ajungă aşa de sus? Credeam cu toţii că va fi spânzurat până acum”.

Tatăl lui ascuţea cuţite; oamenii îl strigau pe stradă: „Tom, ia-l şi vezi dacă taică-tău poate să-l dreagă cumva”. Şi el îl lua, indiferent cât de tocit era instrumentul: „Las’ pe taica, îi face el muchea”.

— E un talent, i-a spus lui Gardiner. Să ştii să îngrijeşti o lamă de cuţit.

— Ştiu că ai omorât oameni.

— Nu în această jurisdicţie.

— Ce e în străinătate nu contează?

— Nici un tribunal din Europa nu va condanga un om care a lovit ca să se apere.

— Dar te-ai întrebat de ce vor unii să te omoare?

Râsese.

— Păi, Stephen, o mare parte din această viaţă este un mister, dar ăsta nu-i deloc un mister. Am fost întotdeauna primul care se trezeşte dimineaţa. Am fost întotdeauna ultimul care se duce la culcare. Am avut întotdeauna bani. Am avut întotdeauna o fată. Arată-mi o grămadă, şi eu sunt în vârful ei.

— Sau o târfă? a murmurat Stephen.

— Ai fost tânăr cândva. I-ai împărtăşit regelui constatările dumitale?

— Ar trebui să ştie ce fel de oameni ia în slujba lui.

Când Gardiner tăcuse, el, Cromwell, se apropiase zâmbind.

— Fă tot ce poţi face mai rău, Stephen. Trimite-ţi oamenii în cele patru zări. Oferă bani. Scotoceşte prin Europa. Nu vei auzi de nici un talent pe care-l posed şi care să nu fie de folos Angliei. Scosese de sub haină un cuţit imaginar; îl apăsase blând, uşor, sub coastele lui Gardiner. Stephen, nu te-am rugat eu de atâtea şi atâtea ori să te împaci cu mine? Şi nu m-ai refuzat întotdeauna?

Spre lauda episcopului, acesta nici nu a clipit. Cu o simplă încreţire a pielii şi o smucitură uşoară s-a eliberat de cuţitul aerian.

— Băiatul pe care l-ai înjunghiat în Putney a murit. Ai făcut bine că ţi-ai luat tălpăşiţa, Cromwell. Familia lui îţi pregătise ştreangul. Tatăl dumitale le-a dat bani.

Este uluit.

— Cum? Walter? Walter a dat bani?

— N-a plătit mult. Mai aveau şi alţi copii.

— Chiar şi aşa.

Rămăsese buimăcit. Walter. Walter îl răscumpărase. Walter, care nu-i dăduse niciodată nimic altceva decât un picior în fund.

— Ai să vezi, a râs Gardiner. Ştiu lucruri din viaţa ta despre care tu habar n-ai.

S-a făcut târziu. O să termine ce are de lucru la birou, apoi se duce în camera lui ca să citească. Are în faţă un inventar al mănăstirii Westminster. Este totul aici: de la vasul cu cărbuni pentru încălzit mâinile până la piua de zdrobit usturoi. Şi felonul din satin şanjant, stiharul din ţesătură cu fir de aur, Mielul Domnului decupat din mătase neagră; un pieptăn de fildeş, o lampă de alamă, trei ploşti îmbrăcate în piele şi o coasă; cărţi de psalmi, cărţi de cântece, şase plase cu clopoţei pentru vulpi, două roabe, diverse lopeţi şi hârleţe, nişte relicve ale Sfintei Ursula şi ale celor unsprezece fecioare ale acesteia, precum şi mitra

Sfântului Oswald şi o grămadă de mese cu picioare încrucişate.

Acestea sunt sunetele care se aud la Austin Friars în toamna anului 1535: cântecele copiilor care repetă un motet, se întrerup, o iau de la capăt. Vocile acestor copii, băieţi mici, care se cheamă unul pe altul de pe scări, şi, ceva mai aproape, la îndemână, zgârieturile labelor de câini pe scânduri. Zăngănitul monezilor de aur dintr-un sipet. Murmurul unei conversaţii poliglote, înăbuşit de tapiserii. Şoaptele cernelii pe hârtie. Dincolo de ziduri, zgomotele oraşului: zarva mulţimii de la poartă, strigăte îndepărtate dinspre fluviu. Monologul lui lăuntric, care se desfăşoară cu glas scăzut; în încăperile publice îi vine în minte figura cardinalului, căci ecoul paşilor lui răsună pe sub bolţi. În spaţiile private se gândeşte la soţia sa, la Elisabeta. Imaginea ei i s-a şters din memorie, a rămas doar un foşnet de fuste de după un colţ. În acea ultimă dimineaţă din viaţa ei, când plecase de acasă i se păruse că o vede în urma lui, prinsese o licărire a bonetei ei albe. Se întorsese pe jumătate ca să-i spună: „Du-te înapoi în pat”, dar nu era acolo. Când se întorsese acasă în seara aceea, avea fălcile deja legate, iar la capul şi la picioarele ei ardeau lumânări.

Peste un an aveau să-i moară şi fetele din aceeaşi cauză. În casa de la Stepney ţine într-o cutie încuiată colierele lor de perle şi corali, caietele lui Anne cu exerciţii de latină. Şi în debaraua unde se ţin costumele pentru Crăciun mai are încă aripile din pene de păun pe care le-a purtat Grace într-o piesă jucată în parohie. După reprezentaţie a venit la etaj cu aripile încă prinse; gerul împodobise geamurile. „O să-mi rostesc rugăciunea”, a spus înainte de a dispărea înfăşurată în pene, pierzându-se în întuneric.

Iar acum se lasă noaptea peste Austin Friars. Zgomot de zăvoare, zăngănit de chei şi de lanţuri, apoi drugul greu cade peste poarta principală. Băiatul Dick Purser dă drumul câinilor de pază. Aceştia se îmbulzesc, latră la lună, se aşază la poalele pomilor fructiferi, cu capetele pe labe şi cu urechile ciulite. Când liniştea învăluie casa – când peste tot în casă este tăcere –, morţii încep să umble pe scări.

După masa de seară, regina Anne îi trimite vorbă să vină în camera ei. E doar un pas pentru el, căci acum în toate palatele importante are camere rezervate chiar lângă apartamentele regelui. Numai o scară; iar acolo, în lumina vicleană care-i dezmiardă podoabele de aur, vesta nouă, ţeapănă a lui Mark Smeaton. Şi Mark însuşi se ascunde în interiorul ei.

Ce-l aduce aici pe Mark? N-are instrumentele muzicale care-i servesc de obicei drept pretext şi este la fel de strălucitor ca oricare dintre tinerii lorzi se învârt în jurul lui Anne. „Asta e dreptate?” se întreabă. „Mark nu face nimic şi este din zi în zi tot mai chipeş, pe când eu sunt tot mai cărunt şi mai puhav.”

Întrucât între ei există, de regulă, o oarecare animozitate, dă să treacă dând numai din cap, dar Mark îi aţine calea zâmbitor:

— Lord Cromwell, ce mai faceţi?

— A, nu, îl corectează Cromwell. Numai domnule, simplu.

— Este desigur o greşeală. Păreţi lord până în vârful unghiilor. Şi în mod sigur regele vă va înnobila cât de curând.

— Poate că nu. Are nevoie de mine în Camera Comunelor.

— Chiar şi aşa, murmură tânărul, ar fi ingrat din partea lui, când alţii sunt răsplătiţi pentru servicii mult mai mici. Spuneţi-mi, e adevărat că aveţi muzicieni în casa Domniei Voastre?

Vreo duzină de băieţi veseli, salvaţi de la mănăstire. Deprind cititul şi exersează la instrumente, la masă învaţă bunele maniere şi seara îi distrează pe oaspeţi. Exersează trasul cu arcul, joacă aport cu câinii de vânătoare, iar cei mai mici trag de sfoară căluţii de lemn pe caldarâm, se ţin după el zicând: „Domnule, domnule, domnule, vreţi să vedeţi cum stau în mâini?”

— Întreţin veselia în casă, spune Cromwell.

— Dacă vreţi să-i mai şlefuiască cineva, să vă gândiţi la mine.

— Aşa o să fac, Mark.

„N-am încredere să te bag printre băieţii mei”, se gândeşte.

— Veţi constata că regina este nemulţumită, spune tânărul. Ştiţi că fratele ei, Rochford, a plecat de curând în Franţa cu o misiune specială. Ei bine, astăzi a venit o scrisoare de la el; după cât se pare, toată lumea de acolo vorbeşte că doamna Caterina i-a scris Papei şi l-a rugat să promulge acea sentinţă oribilă de excomunicare pe care a pronunţat-o împotriva stăpânului nostru. Şi care ar avea drept urmare pericole şi pagube de nedescris pentru ţara noastră.

Dă afirmativ din cap, da, da, da; nu e nevoie să-i spună Mark ce înseamnă excomunicarea; nu poate fi mai scurt?

— Regina este supărată, continuă tânărul, pentru că, dacă este aşa, înseamnă că doamna Caterina este o trădătoare vădită; prin urmare, se întreabă de ce nu luăm măsuri împotriva ei.

— Să zicem că ţi-aş dezvălui motivul, Mark. Te-ai duce să i-l spui? Mi-ai face economie de o oră sau două din timpul meu.

— Dacă aţi avea încredere în mine... începe tânărul, apoi, văzându-i zâmbetul rece, roşeşte.

— Am încredere în dumneata, Mark, să compui un motet. Deşi... Se uită la el gânditor. Mi se pare că te bucuri de favoruri înalte din partea reginei.

— Aşa cred şi eu, domnule secretar. Mark e dezumflat şi bate deja în retragere. Noi, ăştia mici, ne bucurăm adesea de încrederea regală.

— Bine. Baron Smeaton în curând, aşa este? Voi fi primul care să te felicite. Chiar dacă eu trudesc încă pe băncile Camerei Comunelor.

Cu o fluturare din mână, Anne le concediază pe doamnele din jurul ei, care se înghesuie spre el şopocăind. Cumnata ei, soţia lui George, mai zăboveşte.

— Mulţumesc, Lady Rochford, nu voi mai avea nevoie de dumneata în seara aceasta.

Mai rămâne cu ea numai bufonul, o femeie pitică ascunsă pe jumătate în spatele scaunului reginei. Anne are părul

desfăcut sub o bonetă din ţesătură de argint sub formă de semilună. Îşi notează în minte; femeile din jurul lui îl întreabă întotdeauna ce purta Anne. Aşa îşi primeşte soţul, buclele negre sunt revărsate numai pentru el şi, întâmplător, şi pentru Cromwell, care este fiu de negustor şi nu contează, nu mai mult decât tânărul Mark. Începe aşa cum face de multe ori, ca din mijlocul unei fraze.

— Aşa că vreau să te duci. Să te duci în nord s-o vezi. În mare taină. Ia cu dumneata numai oamenii de care ai nevoie. Uite, citeşte scrisoarea fratelui meu, Rochford. I-o întinde cu vârfurile degetelor, apoi o retrage şi se aşază pe ea. Sau... nu, spune, gândindu-se că printre veşti ar putea fi şi cuvinte de ocară la adresa lui Thomas Cromwell. Sunt foarte bănuitoare în privinţa Caterinei, foarte bănuitoare. Se pare că în Franţa se ştie ceea ce noi doar bănuim. Poate că oamenii dumitale nu sunt destul de vigilenţi. Fratele meu crede că regina îl îndeamnă pe împărat să ne invadeze, la fel ca şi ambasadorul Chapuys, care, de fapt, ar trebui expulzat în cel mai scurt timp.

— Păi, ştiţi, nu putem să-i dăm afară pe ambasadori, spune Cromwell. Pentru că atunci nu mai aflăm chiar nimic.

Adevărul este că nu se teme de intrigile Caterinei. În momentul de faţă atmosfera dintre Franţa şi imperiu este iremediabil ostilă, şi, dacă izbucneşte un război, împăratul nu va mai avea trupe cu care să invadeze Anglia. Lucrurile se schimbă cam într-o săptămână şi a observat că informaţiile familiei Boleyn despre situaţie sunt cam întotdeauna în urma evenimentelor şi influenţate de pretenţia că au prieteni speciali la curtea dinastiei de Valois. Anne continuă să caute un mire regal pentru micuţa ei fiică. O admiră ca pe o persoană care învaţă din

greşeli, se retrage, recalculează; dar este la fel de încăpăţânată ca şi Caterina, fosta regină, şi se pare că în privinţa aceasta nu va învăţa niciodată nimic. George Boleyn s-a dus din nou în Franţa să ţeasă intrigi pentru căsătorie, fără vreun folos. Dar ce urmăreşte George Boleyn? Asta este întrebarea pe care şi-o pune.

— Înălţimea Voastră, regele nu-şi poate compromite onoarea tratând-o prost pe fosta regină. Dacă se află, va fi o ruşine personală pentru el.

Anne îl priveşte sceptică; nu înţelege ideea de ruşine. Lumina este slabă; capul ei de argint tresaltă, mic şi strălucitor; pitica se foieşte şi chicoteşte, mormăind ceva nevăzută; aşezată pe pernele de catifea, Anne îşi clatină papucul de catifea, ca un copil pe cale să bage un picior în pârâu.

— În locul Caterinei şi eu aş urzi intrigi. Nu aş ierta. Aş face la fel ca ea. Îi aruncă un zâmbet periculos. Vezi, eu ştiu cum gândeşte. Deşi este spaniolă, pot să mă pun în locul ei. Dacă Henric mă alungă, n-ai să mă vezi moleşită. Şi eu aş vrea război. Apucă o şuviţă de păr între degete şi o mângâie gânditoare pe toată lungimea în timp ce vorbeşte mai departe: Oricum, regele crede că este bolnavă. Amândouă, şi ea şi fiică-sa, bolesc mereu, ba au ceva la stomac, ba le cad dinţii, au crize de reumatism, nu dorm toată noaptea şi vomită, apoi gem toată ziua, şi toată suferinţa lor este din cauza lui Anne Boleyn. Prin urmare, Cremuel, du-te acolo fără s-o previi. Apoi să-mi spui dacă se preface sau nu.

Păstrează afectată un accent sfios şi tărăgănat, vechea intonaţie franceză, nu-i poate pronunţa numele. Se aude un zgomot la uşă. Intră regele. Cromwell face o reverenţă.

Anne nu se ridică, nici nu face reverenţă; spune fără preliminarii:

— Henric, i-am spus să se ducă.

— Vreau să te duci, Cromwell. Şi să ne prezinţi raportul dumitale personal. Nu se pricepe nimeni aşa de bine ca dumneata să sesizeze adevărata natură a lucrurilor. Când împăratul vrea să-mi dea peste nas, îmi spune că mătuşa lui este pe moarte din cauză că e neglijată, ţinută în frig şi umilită. Ei bine, are servitori, are şi lemne de foc.

— Cât despre umilire, intervine Anne, ar trebui să i se usuce sufletul dacă s-ar gândi la minciunile pe care le-a spus.

— Maiestate, spune el, pornesc în zori, şi mâine, dacă îmi îngăduiţi, îl trimit pe Rafe Sadler la Domnia Voastră cu ordinea de zi.

— Nu scap de listele dumitale lungi? mormăie regele.

— Nu, sire, pentru că, dacă vă acord un răgaz, o să mă trimiteţi mereu pe drumuri sub un pretext oarecare. Până mă întorc... vreţi să luaţi situaţia în mână?

Anne se foieşte pe scaun, cu scrisoarea fratelui ei George sub şezut.

— Nu fac nimic fără dumneata, îl asigură Henric. Ai grijă, drumurile sunt periculoase. Am să mă rog pentru dumneata. Noapte bună.

Priveşte în anticameră, dar Mark a dispărut şi nu au mai rămas decât câteva matroane şi tinere fete: Mary Shelton,

Jane Seymour şi Elizabeth, soţia contelui de Worcester. Cine lipseşte?

— Unde este Lady Rochford? întreabă el zâmbind. Îi văd cumva silueta în spatele tapiseriei? Arată spre dormitorul lui Anne. Cred că s-a dus la culcare. Aşa că puneţi-o în pat, şi după aceea aveţi toată noaptea la dispoziţie ca să vă faceţi de cap.

Femeile chicotesc. Lady Worcester face o mişcare ameninţătoare cu degetul.

— Este ora nouă şi apare Harry Norris, în pielea goală pe sub cămaşă. Fugi, Mary Shelton. Fugi, dar mai încet...

— De cine fugi, Lady Worcester?

— Thomas Cromwell, nu pot să-ţi spun. Sunt femeie măritată! Îl tachinează, îi zâmbeşte şi îşi strecoară degetele pe sub braţul lui. Ştim cu toţii unde ar vrea Harry Norris să-şi petreacă noaptea. Mary Shelton doar îi încălzeşte patul. Are ambiţii regale. Le-o spune tuturor. Este bolnav de iubire pentru regină.

— Eu am să joc cărţi, dă de ştire Jane Seymour. Cu mine singură, ca să nu fie pierderi inutile. Master Cromwell, aveţi veşti de la doamna Caterina?

— Nu am nimic să vă spun. Vă rog să mă scuzaţi.

Lady Worcester îl urmăreşte cu privirea. Este o femeie frumoasă, vioaie şi cheltuitoare, de aceeaşi vârstă cu regina. Soţul ei este plecat şi simte că şi ea ar putea să fugă încet, dacă i-ar face el un semn. Dar e contesă! Pe

când el e un om modest. Şi care trebuie să pornească la drum înainte de revărsatul zorilor.

Merg spre nord, la Caterina, fără steaguri sau suită, un grup strâns de bărbaţi înarmaţi. Este o zi senină şi cumplit de rece. Pământul cu smocuri de iarbă se vede prin straturile de gheaţă groasă, stârcii se ridică în zbor de pe bălţile îngheţate. La orizont se adună şi se mişcă nori cenuşii, bătând într-un roz blând înşelător. De la începutul după-amiezii îi însoţeşte o lună de argint, urâtă ca o monedă ciupită. Christophe călăreşte alături de el, devenind tot mai volubil şi mai dezgustat pe măsură ce se depărtează mai mult de confortul urban.

— On dit[6] că regele a ales un ţinut neprimitor pentru Caterina. Speră că-i va intra putregaiul în oase şi va muri.

— Nu are asemenea gânduri. Kimbolton este o casă veche, dar foarte solidă. Are tot confortul. Întreţinerea ei îl costă pe rege patru mii de lire pe an. Nu e o sumă mică.

Îl lasă pe Christophe să reflecteze la această propoziţie: nu e o sumă mică. În cele din urmă, băiatul bombăne:

— Oricum, spaniolii sunt merde[7].

— Fii atent la drum şi fereşte picioarele lui Jenny de gropi. Dacă păţeşte ceva, te pun să mergi după mine până acasă călare pe un măgar.

— Hi-han! răcneşte Christophe destul de tare ca să-i facă pe oşteni să se răsucească în şei.

---

[6] Se spune (în limba franceză în original) (n.tr.).

[7] Rahat (în limba franceză în original) (n.tr.).

— Măgar francez, le explică Christophe.

— Idiot francez, spune unul din ei destul de amabil.

Călăresc pe sub copacii întunecaţi la sfârşitul acestei prime zile de călătorie şi cântă de zor; cântatul le îmbărbătează inimile obosite şi alungă spiritele care pândesc pe margini. Să nu subestimaţi niciodată superstiţiile englezului de rând. La acest sfârşit de an vor fi preferate variaţiunile pe tema cântecului compus chiar de rege, „Voi îndrăgi până la moarte / distracţia în bună companie”. Variaţiile vor fi numai uşor obscene, căci altfel va fi nevoit să le cenzureze.

Proprietarul hanului unde poposesc e un tip mititel şi uscăţiv, cu un aer istovit, care face tot ce poate ca să afle pe cine găzduieşte. Nevasta lui este o femeie tânără, mereu nemulţumită, cu ochi albaştri încruntaţi şi o voce stridentă. Cromwell şi-a adus propriul bucătar de campanie.

— Ce este, domnule? se răţoieşte femeia. Crezi că te otrăvim?

O aude trântind şi bufnind prin bucătărie, stabilind ce trebuie şi ce nu trebuie să se facă cu tigăile ei.

Vine târziu la el în cameră şi-l întreabă: „Doriţi ceva?” El spune nu, dar femeia se întoarce: „Cum, chiar nimic?” „Ai face bine să vorbeşti mai încet”, o sfătuieşte. Aşa de departe de Londra, adjunctul regelui în chestiunile bisericeşti ar putea eventual să fie mai puţin precaut?

— Atunci rămâi, îi spune în cele din urmă.

Poate că e zgomotoasă, dar prezintă un pericol mai mic decât Lady Worcester.

Se trezeşte înainte să se lumineze de ziuă atât de brusc, că nu-şi dă seama unde se află. Aude o voce de femeie venind de jos şi pentru o clipă crede că s-a întors la taverna Pegas, cu sora lui, Kat, trebăluind de colo colo, şi că aceasta este dimineaţa când a fugit de la tatăl său: că are toată viaţa înainte. Dar îşi întinde cu grijă picioarele în camera întunecoasă, fără nici o lumânare; nu are vânătăi, nu are tăieturi; îşi aduce aminte unde este şi ce este, se mişcă în căldura lăsată de trupul de femeie şi mai moţăie, cu un braţ aruncat peste marginea patului.

O aude curând pe proprietăreasă cântând pe scări. „Douăsprezece fecioare au plecat într-o dimineaţă de mai", aşa i se pare. Şi nici una nu s-a mai întors. A luat banii pe care i-i lăsase. Când îl salută, pe chipul ei nu se vede nici un semn al tranzacţiei de azi-noapte; dar vine la el şi-i vorbeşte cu voce scăzută în timp ce trupa face pregătirile de plecare.

Christophe, cu un aer de lord, îi achită socoteala hangiului. Ziua este mai blândă şi înaintează repede, fără evenimente. Câteva imagini vor fi tot ce va rămâne din călătoria lui în Anglia de Mijloc. Boabele de laur strălucind în tufişurile lor, zborul speriat al unui sitar, ţâşnind aproape de sub copitele cailor. Sentimentul că intră într-un ţinut apos, unde pământul şi mlaştina au aceeaşi culoare şi nu ai nimic solid sub picioare.

*

Kimbolton este un târg aglomerat, dar la apus străzile sunt pustii. Nu au mers prea repede, căci este inutil să istoveşti caii pentru o misiune importantă, dar nu urgentă; Caterina va trăi sau va muri în ritmul ei propriu. Şi apoi, îi prieşte şi lui să cutreiere ţara. Înghesuit pe străduţele Londrei, cotind cu calul sau cu măgarul pe lângă debarcadere şi pe sub streşini, pe sub ţesătura urâtă a cerului străpuns de acoperişuri sparte, uiţi ce înseamnă Anglia; cât de întinse sunt câmpiile ei, cât de necuprins îi este cerul, cât de proşti şi de ignoranţi îi sunt oamenii. Trec pe lângă o cruce de la marginea drumului unde se văd semne recente de excavaţie la bază. Unul dintre oşteni zice:

— Cred că aici şi-au îngropat călugării comorile ca să le ascundă de stăpânul nostru.

— Aşa umblă vorba, îi spune Cromwell. Dar nu sub cruci. Nu sunt chiar atât de proşti.

Pe strada principală trag de frâu în dreptul bisericii.

— De ce? întreabă Christophe.

— Am nevoie de o binecuvântare, îi răspunde Cromwell.

— Trebuie să vă spovediţi, domnule, spune unul dintre soldaţi.

Oamenii schimbă zâmbete între ei. E ceva nevinovat; nimeni nu-i pune în cârcă păcate capitale. Atâta doară, că paturile lor sunt reci. A observat lucrul acesta, oamenii care n-au apucat să-l cunoască îl detestă, dar după ce fac cunoştinţă cu el numai puţini nu-şi schimbă părerea.

— Am fi putut să ne oprim la o mănăstire, se plânge un oştean, numai că la mănăstire nu sunt fete, cel puţin aşa cred.

Cromwell se răsuceşte în şa:

— Chiar aşa credeţi?

Oamenii râd.

În frigul pătrunzător din biserică, însoţitorii lui se lovesc cu palmele peste corp; bat din picioare şi strigă „Brrr!” ca nişte actori proşti.

— Am să fluier să vină un preot, spune Christophe.

— Nici gând!

Însă zâmbeşte; se poate imagina pe el însuşi spunând asta, ba chiar şi făcând aşa ceva.

Nu este nevoie să fluiere. Un slujitor îngrijorat se apropie cu o lumină. Fără îndoială că un mesager se îndreaptă cu veşti spre casa mare: „Fiţi atenţi, pregătiţi-vă, au venit boieri mari!” Se cuvine ca fosta regină să fie prevenită, dar e de preferat să n-aibă timp să se pregătească.

— Închipuie-ţi, spune Christophe, putem să dăm buzna peste ea când îşi smulge mustăţile. Ceea ce femeile de vârsta ei obişnuiesc să facă.

Pentru Christophe, fosta regină este o căzătură, o hârcă bătrână. „Trebuie să fie de-o seamă cu mine, sau cam aşa ceva”, se gândeşte Cromwell. Dar viaţa este mai aspră cu femeile, în special cu una ca ea, care a fost binecuvântată cu mulţi copii şi i-a văzut murind.

Preotul se apropie în tăcere de cotul lui; este un om timid, care doreşte să-i arate odoarele bisericii.

— Iar dumneata eşti... Parcurge în minte o listă. William Lord? Ah, nu... Trebuie să fie un alt William; urmează o lungă explicaţie, căreia Cromwell îi pune capăt nerăbdător. Atâta timp cât episcopul dumitale ştie cine eşti...

În spatele lui este o imagine a Sfântului Edmund, omul cu o sută de degete; picioarele sfântului au o poziţie graţioasă, ca şi când ar dansa.

— Ridică lumânarea, îi cere. Asta este o sirenă?

— Da. O umbră de nelinişte străbate chipul preotului. Trebuie s-o dăm jos? Este interzisă?

— Mă gândeam numai că este departe de mare, zâmbeşte el.

— Pute a peşte, spune Christophe izbucnind în râs.

— Iartă-l pe băiat. N-are o fire de poet.

Preotul schiţează un zâmbet. Pe un panou de stejar, Sfânta Ana ţine o carte de învăţătură pentru fetiţa ei, Fecioara Maria; Sfântul Arhanghel Mihail străpunge cu sabia un diavol care se zvârcoleşte la picioarele lui.

— Aţi venit s-o vedeţi pe regină, domnule? Vreau să spun, se corectează preotul, pe doamna Caterina?

„Preotul nu mă cunoaşte”, îşi spune. „Aş putea fi un emisar oarecare. Aş putea fi Charles Brandon, duce de Suffolk. Aş putea fi Thomas Howard, duce de Norfolk.” Amândoi îşi încercaseră pe lângă Caterina atât slabele

puteri de convingere, cât şi ameninţările cu care erau obişnuiţi să-i înspăimânte pe cei din jur.

Nu-şi spune numele, dar îi lasă o ofrandă. Preotul cuprinde monedele în palme, ca şi când ar vrea să le încălzească.

— O să mă iertaţi că m-a luat gura pe dinainte? În legătură cu titlul doamnei? Jur că n-am avut nici o intenţie rea. Sunt un bătrân de la ţară, şi mi-e greu să ţin pasul cu schimbările. Până când să înţelegem noi o poruncă de la Londra, aceasta e contrazisă de alta.

— Ne e greu tuturor, spune el ridicând din umeri. Te rogi în fiecare duminică pentru regina Anne?

— Bineînţeles, stăpâne.

— Şi ce părere au enoriaşii despre asta?

Preotul părea stingherit.

— Stăpâne, sunt oameni simpli. N-aş da atenţie vorbelor lor. Deşi sunt cu toţii foarte loiali. Adaugă grăbit: Foarte loiali.

— Nu mă îndoiesc. O să-mi faci plăcerea să te rogi în duminica aceasta şi pentru Tom Wolsey?

Fostul cardinal? Vede cum bătrânul îşi revizuieşte ideile. Nu poate fi Thomas Howard, nici Charles Brandon: pentru că dacă rosteşti numele lui Wolsey în faţa lor, aceştia îţi vor scuipa în mod sigur la picioare.

Când pleacă din biserică, ultima geană de lumină dispare de pe cer şi un fulg rătăcit pluteşte spre sud. A fost o zi lungă; simte cum îl apasă hainele pe spinare. Nu crede că

morţii au nevoie de rugăciunile noastre şi nici că le pot folosi în vreun fel. Dar oricine cunoaşte Biblia aşa cum o cunoaşte el ştie că Dumnezeul nostru este un Dumnezeu capricios; prin urmare, nu e rău să-ţi iei toate măsurile. Când sitarul se înalţă ca o flacără cafenie şi roşie, inima îi bate puternic. Îl simte tot timpul cât călăreşte, fiecare bătaie a inimii este o bătaie din aripi. Când pasărea se ascunde printre copaci, urmele penelor ei devin negre ca cerneala.

Ajung la lăsarea întunericului. Un strigăt dinspre ziduri şi răspunsul răcnit al lui Christophe:

— Thomas Cremuel, secretarul regelui şi şeful Cancelariei.

— Şi noi cum vă cunoaştem? strigă sentinela. Arătaţi-vă flamura.

— Spune-i să aducă o lumină şi să-mi dea drumul, sau o să-i arăt talpa ghetei.

Trebuie să vorbească în felul acesta când este în nordul ţării; este ceea ce se aşteaptă de la el, consilierul actual al regelui.

Paznicii trebuie să lase în jos podul suspendat; un scrâşnet străvechi, zăngănituri şi scârţâieli de zăvoare şi lanţuri. La Kimbolton, porţile se încuie devreme: asta e bine.

— Ţineţi minte, le spune însoţitorilor lui, să nu faceţi greşeala preotului. Când vorbiţi cu slujitorii ei să ştiţi că este Prinţesa Văduvă de Wales.

— Cum? face Christophe.

— Nu este soţia regelui. Nu a fost niciodată soţia regelui. Este soţia fratelui decedat al regelui, Arthur, Prinţ de Wales.

— Decedat înseamnă mort, spune Christopher. Ştiu asta.

— Nu este regină, nici fostă regină, căci cea de-a doua ei căsătorie a fost ilegală.

— Adică neîngăduită, dă lămuriri Christophe. A făcut greşeala să se împreuneze cu ambii fraţi, mai întâi cu Arthur şi apoi cu Henric.

— Şi ce trebuie să credem noi despre o astfel de femeie? întreabă el zâmbind.

Se ivesc nişte torţe aprinse şi din întuneric apare Sir Edmund Bedingfield, majordomul Caterinei.

— Cred că ai fi putut să ne previi, Cromwell!

— Grace, dumneata nu vrei avertismente din partea mea, nu-i aşa? spune el sărutând-o pe Lady Bedingfield. Nu mi-am adus de mâncare pentru cină. Dar este o căruţă cu un catâr care vine în urma mea, va fi aici mâine. Am adus vânat pentru masa dumitale, nişte alune pentru regină şi un vin dulce despre care Chapuys spune că este preferatul ei.

— Mă bucură orice poate să-i trezească pofta de mâncare. Grace Bedingfield îi conduce în salon. Se opreşte în lumina focului şi se întoarce spre el: Doctorul e de părere că îi creşte ceva în pântece. Dar s-ar putea să dureze mult timp. Ai fi zis că a suferit destul, sărmana doamnă.

Cromwell îi dă lui Christophe mănuşile şi mantia de călătorie.

— Vreţi s-o vedeţi chiar acum? întreabă Bedingfield. Deşi noi nu vă aşteptam, s-ar putea ca dânsa să fie gata să vă primească. Pentru noi este greu, căci oamenii din oraş ţin mult la dânsa, şi, dacă slujitorii află o veste, nu ai cum să-i împiedici s-o dea mai departe, stau la pândă şi semnalizează de dincolo de şanţul cu apă. Cred că ştie cam tot ce se întâmplă şi cine trece pe drum.

Două doamne, spaniole după îmbrăcăminte şi de vârstă destul de înaintată, stau lipite de perete şi se uită la el cu dispreţ. În spatele lor sunt pictate personaje şterse din paradis: Adam şi Eva, mână în mână, se plimbă printre animale create atât de recent, încât nici nu le-au învăţat încă numele. Un elefant mic cu ochi bulbucaţi se iţeşte timid dintre frunze. Cromwell n-a văzut niciodată un elefant, dar a înţeles că este mai înalt decât un şopron, poate că ăsta încă n-a apucat să crească. Ramurile îndoite de greutatea fructelor atârnă deasupra capului său.

— Ştiţi care este procedura, spune Bedingfield. Locuieşte în această încăpere, iar doamnele sale de companie – acestea – îi gătesc la focul de aici. Bateţi la uşă şi intraţi, dacă îi spuneţi doamna Caterina vă dă afară, dacă îi spuneţi Înălţimea Voastră vă lasă să staţi. Aşa că eu nu-i spun în nici un fel. Îi spun dumneata. Ca şi când ar fi o fată care spală scările.

Caterina stă lângă foc învelită într-o mantie luxoasă de hermină. „Dacă moare, regele o s-o ceară înapoi”, îşi spune el. Caterina ridică privirile şi întinde mâna să i-o sărute; fără chef, dar mai mult din cauza frigului, se gândeşte, decât pentru că ar fi reticentă şi nu ar vrea să-l

primească. Este gălbejită şi în încăpere stăruie un miros greu – duhoarea de animal a blănilor, mirosul stătut al apei pentru gătit şi putoarea acră a unui lighean pe care o slujnică se grăbeşte să-l ia de acolo; fără îndoială, conţine resturile evacuate din stomacul văduvei. Dacă se simte rău noaptea, poate că visează la grădinile din Alhambra, unde a crescut; pardoselile de marmură, clipocitul apei de cristal în bazine, foşnetul cozilor de păun şi parfumul lămâilor. „Aş fi putut să-i aduc o lămâie în desagi.”

Ca şi când i-ar fi citit gândurile, Caterina i se adresează în spaniolă.

— Master Cromwell, haide să nu ne mai prefacem că nu ştii limba mea.

El încuviinţează din cap.

— Nu mi-a fost uşor pe vremuri, când trebuia să stau neclintit în timp ce slujnicele Domniei Voastre vorbeau despre mine. „Dumnezeule, nu-i aşa că e urât? Crezi că are păr pe trup ca Satana?”

— Slujnicele mele vorbeau aşa? Caterina pare amuzată. Îşi retrage mâna şi o ascunde. Au plecat de mult, fetele acelea sprinţare. Au rămas numai femeile bătrâne şi o mână de trădători cunoscuţi.

— Doamnă, cei din jurul vostru vă iubesc cu toţii.

— Dau informări despre mine. Îmi transmit mai departe toate vorbele. Trag cu urechea chiar şi când mă rog. Ei bine, Master Cromwell? Îşi ridică faţa în lumină. Cum crezi că arăt? Ce-i vei spune regelui când va întreba de mine? Nu m-am mai privit în oglindă de multe luni. Îşi mângâie

căciula de hermină şi-i trage clapetele peste urechi. Râde. Regele îmi spunea cândva înger. Îmi spunea floare. Când am născut primul băiat era în toiul iernii. Toată Anglia zăcea sub zăpadă. Mă gândeam că nu vor fi flori. Dar Henric mi-a dăruit şase duzini de trandafiri din cea mai pură mătase. „Albi ca mâna ta, iubito”, mi-a spus el şi mi-a sărutat vârfurile degetelor. O zvâcnire de sub hermină îi spune unde îi sunt acum degetele, strânse în pumn. Ţin trandafirii într-un sipet, continuă peste câteva clipe. Cel puţin aceştia nu se ofilesc. De-a lungul anilor am dăruit câte unul celor care mi-au făcut servicii.

Face o pauză; buzele i se mişcă într-o invocare tăcută: rugăciuni pentru sufletele plecate.

— Spune-mi, cum este fata lui Boleyn? Am auzit că se roagă foarte mult la Dumnezeul ei reformat.

— Într-adevăr, are reputaţia că este foarte credincioasă. Şi se bucură de aprecierea cărturarilor şi a episcopilor.

— Profită de ea. Aşa cum şi ea profită de ei. Dacă ar fi adevăraţi oameni ai Bisericii, s-ar da înapoi oripilaţi din faţa ei, ca din faţa unui necredincios. Dar presupun că se roagă să-i dea un fiu. Am auzit că a pierdut ultimul copil. Oh, ştiu şi eu cum este. O compătimesc din toată inima.

— Şi ea, şi regele speră să aibă în curând alt copil.

— Cum? Speră ceva concret, sau speră aşa, în general?

Cromwell tace; nu se ştie nimic sigur; Gregory ar putea să se înşele.

— Am crezut că ţi s-a confesat, spune aspru Caterina. Îi scrutează chipul: Se simte vreo ruptură, o froideur[8]?

— Se spune că Henric umblă după alte femei.

Degetul Caterinei mângâie absent blana: face cercuri după cercuri, ajunge să frece pielea.

— Este atât de curând. Sunt căsătoriţi de atât de puţin timp. Presupun că se uită la femeile din jurul ei şi se întreabă mereu: „Oare dumneata eşti, doamnă, sau dumneata? Sau dumneata?” M-a surprins întotdeauna faptul că persoanele nedemne de încredere sunt oarbe atunci când este vorba să se încreadă în cineva. Ana îşi închipuie că are prieteni. Dar dacă nu-i dă regelui un fiu, se vor întoarce împotriva ei.

Cromwell dă din cap aprobator.

— S-ar putea să aveţi dreptate. Cine se va întoarce primul?

— De ce ar trebui s-o pun în gardă? întreabă sec Caterina. Se spune că atunci când este furioasă, le caută tuturor nod în papură şi răcneşte ca la uşa cortului. Nu mă miră. O regină – şi ea îşi spune regină – trebuie să trăiască şi să sufere în văzul lumii. Nici o femeie nu este mai presus de ea decât Regina Cerurilor, aşa că nu poate să-şi caute tovarăşi de suferinţă. Dacă suferă, suferă de una singură, şi trebuie să aibă un anumit har ca să îndure. Se pare că fiica lui Boleyn nu a primit...

Caterina se întrerupe, buzele i se deschid şi carnea se trage înăuntru, ca şi când ar vrea să scape din haine.

---

[8] Răceală (în limba franceză în original) (n.tr.).

Cromwell dă să spună: „Aveţi dureri”, dar Caterina îi face semn să tacă: „Nu e nimic, nimic”.

— Domnii din jurul regelui, care acum jură că-şi vor da viaţa pentru zâmbetul ei, îşi vor oferi curând devotamentul alteia. Mi-au oferit şi mie acelaşi devotament. Asta pentru că eram soţia regelui, n-avea nimic de-a face cu persoana mea. Dar Anne crede că este un omagiu adus farmecului ei. Şi apoi, nu trebuie să se teamă numai de bărbaţi. Cumnata ei, Jane Rochford, este o tânără vigilentă... Pe când mă slujea pe mine îmi spunea fel de fel de secrete, secrete de iubire, secrete pe care aş fi preferat poate să nu le cunosc, şi mă îndoiesc că ochii şi urechile ei sunt mai puţin ascuţite acum. Degetele ei continuă să lucreze, acum masează un loc din apropierea sternului. Poate te întrebi de unde ştie Caterina, care este exilată, ce se întâmplă la curte. La asta trebuie să cugeţi singur.

„Nu trebuie să cuget prea mult”, îşi spune el. „De la soţia lui Nicholas Carew, prietena dumitale specială. Şi apoi mai este şi Gertrude Courtenay, soţia marchizului de Exeter; am prins-o pe când complota anul trecut, ar fi trebuit s-o pun sub lacăt. Poate chiar şi micuţa Jane Seymour; deşi Jane trebuie să se ocupe de propria-i carieră de când cu Wolf Hall.”

— Ştiu că aveţi sursele voastre, rosteşte în cele din urmă. Dar puteţi avea încredere în ele? Acţionează în numele vostru, dar nu şi în interesul vostru. Sau al fiicei voastre.

— O să-i dai voie prinţesei să mă viziteze? Dacă crezi că are nevoie de sfaturi ca s-o întărească, cine altul poate fi mai nimerit decât mama ei?

— Dacă ar depinde de mine, doamnă...

— Ce rău îi poate pricinui regelui?

— Puneţi-vă în locul lui. Cred că ambasadorul vostru Chapuys i-a scris lui Lady Mary şi i-a spus că poate să o scoată din ţară.

— Niciodată! Chapuys nu poate avea asemenea gânduri. Garantez cu fiinţa mea!

— Regele crede că Mary ar putea să-şi corupă paznicii dacă i s-ar îngădui să vină să vă vadă, ar putea să fugă şi să se urce pe un vas ca să ajungă în teritoriile vărului ei, împăratul.

Aproape că-i vine să zâmbească la gândul că micuţa prinţesă, speriată şi slăbănoagă, ar putea să întreprindă o acţiune atât de disperată şi de condangabilă. Caterina zâmbeşte şi ea; un zâmbet strâmb, răutăcios.

— Şi după aceea? Henric se teme că fiica mea va veni înapoi călare, cu un soţ străin alături, şi-l va alunga din regatul lui? Poţi să-l asiguri că fiica mea nu are asemenea intenţii. Răspund pentru ea, la fel, cu fiinţa mea.

— Fiinţa Domniei Voastre are de făcut o mulţime de lucruri. Garantaţi asta, răspundeţi pentru cealaltă. Dar nu puteţi îndura decât o moarte.

— Aş vrea să-i fac un bine lui Henric. Când îmi va sosi ceasul morţii, indiferent în ce condiţii, sper să-l întâmpin în aşa fel, încât să-i ofer un exemplu pentru momentul când va veni al lui.

— Înţeleg. Vă gândiţi mult la moartea regelui?

— Mă gândesc la viaţa de după moarte.

— Dacă vreţi să-i ajutaţi sufletul, de ce îi puneţi mereu piedici? Asta n-are cum să-l facă un om mai bun. Nu vă gândiţi niciodată că, dacă v-aţi fi plecat în faţa dorinţelor regelui cu ani în urmă, dacă aţi fi intrat într-o mănăstire şi i-aţi fi permis să se recăsătorească, nu ar fi rupt niciodată legătura cu Roma? Nu ar fi fost nevoie. Se aruncaseră suficiente dubii asupra căsniciei voastre ca să vă puteţi retrage în mod demn. Aţi fi fost onorată de toată lumea. Dar acum titlurile de care vă agăţaţi nu mai au nici o valoare. Henric era un bun fiu al Romei. L-aţi împins la limită. Domnia Voastră, nu Henric, aţi dezbinat creştinătatea. Şi trebuie să ştiţi acest lucru şi să vă gândiţi la el în liniştea nopţii.

În tăcerea care se statorniceşte, Caterina dă paginile mari ale cărţii groase care-i cuprinde toată mânia şi pune degetul chiar pe cuvântul potrivit.

— Ceea ce spui, Cromwell, este... abject.

„Probabil că are dreptate”, se gândeşte. „Dar voi continua s-o torturez, să-i arăt cine este, să-i nimicesc toate iluziile, şi voi face aceasta de dragul fiicei sale: Mary este viitorul, singurul copil adult pe care-l are regele, singura perspectivă pe care o are Anglia, dacă Dumnezeu îl cheamă la el pe Henric şi tronul rămâne dintr-odată gol.”

— Înseamnă că n-o să-mi daţi şi mie unul din acei trandafiri de mătase, îi spune. Mă gândeam că aţi fi putut.

O privire lungă.

— Cel puţin, ca duşman stai în plină lumină. Aş dori ca prietenii mei să poată fi la fel de vizibili. Englezii sunt un popor de ipocriţi.

— Nişte ingraţi, este el de acord. Mincinoşi din fire. Am descoperit şi eu. Îi prefer pe italieni. Florentinii sunt atât de modeşti. Veneţienii, atât de transparenţi în tot ceea ce fac. Şi neamul domniei voastre, spaniolii. Ce oameni cinstiţi! Despre tatăl vostru regal, Ferdinand, se spunea că inima lui deschisă o să-l termine.

— Te amuzi pe socoteala unei femei muribunde, oftează Caterina.

— Profitaţi foarte mult de starea de muribundă. Oferiţi garanţii pe de o parte, doriţi privilegii pe de altă parte.

— De obicei, o stare ca a mea trezeşte bunăvoinţă.

— Încerc să fiu binevoitor, dar nu vedeţi asta. Pentru ultima dată, doamnă, nu puteţi să renunţaţi la vrerea voastră şi, de dragul fiicei voastre, să vă împăcaţi cu regele? Dacă părăsiţi această lume certată fiind cu el, vinovăţia va trece asupra fiicei voastre. Iar ea este tânără şi trebuie să-şi trăiască viaţa.

— Nu va da vina pe Mary. Îl cunosc pe rege. Nu este un om rău.

Cromwell tace. Tot îşi mai iubeşte soţul, îşi spune; undeva, într-o cută sau într-un colţişor al inimii ei pergamentoase, tot mai speră să-i audă paşii, să-i asculte vocea. Şi, cu darul lui la îndemână, cum poate uita că a iubit-o cândva? La urma urmelor, în trandafirii aceia de mătase s-au pus săptămâni întregi de muncă, i-a comandat cu mult înainte să ştie dacă pruncul va fi băiat. „Îi spuneam Prinţul de Anul Nou”, povestea Wolsey. „A trăit cincizeci şi două de zile, şi eu număram fiecare zi.” În Anglia era iarnă; mantia de zăpadă alunecoasă acoperea câmpurile şi acoperişurile

caselor, netezea ţigla şi frontoanele, se prelingea tăcută pe geamul ferestrelor; ascundea făgaşele de pe drumuri, îngreuna crengile de stejar şi tisă, zăvora peştii sub gheaţă şi încremenea păsările pe ramuri. Îşi imaginează leagănul cu draperii roşii, aurit cu blazonul Angliei; doicile înfofolite care-l împingeau ritmic; vasul cu jăratic arzând în aerul proaspăt al Anului Nou cu miros de scorţişoară şi ienupăr. Trandafirii aduşi la patul ei de învingătoare – cum? Într-un coş aurit? Într-un cutie lunguiaţă ca un sicriu, o răcliţă căptuşită cu scoici lustruite? Sau răsturnaţi pe cuvertura ei dintr-o învelitoare de mătase brodată cu rodii? Trec două luni fericite. Copilului îi merge bine. Lumea înţelege că dinastia Tudorilor are un moştenitor. Şi apoi, în ziua a cincizeci şi doua, în spatele draperiei e linişte; respiră, nu respiră? Doicile îl iau în braţe pe prinţ, ţipă şocate şi îngrozite, îşi fac cruce disperate, îngenunchează în jurul leagănului ca să se roage.

— Am să văd ce se poate face, spune Cromwell. În legătură cu fiica voastră. Cu vizita. „Cât de primejdios poate fi să străbaţi ţara cu o fetiţă?” se întreabă, după care adaugă: Cred că regele o va îngădui, dacă o sfătuiţi pe Lady Mary să se supună în toate privinţele voinţei lui şi să-l recunoască drept şef al Bisericii, ceea ce nu acceptă acum.

— În această privinţă, prinţesa Mary trebuie să-şi consulte propria conştiinţă. Caterina ridică mâna cu palma spre el. Văd că ţi-e milă de mine, Cromwell. Nu e nevoie. Sunt pregătită de mult pentru moarte. Cred că Dumnezeu cel atotputernic mă va răsplăti pentru strădaniile mele de a-l sluji. Şi am să-mi revăd copilaşii care au plecat cu mult înaintea mea.

Ţi s-ar putea frânge inima de mila ei; dacă nu ar fi imună la frângere. Doreşte o moarte de martir pe eşafod. Dar va muri în The Fens, ţinutul acela mlăştinos, singură, înecată cu propria-i vomă, indiferent dacă îi place sau nu.

— Dar ce părere are Lady Mary, este şi dânsa pregătită să moară? vrea el să ştie.

— Prinţesa Mary meditează la pătimirea lui Hristos de când era copilă. Va fi gata atunci când el o va chema.

— Sunteţi un părinte denaturat. Ce părinte riscă moartea copilului său?

Dar îşi aminteşte de Walter Cromwell. „Walter sărea pe mine cu ghetele lui uriaşe; pe mine, fiul lui.” Îşi adună puterile pentru un ultim efort.

— Doamnă, v-am amintit o împrejurare în care încăpăţânarea cu care v-aţi împotrivit regelui şi Consiliului acestuia nu a servit decât ca să ajungeţi exact acolo unde doreaţi cel mai puţin. Aşadar, înţelegeţi că puteţi să vă înşelaţi, aşa este? Vă rog să vă gândiţi că aţi putea greşi încă o dată. Pentru numele lui Dumnezeu, sfătuiţi-o pe Mary să asculte de rege.

— Prinţesa Mary, spune ea încăpăţânată.

Nu pare să mai aibă suflu pentru a continua să protesteze. O priveşte o clipă, apoi dă să se retragă. Însă Caterina ridică ochii spre el.

— Mă întrebam în ce limbă te spovedeşti, Master Cromwell. Sau nu te spovedeşti?

— Dumnezeu ştie ce este în inimile noastre, doamnă. Nu este nevoie de formule sau de intermediari.

„Nu este nevoie nici de limbă”, îşi spune; „Dumnezeu nu trebuie tradus.”

Când iese pe uşă nimereşte aproape în braţele lui Bedingfield.

— Camera mea este gata?

— Dar cina voastră...

— Trimite-mi un castron cu supă. Am vorbit destul. Nu mai vreau decât un pat.

— Şi ceva în el?

Bedingfield îl priveşte cu subînţeles. Aşadar, suita l-a informat.

— Doar o pernă, Edmund.

Grace Bedingfield este dezamăgită că se retrage aşa de devreme. Se gândea că va avea parte de veşti de la curte; nu-i place că este ţintuită aici cu spaniolii tăcuţi şi cu o iarnă lungă în perspectivă. Cromwell trebuie să-i repete instrucţiunile regelui: cea mai mare vigilenţă împotriva lumii de afară.

— Nu mă deranjează dacă primeşte scrisori de la Chapuys, asta o ţine ocupată, deoarece îi ia timp să le descifreze. Caterina nu mai prezintă importanţă pentru împărat acum, cea care-l preocupă este Mary. Dar fără vizitatori, decât dacă au pecetea regelui sau a mea. Deşi...

Se întrerupe; parcă vede ziua aceea din primăvara viitoare când, dacă fosta regină mai este încă în viaţă, armata împăratului va invada ţara de sus, aşa că va trebui s-o ia din calea năvălitorilor şi s-o ţină ostatică. Va fi jalnic dacă Edmund va refuza să-i dea drumul.

— Uite ce este, îi spune arătându-i inelul lui cu turcoaz. Îl vezi? Mi l-a dat răposatul cardinal şi se ştie că îl port.

— Acesta este inelul magic? Grace Bedingfield îi ia mâna între palmele ei. Cel care topeşte ziduri de piatră şi le face pe prinţese să se îndrăgostească de dumneata?

— Chiar acesta. Dacă ţi-l aduce vreun mesager, să-i dai drumul înăuntru.

Când închide ochii în acea noapte, o boltă se înalţă deasupra lui, acoperişul sculptat al bisericii din Kimbolton. Un bărbat sună din clopoţeii pe care-i ţine în mână. O lebădă, un miel, un olog cu un baston, două inimi îndrăgostite înlănţuite. Şi un pom plin de rodii. Emblema Caterinei. „Vor trebui să dispară”, se gândeşte căscând. „Să le cioplească cu dalta şi să le transforme în mere. Aşa se rezolvă. Sunt prea obosit pentru eforturi inutile.” Îşi aminteşte de femeia de la han şi se simte vinovat. Trage o pernă spre el: „Numai o pernă, Edmund”.

Când el şi oamenii lui se pregăteau să plece, nevasta hangiului îi spusese:

— Să-mi trimiţi un dar. Să-mi trimiţi un dar de la Londra, ceva ce nu se găseşte aici.

Va trebui să fie un lucru pe care să-l poată purta asupra ei, căci altfel va dispărea sub degetele agile ale vreunui

călător. Va ţine minte această promisiune, dar este foarte probabil că, până va ajunge la Londra, va uita cum arată femeia. O văzuse la lumina lumânării, iar după aceea lumânarea se stinsese. Când a revăzut-o la lumina zilei, ar fi putut fi o altă femeie. Poate chiar era.

Când adoarme, visează la fructul din Grădinile Edenului, oferit de mâna grăsuţă a Evei. Se trezeşte imediat; dacă fructul este copt, când au înflorit aceste ramuri? În ce lună, în ce primăvară? Cărturarii s-au ocupat de această chestiune. Zeci de generaţii încruntate. Capetele cu tonsură s-au aplecat. Degetele noduroase au scormonit prin manuscrise. Astea sunt întrebările stupide pentru care sunt făcuţi călugării. „Am să-l întreb pe Cranmer”, îşi spune; „pe arhiepiscopul meu.” De ce nu-i cere Henric sfatul lui Cranmer, dacă vrea să se descotorosească de Anne? Cranmer este cel care l-a divorţat de Caterina; acesta nu-i va spune niciodată că trebuie să se întoarcă la patul ei rece.

Dar nu, Henric nu poate vorbi despre îndoielile sale în acel domeniu. Cranmer o iubeşte pe Anne, consideră că este modelul de femeie creştină, speranţa pentru bunii cititori ai Bibliei din toată Europa. Adoarme din nou şi visează la florile create înainte de zorile lumii. Sunt făcute din mătase albă. Nu există tufişuri sau tulpini de pe care să fie culese. Stau pe pământul gol, necreat.

În ziua în care se întoarce cu noutăţile, o priveşte de aproape pe regina Anne. Este elegantă, mulţumită, şi murmurul casnic al vocilor lor îi spune că este în armonie cu Henric. Sunt ocupaţi, capetele lor sunt apropiate. Regele are la îndemână instrumentele pentru desen: compasurile şi creioanele, riglele, cerneala şi bricegele.

Masa este acoperită de planuri nedesfăcute, de forme pentru mulaje din ipsos şi de baghete.

Le face o reverenţă şi trece la subiect:

— Nu se simte bine, şi cred că ar fi un semn de bunăvoinţă să-i îngăduiţi ambasadorului Chapuys să-i facă o vizită.

Anne sare de pe scaun.

— Ce? Ca să-şi poată ţese intrigile împreună cu ea mai comod?

— Doamnă, doctorii spun că va coborî curând în mormânt şi nu este capabilă să vă provoace nici o neplăcere.

— O să-şi revină şi o să-şi arunce giulgiul jos de pe ea, dacă vede că are şansa să mă zdrobească.

Henric întinde o mână:

— Iubito, Chapuys nu te-a recunoscut niciodată. Dar după ce Caterina pleacă pe lumea cealaltă şi nu ne mai poate face necazuri, voi avea grijă să-l pun în genunchi.

— Oricum, tot nu cred că trebuie să iasă din Londra. O încurajează pe Caterina în perversitatea ei, iar ea îşi încurajează fiica. Anne se întoarce spre secretarul regelui şi-l săgetează cu privirea: Cremuel, eşti de acord, nu-i aşa? Mary trebuie să fie adusă la curte şi obligată să îngenuncheze în faţa tatălui ei şi să depună jurământ, şi aşa, în genunchi, trebuie să ceară iertare pentru încăpăţânarea ei trădătoare şi să admită că fiica mea, şi nu ea, este moştenitoarea tronului Angliei.

Cromwell arată spre planuri:

— Construiţi, sire?

Henric arată ca un copil prins cu degetul în cutia cu zahăr. Împinge spre el o baghetă. Ornamentele, încă noi pentru ochiul unui englez, sunt cele cu care s-a obişnuit în Italia: urne şi vase canelate, cu mantii şi aripi, şi capetele lipsite de vedere ale împăraţilor şi zeilor. În zilele acestea, florile şi copacii Angliei, tulpinile agăţătoare şi inflorescenţele din partea locului sunt dispreţuite, fiind admirate blazoanele cu ghirlande, laurii victoriei, fasciile lictorilor, mânerele de suliţă. Vede că lui Anne nu-i este pe plac simplitatea; de peste şapte ani, Henric îşi adaptează gusturile la gusturile ei. Înainte îi plăceau vinurile uşoare, fructele verii englezeşti, dar acum preferă vinuri grele, parfumate, adormitoare; trupul lui este greoi, uneori parcă blochează trecerea luminii.

— Construim ceva din temelii? întreabă. Sau este vorba numai de un strat de ornamente? Amândouă costă.

— Ce nerecunoscător eşti, îl mustră Anne. Regele îţi trimite nişte stejar pentru reşedinţa dumitale din Hackney. Şi ceva pentru Master Sadler, pentru casa lui cea nouă.

Mulţumeşte cu o plecăciune a capului. Dar regele este cu gândurile în nord, la femeia care încă mai susţine că este soţia lui.

— La ce îi mai foloseşte acum viaţa? întreabă posomorât. Sunt sigur că s-a săturat de luptă. Dumnezeu mi-e martor că eu m-am săturat. Ar face mai bine să se alăture sfinţilor şi martirilor.

— Au aşteptat-o destul de mult timp, râde Anne; prea tare.

— Mi-o imaginez stingându-se din viaţă. Va ţine discursuri şi va spune că mă iartă. Întotdeauna mă iartă. Ea este cea care are nevoie de iertare. Pentru pântecele ei vătămat. Pentru că mi-a otrăvit copiii înainte să se nască.

El, Cromwell, îşi aruncă privirile spre Anne. Cu siguranţă, dacă are ceva de spus, acum este momentul. Dar Anne se întoarce cu spatele, se aşază şi îşi ia în poală cockerul, pe Purkoy. Îşi îngroapă faţa în blana lui, şi căţelul, trezit din somn, scânceşte şi se zbate în mâinile ei, privind cum secretarul regelui face o plecăciune şi iese.

Afară îl aşteaptă soţia lui George Boleyn; mâna ei încrezătoare îl trage într-o parte; şopteşte. Dacă cineva îi spune lui Lady Rochford „Plouă”, ea transformă imediat totul într-o conspiraţie; când transmite o veste, o face să pară oarecum indecentă, necuviincioasă, dar trist de adevărată.

— Ei bine? o întreabă el. Este?

— Ah. Încă nu a spus nimic? Fireşte, femeia înţeleaptă nu spune nimic până nu simte că mişcă.

O priveşte cu ochi de piatră.

— Da, murmură ea în cele din urmă, aruncând o privire neliniştită peste umăr. S-a mai înşelat şi înainte. Dar, da.

— Regele ştie?

— Ar trebui să-i spui, Cromwell. Să fii omul care aduce vestea cea bună. Cine ştie, poate că te face imediat cavaler.

Se gândeşte: „Aduceţi-l pe Rafe Sadler, aduceţi-l pe Thomas Wriothesley, trimiteţi-i o scrisoare lui Edward Seymour, fluieraţi după nepotul meu, Richard, anulaţi cina cu Chapuys, dar să nu irosim mâncarea: să-l invităm pe Sir Thomas Boleyn”.

— Era de aşteptat, continuă Jane Rochford. A fost mult timp cu regele în vara aceasta, nu-i aşa? O săptămână aici, o săptămână acolo. Şi când nu era cu ea, îi scria scrisori de dragoste şi i le trimitea prin Harry Norris.

— Doamna mea, trebuie să vă părăsesc. Am treburi de rezolvat.

— Sunt sigură că ai. Ah, bine. Ştii întotdeauna să asculţi. Eşti întotdeauna atent la ce îţi spun. Iar eu îţi spun că în vara aceasta i-a scris scrisori de dragoste şi i le-a trimis prin Harry Norris.

Se mişcă prea repede ca să fie foarte atent la ultima ei propoziţie; deşi, aşa cum va recunoaşte mai târziu, acest detaliu îi rămâne în minte şi se lipeşte de anumite propoziţii de-ale lui, care încă n-au fost formulate. Doar expresii. Eliptice. Condiţionale. Aşa cum este totul acum: condiţional. Anne înfloreşte, în timp ce Caterina se ofileşte. Şi le imaginează cu privirea fixă, cu fustele adunate, două fetiţe pe o cărare noroioasă, se dau huţa-huţa pe o scândură pusă pe un bolovan.

— Acum este şansa lui Jane, spune Thomas Seymour imediat. Henric nu va mai şovăi, va dori o nouă tovarăşă în pat. Nu se va mai atinge de regină până naşte. Nu poate. Are prea mult de pierdut.

„Poate că regele secret al Angliei are deja degete, are un chip”, îşi zice Cromwell. Îşi aminteşte că a mai gândit aşa. La încoronare, Anne îşi purta pântecul cu mare mândrie; dar n-a fost decât o fată.

— Dar eu tot nu înţeleg, spune bătrânul Sir John, desfrânatul. Nu înţeleg de ce o doreşte pe Jane. Aş pricepe dacă ar fi vorba de cealaltă fiică a mea, Bess. Regele a dansat cu ea. I-a plăcut foarte mult.

— Bess este măritată, îi aminteşte Edward.

Tom Seymour râde.

— Cu atât mai bine pentru scopul lui!

Edward este furios.

— Să nu mai vorbeşti de Bess. Bess nu-l vrea. Las-o în pace.

— Ar putea să iasă ceva bun, spune Sir John nu foarte convins. Că până acum Jane nu ne-a fost de nici un folos.

— Adevărat, spune Edward. Jane nu face nici cât o ceapă degerată. Acum să-şi câştige pâinea. Regele va avea nevoie de o prietenă. Dar n-o împingem noi în calea lui. Să facem aşa cum ne sfătuieşte Cromwell. Acum trebuie să-l evite. Ba nu, trebuie să-l respingă.

— Hodoronc tronc! face bătrânul Seymour. Parcă v-aţi putea permite!

— Să ne permitem ceea ce este curat, cuviincios? se răsteşte Edward. Dumneata nu ai fost niciodată în stare de aşa ceva. Taci din gură, bătrân destrăbălat! Regele se face

că a uitat de păcatele dumitale, dar, de fapt, nimeni nu a uitat nimic. Toată lumea te arată cu degetul: ţapul bătrân care a furat mireasa fiului său.

— Da, stai potolit, tată, intervine Tom. Vorbim cu Cromwell.

— De un lucru îmi este teamă, spune acesta. Sora voastră o iubeşte pe fosta ei stăpână, Caterina. Actuala regină ştie foarte bine acest lucru şi nu scapă nici o ocazie s-o înţepe. Dacă va vedea că regele se uită la Jane, mi-e teamă că o va persecuta şi mai rău. Anne nu e genul care să stea cu braţele încrucişate în timp ce soţul ei... când îşi găseşte o altă tovărăşie. Chiar dacă este convinsă că este vorba de o înţelegere temporară.

— Jane nu-i va face nici un fel de avansuri, spune Edward. Care-i deosebirea dacă primeşte o ciupitură sau o palmă? O să ştie cum să se poarte cu răbdare.

— O să flirteze cu el pentru o răsplată care să merite, spune bătrânul Seymour.

— A făcut-o pe Anne marchiză înainte s-o posede, le atrage atenţia Tom Seymour.

Chipul lui Edward este mohorât ca şi când ar porunci să fie cineva executat.

— Ştii ce a făcut-o. Mai întâi marchiză. După aceea, regină.

Întrunirea Parlamentului este amânată, dar juriştii din Londra se pregătesc pentru sesiunea de iarnă fluturând din poalele mantiilor ca nişte ciori. Vestea cea bună face ocolul capitalei. Anne îşi lărgeşte corsajul. Se pun

rămăşaguri. Peniţele scârţâie. Se împăturesc scrisori. Sigiliile sunt apăsate în ceară. Caii sunt încălecaţi. Corăbiile ridică ancorele. Vechile familii ale Angliei îngenunchează şi se roagă la Dumnezeu pentru dinastia Tudorilor. Regele Francisc se încruntă. Împăratul Carol îşi ţuguie buzele. Regele Henric dansează.

Conversaţia de la Elvetham, sporovăiala din zorii zilei: este ca şi când nu ar fi fost niciodată. Se pare că îndoielile regelui cu privire la căsnicia lui s-au spulberat.

Deşi este văzut plimbându-se cu Jane prin grădina de iarnă pustie.

Familia o înconjoară; îl cheamă şi pe Cromwell.

— Ce a spus, surioară? întreabă Edward Seymour. Spune-mi totul, tot ce a spus.

— M-a întrebat dacă vreau să fiu amanta lui cea bună.

Schimb de priviri. Există o diferenţă între amantă şi amanta cea bună. Jane ştie asta? Prima implică un concubinaj. Cea de-a doua este ceva mai puţin concret: un schimb de simboluri, o admiraţie castă şi languroasă, o curtare prelungită... deşi nu poate fi prelungită prea mult, fireşte, căci Anne va naşte, şi atunci Jane va pierde orice şansă. Femeile nu pot prezice când va vedea lumina zilei urmaşul lor, şi Cromwell n-a putut scoate nimic mai mult de la doctorii lui Anne.

— Uite ce este, Jane, îi spune Edward, nu avem timp să faci pe ruşinoasa. Trebuie să ne dai amănunte.

— M-a întrebat dacă o să fiu drăguţă cu el.

— Drăguţă cu el, când?

— De exemplu, dacă îmi scrie o poezie. Dacă îmi laudă frumuseţea. Am spus că da. Că-i voi mulţumi pentru asta. Nu voi râde nici chiar pe ascuns. Şi nu voi ridica nici un fel de obiecţii faţă de afirmaţiile pe care le va face în versuri. Chiar dacă sunt exagerate. Pentru că în poezie este ceva obişnuit să se exagereze.

El, Cromwell, o felicită.

— V-aţi descurcat în toate privinţele, doamnă Seymour. Aţi fi putut fi un avocat foarte iscusit.

— Adică dacă m-aş fi născut bărbat? Jane se încruntă. Chiar şi aşa, ar fi cu neputinţă, Master Cromwell. Seymour nu este familie de negustori.

— Amanta cea bună, spune Edward Seymour. Să-ţi scrie versuri. Foarte bine. Deocamdată. Dar dacă încearcă altceva, trebuie să ţipi.

— Şi dacă nu vine nimeni? întreabă Jane.

Cromwell pune o mână pe braţul lui Edward. Nu vrea ca scena aceasta să continue.

— Ascultă, Jane. Nu ţipa. Roagă-te. Adică să te rogi cu voce tare. Dacă te rogi în gând, nu are efect. Înalţă o rugăciune pentru Sfânta Fecioară. Ceva care să facă apel la pioşenia Maiestăţii Sale şi la sentimentul onoarei.

— Înţeleg, spune Jane. Aveţi o carte de rugăciuni la Domnia Voastră, Master Cromwell? Fraţilor? Nu contează. Am să mă duc s-o caut pe a mea. Sunt sigură că am să găsesc ceva potrivit.

La începutul lui decembrie primeşte veste de la doctorii Caterinei că aceasta mănâncă mai bine, deşi nu se roagă mai puţin. Poate că Moartea s-a mutat de la căpătâi la picioarele patului. Durerile au mai lăsat-o şi este lucidă; profită de răgaz ca să-şi facă testamentul. Îi lasă fiicei sale blănurile şi un colier de aur pe care l-a adus din Spania. Cere să se slujească cinci sute de liturghii pentru sufletul ei şi să se facă un pelerinaj la Walsingham. Dispoziţiile ei ajung în toate amănuntele la Whitehall.

— Blănurile acelea, dumneata le-ai văzut, Cromwell? întreabă Henric. Sunt bune de ceva? Dacă sunt, vreau să-mi fie trimise mie.

Huţa-huţa.

Femeile din jurul lui Anne spun: „Nici n-ai zice că e enceinte”[9]. În octombrie arăta destul de bine, dar acum carnea parcă se topeşte pe ea, în loc să sporească.

— Ai zice că aproape se ruşinează cu starea ei, îi spune Jane Rochford. Şi Maiestatea Sa nu este atent cu ea aşa cum a fost data trecută, când avea burta mare. Atunci nu ştia ce să mai facă pentru ea. Îi făcea toate mofturile şi o slujea ca o servitoare. Când am intrat o dată, îi ţinea picioarele în poala lui şi le mângâia ca un grăjdar care freacă de zor o iapă cu copita scrântită.

— Frecatul nu ajută când copita este scrântită, spune el serios. Trebuie s-o pileşti şi să-i pui o potcoavă specială.

Rochford îl priveşte fix.

— Ai stat de vorbă cu Jane Seymour?

[9] Însărcinată (în limba franceză în original) (n.tr.).

— De ce?

— Nu contează.

Cromwell a văzut chipul lui Anne când se uită la rege, când se uită la rege cum o priveşte pe Jane. Te aştepţi la o furie neagră dezlănţuită violent: lucrul de mână tăiat cu foarfeca, sticlă spartă. În loc de asta, faţa ei se îngustează; îşi pune mâneca plină de bijuterii de-a curmezişul pântecelui, acolo unde creşte copilul.

— Nu trebuie să mă tulbur, spune ea. I-ar putea dăuna prinţului.

Îşi trage fustele într-o parte când trece Jane. Se trage în sine, umerii înguşti i se micşorează; arată zgribulită ca un orfan ghemuit pe un prag.

Huţa-huţa.

În ţară se zvoneşte că secretarul regelui a adus o femeie din călătoria lui recentă în Hertfordshire sau Bedforfshire, a instalat-o în casa ei la Stepney, sau la Austin Friars, sau în conacul regal de la Hackney, pe care îl renovează pentru ea într-un stil somptuos. Femeia este hangiţă, iar bărbatul ei a fost arestat şi închis pentru o vină inventată de Thomas Cromwell. Sărmanul încornorat va fi supus judecăţii şi osândit la spânzurătoare la următoarea şedinţă a tribunalului; deşi, după alte zvonuri, fusese deja găsit mort în temniţă, zdrobit în bătaie, otrăvit şi cu beregata sfârtecată.

III. Îngerii

Stepney şi Greenwich

Crăciun 1535 – Anul Nou 1536

Dimineaţa de Crăciun; vine să vadă ce necazuri mai urmează. Un broscoi uriaş îi blochează drumul.

— Eşti Matthew?

Din gura de amfibian iese o chicoteală juvenilă.

— Simon. Crăciun fericit, domnule, ce mai faceţi?

— Sunt extenuat de muncă, oftează el. Ai trimis cele de cuviinţă mamei şi tatălui dumitale?

Copiii care cântă se duc acasă vara. De Crăciun cântă.

— O să-l vedeţi pe rege, domnule? cârâie Simon. Pun rămăşag că piesele lor de la curte nu sunt aşa de bune ca ale noastre. Jucăm Robin Hood, şi este şi regele Arthur în piesă. Eu sunt broscoiul lui Merlin. Richard Cromwell îl joacă pe Papă şi are un bol pentru cerşit. Strigă: „Mumpsimus sumpsimus, hocus pocus”. Îi dăm pietricele ca pomană. El ne ameninţă cu iadul.

Îl mângâie pe Simon pe pielea plină de negi. Broscoiul se dă la o parte din calea lui cu o săritură caraghioasă.

De când s-a întors de la Kimbolton, Londra s-a închis în jurul lui; toamnă târzie, cu seri decolorate şi melancolice, când se întunecă devreme. Viaţa potolită şi meditativă de la curte l-a învăluit, l-a prins în capcana zilelor petrecute la masa de lucru, prelungite apoi la lumina lumânărilor; uneori ar da orice să mai vadă soarele. Cumpără pământ

în zonele luxuriante ale Angliei, dar nu are timp să-l viziteze; aşa că toate aceste ferme, aceste conace vechi cu grădinile lor înconjurate de ziduri, râurile cu debarcadere mici, iazurile cu peştişori aurii care se agaţă de cârlig; viile, grădinile cu flori, arbori şi poteci rămân pentru el o frază plată pe hârtie, un grup de cifre pe o pagină de calcule; nu sunt lunci ciugulite de oi, nici păşuni unde vacile stau până la genunchi în iarbă, nici arboret sau crânguri în care tremură o căprioară albă, cu copita gata pregătită. Numai domenii de pergament, terenuri în arendă şi proprietăţi delimitate prin clauze trasate în cerneală, nu prin garduri vechi sau pietre de hotar. Acrii lui de teren sunt teoretici, o sursă de venit, o sursă de satisfacţie în orele dimineţii, când se trezeşte şi mintea lui le explorează geografia; în aceste nopţi fără somn, înainte de revărsatul zorilor posomorâţi sau îngheţaţi, nu se gândeşte numai la libertatea pe care i-o asigură proprietăţile sale, ci şi la intruşii care le încalcă, la servituţile şi drepturile lor de trecere, la garduri şi puncte de observaţie care le permit să-i ştirbească hotarul şi să-i tulbure posesia în viitor. Dumnezeu îi este martor, nu e băiat de ţară; deşi, unde a crescut el, pe străzile din apropierea cheiurilor, Putney Heath era foarte aproape, un loc care urma să dispară. Petrecuse multe zile acolo alergând cu fârtaţii lui, băieţi la fel de duri ca şi el; toţi fugeau de taţii lor, de cureaua şi de pumnii acestora şi de educaţia cu care erau ameninţaţi dacă erau prinşi. Dar Londra îl trăsese în pântecele ei urban; cu mult înainte de a ajunge să navigheze pe Tamisa cu şlepul secretarului regelui, cunoştea deja curenţii şi fluxul, ştia cât putea să câştige dacă descărca bărci şi ducea lăzile cu căruciorul sus, până la casele frumoase de pe Strand, la palatele lorzilor şi ale episcopilor; palatele oamenilor cu care stă astăzi zilnic la masa Consiliului.

În timpul iernii, curtea porneşte în periplul ei obişnuit: Greenwich şi Eltham, casele copilăriei lui Henric; Whitehall şi Hampton Court, cândva casele cardinalului. Zilele acestea, indiferent unde se află curtea, regele ia masa singur în încăperile lui private. În afara apartamentelor regale, în Camera Gărzilor sau Camera de Veghe – indiferent cum se numeşte salonul cu pricina în palatul în care ne aflăm – există o masă principală, unde lordul şambelan, şeful administraţiei casei regale, îi primeşte pe nobili. La această masă stă unchiul Norfolk când este la curte; la fel şi Charles Brandon, ducele de Suffolk, şi tatăl reginei, contele de Wiltshire. Mai este şi o altă masă, cu un statut inferior, dar tratată cu toată cinstea, pentru funcţionari ca el şi pentru vechii prieteni ai regelui care nu sunt nobili. Aici stă Nicholas Carew, comisul; şi William Fitzwilliam, trezorierul-şef, care fireşte că îl cunoaşte pe Henric de când era copil. William Paulet, controlor al curţii regale, prezidează consiliul acesta. Cromwell se miră – până când i se explică – de obiceiul lor de a ridica paharul (şi sprâncenele) ca să toasteze pentru cineva care nu este prezent. Până când Paulet îi explică oarecum stânjenit:

— Toastăm pentru omul care a stat aici înaintea mea. Fostul controlor. Sir Henry Guildford, binecuvântată să-i fie amintirea. L-ai cunoscut fără îndoială şi dumneata, Cromwell.

Chiar aşa: cine nu-l cunoştea pe Guildford, diplomatul cu experienţă, cel mai învăţat dintre curteni? Un bărbat de vârsta regelui care fusese mâna lui dreaptă de când se urcase pe tron, un tânăr de nouăsprezece ani fără experienţă, optimist şi cu intenţii bune. Două spirite strălucitoare, dorind să câştige glorie şi să se simtă bine, stăpânul şi slujitorul îmbătrâniseră împreună. S-ar fi crezut că Guildford va supravieţui oricărui cutremur; dar nu îi

supravieţuise lui Anne Boleyn. Nu încăpea îndoială de partea cui era: o iubea pe regina Caterina şi afirma acest lucru. („Şi chiar dacă n-aş fi iubit-o”, spunea el, „decenţa şi conştiinţa mea de creştin m-ar fi obligat să-i sprijin cauza.”) Regele i-o trecuse cu vederea datorită prieteniei îndelungate; dar îl rugase să nu facă valuri, dezacordul să nu fie declarat pe faţă. „Nu vorbi despre Anne Boleyn. Ca să putem fi în continuare prieteni.”

Tăcerea nu fusese de ajuns pentru Anne Boleyn. „Ziua când voi deveni regină”, îi spusese ea lui Sir Henry Guildford, „este ziua când îţi vei pierde postul.” „Doamnă”, îi replicase el, „ziua când veţi deveni regină este ziua când voi demisiona.”

Şi aşa făcuse.

— Haide, bătrâne! izbucnise Henric. Nu lăsa o femeie să te dea afară! Nu e decât gelozie şi ciudă, ignor-o!

— Dar mă tem pentru mine, spusese Guildford, pentru familia şi pentru numele meu.

— Nu mă lăsa singur, îl rugase regele.

— De vină este soţia ta, îi răspunsese Henry Guildford.

Şi aşa că plecase de la curte. Şi se dusese acasă, la ţară.

— Şi a murit după câteva luni, încheie William Fitzwilliam. De inimă rea, se zice.

Un oftat face înconjurul mesei. Aşa se întâmplă de cele mai multe ori; termini cu munca de-o viaţă şi te aşteaptă plictisul rural, o înşiruire de zile. De duminică până duminică, toate amorfe. Cum poţi trăi fără Henric? Fără

strălucirea zâmbetului lui? Este ca un noiembrie perpetuu, o viaţă în întuneric.

— De aceea îl pomenim, spune Sir Nicholas Carew. Vechiul nostru prieten. Şi rostim un toast – Paulet nu se supără – pentru omul care ar fi încă marele controlor al curţii, dacă vremurile n-ar fi scăpat de sub control.

Sir Nicholas Carew are un fel mohorât de a rosti toasturi. Frivolitatea este ceva necunoscut pentru un bărbat atât de demn. El, Cromwell, stătuse la acea masă o săptămână întreagă până când Sir Nicholas binevoise să-i arunce o privire rece şi să împingă friptura de miel spre el. Dar relaţiile lor s-au destins de atunci; în fond, el, Cromwell, e un om cu care este uşor să te înţelegi. Vede că există un soi de camaraderie între astfel de oameni, oameni care au pierdut în faţa familiei Boleyn; o camaraderie sfidătoare, aşa cum există între sectanţii din Europa care aşteaptă mereu sfârşitul lumii, dar speră că, după ce pământul va fi mistuit de flăcări, ei vor fi aşezaţi la loc de cinste; puţin prăjiţi, crocanţi pe margine şi pe alocuri înnegriţi, dar încă, slavă Domnului, vii pentru eternitate şi aşezaţi la dreapta Lui.

L-a cunoscut personal pe Henry Guildford, aşa cum îi aminteşte acum Paulet. Să tot fie vreo cinci ani de când îl primise foarte frumos la castelul Leeds din Kent. Dar asta fusese numai pentru că Guildford dorea ceva, bineînţeles: o favoare din partea cardinalului. Trăsese învăţături din discuţia de la masă, din felul în care le poruncea servitorilor, din spiritul lui prudent şi discret. Mai târziu învăţase din exemplul lui Guildford cum poate să zdrobească Anne Boleyn o carieră; şi cât de departe era de comesenii lui gândul de a o ierta. Ştie că oameni precum Carew dau vina pe el pentru ascensiunea lui Anne în

societate; el a înlesnit-o, el a rupt vechea căsătorie şi a făcut-o cu putinţă pe cea nouă. Nu speră că se vor îmblânzi în privinţa lui sau că-l vor include în cercul lor; nu doreşte decât să nu-i scuipe în farfurie. Dar Carew este mai puţin ţeapăn, când intră şi el în vorbă; din când în când, şeful grajdurilor regale îşi răsuceşte spre el capul lunguieţ, oarecum chiar cabalin; uneori clipeşte lent ca un hăitaş şi spune:

— Ei bine, domnule secretar, şi ce mai faceţi astăzi?

Şi în timp ce el caută un răspuns pe care Nicholas să-l înţeleagă, William Fitzwilliam îi prinde privirea şi zâmbeşte.

În decembrie se produce o adevărată alunecare de teren, o întreagă avalanşă de hârtii trece peste biroul lui. Adesea îşi încheie ziua simţind înţepături în inimă şi o istovire cumplită, deoarece i-a trimis lui Henric mesaje vitale şi urgente, iar domnii din serviciul lui privat au decis că este mai uşor pentru ei să reţină problema până când Henric va fi mai binedispus. Cu toate veştile bune pe care le are de la regină, Henric este iritat, capricios. În orice moment poate să ceară cea mai ciudată informaţie sau să pună întrebări care nu au răspuns. „Care este preţul de piaţă al lânii de Berkshire?” „Vorbeşti turca?” „De ce nu?” „Cine vorbeşte turceşte?” „Cine a fost întemeietorul mănăstirii Hexham?”

„Şapte şilingi sacul, în creştere, Maiestate.” „Nu.” „Pentru că nu am fost niciodată pe acolo.” „Voi găsi un om dacă se poate găsi.” „Sfântul Wilfred, sire.” Închide ochii. „Cred că scoţienii au distrus-o, dar a fost reconstruită pe vremea lui Henric I.”

— De ce crede Luther că ar trebui să mă conformez bisericii lui? întreabă regele. De ce nu se gândeşte el să se conformeze cu biserica mea?

În apropiere de ziua Sfintei Lucia, Anne îl cheamă la ea, luându-l de la treburile lui de la Universitatea Cambridge. Dar Lady Rochford este acolo ca să-l pună la curent înainte de a intra şi îl ia de braţ.

— A avut o noapte proastă. Plânge întruna. Nu ai auzit? I-a murit căţelul. N-am avut curaj să-i dăm vestea, l-am rugat pe rege să-i spună el.

Purkoy? Preferatul ei? Jane Rochford îl conduce înăuntru, Cromwell aruncă o privire spre Anne. Sărmana de ea: ochii i s-au umflat de atâta plâns şi nu se mai vede decât o crăpătură.

— Ştii, când a pierdut ultimul copil, nu a vărsat nici o lacrimă, murmură Lady Rochford.

Femeile stau în jurul lui Anne, ţinându-se la distanţă, ca şi când ar avea spini. Îşi aminteşte ce-a zis Gregory: Anne este numai coate şi colţuri. Nu poţi s-o consolezi, chiar dacă întinzi doar o mână, va considera că este fie un gest prea îndrăzneţ, fie o ameninţare. Caterina are dreptate. O regină este întotdeauna singură, indiferent că şi-a pierdut soţul, cockerul sau copilul.

Anne întoarce capul.

— Cremuel.

Cu o zvâcnire a mâinii, ca un copil care alungă ciorile, le face semn femeilor să plece. Doamnele îşi adună trenele

fără grabă, ca nişte corvide îndrăzneţe dintr-o specie nouă, mătăsoasă, şi ies alene; vocile lor, ca nişte murmure venite din aer, se târăsc în urma lor; bârfele încetează, chicotele atotcunoscătoare amuţesc. Lady Rochford este ultima care îşi ia zborul, trăgându-şi penele după ea, cedând parcă terenul împotriva voinţei sale.

Acum nu mai este nimeni în încăpere în afară de el, Anne şi pitica ei, care mormăie într-un colţ şi îşi mişcă degetele prin faţa ochilor.

— Îmi pare rău, spune el cu privirile în pământ.

Ştie foarte bine că nu trebuie să-i zică: „O să vă luaţi alt câine”.

— L-au găsit acolo, arată Anne întinzând mâna în faţă. În curte. Fereastra de deasupra era deschisă. Avea gâtul rupt.

Nu spune „trebuie să fi căzut”. Pentru că este clar că nu asta crede.

— Mai ţii minte, erai aici în ziua când l-a adus de la Calais vărul meu Francis Bryan? Francis a intrat şi i l-am luat pe Purkoy din braţe cât ai clipi. Era un animal care nu făcea nimănui nici un rău. Ce monstru a avut inima să-l prindă şi să-l ucidă?

Vrea s-o aline; pare atât de copleşită, de suferindă, de parcă ar fi fost un atac asupra ei înseşi.

— Poate că s-a căţărat pe pervaz şi apoi i-au alunecat labele. Căţeii aceştia mici ar trebui să cadă ca pisicile, dar nu este aşa. Am avut o căţeluşă idiot care a sărit din

braţele fiului meu pentru că a văzut un şoarece şi şi-a rupt piciorul. Se întâmplă foarte uşor.

— Şi ce s-a întâmplat cu ea?

— Nu am putut s-o vindecăm, spune el blând.

Aruncă o privire spre pitică. Aceasta rânjeşte în colţul ei şi ridică pumnii în lături, ca şi când ar da lovituri. De ce o ţine Anne pe pocitania asta? Ar trebui trimisă la un spital. Anne îşi freacă obrajii; toate manierele ei franţuzeşti rafinate au dispărut, îşi foloseşte încheieturile degetelor, ca o fetiţă.

— Ce veşti ai de la Kimbolton? Găseşte o batistă şi îşi suflă nasul. Caterina mai are şase luni de trăit, aşa se spune.

Cromwell nu ştie cum să răspundă. Poate vrea să-l facă să trimită un om la Kimbolton ca s-o arunce pe Caterina de pe o înălţime?

— Ambasadorul francez se plânge că a venit de două ori la dumneata acasă şi nu ai vrut să-l primeşti.

— Eram ocupat, spune el ridicând din umeri.

— Cu ce?

— Jucam popice în grădină. Da, în ambele rânduri. Da, exersez mereu, pentru că, dacă pierd o partidă, sunt furios toată ziua şi plec în căutare de papistaşi ca să-i cotonogesc.

Cândva Anne ar fi râs. Nu şi acum.

— Personal, puţin îmi pasă de ambasador. Nu-mi acordă respect, aşa cum făcea trimisul de dinaintea lui. Cu toate

acestea, trebuie să fii atent cu el. Trebuie să-i acorzi toate onorurile, deoarece numai regele Francisc îl ţine pe Papă ca să nu ne sară la beregată.

Farnese ca lup. Mârâind şi lăsând bale pline de sânge. Nu e sigur că Anne este dispusă să asculte, dar va încerca.

— Francisc ne ajută, dar nu pentru că ne iubeşte. Anne îşi întoarce pe toate părţile batista udă, căutând un loc uscat. Oricum, nu de dragul meu, nu sunt aşa de proastă.

— O face numai pentru că nu vrea ca împăratul Carol să ne învingă şi să devină el însuşi stăpânul lumii. Şi nu-i place ideea bulei de excomunicare. Nu i se pare corect ca episcopul Romei sau oricare alt preot să aibă puterea de a-l lipsi pe un rege de ţara sa. Dar ar fi bine ca Franţa să-şi vadă propriul interes. Păcat că nu are un om priceput lângă el care să-i arate cât de avantajos este să procedeze la fel ca suveranul nostru şi să preia conducerea Bisericii.

— Dar nu există doi Cremueli, spune ea reuşind să schiţeze un zâmbet amar.

Cromwell aşteaptă. Ştie oare cum o văd acum francezii? Nu mai cred că-l poate influenţa pe Henric. Consideră că forţa ei s-a stins. Şi, deşi toată Anglia a jurat să-i sprijine copiii, în străinătate nimeni nu crede că, dacă nu-i dă lui Henric un fiu, micuţa Elisabeta va putea să domnească. Aşa cum i-a spus ambasadorul francez (ultima dată când s-au întâlnit): dacă este să aleagă între două femei, de ce să n-o prefere pe cea mai în vârstă? Chiar dacă sângele lui Mary este spaniol, cel puţin este regal. Şi poate să meargă drept şi să-şi controleze intestinele.

Din colţul ei, piticania se apropie târşâindu-şi picioarele şi trage de fusta stăpânei.

— Pleacă de aici, Mary, spune Anne. Expresia lui o face să râdă. Ştii că am rebotezat-o pe pitică? Fiica regelui este aproape pitică, nu-i aşa? Chiar şi mai scundă decât maică-sa. Francezii vor fi şocaţi când o vor vedea, cred că va fi de ajuns să-i arunce o privire ca să-şi schimbe intenţiile. O, ştiu, Cremuel, ştiu ce încearcă să facă. L-au dus de nas pe fratele meu cu discuţiile, dar nu au intenţia să accepte o căsătorie cu Elisabeta.

„Ah”, îşi spune el, „a priceput, în sfârşit.”

— Încearcă să-l însoare pe Delfin cu mongrela spaniolă. De fiecare dată când îmi zâmbesc în faţă, lucrează pe la spatele meu. Ştiai asta şi nu mi-ai spus.

— Doamnă, murmură el, am încercat.

— Ca şi când nici nu aş exista. Ca şi când fiica mea nici nu s-ar fi născut. Ca şi când Caterina încă ar fi regină. Vocea i se ascute: Nu voi îndura una ca asta!

„Şi atunci ce-o să faci?”

Anne îi spune totul dintr-o răsuflare:

— M-am gândit la o manieră de a rezolva lucrurile. Cu Mary. Cum el aşteaptă fără să scoată o vorbă, continuă: Poate că am să-i fac o vizită. Şi nu singură. Cu câţiva tineri gentlemeni galanţi.

— Nu duceţi lipsă de aşa ceva.

— Sau de ce nu i-ai face dumneata o vizită, Cremuel? Ai câţiva băieţi frumoşi în anturajul dumitale. Ştii că zgripţuroaica nu a primit niciodată vreun compliment în viaţa ei?

— Cred că a primit de la tatăl ei.

— Când o fată are optsprezece ani, tatăl nu mai contează. Tânjeşte după altă companie. Crede-mă, o ştiu prea bine, pentru că am fost şi eu o fată prostuţă. O tânără de vârsta ei doreşte să i se scrie versuri. Să întoarcă cineva capul după ea şi să suspine când o vede intrând în încăpere. Recunoaşte că asta nu am încercat până acum. S-o măgulim, să o seducem.

— Vreţi s-o compromit?

— Între noi, putem să ne gândim şi la aşa ceva. N-ai decât să o faci chiar dumneata, nu-mi pasă, mi-a spus cineva că te place. Şi mi-ar plăcea să-l văd pe Cremuel prefăcându-se îndrăgostit.

— Trebuie să fie nebun cel care ar îndrăzni să se apropie de Mary. Cred că regele l-ar ucide.

— Nu propun să se culce cu ea. Doamne fereşte, nu i-aş impune aşa ceva unui prieten. Nu este nevoie decât să se facă de râs în public, ca să-şi piardă reputaţia.

— Nu, spune el.

— Cum?

— Nu acesta este scopul meu şi nu acestea sunt metodele mele.

Anne roşeşte. Furia o strânge de gât. „Ar fi în stare să facă orice”, se gândeşte el. „Anne nu are limite.”

— O să-ţi pară rău pentru felul în care mi-ai vorbit. Crezi că ai devenit mare şi nu mai ai nevoie de mine. Cu voce tremurândă, Anne adaugă: Ştiu că unelteşti cu familia Seymour. Crezi că este un secret, dar nimic nu este secret pentru mine. Am fost şocată când am aflat, asta pot să-ţi spun, nu credeam că o să pariezi cu un risc aşa de mare. Ce altceva are Jane Seymour în afară de un cap de fecioară, şi la ce foloseşte un cap de fecioară în dimineaţa următoare? Înainte de faptă este regina inimii lui, iar după aceea nu este decât o altă târfă care n-a putut să-şi ţină fustele în jos. Jane nu este nici frumoasă, nici deşteaptă. Nu-l va ţine pe Henric alături de ea nici o săptămână. Va fi împachetată şi trimisă la Wolf Hall şi dată uitării.

— Poate că da, spune el gândindu-se că există şanse să aibă dreptate; nu poate să nu ţină seama de asta. Doamnă, relaţiile dintre noi erau cândva mai plăcute. Pe atunci ascultaţi de sfatul meu. Daţi-mi voie să vă sfătuiesc din nou. Renunţaţi la planurile şi la urzelile voastre. Descotorosiţi-vă de povara lor. Staţi liniştită până se naşte copilul. Nu riscaţi binele lui frământându-vă mintea. Aţi spus-o chiar domnia voastră, zbuciumul şi certurile îl pot marca pe un copil chiar înainte să vadă lumina zilei. Plecaţi-vă în faţa dorinţelor regelui. Cât despre Jane, este palidă şi ştearsă, nu-i aşa? Faceţi-vă că nu o vedeţi. Întoarceţi capul de la privelişti care nu sunt pentru Domnia Voastră.

Anne se apleacă în faţă pe scaunul ei, cu mâinile încleştate pe genunchi.

— Te sfătuiesc şi eu, Cremuel. Împacă-te cu mine înainte să mi se nască pruncul. Chiar dacă este fată, voi mai face unul. Henric nu mă va părăsi niciodată. M-a aşteptat prea mult. Am făcut ca aşteptarea să merite. Iar dacă îmi întoarce spatele, va întoarce spatele realizărilor măreţe pe care le-a înfăptuit în regatul lui de când sunt eu regină – adică lucrarea Evangheliei. Henric nu se va întoarce niciodată în sânul Romei. Nu va îngenunchea niciodată. De la încoronarea mea există o nouă Anglie. Aceasta nu poate subzista fără mine.

„Nu este aşa, doamnă”, îşi spune Cromwell. „Dacă e nevoie, pot să te despart de istorie.”

— Sper că nu suntem certaţi, rosteşte cu glas tare. Vă dau sfaturi bune, ca între prieteni. Ştiţi că sunt sau am fost tată de familie. Am sfătuit-o întotdeauna pe soţia mea să se calmeze în astfel de momente. Dacă pot să fac ceva pentru Domnia Voastră, spuneţi-mi, şi voi face. Ridică privirile spre ea. Ochii îi strălucesc. Dar să nu mă ameninţaţi, prea bună doamnă. Mi se pare neplăcut.

— Plăcerea dumitale nu mă priveşte pe mine, se răsteşte ea. Trebuie să-ţi studiezi avantajele, domnule secretar. Ce s-a făcut se poate desface.

— Întru totul de acord, spune el.

Face o plecăciune şi se retrage. O compătimeşte; luptă cu arme de femeie, căci asta este tot ce are. Lady Rochford este singură în anticamera dormitorului reginei.

— Tot se mai smiorcăie? se grăbeşte să-l întrebe.

— Cred că şi-a revenit.

— Nu mai este aşa de frumoasă, nu crezi? A stat prea mult la soare anul acesta? A început să se rideze.

— Nu mă uit la dânsa, doamna mea. Adică nu mai mult decât îi este îngăduit unui supus.

— O, nu te uiţi? chicoteşte Lady Rochford. Atunci am să-ţi spun eu. Îşi arată vârsta în fiecare zi, ba chiar ceva mai mult. Chipurile noastre nu arată întâmplător aşa cum arată. Păcatele noastre sunt înscrise pe ele.

— Dumnezeule! Dar ce-am făcut?

Uimirea lui jucată o face să râdă în hohote.

— Domnule secretar, asta am vrea să ştim cu toţii. Dar poate că nu este întotdeauna adevărat. Am auzit că acolo, la ţară, Mary Boleyn înfloreşte precum luna mai. Frumoasă şi durdulie, aşa se spune. Cum se poate? Una ca Mary, care a trecut prin atâtea mâini, că nu găseşti un grăjdar care să n-o fi avut. Dar lăsând asta la o parte, Anne arată – cum să spun? Ponosită.

Celelalte doamne intră sporovăind în încăpere.

— Aţi lăsat-o singură? se miră Mary Shelton; ca şi când Anne nu ar trebui lăsată singură.

Îşi apucă fustele şi intră iute în dormitorul reginei, iar Cromwell îşi ia rămas-bun de la Lady Rochford. Însă ceva i se încurcă printre picioare, nu-l lasă să plece. Este piticania, care merge în patru labe. Mârâie din gâtlej şi se preface că vrea să-l oprească. Abia se abţine să nu-i tragă un picior.

Îşi vede de treburile zilei. Se întreabă cum se simte Lady Rochford, măritată cu un bărbat care o umileşte, preferând să-şi petreacă timpul cu târfele şi fără să facă un secret din asta. Nu poate să răspundă la această întrebare, trebuie să recunoască; nu are rost să-i cerceteze în profunzime sentimentele. Ştie că nu-i place să-şi pună mâna pe braţul lui. Nefericirea pare să i se scurgă prin toţi porii. Râde, dar ochii ei nu râd niciodată; aleargă de la un chip la altul, înregistrează totul.

În ziua când Purkoy fusese adus de la Calais la curte, îl apucase de mânecă pe Francis Bryan: „De unde pot să iau şi eu unul?" „A, pentru ibovnica Domniei Voastre", întrebase diavolul acela chior, adulmecând bârfa. „Nu", zâmbise el, „numai pentru mine."

Curând, la Calais s-a stârnit vâlvă. Scrisorile zburau peste Canal. Secretarul regelui doreşte un căţel drăguţ. Găsiţi-i unul, găsiţi-l repede până nu-şi asumă altcineva meritele. Lady Lisle, soţia guvernatorului, se gândea dacă să se despartă de câinele ei. Într-un fel sau altul, au fost expediaţi o jumătate de duzină de cockeri. Toţi erau bălţaţi, aveau cozi stufoase şi picioare miniaturale, delicate. Nici unul nu semăna cu Purkoy, care avea urechile ascuţite, de parcă ar fi întrebat: Pourquoi?[10]

Bună întrebare.

Soseşte Crăciunul; mai întâi postul, apoi sărbătoarea. În cămări – stafide, migdale, nucşoară, coajă de nucşoară, cuişoare, lemn-dulce, smochine şi ghimbir. Trimişii regelui Angliei sunt în Germania, au convorbiri cu Liga de la Schmalkalden, confederaţia prinţilor protestanţi. Împăratul este la Napoli, Barbarossa, la Constantinopol. Slujitorul

[10] De ce? (în limba franceză în original) (n.tr.).

Anthony este în holul mare de la Stepney, cocoţat pe o scară, îmbrăcat într-o robă brodată cu luna şi cu stelele.

— E bine, Tom? strigă el.

Steaua de Crăciun se înclină deasupra capului său. El, Cromwell, priveşte la colţurile ei argintii: ascuţite ca nişte cuţite.

Anthony a venit la el numai de o lună, dar îi era greu să şi-l imagineze ca cerşetor la poartă. Când se întorsese din vizita făcută Caterinei, la Austin Friars se adunase mulţimea obişnuită. Poate că cei din nordul ţării nu-l cunoşteau, dar aici era cunoscut. Veniseră să caşte gura la slujitorii lui, la caii cu valtrapuri brodate, la flamurile lui; dar astăzi călăreşte cu o gardă anonimă, o mână de oameni epuizaţi veniţi de nicăieri.

— Unde-ai fost, stăpâne Cromwell? răcneşte un om.

Ca şi când ar fi obligat să le dea explicaţii londonezilor. Uneori se vede în minte, îmbrăcat în zdrenţe, soldat într-o armată nimicită; un băiat flămând, un străin, un gură-cască la propria poartă.

Tocmai dau să intre în curte când le spune gărzilor să se oprească. Lângă el se iţeşte un chip slab. Un omuleţ a răzbătut prin mulţime şi se agaţă de scara şeii. Plânge şi este atât de vizibil inofensiv, încât nimeni nu ridică mâna împotriva lui; numai că el, Cromwell, simte cum i se face părul măciucă. Aşa eşti prins în capcană, aşa ţi se distrage atenţia cu un incident minor, în timp ce ucigaşul vine pe la spate cu cuţitul. Însă oştenii formează un zid în spatele lui, iar nenorocitul acesta încovoiat tremură aşa de rău, că,

dacă ar scoate un cuţit, şi-ar reteza propriii genunchi. Se apleacă.

— Te cunosc? Te-am mai văzut pe-aici.

Lacrimile şiroiesc pe faţa omului. Nu are nici un dinte, situaţie care ar stânjeni pe oricine.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, stăpâne. Să vă ocrotească şi să vă sporească avuţia.

— O, asta şi face.

S-a săturat să le spună oamenilor că nu este stăpânul lor.

— Daţi-mi un locşor, se roagă omul. Sunt în zdrenţe, după cum vedeţi. O să dorm laolaltă cu câinii, dacă-mi îngăduiţi.

— Câinilor s-ar putea să nu le placă.

Una dintre gărzile lui se apropie.

— Să-l alung de aici, domnule?

Auzind aceasta, omul scoate un ţipăt sfâşietor.

— Gata, linişte, îi spune Cromwell ca unui copil.

Vaietele omului se dublează, lacrimile ţâşnesc de parcă le-ar fi pompat din spatele nasului. Poate că de atâta strigat i-au căzut şi dinţii din gură? E posibil aşa ceva?

— Sunt un om fără stăpân, îngaimă sărmana creatură printre sughiţurile de plâns. Iubitul meu stăpân a fost ucis într-o explozie.

— Domnul să ne apere, ce fel de explozie?

Atenţia i-a fost captivată: oamenii irosesc praful de puşcă? S-ar putea să avem nevoie de el dacă vine împăratul.

Omul se clatină cu mâinile încrucişate strâns pe piept; se pare că îl lasă picioarele. El, Cromwell, se apleacă şi îl ridică apucându-l de haina largă. Nu vrea să-l lase să se rostogolească pe jos şi să sperie caii.

— Ridică-te! Spune cum te cheamă.

Omul îşi înăbuşă un sughiţ de plâns.

— Anthony.

— Şi ce altceva mai ştii să faci, în afară de văicărit?

— Cu îngăduinţa Domniei Voastre, cândva eram foarte apreciat... dar din păcate!

Incapabil să mai continue, începe să se legene dintr-o parte în alta.

— Înainte de explozie, spune răbdător Cromwell. Ce anume făceai? Udai livada? Goleai latrinele?

— Din păcate, se vaietă omul, nimic de felul acesta. Nimic atât de folositor. Pieptul i se ridică cu greutate. Eram actor, stăpâne!

Cromwell îi dă drumul la guler, îl priveşte fix şi începe să râdă. Un murmur de încredere trece ca un val prin mulţimea adunată. Însoţitorii lui se apleacă în şei chicotind.

Omuleţul parcă ricoşează scăpând din strânsoarea lui. Îşi recapătă echilibrul şi priveşte în sus la el. Obrajii îi sunt uscaţi, şi un zâmbet viclean a înlocuit expresia de disperare.

— Aşadar, mă primiţi?

Acum se apropie Crăciunul, şi Anthony îi ţine pe toţi ai casei cu gura căscată spunându-le poveşti de groază despre ceea ce li s-a întâmplat în preajma Crăciunului unor cunoscuţi de-ai lui: hanuri atacate, grajduri care luau foc, vite care rătăceau pe dealuri. Vorbeşte cu voci diferite de bărbaţi şi de femei, poate face câinii să latre obraznic la stăpâni, îl poate imita pe ambasadorul Chapuys şi pe oricine altcineva doresc ascultătorii.

— Poţi să mă imiţi pe mine? îl întreabă Cromwell.

— Daţi-mi ocazia, spune Anthony. Omul poate să-şi dorească un stăpân care să molfăie cuvintele în gură, sau care se închină tot timpul şi strigă Iisuse Hristoase, zâmbeşte, se încruntă sau are un tic. Dar Domnia Voastră nu fredonaţi, nu târşâiţi picioarele, nu vă răsuciţi degetele.

— Tatăl meu era aspru din fire. Am învăţat de mic copil să stau liniştit. Dacă vedea aşa ceva, mă pocnea.

— Cât despre ce este aici, spune Anthony privindu-l în ochi şi bătându-se cu degetul în frunte, despre ce este aici, cine poate şti? Este ca şi când aş imita un oblon. O scândură ar exprima mai multe. Fundul unei ape.

— Am să-ţi ofer un personaj bun, dacă doreşti un stăpân nou.

— Am să vă prind până la urmă. Când am să învăţ să imit un stâlp de poartă. O stană de piatră. O statuie. Există statui care mişcă din ochi. În ţara de sus.

— Am câteva în păstrare. În camere încuiate.

— Pot să iau cheia? Vreau să văd dacă mai mişcă din ochi pe întuneric, fără îngrijitorii lor.

— Eşti papistaş, Anthony?

— Poate că sunt. Îmi plac minunile. Am fost cândva pelerin. Dar pumnul lui Cromwell este mai aproape decât mâna Domnului.

În seara de Ajun, Anthony cântă „Balada regelui”[11] jucându-l pe rege şi purtând o farfurie pe cap drept coroană. Creşte sub ochii stăpânului său, picioarele lui firave se întremează. Regele are o voce piţigăiată, prea înaltă pentru un bărbat solid. Noi ne prefacem că nu observăm. Dar acum Cromwell râde de Anthony, îşi acoperă gura cu mâna. „Când l-a văzut Anthony pe rege? Pare să-i cunoască fiecare gest. Nu m-aş mira să aflu că Anthony s-a învârtit pe la curte mulţi ani, că a primit diurnă şi nimeni nu l-a întrebat ce face sau cum de a ajuns pe lista de plăţi. Dacă poate să imite un rege, poate imita uşor un individ care umblă tot timpul de colo colo având o sumedenie de treburi de rezolvat.”

Soseşte Crăciunul. La biserica Dunstan bat clopotele. Fulgii de zăpadă plutesc mânaţi de vânt. Cockerii poartă funde. Master Wriothesley soseşte primul; era mare actor pe

[11] Cel mai cunoscut cântec compus de regele Henric al VIII-lea la începutul secolului al XVI-lea (n.tr.).

vremea când studia la Cambridge, iar în ultimii ani a răspuns de piesele jucate în casa lui Cromwell.

— Dă-mi măcar un rol mic, se rugase. Pot să fiu un copac? În cazul ăsta nu trebuie să învăţ nici o replică, deoarece copacii pot improviza.

— În India copacii pot să meargă, spune Gregory. Se ridică din rădăcini şi, dacă bate vântul tare, se pot duce într-un loc mai adăpostit.

— Cine ţi-a spus asta?

— Scuze, eu, recunoaşte Spune-mi Risley. Dar i-a făcut atâta plăcere când a auzit, încât am fost sigur că nu i-a dăunat deloc.

Frumoasa soţie a lui Spune-mi Risley s-a costumat ca Fecioara Marion şi şi-a lăsat părul desfăcut să-i atârne până la brâu. Wriothesley se împiedică în fustele de care se agaţă fetiţa lui de câţiva anişori.

— M-am îmbrăcat în fecioară, spune el. Sunt atât de rare în zilele noastre, încât oamenii trimit inorogi în căutarea lor.

— Du-te şi te schimbă, îi ordonă Cromwell. Nu-mi place. Ridicându-i vălul, adaugă: Nu eşti foarte convingător cu barba asta.

Spune-mi Risley face o plecăciune.

— Dar trebuie să mă costumez, domnule.

— Ne-a rămas un costum de vierme, anunţă Anthony. Sau ai putea fi un trandafir uriaş vărgat.

— Sfânta Uncumber era fecioară şi avea barbă, sare în ajutor Gregory.

— Avea barbă ca să-i alunge pe pretendenţi şi să-şi păstreze în felul acesta castitatea. Femeile se roagă la ea dacă vor să scape de soţii lor.

Spune-mi Risley se duce să se schimbe. Vierme sau floare?

— Poţi să fii un vierme într-un boboc, sugerează Anthony.

Rafe şi nepotul lui, Richard, au sosit şi ei. Cromwell îi vede cum schimbă priviri. Ridică în braţe copilul lui Wriothesley şi îi admiră boneţica.

— Domnişoară, am uitat cum te numeşti.

— Mă numesc Elisabeta, spune fetiţa.

— Nu aşa vă cheamă pe toate în ziua de azi? comentează Richard Cromwell.

„Am să-l câştig de partea mea pe Spune-mi Risley”, se gândeşte secretarul regelui. „Am să-l iau de tot de lângă Stephen Gardiner şi-am să-i arăt unde este adevăratul lui interes. Aşa, ne va fi credincios mie şi suveranului său.”

Richard Riche intră împreună cu frumoasa lui soţie; stăpânul casei îi admiră mânecile noi de satin purpuriu.

— Robert Packington mi-a cerut şase şilingi pentru ele, spune ea pe un ton indignat. Şi patru pence ca să le căptuşească.

— Şi Richie l-a plătit? râde el.

— Nu este cazul să-l plăteşti pe Packington. Asta nu face decât să-l încurajeze.

Soseşte şi Packington însuşi, cu un chip grav; este clar că are ceva de spus, şi nu este numai „Ce mai faceţi?” E însoţit de prietenul lui, Humphrey Monmouth, un zdrahon din Breasla Postăvarilor.

— William Tyndale e tot în temniţă şi probabil că va fi omorât anul ăsta, din câte am auzit. Packington şovăie, dar este clar că trebuie să-şi descarce sufletul. Mă gândesc că stă închis, în timp ce noi ne bucurăm de sărbători. Ce ai de gând să faci pentru el, Thomas Cromwell?

Packington este un om al Evangheliei, reformator, unul dintre cei mai vechi prieteni ai lui. Ca prieten, îi creează greutăţi; nu poate negocia el însuşi cu autorităţile din Ţările de Jos, are nevoie de permisiunea lui Henric. Henric nu i-o va acorda, căci Tyndale nu va avea niciodată o părere bună despre divorţul lui. La fel ca şi Martin Luther, Tyndale consideră căsătoria lui Henric cu Caterina valabilă, şi nici un fel de motivaţii politice nu-i vor schimba părerea. Ai putea crede că va ceda, că-i va face pe plac regelui Angliei ca să-i câştige favorurile. Dar Tyndale este un om îndărătnic, dur şi încăpăţânat ca un bolovan.

— Aşadar, fratele nostru trebuie să ardă pe rug? Asta vrei să spui? Crăciun fericit, domnule secretar. Întorcându-se să plece, Packington adaugă: Oamenii spun că banii se ţin acum după dumneata cum se ţine un idiot de stăpânul său.

Cromwell îi pune o mână pe braţ.

— Rob... Apoi se retrage şi spune vesel: Nu se înşală.

Ştie ce gândeşte prietenul lui. Secretarul regelui este atât de puternic, încât poate înmuia conştiinţa lui Henric; dacă poate, de ce nu o face? Poate pentru că este prea ocupat să-şi umple buzunarele? Vrea să-l roage: „Dă-mi şi mie o zi de răgaz, pentru Dumnezeu!”

Monmouth ia cuvântul:

— Nu i-ai uitat pe fraţii noştri pe care i-a ars pe rug Thomas More? Şi pe cei pe care i-a urmărit până la moarte? Cei doborâţi de lunile petrecute în închisoare?

— Pe dumneata nu te-a doborât. Ai apucat să vezi prăbuşirea lui More.

— Dar braţul lui a lovit şi de dincolo de mormânt, spune Packington. More avea oameni peste tot împrejurul lui Tyndale. Agenţii lui More au fost cei care l-au trădat. Dacă tu nu poţi înmuia inima regelui, regina ar putea oare?

— Regina are ea însăşi nevoie de ajutor. Şi dacă vreţi s-o ajutaţi, spuneţi-le nevestelor voastre să-şi mai înfrâneze limbile otrăvite.

Se îndepărtează. Copiii lui Rafe – de fapt, copiii lui vitregi – îl strigă să vină să le vadă costumele. Însă conversaţia întreruptă i-a lăsat un gust amar, care va persista pe tot parcursul sărbătorilor. Anthony se ţine după el cu glumele lui, dar Cromwell îşi îndreaptă privirile spre copilul costumat în îngeraş: este fetiţa vitregă a lui Rafe, copilul cel mai mare al soţiei sale, Helen. Aceasta poartă aripile de păun făcute cu mult timp în urmă pentru Grace.

Cu mult timp în urmă? Nu au trecut nici zece ani, aproape zece ani. Ochii din pene strălucesc. Ziua este întunecoasă,

dar mănunchiurile de lumânări scot în evidenţă firele de aur, strălucirea purpurie a cununilor de coacăz fixate pe perete, vârfurile stelei de argint. În seara aceea, în timp ce fulgii plutesc spre pământ, Gregory îl întreabă:

— Unde trăiesc morţii acum? Există purgatoriu, sau nu? Oamenii zic că încă mai există, dar nimeni nu ştie unde anume. Zic că nu ne mai putem ruga pentru ei să iasă de acolo, aşa cum făceam altădată.

Când i-au murit soţia şi fetele, a făcut tot ce se făcea după obiceiul din acele zile: pomeni, slujbe.

— Nu ştiu, spune. Regele nu îngăduie să se predice despre purgatoriu, e un subiect mult prea disputat. Poţi vorbi cu arhiepiscopul Cranmer. De la el o să afli cea mai recentă versiune.

— Mi se pare foarte dureros să nu mă pot ruga pentru mama. Sau să mi se spună că pot să mă rog, dar îmi răcesc gura de pomană, pentru că nu mă aude nimeni.

Închipuiţi-vă acum liniştea din acel loc care nu este nicăieri, în acea anticameră a lui Dumnezeu unde fiecare oră contează cât zece mii de ani. Cândva îţi imaginai sufletele ţinute într-o plasă uriaşă, o pânză ţesută de Dumnezeu, în care erau ţinute în siguranţă până când erau eliberate în strălucirea lui. Dar dacă plasa este tăiată şi pânza, sfâşiată, atunci sufletele se revarsă în spaţiul îngheţat, căzând cu fiecare an într-o linişte mai adâncă, până când nu mai rămâne chiar nici o urmă din nimeni?

Duce fetiţa în faţa unei oglinzi ca să-şi vadă aripile. Păşeşte şovăitor, este plină de admiraţie faţă de ea însăşi. Ochii de păun reflectaţi de oglindă îi vorbesc. „Nu ne uita.

Când se va schimba anul, vom fi aici: o şoaptă, o atingere, suflul unei pene de la tine.”

Patru zile mai târziu, Eustache Chapuys, ambasadorul Spaniei şi al Sfântului Imperiu Roman, soseşte la Stepney. Este întâmpinat călduros de gazde, care îi urează toate cele bune în latină şi în franceză. Chapuys este savoiard, vorbeşte puţină spaniolă, dar nu şi engleză, deşi a început să înţeleagă câte ceva.

În oraş, cele două familii s-au împrietenit într-o seară vântoasă de toamnă, când locuinţa ambasadorului a luat foc şi servitorii lui disperaţi, murdari de funingine şi cărând afară ce se mai putea salva, au bătut la porţile de la Austin Friars. Ambasadorul şi-a pierdut mobila şi garderoba; nu te puteai abţine să nu izbucneşti în râs când îl vedeai, înfăşurat într-o draperie arsă, numai în cămaşă pe dedesubt. Slujitorii lui şi-au petrecut noaptea pe paie pe pardoseala din hol, cumnatul John Williamson a fost nevoit să plece din camera lui ca să-i facă loc demnitarului sosit pe neaşteptate. A doua zi, ambasadorul a suferit umilirea de a ieşi în lume în haine de împrumut prea largi pentru el; altă soluţie ar fi fost să accepte livreaua lui Cromwell, un spectacol după care cariera unui înalt trimis diplomatic nu s-ar mai fi restabilit niciodată. Îi pusese pe croitori la treabă imediat.

— Nu ştiu dacă vom mai găsi undeva mătasea aceea de culoarea flăcării care îţi place atât de mult. Dar am să trimit vorbă la Veneţia.

În ziua următoare inspectase locul pârjolit împreună cu Chapuys, păşind pe sub grinzile înnegrite. Ambasadorul gemuse profund când scormonise cu un băţ în grămada udă şi înnegrită care fuseseră cândva hârtiile lui oficiale.

— Crezi că este mâna familiei Boleyn?

Ambasadorul Chapuys nu a recunoscut-o niciodată pe Anne Boleyn şi nu i-a fost prezentat niciodată; trebuie să renunţe la această plăcere, a decretat Henric, până când va fi gata să-i sărute mâna şi să-i spună regină. I-a rămas loial celeilalte regine, exilatei din Kimbolton, dar Henric are un plan:

— Cromwell, la un moment dat va trebui să-l punem pe Chapuys faţă în faţă cu realitatea. Mi-ar plăcea să văd ce va face dacă va nimeri în calea lui Anne şi nu va putea s-o evite.

Astăzi, ambasadorul poartă o pălărie uimitoare. Mai potrivită pentru ţinutele extravagante ale lui George Boleyn decât pentru un diplomat sobru.

— Ce părere ai, Cremuel? îl întreabă înclinându-şi capul.

— Absolut splendidă. Trebuie să-mi cumpăr şi eu una.

— Dă-mi voie să ţi-o dăruiesc... Chapuys şi-o scoate cu un gest elegant, apoi se răzgândeşte. Nu, nu se potriveşte pe capul dumitale mare. Îl apucă apoi de braţ. Mon cher, casa dumitale este ca de obicei o încântare. Dar putem discuta undeva între patru ochi? Ajunşi în încăperea privată, ambasadorul atacă: Se spune că regele le va porunci preoţilor să se căsătorească.

A fost prins cu garda jos; nu are de gând să-l lase să-i strice buna dispoziţie.

— N-ar fi o idee proastă, căci în felul acesta s-ar evita ipocrizia. Dar trebui să-ţi spun clar, aşa ceva nu se va întâmpla. Regele nici nu vrea să audă.

Îl priveşte de aproape de Chapuys, poate că a auzit de Cranmer, arhiepiscopul de Canterbury, şi de soţia lui secretă? Sigur că n-are cum să ştie. Dacă ar şti, l-ar denunţa şi l-ar distruge. Aceşti aşa-zişi catolici îl urăsc pe Thomas Cranmer aproape la fel de tare ca şi pe Thomas Cromwell. Îi arată ambasadorului cel mai bun scaun.

— Ce-ar fi să iei loc să bem un pahar de vin roşu?

Dar Chapuys nu se lasă abătut de la subiect.

— Am auzit că ai de gând să-i pui pe călugări şi pe călugăriţe pe drumuri.

— De la cine ai auzit asta?

— Din gura supuşilor regelui.

— Ascultă-mă pe mine. Când trimişii mei merg prin ţară, nu aud nimic altceva decât petiţii de la călugări să li se dea drumul să plece. Şi călugăriţele la fel, nu mai pot îndura robia, vin la oamenii mei plângând şi cer să li se redea libertatea. Am de gând să-i pensionez pe călugări, sau să le găsesc posturi utile. Dacă sunt cărturari, pot să primească stipendii. Şi aş avea grijă ca banii pe care stau acum călugării să meargă la preoţii din parohii. Nu ştiu cum e în ţara dumitale, dar anumite posturi bisericeşti nu-i aduc titularului decât patru-cinci şilingi pe an. Şi cine va avea grijă de nişte suflete pentru o sumă care nu acoperă nici preţul lemnelor de foc? Iar atunci când clerul va avea un venit din care să poată trăi, doresc ca fiecare preot să

fie mentorul unui cărturar sărac, să-l ajute să meargă la universitate. Următoarea generaţie de preoţi vor fi oameni învăţaţi şi-i vor instrui pe alţii la rândul lor. Spune-i asta stăpânului dumitale. Spune-i că doresc ca religia bună să se consolideze, nu să slăbească.

Dar Chapuys se întoarce cu spatele. Se trage nervos de mânecă, şi cuvintele se rostogolesc unul peste altul.

— Eu nu-i spun minciuni stăpânului meu. Îi spun ceea ce văd. Văd o populaţie neliniştită, Cremuel, văd nemulţumire, văd mizerie; văd foamete înainte de venirea primăverii. Cumperi grâne din Flandra. Dar asta numai datorită împăratului, care îngăduie teritoriilor lui să vă hrănească. Comerţul acesta poate fi oprit, să ştii.

— Şi ce-ar avea de câştigat dacă-i înfometează pe conaţionalii mei?

— Va câştiga faptul că aceştia vor vedea cât de prost sunt guvernaţi şi cât de dezgustătoare sunt procedeele regelui. Ce fac trimişii dumitale cu prinţii germani? Vorbesc, vorbesc, vorbesc, lună după lună. Ştiu că speră să încheie un tratat cu luteranii şi să importe aici practicile lor.

— Regele nu va modifica forma liturghiei. Este ferm în această privinţă.

— Totuşi ereticul Melanchthon i-a dedicat o carte! Nu poţi ascunde o carte, nu-i aşa? Nu, poţi să negi cum doreşti, Henric va aboli în final jumătate din sacramente şi va face cauză comună cu aceşti eretici cu scopul de a-l supăra pe stăpânul meu, care este împăratul şi stăpânul lor. Henric a început prin a-şi bate joc de Papă şi va termina îmbrăţişându-l pe diavol.

— Se pare că-l cunoşti mai bine decât mine. Vreau să zic, pe Henric. Nu pe diavol.

Este uimit de întorsătura pe care a luat-o conversaţia. Au trecut numai zece zile de când au purtat o discuţie foarte agreabilă la cină, iar Chapuys i-a dat asigurări că singura intenţie a împăratului e să menţină liniştea în această regiune. Atunci nu s-a discutat despre blocade, nu s-a pus problema să fie înfometată Anglia.

— Eustache, spune el, ce s-a întâmplat?

Chapuys se aşază brusc, se apleacă în faţă cu coatele pe genunchi. Pălăria i se înclină tot mai jos, până ce hotărăşte s-o scoată şi s-o pună pe masă; nu fără o privire de regret.

— Thomas, am primit veşti de la Kimbolton. Se pare că regina nu mai poate mânca nimic, nu poate ţine în stomac nici măcar apă. Timp de şase nopţi nu a dormit în total nici măcar două ore. Apăsându-şi ochii cu pumnii, murmură: Mi-e teamă că nu mai are de trăit decât o zi sau două. Nu vreau să moară singură, fără să aibă alături pe nimeni dintre cei care o iubesc. Mi-e teamă că regele nu mă va lăsa să plec. Îmi dai voie să mă duc la ea?

Suferinţa lui Chapuys îl înduioşează. Vine din inimă, depăşeşte obligaţiile lui de trimis al împăratului.

— O să mergem la Greenwich să-l întrebăm, îi răspunde. Chiar astăzi. Mergem acum. Pune-ţi pălăria.

— Suflă un vânt al dezgheţului, observă Cromwell pe puntea bărcii.

Chapuys nu pare să aprecieze. Se zgribuleşte în el însuşi, înfăşurat în mai multe straturi de blană de miel.

— Regele intenţiona să participe astăzi la un turnir, adaugă Cromwell.

Savoiardul pufneşte.

— Pe zăpadă?

— Poate să pună să se cureţe terenul.

— Fără îndoială că-i va pune pe călugării truditori.

Nu poate să nu râdă în faţa tenacităţii ambasadorului.

— Trebuie să sperăm că pregătirile se desfăşoară cum trebuie, căci atunci Henric va fi binedispus. Tocmai s-a întors de la micuţa prinţesă din Eltham. Trebuie să te interesezi de sănătatea ei. Şi trebuie să-i trimiţi un dar de Anul Nou, te-ai gândit la asta?

Chapuys îi aruncă o privire. Tot ce ar dori să-i dea Elisabetei este un pumn în cap.

— Mă bucur că nu suntem blocaţi în gheţuri. Uneori nu putem folosi fluviul săptămâni întregi. L-ai văzut vreodată complet îngheţat? Neprimind răspuns, Cromwell reia: Ştii, Caterina este puternică. Dacă nu mai este zăpadă şi regele o îngăduie, poţi pleca mâine. A mai fost bolnavă şi altă dată şi s-a făcut bine. O s-o găseşti stând în capul oaselor în pat şi te va întreba de ce ai venit.

— De ce trăncăneşti? întreabă posomorât Chapuys. Nu-ţi stă în fire.

Chiar aşa, de ce? Dacă regina Caterina moare, va fi un eveniment important pentru Anglia. Carol poate fi nepotul ei iubitor, dar nu se va mai certa pentru o femeie moartă. Pericolul de război va dispărea. Va începe o eră nouă. Speră numai să nu sufere. N-ar avea nici un rost.

Se opresc la debarcaderul regelui. Chapuys spune:

— Iernile voastre sunt atât de lungi! Aş vrea să fiu din nou tânăr şi să fiu în Italia.

Pe chei, zăpada este făcută mormane, câmpurile sunt încă acoperite. Ambasadorul şi-a făcut studiile la Torino; acolo nu ai parte de vânturi ca acesta, care şuieră printre turnuri, urlând ca un suflet chinuit.

— Ai uitat de mlaştini şi de aerul viciat, nu-i aşa? îi aminteşte Cromwell. Şi eu sunt ca dumneata, îmi amintesc numai strălucirea soarelui.

Îşi pune mâna sub cotul ambasadorului şi-l conduce spre terenul uscat. Chapuys îşi ţine bine pălăria. Ciucurii ei s-au umezit şi atârnă pleoştiţi, iar ambasadorul arată de parcă i-ar veni să plângă.

Le iese în întâmpinare Harry Norris.

— Ah, drăguţul de Norris, şopteşte Chapuys. S-ar fi putut şi mai rău.

Norris este, ca de obicei, un model de politeţe.

— Au avut loc câteva înfruntări, răspunde el la întrebarea despre turnir. Maiestatea Sa a fost de departe cel mai bun. O să-l găsiţi într-o dispoziţie prielnică. Acum ne îmbrăcăm pentru balul mascat.

El nu-i dă importanţă lui Norris, dar îşi aduce aminte cum Wolsey a ieşit împiedicându-se din propria-i reşedinţă înaintea oamenilor regelui şi a alergat până la o casă goală şi rece din Esher; cardinalul a îngenuncheat în noroi bâlbâind mulţumiri deoarece regele îi trimisese prin Norris o dovadă a bunăvoinţei sale. Wolsey îngenunchease ca să-i mulţumească lui Dumnezeu, dar arăta de parcă ar fi îngenuncheat în faţa lui Norris. Nu contează cum îl linguşeşte acum Norris; nu poate să-şi şteargă din minte acea scenă.

În palat e zarvă, tropot de picioare, muzicienii îşi acordează instrumentele, servitorii de rang mai înalt se răstesc cu porunci brutale la cei de rang inferior. Regele iese în întâmpinarea lor să-i salute, iar alături de el păşeşte ambasadorul francez. Chapuys este uimit. Urmează salutul efuziv de rigueur, pupături-pupături. Chapuys şi-a recăpătat vechea personalitate; cu un zâmbet înfloritor, face o reverenţă în faţa Maiestăţii Sale. Un diplomat atât de versat poate să-şi convingă până şi propriii genunchi anchilozaţi; lui Cromwell îi aminteşte nu pentru prima dată de un maestru de dans. Ţine într-o parte pălăria remarcabilă.

— Crăciun fericit, domnule ambasador, spune regele. Şi adaugă plin de speranţă: Francezii mi-au făcut deja daruri impresionante.

— Darurile împăratului vor ajunge la Maiestatea Voastră de Anul Nou, se laudă Chapuys. Veţi constata că sunt încă şi mai magnifice.

Ambasadorul francez îl examinează din priviri.

— Crăciun fericit, Cremuel. Astăzi nu jucaţi popice?

— Astăzi sunt la dispoziţia dumneavoastră, domnule.

— Mă pregătesc să plec, spune francezul. Are o privire sardonică; regele l-a luat deja de braţ pe Chapuys. Maiestate, doresc să vă asigur, înainte de a-mi lua rămas-bun, că inima stăpânului meu, regele Francisc, este alături de inima voastră. Având prietenia Franţei, puteţi fi sigur că domnia Maiestăţii Voastre îşi va urma cursul netulburată şi nu mai trebuie să vă temeţi de Roma.

— Netulburată? repetă el; el, Cromwell. Ei bine, domnule ambasador, sunteţi foarte amabil.

Francezul trece pe lângă el cu o uşoară înclinare din cap. Chapuys înţepeneşte când brocartul franţuzesc îi atinge persoana; îşi dă la o parte pălăria, ca şi când ar dori s-o ferească de contaminare.

— Vreţi să v-o ţin eu? şopteşte Norris.

Dar Chapuys este atent la rege.

— Regina Caterina... începe el.

— Prinţesa văduvă de Wales, îl întrerupe sever Henric. Da, am auzit că bătrâna iar nu mai mănâncă. Pentru asta ai venit aici?

— Trebuie să mă costumez în maur, şopteşte Norris. Puteţi să mă scuzaţi, domnule secretar?

— Cu plăcere, în acest caz, îi răspunde.

Norris dispare. În următoarele zece minute, Cromwell trebuie să stea şi să-l asculte pe rege cum minte fluent. Francezii i-au făcut promisiuni mari, iar el le crede pe

toate. Ducele de Milano a murit, atât Carol, cât şi Francisc revendică ducatul, şi dacă nu pot rezolva problema va fi război. Fireşte, va fi mereu prieten cu împăratul, dar francezii i-au promis castele, chiar şi un port la mare, aşa că, ţinând seama de datoria lui faţă de comunitate, trebuie să se gândească serios la o alianţă oficială. Cu toate acestea, ştie că împăratul are puterea de a face oferte la fel de bune, dacă nu chiar şi mai bune...

— Nu mă voi ascunde faţă de dumneata, îi spune Henric lui Chapuys. Ca englez, sunt întotdeauna sincer în acţiunile mele. Un englez nu minte şi nu înşală niciodată, nici chiar pentru propriul profit.

— Se pare că sunteţi prea bun pentru lumea aceasta, remarcă sec ambasadorul. Dacă nu puteţi ţine seama de interesele ţării voastre, trebuie să am eu grijă de ele în locul vostru. Nu vă vor da nici un fel de teritoriu, indiferent ce zic. Daţi-mi voie să vă amintesc ce prieteni răi au fost francezii în ultimele luni, când nu aţi putut să vă hrăniţi poporul. Dacă nu ar exista transporturile de cereale pe care le îngăduie stăpânul meu, supuşii Maiestăţii Voastre ar fi leşuri stivuite de aici până la frontiera scoţiană.

A exagerat într-o oarecare măsură. Noroc că Henric are o dispoziţie sărbătorească. Îi plac petrecerile, festivităţile, perspectiva unui bal mascat; îi place încă şi mai mult ideea că fosta lui soţie zace printre mlaştini, pe punctul de a-şi da ultima suflare.

— Haide, Chapuys, o să avem o discuţie privată în camera mea.

Îl trage pe ambasador după el şi face cu ochiul pe deasupra capului acestuia.

Dar Chapuys se opreşte brusc, obligându-l pe rege să se oprească la rândul lui.

— Maiestate, putem discuta despre aceasta mai târziu. Misiunea mea de acum nu suferă întârziere. Vă cer îngăduinţa să mă duc acolo... acolo unde este Caterina. Şi vă implor să-i îngăduiţi şi fiicei ei să o vadă. S-ar putea să fie pentru ultima oară.

— O, nu pot s-o mişc pe Lady Mary fără sfatul Consiliului. Şi nu văd nici o speranţă să-l convoc astăzi. Ştii, drumurile... Cât despre dumneata, cum îţi propui să călătoreşti? Ai aripi?

Regele chicoteşte. Îl strânge din nou de braţ pe ambasador şi-l trage după el. Uşa se închide. El, Cromwell, rămâne în loc privind-o. Ce alte minciuni se vor rosti în spatele ei? Chapuys va trebui să pună la bătaie osemintele mamei lui ca să egaleze ofertele măreţe pe care Henric pretinde că le-a primit de la francezi. Se gândeşte, ce-ar fi făcut cardinalul? „Să nu-mi vii niciodată cu o replică de genul: «Nu ştim ce se întâmplă în spatele uşilor închise». Află!” obişnuia să-i spună Wolsey.

Caută un motiv pentru care să-i urmeze, însă Norris îi blochează drumul. Îmbrăcat în costum de maur, cu faţa înnegrită, este jucăuş, zâmbitor, dar tot vigilent. Primul joc de Crăciun: hai să i-o tragem lui Cromwell. Tocmai e gata să-l dea la o parte pe Norris trăgându-l de umerii lui înveşmântaţi în mătase, când apare clătinându-se un mic dragon.

— Cine-i dragonul ăsta? întreabă.

— Francis Weston, pufneşte Norris. Îşi dă la o parte peruca de lână, dezvăluindu-şi fruntea nobilă. Numitul dragon se va târî spre apartamentele reginei şi va cere carne dulce.

— Eşti invidios, Harry Norris, observă Cromwell zâmbind.

Şi de ce n-ar fi? Şi-a terminat serviciul la uşa reginei. Pe pragul ei.

— O să se joace cu el şi o să-l bată pe funduleţ. Adoră căţeluşii.

— Ai aflat cine l-a omorât pe Purkoy?

— Nu vorbiţi aşa, îl imploră maurul. A fost un accident.

Lângă cotul lui Cromwell a apărut William Brereton, făcându-l să se întoarcă.

— Unde-i dragonul acela de trei ori nenorocit? Trebuie să mă duc după el.

Brereton este îmbrăcat ca un vânător din Antichitate, purtând blana uneia dintre victimele lui.

— E cumva o blană de leopard, William? De unde ai luat-o, din Chester? Cromwell îl examinează cu un ochi critic. Brereton pare în pielea goală pe dedesubt. Este cuviincios? îl întreabă.

— E perioada din an când se îngăduie orice, îi răspunde ţâfnos Brereton. Dacă ai fi fost silit să te costumezi în vânător din Antichitate, ai fi purtat haină cu vestă?

— Atât timp cât reginei nu i se oferă priveliştea atributelor tale.

Maurul chicoteşte.

— Nu i-ar fi arătat nimic ce nu a văzut deja.

Cromwell ridică o sprânceană.

— A văzut?

Norris roşeşte uşor pentru un maur.

— Ştiţi ce-am vrut să spun. Nu ale lui William. Ale regelui. Ridică o mână în semn de apărare: Vă rog să reţineţi că nu eu am deschis acest subiect. Şi apropo, dragonul a plecat în direcţia aceasta.

Îşi aminteşte de anul trecut, când Brereton rătăcea prin Whitehall fluierând ca un băiat de grajd; se întrerupea ca să-i spună: „Îl aud pe rege cum îţi trage câte o chelfăneală când nu-i plac hârtiile pe care i le aduci”.

„Chelfăneală o să încasezi tu”, îşi spusese în sinea lui. Este ceva în acest om care îl face să se simtă din nou băieţel, un mic derbedeu bătăios şi încruntat, care se ia la încăierare pe malurile Tamisei. A mai auzit zvonul ăsta, pe care diverşi răuvoitori îl răspândesc pentru a-l umili. Oricine îl cunoaşte pe Henric ştie că aşa ceva este imposibil. Este primul gentleman al Europei, politeţea lui este ireproşabilă. Dacă vrea ca cineva să fie lovit, pune un slujitor să facă acest lucru. Nu-şi murdăreşte mâinile. Este adevărat că uneori nu cad de acord. Dar dacă Henric ar ridica mâna asupra lui, ar pleca. Există prinţi în Europa care îl cheamă. Îi fac oferte. Ar putea avea castele.

Se uită acum la Brereton, care se îndreaptă spre suita reginei, cu arcul atârnând pe umărul acoperit de blană. Se

întoarce să continue discuţia cu Norris, dar vocea îi este acoperită de un zăngănit metalic, de strigătele gărzilor:

— Faceţi loc pentru ducele de Suffolk!

Partea de sus a trupului ducelui de Suffolk este încă în armură; poate că a fost pe terenul de turnir, unde a exersat de unul singur. Faţa lui mare este îmbujorată, barba – tot mai impresionantă cu fiecare an – stă împrăştiată peste platoşă. Maurul cel viteaz face un pas înainte şi spune:

— Maiestatea Sa este ocupat cu...

Dar îl împinge la o parte, ca şi când ar fi pornit în cruciadă.

El, Cromwell, porneşte în urma ducelui. Dacă ar avea o plasă, ar arunca-o peste el. Brandon izbeşte o dată cu pumnul în uşa regelui, apoi o deschide.

— Lăsaţi tot ce faceţi, Maiestate, ca să ascultaţi ce doriţi să auziţi. Aţi scăpat de bătrâna doamnă. Este pe patul de moarte. Veţi fi curând văduv. Apoi puteţi să vă descotorosiţi şi de cealaltă şi să vă însuraţi cu o franţuzoaică, pentru Dumnezeu, şi să puneţi mâna pe Normandia ca zestre... În clipa aceea îl zăreşte pe Chapuys. O, domnul ambasador! Ei bine, poţi pleca. Nu e nevoie să mai rămâi pentru resturi. Du-te acasă şi petreceţi Crăciunul, nu avem nevoie de dumneata aici.

Henric s-a făcut alb la faţă.

— Gândeşte-te ce spui! Se apropie de Brandon de parcă ar vrea să-l doboare la pământ. Ceea ce ar fi putut să facă

dacă ar fi avut în mână o ghioagă. Soţia mea este însărcinată, mârâie el. Sunt căsătorit în mod legitim.

— Oh! Charles îşi umflă obrajii. Da, deocamdată. Dar credeam că aţi spus...

El, Cromwell, se repede la duce.

De unde naiba i-a venit ideea asta? Să se însoare cu o franţuzoaică? Trebuie să fi fost planul regelui, căci Brandon nu are planuri personale. Se pare că Henric are două politici externe: una despre care ştie şi el şi una despre care nu ştie. Îl înhaţă pe Brandon. Este cu un cap mai scund. Nu crede că-l poate clinti din loc pe idiotul ăsta de o jumătate de tonă, protejat de platoşă şi parţial înarmat. Dar se pare că poate, poate să-l mişte repede, repede şi să încerce să-l ducă departe de urechile ambasadorului, pe al cărui chip se citeşte uimirea. Abia după ce l-a mânat pe Suffolk în capătul opus al încăperii îşi ia răgazul să-l întrebe:

— Suffolk, de unde ai scos asta?

— Ah, noi, lorzii, ştim mai mult decât dumneata. Regele ne împărtăşeşte adevăratele lui intenţii. Dumneata crezi că-i cunoşti toate secretele, dar te înşeli, Cromwell.

— Ai auzit ce-a spus. Anne este însărcinată. Eşti nebun dacă îţi închipui că o s-o alunge acum.

— E nebun dacă-şi închipuie că e copilul lui.

— Ce? Se depărtează de Brandon ca şi când platoşa lui l-ar fi ars. Dacă ştii ceva ce aduce atingere onoarei reginei, ca supus al regelui ai datoria să vorbeşti deschis.

Brandon îi răsuceşte braţul.

— Am vorbit deschis mai înainte, şi uite cu ce m-am ales. Drept răsplată pentru că am vorbit despre ea şi Wyatt, regele m-a alungat de la curte şi m-a trimis din nou în est!

— Bagă-l pe Wyatt în asta, şi te trimit în China!

Faţa ducelui e congestionată de furie. Cum s-a ajuns aici? Cu numai câteva săptămâni în urmă, Brandon îl ruga să fie naşul fiului pe care-l are cu noua lui nevestică. Dar acum ducele mormăie:

— Du-te înapoi la abacul dumitale, Cromwell. Tu te pricepi numai să faci rost de bani, când este vorba de treburile statului nu poţi negocia, eşti un om de rând fără nici un statut; după cum o spune regele însuşi, nu eşti bun ca să stai de vorbă cu prinţii.

Brandon îi pune mâna în piept şi-l împinge înapoi. Ducele vorbeşte din nou în locul regelui. Chapuys, încremenit într-o atitudine de demnitate şi tristeţe, este cel care impune puţină ordine, păşind între rege şi trupul masiv, clocotind şi gâfâind al ducelui.

— Eu îmi iau rămas-bun, Maiestate. Sunteţi ca de obicei un prinţ cât se poate de binevoitor. Dacă ajung la timp, şi sper să ajung, stăpânul meu va fi consolat să aibă veşti despre ultimele ore ale mătuşii sale direct de la trimisul său.

— Altfel nici nu se poate, rosteşte Henric sobru. Drum bun!

— Pornesc de cum se luminează, spune Chapuys.

El şi Cromwell se îndepărtează repede printre bărbaţi costumaţi în spiriduşi, căluţi săltăreţi, un duh al apelor şi bancul lui de nisip, fiind nevoiţi să ocolească un castel care se îndreaptă huruind spre ei, pereţi vopsiţi pe roţi unse.

Când ajung pe chei, Chapuys se întoarce către el. În mintea lui, rotiţele unse se învârtesc; codifică deja pentru depeşă ceea ce-a auzit despre femeia pe care o numeşte concubină. Între ei nu se pot preface că n-a auzit. Când Brandon bolboroseşte ceva, în Germania se prăbuşesc copacii. N-ar fi o surpriză dacă ambasadorul ar cotcodăci triumfător: nu la gândul căsătoriei cu o franţuzoaică, fireşte, ci la gândul eclipsei lui Anne.

Dar Chapuys îşi păstrează cumpătul; este foarte palid, foarte serios.

— Cremuel, am reţinut comentariile ducelui. În legătură cu persoana dumitale. Cu poziţia dumitale. Îşi drege vocea. Trebuie să recunosc că şi eu sunt un om de origine modestă. Deşi poate nu chiar atât de joasă...

Cunoaşte istoria lui Chapuys. Ai lui sunt avocaţi mărunţi, desprinşi de munca pământului de două generaţii.

— Şi pe de altă parte, consider că eşti potrivit pentru poziţia dumitale, continuă ambasadorul. Te voi sprijini în orice adunare de această parte a Paradisului. Eşti un bărbat elocvent şi învăţat. Dacă aş avea nevoie de cineva care să se zbată pentru mine, dumitale ţi-aş încredinţa misiunea.

— Mă uimeşti, Eustache.

— Du-te înapoi la Henric. Înduplecă-l să o lase pe prinţesă să-şi vadă mama. O femeie pe moarte – ce politică mai poate leza, ce interese...

Din gâtlejul sărmanului om iese un oftat. În momentul următor îşi revine însă. Îşi scoate pălăria şi-o priveşte ca şi când nu ar şti de unde a luat-o.

— Cred că nu se cuvine s-o port acolo, spune. Este mai mult o pălărie de Crăciun, nu crezi? Cu toate acestea, aş fi nefericit s-o pierd, este absolut unică.

— Dă-mi-o mie. O trimit la dumneata acasă şi o s-o porţi când te întorci. „Când o să ieşi din doliu”, se gândeşte. Uite... nu vreau să-ţi dau speranţe în legătură cu Mary.

— Da, eşti englez, şi englezii nu mint şi nu înşală niciodată. Chapuys râde strident. Dumnezeule!

— Regele nu va îngădui nici o întâlnire care să întărească spiritul de nesupunere al lui Mary.

— Chiar dacă mama ei este pe patul de moarte?

— Mai ales în aceste condiţii. Nu dorim jurăminte, promisiuni la căpătâiul muribundei. Înţelegi? I se adresează apoi căpitanului bărcii: Eu rămân aici să văd cum merge treaba cu dragonul, dacă-l mănâncă pe vânător sau nu. Du-l pe ambasador la Londra, trebuie să se pregătească de călătorie.

— Dar dumneata cum o să te întorci? întreabă Chapuys.

— Târâş, dacă Brandon are câştig de cauză. Îşi pune mâna pe umărul omuleţului şi spune blând: Asta netezeşte drumul pentru o alianţă cu stăpânul dumitale, ştii? Alianţă

care ar fi foarte bună pentru Anglia şi comerţul ei şi pe care ne-o dorim amândoi, şi eu, şi dumneata. Caterina a fost un obstacol între noi.

— Şi cum rămâne cu căsătoria cu o franţuzoaică?

— Nu va fi nici o căsătorie cu o franţuzoaică. E un basm. Du-te! Într-o oră se lasă întunericul. Sper să te odihneşti în noaptea asta.

Înserarea se strecoară deja peste Tamisa; adâncurile crepusculare se leagănă pe valuri şi un amurg albastru se furişează de-a lungul malurilor. Îl întreabă pe unul dintre barcagii:

— Crezi că drumurile spre nord sunt deschise?

— Doamne iartă-mă, răspunde omul. Eu nu cunosc decât Tamisa, n-am fost niciodată mai sus de Enfield.

Când ajunge înapoi la Stepney, din conac se revarsă lumina torţelor şi cântecele copiilor foarte emoţionaţi, care colindă în grădină; câinii latră, pe zăpadă se conturează forme negre, iar deasupra gardurilor îngheţate se înalţă o duzină de movile albe ca nişte fantome. Una, mai înaltă decât celelalte, poartă o mitră; are un ciot de morcov cu nuanţe albăstrui în loc de nas şi un alt ciot mai mic în loc de cocoşel. Gregory aleargă spre el în culmea emoţiei:

— Uitaţi, domnule, l-am făcut pe Papă din zăpadă.

— Pe Papă l-am făcut primul. Chipul strălucitor de lângă el îi aparţine lui Dick Purser, băiatul care are grijă de câinii de pază. L-am făcut pe Papă, domnule, şi părea aşa de

inofensiv de unul singur, că am făcut şi nişte cardinali. Vă plac?

Băieţii de la bucătărie se adună în jurul lui, îngheţaţi şi cu nasurile picurând. Toţi ai casei au ieşit afară, sau cel puţin toţi cei sub treizeci de ani.

Au făcut un foc mare, departe de oamenii de zăpadă, şi dansează în jurul lui conduşi de Christophe. Gregory îşi recapătă răsuflarea.

— Am făcut-o numai pentru a întări şi mai bine supremaţia regelui. Nu cred că este o greşeală, deoarece putem să suflăm din trompetă şi să-i turtim pe toţi, iar vărul Richard spune că avem voie, chiar el a făcut capul Papei, şi Master Wriothesley, care a venit să te caute pe dumneata, a împuns mădularul mititel al Papei şi a râs de el.

— Sunteţi nişte copii grozavi! le spune. Îmi plac foarte mult. Mâine, pe lumină, aducem fanfara, da?

— Şi putem să tragem cu tunul?

— De unde să luăm un tun?

— Ai putea să-i ceri regelui.

Gregory râde; ştie că un tun ar fi prea mult.

Ochiul ager al lui Dick Purser a căzut pe pălăria ambasadorului.

— Putem s-o luăm pe asta? Nu ne-am descurcat prea bine cu tiara Papei, pentru că nu ştim cum arată.

Cromwell răsuceşte pălăria în mână.

— Ai dreptate, Farnese ar purta aşa ceva. Dar nu. Această pălărie reprezintă o sarcină sacră. Trebuie să răspund în faţa împăratului pentru ea. Acum lăsaţi-mă să plec, le spune râzând. Am scrisori de compus, ne aşteaptă schimbări mari în curând.

— Stephen Vaughan este aici, îl înştiinţează Gregory.

— Da? A, bine. Am ceva să-i dau de făcut.

Păşeşte spre casă, lumina focului i se reflectă pe călcâie.

— Păcat de domnul Vaughan, oftează Gregory. Cred că a venit la cină.

— Stephen! Îl îmbrăţişează grăbit şi-i spune: N-avem timp. Caterina e pe moarte.

— Ce? se minunează prietenul lui. Nu am auzit nimic despre asta la Anvers.

Vaughan este mereu în trecere. Şi acum va fi tot în trecere. Este slujitorul lui Cromwell, este slujitorul regelui, este ochii şi urechile regelui dincolo de Canal; nu se întâmplă nimic printre negustorii flamanzi sau în breslele din Calais despre care să nu ştie şi să nu raporteze Stephen.

— Trebuie să spun, domnule secretar, că în casa dumitale este mare dezordine. Ai putea la fel de bine să iei masa pe câmpul de luptă.

— Te afli pe un câmp de luptă, spune Cromwell. Mai mult sau mai puţin. Sau vei fi în curând. Trebuie să porneşti la drum!

— Dar abia am coborât de pe corabie!

Aşa îşi manifestă Stephen prietenia: plângeri necontenite, văicăreli şi mormăieli. Cromwell se întoarce şi dă ordine.

— Daţi-i de mâncare lui Vaughan, faceţi-i baie, culcaţi-l, pregătiţi-i un cal bun în zori. După care îi spune nou-venitului: Nu-ţi face griji, ai să poţi dormi la noapte. Apoi trebuie să-l însoţeşti pe Chapuys până la Kimbolton. Vorbeşti limbi străine, Stephen! Nu trebuie să-ţi scape nici o vorbă în franceză, în spaniolă sau în latină şi să n-o ştiu eu!

— Aha, înţeleg, zice Stephen venind mai aproape.

— Deoarece Caterina este pe moarte, Mary va încerca cu disperare să se îmbarce pe o corabie ca să ajungă în teritoriile împăratului. Este vărul ei, în fond, şi, deşi nu ar trebui să aibă încredere în el, nimeni nu o poate convinge de aşa ceva. Şi nici nu putem s-o legăm cu un lanţ de perete.

— Ţine-o în nord. Ţine-o acolo unde nu este nici un port pe o distanţă de două zile călare.

— Dacă Chapuys vede vreo ieşire pentru ea, va zbura pe aripile vântului şi va pluti şi pe o sită ca să treacă marea.

— Thomas! Vaughan, un bărbat serios, îşi pune mâna pe braţul lui. Ce-i cu toată agitaţia asta? Nu-ţi stă în fire. Ţi-e teamă să nu fii învins de o fetiţă?

Ar vrea să-i spună ce s-a întâmplat, dar cum să-i transmită atmosfera? Blândeţea minciunilor lui Henric, împotrivirea fermă a lui Brandon când l-a împins, l-a târât, l-a tras

departe de rege; umezeala muşcătoare a vântului pe chipul lui, gustul de sânge din gură. Aşa va fi întotdeauna. Va continua să fie aşa. Postul, Ajunul Crăciunului, Rusaliile.

— Uite ce este, trebuie să mă duc să-i scriu lui Stephen Gardiner, care este în Franţa. Dacă acesta este sfârşitul Caterinei, trebuie să am grijă să afle de la mine.

— Gata cu ploconelile la francezi ca să ne salveze, remarcă Stephen.

Este acesta un zâmbet? E un zâmbet de lup. Stephen este negustor şi apreciază comerţul cu Ţările de Jos. Când relaţiile cu împăratul şchiopătează, Anglia nu mai are bani. Când împăratul este de partea noastră, ne îmbogăţim.

— Putem să punem capăt tuturor certurilor. Toate erau din cauza Caterinei. Nepotul ei se va simţi la fel de uşurat ca şi noi. Nu a intenţionat niciodată să ne invadeze. Şi acum are destule pe cap cu ducatul de Milano. N-are decât să se ia la harţă cu francezii dacă trebuie. Regele nostru va fi liber. Şi va avea mână liberă să facă aşa cum doreşte.

„Tocmai asta mă îngrijorează”, îşi spune. „Mâna lui liberă.” Se scuză faţă de Stephen, însă acesta îl întrerupe.

— Thomas, o să te distrugi dacă o ţii tot în ritmul ăsta. Te gândeşti vreodată la faptul că jumătate din anii tăi s-au dus?

— Jumătate? Stephen, am cincizeci de ani.

— Am uitat, râde prietenul său. Ai deja cincizeci? Nu ştiu, dar nu te-ai schimbat prea mult de când te cunosc.

— Asta-i o iluzie. Dar promit să mă odihnesc, atunci când ai să te odihneşti şi dumneata.

În cabinet este cald. Închide obloanele, izolându-se de strălucirea albă. Se aşază ca să-i scrie lui Gardiner, începând prin a-l lăuda. Regele este foarte mulţumit de misiunea lui din Franţa. Îi trimite bani.

Lasă pana jos. Ce naiba l-a apucat pe Charles Brandon? A auzit şi el zvonurile cum că pruncul lui Anne n-ar fi al lui Henric. Se vorbeşte chiar că nu este însărcinată deloc, doar se preface; şi într-adevăr, pare foarte nesigură cu privire la data când va naşte. Dar credea că aceste zvonuri sunt răspândite din Franţa spre Anglia; şi ce pot să ştie cei de la curtea franceză? Le-a respins ca pe nişte răutăţi nefondate. Anne atrage asupra ei bârfe care mai de care mai scandaloase; acesta este nenorocul ei, sau unul dintre ele.

Are sub mână o scrisoare de la Calais, de la lordul Lisle. Simplul gând la ea îl stoarce de puteri. Lisle îi povesteşte în amănunt cum şi-a petrecut Crăciunul, din clipa în care s-a trezit în dimineaţa îngheţată. Într-un anumit moment al festivităţilor, lordul Lisle a încasat o insultă: primarul din Calais l-a făcut să aştepte... şi acum ambele părţi îi scriu lui; cine este mai important, domnule secretar, guvernatorul, sau primarul? „Spune că sunt eu, spune că sunt eu!”

Lordul Arthur Lisle este cel mai agreabil om din lume; fireşte, în afara situaţiilor în care se confruntă cu primarul. Dar îi este dator regelui şi nu a plătit nici un penny în şapte ani. Poate că ar trebui să facă ceva în privinţa aceasta; trezorierul vistieriei regale i-a trimis o notă în acest sens. Şi în legătură cu acest subiect... Harry Norris,

în virtutea poziţiei lui în serviciul intim al regelui, printr-un obicei a cărui origine şi al cărui folos nu a reuşit să le afle niciodată, răspunde de fondurile secrete pe care le-a ascuns regele în casele lui pentru a fi utilizate în caz de nevoie; nu este clar în ce scop se eliberează aceste fonduri sau de unde provin, nici la cât se ridică sau cine altcineva mai are acces la ele, dacă Norris nu va mai... dacă Norris nu va mai fi în funcţie atunci când vor fi necesare. Sau dacă Norris va avea vreun accident. Pune din nou pana deoparte. Începe să-şi imagineze accidente. Îşi cuprinde capul în mâini, cu vârful degetelor peste ochii obosiţi. Îl vede pe Norris zburând din spinarea calului. Îl vede pe Norris căzând în noroi. Îşi spune: „Du-te înapoi la abacul dumitale, Cromwell”.

Darurile de Anul Nou au început deja să sosească. Un susţinător din Irlanda i-a trimis un sul cu pături albe irlandeze şi o sticlă de rachiu. Îi vine să se înfăşoare în pături, să golească sticla, să se rostogolească pe podea şi să doarmă.

În Irlanda este linişte de acest Crăciun. Este o pace aşa cum ţara n-a mai cunoscut de patruzeci de ani. A adus-o el, în principal spânzurând oameni. Nu mulţi: exact pe cine trebuie. Este o artă, o artă necesară; căpeteniile irlandeze începuseră să se roage de împărat să le folosească pământurile ca loc de debarcare pentru a invada Anglia.

Respiră adânc. Lisle, primarul, insultele, Lisle. Calais, Dublin, fonduri secrete. Speră ca Chapuys să ajungă la timp la Kimbolton. Dar Caterina nu trebuie să-şi revină. Ştie că nu trebuie să doreşti moartea nici unei fiinţe umane. Moartea este suverană, nu-i poţi porunci; când crezi că este ocupată în altă parte, îţi bate la uşă, intră şi îşi şterge încălţările cu tine.

Îşi triază hârtiile. Alte rapoarte despre călugări care-şi petrec toată noaptea în berărie şi se întorc în zori clătinându-se la mănăstire; alţi stareţi găsiţi pe sub garduri cu prostituate; alte rugăminţi, alte pledoarii; relatări despre clerici neglijenţi care nu botează copiii şi nu înmormântează morţii. Le dă la o parte. Ajunge. Îi scrie un străin – un bătrân, judecând după scris – ca să-i spună că o convertire a musulmanilor este iminentă. „Dar ce fel de biserică le putem oferi? Dacă nu se produce curând o schimbare, păgânii vor ajunge într-o beznă şi mai mare decât înainte. Iar dumneata eşti Vicar General, Master Cromwell, eşti adjunctul regelui: ce faci în această calitate?”

„Oare sultanul îşi chinuieşte poporul aşa de tare cum mă chinuieşte Henric pe mine?” se întreabă. „Dacă m-aş fi născut necredincios, aş fi putut să mă fac pirat. Aş fi putut naviga pe Mediterana.”

Când ia următorul document, mai că-i vine să râdă: o mână oarecare i-a pus în faţă documentul atestând ditamai concesiunea regală în favoarea lui Charles Brandon. Moşia are păşune şi pădure, tufăriş şi pârloagă, cu câteva conace împrăştiate: Harry Percy, conte de Northumberland, a cedat-o Coroanei ca plată parţială în contul datoriilor sale uriaşe. „Harry Percy”, se gândeşte Cromwell. „I-am spus că am să-l distrug pentru rolul pe care l-a jucat în doborârea lui Wolsey. Şi, pe Dumnezeul meu, n-a trebuit să mă străduiesc prea tare; cu modul lui de viaţă, s-a distrus singur. Nu mai trebuie să-i luăm decât titlul de conte, şi jur că i-l voi lua.”

Uşa se deschide discret. Este Rafe Sadler. Ridică privirile surprins.

— Ar trebui să fii cu cei ai casei.

— Am auzit că aţi fost la curte, domnule. M-am gândit că poate sunt scrisori de scris.

— Uită-te peste astea, dar nu acum, îi spune întinzându-i teancul cu documentele privitoare la concesiuni. S-ar putea ca Brandon să nu primească multe astfel de cadouri de Anul Nou. Îi povesteşte lui Rafe ce s-a întâmplat; izbucnirea lui Suffolk, mutra uimită a lui Chapuys. Nu-i dezvăluie ce a zis Suffolk, şi anume că nu este potrivit pentru a se ocupa de treburile celor mai nobili decât el. Apoi spune: Charles Brandon, mă uitam astăzi la el... ştiai că era considerat cândva un bărbat chipeş? Chiar şi sora regelui s-a îndrăgostit de el... Dar acum, cu faţa aia mare ca o lespede... nu are mai mult farmec decât o tigaie găurită.

Rafe îşi trage un taburet şi se aşază gânditor, cu antebraţele pe masă şi cu capul rezemat în ele. Sunt obişnuiţi să-şi ţină tovărăşie unul altuia în tăcere. Cromwell trage o lumânare ceva mai aproape şi se încruntă la alte câteva hârtii, face însemnări marginale. În faţa ochilor îi apare chipul regelui. Dar Henric nu este aşa cum a fost astăzi, ci ca la Wolf Hall, când a ieşit în grădină cu o expresie de uluire, cu picături de ploaie pe haină; şi cu chipul palid al lui Jane Seymour alături de el.

După un timp se uită la Rafe:

— Te simţi bine acolo, tinere?

— Casa aceasta miroase întotdeauna a mere.

Este adevărat; conacul e situat între livezi, şi vara parcă mai zăboveşte în mansardele unde sunt depozitate fructele. La Austin Friars grădinile sunt noi, puieţii sunt sprijiniţi cu araci. Dar aceasta este o casă veche; a fost construită pentru uzul său personal de Sir Henry Colet, părintele învăţatului decan de la St. Paul. După ce a murit Sir Henry, Lady Christian şi-a încheiat zilele aici, iar apoi, în conformitate cu testamentul lui Sir Henry, casa a revenit Breslei Negustorilor. Cromwell deţine un contract pe cincizeci de ani, ceea ce înseamnă că el va continua să locuiască aici până la moarte şi Gregory îi va lua locul. Copiii lui Gregory vor putea să crească învăluiţi în aroma de cuptor, de miere şi de felii de mere, de stafide şi de cuişoare.

— Rafe, trebuie să-l însor pe Gregory.

— Am să fac un memorandum, spune tânărul râzând.

În urmă cu un an Rafe nu putea să râdă. Thomas, primul lui copil, a mai trăit numai o zi sau două după botez. Rafe a primit lovitura ca un creştin, dar l-a făcut să fie şi mai sobru decât era deja. Helen avea copii cu primul ei soţ, însă nu pierduse nici unul; a suportat greu. Iată însă că anul acesta, după un travaliu lung şi greu care a înspăimântat-o pe mamă, au alt fiu în leagăn, şi i-au spus tot Thomas. Să le aducă mai multă bucurie decât fratele lui; deşi n-a fost dornic să vină pe lume, pare puternic, iar Rafe este mai puţin temător.

— Domnule, voiam să întreb: Aceasta este pălăria voastră cea nouă?

— Nu, spune el grav. Este pălăria ambasadorului Spaniei şi al Imperiului. Vrei s-o probezi?

Se aude o izbitură în uşă. Este Christophe. Nu poate intra ca toţi oamenii; se poartă cu uşa ca şi când ar fi duşmanul lui. Are faţa încă înnegrită de la focul de afară.

— A venit o femeie să vă vadă, domnule. Este foarte urgent. Nu se lasă alungată.

— Ce fel de femeie?

— Destul de bătrână. Dar nu chiar aşa de bătrână încât s-o arunci în jos pe scară. Nu într-o noapte geroasă ca asta.

— O, ce ruşine! îl mustră Cromwell. Spală-te pe faţă, Christophe! Se întoarce spre Rafe: O femeie necunoscută? Sunt murdar de cerneală?

— E în ordine.

În lumina aplicelor din holul mare îl aşteaptă o doamnă care îşi ridică vălul şi-i vorbeşte în spaniolă: Maria, Lady Willoughby, odinioară Maria de Salinas. Este buimăcit: cum se poate aşa ceva, a venit singură de la casa ei din Londra, în plină noapte, prin zăpadă?

I-o retează scurt:

— Am venit la dumneata din disperare. Nu pot să ajung la rege. Nu este timp de pierdut. Trebuie să primesc un permis. Trebuie să-mi dai un document. Altfel, când voi ajunge la Kimbolton, nu mă vor lăsa înăuntru.

Dar el trece pe engleză. În orice chestiune legată de Caterina doreşte să aibă martori.

— Doamna mea, nu puteţi călători pe o vreme ca aceasta.

— Uite. Se scotoceşte după o scrisoare. Citeşte asta, este de la medicul reginei, este chiar scrisul lui. Stăpâna mea are dureri, este înspăimântată şi singură.

Ia hârtia. Cu douăzeci şi cinci de ani în urmă, când suita Caterinei sosise pentru prima dată în Anglia, Thomas More îi descrisese pe însoţitorii ei ca pe nişte pigmei cocoşaţi, scăpaţi din iad. Nu poate comenta; era el însuşi plecat din Anglia şi departe de curte, dar sună ca una dintre exagerările poetice ale lui More. Doamna aceasta venise ceva mai târziu; era preferata Caterinei; numai căsătoria ei cu un englez le despărţise. Fusese frumoasă pe atunci, dar şi acum, văduvă, este tot frumoasă. Ştie acest lucru şi profită de el, chiar şi atunci când este zgribulită de durere şi învineţită de frig. Îşi scoate mantia şi i-o dă lui Rafe Sadler, ca şi când tânărul ar sta acolo anume în acest scop. Traversează încăperea şi-i apucă mâinile.

— În numele Maicii Domnului, Thomas Cromwell, lasă-mă să mă duc. Nu poţi să mă refuzi.

Cromwell îi aruncă o privire lui Rafe. Tânărul este imun la suferinţa spaniolă, aşa cum ar fi şi în faţa unui câine ud care zgreapţănă la uşă.

— Trebuie să înţelegeţi, Lady Willoughby, spune rece Rafe, că aceasta este o chestiune de familie, nici măcar o problemă de Consiliu. Îl puteţi implora pe domnul secretar dacă doriţi, dar numai regele poate spune cine are voie să o viziteze pe văduvă.

— Vremea e foarte proastă, doamnă, intervine el. Chiar dacă se topeşte în noaptea aceasta, spre nord va fi mai rău. Nu vă pot garanta siguranţa, chiar dacă vă dau o escortă. Puteţi cădea de pe cal.

— Mă duc pe jos până acolo, stăruie ea. Cum o să mă împiedicaţi, domnule secretar? Mă aruncaţi în lanţuri? O să puneţi un ţăran dat cu funingine pe faţă să mă lege şi să mă închidă într-o cămară până moare regina?

— Sunteţi ridicolă, doamnă, spune Rafe, parcă simţind nevoia să-l protejeze pe el, pe Cromwell, de răutatea femeilor. Este aşa cum spune domnul secretar. Nu puteţi călători pe o vreme ca aceasta. Nu mai sunteţi tânără.

Lady Willoughby murmură o rugăciune, sau un blestem.

— Mulţumesc că ai avut amabilitatea să-mi aminteşti, domnule Sadler, fără remarca dumitale aş fi putut crede că am şaisprezece ani. Ah, vedeţi, acum sunt englezoaică! Ştiu cum să gândesc ceva şi să spun exact inversul! Pe chipul ei trece umbra unui calcul. Cardinalul m-ar fi lăsat să mă duc.

— Mare păcat că nu este aici ca să ne-o spună. Totuşi, Cromwell ia mantia de la Rafe şi i-o pune pe umeri zicând: Atunci mergeţi. Văd că sunteţi hotărâtă. Chapuys se duce acolo cu un permis, poate că...

— Jur să fiu plecată în zori. Dumnezeu să-şi întoarcă faţa de la mine dacă nu va fi aşa. Îl voi depăşi pe Chapuys, nu este atât de grăbit ca mine.

— Chiar dacă ajungeţi acolo... este un ţinut aspru, şi drumurile nici nu-şi merită numele. S-ar putea să ajungeţi la castel şi să suferiţi o căzătură. Poate chiar sub ziduri?

— Ce? face ea. O, am să văd.

— Bedingfield are ordine. Dar nu poate lăsa o doamnă în troianul de zăpadă.

— Thomas Cromwell! exclamă ea repezindu-se să-l sărute. Dumnezeu şi împăratul te vor răsplăti.

Cromwell încuviinţează din cap.

— Mă încred în Dumnezeu.

Lady Willoughby iese afară. Cromwell îi aude vocea când întreabă:

— Ce este cu movilele astea ciudate de zăpadă?

— Sper să nu-i spună nimeni, îi şopteşte el lui Rafe. E papistaşă.

— Pe mine nu mă sărută nimeni aşa, se plânge Christophe.

— Poate dacă te-ai fi spălat pe faţă... Se uită intens la Rafe. Tu n-ai fi lăsat-o să se ducă.

— N-aş fi lăsat-o, spune Rafe înţepat. Nu mi-ar fi trecut prin minte un asemenea vicleşug. Şi chiar dacă mi-ar fi trecut... nu, n-aş fi lăsat-o, mi-ar fi fost frică să nu-l supăr pe rege.

— De aceea vei prospera şi vei trăi până la adânci bătrâneţi. Ridicând din umeri, Cromwell adaugă: Lady Willoughby se va duce. Chapuys se va duce. Iar Stephen Vaughan îi va păzi pe amândoi. Vii mâine-dimineaţă? Adu-o pe Helen cu fiicele ei. Nu şi pruncul, e prea frig. O să vină o fanfară, aşa spune Gregory, şi după aceea vom călca în picioare curia papală.

— I-au plăcut aripile, spune Rafe. Fetiţei noastre. Doreşte să ştie dacă poate să le poarte în fiecare an.

— Nu văd de ce n-ar putea. Până va avea Gregory o fiică destul de mare.

Se îmbrăţişează.

— Încercaţi să dormiţi, domnule.

Ştie că vorbele lui Brandon i se vor învârti prin minte când va pune capul pe pernă. „Când este vorba de treburile statului nu poţi negocia, nu eşti potrivit pentru a sta de vorbă cu prinţii.” Nu are rost să-i jure răzbunare ducelui de Tigaie Găurită. O să se distrugă singur, dacă tot ţipă prin Greenwich că regele este un încornorat. Cu siguranţă că nici măcar un vechi favorit nu poate scăpa cu aşa ceva.

Şi apoi, Brandon are dreptate. Un duce îl poate reprezenta pe stăpânul său la curtea unui rege străin. Sau un cardinal; chiar şi unul de origine mai umilă, ca Wolsey, căci rangul din biserică îl înalţă. Un episcop ca Gardiner; poate fi de origine dubioasă, dar prin slujba lui este Stephen Winchester, titular al celui mai bogat scaun din Anglia. Dar Cromwell rămâne un nimeni. Regele îi dă titluri pe care nu le înţelege nimeni în străinătate şi funcţii pe care nu le poate îndeplini nimeni acasă. Adună slujbe, îndatoririle se îngrămădesc peste el: dar pleacă de acasă dimineaţa ca un simplu domn Cromwell şi se întoarce seara tot ca un simplu domn Cromwell. Henric i-a oferit postul de lord cancelar. „Nu, să nu-l deranjăm pe lordul Audley”, i-a răspuns el. „Audley face o treabă bună.” De fapt, Audley face ce i se spune. Atunci poate că ar fi trebuit să accepte? Oftează la gândul de a purta un lanţ. Cu siguranţă că nu poţi fi în acelaşi timp şi lord cancelar, şi secretar al regelui.

Şi nu va renunţa la acest post. Nu contează dacă îi conferă un statut mai puţin înalt. Nu contează dacă francezii nu înţeleg. N-au decât să judece după rezultate. Brandon poate face tărăboi lângă persoana suveranului fără să i se reproşeze nimic; poate să-l bată pe spinare şi să-i spună Harry; poate să chicotească împreună cu el, amintindu-şi de vechile turniruri şi de escapadele de pe terenurile de antrenament.

Dar vremea cavalerismului s-a dus. Foarte curând va veni ziua când va creşte muşchi în arena de turniruri. Au venit zilele cămătarilor şi zilele când li se aduc laude bandiţilor; bancherii stau la masă cu bancherii, iar regii îi slujesc.

Ca un ultim gest, deschide oblonul ca să-i spună la revedere Papei. Aude cum picură apa printr-o gaură din streaşina de deasupra, aude geamătul înfundat al zăpezii care alunecă pe ţigle şi cade ca o perdea albă, astupându-i vederea pentru o clipă. O urmăreşte cu ochii; cu un pufăit uşor, ca un fum alb, zăpada căzută se contopeşte cu zloata călcată în picioare. Avusese dreptate în privinţa vântului de pe fluviu. Închide obloanele. A început dezgheţul. Marele amăgitor de suflete, împreună cu conclavul său, rămâne să picure pe întuneric.

De Anul Nou îi face o vizită lui Rafe în casa lui cea nouă de la Hackney, o clădire cu trei niveluri din cărămidă şi sticlă situată lângă biserica Sfântul Augustin. Când îl vizitase pentru prima dată la sfârşitul verii, observase că toate lucrurile erau la locul lor pentru a-i asigura lui Rafe o viaţă fericită: ghivece cu busuioc pe pervazul de la bucătărie, straturile din grădină însămânţate, albinele în stupii lor, porumbeii în coliviile lor, suporturile pregătite pentru trandafirii căţărători care urmau să urce pe ele; pereţii cu

panouri de stejar deschis la culoare străluceau în aşteptarea vopselei.

Acum casa este aranjată, totul este gata, pe pereţi sunt scene din Evanghelie: Hristos ca pescar de oameni, un slujitor uluit gustând vinul bun de la Cana. Într-o cameră de la etaj la care se ajunge din salon pe o scară abruptă, Helen citeşte Evanghelia lui Tyndale în timp ce fetele ei cos: „Prin har eşti mântuit”. Poate că Sfântul Pavel nu acceptă ca o femeie să dea învăţături, dar acestea nu sunt chiar învăţături. Helen a terminat cu sărăcia din viaţa ei anterioară. Soţul care o bătea a murit, sau a plecat atât de departe, încât îl socotim mort. A putut să devină soţia lui Sadler, un om în ascensiune din serviciul lui Henric; a putut să devină o gazdă senină, o femeie învăţată. Dar nu-şi poate pierde istoria. Într-o zi, regele va spune:

— Sadler, de ce nu îţi aduci soţia la curte? Este chiar aşa de urâtă?

Cromwell îl va întrerupe:

— Nu, sire; este foarte frumoasă.

Dar Rafe va adăuga:

— Helen este de neam modest. Nu cunoaşte manierele de la curte.

— De ce te-ai cununat cu ea? va întreba Henric. Iar după aceea, chipul i se va îmblânzi: Da, înţeleg, din dragoste.

Acum Helen îl apucă de mână şi-i urează mult noroc.

— Mă rog în fiecare zi la Dumnezeu pentru domnia ta, deoarece ai fost izvorul fericirii mele când m-ai luat în casa

ta. Mă rog să-ţi dea sănătate şi noroc, şi urechea regelui să se plece la spusele dumitale.

El o sărută şi o ţine strâns ca pe o fiică. Finul lui urlă în încăperea alăturată.

În a Douăsprezecea Noapte[12] se mănâncă ultima lună de marţipan. Steaua este dată jos sub supravegherea lui Anthony. Colţurile ei ascuţite sunt îmbrăcate cu acoperitori şi este dusă cu grijă în debara. Aripile de păun, suspinând în giulgiul lor de in, sunt atârnate în cuiul din spatele uşii.

De la Vaughan sosesc veşti că bătrâna regină s-a mai întremat. Chapuys crede că se simte atât de bine, încât n-are rost ca el să mai zăbovească acolo, aşa că a pornit înapoi, spre Londra. O găsise istovită, atât de slăbită, încât nu putea să stea în capul oaselor. Dar acum mănâncă din nou şi se bucură de compania prietenei sale, Maria de Salinas; temnicerii ei au fost nevoiţi s-o primească înăuntru pe această doamnă după ce a suferit un accident chiar sub zidurile lor.

Dar mai târziu el, Cromwell, va afla că în seara de 6 ianuarie – „exact atunci când, îşi spune, noi puneam la păstrare ornamentele de Crăciun” – Caterina a devenit agitată. Simţea că se duce, şi în noaptea aceea i-a spus preotului că voia să se împărtăşească. A întrebat neliniştită: „Cât e ceasul?” „Încă nu este ora patru”, i-a răspuns preotul, „dar în caz de urgenţă ora canonică poate fi avansată.” Caterina aşteaptă să se facă ora, mişcând din buze şi strângând în palmă o medalie cu Fecioara.

---

[12] Sărbătoarea creştină a Epifaniei, a douăsprezecea noapte după Crăciun (5/6 ianuarie) (n.tr.).

Va muri în această zi, spune. A studiat moartea, a anticipat-o de multe ori şi nu se teme de apropierea ei. Îşi dictează dorinţele referitoare la înmormântare, dar nu speră să fie respectate. Cere să-i fie plătiţi slujitorii, să se achite datoriile.

La ora zece dimineaţa un preot o unge cu mir, îi atinge cu ulei sfânt pleoapele şi buzele, mâinile şi picioarele. Aceste pleoape sunt acum pecetluite şi nu se vor mai redeschide, nu va mai privi şi nu va mai vedea. Aceste buze şi-au încheiat rugăciunile. Aceste mâini nu vor mai semna hârtii. Aceste picioare şi-au încheiat călătoria. La amiază respiraţia ei devine şuierătoare, se trudeşte să ajungă la capăt. La ora două, în lumina turnată în camera ei de câmpurile de zăpadă, se desparte de viaţă. Când îşi dă ultima suflare, umbrele întunecate ale supraveghetorilor ei se apropie. Nu vor să-l tulbure pe bătrânul preot, nici pe bătrânele care se depărtează foşnind de lângă patul defunctei. Înainte să o spele, Bedingfield l-a pornit la drum pe cel mai rapid călăreţ al lui.

Pe 8 ianuarie, vestea ajunge la curte. Se strecoară afară din încăperile regelui şi aleargă în sus, pe scări, spre camerele unde slujitoarele o îmbracă pe regină, pătrunde în cămăruţele în care se ghemuiesc băieţii de la bucătărie ca să moţăie, străbate ulicioarele şi pasajele, trece prin berării şi prin încăperile reci în care se ţine peştele şi ajunge din nou sus, prin grădini, apoi ricoşează până în dormitorul plin de covoare unde Anne Boleyn se lasă în genunchi şi spune:

— În sfârşit, Doamne, chiar la timp!

Muzicienii îşi acordează instrumentele pentru sărbători.

Regina Anne este îmbrăcată în galben, aşa cum a apărut pentru prima dată la curte, la un bal mascat: era anul 1521. Toţi îşi amintesc sau spun că-şi amintesc: cea de-a doua fiică a lui Boleyn, cu ochii ei negri vioi, cu agerimea şi graţia ei. Galbenul începuse să fie la modă printre oamenii bogaţi din Basel; timp de câteva luni, orice negustor de pânzeturi fusese gata să facă moarte de om pentru a pune mâna pe stofa galbenă. Iar după aceea apăruse brusc peste tot, la mâneci, la pantaloni şi chiar la bentiţele pentru păr, în cazul celor care nu-şi puteau permite să cumpere decât o bucăţică. La vremea debutului lui Anne, culoarea coborâse mult pe scara socială; în teritoriile împăratului vedeai o femeie dintr-un bordel cum îşi îndesa ţâţele grase în corsetul galben şi-i lega strâns panglicile.

Oare Anne ştie asta? Astăzi rochia ei valorează de cinci ori mai mult decât cea pe care o purta pe când bătrânul Boleyn era singurul ei bancher. Este cusută cu perle, aşa că se mişcă într-o lumină difuză de primăvară. Cromwell o întreabă pe Lady Rochford:

— O numim o culoare nouă, sau o culoare veche revenită la modă? O veţi purta, doamna mea?

— Nu ştiu dacă se potriveşte cu tenul meu. Iar Anne ar trebui să poarte negru.

În această împrejurare fericită, Henric vrea să se laude cu micuţa prinţesă. Ai putea crede că o copiliţă atât de mică – are acum aproape doi ani şi jumătate – se va uita de jur împrejur după doica ei, dar Elisabeta chicoteşte trecând din mână în mână în braţele domnilor, îi apucă de bărbi şi le turteşte pălăriile. Tatăl ei o aruncă în sus şi o prinde în braţe.

— Abia aşteaptă să-şi vadă frăţiorul, nu-i aşa, scumpete?

Un val de agitaţie se face simţit printre curteni. Toată Europa ştie în ce stare se află Anne, dar e prima oară când aceasta este menţionată în public.

— Iar eu îi împărtăşesc nerăbdarea, continuă regele. Am aşteptat mult timp.

Chipul Elisabetei îşi pierde rotunjimile de bebeluş. Trăiască prinţesa Faţă de Dihor. Curtenii mai bătrâni spun că seamănă cu tatăl regelui şi cu fratele acestuia, prinţul Arthur. Dar are ochii mamei, vioi şi adânciţi în orbite. Ochii lui Anne sunt frumoşi, se gândeşte Cromwell, deşi arată cel mai bine atunci când strălucesc de interes, ca ochii pisicii când vede vârful cozii unui animal mic.

Regele îşi ia din nou în braţe fetiţa adorată şi-i murmură la ureche:

— Sus până la cer! şi o aruncă spre tavan, apoi o lasă jos şi îi depune o sărutare pe cap.

— Henric are inimă bună, nu-i aşa? observă Lady Rochford. Fireşte că este încântat de orice copil. L-am văzut sărutând copii străini cam tot aşa.

La primele semne de tulburare, fetiţa este luată, înfăşurată bine în blănuri. Anne o urmăreşte cu ochii. Henric spune, ca şi când şi-ar fi amintit cum se cuvine să se poarte:

— Nu ne putem împotrivi ca oamenii să ţină doliu după văduvă.

— Oamenii nu au cunoscut-o, se burzuluieşte Anne. Cum pot să ţină doliu? Ce-a fost pentru ei? O străină!

— Cred că aşa se cuvine, stăruie regele fără tragere de inimă. A purtat cândva titlul de regină.

— Din greşeală, spune Anne.

Este neînduplecată.

Muzicienii încep să cânte. Regele o ia la dans pe Mary Shelton. Mary râde. A lipsit o jumătate de oră, acum este roşie în obraji, cu ochii strălucitori; e limpede ce-a făcut. Dacă episcopul Fisher ar fi asistat la aceste scene, îşi spune Cromwell în sinea lui, ar fi zis că a venit Antihristul. E surprins să constate că priveşte lumea, chiar şi pentru un moment, prin ochii episcopului Fisher.

La Podul Londrei, după execuţie, capul lui Fisher rămăsese într-o asemenea stare de conservare, încât londonezii începuseră să vorbească despre un miracol. În cele din urmă l-a pus pe îngrijitorul podului să-l dea jos şi să-l arunce în Tamisa într-un sac.

La Kimbolton, trupul Caterinei le-a fost predat îmbălsămătorilor. Îşi imaginează toată agitaţia din întuneric, suspinele, în timp ce ţara se pregăteşte să se roage.

— Mi-a trimis o scrisoare, spune Henric scoţând-o dintre faldurile hainei galbene. Nu-mi trebuie. Uite, Cromwell, ia-o de aici.

În timp ce o împătureşte, îşi aruncă o privire peste ea: Şi în sfârşit fac acest jurământ, că ochii mei te doresc pe tine mai mult decât orice altceva.

După dans, Anne îl cheamă la ea. Este încruntată, rece, atentă – în dispoziţie de lucru.

— Doresc să-i aduc la cunoştinţă gândurile mele lui Lady Mary, fiica regelui.

Cromwell remarcă adresarea respectuoasă. Nu este „Prinţesa Mary”. Dar nu este nici „Mongrela spaniolă”.

— Acum, când mama ei s-a dus şi n-o mai poate influenţa, spune Anne, putem spera că va fi mai puţin rigidă şi nu va persista în greşeală. Nu trebuie să mă împac cu ea, Dumnezeu ştie asta. Dar cred că, dacă aş putea pune capăt resentimentelor dintre rege şi Mary, Henric mi-ar mulţumi.

— V-ar rămâne îndatorat, doamnă.

— Vreau să fiu ca o mamă pentru ea. Anne roşeşte; sună puţin probabil. Nu mă aştept să-mi spună „doamnă mamă”, dar ar trebui să mă numească Înălţimea Voastră. Dacă va asculta de tatăl ei, voi fi încântată s-o primesc la curte. Va avea un loc de onoare şi nu mult mai jos decât mine. Nu aştept o reverenţă adâncă din partea ei, ci forma curentă de politeţe pe care o folosesc între ele persoanele de sânge regal în cadrul familiei, de la cei mai tineri faţă de cei mai în vârstă. Dă-i asigurări că n-o voi pune să-mi ţină trena. Nu va trebui să stea la masă cu sora ei, prinţesa Elisabeta, aşadar nu se va pune problema rangului ei inferior. Cred că este o ofertă generoasă.

Cromwell aşteaptă.

— Dacă îmi va arăta respectul pe care mi-l datorează, nu mă voi îndepărta de ea în ocaziile obişnuite, ci vom merge ţinându-ne de mână.

Pentru cineva atât de susceptibil cu demnitatea personală cum este regina Anne, sunt concesii fără precedent. Dar Cromwell îşi imaginează faţa lui Mary când i se vor transmite. Se bucură că nu va fi acolo ca să vadă cu ochii lui.

Îi urează respectuos noapte bună, dar Anne îl cheamă înapoi. Vorbeşte pe un ton scăzut:

— Cremuel, aceasta este oferta mea, nu merg mai departe. Sunt hotărâtă s-o fac, întrucât după aceea nu mi se mai poate găsi nici o vină. Însă nu cred că o va accepta, şi atunci vom regreta amândouă, căci vom fi condangate să ne luptăm până la ultima suflare. Ea este moartea mea şi eu sunt moartea ei. Aşa să-i spui, vreau să fiu sigură că nu-mi va supravieţui ca să râdă de mine după ce mă voi duce.

Se duce acasă la Chapuys ca să-şi exprime condoleanţele. Ambasadorul este îmbrăcat în negru, iar prin încăperile lui suflă un curent care parcă vine direct dinspre fluviu. Trimisul împăratului îşi face reproşuri.

— Cât de mult aş dori să n-o fi părăsit! Dar părea mai bine! S-a ridicat în şezut în dimineaţa aceea, şi slujnicele i-au pieptănat părul. Am văzut cum a luat o îmbucătură sau două de pâine, m-am gândit că se întrema. Am plecat plin de speranţă, dar în câteva ore s-a prăbuşit.

— Nu trebuie să te învinovăţeşti. Stăpânul dumitale va înţelege că ai făcut tot ce ai putut. La urma urmelor, ai fost trimis aici ca să stai cu ochii pe rege, nu poţi lipsi prea mult timp din Londra în timpul iernii.

Îşi spune: „Am asistat la procesul Caterinei încă de la început; o sută de cărturari, o mie de jurişti, zece mii de ore de dispute. Aproape din momentul în care s-a rostit primul cuvânt împotriva căsniciei sale, căci cardinalul m-a ţinut la curent; noaptea târziu, la un pahar de vin, mi-a vorbit despre marea problemă a regelui şi despre deznodământul pe care-l întrevedea el. «Unul prost», mi-a zis”.

— Oh, focul ăsta, se plânge Chapuys. Ăsta se numeşte foc? Asta e climă?

Fumul de la lemne trece în vârtejuri pe lângă ei.

— Ia-ţi o sobă. Eu am sobe.

— O, da, mormăie ambasadorul. Şi după aceea servitorii o umplu cu gunoaie şi sărim în aer. Sau se dărâmă coşurile şi trebuie să trimiţi în străinătate după un om ca să le repare. Ştiu totul despre sobe. Îşi freacă mâinile învineţite şi schimbă subiectul: Ştii, i-am spus duhovnicului ei. „Când va fi pe patul de moarte, întreab-o dacă prinţul Arthur a lăsat-o fecioară sau nu.” Toată lumea trebuie să creadă vorbele unei femei pe cale să-şi dea duhul. Dar e un om bătrân. În durerea şi necazul lui, a uitat. Aşa că acum nu vom fi niciodată siguri.

Este o formă foarte slabă de recunoaştere a faptului că adevărul ar putea fi altul decât ceea ce a repetat Caterina în toţi aceşti ani.

— Dar ştii, continuă Chapuys, înainte să plec mi-a spus ceva tulburător. A spus: „Poate că a fost greşeala mea. M-am împotrivit regelui, când aş fi putut să mă retrag onorabil şi să-l las să se însoare din nou”. I-am zis uluit: „Doamnă, de ce vorbiţi aşa, dreptatea este de partea voastră, după cele mai multe opinii, atât laice, cât şi clericale”. „Da, dar juriştii au avut dubii în acest caz”, mi-a răspuns. „Iar dacă eu am greşit, înseamnă că l-am împins pe rege, care nu suferă să-i stea cineva împotrivă, să acţioneze conform celei mai rele laturi a firii sale, şi astfel port în parte povara păcatului său.” I-am spus: „Prea bună doamnă, numai cea mai aspră autoritate ar putea să afirme aşa ceva; lăsaţi-l pe rege să-şi ducă singur păcatele, lăsaţi-l să răspundă pentru ele”. Însă ea a scuturat din cap. Chapuys scutură şi el din cap, necăjit, perplex. Toate aceste morţi, bunul episcop Fisher, Thomas More, sfinţii călugări de la Charterhouse. „Părăsesc această viaţă”, a spus ea, „târând după mine cadavrele lor.”

Cromwell tace. Chapuys traversează încăperea spre biroul lui şi deschide o cutiuţă încrustată.

— Ştii ce este asta?

Cromwell scoate floarea de mătase cu grijă să nu se fărâmiţeze între degetele lui.

— Da. Darul de la Henric. Darul primit de ea când s-a născut prinţul de Anul Nou.

— Îl arată pe rege într-o lumină bună. N-aş fi crezut că poate fi atât de delicat. Sunt convins că mie nu mi-ar fi trecut prin minte aşa ceva.

— Dumneata eşti un burlac bătrân şi înăcrit, Eustache.

— Iar dumneata, un văduv bătrân şi înăcrit. Ce i-ai dăruit soţiei dumitale când s-a născut drăgălaşul de Gregory?

— O, cred că... un vas de aur. Un potir de aur. Ceva de pus pe etajeră. Îi dă înapoi floarea de mătase. Nevasta unui burghez doreşte ceva ce se poate cântări.

— Caterina mi-a dat acest trandafir când ne-am despărţit, spune Chapuys. „Asta e tot ce am de lăsat moştenire”, mi-a zis. „Alege o floare din sipet şi du-te.” I-am sărutat mâna şi am pornit la drum. Oftând, pune floarea pe birou şi îşi bagă mâinile în mâneci. Se vorbeşte că acum concubina se consultă cu prezicătorii ca să ştie ce sex are copilul, deşi a mai făcut asta şi data trecută şi toţi i-au spus că e băiat. Ei bine, moartea reginei a schimbat poziţia concubinei. Dar poate că nu aşa cum ar fi dorit ea. Întrucât Cromwell nu face nici un comentariu, ambasadorul adaugă: Am informaţii că Henric s-a lăudat cu mica lui mongrelă la curte când a primit vestea.

— Elisabeta este un copil precoce. Dar trebuie să-ţi aminteşti că, pe când avea numai cu un an mai mult decât are fiica lui acum, micul Henric a străbătut Londra călare, cocoţat pe ditamai bidiviul de luptă, la un metru şi jumătate de pământ, ţinându-se strâns de oblânc cu mânuţele lui de copilaş. Nu trebuie s-o desconsideri numai pentru că este mică, Tudorii sunt războinici din leagăn.

— A, da, desigur. Chapuys suflă un fulg de cenuşă de pe mânecă. Presupunând că face parte din familia Tudor. Ceea ce unii pun la îndoială. Iar părul nu dovedeşte nimic, Cremuel. Pot să ies în stradă şi să pescuiesc o jumătate de duzină de roşcaţi fără să arunc plasa.

— Aşadar, consideri că fetiţa lui Anne ar fi putut fi zămislită de orice trecător? râde Cromwell.

Ambasadorul şovăie. Nu-i place să admită că a plecat urechea la bârfele francezilor.

— Oricum, pufneşte el, chiar dacă e a lui Henric, tot mongrelă este.

— Trebuie să te părăsesc, spune Cromwell ridicându-se în picioare. O, ar fi trebuit să-ţi aduc înapoi pălăria de Crăciun.

— Poţi s-o ţii în păstrare, îl asigură Chapuys zgribulindu-se. O să fiu în doliu un timp. Dar să n-o porţi, Thomas. Ai s-o întinzi şi îi strici forma.

Spune-mi Risley vine direct de la rege cu noutăţi despre dispoziţiile de înmormântare.

— Am întrebat, Maiestate, veţi aduce trupul la Sf. Paul? A spus: „Poate fi depusă la Peterborough, Peterborough este un loc vechi şi onorabil şi va costa mai puţin”. Am fost uimit. Am insistat, i-am spus că aceste lucruri se fac conform precedentelor. „Sora Maiestăţii Voastre, Mary, soţia ducelui de Suffolk, a fost depusă pe catafalc la Sf. Paul. Şi nu o numiţi pe Caterina sora voastră?” El mi-a răspuns: „A, dar sora mea Mary a fost un cap încoronat, căsătorită cândva cu regele Franţei”. Wriothesley se încruntă. Şi Caterina nu este cap încoronat, pretinde el, deşi ambii ei părinţi au fost suverani. Va avea parte de tot ceea ce i se cuvine ca prinţesă văduvă de Wales. Unde este baldachinul care a fost pus peste sicriu când a murit Arthur? Trebuie să fie pe undeva, în garderobă. Poate fi folosit din nou.

— O idee bună, spune Cromwell. Panaşul prinţului de Wales. Nu este timp să se ţească unul nou, decât dacă o mai ţinem să zăbovească pe pământ pentru asta.

— Se pare că înainte să-şi dea sufletul a cerut să se slujească cinci sute de liturghii pentru sufletul ei, îl înştiinţează Wriothesley. Dar nu i-am spus asta lui Henric, pentru că nu se ştie niciodată de pe o zi pe alta ce poate să creadă. Oricum, trâmbiţele au sunat. Şi a mers la liturghie. Şi regina cu el. Şi zâmbea. Şi avea un lanţ nou de aur.

Tonul lui sugerează că este curios: doar atât. Nu-l judecă în nici un fel pe Henric.

— Ei bine, spune Cromwell, când eşti mort, Peterborough este un loc la fel de bun ca oricare altul.

Richard Riche s-a dus la Kimbolton să facă inventarul şi a început o dispută cu Henric în legătură cu lucrurile Caterinei; nu că Rich ar fi iubit-o pe bătrâna regină, dar iubeşte legea. Henric doreşte argintăria şi blănurile ei, însă Riche spune: „Maiestate, dacă nu aţi fost niciodată căsătorit cu ea, a fost o feme sole[13] şi nu o feme covert[14], dacă nu aţi fost soţul ei nu aveţi dreptul să vă însuşiţi bunurile sale”.

Pe Cromwell îl amuză la culme situaţia.

— Henric va primi blănurile, spune el. Riche va găsi o modalitate ocolitoare, crede-mă. Ştii ce-ar fi trebuit să

[13] Conform dreptului cutumiar englez, femeie necăsătorită, cu drepturi asupra bunurilor proprii (n.tr.).

[14] Femeie căsătorită (n.tr.).

facă? Să le facă balot şi să i le dea lui Chapuys. Că tot suferă omul de frig.

Soseşte un mesaj pentru regina Anne de la Lady Mary, ca răspuns la oferta ei generoasă de a-i fi ca o mamă. Mary spune că a pierdut cea mai bună mamă din lume şi nu are nevoie de o înlocuitoare. Cât despre prietenia cu concubina tatălui ei, nu are de gând să se înjosească. Nu se va ţine de mână cu cineva care a strâns labele diavolului.

— Poate că momentul n-a fost bine ales, spune el. Poate că a auzit de dans. Şi de rochia galbenă.

Mary afirmă că va asculta de tatăl ei, în măsura în care i-o permit onoarea şi conştiinţa. Dar asta este tot. Nu va face nici o declaraţie şi nu va depune nici un jurământ prin care să recunoască faptul că mama ei n-a fost căsătorită cu tatăl ei şi nici nu va accepta un copil al lui Anne Boleyn drept moştenitor al Angliei.

— Cum îndrăzneşte? strigă Anne. De ce îşi închipuie că poate negocia? Dacă pruncul meu este băiat, vai şi-amar de ea! Ar face mai bine să facă pace cu tatăl ei chiar acum, nu să ceară îndurare plângând atunci când va fi prea târziu.

— E un sfat bun, spune el. Mă îndoiesc că-l va urma.

— Atunci nu mai am ce face.

— Cred sincer că nu aveţi ce face.

Şi nici el nu vede ce mai poate face pentru Anne Boleyn. Este încoronată, este proclamată, numele ei este înscris în

legi, în documente; dar dacă oamenii nu o acceptă ca regină...

Înmormântarea Caterinei este planificată pentru 29 ianuarie. Sosesc primele facturi, pentru hainele de doliu şi lumânări. Entuziasmul regelui nu a scăzut. Porunceşte să se organizeze divertismente la curte. Un turnir urmează să aibă loc în a treia săptămână a lunii, şi Gregory se pregăteşte să concureze. Băiatul transpiră deja în febra pregătirilor. Îl cheamă întruna pe armurier, îl trimite acasă şi-l cheamă din nou înapoi; se răzgândeşte în privinţa calului.

— Tată, sper să nu fiu tras la sorţi împotriva regelui, îi spune. Nu că mi-ar fi frică de el. Dar îmi va fi greu să ţin minte pe cine am în faţă, să mă străduiesc din răsputeri să aplic o lovitură bună, în acelaşi timp rugându-mă să nu fie decât o atingere. Dar dacă am ghinionul să-l dobor de pe cal? Îţi imaginezi ce ar fi dacă ar cădea, şi încă doborât de un novice ca mine?

— Eu nu mi-aş face griji, îl linişteşte Cromwell. Henric lupta în turniruri înainte să înveţi tu să mergi.

— Tocmai aici este dificultatea. Nu mai e la fel de ager. Aşa spun gentlemenii. Norris spune că şi-a pierdut teama. Norris spune că nu poţi lupta dacă nu eşti speriat, şi Henric este convins că e cel mai bun, aşa că nu se teme de adversar. „Dar trebuie să te temi”, spune Norris. „Pentru că asta te menţine atent.”

— Data viitoare să ai grijă să fii tras la sorţi de la bun început în echipa regelui. În felul ăsta eviţi problema.

— Cum se face asta?

„O, Doamne sfinte! Cum se fac toate lucrurile, Gregory?”

— O să pun o vorbă, spune el răbdător.

— Nu, te rog! protestează supărat tânărul. Cum rămâne cu onoarea mea dacă-mi aranjezi dumneata treburile? Trebuie s-o fac singur. Ştiu că dumneata ştii totul, tată. Dar nu ai fost niciodată la turnir.

Încuviinţează. „Cum doreşti.” Fiul lui pleacă ţăcănind din pinteni. Fiul lui cel gingaş.

În noul an Jane Seymour îşi continuă serviciul pe lângă regină, iar pe chipul ei se perindă expresii indescifrabile, ca şi când s-ar mişca printr-un nor. Mary Shelton îi dă ultimele veşti lui Cromwell:

— Regina spune că dacă Jane îi cedează, Henric se va plictisi de ea după o zi, iar dacă nu-i cedează, se va plictisi oricum. Apoi Jane va fi trimisă înapoi la Wolf Hall şi familia o va închide într-o mănăstire, pentru că nu le mai este de folos. Cât despre Jane, ea nu spune nimic. Mary Shelton râde, însă fără răutate. După Jane, n-ar fi o mare deosebire. Căci şi acum este într-o mănăstire, e drept, fără pereţi, şi legată prin propriile sale jurăminte. Zice: „Domnul secretar crede că este mare păcat dacă-l las pe rege să mă ţină de mână, deşi el mă tot roagă: «Jane, dă-mi mânuţa ta». Iar domnul secretar este al doilea om după rege în chestiunile bisericeşti şi un om foarte pios, aşa că eu ţin seama de ceea ce spune dânsul”.

Într-o zi, Henric o apucă pe Jane în timp ce trece pe lângă el şi o aşază pe genunchiul lui. Este un gest glumeţ, băieţesc, impetuos, nu este nimic rău în el; aşa spune mai târziu, scuzându-se sfios. Jane nu zâmbeşte şi nu scoate

nici o vorbă. Stă calmă până i se dă drumul, ca şi când regele ar fi fost un taburet cu patru picioare.

Christophe vine la el şi-i şopteşte:

— Domnule, pe stradă se spune că regina Caterina a fost omorâtă. Umblă zvonul că regele a încuiat-o într-o încăpere şi a lăsat-o să moară de foame. Cică dumneata i-ai trimis migdale, ea le-a mâncat şi erau otrăvite. Se zice că ai trimis doi ucigaşi care i-au străpuns inima cu cuţitele, şi când au cercetat-o acolo era înscris numele vostru cu litere mari, negre.

— Ce? Pe inima ei? „Thomas Cromwell”?

Christophe şovăie.

— Alors[15]... poate că numai iniţialele.

Partea a doua

I. Cartea Neagră

Londra, ianuarie–aprilie 1536

Când aude strigătul „Arde!”, se întoarce şi îşi continuă visul. Crede că este o conflagraţie din vis. Are astfel de vise. Apoi se trezeşte cu Christophe care îi urlă în ureche:

[15] Atunci... (în limba franceză în original) (n.tr.).

— Sculaţi-vă! Regina a luat foc!

Sare afară din pat. Frigul îl pătrunde. Christophe urlă:

— Repede, repede! Regina este complet mistuită!

Câteva clipe mai târziu ajunge la etajul reginei şi simte în aer miros greu de cârpă arsă. Anne, având în jur o mulţime de femei care bolborosesc speriate, şade nevătămată pe un scaun, înfăşurată în mătase neagră, cu un potir de vin fiert în mână. Vasul se clatină, şi câţiva stropi se varsă pe jos; în lacrimi, Henric o îmbrăţişează şi-l îmbrăţişează pe moştenitorul lui pe care-l poartă în pântec.

— Dacă aş fi fost cu tine, iubito... Dacă aş fi petrecut noaptea cu tine... Aş fi putut îndepărta pericolul într-o clipă.

Şi o ţine tot aşa. „Slavă Domnului că ne păzeşte.” „Mulţumesc lui Dumnezeu care apără Anglia.” „Dacă aş fi...” „Cu o pătură, cu o plapumă, într-o clipă aş fi înăbuşit flăcările.”

Anne ia o înghiţitură din vin.

— S-a terminat. Nu am păţit nimic. Te rog, domnule soţ! Linişte. Lasă-mă să-mi beau vinul!

Cromwell vede dintr-o privire că Henric o irită; grija lui, alintările lui, mângâierile lui. Şi în toiul nopţii de ianuarie nu-şi poate ascunde enervarea. E cenuşie la faţă, trezită brusc din somn. Se întoarce spre el şi îi vorbeşte în franceză.

— O profeţie spune că o regină a Angliei va fi arsă. Nu cred că era vorba să ardă în patul ei. A fost o lumânare lăsată nesupravegheată. Sau aşa se presupune.

— Lăsată nesupravegheată de cine?

Anne este străbătută de un fior. Întoarce privirea.

— Ar fi mai bine să dăm poruncă să se ţină apă la îndemână, îi spune el regelui. De asemenea, în fiecare tură o slujnică să aibă sarcina de a verifica dacă toate luminile sunt stinse în apartamentele reginei. Nu înţeleg de ce nu există acest obicei.

Toate acestea sunt înscrise în Cartea Neagră, care, datând de pe vremea regelui Eduard, stabileşte rânduiala pentru casa regelui; stabileşte, de fapt, rânduieli pentru tot, cu excepţia camerei private a regelui, ale cărei activităţi nu sunt transparente.

— Dacă aş fi fost cu ea, se tânguie Henric. Dar vedeţi, având asemenea speranţe...

Regele Angliei nu-şi poate permite relaţii carnale cu femeia care-i poartă copilul. Riscul de a pierde sarcina este prea mare. Şi atunci îşi caută companie în altă parte. În seara aceasta se vede limpede cum Anne se retrage crispată, îndepărtându-se de mâinile soţului ei, dar la lumina zilei lucrurile stau invers. Cromwell a observat cum Anne încearcă să-l atragă pe rege în conversaţie, dar acesta îi răspunde cu bruscheţe şi-i întoarce spatele. Ca şi când ar vrea să-i arate că nu are nevoie de ea. Şi totuşi n-o scapă din ochi...

Astea sunt treburi femeieşti, îşi spune iritat. La fel ca faptul că trupul reginei, îmbrăcat numai într-o cămaşă de noapte de damasc, pare prea subţire pentru o gravidă care va naşte în primăvara aceasta.

Regele spune:

— Focul nu a ajuns foarte aproape de ea. A ars numai colţul tapiseriei de Arras. Îl înfăţişează pe Absalom atârnând din copac. E o lucrare foarte bună, şi aş vrea să...

— Aduc pe cineva de la Bruxelles, îl asigură Cromwell.

Focul nu l-a atins pe fiul lui David. Atârnă de crengi, agăţat cu părul lui lung; are o privire sălbatică şi ţipă cu gura larg căscată.

Mai sunt câteva ore până să se lumineze de ziuă. În încăperile palatului este linişte, parcă în aşteptarea unei explicaţii. Gărzile patrulează prin întuneric; unde fuseseră? N-ar fi trebuit ca o cameristă să stea tot timpul cu regina şi să doarmă pe o saltea la picioarele patului ei?

— Ştiu că regina are duşmani, îi spune lui Lady Rochford, dar cum de li s-a îngăduit să ajungă aşa de aproape de ea?

Jane Rochford îl ia de sus; crede că încearcă să dea vina pe ea.

— Uite ce este, domnule secretar. Pot să fiu sinceră cu dumneata?

— Chiar vă rog.

— În primul rând, este o chestiune care ţine de rânduiala casei. Nu e domeniul dumitale. În al doilea rând, nu a fost

în nici un pericol. În al treilea rând, nu ştiu cine a aprins lumânarea. În al patrulea, dacă aş şti, nu ţi-aş spune.

Cromwell aşteaptă.

— În al cincilea, nu-ţi va spune nimeni.

Cromwell aşteaptă.

— Dacă, aşa cum se poate întâmpla, o anumită persoană o vizitează pe regină după ce se sting luminile, acesta este un eveniment peste care noi trebuie să tragem un văl.

— O anumită persoană. Digeră informaţia, apoi întreabă: O anumită persoană cu scopul să dea foc, sau cu alte scopuri?

— Cu scopurile obişnuite din dormitor. Nu spun că există o asemenea persoană. Eu nu ştiu nimic în această privinţă. Regina ştie cum să-şi ţină secretele.

— Jane, dacă va veni un moment când vei dori să-ţi uşurezi conştiinţa, nu te duce la un preot, vino la mine, îi spune. Preotul îţi va da o pedeapsă, eu îţi voi da o răsplată.

Unde se află graniţa dintre adevăr şi minciună? E permeabilă şi estompată, deoarece este împânzită de nenumărate zvonuri, bârfe, neînţelegeri şi poveşti răstălmăcite. Adevărul poate să dărâme porţile, poate să urle pe stradă; dacă nu e plăcut, simpatic şi uşor de acceptat, este sortit să scâncească la uşa din spate.

În timp ce făcea ordine după moartea Caterinei a simţit imboldul de a cerceta câteva legende legate de tinereţea ei. Registrele de socoteli oferă poveşti la fel de captivante

ca orice basm cu monştri marini sau canibali. Caterina afirmase întotdeauna că, între moartea lui Arthur şi căsătoria cu tânărul prinţ Henric, fusese lăsată de izbelişte şi trăise în sărăcie; de pildă, era nevoită să mănânce peştele rămas din ajun. Se dăduse vina pe bătrânul rege, dar dacă te uiţi în registre, vezi că acesta fusese destul de generos. Slujitorii Caterinei o înşelau. Argintăria şi bijuteriile ei ajungeau pe piaţă. Oare fusese şi ea complice la asta? Iubea fastul şi era generoasă, după cum vede; cu alte cuvinte, avea o atitudine regală şi nu se gândea să trăiască aşa după cum i-o permiteau mijloacele.

„Te întrebi ce altceva ai mai crezut, ce ai crezut fără temei.” Tatăl lui, Walter, dăduse bani pentru el, sau aşa spunea Gardiner; o compensaţie pentru rana prin înjunghiere pe care o provocase; familia victimei fusese despăgubită ca să nu depună plângere. „Dar dacă Walter nu m-a urât?” se întreabă. „Dacă era pur şi simplu exasperat de mine şi n-a ştiut cum să mi-o arate altfel decât alergându-mă cu picioare în fund prin curtea fabricii de bere? Dacă de fapt o meritam? Pentru că îi făceam mereu în ciudă. «Află că ţin mai bine ca tine la băutură; sunt mai bun decât tine în orice privinţă; eu sunt prinţul din Putney şi pot veni de hac oricui din Wimbledon, n-au decât să vină de la Mortlake, şi-i fac bucăţi. Sunt deja cu un ţol[16] mai înalt decât tine, uită-te la uşa unde am făcut o crestătură, haide, haide, tată, treci la perete!»„

Scrie:

[16] Unitate de măsură a lungimii în sistemul anglo-saxon; 1 ţol = 25,4 mm (n.red.).

Dinţii lui Anthony.

Întrebare: Ce s-a întâmplat cu ei?

Mărturia lui Anthony, ca răspuns către mine, Thomas Cromwell: I-a pierdut când l-a lovit tatăl lui, un individ brutal.

Către Richard Cromwell: S-a întâmplat într-o fortăreaţă asediată de Papă. Undeva în străinătate. Cândva. Un Papă oarecare. Fortăreaţa a fost minată. În momentul exploziei se afla într-un loc neprielnic, aşa că dinţii i-au sărit afară din gură.

Către Thomas Wriothesley: Când era marinar în largul coastelor Islandei, căpitanul i-a dat la schimb pentru provizii unui om care ştia să sculpteze piese de şah din dinţi. Nu a înţeles natura înţelegerii decât atunci când au venit nişte oameni în blănuri şi i-au scos dinţii.

Către Richard Riche: I-a pierdut într-o dispută cu un om care contesta puterile Parlamentului.

Către Christophe: Cineva l-a descântat şi i-au căzut toţi. Christophe spune: „De când eram mic am aflat despre oamenii înfrăţiţi cu diavolul din Anglia. Practic, acolo există câte o vrăjitoare pe fiecare stradă”.

Către Thurston: A avut un duşman care era bucătar. Iar duşmanul lui a pictat o grămăjoară de pietre ca şi când ar fi fost alune şi l-a poftit să se servească.

Către Gregory: I-au fost supţi din gură de un vierme uriaş care s-a târât afară din pământ şi i-a mâncat nevasta. Asta a fost în Yorkshire, anul trecut.

Trage o linie sub concluzii.

— Gregory, ce să fac cu viermele uriaş?

— Dă poruncă să fie nimicit, îi răspunde băiatul. Episcopul Rowland s-ar duce bucuros să-l înfrunte. Sau Fitz.

Se uită lung la fiul său.

— Ştii că astea sunt poveştile lui Arthur Cobbler?

Gregory îi răspunde cu o privire la fel de lungă.

— Da, ştiu, spune cu o urmă de regret în glas. Dar toţi sunt atât de încântaţi văzând că le iau drept bune! Mai ales domnul Wriothesley. Deşi în ultima vreme a devenit aşa de serios! Acum ridică privirile spre cer şi spune „Maiestatea Sa Regele”. Înainte îi spunea Înălţimea Sa Slutul. Şi îl imita cum merge.

Gregory îşi pune pumnii în şolduri şi se plimbă ţanţoş prin încăpere.

Cromwell ridică o mână ca să-şi acopere zâmbetul.

Vine ziua turnirului. Cromwell e la Greenwich, dar nu este prezent în tribuna spectatorilor. Regele a fost la el în dimineaţa aceasta şi au şezut unul lângă altul la slujba de dimineaţă.

— Ce venit aduce domeniul Ripon? Pentru arhiepiscopul de York?

— Ceva mai mult de două sute şaizeci de lire, sire.

— Şi cât aduce Southwell?

— Cu o sută cincizeci de lire mai puţin, sire.

— Aşa zici? Credeam că e mai mult.

Pe Henric îl interesează foarte mult finanţele episcopilor. Unii spun că nu va trece mult şi episcopii vor primi o alocaţie fixă, iar profiturile lor vor ajunge în vistieria Coroanei. După cum a socotit Cromwell, banii obţinuţi în felul acesta pot întreţine o armată permanentă.

Dar nu este momentul să-i prezinte problema regelui, căci acesta se roagă în genunchi la cine ştie ce sfinţi care îi protejează pe cavaleri la turniruri.

— Maiestate, dacă luptaţi împotriva fiului meu Gregory, vă veţi îndura să nu-l doborâţi de pe cal? Dacă se poate?

— Nu mă supăr dacă micul Gregory mă doboară de pe cal, îi răspunde Henric. Deşi este puţin probabil, oricum, n-am să mă simt ofensat. Nu putem controla ceea ce se întâmplă, ştii doar. Se întrerupe, apoi reia pe un ton blajin: Se întâmplă foarte rar, aşa cum ştii, să-ţi dobori adversarul. Nu acesta este singurul scop al întrecerii. Dacă eşti preocupat de impresia pe care o va lăsa, să nu fii. Este foarte ager. Altfel nu ar lua parte la turnir. Nu poţi să înfrunţi un adversar timid, acesta trebuie să alerge cu toată viteza spre tine. Şi apoi, nimeni nu luptă prost. Nu este permis. Ştii ce-o să strige heraldul: „Gregory Cromwell a luptat bine, Henry Norris a luptat foarte bine, dar Suveranul nostru a luptat cel mai bine dintre toţi”.

— Şi aşa este, sire?

Zâmbeşte ca să îndepărteze orice jignire din cuvinte.

— Consilierii mei sunt de părere că ar trebui să stau pe banca spectatorilor, ştiu asta. Şi aşa voi face, promit, îmi dau seama că un bărbat de vârsta mea nu mai este în deplinătatea puterilor sale. Dar vezi dumneata, Fărâmă, e greu să renunţi la ceea ce faci de când erai numai un copil. Odată am avut nişte oaspeţi italieni care au fost uimiţi de înfruntarea dintre mine şi Brandon. Aveau impresia că Ahile şi Hector au reînviat. Aşa au zis.

„Dar care e Ahile şi care, Hector?” se întreabă Cromwell. „Unul târându-l prin praf pe celălalt...”

— L-ai crescut foarte frumos pe fiul dumitale, la fel şi pe nepotul Richard. Nici un nobil nu poate face mai mult. Sunt o mândrie pentru casa dumitale.

„Gregory s-a descurcat bine. Gregory s-a descurcat foarte bine, Gregory s-a descurcat cel mai bine dintre toţi.”

— Nu vreau să fie Ahile, spune el. Vreau numai să nu fie strivit.

Există o corespondenţă între tabela de marcaj şi trupul omenesc, căci pe hârtie sunt marcate diviziuni pentru cap şi pentru trunchi. O lovitură în platoşa de pe piept se punctează, nu şi coastele rupte. O lovitură în coif se pune la socoteală, nu şi ţeasta spartă. Poţi să strângi după aceea tabelele de scor şi să vezi cum s-au desfăşurat întrecerile din acea zi, dar semnele de pe hârtie nu-ţi vorbesc despre durerea unui genunchi zdrobit sau despre eforturile pe care le face un om care se sufocă pentru a nu

vomita în interiorul coifului. Aşa cum îţi vor spune luptătorii, trebuia să vezi cu ochii tăi, trebuia să fii acolo.

Gregory a fost dezamăgit când tatăl lui l-a înştiinţat că nu putea să asiste la turnir, spunând că avea de rezolvat nişte chestiuni urgente. Vaticanul îi oferă lui Henric trei luni ca să revină la matcă, sau altfel bula de excomunicare va fi tipărită şi răspândită în toată Europa şi toţi creştinii vor fi împotriva lui. Flota împăratului a pornit spre Alger cu patruzeci de mii de oameni. Abatele de la Fountains îşi jefuieşte sistematic propria vistierie şi se distrează cu şase târfe, deşi se presupune că are nevoie de odihnă între ele. Şi sesiunea parlamentară se deschide peste două săptămâni.

Cunoscuse cândva un cavaler bătrân la Veneţia, unul dintre oamenii aceia care făcuseră carieră mergând la turniruri prin toată Europa. Omul îşi povestise viaţa, cum traversase graniţele cu grupul lui de scutieri şi şirul de cai, mereu în mişcare de la o întrecere la alta, până când vârsta şi rănile acumulate îl scoseseră din joc. Rămas singur, încercase să-şi câştige existenţa învăţându-i să lupte pe tinerii lorzi, fără să ia în seamă timpul pierdut şi batjocura la care-l supuneau aceştia. „Pe vremea mea”, spunea el, „tinerii învăţau ce înseamnă buna creştere, dar acum sunt silit să îngrijesc caii şi să lustruiesc platoşele pentru câte un mucos pe care odinioară nu l-aş fi lăsat nici măcar să-mi şteargă încălţările. Sunt vrednic de milă dacă am ajuns să beau cu unul ca dumneata, cu un englez!”

Cavalerul era portughez, dar vorbea o latină stâlcită şi un fel de germană presărată cu cuvinte tehnice care sunt cam aceleaşi în toate limbile. Pe vremuri, fiecare turnir era un teren de încercare. Nu era o paradă de lux inutil. Femeile, în loc să-ţi zâmbească afectat din pavilioanele

aurite, erau păstrate pentru după aceea. Pe atunci punctarea era complexă, iar arbitrii nu aveau pic de milă când se încălcau regulile, aşa că puteai să rupi toate lăncile, dar să pierzi la puncte, puteai să-ţi striveşti adversarul şi să pleci cu un sac de aur, dar cu o amendă sau o pată pe reputaţie. Încălcarea regulilor te urmărea prin toată Europa, aşa că o greşeală comisă, să zicem, la Lisabona te ajungea din urmă la Ferrara; reputaţia te preceda, şi în final, spunea el, „după un sezon prost, după un şir de ghinioane, reputaţia este tot ce ai; aşa că nu-ţi forţa destinul când steaua norocoasă străluceşte, căci în minutul următor se stinge. De aceea, să nu dai bani pe horoscoape. Dacă o să-ţi meargă prost, oare asta e ceea ce trebuie să ştii când te urci în şa?”

După un pahar, bătrânul cavaler vorbea de parcă toată lumea ar fi avut meseria lui. „Trebuie să-ţi pui scutierii la capătul barierei, ca să-ţi faci calul să întoarcă larg, dacă încearcă să taie colţul, căci altfel poţi să-ţi prinzi piciorul, ceea ce se întâmplă uşor dacă nu ai rezemătoare la spate. E al naibii de dureros: ţi s-a întâmplat vreodată? Unii proşti îşi îngrămădesc băieţii în mijloc, acolo unde se produce atteint-ul; dar ce folos?” Chiar aşa, ce folos, fusese el de acord; şi se întrebase cum de se foloseşte un cuvânt atât de delicat, atteint[17], pentru şocul brutal al contactului. „Şi ai văzut scuturile astea pline de crăpături, făcute anume ca să se sfărâme în bucăţele când sunt lovite?” continuase bătrânul. „Trucuri pentru copii de ţâţă. Arbitrii de altădată nu aveau nevoie de şmecherii dintr-astea ca să-ţi spună când omul a fost atins – nu, se foloseau de ochi, pe atunci aveau ochi. Aşadar, află de la mine: există trei feluri de a

[17] Versiunea anglo-normandă a cuvântului francez atteinte, „atingere” (n.red.).

da greş. Calul poate da greş. Băieţii pot da greş. Nervii pot da greş.

Trebuie să-ţi strângi bine coiful, ca să ai o vedere bună. Îţi ţii trupul drept, şi numai când eşti gata să dai lovitura, atunci şi numai atunci, întorci capul în aşa fel încât să-l vezi din plin pe adversar şi urmăreşti vârful de fier al lăncii tale cum merge drept spre ţintă. Unii cotesc chiar în secunda de dinainte de ciocnire. E firesc, dar trebuie să uiţi ce este firesc. Exersează până îţi învingi instinctul. Dacă ai posibilitatea, vei coti întotdeauna. Trupul tău vrea să se ferească, şi instinctul va încerca să te împiedice să-ţi zdrobeşti calul în armură şi pe tine însuţi în armură de alt om şi de alt cal care vin în plin galop din partea cealaltă. Unii nu cotesc, în schimb închid ochii în momentul impactului. Aceştia sunt de două feluri: cei care ştiu că fac aşa şi nu se pot stăpâni şi cei care nu ştiu că fac aşa. Pune-i pe băieţi să te urmărească atunci când te antrenezi. Să nu fii ca nici unul din aceste două feluri de oameni.”

„Şi atunci cum să mă perfecţionez”, îl întrebase pe bătrânul cavaler, „cum să reuşesc?” Iată instrucţiunile lui: „Trebuie să stai uşor în şa, ca şi când te-ai duce să iei aer. Lasă frâul liber, dar ai grijă la cal să fie atent. În combat à plaisance, cu steaguri care flutură, cu ghirlande, cu săbii boante şi lănci cu vârfurile acoperite, porneşte la luptă ca şi când ai vrea să ucizi. În combat à l’outrance[18], ucide ca şi când ar fi un sport. Uite”, spusese cavalerul lovind cu palma în masă, „uite ce-am văzut de mai multe ori decât pot să număr: omul dumitale se pregăteşte pentru atteint şi, în ultima secundă, dorinţa îl face să se pripească: îşi

[18] Combat à plaisance – turnir medieval la care se foloseau arme modificate, cu vârfurile boante şi lame netăioase; combat à l’outrance – luptă cu arme normale de război (n.tr.)

încordează muşchii, trage braţul înarmat spre corp, vârful se ridică şi nimereşte alături; dacă e să eviţi o greşeală, păi pe asta trebuie s-o eviţi. Ţine lancea puţin lejer, în aşa fel încât vârful ei să fie îndreptat direct spre ţintă atunci când te încordezi şi tragi braţul înapoi. Dar ţine minte tot ce ţi-am spus mai devreme: învinge-ţi instinctul. Pofta de glorie trebuie să învingă voinţa de a supravieţui; altfel de ce să mai lupţi? De ce să nu fii fierar, berar, negustor de lână? De ce să participi la întrecere, dacă nu ca să câştigi, iar dacă nu câştigi, atunci să mori?”

În ziua următoare l-a revăzut pe cavaler. El, Tommaso, venea de la o beţie cu prietenul lui, Karl Heinz, iar când l-au zărit pe bătrân, acesta zăcea cu capul pe terra firma[19] şi cu picioarele în apă; în Veneţia la amurg putea foarte uşor să fie şi invers. L-au tras pe uscat şi l-au răsturnat cu faţa în sus. „Îl cunosc pe omul acesta”, a spus el. Prietenul său a întrebat: „Cine e stăpânul lui?” „Nu are nici un stăpân, dar înjură în germană, aşa că să-l ducem la Casa Germană, fiindcă eu nu stau la Casa Toscană, ci la un om care are o turnătorie.” „Te îndeletniceşti cu armele?” l-a iscodit Karl Heinz, la care el i-a replicat: „Nu, cu pânzele de altar”.

În timp ce vorbeau, l-au ridicat pe bătrân în picioare, iar Karl Heinz a spus: „Uite, i-au tăiat punga. E de mirare că nu l-au omorât”. L-au dus cu o barcă la Fondaco, hanul unde stau negustorii germani şi care tocmai se reconstruia atunci după incendiu. „Poţi să-l pui să doarmă în magazie, între lăzi”, a zis Karl Heinz. „Găseşte ceva să-l acoperi şi dă-i să mănânce şi să bea când se trezeşte. O să trăiască. E bătrân, dar e zdravăn. Uite nişte bani.”

---

[19] Pământ, uscat (în limba italiană în original) (n.tr.).

„Un englez capricios”, a spus Karl Heinz după o vreme. „Şi pe mine m-au ajutat cândva nişte străini care erau de fapt îngeri deghizaţi.”

La poarta dinspre apă este un paznic, pus nu de negustori, ci de stat, căci veneţienii doresc să ştie tot ce se întâmplă în casele diverselor naţii. Aşa că-i mai dă câteva monede şi paznicului. Îl trag pe bătrân din barcă; acum este pe jumătate treaz, dă din braţe şi bolboroseşte ceva, probabil în portugheză. Pe când îl târăsc pe sub portic, Karl Heinz îl întreabă:

— Thomas, ai văzut picturile noastre? I se adresează apoi paznicului: Ei, băiete, vrei să fii amabil şi să ridici torţa, sau trebuie să te plătim şi pentru asta?

Lumina străluceşte pe zid. Din cărămidă înfloreşte un şuvoi de mătase, mătase roşie sau o baltă de sânge. Vede o curbă albă, o lună zveltă, ca o seceră decupată; pe zidul scăldat în lumină observă chipul unei femei, curba obrajilor conturată cu auriu. Este o zeiţă.

— Ridică torţa, cere. Pe părul ei înfoiat şi încâlcit stă o coroană aurită. În spatele ei sunt planete şi stele. Pe cine aţi tocmit să v-o facă? vrea să ştie.

— Giorgione pictează pentru noi, îi răspunde Karl Heinz. Prietenul lui Tiziano pictează faţada podului Rialto, Senatul le plăteşte onorariul. Dar, pe toţi sfinţii, ne mulg de bani pentru comenzile astea. Îţi place?

Lumina atinge carnea albă a zeiţei, apoi se îndepărtează de ea, lăsând în urmă petice de întuneric. Paznicul lasă torţa în jos şi spune:

— Ce, credeţi că am să stau aici toată noaptea pentru plăcerea voastră, dârdâind de frig?

Exagerează ca să mai capete nişte bani, dar este adevărat că se lasă pâcla peste poduri şi peste alei, iar dinspre mare a început să sufle un vânt rece.

Când Tommaso se desparte de Karl Heinz, luna se oglindeşte ca o piatră în apele canalului; vede o prostituată de lux care ţopăie cu condurii ei înalţi pe pietrele caldarâmului, sprijinită de coate de slujitorii ei. Râsul îi răsună în aer şi ciucurii eşarfei galbene şerpuiesc pe gâtul alb, pierzându-se apoi în ceaţă. O urmăreşte cu privirea, ea nu-l observă. Apoi dispare. Undeva se deschide o uşă pentru ea şi undeva o uşă se închide. La fel ca femeia de pe perete, se topeşte şi se pierde în întuneric. Piaţa este din nou pustie; iar el nu este decât o formă întunecată pe fundalul zidului de cărămidă, un fragment decupat din noapte. „Dacă va trebui să dispar vreodată, aici voi dispărea.”

Dar asta fusese de mult şi în altă ţară. Acum îl are în faţa ochilor pe Rafe Sadler, care i-a adus un mesaj; trebuie să revină cu gândurile la Greenwich, la dimineaţa asta rece şi umedă. Pe unde o fi Karl Heinz? Probabil e mort. Din noaptea când văzuse zeiţa care creştea pe zid îşi pusese în minte să comande şi el una, dar alte scopuri – să facă bani şi legi – îi răpiseră timpul.

— Rafe?

Rafe stă tăcut în prag. Ridică privirea spre chipul tânărului, moment în care scapă pana din mână, iar cerneala pătează hârtia. Se ridică imediat în picioare şi îşi strânge în

jurul lui halatul căptuşit cu blană, ca şi când ar vrea să se apere împotriva loviturii care urmează.

— Gregory?

Rafe scutură din cap.

Gregory este nevătămat. Nu i-a venit rândul.

Turnirul s-a întrerupt.

— Este regele, spune Rafe. E vorba de Henric, a murit.

— Ah, face Cromwell ocupat să usuce cerneala cu praf din cutia de os. E sânge peste tot, fără îndoială.

Ţine la îndemână un dar pe care l-a primit cândva, un pumnal turcesc făcut din fier, cu teaca gravată cu un model cu floarea-soarelui. Până acum îl considerase întotdeauna un ornament, o curiozitate. Îl ascunde în haine.

Mai târziu îşi va aminti cât de greu i-a fost să iasă pe uşă, să-şi îndrepte paşii spre terenul de turnir. Se simte slăbit, simte acelaşi val de slăbiciune care îl cuprinsese când a scăpat pana la gândul că Gregory fusese rănit. Îşi spune că Gregory e teafăr; dar e buimăcit, nu reuşeşte să perceapă vestea, ca şi când trupul lui ar fi primit o lovitură mortală. Să meargă mai departe şi să încerce să preia comanda, sau să profite de acest moment, poate ultimul moment, ca să părăsească scena? Să fugă înainte să se blocheze porturile, dar unde să se ducă? Poate în Germania? Există vreun principat, vreun stat, în care să fie la adăpost de Papă sau de împărat sau de noul domnitor din Anglia, oricine va fi acesta?

N-a dat niciodată înapoi în faţa nimănui. Sau poate o dată, în faţa lui Walter, pe când avea şapte ani; dar Walter venise după el. De atunci: înainte, înainte, en avant![20] Ezitarea lui nu durează mult timp, dar după aceea nu-şi va mai aminti cum a ajuns în cortul mare, aurit, brodat cu armele şi devizele Angliei, stând aplecat deasupra trupului regelui Henric al VIII-lea. Rafe spune că întrecerile nu începuseră. Alerga prin arenă cu vârful lăncii îndreptat spre centrul cercului. Şi atunci calul se împiedicase sub el, călăreţul căzuse, calul se rostogolise cu un urlet şi Henric ajunsese sub el. Acum Blândul Norris stă în genunchi lângă catafalc şi se roagă cu lacrimile şiroindu-i pe obraji. O lumină difuză se reflectă în platoşele armurilor, în coifurile care ascund chipurile, în obrăzarele de fier, în gurile de broască, în fanta vizierelor. Cineva spune: „Bidiviul a căzut de parcă şi-ar fi rupt piciorul, nu era nimeni în apropierea regelui, nu e vina nimănui”. Parcă aude zgomotul înfricoşător, urletul de groază al calului în timp ce se prăbuşeşte, ţipetele spectatorilor, scrâşnetul oţelului şi al potcoavelor pe oţel când un animal uriaş cade peste altul, metalul care intră în carne, copita în os.

— Aduceţi o oglindă, cere Cromwell, puneţi-i-o la buze. Aduceţi o pană ca să vedeţi dacă se mişcă.

Regele a fost scos din armură, dar are în continuare pe el vesta neagră matlasată de turnir, ca şi când ar purta doliu după el însuşi. Cum nu se vede sânge, Cromwell întreabă: „Unde este rănit?” Cineva îi răspunde: „S-a lovit la cap”. Dar e tot ce poate înţelege din toate vaietele şi mormăielile care umplu cortul. Pene, oglinjoare, i se spune că au fost încercate; limbile zăngănesc ca nişte clopote de biserică, ochii sunt ca nişte pietricele în capetele lor,

[20] Înainte! (în limba franceză în original) (n.tr.).

chipurile şocate cu privirile în gol se întorc unul spre altul, se rostesc rugăciuni şi jurăminte şi toţi se mişcă încet, încet; nimeni nu vrea să ducă trupul înăuntru; este o răspundere prea mare, va fi văzut, se va duce vestea. Este o greşeală să credem că atunci când moare regele, consilierii lui strigă: „Trăiască regele!” Adesea moartea regelui este ascunsă zile întregi. Iar aceasta trebuie ascunsă... Henric era galben ca ceara, şi Cromwell vede gingăşia şocantă a cărnii omeneşti scoase din oţel. Stă culcat pe spate, în toată masivitatea lui magnifică, întins pe o pânză de un albastru închis. Are picioarele drepte. Arată nevătămat. Îi atinge faţa. Este caldă încă. Soarta nu l-a desfigurat, nu l-a schilodit. Este intact, un dar pentru zei. Îl iau înapoi aşa cum l-au trimis.

Deschide gura şi strigă la ei. Ce-i în capul lor, cum de-l lasă pe rege să zacă aici, neatins de mână de creştin, ca şi când ar fi deja excomunicat? Dacă ar fi fost oricare alt bărbat căzut, s-ar fi străduit să-l trezească la viaţă, i-ar fi dat să miroasă petale de trandafir şi smirnă. L-ar trage de păr şi i-ar răsuci urechile, i-ar arde o hârtie sub nas, i-ar deschide cu forţa fălcile ca să-i toarne apă sfinţită, ar suna din corn lângă capul lui. Toate acestea ar fi trebuit făcute şi – în clipa aceea ridică privirea şi-l vede pe Thomas Howard, duce de Norfolk, cum vine în fugă spre el ca un demon. Unchiul Norfolk: unchiul reginei, primul nobil al Angliei.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Cromwell! se răsteşte el, şi este clar ce vrea să spună. Pentru numele lui Dumnezeu, acum te-am prins; pentru numele lui Dumnezeu, am să-ţi scot maţele alea de încrezut! Pentru numele lui Dumnezeu, am să-ţi pun capul în ţeapă înainte de sfârşitul zilei!

Poate că da. Dar în secundele următoare, el, Cromwell, parcă iese din propriul trup şi umple tot spaţiul din jurul bărbatului căzut. Se vede pe el însuşi ca şi când ar privi de pe baldachinul de deasupra: creşte în circumferinţă, chiar şi în înălţime. Aşa că ocupă o suprafaţă mai mare. Ocupă mai mult spaţiu, respiră mai mult aer, stă bine şi zdravăn înfipt pe picioare când Norfolk se îndreaptă spre el zvâcnind şi tremurând. Este calm ca o fortăreaţă pe stâncă, senin, iar Thomas Howard se izbeşte de zidurile ei şi ricoşează clătinându-se, se dă înapoi bolborosind Dumnezeu ştie ce despre Dumnezeu ştie cine.

— LORD NORFOLK! urlă la el. Lord Norfolk, unde este regina?

Norfolk gâfâie din greu.

— În apartamentele ei. I-am spus. Eu însumi. Se cuvenea să-i spun eu. Sunt unchiul ei. A făcut o criză. A căzut jos. Pitica a încercat s-o ridice. A lovit-o cu piciorul. O, Dumnezeule Atotputernic!

Şi acum cine guvernează în numele copilului nenăscut al lui Anne? Când intenţiona să plece în Franţa, Henric a spus că o va lăsa regentă pe Anne, dar asta fusese cu peste un an în urmă şi apoi nu mai plecase deloc, aşa că nu ştim dacă ar fi făcut într-adevăr aşa; Anne îi spusese lui Cromwell: „Dacă voi fi regentă, să ai grijă, o să primesc de la tine fie supunerea, fie capul”. Dacă Anne ar fi devenit regentă, s-ar fi rezolvat rapid cu Caterina sau Mary. Caterina s-a dus acolo unde n-o mai poate atinge, dar Mary este aici şi poate fi ucisă. Unchiul Norfolk, îngenuncheat lângă cadavru pentru o rugăciune scurtă, se opinteşte să se ridice în picioare.

— Nu, nu, nu, bâiguie el. Nu o femeie borţoasă. Nu poate guverna. Anne nu poate guverna. Eu, eu, eu.

Gregory îşi face loc prin mulţime. A avut prezenţa de spirit să-l aducă pe Fitzwilliam, şeful Trezoreriei.

— Prinţesa Mary, îi spune Cromwell acestuia. Cum facem s-o aducem? Trebuie să fie aici. Sau ţara e terminată.

Fitzwilliam este unul dintre vechii prieteni ai lui Henric, un om de vârsta lui; prea înzestrat de la natură, slavă Domnului, ca să intre în panică sau să se piardă cu firea.

— Cei care o ţin sunt din neamul Boleyn, îi spune. Nu ştiu dacă o să-i dea drumul.

„Da, şi ce prost am fost că nu m-am amestecat printre ei, nu i-am linguşit şi nu i-am mituit în avans pentru o ocazie ca asta”, se mustră Cromwell. „Am spus că voi trimite inelul meu ca s-o lase pe Caterina să plece, dar pentru prinţesă nu am prevăzut nimic. Dacă rămâne în mâinile familiei Boleyn, Mary e ca şi moartă. Dacă ajunge în mâinile papistaşilor, o vor face regină, iar atunci eu sunt mort. O să fie război civil.”

Curtenii năvălesc acum în cort, toţi inventează poveşti despre cum a murit Henric, exclamă, neagă, jelesc. În tot acel vacarm, Cromwell îl apucă pe Fitz de braţ:

— Dacă vestea ajunge în nord înaintea noastră, n-o s-o mai vedem niciodată pe Mary în viaţă.

Paznicii ei n-o vor spânzura de scară, n-o vor înjunghia, dar vor avea grijă să aibă un accident, să-şi frângă gâtul pe drum. Şi dacă pruncul nenăscut al lui Anne este fată,

Elisabeta va fi regină, întrucât nu avem pe nimeni altcineva.

— Stai puţin, lasă-mă să mă gândesc, spune Fitzwilliam. Unde-i Richmond?

Mongrelul regelui, care are acum şaisprezece ani. Este preţios, trebuie să avem grijă de el, să fie în siguranţă. Richmond este ginerele lui Norfolk. Norfolk trebuie să ştie unde este, Norfolk este cel mai bine plasat ca să pună mâna pe el, ca să negocieze în numele lui sau să-l facă dispărut. Dar el, Cromwell, nu se teme de un tânăr mongrel; pe deasupra, tânărul îl simpatizează, deoarece l-a tratat mereu cu mare consideraţie.

Norfolk se agită acum bâzâind dintr-o parte în alta, ca o viespe înnebunită, şi, ca şi când ar fi o viespe, oamenii se dau la o parte din calea lui, apoi revin la locurile lor. Ducele se repede bâzâind şi spre el; el, Cromwell, îl expediază fără prea multe vorbe. Se uită în jos, la Henric. I se pare că a văzut – dar poate fi numai o închipuire – că a văzut cum i se zbate pleoapa. Este suficient. Se apleacă deasupra lui ca o statuie de pe mormânt; un paznic uriaş, mut, urât. Aşteaptă; apoi vede zbaterea din nou, crede că o vede. Inima îi tresare. Pune mâna pe pieptul regelui, îl apasă ca un negustor care încheie un târg. Rosteşte calm:

— Regele respiră.

Se aude un zgomot nemaipomenit. Este ceva între un geamăt şi urale, un ţipăt de panică, un strigăt către Dumnezeu, o ripostă dată diavolului. Sub jachetă, sub căptuşeala din păr de cal se simte o vibraţie, o tresărire de viaţă; mâna lui apăsată greu pe pieptul regal simte că acesta este Lazăr care se ridică din morţi. Este ca şi când

mâna lui, magnetizată, ar aduce viaţa înapoi în prinţul său. Respiraţia regelui, deşi slabă, pare regulată. El, Cromwell, a văzut viitorul: a văzut Anglia fără Henric; strigă din toţi rărunchii:

— Trăiască regele!

În clipa următoare începe să dea ordine:

— Chemaţi medicul! Aduceţi-l pe Butts. Aduceţi pe oricine se pricepe. Dacă moare din nou, nu vor fi învinovăţiţi. Au cuvântul meu. Chemaţi-l pe Richard Cromwell, nepotul meu. Aduceţi un scaun pentru lordul Norfolk, a avut un şoc.

E tentat să adauge: „Aruncaţi o găleată cu apă peste blândul Norris”, ale cărui rugăciuni – are timp să observe – au un marcat caracter papistăşesc.

Cortul este acum atât de aglomerat, încât are impresia că e purtat pe capetele oamenilor. Mai aruncă o ultimă privire spre Henric, înainte ca acesta să dispară sub mâinile doctorilor şi ale preoţilor. Aude o respiraţie lungă, hârâitoare; dar s-a mai auzit aşa ceva şi din cadavre.

— Respiră, strigă Norfolk. Lăsaţi-l pe rege să respire!

Ca şi când i-ar fi dat ascultare, omul căzut inspiră adânc, trage în piept aerul cu zgomot. Apoi înjură. Şi apoi încearcă să se aşeze în capul oaselor. Şi s-a terminat.

Dar nu de tot; nu înainte ca Cromwell să observe expresia de pe chipurile bărbaţilor din familia Boleyn. Aceştia sunt buimăciţi, amorţiţi. Feţele lor sunt ciupite de gerul năprasnic. Momentul lor măreţ a trecut, şi ei nici măcar nu

şi-au dat seama că sosise. Cum de-au ajuns cu toţii aici atât de repede? De unde au venit? îl întreabă pe Fitz. Abia acum îşi dă seama că se întunecă. Ceea ce i se păruse că sunt două minute au fost de fapt două ore. Două ore de când Rafe s-a oprit în uşă şi el a scăpat pana pe hârtie.

Îi spune lui Fitzwilliam:

— Fireşte, nu s-a întâmplat nimic. Sau dacă s-a întâmplat, a fost un incident lipsit de importanţă.

Pentru Chapuys şi ceilalţi ambasadori va rămâne la versiunea lui originală: regele a căzut, s-a lovit la cap şi şi-a pierdut cunoştinţa timp de zece minute. „Nu, nu ne-am gândit nici o clipă că regele a murit. Iar acum se simte perfect.”

— Din felul cum povestesc eu, îi spune lui Fitzwilliam, ai crede că lovitura la cap l-a făcut să se simtă mai bine. Că s-a dus acolo ca s-o primească. Că fiecare monarh are nevoie de o lovitură în cap din când în când.

Fitzwilliam este amuzat.

— E greu să-ţi explici ce gândeşte un om într-un asemenea moment. Mi-a trecut prin minte că ar trebui să trimitem după lordul cancelar, dar nu ştiu ce credeam că ar putea să facă.

— Eu mă gândeam, mărturiseşte Cromwell, că cineva ar trebui să-l cheme pe arhiepiscopul de Canterbury. Credeam că un rege nu poate să moară fără să fie supravegheat de el. Imaginează-ţi cum ar fi fost să încercăm să-l facem pe Cranmer să traverseze Tamisa. Ne-ar fi pus să ascultăm mai întâi o lectură din Evanghelie.

Ce spune Cartea Neagră? Nimic pentru o astfel de împrejurare. Nimeni nu a elaborat un plan pentru ceea ce trebuie să se facă între momentul când regele este doborât şi momentul următor, între secunda când este călare şi aleargă cu lancea înclinată şi secunda următoare, când este strivit la pământ. Nimeni nu îndrăzneşte. Nimeni nu îndrăzneşte nici măcar să se gândească la aşa ceva. Unde lipseşte protocolul este război pe viaţă şi pe moarte. Îşi aminteşte că Fitzwilliam stătea lângă el. Gregory era în mulţime; Rafe a venit repede, urmat de Richard, nepotul lui. Parcă Richard a fost cel care l-a ajutat pe rege să se ridice în capul oaselor, în timp ce doctorii strigau: „Nu, nu, culcaţi-l!” Henric se agăţase cu mâinile de piept, ca şi când ar fi vrut să-şi stoarcă propria inimă. Se lupta să se ridice, scotea sunete nearticulate care sunau ca nişte cuvinte, dar nu erau cuvinte, de parcă Sfântul Duh s-ar fi pogorât asupra lui şi ar fi vorbit în alte limbi. Prin minte îi străfulgerase un gând dătător de spaimă: „Dacă nu-şi mai revine niciodată în simţiri? Ce spune Cartea Neagră pentru cazul în care regele îşi pierde minţile?” Îşi aminteşte urletele calului căzut al lui Henric, care se lupta să se ridice în picioare; dar cu siguranţă nu asta auzise, cu siguranţă că îl uciseseră.

Atunci înseamnă că urla chiar Henric. În noaptea aceea, regele îşi smulge bandajul de pe cap. Vânătaia, umflătura – acesta este verdictul Domnului pentru acea zi. Este hotărât să se arate la curte, ca să pună capăt zvonurilor că ar fi schilodit sau mort. Anne se apropie de el, sprijinită de tatăl ei.

— Monseigneur.

Contele chiar o sprijină, nu se preface. Este albă la faţă şi fragilă; acum sarcina se vede.

— Stăpâne, spune Anne, te rog, toată Anglia te roagă să nu mai lupţi niciodată.

Regele îi face semn să înainteze. Îi face semn până când faţa ei este aproape de a lui. Henric rosteşte apăsat, cu o voce scăzută:

— De ce să nu mă scopeşti, dacă tot ai început cu asta? Asta ţi-ar conveni, nu-i aşa, doamnă?

Feţele se ridică şocate. Familia Boleyn are prezenţa de spirit s-o tragă înapoi pe Anne, s-o tragă şi s-o ducă de acolo, doamna Shelton şi Jane Rochford fâlfâie din mâneci şi ţâţâie din buze, tot clanul Howard-Boleyn se închide în jurul ei. Jane Seymour e singura dintre doamne care nu se clinteşte. Stă nemişcată şi se uită la Henric, iar ochii regelui zboară direct spre ea, în jurul ei se deschide un spaţiu şi pentru o clipă stă într-un cerc gol, ca o dansatoare rămasă în urmă când tot rândul se mişcă înainte.

Mai târziu Cromwell se află împreună cu Henric în dormitorul acestuia. Prăbuşit în fotoliul lui de catifea, regele spune:

— Pe când eram copil, mă plimbam împreună cu tata prin galeria Richmond într-o noapte de vară pe la ora unsprezece, mă ţinea de braţ şi eram cufundaţi în discuţie, sau el era; şi dintr-odată ceva mare s-a prăbuşit şi s-a despicat, întreaga clădire a scos un geamăt profund şi pardoseala a fugit de sub picioarele noastre. O să-mi amintesc toată viaţa cum stăteam pe margine şi lumea dispăruse de sub noi. Dar preţ de o clipă nu am ştiut ce auzisem, dacă se despicaseră grinzile sau oasele noastre. Din mila Domnului, am rămas amândoi pe teren solid, deşi

eu mă văzusem căzând în gol tot mai jos, prin pardoseală, până m-am izbit de pământ, iar acesta mirosea a jilav ca o criptă. Ei bine... când am căzut astăzi, am simţit la fel. Am auzit voci. Foarte îndepărtate. Nu distingeam cuvintele. Am simţit cum sunt purtat prin aer. Nu l-am văzut pe Dumnezeu. Nici îngerii.

— Sper că nu aţi suferit o dezamăgire prea cruntă când v-aţi trezit şi l-aţi văzut numai pe Thomas Cromwell.

— Nu ai fost nicicând mai bine-venit, îl asigură Henric. Propria dumitale mamă, în ziua când te-a născut, nu a fost mai bucuroasă să te vadă decât am fost eu astăzi.

Slujitorii merg cu paşi neauziţi în timp ce-şi duc la îndeplinire sarcinile obişnuite; unul stropeşte cearşafurile regelui cu apă sfinţită.

— Uşurel! îl ceartă Henric. Vrei să răcesc? Dacă le uzi leoarcă, efectul nu este mai puternic decât atunci când le stropeşti doar cu o picătură. Apoi se întoarce şi spune pe un ton scăzut: Fărâmă, ştii că asta nu s-a întâmplat, nu-i aşa?

Cromwell încuviinţează. Indiferent ce consemnări s-au făcut deja, vor fi şterse. După aceea se va şti numai că la data cutare, calul regelui s-a împiedicat. Dar mâna Domnului l-a cules de la pământ şi l-a aşezat din nou râzând pe tron. Un alt punct de notat în Cartea Numită Henric: îl dobori la pământ, şi el sare înapoi în picioare.

Dar regina are dreptate. I-ai văzut pe luptătorii de pe vremea bătrânului rege cum şchiopătează prin curte, i-ai văzut pe supravieţuitorii atâtor turniruri moţăind şi tresărind; bărbaţi care au primit prea multe lovituri în cap,

oameni care merg strâmbi, îndoiţi ca o cărămidă de colţ. Şi toată iscusinţa ta nu mai valorează nimic când vine ziua răfuielii. Calul poate da greş. Băieţii pot da greş. Curajul te poate părăsi.

În seara aceea i se destăinuie lui Richard Cromwell:

— A fost un moment prost pentru mine. Câţi oameni pot să spună aşa cum trebuie să spun eu: „Sunt omul al cărui singur prieten este regele Angliei”? Ai crede că am tot. Dar dacă mi-l iei pe Henric, nu mai am nimic.

Richard înţelege acest adevăr trist.

— Da, murmură.

Ce altceva ar putea spune?

Cromwell dă glas aceluiaşi gând, într-o formă modificată cu grijă, în faţa lui Fitzwilliam. Fitzwilliam se uită la el: meditativ, nu fără compasiune.

— Nu ştiu, Fărâmă. Nu eşti lipsit de sprijin, ştii asta!

— Iartă-mă, dar în ce fel se manifestă acest sprijin?

— Vreau să spun că te vei bucura de sprijin, dacă vei avea nevoie de el împotriva familiei Boleyn.

— De ce aş avea? Regina şi cu mine suntem prieteni la toartă.

— Nu asta i-ai spus lui Chapuys.

Înclină capul. Interesanţi oamenii aceştia care stau de vorbă cu Chapuys; este interesant şi ce anume alege

ambasadorul să transmită mai departe, dintr-o tabără în alta.

— I-ai auzit? întreabă Fitz pe un ton dezgustat. În afara cortului, atunci când credeam că regele s-a dus murit? Strigau: „Boleyn, Boleyn!” Îşi strigau propriul nume. Ca nişte cuci.

Aşteaptă. Fireşte că i-a auzit; dar care-i adevărata întrebare? Fitz este aproape de rege. A crescut la curte împreună cu Henric, dar nu este nobil, deşi familia lui e de neam bun. A fost la război. Are o săgeată de arbaletă în el. A fost trimis în străinătate cu însărcinări diplomatice, cunoaşte Franţa, cunoaşte oraşul Calais, enclava engleză de acolo şi politica ei. Face parte dintr-o companie selectă, e cavaler al Ordinului Jartierei. Ştie să compună scrisori nici prea abrupte, nici prea pe ocolite, nici încărcate de linguşeli, nici lipsite de respect. Cardinalul îl plăcea, este afabil cu Thomas Cromwell când iau masa zilnic în camera gărzilor. Este întotdeauna afabil: iar acum chiar şi mai mult?

— Ce s-ar fi întâmplat, Fărâmă, dacă regele nu şi-ar fi revenit în simţiri? N-am să-l uit pe Howard cum striga piţigăiat: „Eu, eu, eu!”

— Nu e un spectacol care să ni se şteargă prea curând din minte. Cât despre... Şovăie, apoi spune: Ei bine, în cel mai rău caz trupul regelui ar fi murit, dar corpul politic ar fi continuat să existe. S-ar fi putut convoca un consiliu de guvernare, alcătuit din jurişti şi dintre consilierii principali care sunt acum...

— ... printre care şi dumneata...

— Eu, desigur. „Eu în mai multe calităţi”, îşi spune. „Cine se bucură de mai multă încredere, cine este mai apropiat, dacă nu tocmai secretarul regelui, care este şi şeful Cancelariei?” Dacă Parlamentul ar fi fost de acord, am fi putut alcătui un organism care să asigure regenţa până naşte regina şi, poate, cu permisiunea ei, cât timp copilul este minor...

— Dar ştii că Anne n-ar permite aşa ceva, îi atrage atenţia Fitz.

— Nu, ar insista să domnească singură. Deşi ar trebui să se lupte cu unchiul Norfolk. Între ei doi, nu ştiu pe cine aş sprijini. Cred că pe doamnă.

— Dumnezeu să ajute ţara aceasta şi pe toţi oamenii din ea, suspină Fitzwilliam. Dintre cei doi, eu l-aş prefera pe Thomas Howard. Cel puţin, dacă se întâmplă ceva, putem să-l chemăm afară şi să ne luăm la trântă. Dacă doamna este regentă, Boleynii o să ne calce în picioare. O să fim preşul lor. Anne o să pună să fim însemnaţi cu fierul roşu, cu literele AB. Dar asta va face oricum, adaugă frecându-şi bărbia. Dacă îi dă lui Harry un băiat.

Cromwell e conştient de privirea întrebătoare a prietenului său.

— Că veni vorba de băieţi, ţi-am mulţumit aşa cum se cuvine? Să-mi spui dacă pot să fac ceva pentru dumneata. Gregory a înflorit sub îndrumarea dumitale.

— Plăcerea este de partea mea. Trimite-l cât de curând înapoi la mine.

„Am să-l trimit”, îşi spune el, „împreună cu concesiunea pentru o mănăstire sau două, când vor fi aprobate noile mele legi.” Pe biroul lui este un teanc de documente pentru noua sesiune a Parlamentului. Doreşte ca Gregory să aibă un loc alături de el în Camera Comunelor înainte să treacă prea mulţi ani. Un mandat în Parlament este un exerciţiu de stăpânire a frustrărilor, o lecţie de răbdare, indiferent cum vrei s-o iei. Înseamnă război, pace, certuri, dispute, falsitate, dreptate, echitate, oprimare, trădare, asasinate şi construirea şi perpetuarea binelui comun. Apoi trebuie să te descurci la fel de bine ca predecesorii tăi – adică la fel de bine cum ar fi putut să se descurce – şi să porneşti de unde au început ei.

După accidentul regelui, totul este la fel, totuşi nimic nu mai este la fel. A rămas în tabăra opusă familiei Boleyn, sprijinitorilor lui Mary, ducilor de Norfolk şi de Suffolk şi episcopului absent de Winchester; ca să nu-i mai menţionăm pe regele Franţei, pe împărat şi pe episcopul Romei, cunoscut altfel şi drept Papa. Dar competiţia – orice competiţie – este mai strânsă acum.

În ziua înmormântării Caterinei constată că este deprimat. Cât de strâns ne îmbrăţişăm duşmanii! Sunt oamenii din preajma noastră, alter egourile noastre! La şapte ani, ea şedea pe o pernă de mătase în Alhambra şi lucra la prima ei broderie, pe când el curăţa legume în bucătăria de la Palatul Lambeth, sub privirile unchiului său John. I-a luat apărarea de multe ori în Consiliu, ca şi când ar fi fost unul dintre avocaţii ei. „Domnilor, susţineţi acest lucru”, spunea, „dar prinţesa văduvă va afirma…” Şi: „Caterina vă va respinge totuşi argumentul”.

Nu pentru că i-ar îmbrăţişa cauza, ci pentru că astfel economiseşte timp; ca adversar, îi înţelege preocupările, îi

judecă stratagemele, ajunge în toate punctele înaintea ei. Aceasta e de multă vreme o enigmă pentru Charles Brandon, care întreabă adesea: „De partea cui e omul acesta?”

La Roma însă, cazul fostei regine îşi urmează cursul. Din momentul în care avocaţii Vaticanului au deschis un dosar, nu se mai opresc nici măcar dacă una dintre părţi încetează din viaţă. Poate că după ce vom fi morţi cu toţii, scheletul unui secretar va începe să zăngănească dintr-o oubliette[21] a Vaticanului ca să se consulte cu alte schelete, colegii lui, cu privire la un punct din legea canonică. Vor clănţăni din dinţi unul la altul; ochii lor absenţi se vor răsuci în orbite ca să vadă că pergamentele pe care şi-au consemnat ei sârguincios observaţiile s-au transformat în firicele de praf plutind în lumină. Cine i-a luat fecioria Caterinei, primul soţ, sau al doilea? Nu vom şti în veci.

Îi spune lui Rafe:

— Cine poate înţelege vieţile femeilor?

— Sau morţile lor, mormăie Rafe.

Cromwell ridică surprins privirea:

— Nu dumneata! Nu crezi că a fost otrăvită, nu-i aşa?

— Aşa se vorbeşte, spune grav Rafe. Că i s-a pus otravă într-o bere tare galeză. O băutură căreia se pare că i-a dat de gust în ultimele câteva luni.

[21] Celulă de închisoare fără ferestre în care condangatul era lăsat să moară de foame şi de sete (n.tr.).

Secretarul regelui pufneşte ca să-şi înăbuşe râsul. Prinţesa văduvă bând bere tare galeză!

— Dintr-o halbă de piele, adaugă Rafe. Imaginează-ţi-o pe Caterina trântind-o jos pe masă şi zbierând: „Umple-o!”

Aude paşi care se apropie în goană. Acum ce mai este? După o bătaie în uşă apare băiatul galez, abia suflând.

— Stăpâne, trebuie să mergeţi de îndată la rege. Oamenii lui Fitzwilliam au venit să vă ia. Cred că a murit cineva.

— Încă unul? oftează exasperat Cromwell. Înhaţă teancul de hârtii, le aruncă într-un sertar, răsuceşte cheia şi i-o dă lui Rafe, deoarece a hotărât să nu mai lase nimic secret la vedere, nici o picătură de cerneală proaspătă la aer. Pe cine mai trebuie să ridic de astă dată?

Ştiţi cum e când o căruţă se răstoarnă în mijlocul străzii? Toţi cei din preajmă au fost martori. Au văzut clar cum piciorul unui om a fost retezat. Au văzut o femeie care şi-a dat duhul. Au văzut cum a fost prădată încărcătura, hoţii furau din partea din spate a căruţei, cea din faţă fiind zdrobită. Au auzit cum un bărbat îşi urla ultima spovedanie, în timp ce altul îşi şoptea dorinţele de pe urmă. Dacă toţi oamenii care pretind că au fost acolo chiar ar fi fost acolo, atunci mocirlele din Londra s-ar fi uscat pe loc, închisorile s-ar fi golit de puşcăriaşi, paturile s-ar fi golit de târfe şi toţi avocaţii ar fi stat pe umerii măcelarilor ca să vadă mai bine.

Mai târziu, în aceeaşi zi, 29 ianuarie, Cromwell va porni la drum spre Greenwich, şocat, nedumerit de vestea pe care o aduseseră oamenii lui Fitzwilliam. Oamenii îi vor spune:

— Eram aici, eram aici când Anne s-a întrerupt din vorbire, a pus deoparte cartea, lucrul de mână, lăuta, am fost aici când a izbucnit bucuria pe chipul ei la gândul că, în sfârşit, Caterina a fost coborâtă în mormânt. Am văzut cum s-a schimbat la faţă. Am văzut cum doamnele de companie s-au apropiat de ea. Am văzut cum au dus-o în camera ei şi au zăvorât uşa, am văzut urma de sânge pe care a lăsat-o în urmă.

Nu trebuie să credem asta. Nici o urmă de sânge. Au văzut-o poate în închipuirea lor. Dar nimeni nu părea în stare să-i povestească, deşi au văzut incidentul de aproape. Se concentraseră pe dâra de sânge şi lăsaseră la o parte faptele. Va dura o zi întreagă până când vestea cea proastă va răzbate afară din dormitorul reginei. Uneori femeile sângerează, dar copilul se ţine bine şi continuă să crească. Nu şi de astă dată. Caterina este de prea puţin timp în mormânt ca să stea liniştită. A întins mâna şi l-a eliberat pe copilul lui Anne, care a venit pe lume înainte de vreme, nu mai mare decât un şobolan.

Seara, în faţa apartamentului reginei, pitica şade pe vine, se leagănă şi geme. Se preface că este în durerile facerii, cineva spune: „Nu mai e nevoie”.

— Nu puteţi s-o luaţi de aici? le întreabă pe doamne.

— Era băiat, domnule secretar, îl înştiinţează Jane Rochford. L-a purtat mai puţin de trei luni, după cât ne dăm seama.

Aşadar, începutul lui octombrie. Curtea era încă prin ţară.

— Trebuie să fie o însemnare pe itinerariu, murmură Lady Rochford. Unde era atunci?

— Ce contează?

— Credeam că o să vrei să ştii. O, ştiu că planurile se schimbau, uneori chiar într-o clipă. Uneori era cu regele, alteori nu, uneori era Norris cu ea, alteori alţi gentlemeni. Dar ai dreptate, domnule secretar. Nu are importanţă. Doctorii n-au cum să-şi dea seama când a fost conceput copilul. Nu putem şti cine era aici şi cine era acolo.

— Poate că trebuie să lăsăm lucrurile în pace, spune el.

— Aşa. Acum, dacă a mai pierdut o şansă, sărmana doamnă... ce-o să se întâmple?

Pitica se ridică în picioare. Se uită la el, îi susţine privirea şi îşi ridică fustele. Cromwell nu întoarce capul suficient de repede. S-a bărbierit, sau a bărbierit-o cineva, şi părţile ei intime sunt dezgolite, ca ale unei femei bătrâne sau ale unui copil mic.

Mai târziu, Jane Rochford se prezintă în faţa regelui ţinând-o pe Mary Shelton de mână.

— Copilul părea băiat, spune şovăielnic, şi avea cam cincisprezece săptămâni.

— Cum adică „părea”? se răsteşte regele. Nu era limpede? Pleacă de-aici, femeie, n-ai născut niciodată, ce ştii tu? Ar fi trebuit să fie nişte matroane la patul ei, ce căutai dumneata acolo? Voi, ăştia din neamul Boleyn, nu le-aţi lăsa nici picaţi cu ceară locul unora care pot într-adevăr să fie de folos. Trebuie să vă adunaţi aici grămadă de fiecare dată când ne loveşte un dezastru?

Vocea lui Lady Rochford tremură, dar îşi susţine părerea:

— Maiestatea Voastră poate să-i întrebe pe doctori.

— I-am întrebat.

— Nu fac decât să repet cuvintele lor.

Mary Shelton izbucneşte în lacrimi. Henric se uită la ea şi spune spăsit:

— Doamnă Shelton, iartă-mă. Iubito, n-am vrut să te fac să plângi.

Henric are dureri. Doctorii i-au bandajat piciorul, piciorul la care s-a rănit în timpul unui turnir cu peste zece ani în urmă; e predispus la ulceraţii, şi se pare că recenta căzătură i-a deschis un canal în carne. Toată bravada lui s-a dus; e ca în zilele când visa la fratele lui, Arthur, zilele când era fugărit de morţii în zdrenţe. „E al doilea copil pe care-l pierde Anne”, îşi spune în noaptea aceea, rămas de unul singur; „deşi, cine ştie, poate c-au mai fost şi alţii, femeile ascund lucrurile astea până când pântecele începe să se vadă, nu ştim câţi moştenitori de-ai mei au mai sângerat aşa. Ce doreşte acum Dumnezeu de la mine? Ce să fac ca să-i fiu pe plac? Văd că nu vrea să-mi dea un băiat.”

El, Cromwell, stă mai în spate în timp ce Thomas Cranmer, palid şi calm, se ocupă de suferinţa regelui.

— Îl înţelegem foarte greşit pe Creatorul nostru, spune episcopul, dacă dăm vina pe El pentru orice accident ca o căzătură.

— Credeam că are grijă de fiecare vrabie care cade, îi replică suveranul, îmbufnat ca un copil. Atunci de ce nu are grijă şi de Anglia?

Cranmer o să-i ofere un motiv. Nu prea mai ascultă. Se gândeşte la femeile din jurul lui Anne. Înţelepte ca nişte şerpi, blânde ca nişte turturele. Se ţese deja o poveste despre evenimentele de astăzi. Nu e de vină Anne Boleyn pentru această nenorocire. De vină este unchiul ei, Thomas Howard, ducele de Norfolk, nu încape îndoială. Când regele a căzut, el a dat buzna peste regină zbierând că Henric a murit şi i-a provocat un asemenea şoc, încât inima nenăscută s-a oprit.

Şi mai departe: este vina lui Henric. Este din cauza felului în care s-a purtat, tot dându-i târcoale fiicei bătrânului Seymour; îi lăsa scrisori pe locul ei din capelă şi-i trimitea dulciuri de la masa lui. Când regina a înţeles că se iubesc, a fost şocată. Suferinţa i-a făcut făcuse măruntaiele să se răzvrătească şi să respingă pruncul plăpând.

— Ca să fie clar, rosteşte aspru Henric, care stă la picioarele patului doamnei în timp ce ascultă această versiune a evenimentelor. Dacă este de vină vreo femeie, atunci este cea la care mă uit acum. Am să vorbesc cu dumneata când vei fi mai întremată. Iar acum rămâi cu bine, căci mă duc la Whitehall să mă pregătesc pentru Parlament, iar dumneata ai face mai bine să stai în pat până îţi revii... Ceea ce mă îndoiesc că eu voi mai reuşi vreodată.

Anne strigă în urma lui – sau aşa povesteşte Lady Rochford:

— Stai, stai, domnul meu, am să-ţi dau curând alt copil, cu atât mai repede acum, când Caterina a murit...

— Nu văd cum aceasta ar putea grăbi lucrurile.

Henric pleacă şchiopătând spre camera lui. Domnii din serviciul privat se mişcă cu grijă în jurul său, de parcă ar fi făcut din sticlă, şi fac pregătirile de plecare. Henric se căieşte acum pentru cuvintele rostite în pripă, deoarece, dacă regina rămâne aici, toate femeile vor trebui să rămână cu ea, aşa că nu va putea să-şi bucure ochii cu feţişoara de iepuraş a lui Jane. Îi vine apoi alt gând, transmis poate de Anne într-un bileţel: acest fetus pierdut, conceput în timp ce Caterina era în viaţă, este inferior faţă de zămislirea care va urma, la o dată necunoscută, dar curând. Deoarece, chiar dacă pruncul ar fi trăit şi ar fi crescut mare, ar fi fost unii care s-ar fi îndoit totuşi de drepturile lui; pe când acum Henric e văduv, şi nimeni în toată creştinătatea nu mai poate afirma că Anne ar fi căsătorită ilegal. Prin urmare, copilul lor va fi moştenitor al tronului Angliei.

— Ce părere aveţi despre raţionamentul acesta? îi întreabă. Cu piciorul strâns bandajat, se lasă să cadă într-un fotoliu. Nu, nu discutaţi între voi, doresc un răspuns de la fiecare în parte, de la un Thomas şi de la celălalt. Se strâmbă, deşi dorise să zâmbească. Ştii ce confuzie aţi creat printre francezi? Au hotărât că sunteţi una şi aceeaşi persoană, iar în depeşele lor vă numesc Dr. Chramuel.

Fac un schimb de priviri, el şi Cranmer; măcelarul de porci şi îngerul. Dar regele nu aşteaptă sfatul lor, comun sau individual; vorbeşte ca un om care şi-a înfipt un pumnal în corp ca să vadă cât de tare îl doare.

— Dacă un rege nu poate avea un fiu, dacă nu poate face asta, nu contează ce altceva poate să facă. Victoriile, prada de război, legile pe care le dă, curtea splendidă pe care o are, toate acestea nu sunt nimic.

Este adevărat. Să menţină stabilitatea ţării: acesta este pactul pe care un rege îl încheie cu poporul lui. Dacă nu poate avea el însuşi un moştenitor, trebuie să-şi numească urmaşul la tron înainte ca ţara să cadă pradă îndoielilor, derutei, vrajbei şi conspiraţiilor. Şi pe cine poate să numească Henric, ca să nu se facă de râs?

— Când mă gândesc ce am făcut pentru actuala regină, cum am ridicat-o de la rangul de fiică de nobil... Acum nu înţeleg de ce am făcut-o. Se uită la ei ca şi când ar întreba: „Dumneata ştii, Dr. Chramuel?” Mi se pare, urmează regele cumpănindu-şi vorbele, că cineva m-a împins cu rea-voinţă în această căsnicie.

El, Cromwell, priveşte la cealaltă jumătate a sa ca într-o oglindă; Cranmer pare la pământ.

— Cum aşa, cu rea-voinţă? întreabă episcopul.

— Sunt sigur că mintea mea nu era clară atunci. Nu aşa cum este acum.

— Dar, sire, îngaimă Cranmer. Maiestate! Înălţimea Voastră, mintea voastră nu poate fi clară. Aţi suferit o mare pierdere.

„Două, de fapt”, îşi spune. „Astăzi fiul vostru s-a născut mort, iar prima voastră soţie a fost îngropată. Nu e de mirare că tremuraţi.”

— Mi se pare că am fost sedus, stăruie Henric, adică mi s-au făcut farmece, poate am fost descântat. Femeile fac lucruri dintr-astea. Iar dacă a fost aşa, atunci căsătoria ar fi nulă, nu-i aşa?

Cranmer întinde mâinile în faţă ca un om care doreşte să trimită un val înapoi. Vede cum regina lui dispare în aer; regina lui care a făcut aşa de mult pentru religia adevărată.

— Sire, sire... Maiestate...

— O, linişte! i-o retează Henric. Cromwell, pe când erai soldat ai auzit de vreun leac care ar putea să-mi vindece piciorul? M-am lovit din nou acum, şi doctorii zic că trebuie să-mi scoată umorile rele. Se tem că putreziciunea a ajuns până la os. Dar să nu spui nimănui. Nu vreau să se răspândească vestea. Trimite un paj să-l caute pe Thomas Vicary! Cred că trebuie să-mi ia sânge. Am nevoie de o uşurare. Vă spun noapte bună. Şi adaugă aproape şoptit: Căci presupun că până şi această zi trebuie să se încheie.

Dr. Chramuel iese. În anticameră, unul din ei se întoarce către celălalt.

— Mâine va fi altfel, spune arhiepiscopul.

— Da, omul la durere spune orice.

— Nu ar trebui să dăm atenţie.

— Nu.

Sunt ca doi oameni care păşesc pe o pojghiţă subţire de gheaţă; se sprijină unul de altul, fac paşi timizi, mici. Ca şi

când asta ar servi la ceva, când gheaţa începe să plesnească prin toate părţile.

— Durerea din cauza copilului îl copleşeşte, murmură Cranmer nesigur. A aşteptat-o atâta timp pe Anne ca s-o alunge aşa de repede? Curând vor fi prieteni perfecţi.

— Şi apoi, spune Cromwell, nu este omul care să admită că a greşit. Poate avea anumite îndoieli în legătură cu căsătoria sa. Dar Dumnezeu să-l ferească pe cel care ar îndrăzni să le dea glas.

— Cade în sarcina noastră să liniştim aceste îndoieli.

— I-ar plăcea să fie prieten cu împăratul. Acum, când Caterina nu mai este aici ca să provoace resentimente între ei. Şi trebuie să recunoaştem că actuala regină este...

Cromwell şovăie dacă să spună „inutilă”, şovăie dacă să spună „un obstacol în calea păcii”.

— Îi stă în cale, rosteşte Cranmer brutal. Dar nu o va sacrifica. În mod sigur, nu. Nu ca să-i facă pe plac împăratului Carol sau oricărui alt om. N-au nici un motiv să spere. Roma n-are nici un motiv să spere. N-o să redevină niciodată supus al Papei.

— Nu. Putem avea încredere că bunul nostru stăpân va menţine biserica independentă de Roma.

Arhiepiscopul aude cuvintele pe care Cromwell le-a lăsat nerostite; regele nu are nevoie de ajutorul lui Anne ca să facă acest lucru.

Însă Cromwell spune altceva: este greu să ne amintim cum era regele înainte de Anne; este greu să ni-l imaginăm fără

ea. Pluteşte în jurul lui. Citeşte peste umărul lui. Pătrunde în visurile lui. Nici chiar când stă culcată alături de el, nu consideră că este suficient de aproape.

— Îţi spun eu ce vom face. Îl strânge pe Cranmer de braţ. Hai să dăm o masă şi să-l invităm pe ducele de Norfolk.

Cranmer se dă înapoi.

— Norfolk? De ce?

— Pentru reconciliere, spune el vioi. Mi-e teamă că în ziua accidentului regelui i-am ignorat pretenţiile. În cort. Când a intrat în fugă. Pretenţii bine întemeiate, adaugă reverenţios. Căci este pairul cu rangul cel mai înalt, nu-i aşa? Îmi pare rău pentru el din toată inima.

— Ce-ai făcut, Cromwell? îl întreabă arhiepiscopul palid la faţă. Ce-ai făcut în cort? L-ai împins brutal, aşa cum am auzit că ai făcut recent cu ducele de Suffolk?

— Cum, cu Brandon? L-am dat numai la o parte.

— Nu era dispus să fie dat la o parte.

— A fost spre binele lui. Dacă l-aş fi lăsat acolo, la căpătâiul regelui, Charles ar fi ajuns în Turn cu trăncănelile lui. Pentru că o ponegrea pe regină, înţelegi. „Şi orice ponegrire, orice îndoială, trebuie să vină de la Henric, să iasă chiar din gura lui şi nu din gura mea sau a altcuiva”, se gândeşte. Te rog, te rog, stăruie el, hai să dăm o masă. Trebuie s-o organizezi la Lambeth, Norfolk nu va veni la mine acasă, va crede că intenţionez să-i pun prafuri de dormit în vin şi să-l îmbarc pe o corabie ca să-l vând după aceea ca sclav. O să-i placă să vină la dumneata. Eu asigur

vânatul. Vom avea jeleuri sub forma castelelor principale ale ducelui. Pe dumneata nu te va costa nimic. Şi nu va fi nici o bătaie de cap pentru bucătarii dumitale.

Cranmer râde. În sfârşit, râde. A fost o luptă crâncenă să-l facă măcar să zâmbească.

— Cum doreşti, Thomas. Vom da o masă.

Arhiepiscopul îşi pune mâinile pe braţele lui, îl sărută pe obrazul drept şi pe cel stâng. Sărutul păcii. Nu se simte liniştit când se întoarce în camera lui, străbătând palatul neobişnuit de tăcut; nici o muzică nu răzbate din încăperile îndepărtate, poate murmurul unei rugăciuni. Încearcă să-şi imagineze copilul pierdut, omuleţul, mugurii membrelor, feţişoara bătrână şi înţeleaptă.

Puţini oameni au văzut aşa ceva. El în mod sigur, nu. Odată, în Italia, a ţinut lumânarea pentru un doctor care, într-o încăpere cu perdelele bine trase, tăia un om în bucăţele ca să vadă cum funcţionează. A fost o noapte înfricoşătoare, duhoarea de măruntaie şi de sânge îl îngreţoşa, iar artiştii care plătiseră bani grei ca să asiste încercau să-l dea la o parte cu coatele; dar a stat neclintit, pentru că asta promisese atunci când se oferise să ţină lumânarea. Aşa a ajuns să facă parte dintre puţinii aleşi, dintre iluminaţii care au văzut muşchii desprinşi de oase. Dar n-a privit niciodată în interiorul unei femei, cu atât mai puţin în cadavrul unei gravide; nici un medic nu va face acest lucru în public, nici chiar pentru bani.

Gândurile i se îndreaptă spre Caterina, de curând îmbălsămată şi înmormântată. Spiritul ei, acum liber, s-a dus să-l caute pe primul ei soţ; rătăceşte strigându-l pe

nume. Oare Arthur va fi şocat s-o vadă pe femeia bătrână şi trupeşă, în timp ce el este încă un copil slăbuţ?

Regele Arthur, binecuvântată să-i fie amintirea, n-a putut să aibă un fiu. Şi ce s-a întâmplat după Arthur? Nu ştim. Dar ştim că gloria lui a dispărut din lume.

Se gândeşte la deviza pe care şi-a ales-o Anne, pictată pe blazonul ei: „Cea mai fericită”.

O întrebase pe Lady Rochford:

— Ce mai face doamna noastră, regina?

— Şade în capul oaselor şi se jeleşte.

Voise să spună: „A pierdut mult sânge?”

Caterina nu era fără păcat, dar acum păcatele i-au fost luate de pe suflet. Sunt toate îngrămădite peste Anne; umbra care se ţine după ea, femeia învăluită în noapte. Bătrâna regină trăieşte în strălucirea prezenţei lui Dumnezeu, cu pruncii ei morţi la picioare, înfăşaţi în scutece, dar Anne locuieşte în lumea păcătoasă de dedesubt, transpirată în patul de lăuzie, în cearşafurile murdare. Dar are membrele reci şi inima împietrită.

Iată-l aşadar pe ducele de Norfolk, aşteptând să fie hrănit. Îmbrăcat în ce are el mai bun sau, cel puţin, ce este suficient de bun pentru palatul Lambeth, arată ca o bucată de funie roasă de un câine sau o bucată de cartilaj rămasă pe marginea unui tocător. Ochi strălucitori şi cruzi sub sprâncenele stufoase. Păr ca o mirişte de fier. Un trup zvelt, musculos, care miroase a cai, a piele, a atelier de armurier şi, în mod misterios, a cuptor sau poate a cenuşă

rece: praf uscat, astringent. Nu se teme de nici un om în viaţă, în afară de Henric Tudor, care poate să-i ia ducatul oricând pofteşte, dar se teme de morţi. Se spune că în toate casele lui poate fi auzit la sfârşitul zilei cum închide obloanele şi trânteşte zăvoarele, pentru ca nu cumva răposatul cardinal Wolsey să intre pe geam sau să se strecoare pe o scară. Dacă ar fi vrut să-i facă felul lui Norfolk, Wolsey ar fi zăcut în tăcere în tăblia unei mese şi ar fi respirat prin fibra lemnului; s-ar fi scurs prin gaura cheii sau ar fi coborât pe coşul şemineului, cu un foşnet blând, ca un porumbel murdar de funingine.

Când Anne Boleyn şi-a făcut intrarea în societate, fiind nepoata unei familii ilustre, ducele şi-a închipuit că necazurile lui s-au terminat. Pentru că are necazuri; cel mai de seamă nobil are rivali, oameni care-i vor răul, defăimători. Dar a crezut că, după ce Anne va încoronată, cu timpul el va deveni mâna dreaptă a regelui. Spre dezamăgirea lui, n-a fost aşa. Căsătoria nu a adus familiei Howard bogăţiile şi onorurile pe care le spera. Anne a păstrat toate răsplăţile pentru sine, iar Thomas Cromwell şi le-a luat pe ale lui. Ducele e de părere că Anne trebuie să se lase călăuzită de el, dar tânăra regină nu doreşte să fie călăuzită; ba chiar a lăsat clar să se înţeleagă că ea, şi nu ducele, este acum capul familiei. Ceea ce nu este firesc; o femeie nu poate fi capul unei familii, rolul ei este să fie supusă şi ascultătoare. Chiar dacă este regină sau o femeie bogată, tot trebuie să ştie care îi este locul, iar dacă nu ştie, să i se arate. Uneori Howard mormăie în public; nu despre Henric, despre Anne Boleyn. Şi petrece tot mai mult timp la moşiile sale, chinuind-o pe ducesa lui, care îi scrie adesea lui Thomas Cromwell ca să se plângă de felul cum o tratează. Ca şi când el, Cromwell, ar putea să-l transforme pe duce într-unul dintre cei mai mari

amanţi din lume sau cel puţin în ceva care să semene cât de cât a om rezonabil.

Dar când s-a aflat despre ultima sarcină a lui Anne, ducele a venit la curte flancat de însoţitorii lui zâmbitori, cărora li s-a adăugat curând şi fiul lui bizar. Surrey este un tânăr cu o părere foarte bună despre el însuşi, convins că este chipeş, talentat şi norocos. Dar are faţa strâmbă şi nu este deloc avantajat de tunsoarea ca un castron. Hans Holbein recunoaşte că e o provocare pentru el. Surrey este aici, la Lambeth, în seara aceasta, a renunţat la o noapte la bordel. Ochii lui rătăcesc prin încăpere; poate se gândeşte că Cranmer ţine femei goale sub tapiseriile de Arras.

— Ei bine, spune ducele frecându-şi mâinile. Când vii să-mi faci o vizită la Kenninghall, Thomas Cromwell? Avem vânat bun, pe Dumnezeul meu, avem ceva de împuşcat în toate anotimpurile anului. Şi pot să-ţi dau pe cineva să-ţi încălzească patul, o femeie obişnuită de orice soi doreşti, avem o servitoare chiar acum – ducele îşi suge buzele – doar să-i vezi ţâţele.

Degetele lui noduroase frământă aerul.

— Păi, dacă este a dumitale... murmură Cromwell. Nu vreau să te lipsesc de ea.

Ducele îi aruncă o privire lui Cranmer. „Poate că nu ar trebui să vorbim despre femei?” Dar Cranmer nu este un arhiepiscop adevărat, nu după părerea lui Norfolk. Este un mic slujbaş pe care Henric l-a găsit într-o turbărie şi care a promis să facă orice i se cere pentru o mitră şi două mese bune pe zi.

— Pentru Dumnezeu, Cranmer, arăţi bolnav, remarcă ducele cu o încântare posomorâtă. Arăţi ca şi când carnea nu s-ar putea ţine de oasele dumitale. Şi eu la fel. Priveşte aici. Se dă înapoi brusc de la masă, lovindu-l cu cotul pe un sărman tânăr care stătea cu cana de vin pregătită. Se ridică în picioare şi îşi dă la o parte pulpanele hainei, scoţând la iveală o gambă scheletică. Ce părere ai de asta?

Arată oribil, este de acord Cromwell. Oare umilirea e cea care-l mistuie pe Thomas Howard până la os? Când sunt împreună, nepoata lui îl întrerupe şi vorbeşte peste el. Râde de medaliile sfinte şi de relicvele pe care le poartă, dintre care unele sunt de mare preţ. La masă, se apleacă spre el şi spune: „Haide, unchiule, ia o firimitură din mâna mea, te topeşti văzând cu ochii”.

— Şi aşa este, oftează ducele. Nu ştiu cum faci, Cromwell. Uită-te la dumneata, numai carne pe sub haine, un căpcăun te-ar mânca prăjit.

— A, păi îmi asum acest risc, spune el zâmbind.

— Cred că iei nişte prafuri pe care le-ai adus din Italia. Ca să te păstreze zvelt. Presupun că nu vrei să ne împărtăşeşti secretul?

— Mâncaţi jeleul, Înălţimea Voastră, îi răspunde el răbdător. Dacă aud de vreun praf, vă aduc o mostră. Singurul meu secret este că dorm noaptea. Şi sunt împăcat cu Domnul meu. Şi fireşte, adaugă lăsându-se pe spătarul scaunului, nu am duşmani.

— Ceee? face ducele.

Sprâncenele i se ridică sus, spre păr. Mai ia o bucată din crenelurile jeleului lui Thurstone, roşu cu alb, piatra poroasă şi cărămida sângerie. În timp ce le plimbă prin gură îşi exprimă părerea în legătură cu mai multe subiecte, printre care şi cel al lui Wiltshire, tatăl reginei. Care ar fi trebuit s-o crească pe Anne cuviincios şi să fie mai atent la disciplină. Dar nu, era mult prea preocupat să se laude cu ea în franţuzeşte, să strige în toate zările cât de sus o să ajungă.

— Păi, a şi ajuns, intervine tânărul Surrey, nu-i aşa, tată?

— Cred că ea mă istoveşte aşa, se plânge ducele. Ştie totul despre prafuri. Se spune că ţine specialişti în otrăvuri la ea acasă. Ştiţi ce i-a făcut bătrânului episcop Fisher.

— Ce i-a făcut? întreabă tânărul Surrey.

— Pe ce lume trăieşti, băiete? Bucătarul lui Fisher a fost plătit ca să-i pună un praf în supă. Era mai, mai să-l ucidă.

— N-ar fi fost nici o pagubă. Era un trădător.

— Da, spune Norfolk, dar pe atunci trădarea lui încă nu era dovedită. Aici nu este Italia, băiete. Avem tribunale. Ei, bătrânul a scăpat, dar nu s-a mai simţit niciodată bine după aceea. Henric a pus ca bucătarul să fie fiert de viu.

— Dar nu a mărturisit niciodată, spune el; el, Cromwell. Aşadar, nu putem fi siguri că a fost mâna familiei Boleyn.

Norfolk pufneşte.

— Aveau toate motivele să-l omoare. Mary ar face bine să se ferească.

— Sunt de acord. Dar nu cred că otrava este principalul pericol pentru ea.

— Atunci care? întreabă Surrey.

— Sfaturile proaste, domnule.

— Crezi că ar asculta de dumneata, Cromwell?

Tânărul Surrey pune cuţitul jos şi începe să se lamenteze. Nobilii nu mai sunt respectaţi ca pe vremuri, când Anglia era măreaţă. Actualul rege ţine în preajma lui o ceată de oameni de joasă speţă, iar din asta nu poate ieşi nimic bun. Cranmer se foieşte şi se apleacă înainte în scaun, ca şi când ar vrea să intervină, dar Surrey îi aruncă o privire care spune: „Ştiu cine eşti, arhiepiscope”.

Cromwell îi face semn unui băiat să-i umple din nou paharul tânărului.

— Vorbirea dumitale nu este potrivită pentru cei care te ascultă.

— Şi de ce ar fi? întreabă Surrey.

— Thomas Wyatt spune că studiezi şi vrei să scrii versuri. Îmi plac poeziile, căci mi-am petrecut tinereţea printre italieni. Mi-ar plăcea să citesc şi eu câteva dintre ele.

— Nu mă îndoiesc că ţi-ar plăcea, îi replică Surrey, dar le ţin pentru prietenii mei.

Când ajunge acasă, fiul lui iese să-l salute.

— Ai auzit ce face regina? S-a ridicat din patul de lăuză şi se spun lucruri incredibile despre ea. Se spune că a fost

văzută cum prăjeşte alune la focul din camera ei şi le aruncă într-o tigaie de alamă ca să facă dulciuri otrăvite pentru Lady Mary.

— Cred că altcineva ţine tigaia de alamă, spune el zâmbind. Un favorit. Weston. Băiatul acela, Mark.

Gregory rămâne încăpăţânat la versiunea lui.

— Era chiar ea. Le prăjea. Şi a venit regele şi s-a încruntat când a văzut ce face, căci nu ştia ce înseamnă, dar era bănuitor în privinţa ei, înţelegi. „Ce faci aici?" a întrebat-o, şi regina Anne a spus: „Stăpâne, fac dulciuri ca să le răsplătesc pe femeile sărmane care stau la poartă urându-mi întremare grabnică". Regele a zis: „E adevărat, iubito? Atunci fii binecuvântată". Şi aşa s-a lăsat păcălit, înţelegi.

— Şi unde s-a întâmplat asta, Gregory? Vezi tu, ea este la Greenwich şi regele, la Whitehall.

— Nu contează, spune Gregory vesel. În Franţa vrăjitoarele pot să zboare, cu tot cu tigăi de alamă şi alune. Şi acolo a învăţat să facă asta. Adevărul este că toate femeile Boleyn sunt vrăjitoare şi fac vrăji ca să nască un băiat, căci regele se teme că nu poate să-i dea nici unul.

Zâmbetul lui Cromwell devine dureros.

— Să nu răspândeşti zvonul acesta în casă.

— Prea târziu, toată casa ştie, de acolo am aflat şi eu, îi răspunde voios băiatul.

Îşi aminteşte că Jane Rochford i-a zis în urmă cu vreo doi ani: „Regina s-a lăudat că o să-i servească fiicei Caterinei o masă de la care aceasta nu-şi va mai reveni".

Fericită la micul dejun, moartă la prânz. Aşa se vorbea despre boala sudorii, care le-a ucis pe soţia şi pe fiicele sale. Iar sfârşitul nenatural, atunci când ai parte de el, este de regulă mai rapid: te doboară dintr-o singură lovitură.

— Mă duc la mine în cameră, spune el. Am ceva de scris. Să nu laşi pe nimeni să mă deranjeze. Richard poate să intre dacă doreşte.

— Dar eu, eu pot să intru? De exemplu, dacă ia casa foc, ai vrea să afli?

— Nu de la tine. De ce te-aş crede?

Îl bate uşor pe spinare, apoi se duce grăbit în camera lui şi închide uşa.

Întâlnirea cu Norfolk nu a produs, aparent, nici un beneficiu. Totuşi. Ia o foaie de hârtie şi scrie sus:

THOMAS BOLEYN

Acesta este tatăl doamnei. Şi-l imaginează. Un bărbat înalt, încă zvelt, mândru de înfăţişarea lui, foarte atent la ţinutele pe care le arborează, exact la fel ca şi fiul său, George; un om care pune la încercare iscusinţa giuvaergiilor din Londra şi răsuceşte mereu între degete podoabe despre care spune că i-au fost dăruite de domnitori străini. L-a slujit mulţi ani pe Henric ca diplomat, meserie pentru care îl recomandă calmul său rece. Boleyn nu este omul acţiunii, ci mai degrabă omul care stă pe margine, rânjind şi mângâindu-şi barba; îşi imaginează că arată enigmatic, dar în realitate arată încântat de el însuşi.

Cu toate acestea, a ştiut cum să acţioneze când a avut ocazia, a ştiut cum să se caţăre cu familia sus, tot mai sus, până în vârf. Dar acolo sus este frig când suflă vântul, vântul tăios al anului 1536.

După cum ştim, titlul de conte de Wiltshire i se pare insuficient pentru a-i indica statutul special, aşa că şi-a inventat un titlu franţuzesc, Monseigneur. Şi îi face plăcere când lumea i se adresează aşa. Face cunoscut că acest titlu trebuie să fie folosit de toată lumea, iar felul în care se conformează curtenii spune foarte multe despre tabăra în care s-au plasat.

Cromwell scrie:

Monseigneur: Toţi membrii familiei Boleyn. Femeile lor. Capelanii lor. Slujitorii lor.

Toţi linguşitorii care se învârt în jurul regelui, adică:

Henry Norris

Francis Weston

William Brereton etc.

Cei care-i spun doar „Wiltshire”, cu o notă de asprime în glas:

Ducele de Norfolk

Sir Nicholas Carew (din consiliul privat), care este văr cu Edward Seymour şi însurat cu sora lui

Sir Francis Bryan, văr cu Boleynii, dar şi cu Seymourii, şi prieten cu

Domnul Trezorier, William Fitzwilliam.

Priveşte lista. Adaugă numele a doi granzi:

Marchizul de Exeter, Henry Courtenay

Henry Pole, Lord Montague

Acestea sunt vechile familii din Anglia. Originile lor se pierd în negura timpului; pretenţiile familiei Boleyn îi irită mai mult decât pe oricare dintre noi.

*

Face hârtia sul. Norfolk, Carew, Fitz. Francis Bryan. Familiile Courtenay, Montague şi stirpea lor. Şi Suffolk, care o urăşte pe Anne. Sunt nişte nume. Nu poţi trage prea multe concluzii din înşiruirea lor. Oamenii aceşti nu sunt neapărat prieteni unii cu alţii. Sunt numai – într-o măsură sau alta – prieteni cu vechea orânduire şi cu duşmanii Boleynilor.

Închide ochii şi respiră calm. În minte îi apare o imagine. O sală elegantă. În care el porunceşte să fie adusă o masă.

Muncitorii fixează cu suporturi picioarele încrucişate.

Tăblia este aşezată la locul ei.

Servitorii în livrea despăturesc faţa de masă, o întind şi o netezesc. La fel ca faţa de masă a regelui, este binecuvântată, slujitorii murmură o formulă latinească în

timp ce se dau înapoi ca să vadă dacă marginile sunt egale şi să le îndrepte.

Asta a fost cu masa. Acum, un loc unde să şadă oaspeţii.

Servitorii împing pe podea un jilţ greu, cu blazonul familiei Howard sculptat pe spătar. Acesta este pentru ducele de Norfolk, care îşi lasă în el trupul ciolănos.

— Ce ai la masă, Fărâmă, ca să-mi ispiteşti apetitul? întreabă el plângăcios.

— Acum aduceţi alt jilţ, le porunceşte servitorilor. Puneţi-l la dreapta lordului Norfolk.

Acesta este pentru Henry Courtenay, marchizul de Exeter. Care spune:

— Cromwell, soţia mea a insistat să vină şi ea!

— Inima mea se bucură să vă vadă, Lady Gertrude, spune Cromwell înclinându-se. Luaţi loc.

Până la această cină încercase întotdeauna s-o evite pe această femeie repezită şi băgăcioasă. Dar acum îşi arată faţa curtenitoare.

— Orice prieten al lui Lady Mary este bine-venit la masă.

— Prinţesa Mary, se stropşeşte Gertrude Courtenay.

— Cum doriţi, doamna mea, oftează el.

— Uite-l şi pe Henry Pole! exclamă Norfolk. O să-mi fure mâncarea?

— Este mâncare pentru toată lumea, îl asigură Cromwell. Mai aduceţi un jilţ pentru lordul Montague. Un jilţ potrivit pentru un bărbat de sânge regal.

— Putem să-l numim tron, sugerează Montague. Apropo, mama mea este aici.

Lady Margaret Pole, contesa de Salisbury. Regina de drept a Angliei, după unele păreri. Regele Henric s-a purtat înţelept cu ea şi cu familia ei. I-a onorat, i-a preţuit, i-a ţinut aproape. Drept răsplată, ei tot mai consideră că Tudorii sunt nişte uzurpatori, deşi contesa ţine la prinţesa Mary, căreia i-a fost guvernantă în copilărie; o respectă mai mult pentru mama ei regală, Caterina, decât pentru tatăl ei, pe care-l socoteşte vlăstarul unui neam de crescători de vite din Ţara Galilor. Acum, în mintea lui, contesa se duce agale să-şi ocupe locul şi priveşte de jur împrejur.

— Ai un salon superb, Cromwell, observă iritată.

— Răsplăţile viciului, comentează fiul ei, Montague.

Se înclină din nou. În momentul acesta va înghiţi orice insultă.

— Ei bine, unde este primul meu fel? vrea să ştie Norfolk.

— Răbdare, domnul meu.

Se aşază la locul său, un scăunel modest cu trei picioare, tocmai la capătul mesei. Priveşte în sus la superiorii lui.

— Platourile vor veni imediat. Dar mai întâi să aducem mulţumiri?

Ridică ochii spre grinzi. Acolo sunt sculptate şi pictate toate chipurile celor morţi: More, cardinalul Fisher, regina Caterina. Sub ei, floarea Angliei în viaţă. Să sperăm că nu se prăbuşeşte acoperişul.

A doua zi după ce Thomas Cromwell şi-a pus la încercare imaginaţia în felul acesta, simte nevoie să-şi clarifice poziţia în lumea reală; şi să mai adauge persoane pe lista invitaţilor. Visul lui cu ochii deschişi n-a ajuns la masa propriu-zisă, aşa că nu ştie ce mâncăruri va oferi. Trebuie să pregătească ceva bun, căci altfel nobilii o vor lua la fugă, vor trage jos faţa de masă şi-i vor lovi cu picioarele pe servitori.

Aşa; acum vorbeşte cu clanul Seymour în privat, dar pe faţă:

— Atât timp cât regele va ţine cu regina de acum, voi ţine şi eu cu ea. Dar dacă o respinge, trebuie să mă mai gândesc.

— Aşadar, nu ai nici un interes personal în asta? spune sceptic Edward Seymour.

— Reprezint interesele regelui. Aceasta este însărcinarea mea.

Edward ştie că nu va merge mai departe.

— Totuşi... murmură.

Anne se va reface curând după sarcina pierdută şi Henric o va primi din nou în pat, dar este clar că această perspectivă nu-l face să-şi piardă interesul pentru Jane. Jocul s-a schimbat, şi Jane trebuie să fie adusă într-o

poziţie care să-i fie favorabilă. Provocarea aduce o licărire în ochii lui Seymour. Acum, că Anne a dat greş din nou, este posibil ca Henric să vrea să se recăsătorească. Toată Curtea vorbeşte despre asta. Succesul lui Anne Boleyn din trecut le permite să viseze la o asemenea perspectivă.

— N-ar trebui să vă faceţi mari speranţe, spune Cromwell. Regele se ceartă şi se împacă cu Anne şi după aceea nu mai ştie ce să facă pentru ea. Aşa a fost întotdeauna.

— De ce să prefere o găină tare şi bătrână în locul unei puicuţe tinere şi rotunjoare? se miră Tom Seymour. La ce foloseşte?

— La supă, răspunde el, dar nu suficient de tare ca să-l audă Tom.

Familia Seymour este în doliu, dar nu după văduva Caterina. A murit Anthony Oughtred, guvernatorul din Jersey, iar sora lui Jane, Elisabeta, a rămas văduvă.

— Dacă regele o ia pe Jane ca amantă, sau oricum altfel, vom încerca să obţinem o partidă foarte bună pentru Bess, spune Tom Seymour.

— Ocupă-te de problema noastră, frate, îl dojeneşte Edward.

Tânăra văduvă, altfel foarte vioaie, vine la curte ca să ajute la campania familiei. Cromwell credea că e alintată Lizzie, dar se pare că aşa îi spunea numai soţul, iar pentru familia ei este Bess. Se bucură, deşi nu ştie de ce. Nu este rezonabil să pretindă că altă femeie n-ar trebui să poarte numele soţiei sale. Bess nu-i o mare frumuseţe, este mai

brunetă decât sora ei, dar are o vivacitate plină de încredere care atrage privirile.

— Să fii blând cu Jane, domnule Secretar, îi cere Bess. Nu este mândră, aşa cum cred unii care se întreabă de ce nu vorbeşte cu ei. Asta este numai pentru că nu ştie ce să spună.

— Dar va vorbi cu mine.

— Va asculta.

— Calitate atrăgătoare la o femeie.

— Calitate atrăgătoare la oricine. Nu credeţi? Deşi Jane, mai mult decât orice altă femeie, aşteaptă ca bărbaţii să-i spună ce trebuie să facă.

— Şi după aceea face ce i se spune?

— Nu neapărat, râde Bess, iar vârfurile degetelor ei îi ating uşor dosul palmei. Haide, este pregătită pentru dumneata.

Încălzită de soarele dorinţei Regelui Angliei, ce tânără nu ar străluci? Nu şi Jane. Este îmbrăcată într-un negru parcă mai dens decât restul familiei şi spune fără s-o întrebe nimeni că se roagă pentru sufletul răposatei Caterina; nu că ar avea nevoie, asta e sigur, căci dacă vreo femeie s-a dus vreodată direct în ceruri...

— Jane, o întrerupe Edward Seymour, te avertizez şi vreau să asculţi cu atenţie şi să ţii seama de vorbele mele. Când vei fi în prezenţa regelui, trebuie să te porţi ca şi când răposata Caterina n-ar fi existat niciodată. Dacă-i aude numele din gura ta, vei pierde pe loc orice favoruri.

— Uite, intervine Tom Seymour, Cromwell vrea să ştie dacă eşti cu adevărat şi în întregime fecioară.

Lui Cromwell îi vine să roşească în locul ei.

— Dacă nu eşti, domniţă Jane, se poate aranja. Dar trebuie să ne înştiinţezi acum.

Jane priveşte în gol, cu chipul palid:

— Despre ce?

— Jane, chiar şi tu poţi înţelege această întrebare, mormăie Tom Seymour.

— Este adevărat că nu te-a cerut nimeni niciodată de soţie? Că nu există nici un contract sau înţelegere? Disperat, Cromwell insistă: Nu ţi-a plăcut nimeni, niciodată, Jane?

— Mi-a plăcut William Dormer. Dar s-a însurat cu Mary Sidney. Jane ridică privirea; o străfulgerare a ochilor albaştri de gheaţă. Am auzit că sunt foarte nefericiţi.

— Familia Dormer nu ne-a considerat suficient de buni, spune Tom. Şi acum, iată!

— Este meritul dumitale, domniţă Jane, spune el, că n-ai avut legături sentimentale până când familia n-a fost pregătită să te mărite. Căci tinerele au adesea astfel de legături, şi apoi lucrurile se sfârşesc rău. Simte că ar trebui să clarifice acest lucru: Vine un bărbat şi-ţi spune că e atât de îndrăgostit de dumneata, încât e bolnav. Spune că nu mai mănâncă şi nu mai doarme. Spune că vor muri dacă nu te are. Apoi, în momentul în care ai cedat, se ridică şi

pleacă şi îşi pierde orice interes. Săptămâna următoare trece pe lângă dumneata ca şi când nici nu te-ar cunoaşte.

— Dumneata ai făcut aşa, domnule secretar? întreabă Jane.

Cromwell şovăie.

— Ei? insistă Tom Seymour. Am dori să ştim.

— Probabil că da. Când eram tânăr. Ţi-o spun gândindu-mă că poate fraţii dumitale nu se încumetă să-ţi vorbească despre aşa ceva. Nu este un lucru pe care să-l recunoşti în faţa unei surori.

— Aşa că vezi, reia Edward. Nu trebuie să-i cedezi regelui.

— De ce aş vrea să-i cedez? întreabă Jane.

— Cuvintele lui mieroase... începe Edward.

— Ce anume?

Ambasadorul împăratului stă ascuns în casă şi nu iese în întâmpinarea lui Thomas Cromwell. Nu s-a dus la Peterborough la înmormântarea Caterinei pentru că n-a fost înmormântată ca o regină, iar acum spune că trebuie să respecte perioada de doliu. În cele din urmă se aranjează o întâlnire: ambasadorul va veni întâmplător de la liturghia de la biserica din Austin Friars, iar Thomas Cromwell, care acum locuieşte în sediul Cancelariei de pe Chancery Lane, va trece pe acolo ca să inspecteze lucrările în curs la reşedinţa lui din apropiere.

— Domnul ambasador! exclamă el, ca şi când ar fi cât se poate de surprins.

Cărămizile gata de utilizare astăzi au fost arse vara trecută, când regele călătorea prin comitatele din vest; lutul pentru ele fusese excavat cu o iarnă mai înainte şi gerul zdrobise bolovanii, în timp ce el, Cromwell, încerca să zdrobească voinţa lui Thomas More. Cât a aşteptat să apară ambasadorul, l-a bătut la cap pe meşterul zidar să prevină cu orice preţ infiltraţiile de apă, care sunt o adevărată pacoste. Acum îl ia pe Chapuys şi-l conduce departe de zgomotul şi de praful şantierului. Eustache are de pus o grămadă de întrebări; parcă le simţi cum sar şi se agită în muşchii braţului său, cum bâzâie în ţesătura hainei scumpe.

— Tânăra Semer...

Este o zi întunecoasă, fără vânt, aerul e rece.

— Ar fi o zi bună de pescuit la ştiucă, spune Cromwell.

Ambasadorul se străduieşte să-şi ascundă consternarea.

— Cu siguranţă că servitorii dumitale... dacă chiar vrei să mănânci peşte din ăsta...

— Ah, Eustache, văd că nu înţelegi ce înseamnă sportul. Nu te teme, te învăţ eu. Ce poate fi mai prielnic pentru sănătate decât să stai afară din zori până în amurg, ore întregi pe un mal noroios, cu stropi de apă care-ţi picură în cap din copaci, văzându-ţi răsuflarea prefăcută în abur, singur sau în compania unui tovarăş bun?

În mintea ambasadorului se luptă diverse idei. Pe de o parte, ore şi ore întregi cu Cromwell; în timpul acela, secretarul regelui poate să lase garda jos, să-i scape ceva. „Pe de altă parte, de ce folos sunt eu stăpânului meu

imperial, dacă genunchii m-au lăsat de tot şi trebuie să fiu dus pe sus la curte în litieră?”

— Nu putem pescui vara? întreabă el fără prea multe speranţe.

— Nu pot risca cu persoana dumitale. Vara, o ştiu că te poate trage înăuntru. Cromwell începe pasul şi adaugă: Numele doamnei este Seymour. Deşi unii mai în vârstă îl pronunţă Semer.

— Nu prea fac progrese în limba aceasta, se plânge ambasadorul. Pe deasupra, fiecare poate să-şi rostească numele aşa cum doreşte, în mod diferit în zile diferite. Din câte am auzit, familia este veche, şi nici femeia nu este chiar aşa de tânără.

— A slujit-o pe prinţesa văduvă. Ţinea mult la Caterina. A deplâns ce i s-a întâmplat. O îngrijorează soarta lui Lady Mary, şi se spune că i-a trimis mesaje de încurajare. Dacă va continua să fie în graţiile regelui, asta s-ar putea să-i prindă bine lui Mary.

— Mm. Ambasadorul pare sceptic. Aşa am auzit, şi am mai auzit că are o fire blândă şi pioasă. Dar mă tem că sub stratul de miere pândeşte un scorpion. Aş dori s-o văd pe doamna Semer, poţi să aranjezi asta? Nu să mă întâlnesc cu ea. S-o observ.

— Sunt surprins că te interesează atât de mult. Credeam că te preocupă mai degrabă cu ce prinţesă franceză se va căsători Henric, dacă se dizolvă căsnicia actuală.

Acum ambasadorul este întins la maximum pe scara groazei. E mai bun diavolul pe care-l cunoşti? Este mai

bună Anne Boleyn decât o primejdie nouă, un tratat nou, o alianţă nouă între Franţa şi Anglia?

— Dar sigur că nu! explodează în cele din urmă. Cremuel, mi-ai spus că ăsta e un basm! Ai spus că eşti prieten cu stăpânul meu, că nu vei susţine o căsătorie cu o franţuzoaică!

— Calm, domnule ambasador, calm. Nu pretind că-i pot comanda lui Henric. Şi în fond, poate decide să continue căsătoria actuală sau, dacă nu, să trăiască în castitate.

— Râzi de mine! îl acuză ambasadorul. Cremuel, râzi pe sub mustaţă!

Aşa este. Constructorii se învârt pe lângă ei atenţi să nu-i tulbure, meşteri care-au văzut multe la viaţa lor, cu uneltele înfipte la brâu. Spune vinovat:

— Să nu-ţi faci speranţe prea mari. Când regele se împacă cu femeia lui, e vai de toţi cei care au vorbit-o de rău.

— O vei păstra? O vei sprijini? Ambasadorului i-a înţepenit tot trupul, ca şi când ar fi stat pe malul râului o zi întreagă. S-ar putea să fie coreligionara dumitale...

— Cum? Cromwell face ochii mari. Coreligionara mea? La fel ca stăpânul meu, sunt fiul credincios al sfintei Biserici Catolice. Numai că în momentul de faţă nu ne înţelegem cu Papa.

— Să mă exprim altfel, spune Chapuys. Mijeşte ochii spre cerul londonez cenuşiu, ca şi când ar aştepta ajutor de sus. Să zicem că legăturile dumitale cu ea sunt de ordin

material, nu spiritual. Înţeleg că te bucuri de preferinţa ei. Sunt conştient de asta.

— Să nu mă înţelegi greşit. Nu-i datorez nimic lui Anne. Mă bucur de preferinţa regelui, a nimănui altcuiva.

— Ai numit-o uneori prietena dumitale dragă. Îmi amintesc câteva împrejurări.

— Te-am numit şi pe dumneata de câteva ori prietenul meu drag. Dar nu eşti, nu-i aşa?

Chapuys digeră ideea.

— Nu-mi doresc nimic mai mult decât pacea între ţările noastre. Ce succes mai mare poate avea un ambasador în postul său decât o apropiere după atâţia ani zbuciumaţi? Şi acum avem posibilitatea.

— Acum Caterina s-a dus.

Chapuys nu-l contrazice. Îşi strânge doar mantia mai bine în jurul trupului.

— Regele nu are nici un folos de la o concubină şi nu-şi va lua una acum. Nici o putere din Europa nu-i recunoaşte căsătoria. Nici măcar ereticii nu o recunosc, deşi Anne s-a străduit din răsputeri să le intre în graţii. Ce-ai avea de câştigat dacă menţii lucrurile aşa cum sunt: regele nemulţumit, parlamentul supărat, nobilii dezbinaţi pe facţiuni, întreaga ţară revoltată de pretenţiile muierii?

Au început să cadă picături rare de ploaie; grele, reci ca gheaţa. Chapuys ridică privirile iritat, de parcă Dumnezeu l-ar submina tocmai în acest moment crucial. Cromwell îl

apucă iarăşi de braţ şi-l trage peste terenul accidentat până la adăpostul pe care l-au încropit constructorii.

— Băieţi, vreţi să ne lăsaţi un minut singuri?

Chapuys se zgribuleşte lângă sobiţa cu cărbuni şi spune pe un ton confidenţial:

— Am auzit că regele vorbeşte despre vrăjitorie. Spune că a fost sedus să se însoare prin farmece şi descântece. Văd că nu ţi-a zis. Dar i s-a destăinuit confesorului său. Dacă e aşa, dacă a contractat căsătoria sub puterea unei vrăji, ar putea să spună că nu este căsătorit deloc şi e liber să-şi ia altă soţie.

Cromwell priveşte peste umărul ambasadorului.

— Uite cum va fi aici. Peste un an, locurile acestea umede şi reci vor fi încăperi locuite.

Mâna lui trasează linia etajelor superioare, a ferestrelor cu arcade, în timp ce inventariază în gând materialele necesare pentru proiectul lui: var şi nisip, grinzi de stejar şi cimenturi speciale, lopeţi şi cazmale, coşuri şi frânghii, piroane, cuie de acoperiş, ţevi de plumb; ţigle galbene şi ţigle albastre, închizători pentru ferestre, zăvoare, şuruburi şi balamale, clanţe de fier în formă de trandafiri pentru uşi; poleială, vopsea, două livre de răşină ca să parfumeze încăperile noi; şase pence pe zi pentru muncitori şi costul lumânărilor pentru munca de noapte.

— Prietene, spune Chapuys, Anne este disperată şi periculoasă. Loveşte primul, înainte să lovească ea. Aminteşte-ţi cum l-a doborât pe Wolsey.

Trecutul zace în faţa lui ca o casă arsă. A construit, a construit, dar i-au trebuit ani de zile până să măture mizeria.

La Cancelarie îl găseşte pe fiul său, care îşi face bagajele ca să plece în cea de-a doua etapă a educaţiei sale.

— Gregory, ai auzit de Sfânta Uncumber? Se spune că femeile se roagă la ea ca să scape de soţii care nu-s de nici o ispravă. Dar există vreun sfânt la care se pot ruga bărbaţii dacă vor să scape de nevestele lor?

— Nu cred, îngaimă şocat tânărul. Femeile se roagă pentru că nu au alte mijloace. Bărbatul poate consulta un cleric ca să se lămurească dacă este căsătorit în mod legal sau nu. Ori poate s-o alunge şi să-i plătească o sumă de bani ca să-şi ducă mai departe traiul în altă casă. Aşa cum o plăteşte ducele de Norfolk pe nevasta lui.

Cromwell încuviinţează.

— Mi-ai fost de mare ajutor, Gregory.

Anne Boleyn vine la Whitehall ca să petreacă împreună cu regele sărbătoarea Sfântului Matei. S-a schimbat într-un singur anotimp. Este uşoară, înfometată, arată ca în zilele de aşteptare, în anii inutili de negociere de dinainte să vină el, Thomas Cromwell, şi să taie nodul. Vioiciunea ei flamboiantă s-a transformat într-o aparenţă austeră, reţinută, aproape de călugăriţă. Dar nu are calmul unei călugăriţe. Degetele ei se joacă cu giuvaierele de la centură, trag de mâneci, pipăie întruna podoabele de la gât.

Lady Rochford spune:

— Credea că atunci când va fi regină îşi va găsi o alinare reamintindu-şi zilele încoronării, oră cu oră. Dar zice că le-a uitat. Când încearcă să-şi amintească e ca şi când s-ar fi întâmplat altcuiva, iar ea n-ar fi fost acolo. Nu mi-a spus mie asta, fireşte, ci fratelui ei, lui George.

Din camerele reginei vine o veste: o profetesă i-a spus că nu-i va dărui lui Henric un fiu atât timp cât fiica acestuia, Mary, este în viaţă.

— Trebuie s-o admiri, îi spune Cromwell nepotului său. Este în ofensivă. E ca un şarpe, nu ştii când va lovi.

A apreciat întotdeauna calităţile strategice ale lui Anne. Nu a crezut niciodată că este o femeie pătimaşă, spontană. Tot ce face este calculat, la fel ca tot ce face el însuşi. Observă – aşa cum a făcut în toţi aceşti mulţi ani – mişcarea grijulie a ochilor ei strălufgerători. Se întreabă oare ce ar putea s-o facă să intre în panică.

Regele cântă:

Mâna mea o atinge pe cea mult dorită,

Voinţa îmi stă mereu la îndemână;

Nu trebuie prea mult să mă rog

De cea care poate să-mi dea şi porunci.

Aşa crede el. Poate s-o roage şi să se roage, n-are nici un efect asupra lui Jane.

Cum însă treburile ţării trebuie să meargă înainte, Cromwell iniţiază câteva măsuri: o lege în virtutea căreia Ţara Galilor primeşte locuri în Parlament, engleza devine

limba curţilor de judecată, iar puterile seniorilor din mlaştinile galeze sunt diminuate considerabil. O lege care dizolvă mănăstirile mici, acele lăcaşuri care valorează sub două sute de lire pe an. O lege care înfiinţează o Curte de Augmentare, un organism nou care să gestioneze veniturile de la aceste mănăstiri; Richard Riche va fi cancelarul ei.

În martie, Parlamentul îi respinge legea cea nouă pentru săraci. A fost prea mult pentru Camera Comunelor să înţeleagă că bogaţii au anumite îndatoriri faţă de săraci; dacă te îngraşi, aşa cum fac gentlemenii din Anglia, din comerţul cu lână, ai o anumită răspundere faţă de oamenii alungaţi de pe pământurile lor, faţă de muncitorii fără slujbe, faţă de semănătorii fără câmpuri. Anglia are nevoie de drumuri, de forturi, de porturi, de poduri. Oamenii au nevoie de muncă. Este păcat să-i vezi cum îşi cerşesc pâinea, când truda cinstită ar putea să ţină toată ţara în siguranţă. Nu putem să le punem laolaltă, munca şi mâna de lucru?

Parlamentul nu înţelege însă de ce este de datoria statului că creeze locuri de muncă. Treburile acestea nu sunt oare în mâna Domnului, iar sărăcia şi mizeria nu fac parte din rânduiala veşnică? Există o vreme pentru orice: o vreme pentru înfometare şi o vreme pentru furturi. Dacă plouă neîntrerupt timp de şase luni şi grânele putrezesc pe câmpuri, trebuie să fie mâna Providenţei; căci Dumnezeu ştie ce face. Este o jignire la adresa celor bogaţi şi harnici să li se propună să plătească un impozit pe venit cu unicul scop de a vârî o bucată de pâine în gura celor leneşi. Iar dacă Master Cromwell susţine că foamea dă naştere la criminalitate – ei şi ce, nu avem destui călăi?

Regele vine în persoană în Camera Comunelor ca să susţină legea. Vrea să fie Henric cel Iubit, părintele poporului său, păstorul turmei. Dar membrii Camerei stau cu chipuri împietrite în băncile lor şi-l străpung cu privirile. Proiectul e pur şi simplu distrus.

— A fost transformat până la urmă într-o lege pentru biciuirea cerşetorilor, se plânge Richard Riche. E mai mult o lege împotriva săracilor, decât pentru săraci.

— Putem s-o prezentăm din nou, spune Henric. Într-un an mai bun. Nu te descuraja, Master Cromwell.

Vor fi ani mai buni, nu-i aşa? Va continua să încerce; o să se strecoare pe lângă ei când sunt cu garda lăsată, o să prezinte proiectul în Camera Lorzilor şi-o să înfrunte opoziţia... Are diverse mijloace la îndemână, dar sunt momente când îi vine să le dea un picior în spate parlamentarilor şi să-i trimită înapoi la moşiile lor, ca să-şi poată duce planurile la îndeplinire.

— Dacă aş fi rege, spune, nu i-aş lua aşa de blând. I-aş face să tremure în izmene.

Richard Riche este speakerul Camerei Comunelor. Îl sfătuieşte îngrijorat:

— Nu-l întărâta pe rege. Ţii minte ce spunea More. „Dacă leul ar şti ce putere are, ar fi greu de stăpânit.”

— Mulţumesc, îi răspunde. Mă consolează foarte tare, Domnule Pungă, un mesaj trimis din mormânt de fătarnicul acela plin de sânge. Mai are şi altceva de spus despre situaţie? Pentru că, dacă este aşa, am să-i iau capul înapoi de la fiică-sa şi-am să-l dau de-a dura prin

Whitehall până va tăcea pentru totdeauna. Izbucneşte în râs. Camera Comunelor! Mai rar aşa o adunătură de nemernici. Au căpăţânile goale. Nu pot gândi niciodată mai departe de propriile buzunare.

Totuşi, dacă parlamentarii sunt îngrijoraţi pentru veniturile lor, el este entuziasmat de al său. Deşi lăcaşurile monahale mai mici vor fi dizolvate, se primesc cereri de exceptare, şi toate aceste cereri ajung la el, însoţite de o taxă sau de un comision. Regele nu va păstra toate aceste pământuri noi pe numele lui, ci le va da în arendă, aşa că vor veni mereu solicitări pentru cutare sau cutare loc, pentru conace, ferme, păşuni; fiecare petent îi oferă ceva, o plată unică sau o anuitate, anuitate pe care o va moşteni apoi Gregory. Aşa s-au făcut afacerile întotdeauna, cu favoruri, cu rotiţe unse, cu un transfer de fonduri efectuat la timpul potrivit sau o promisiune de împărţire a veniturilor viitoare; acum sunt atât de multe afaceri, atât de multe tranzacţii, atât de multe oferte pe care nu le poate refuza fără să fie nepoliticos! Nici un bărbat din Anglia nu munceşte cu mai multă sârguinţă decât el. Orice s-ar spune despre Thomas Cromwell, oferă servicii excelente pentru ceea ce ia. Şi este întotdeauna gata să dea cu împrumut: printre beneficiari se numără William Fitzwilliam, Sir Nicholas Carew sau Francis Bryan, depravatul chior şi bătrân.

Îl linguşeşte pe Sir Francis şi-l îmbată. El, Cromwell, are încredere în propriile sale puteri. A învăţat să bea în tinereţe cu nemţii. A trecut peste un an de când Francis Bryan s-a certat cu George Boleyn. Francis nu-şi mai aminteşte bine din ce motiv, dar ranchiuna rămâne şi, cât îl mai ţin picioarele, va fi în stare să reproducă părţile cele mai suculente ale disputei, umblând de colo colo prin

încăpere şi fluturând din braţe. Despre verişoara sa, Anne, spune:

— Vrei să ştii cum stai cu o femeie. Este târfă sau doamnă? Anne pretinde s-o tratezi ca pe Fecioara Maria, dar pe de altă parte vrea să pui banii pe masă, să-ţi faci treaba şi să pleci.

Sir Francis este din când în când pios, aşa cum tind să fie adevăraţii păcătoşi. Tocmai a început postul Paştelui:

— A venit timpul să-ţi începi frenezia anuală a penitenţei, nu-i aşa?

Francis împinge în sus peticul de pe ochiul chior şi-şi freacă cicatricea, explicând că-l mănâncă.

— Bineînţeles, spune apoi cu limba împleticită. Wyatt a avut-o.

El, Cromwell, aşteaptă.

Dar Francis pune capul pe masă şi începe să sforăie.

— Vicarul iadului, murmură gânditor, apoi îi cheamă pe băieţi: Duceţi-l pe Sir Francis acasă, la ai lui. Dar să-l înfăşuraţi bine, să-i fie cald, s-ar putea să avem nevoie de mărturia lui în zilele următoare.

Se întreabă cât trebuie să laşi mai exact pe masă pentru Anne. Pe Henric l-a costat onoarea şi liniştea sufletească. Pentru el, pentru Cromwell, nu este decât o negustorească. Admiră modul în care şi-a prezentat marfa. El, personal, nu vrea să cumpere; dar sunt destui clienţi.

Edward Seymour tocmai a fost promovat în serviciul privat al regelui, o dovadă deosebită de favoare. Henric îi spune secretarului său:

— Cred că ar trebui să-l am pe tânărul Rafe Sadler printre gentilomii mei. Este nobil prin naştere, un tânăr pe care va fi plăcut să-l am în preajmă, şi cred că o să te ajute şi pe dumneata, Cromwell, nu-i aşa? Numai să nu-mi bage niciodată sub nas vreo hârtie.

Helen, soţia lui Rafe, izbucneşte în lacrimi când aude vestea.

— O să fie plecat la curte săptămâni în şir!

Cromwell stă împreună cu ea în salonul de la Brick Place şi o consolează cum poate mai bine.

— Este cel mai bun lucru care i s-a întâmplat vreodată lui Rafe, ştiu, continuă femeia. Sunt o proastă să plâng din cauza asta. Dar nu pot suporta să mă despart de el şi nici el de mine. Când întârzie, trimit oameni să-l caute pe drum. Aş vrea să fim sub acelaşi acoperiş în fiecare noapte cât vom trăi.

— Este un bărbat norocos, spune Cromwell. Şi nu mă gândesc că este norocos numai în privinţa favorurilor regelui. Sunteţi amândoi norocoşi. Să vă iubiţi aşa de mult.

Pe vremea când era cu Caterina, Henric cânta un cântecel:

Nu fac rău nimănui, nu supăr pe nimeni

Nicăieri nu mi-e mai bine decât acasă, cu nevestica mea.

— Îţi trebuie nervi tari ca să stai tot timpul cu Henric, observă Rafe.

— Ai nervi tari, Rafe.

Poate să-i dea sfaturi. Extrase din Cartea Numită Henric. În copilărie şi în tinereţe Henric era lăudat pentru firea şi înfăţişarea lui plăcută, şi a crescut cu convingerea că toţi oamenii din lume îi sunt prieteni şi toată lumea doreşte să-l ştie fericit. De aceea, orice amânare, orice frustrare sau fărâmă de nenoroc îi par ceva anormal, o insultă. Încearcă în mod sincer să transforme orice activitate pe care o consideră obositoare sau neplăcută în ceva amuzant, iar dacă nu găseşte nici un pic de plăcere în ea, o evită; i se pare ceva rezonabil şi firesc. Are consilieri angajaţi ca să-şi spargă capetele în locul lui şi, dacă îşi pierde cumpătul, este probabil vina lor; nu trebuie să-i pună oprelişti sau să-l provoace. Nu vrea oameni care spun: „Nu se poate”, ci oameni care să adauge idei noi la planurile lui.

Nu-i plac oamenii pesimişti sau sceptici, care îşi fac gura pungă şi calculează costul proiectelor lui geniale mâzgălind pe marginea hârtiilor. Faceţi adunările în cap, unde nu vă vede nimeni. Să nu vă aşteptaţi la consecvenţă din partea lui. Henric se mândreşte cu faptul că-şi înţelege consilierii, dar este ferm convins că nici unul dintre consilierii lui nu-l înţelege. Este bănuitor în privinţa oricărui plan care nu porneşte chiar de la el sau care nu pare aşa. Poţi discuta în contradictoriu cu el, dar trebuie să ai grijă cum şi când. Este mai bine să cedezi în toate punctele cu putinţă până ajungi la cel vital şi să dai impresia că ai nevoie de îndrumare şi de instrucţiuni, nu să te agăţi de la început de o părere fixă; dacă nutreşti convingerea că ştii mai bine decât el, trebuie să ţi-o ascunzi cu cea mai mare grijă. Fii sinuos în argumentaţie şi lasă-i întotdeauna o cale

de scăpare; nu-l încolţi, nu-l ţintui cu spatele la zid. Ţine minte că dispoziţia lui sufletească se schimbă în funcţie de compania pe care o are, aşadar gândeşte-te cine a fost cu el ultima dată. Nu uita că vrea mai mult decât să fie sfătuit în privinţa puterii sale, vrea să i se spună că are dreptate. Nu greşeşte niciodată. Numai ceilalţi oameni comit greşeli în numele lui sau îl înşală cu informaţii false. Henric doreşte să i se spună că se comportă bine, în ochii lui Dumnezeu şi ai oamenilor. „Cromwell", spune, „ştii ce trebuie să încercăm?" „Cromwell, n-ar fi bine pentru onoarea mea dacă aş...?" „Cromwell, duşmanii mei nu ar fi derutaţi dacă...?" Şi toate acestea sunt idei pe care i le-ai strecurat săptămâna trecută. Nu contează. Nu vrei să-ţi asumi merite. Vrei acţiune.

Rafe n-are nevoie de lecţii, deoarece se pregăteşte dintotdeauna pentru momentul acesta. O fărâmiţă de băiat, nu este deloc sportiv, nu ar putea să se remarce niciodată pe terenul de duel sau într-un turnir, cea mai slabă adiere îl dă jos din şa. Dar are nişte aptitudini deosebite. Ştie să privească. Ştie să asculte. Ştie să trimită un mesaj criptat, sau un mesaj atât de secret, încât parcă nici nu există; o informaţie atât de solidă, încât sensul ei pare întipărit pe pământ, dar forma este atât de fragilă, de parcă ar fi fost transmisă de îngeri. Rafe ştie cine este stăpânul lui: Henric. Dar Cromwell este părintele şi prietenul lui.

Poţi să fii vesel cu regele, poţi să-i spui o glumă. Dar, aşa cum spunea Thomas More, este ca şi când te-ai juca cu un leu îmblânzit. Îi ciufuleşti coama şi-l tragi de urechi, dar te gândeşti tot timpul, ghearele acelea, ghearele acelea!

În Biserica cea nouă a regelui, Postul Mare este la fel de sever şi de greu de îndurat cum era şi pe timpul Papei.

Zilele mizerabile, fără carne, strică dispoziţia omului. Când aduce vorba despre Jane, Henric clipeşte, ochii i se umplu de lacrimi.

— Mânuţele ei mici, Fărâmă! Lăbuţele ei mici, ca de copilaş! N-are nici urmă de viclenie în ea. Şi nu vorbeşte niciodată. Şi când vorbeşte, trebuie să-mi plec capul ca să aud ce spune. Şi în pauze îmi aud inima. Bucăţica ei de broderie, resturile de mătase, mânecile largi pe care le-a croit dintr-o stofă pe care i-a dăruit-o cândva un admirator, un sărman băiat îndrăgostit de ea... şi totuşi nu a cedat niciodată. Mânecile ei mici, colierul ei cu perle mărunte... nu are nimic... nu aşteaptă nimic...

O lacrimă se prelinge în cele din urmă din ochiul lui Henric, şerpuieşte pe obraz şi dispare în barba lui căruntă şi încâlcită.

Observaţi cum vorbeşte despre Jane: atât de modestă, atât de timidă. Până şi arhiepiscopul Cranmer trebuie să recunoască portretul, portretul invers al reginei actuale. Pe aceasta, toate bogăţiile Lumii Noi n-ar putea s-o sature, în timp ce Jane este recunoscătoare pentru un zâmbet.

— Am să-i scriu lui Jane o scrisoare, hotărăşte Henric. Am să-i trimit o pungă, pentru că va avea nevoie de bani, din moment ce a fost exclusă din apartamentele reginei.

I se pun la îndemână hârtie şi pene. Se aşază şi, oftând, începe să scrie. Scrisul lui Henric este pătrăţos, aşa cum a învăţat în copilărie de la mama sa. N-a fost niciodată prea iute; cu cât se străduieşte mai mult, cu atât literele par să se rostogolească mai rău una peste alta. Lui Cromwell i se face milă de el:

— Sire, nu vreţi să dictaţi şi să scriu eu pentru Maiestatea Voastră?

N-ar fi prima oară când scrie o scrisoare de dragoste pentru Henric. Cranmer ridică privirea pe deasupra capului înclinat al suveranului lor; ochii lui sunt plini de acuzaţii.

— Uite, spune Henric, dar nu-i oferă hârtia lui Cranmer. Va înţelege că o vreau, nu-i aşa?

Cromwell citeşte încercând să se pună în locul unei tinere doamne.

— Este o exprimare foarte delicată, sire. Şi doamna e foarte inocentă.

Henric ia scrisoarea înapoi şi scrie câteva propoziţii care să-i întărească mesajul.

Este sfârşitul lui martie. Domnişoara Seymour, cuprinsă de panică, cere o întrevedere cu secretarul regelui; aceasta este aranjată de Sir Nicholas Carew, care însă nu vrea să participe, căci nu este încă pregătit să se angajeze în discuţii. Sora ei văduvă o însoţeşte. Bess îl cercetează câteva momente pe Cromwell, apoi îşi coboară ochii strălucitori.

— Iată care este dificultatea mea, spune Jane privindu-l disperată.

Nu mai scoate nici un cuvânt. „Poate asta este tot ce vrea să spună”, se gândeşte el.

Tânăra femeie se încumetă în cele din urmă să continue:

— Nu poţi... Înălţimea Sa, Maiestatea Sa, nu poţi uita nici o clipă cine este, chiar dacă ţi-o cere. Cu cât spune mai umil: „Jane, sunt umilul dumitale servitor”, cu atât ştii mai bine că este mai puţin umil. Şi în fiecare clipă te gândeşti, dacă încetează să mai vorbească şi trebuie să spun eu ceva? Mă simt de parcă aş sta pe o pernă cu ace şi toate acele ar fi îndreptate cu vârful în sus. Îmi tot zic că am să mă obişnuiesc, data viitoare va fi mai bine, dar când îl aud, „Jane, Jane...” Sunt ca o pisică opărită. Deşi... Ai văzut vreodată o pisică opărită, domnule secretar? Eu n-am văzut. Dar mă gândesc, dacă numai după atât de puţin timp sunt aşa de înspăimântată de el...

— Asta îşi doreşte, să le fie frică oamenilor de el...

Cuvintele spun adevărul, dar Jane este prea preocupată de zbaterile ei ca să mai audă.

— ... dacă îmi este frică de el acum, cum o să fie când am să-l văd în fiecare zi? Se întrerupe. O, presupun că ştii, dumneata îl vezi în fiecare zi. Totuşi. Nu este acelaşi lucru, aşa cred.

— Nu, nu este acelaşi lucru, confirmă el.

Vede cum Bess îşi îndreaptă ochii plini de înţelegere spre sora sa.

— Dar, Master Cromwell, spune Bess, nu poate fi vorba tot timpul numai de legile parlamentului, de depeşe pentru ambasadori şi de veniturile din Ţara Galilor, despre călugări, piraţi şi despre scheme de trădare, Biblii, jurăminte, fonduri, tutele, despre preţul lânii şi dacă trebuie să rugăm pentru morţi. Mai trebuie să fie şi alte subiecte.

Este impresionat de această trecere în revistă a situaţiei. Este ca şi când i-ar fi înţeles viaţa. Simte un impuls să o ia de mâini şi s-o roage să se mărite cu el; chiar dacă nu s-ar potrivi în pat, se pare că are un dar al sintezei prin care îi depăşeşte pe toţi secretarii lui.

— Ei bine? întreabă Jane. Mai sunt şi alte subiecte?

Nu se poate gândi la nimic. Îşi striveşte pălăria moale în mâini.

— Caii, spune într-un târziu. Lui Henric îi place să ştie totul despre meserii şi meşteşuguri, despre lucrurile simple. În tinereţe am învăţat să potcovesc cai, iar el a vrut să ştie cum se face, cum arată o potcoavă corectă, ca să-i poată pune în încurcătură pe fierarii lui cu cunoştinţele sale secrete. Şi arhiepiscopul sare în spinarea oricărui cal îi vine la îndemână, e un bărbat timid, dar se împacă bine cu caii, a învăţat în copilărie cum să umble cu ei. Când este obosit de Dumnezeu şi de oameni, vorbim cu regele despre lucruri ca acestea.

— Şi ce altceva? întreabă Bess. Staţi împreună ore întregi.

— Despre câini uneori. Câini de vânătoare, despre creşterea şi virtuţile lor. Despre fortăreţe. Cum se construiesc. Artilerie. Ce rază de acţiune are. Despre fabricarea tunurilor. Dumnezeule mare! exclamă trecându-şi mâna prin păr. Uneori spunem că vom ieşi împreună o zi undeva, vom merge în Kent să-i vedem pe meşterii forjori de acolo, să le studiem procedeele şi să le propunem modalităţi noi de turnare a fierului. Dar nu ajungem niciodată s-o facem. Mereu intervine câte ceva.

Simte o tristeţe iremediabilă. Ca şi când ar fi ajuns pe neaşteptate în doliu. Pe de altă parte, dacă cineva ar aduce un pat în încăpere (ceea ce este puţin probabil), ar arunca-o pe Bess pe el şi i-ar face felul.

— Ei bine, soarta mi-e pecetluită, suspină Jane. N-aş putea să forjez un tun nici măcar dacă viaţa mea ar depinde de asta. Îmi pare rău că ţi-am răpit timpul, domnule secretar. Ai face mai bine să te întorci în Ţara Galilor.

„Chiar aşa”, se gândeşte el.

În ziua următoare, Jane primeşte scrisoarea de dragoste a regelui, împreună cu o pungă grea. Este o scenă jucată în faţa martorilor.

— Trebuie să înapoiez această pungă, spune Jane, dar numai după ce o cântăreşte şi o dezmiardă cu mânuţa ei delicată. Dacă Maiestatea Sa doreşte să-mi facă un dar în bani, îl rog să mi-l trimită din nou după ce voi contracta o căsătorie onorabilă.

Cât despre scrisoarea regelui, declară că este mai bine să n-o deschidă, deoarece îi cunoaşte inima fierbinte şi curtenitoare. Iar ea are drept singură avere onoarea de femeie, fecioria sa. Aşadar, nu, serios, este mai bine să nu rupă sigiliul.

Înainte să i-o dea mesagerului, o ţine între palme şi depune o sărutare castă pe sigiliu.

— L-a sărutat! strigă Tom Seymour. Ce duh a pus stăpânire pe ea? Mai întâi sigiliul, pufneşte el, apoi sceptrul!

Într-o izbucnire de bucurie, îi aruncă jos de pe cap pălăria fratelui său Edward. Face această glumă de vreo douăzeci de ani, şi Edward n-a apreciat-o niciodată. Dar de data asta schiţează un zâmbet.

Când primeşte înapoi scrisoarea de la Jane, regele ascultă cu atenţie explicaţia mesagerului şi se luminează la faţă.

— Înţeleg că am greşit când i-am trimis-o. Cromwell mi-a vorbit despre inocenţa şi virtutea ei şi pe bună dreptate, după cum se vede. Din acest moment nu voi mai face nimic care să-i lezeze onoarea. De fapt, îi voi vorbi numai în prezenţa familiei ei.

Dacă soţia lui Edward Seymour ar veni la curte, regele ar putea să ia cina cu ele fără a jigni pudoarea lui Jane. Poate că Edward ar trebui să aibă un apartament în palat?

— Camerele mele de la Greenwich, îi aminteşte Cromwell, comunică direct cu ale Maiestăţii Voastre; ce-ar fi dacă m-aş muta şi i-aş lăsa pe fraţii Seymour să stea acolo?

Henric îl priveşte radios.

Îi studiază intens pe fraţii Seymour încă de la vizita la Wolf Hall. Va trebui să aibă relaţii bune cu ei; femeile lui Henric îşi aduc cu ele neamurile, regele nu-şi găseşte miresele în pădure, ascunse sub o frunză. Edward este grav, serios, dar e gata să-şi expună gândurile în faţa ta. Tom este mai închis, i se pare; închis şi viclean, mintea lui lucrează neîncetat pe sub aparenţele de bonomie. Dar poate că nu este chiar cea mai bună minte. „Tom Seymour nu-mi va face greutăţi”, îşi spune, „iar lui Edward pot să-i câştig sprijinul.” Mintea lui a luat-o deja înainte, până la un

moment în care regele se arată mulţumit. Gregory şi ambasadorul imperial au propus o cale de urmat.

— Dacă a putut anula douăzeci de ani de căsnicie cu soţia sa legitimă, i-a spus Chapuys, sunt sigur că nu va fi peste puterile dumitale să găseşti anumite temeiuri ca să-l eliberezi de concubină. Nimeni nu a crezut niciodată, de la bun început, că această căsătorie este valabilă, cu excepţia celor plătiţi ca să spună „da”.

Totuşi se întreabă ce vrea să spună ambasadorul cu acest „nimeni”. Poate nimeni de la curtea împăratului; dar toată Anglia serbase căsătoria regelui cu Anne. „Nu este o chestiune simplă”, îi spusese nepotului său, Richard, „s-o desfaci în mod legal, chiar dacă porunceşte regele. O să mai aşteptăm puţin, nu mergem la nimeni, lasă-i pe alţii să vină la noi.”

Cere să se elaboreze un document din care să reiasă tot ce a primit familia Boleyn începând din 1524. E bine să-l aibă la îndemână, în caz că i-l cere regele.

Nu intenţionează să le ia nimic. Mai curând să le sporească averile. Să-i încarce cu onoruri. Să râdă de glumele lor.

Dar trebuie să fii atent de ce glume râzi. Master Sexton, saltimbancul regelui, a glumit despre Anne şi a numit-o dezmăţată. Credea că şi-o poate permite, dar regele s-a repezit la el din celălalt capăt al încăperii, l-a izbit cu capul de lambriuri şi l-a alungat de la curte. Se spune că Nicholas Carew i-a dat adăpost de milă.

Anthony este supărat din cauza lui Sexton. Nici unui bufon nu-i place să audă despre necazul altuia; mai ales când singurul lui defect este că spune adevărul.

— Iar ai ascultat bârfele de la bucătărie, îl ceartă Cromwell.

— Ba nu, stăpâne! Henric dă cu piciorul în adevăr şi în Master Sexton în acelaşi timp. Acum adevărul a găsit o cale de a se strecura pe sub uşile zăvorâte şi pe hornul şemineului, dar într-o zi regele va ceda şi-l va pofti să stea în faţa vetrei.

William Fitzwilliam vine la Cancelarie să stea de vorbă cu el.

— Şi ce mai face regina, Fărâmă? Tot mai sunteţi buni prieteni, deşi iei masa cu familia Seymour?

Cromwell se mulţumeşte să zâmbească.

Fitzwilliam sare în sus, deschide uşa de perete ca să vadă dacă nu ascultă cineva, apoi reia discuţia:

— Gândeşte-te cum a fost înainte. Pe când o curta pe Anne Boleyn, când s-a însurat cu ea. Cum arăta regele în ochii bărbaţilor în toată firea? Ca unul preocupat numai de propria-i plăcere. Ca un copil, am putea zice. Unii spuneau că e o lipsă de bărbăţie să fii atât de împătimit, atât de înrobit de o femeie care, la urma urmelor, e făcută la fel ca oricare alta.

— Aşa spuneau? Ei bine, sunt şocat. Henric e ultimul om pe care l-ai putea numi lipsit de bărbăţie.

— Un bărbat – şi Fitzwilliam subliniază cuvântul – un bărbat trebuie să fie stăpân pe patimile lui. Henric dă dovadă de multă voinţă, dar de puţină înţelepciune. Îi dăunează. Ea îi face rău. Răul va continua.

Se pare că nu-i va spune pe nume, Anna Bolena, La Ana, concubina. Aşadar, dacă îi face rău regelui, nu ar fi o dovadă de loialitate din partea unui bun englez dacă ar îndepărta-o? Posibilitatea rămâne între ei, abordată, dar încă neexplorată. Este trădare, fireşte, s-o vorbeşti de rău pe regina actuală; o trădare de la care numai regele este exceptat, deoarece el nu-şi poate încălca propriile interese. Îi aminteşte acest lucru lui Fitzwilliam; şi adaugă că, atunci când Henric îşi ponegreşte soţia, nu trebuie să i se cânte în strună.

— Dar ce căutăm la o regină? oftează Fitzwilliam. Trebuie să aibă toate virtuţile unei femei de rând, dar trebuie să le aibă într-un grad mai înalt; trebuie să fie mai modestă, mai umilă, mai discretă şi mai ascultătoare decât acestea, în aşa fel încât să dea un exemplu. Şi sunt unii care se întreabă, este Anne Boleyn cât de cât aşa?

— Continuă, îl îndeamnă secretarul regelui.

— Cred că pot să vorbesc cinstit cu dumneata, Cromwell. După ce verifică din nou uşa, Fitz spune: O regină trebuie să fie blândă şi miloasă. Să-l împingă pe rege spre milostivire – nu să-l împingă la duritate.

— Ai în minte un caz anume?

Fitz a fost găzduit de Wolsey în tinereţe. Nu ştie nimeni ce rol a jucat Anne în căderea acestuia. Mâna ei era ascunsă în mânecă. Wolsey ştia că nu poate aştepta milă de la ea şi nu a primit. Dar Fitz pare să-şi alunge gândul la cardinal.

— Nu-i iau apărarea lui Thomas More. Nu era aşa de priceput la treburile statului cum îşi închipuia. Credea că-l poate influenţa pe rege, că-l poate controla, credea că

Henric este tot prinţul tânăr şi blând pe care să-l ducă de mână. Dar Henric este rege şi trebuie să i se dea ascultare.

— Da, şi?

— Şi aş fi dorit să se termine altfel cu More. Un cărturar, un om care a fost lord cancelar, să-l târăşti afară în ploaie şi să-i tai capul...

— Ştii, uneori uit că s-a dus, recunoaşte Cromwell. Apare ceva nou şi mă întreb: „Oare ce părere are More despre asta?”

Fitz îşi ridică privirea.

— Nu vorbeşti cu el, nu-i aşa?

— Nu mă duc să-i cer sfatul, râde Cromwell.

„Deşi mă sfătuiesc, fireşte, cu cardinalul, în singurătatea puţinelor mele ore de somn.”

— Thomas More a pierdut orice şansă cu Anne Boleyn pentru că nu a venit s-o vadă la încoronare, spune Fitz. L-ar fi omorât cu un an mai devreme dacă ar fi reuşit să demonstreze că era trădător.

— Dar More era un avocat iscusit. Printre multe alte lucruri.

— Prinţesa Mary – Lady Mary, ar trebui să spun – nu este avocat. O fată fără prieteni.

— O, aş spune că vărul ei, împăratul, poate fi considerat un prieten. Ba chiar un prieten foarte bun.

Fitz pare iritat.

— Împăratul este un mare idol, aflat în altă ţară. Are nevoie de un apărător mai apropiat de zi cu zi. Are nevoie de cineva care să-i reprezinte interesele. Încetează, Fărâmă, încetează cu dansul ăsta în jurul cozii.

— Mary trebuie să continue să respire, spune Cromwell. Nu sunt acuzat prea des de dans.

Fitz se ridică, punând capăt discuţiei.

— Foarte bine atunci. Cine are urechi de auzit să audă.

Există sentimentul că ceva nu este în regulă în Anglia şi trebuie îndreptat. Nu este vorba de legi sau de obiceiuri care ar fi greşite. Este ceva mai profund.

Fitzwilliam iese din încăpere, apoi se întoarce şi spune fără altă introducere:

— Dacă următoarea este fiica bătrânului Seymour, se va isca o anumită invidie printre cei care consideră că nobila lor casă ar fi trebuit să fie preferată – dar, la urma urmelor, Seymourii sunt o familie veche, şi Henric nu va avea asemenea probleme cu mica Jane. Vreau să spun, cu bărbaţi alergând după ea ca dulăii după o... în sfârşit. Numai uită-te la fetiţa lui Seymour, şi îţi dai seama că nu i-a ridicat nimeni fusta niciodată.

De astă dată pleacă de tot, nu înainte de a-i oferi lui Cromwell o imitaţie de salut, un gest schiţat în direcţia pălăriei.

Sir Nicholas Carew vine să-l vadă. Conspiraţia îi vibrează până în cel din urmă fir al bărbii. Mai că se aşteaptă să-l vadă pe cavaler făcând cu ochiul când se aşază.

Iar când ajunge la problemă, Carew este surprinzător de brutal:

— Vrem să fie dată afară concubina. Ştim şi noi că şi dumneata o doreşti.

— Noi?

Carew se uită la el pe sub sprâncenele stufoase; ca un om care a tras singura săgeată din arbaletă şi acum trebuie să străbată anevoie terenul în căutarea prietenilor sau a duşmanilor sau pur şi simplu a unei ascunzători peste noapte. Explică apăsat:

— Prietenii mei în această chestiune reprezintă o bună parte a vechii nobilimi din această ţară, cei de obârşie înaltă şi... Văzând expresia de pe chipul lui Cromwell, îşi dă seama că trebuie să intre în subiect: Vorbesc despre cei care sunt foarte aproape de tron, cei din neamul bătrânului rege Eduard. Lordul Exeter, familia Courtenay, la fel şi Lord Montague şi fratele acestuia, Geoffrey Pole. Lady Margaret Pole, care, după cum ştii, a fost guvernanta prinţesei Mary.

— A lui Lady Mary, îl corectează Cromwell.

— Dacă trebuie. Noi îi spunem prinţesă.

— Asta nu ne va împiedica să discutăm despre ea.

— Cei pe care i-am numit sunt principalele persoane în numele cărora vorbesc, spune Carew, dar, aşa după cum

ştii, cea mai mare parte a Angliei se va bucura să-l vadă pe rege scăpat de ea.

— Nu cred că cea mai mare pare a Angliei ştie ceva şi nici că se sinchiseşte de asta.

Carew se referă, firește, la cea mai mare parte din Anglia lui, Anglia de viţă veche. Şi pentru Sir Nicholas altă ţară nici nu există.

— Presupun că Gertrude, soţia lui Exeter, este foarte activă în această chestiune, spune Cromwell.

Carew se apleacă înainte ca să-i împărtăşească un mare secret:

— Ţine legătura cu Mary.

— Ştiu, oftează Cromwell.

— Ai citit scrisorile lor?

— Citesc scrisorile tuturor. Inclusiv ale dumitale. Dar uite ce este, asta miroase a intrigă chiar împotriva regelui, nu-i aşa?

— În nici un caz. Onoarea lui este ceea ce ne interesează.

Cromwell nu poate să nu fie de acord. Punct ochit.

— Şi atunci? Ce doriţi de la mine?

— Dorim să ni te alături. Vrem s-o vedem pe fiica lui Seymour încoronată. Tânăra este rudă cu mine şi se ştie că este în favoarea religiei adevărate. Credem că-l va aduce pe Henric înapoi la sânul Romei.

— O cauză care mi-e foarte aproape de inimă, murmură secretarul regelui.

Sir Nicholas se apleacă în faţă.

— Aceasta este dificultatea noastră, Cromwell. Dumneata eşti luteran.

Cromwell îşi atinge haina în dreptul inimii.

— Nu, domnule, eu sunt bancher. Luther îi condangă la infern pe cei care împrumută bani cu dobândă. Cum să fiu de partea lui?

Sir Nicholas râde din toată inima.

— Nu ştiam. Unde am fi fără Cromwell, care să ne împrumute când avem nevoie de bani?

— Şi ce se va întâmpla cu Anne Boleyn? vrea el să ştie.

— Nu ştiu. O mănăstire?

Aşadar, înţelegerea a fost pecetluită. El, Cromwell, trebuie să ajute vechile familii, pe adevăraţii credincioşi; iar după aceea, în noul regim, se va ţine seama de serviciile lui: dacă se arată destul de zelos ar putea să-şi facă uitate blasfemiile din ultimii trei ani, care altfel ar cere o pedeapsă.

— Un singur lucru, Cromwell, spune Carew ridicându-se. Să nu mă mai faci să aştept data viitoare. Nu se cuvine ca un om de stirpea dumitale să ţină un bărbat de neamul meu să bată din călcâie în anticameră.

— A, acesta era zgomotul? Deşi Carew poartă jacheta de satin vătuită a curteanului, şi-l imaginează întotdeauna în armura de paradă: nu de genul celei în care te lupţi, ci de genul pe care o cumperi în Italia ca să-ţi impresionezi prietenii. Atunci, bătaia din călcâie ar produce ditamai zăngănitul. I se adresează politicos: Nu am vrut să vă jignesc, Sir Nicholas. Pe viitor ne vom grăbi. Socotiţi-mă la dreapta Domniei Voastre, gata de luptă.

Acesta este vorbirea bombastică pe care o înţelege Carew.

La rândul lui, Fitzwilliam stă de vorbă cu Carew. Carew vorbeşte cu soţia lui, care este sora lui Francis Bryan. Soţia lui vorbeşte cu Mary, sau mai precis îi scrie, ca să-i dea de ştire că perspectivele ei se îmbunătăţesc rapid, că La Ana ar putea fi alungată. Este cel puţin o modalitate de a o ţine pe Mary liniştită pentru un timp. Cromwell nu vrea ca prinţesa să audă zvonuri că Anne lansează alte ostilităţi. S-ar putea să intre în panică şi să încerce să fugă; se spune că are nişte planuri absurde, de exemplu să le drogheze pe femeile puse de Boleyni s-o păzească şi să-şi ia tălpăşiţa în timpul nopţii. Cromwell l-a avertizat pe Chapuys, deşi, fireşte, nu cu atât de multe cuvinte, că, dacă Mary evadează, Henric îl va trage probabil pe el la răspundere, fără să ţină seama de protecţia pe care i-o acordă statutul de diplomat. În cel mai bun caz, i se va interzice accesul la curte, la fel ca lui Sexton. În cel mai rău, s-ar putea să nu-şi mai revadă niciodată meleagurile natale.

La Wolf Hall, Francis Bryan îi ţine pe Seymouri la curent cu evenimentele de la curte. Fitzwilliam şi Carew vorbesc cu marchizul de Exeter şi cu Gertrude, soţia acestuia. Gertrude vorbeşte la cină cu ambasadorul imperial şi cu familia Pole, care sunt papistaşi pe cât pot îndrăzni să se

arate şi s-au situat la limita trădării în aceşti patru ani. Nimeni nu vorbeşte cu ambasadorul francez. Dar toată lumea vorbeşte cu el, cu Thomas Cromwell.

Pe scurt, aceasta este întrebarea pe care i-o pun prietenii: dacă Henric poate să scoată la pensie o soţie care este fiica Spaniei, nu poate să-i dea o pensie şi fiicei lui Boleyn şi s-o instaleze undeva, într-un conac de ţară, dacă găseşte anumite iregularităţi în documentele de căsătorie? Alungând-o pe Caterina, şi încă după douăzeci de ani de căsnicie, a jignit toată Europa. Căsătoria cu Anne nu este recunoscută nicăieri în altă parte şi nu a durat nici trei ani; o poate anula ca pe o nebunie. La urma urmelor, are propria-i Biserică şi un arhiepiscop gata să-i îndeplinească orice dorinţă. Cromwell repetă în minte o invitaţie.

— Sir Nicholas? Sir William? Aveţi bunăvoinţa să veniţi în modesta mea casă la cină?

Nu are de fapt intenţia să-i invite. Vestea ar ajunge curând la urechea reginei. Sunt suficiente o privire plină de înţelesuri, o încuviinţare din cap şi un clipit din ochi. Dar în gând pune din nou masa.

Norfolk în capul mesei. Montague şi mama acestuia ca o sfântă. Courtenay şi soţia lui sâcâitoare. În spatele lor se strecoară prietenul nostru, Monsieur Chapuys.

— O, la naiba, înjură Norfolk, acum trebuie să vorbim în franceză?

— Traduc eu, se oferă stăpânul casei.

Dar cine zăngăneşte la intrare? Este ducele Tigaie Găurită.

— Bine aţi venit, Lord Suffolk. Luaţi loc. Aveţi grijă să nu ajungă firimituri în barba aceea măreaţă a voastră.

— Măcar de-ar exista o firimitură, spune Norfolk, care este hămesit.

Margaret îl străpunge cu o privire glacială.

— Ai pus masa. Ne-ai aşezat pe toţi. Nu ne-ai dat şervete.

— Scuzele mele, murmură el grăbindu-se să cheme un slujitor. Iată, ca să nu vă murdăriţi pe mâini.

Margaret Pole îşi scutură şervetul. Pe el este imprimat chipul reginei moarte, Caterina.

Se aude un zgomot de afară, din direcţia cămării cu băuturi.

Francis Bryan intră clătinându-se cu o sticlă din care s-a împărtăşit deja.

— Petrecere cu o tovărăşie bună...

Se prăbuşeşte pe locul lui.

Acum el, Cromwell, le face semn slujitorilor. Se mai aduc scaune.

— Înghesuiţi-le, porunceşte.

Intră Carew şi Fitzwilliam. Îşi ocupă locurile fără zâmbet şi fără să dea din cap. Au venit gata pentru petrecere, cu cuţitele în mână.

Priveşte de jur împrejurul mesei. Toţi sunt pregătiţi; o rugăciune de mulţumire în latină; ar fi preferat engleza, dar face pe placul oaspeţilor. Care se închină ostentativ, în stilul papistăşesc. Care se uită la el nerăbdători.

Strigă un ordin, iar uşile se dau de perete. Slujitori asudaţi cară tăvile la masă. Carnea pare proaspătă, parcă animalul nici nu a fost tăiat încă.

Este o încălcare minoră a etichetei. Oaspeţii trebuie să aştepte salivând.

Boleynii sunt în mâinile lui, urmează să-i tranşeze.

Acum, de când Rafe este în serviciul regelui, îl cunoaşte mai de aproape pe muzicianul Mark Smeaton, care a fost promovat în rândul valeţilor. Când s-a ivit pentru prima dată la uşa cardinalului şi a făcut o plecăciune, Mark avea ghete peticite în picioare şi o vestă de pânză care aparţinuse unui bărbat mai voinic. Cardinalul i-a dat o haină de stofă groasă, dar de când îl slujeşte pe rege umblă numai în damasc, cocoţat pe un cal cu şaua din piele de Spania, ţinând frâul cu mănuşi aurite pe margini. De unde are bani? Anne este nesăbuit de generoasă, spune Rafe. Se zvoneşte că i-a dat lui Francis Weston o sumă mare ca să-i ţină pe creditori la distanţă.

„Înţelegi”, spune Rafe, „pentru că acum regele nu o mai admiră aşa de mult, regina este dornică să aibă în preajmă tineri care-i sorb cuvintele din gură. Apartamentele ei zumzăie de lume, gentilomii din serviciul privat îşi fac mereu apariţia cu câte o treabă, zăbovesc ca să mai joace un joc sau să asculte un cântec; dacă nu au de transmis nici un mesaj, îl inventează.”

Domnii care sunt mai departe de favorurile reginei abia aşteaptă să apară cineva nou ca să-i comunice toate bârfele. Şi sunt şi lucruri pe care nu trebuie să i le spună nimeni, Rafe vede şi aude şi singur. Şoapte şi paşi furişaţi în spatele uşilor. Râsete pe ascuns pe seama regelui. Despre hainele lui, despre muzica lui. Aluzii la dificultăţile pe care le are în pat. De unde să vină toate acestea, dacă nu de la regină?

Sunt oameni care vorbesc tot timpul despre caii lor. „Acesta este un armăsar de nădejde, dar am avut unul mai rapid; ai o mânză foarte frumoasă, dar trebuie să-l vezi pe murgul pe care am pus ochii.” Pentru Henric sunt femeile; găseşte ceva să-i placă la orice femeie care-i taie calea şi va reuşi să născocească un compliment chiar dacă respectiva este ştearsă, bătrână şi acrită. De cele tinere este captivat de două ori pe zi: nu are ea cei mai frumoşi ochi, gâtul atât de alb, vocea atât de suavă, braţul atât de gingaş? În general admiră cu ochii şi nu pune mâna; îndrăzneşte cel mult să spună roşind uşor:

— Nu crezi că ar trebui să aibă nişte răţuşte drăgălaşe?

Într-o zi, Rafe aude vocea lui Weston în camera de alături, care îl imită amuzat pe rege:

— Nu-i aşa că are cea mai umedă păsărică pe care ai pipăit-o vreodată?

Chicoteli, şuşoteli complice. Şi:

— Şşt! Spionul lui Cromwell e aici!

Harry Norris a lipsit de la curte în ultima vreme, îşi petrece timpul pe moşia lui.

— Când este de serviciu, povesteşte Rafe, încearcă să pună capăt bârfelor, uneori pare chiar supărat de ele, dar alteori îşi îngăduie să zâmbească. Vorbesc despre regină şi fac speculaţii...

— Continuă, Rafe.

Tânărului nu-i face plăcere, căci simte că este sub demnitatea lui să tragă cu urechea. Se gândeşte bine înainte să vorbească.

— Regina trebuie să conceapă un alt copil cât mai repede, dar lumea se întreabă cu cine. Din moment ce nu se poate avea încredere că Henric o să se descurce, care dintre gentilomi îi va face această favoare?

— Şi au ajuns la o concluzie?

Rafe se scarpină în creştetul capului, zburlindu-şi părul.

— Ştii, nici unul nu s-ar încumeta, spune în cele din urmă. Regina este sfântă. E un păcat prea mare chiar şi pentru nişte desfrânaţi ca ei, şi cu siguranţă că se tem prea tare de rege, chiar dacă râd de el. Pe de altă parte, nici ea nu-i atât de proastă.

— Te întreb din nou, au ajuns la o concluzie?

— Cred că fiecare este pe cont propriu.

— Sauve qui peut[22], râde Cromwell.

Speră că nu va fi nevoie de nimic din toate acestea. Dacă va acţiona împotriva lui Anne, speră să găsească o cale

[22] Scapă cine poate (în limba franceză în original) (n.tr.).

mai curată. Sunt doar nişte bârfe prosteşti. Dar Rafe nu poate să nu le audă, nu poate să nu le ştie, asta este.

Vreme de martie, vreme de aprilie, ploi reci ca gheaţa şi fărâme de soare; se întâlneşte cu Chapuys, de astă dată în casă.

— Pari îngândurat, domnule secretar. Vino lângă foc.

Cromwell îşi scutură picăturile de ploaie de pe pălărie.

— Mă apasă o greutate.

— Ştii, cred că aranjezi aceste întâlniri cu mine numai ca să-i faci în ciudă ambasadorului francez.

— O, da, este foarte invidios. De fapt, te-aş vizita mai des, numai că ajung vorbe la urechea reginei. Şi se va strădui să folosească acest lucru împotriva mea, într-un fel sau altul.

— Îţi urez să ai parte de o stăpână mai binevoitoare.

Întrebarea ambasadorului este implicită: „Cum mai merg treburile, o să avem o nouă stăpână?" Chapuys a mai sugerat-o şi altă dată: „Nu cumva s-ar putea încheia un nou tratat între suveranii noştri? Ceva care s-o protejeze pe Mary, interesele ei, poate s-o reintroducă pe linia succesiunii, după oricare alt copil pe care l-ar putea avea Henric cu o nouă soţie? Presupunând, firește că actuala regină va dispărea?"

— Ah, Lady Mary. În ultima vreme, Cromwell are obiceiul să-şi ducă mâna la pălărie atunci când se menţionează numele ei; îşi dă seama că ambasadorul este mişcat de acest gest şi se pregăteşte să-l menţioneze în depeşele

sale. Regele este dispus să poarte discuţii oficiale, adaugă. I-ar face plăcere să fie unit de împărat printr-o prietenie. Cel puţin aşa a spus.

— Acum trebuie să-i prezinţi chestiunea.

— Am trecere pe lângă rege, dar nu pot răspunde pentru el, nici un supus al lui nu poate. Aici este dificultatea mea. Ca să-l convingi de un lucru trebuie să-i anticipezi dorinţele. Dar după aceea eşti în pericol, dacă cumva se răzgândeşte.

Wolsey, maestrul lui, îl sfătuise: „Fă-l să spună ce doreşte, să nu mergi pe ghicite, căci ghicitul te poate distruge”. Dar poate că în timpul trecut de atunci poruncile neexprimate ale regelui au devenit mai greu de ignorat. Încăperea se umple de furie când Henric spumegă de nemulţumire şi ridică ochii spre cer dacă îi ceri să semneze un document: ca şi când ar aştepta izbăvirea.

— Te temi că se va întoarce împotriva dumitale, spune Chapuys.

— Se va întoarce, aşa cred. Într-o zi.

Uneori se trezeşte noaptea gândindu-se la asta. Sunt curteni care s-au retras în mod onorabil. Ştie mai multe exemple. Fireşte, cele contrare se profilează mai ameninţător atunci când eşti treaz la miezul nopţii.

— Dar dacă acea zi va veni, ce vei face? întreabă ambasadorul.

— Ce pot să fac? Mă înarmez cu răbdare şi las restul în seama Domnului.

„Şi sper să se termine totul cât mai repede.”

— Evlavia dumitale este lăudabilă, spune Chapuys. Dacă soarta se întoarce împotriva dumitale, vei avea nevoie de prieteni. Împăratul...

— Împăratul nu-şi va irosi vremea cu mine, Eustache. Sau cu oricare alt om de rând. Nimeni nu a mişcat nici un deget ca să-l ajute pe cardinal.

— Sărmanul cardinal. Aş fi dorit să-l fi cunoscut mai bine.

— Încetează să mă mai consolezi, îi spune brusc. S-a terminat.

Chapuys îi aruncă o privire scrutătoare. Focul trosneşte. Din hainele lui Cromwell se ridică aburi. Ploaia răpăie în geamuri. E scuturat de un fior.

— Eşti bolnav? întreabă Chapuys.

— Nu, nu am voie să fiu. Dacă voi cădea la pat, regina mă va smulge din el şi va spune că mă prefac. Dacă vrei să mă înveseleşti, adu pălăria aceea de Crăciun. Păcat că a trebuit s-o pui deoparte din cauza doliului. Dar Paştele este aproape, aşa că am putea s-o revedem.

— Cred că glumeşti, Thomas, pe seama pălăriei mele. Am auzit că atunci când a stat în custodia dumitale, toţi au râs de ea, şi nu numai secretarii dumitale, ci până şi băieţii de la grajduri şi cei care au grijă de câini.

— Adevărul este exact invers. Am primit o mulţime de cereri să-i las să o probeze. Aş vrea s-o vedem la toate sărbătorile mari ale bisericii.

— Încă o dată, spune Chapuys, evlavia dumitale este lăudabilă.

Îl trimite pe Gregory la prietenul lui, Richard Southwell, ca să înveţe arta vorbitului în public. Îi face bine să mai iasă din Londra şi să se îndepărteze de curte, unde atmosfera este încordată. Peste tot se văd semne de nelinişte, grupuleţe mici de curteni care se împrăştie când se apropie de ei. Dacă totul este în mâna Providenţei, aşa cum crede el, atunci e mai bine ca Gregory să nu trebuiască să treacă prin chinurile frământărilor şi ale îndoielilor oră de oră. Mai bine să afle numai deznodământul. Nu este nevoie să şi trăiască evenimentele. Acum nu are timp să le explice celor tineri şi naivi cum merge lumea. Trebuie să urmărească mişcările cavaleriei şi artileriei din toată Europa, corăbiile de pe mări, negustorii şi războinicii, influxul de aur din Americi în trezoreria împăratului. Uneori pacea arată ca războiul, nu poţi să le deosebeşti; uneori aceste insule par foarte mici. În Europa se aude că muntele Etna a erupt şi a provocat inundaţii în toată Sicilia. În Portugalia este secetă; şi peste tot invidie şi dispute, teamă de viitor, teamă de foamete sau chiar foamete ca atare, teamă de Dumnezeu, îndoieli cu privire la modul în care să fie îmbunat şi în ce limbă. Iar veştile pe care le primeşte sunt întotdeauna vechi de două săptămâni: poşta merge încet, mareele sunt împotriva lui. Exact când lucrările de fortificaţie de la Dover se încheie, zidurile de la Calais se prăbuşesc; gerul a făcut să plesnească zidăria şi s-a produs o fisură între două porţi, Watergate şi Lanterngate.

În Duminica Patimilor, John Skip, duhovnicul lui Anne, ţine o predică în capela regelui. Pare o alegorie a cărei forţă este îndreptată împotriva lui, a lui Thomas Cromwell. Zâmbeşte larg când cei care au asistat i-o explică frază cu

frază: atât cei care-i vor binele, cât şi cei care îi vor răul. Nu este omul care să se lase doborât de o predică sau să se simtă persecutat de figurile de stil.

Odată, în copilărie, se înfuriase pe tatăl său, Walter, şi se repezise la el cu intenţia să-l izbească cu capul în pântece. Dar era exact înainte ca rebelii din Cornwall să năvălească în ţară, şi, cum Putney era în drumul lor, Walter făcuse armuri pentru el şi pentru prietenii lui. Aşa că atunci când băiatul se repezise cu capul înainte auzise un bang!, după care se prăbuşise la pământ. Walter tocmai proba una dintre creaţiile sale.

— Asta o să-ţi fie învăţătură de minte, spusese flegmatic tatăl lui.

Se gândeşte de multe ori la pântecele acela de fier. Şi se gândeşte că are şi el unul la fel, fără inconvenientele şi greutatea metalului.

— Cromwell are un stomac zdravăn, spun prietenii lui; şi duşmanii deopotrivă.

Vor să spună că are poftă de mâncare, gusturi bune, vigoare; nu-i displace o felie de friptură în sânge primul lucru dimineaţa şi ultimul lucru seara, iar dacă îl trezeşti cu noaptea în cap este tot flămând.

Soseşte un inventar de la mănăstirea Tilney; veşminte de satin roşu turcesc şi pânză albă ţesută cu fir de aur de cea mai bună calitate. Două cuverturi de altar din satin alb de Bruges cu picăţele ca nişte picături de sânge, făcute din catifea roşie. Şi conţinutul bucătăriei: greutăţi, cleşti şi furci de fier, cârlige pentru carne.

Iarna se topeşte şi se transformă în primăvară. Parlamentul se dizolvă. Ziua de Paşte: miel cu sos de ghimbir, binecuvântata absenţă a peştelui. Îşi aminteşte de ouăle pe care le vopsea în copilărie, punând pe fiecare găoace pătată o pălărie de cardinal. Îşi aminteşte de fiica sa, Anne, de mânuţa ei fierbinte strânsă în jurul oului, astfel că vopseaua se ducea: „Uite! Regardez!” În anul acela învăţa franceză. Apoi feţişoara ei uimită; limbuţa curioasă care se strecura afară să lingă petele din palmă.

Împăratul este la Roma şi se spune că a avut o întrevedere de şapte ore cu Papa; câte dintre acestea au fost dedicate uneltirilor împotriva Angliei? Sau poate că împăratul a vorbit în apărarea fratelui său întru monarhie? Se spune că se va încheia un acord între împărat şi francezi: veşti proaste pentru Anglia, dacă este aşa. Este momentul să insiste cu negocierile. Stabileşte o întâlnire între Chapuys şi Henric.

Din Italia a primit o scrisoare care începe aşa: „Molto magnifico signor...”[23]

Îşi aminteşte de Hercule, salahorul.

La două săptămâni după Paşte, ambasadorul imperial este întâmpinat la Curte de George Boleyn. Când îl vede pe George cum sclipeşte, cu dinţii şi nasturii de perle aruncând scântei, ambasadorul dă ochii peste cap ca un cal speriat. A mai fost primit de George şi altă dată, dar nu se aştepta să-l vadă acum; mai curând pe vreun prieten de-al lui, poate pe Carew. George îi vorbeşte mult timp în franceza lui elegantă şi politicoasă.

[23] Prea ilustre domn (în limba italiană în original) (n.tr.).

— Vei avea plăcerea să asculţi slujba împreună cu Maiestatea Sa şi după aceea, dacă vei binevoi să-mi faci onoarea, voi fi încântat să te întreţin personal la masa de la ora zece.

Chapuys priveşte în jur: „Cremuel, ajutor!”

Cromwell se dă un pas înapoi, urmărind gesturile lui George. „O să-i simt lipsa”, îşi spune, „în zilele când se va termina totul pentru el; când o să-i dau un picior în fund şi va ajunge înapoi în Kent, să-şi numere oile şi să aibă grijă de recolta de cereale.”

Regele însuşi îi adresează lui Chapuys un zâmbet, un cuvânt amabil. Se îndreaptă apoi spre separeul lui de deasupra, pe când Chapuys se amestecă printre sicofanţii lui George.

— Judica me, Deus, intonează preotul. Judecă-mă, o, Doamne, şi desparte cauza mea de poporul care nu este sfânt; eliberează-mă de omul nedrept şi înşelător.

Chapuys se întoarce şi-l străpunge cu o privire. Cromwell zâmbeşte.

— Pentru ce eşti mâhnit, suflete al meu? întreabă preotul; în latină, bineînţeles.

Ambasadorul îşi târşâie picioarele spre altar ca să primească ostia, gentilomii din jurul lui ezită şi rămân o jumătate de pas în urmă, ca nişte dansatori bine antrenaţi. Chapuys se clatină; prietenii lui George l-au înconjurat. Aruncă o privire peste umăr. „Unde sunt, ce să fac?”

În acel moment şi exact pe linia privirii lui, regina Anne coboară din separeul ei de la galerie: cu capul sus, catifea şi zibelină, rubine la gât. Chapuys şovăie. Nu poate merge înainte de teamă să nu-i taie calea. Nu poate merge înapoi, pentru că George şi favoriţii lui îl împing din spate. Anne întoarce capul. Un zâmbet ascuţit: şi face o reverenţă graţioasă spre duşman, înclinând gâtul plin de bijuterii. Chapuys strânge tare din pleoape şi face o plecăciune în faţa concubinei.

După toţi aceşti ani! În toţi aceşti ani şi-a ales drumul în aşa fel încât niciodată, niciodată să nu ajungă faţă în faţă cu ea, niciodată n-a fost silit să facă această alegere dureroasă, să dea dovadă de această politeţe condangabilă. Dar ce altceva putea să facă? Faptul va fi raportat curând. Va ajunge la împărat. Să sperăm şi să ne rugăm ca împăratul Carol să înţeleagă.

Toate acestea se văd pe chipul ambasadorului. El, Cremuel, îngenunchează să primească împărtăşania. Dumnezeu se transformă într-o pastă pe limba lui. În timp ce are loc acest ritual se cuvine să închizi ochii; dar în această împrejurare deosebită Dumnezeu îl va ierta că se uită pe furiş. Îl vede pe George Boleyn, roz la faţă de încântare. Îl vede pe Chapuys, alb de umilire. Îl vede pe Henric îmbrăcat în aur strălucitor, coborând greoi de la galerie. Regele păşeşte apăsat, mersul lui este lent; chipul îi radiază o solemnitate triumfătoare.

În ciuda eforturilor meritorii ale lui George cel plin de perle, când ies din capelă ambasadorul se îndepărtează de el. Se repede spre Cromwell şi-i prinde mâna cu forţa unei muşcături de terier.

— Cremuel! Ştiai de planul acesta. Cum ai putut să mă faci de râs în aşa hal?

— Te asigur că este spre binele dumitale. Şi adaugă sumbru: Ce fel de diplomat eşti, Eustache, dacă nu înţelegi firea prinţilor? Pentru oamenii cu minţi obişnuite, ca noi, mintea lui Henric pare perversă.

Lumina se revarsă în ochii ambasadorului.

— Ah!

Lasă să-i scape o respiraţie lungă. Înţelege într-o clipă de ce l-a silit Henric să facă o reverenţă în public în faţa unei regine pe care n-o mai doreşte. Henric are o voinţă tenace, este încăpăţânat. Acum şi-a atins scopul: a doua lui căsătorie este recunoscută. Acum, dacă vrea, poate să renunţe la ea.

Chapuys îşi strânge hainele în jurul trupului, ca şi când ar fi simţit un curent rece dinspre viitor. Şopteşte:

— Chiar trebuie să iau masa cu fratele ei?

— O, da! Vei constata că este o gazdă încântătoare. La urma urmelor – Cromwell ridică mâna ca să-şi ascundă zâmbetul – nu a repurtat de curând o victorie? Împreună cu întreaga lui familie?

Chapuys se strânge şi mai mult.

— Am fost şocat când am văzut-o. Nu am privit-o niciodată atât de aproape. Arată ca o femeie bătrână şi slabă. Aceea este doamna Seymour, cea cu mânecile largi? Este foarte ştearsă. Ce vede Henric la ea?

— Crede că este proastă. E un lucru odihnitor după părerea lui.

— Nu încape îndoială că e îndrăgostit. Trebuie să fie vreo calitate care nu este vizibilă pentru ochiul unui străin. Ambasadorul râde pe înfundate. Cu siguranţă are o enigmă foarte frumoasă.

— Nu ştie nimeni, spune Cromwell cu privirile în gol. Este fecioară.

— După atâta timp petrecut la curte? Henric crede aşa ceva?

— Domnule ambasador, discutăm asta mai târziu. Gazda dumitale este aici.

Chapuys îşi duce mâinile la piept. Îi face lui George, Lord Rochford, o plecăciune adâncă, iar Rochford îl imită. Se îndepărtează braţ la braţ. Se pare că lordul Rochford recită versuri de laudă la adresa primăverii.

— Hm, ce spectacol! Lumina slabă a soarelui sclipeşte în colanul lui Audley, lordul cancelar. Acesta chicoteşte: Haide, băiete, să mergem să gustăm câte ceva bun.

— Sărmanul ambasador. Arată de parcă ar fi dus de neguţătorii de sclavi spre Coasta Berberă. Nu ştie în ce ţară se va trezi mâine-dimineaţă.

„Nici eu”, îşi spune Cromwell. Audley este jovial ca întotdeauna, dar el are o presimţire, nu-şi poate reprima senzaţia că tot ce-a fost bun în ziua aceea s-a terminat, deşi e de abia ora zece.

— Fărâmă? spune lordul cancelar.

La un moment dat, după masă, totul începe să se dărâme, şi încă în modul cel mai cumplit. Îi lăsase pe Henric şi pe ambasador împreună în ambrazura unei ferestre, să se linguşească reciproc, să se tatoneze în legătură cu o alianţă, să-şi facă unul altuia propuneri exagerate. Observă mai întâi schimbarea de culoare a regelui. Din roz devine roşu-cărămiziu. Apoi aude vocea piţigăiată a lui Henric:

— Cred că îţi permiţi cam multe, Chapuys. Îmi ceri să recunosc dreptul stăpânului dumitale de a domni la Milano. Dar poate că şi regele Franţei are drepturi întemeiate, sau chiar mai mult. Să nu-ţi imaginezi că-mi cunoşti politica, domnule ambasador.

Chapuys sare înapoi. Cromwell se gândeşte la întrebarea lui Jane Seymour: „Domnule secretar, ai văzut vreodată o pisică opărită?”

Ambasadorul răspunde. Cu o voce scăzută şi rugătoare. Henric se răsteşte din nou la el:

— Vrei să spui că ceea ce am considerat o dovadă de politeţe, ca de la un prinţ creştin la altul, este în realitate o modalitate de negociere? Eşti de acord să faci o reverenţă în faţa reginei, a soţiei mele, şi după aceea îmi trimiţi nota de plată?

El, Cromwell, vede cum Chapuys ridică mâna implorator, încearcă să-l întrerupă pe rege, să limiteze daunele, dar Henric vorbeşte peste el, tare să-l audă toţi cei din încăpere, toată adunarea care stă cu gura căscată, precum şi cei care se înghesuie din spate.

— Stăpânul dumitale nu-şi mai aminteşte ce am făcut pentru el la început, când a avut necazuri? Când s-au răsculat supuşii spanioli? Am ţinut mările deschise pentru navele lui. I-am dat bani cu împrumut. Şi ce-am primit în schimb?

Pauză. Chapuys trebuie să alerge cu mintea înapoi, la anii când încă nu era la post.

— Bani? sugerează el vag.

— Nimic altceva decât promisiuni încălcate. Aminteşte-ţi, dacă vrei, cum l-am ajutat împotriva francezilor. Mi-a promis teritorii. Şi următorul lucru de care am auzit a fost că încheie un tratat cu Francisc. De ce aş crede un singur cuvânt de-al lui?

Chapuys se îndreaptă de spate, înălţându-se atât cât i-o permite talia deloc impresionantă.

— Se înfoiază cocoşelul! îi şopteşte Audley la ureche.

Dar el, Cromwell, nu se lasă distras. Nu-l scapă din ochi pe rege. Îl aude pe Chapuys rostind:

— Maiestate, această întrebare nu se pune între prinţi.

— Nu se pune? pufneşte Henric. În trecut nu aş fi fost nevoit s-o pun niciodată. Consider că toţi prinţii sunt onorabili, căci eu sunt onorabil. Dar uneori, Monsieur, trebuie să-ţi spun, presupunerile noastre fireşti şi pline de afecţiune trebuie să cedeze în faţa experienţei amare. Te întreb, stăpânul dumitale mă ia drept prost?

Vocea lui Henric face un salt brusc în sus. Regele se îndoaie de la mijloc şi începe să bată darabana pe

genunchi, ca şi când ar vrea să ademenească un căţeluş sau un copil:

— Henric! ţipă el cu glas ascuţit. Hai la Carol! Vino la stăpânul tău blând! În clipa următoare se îndreaptă, aproape scuipând de furie. Împăratul mă tratează ca pe un copil mic. Mai întâi mă biciuieşte, apoi mă mângâie, apoi mă biciuieşte din nou. Spune-i că nu sunt copil. Spune-i că sunt împărat în ţara mea, că sunt soţ şi tată. Spune-i să nu se mai bage în treburile mele de familie. Am răbdat destul amestecul lui. Mai întâi încearcă să-mi spună cu cine să mă însor. Apoi vrea să-mi arate cum să mă port cu fiica mea. Spune-i că am să procedez cu Mary aşa cum cred de cuviinţă, aşa cum face un tată cu un copil neascultător. Nu contează cine este mama ei.

Mâna regelui – de fapt, Dumnezeule mare, pumnul lui – face un contact brutal cu umărul ambasadorului. Drumul fiind curăţat, Henric iese ţanţoş. Un spectacol imperial. Numai că îşi trage piciorul. Strigă peste umăr:

— Cer să prezinţi scuze profunde şi în public!

El, Cromwell, dă drumul respiraţiei ţinute până atunci. Ambasadorul traversează încăperea gâfâind. Îl apucă disperat de braţ.

— Cremuel, nu ştiu pentru ce trebuie să mă scuz. Am venit aici de bună-credinţă, am fost manipulat ca să ajung faţă în faţă cu această creatură, sunt silit să fac schimb de complimente cu fratele ei tot timpul mesei, iar după aceea sunt atacat de Henric. Îl doreşte pe stăpânul meu, are nevoie de stăpânul meu, dar joacă acelaşi joc vechi, vrea să-şi vândă pielea cât mai scump, pretinzând că poate să-i trimită trupe regelui Francisc ca să lupte în Italia – unde

sunt aceste trupe? Eu nu le văd, şi doar am ochi, dar nu văd armata lui.

— Pace, pace, îl linişteşte Audley. O să prezentăm scuzele cuvenite, Monsieur. Lasă-l să se potolească. N-ai nici un motiv să te sperii. Reţine depeşele către stăpânul dumitale, nu scrie nimic în seara aceasta. Vom continua să discutăm.

Cromwell îl vede peste umărul lui Audley pe Edward Seymour, care se strecoară prin mulţime.

— Ah, domnule ambasador, spune cu prefăcută nonşalanţă în glas, ai ocazia să faci cunoştinţă...

Edward sare în faţă.

— Mon cher ami...

Priviri negre de la clanul Boleyn. Edward găseşte o breşă, înarmat cu o franceză sigură. Îl trage pe Chapuys într-o parte; exact la timp. Agitaţie la uşă – regele reapare, năpustindu-se în mijlocul gentilomilor.

— Cromwell! Henric se opreşte în faţa lui răsuflând greu. Fă-l să înţeleagă. Împăratul nu poate să-mi pună condiţii. Împăratul trebuie să se scuze pentru că m-a ameninţat cu războiul. Faţa i se congestionează când adaugă: Cromwell, ştiu exact ce-ai făcut. Ai mers prea departe în chestiunea asta. Ce i-ai promis? Indiferent ce este, nu aveai autoritatea s-o faci. Mi-ai pus onoarea în primejdie. Dar la ce să mă aştept, cum poate un om ca dumneata să înţeleagă onoarea prinţilor? Ţi-ai spus: „O, sunt sigur pe Henric, îl am la degetul cel mic”. Să nu negi, Cromwell, parcă te aud! Ţi-ai pus în gând să mă dresezi, nu-i aşa? Ca

pe unul din băieţii dumitale de la Austin Friars! O să mă atingi pe scufie când cobori dimineaţa şi-o să mă întrebi cum o mai duc? O să merg prin Whitehall la jumătate de pas în urma dumitale? O să-ţi car dosarele, călimara şi pecetea? Ba, de ce nu, şi o coroană, dusă în spatele dumitale într-un burduf de piele? Cromwell, cred că îţi imaginezi că dumneata eşti regele, iar eu, ucenicul fierar!

Nu va afirma niciodată mai târziu că nu i s-a făcut inima cât un purice. Nu-i stă în fire să se laude cu un sânge-rece de care nici măcar cel mai raţional om n-ar putea da dovadă. Henric ar putea să facă în orice moment un gest spre gărzile lui; Cromwell s-ar trezi cu un metal rece între coaste, şi ziua lui s-ar încheia.

Face un pas înapoi; ştie că pe faţa lui nu se vede nimic, nici căinţă, nici regret, nici frică. Îşi spune în gând: „N-ai fi putut fi niciodată ucenic fierar. Walter nu te-ar fi primit în fierăria lui”. Să fii zdravăn nu e de ajuns. În faţa flăcărilor trebuie să ai mintea rece. Când scânteile zboară spre căpriori şi apoi în jos, spre tine trebuie să fii atent să le alungi cu singură lovitură zdravănă de palmă. Un om care intră în panică nu este de nici un folos într-un atelier plin cu metal topit. Iar acum, când chipul năduşit al monarhului se apropie ameninţător de al lui, îşi aminteşte vorbele tatălui său: „Dacă te arzi, Tom, ridică mâinile şi încrucişează-le în faţă şi ţine-le aşa până ajungi la apă sau la alifia de leac. Nu ştiu cum se face, dar îţi înmoaie durerea, şi dacă mai rosteşti şi o rugăciune în acelaşi timp, poţi să scapi destul de binişor”.

Ridică palmele. Încrucişează încheieturile. „Înapoi, Henric.” Parcă derutat de gest – ca şi când ar fi aproape uşurat că este oprit –, regele încetează să mai zbiere; se dă un pas înapoi şi întoarce capul, cruţându-l astfel pe el, pe

Cromwell, de privirea sa injectată, de albul devenit vineţiu al ochilor ieşiţi din orbite. Spune blând:

— Dumnezeu să vă aibă în paza lui, Maiestate. Acum permiteţi să mă retrag?

Aşa: indiferent dacă i se permite sau nu, el pleacă. Se duce în încăperea cealaltă. Aţi auzit expresia: „Îmi fierbea sângele”? Îi fierbe sângele. Încrucişează încheieturile mâinilor. Se aşază pe un sipet şi porunceşte să i se aducă ceva de băut. Când i se aduce, apucă cu mâna dreaptă cupa rece de cositor, îşi trece buricele degetelor pe curbele ei; este un vin roşu tare, varsă o picătură, o şterge cu arătătorul şi o atinge şi cu limba, aşa că dispare. Nu poate spune că trucul lui Walter i-a micşorat durerea, dar se bucură că tatăl lui îi stă alături. Cineva trebuie s-o facă.

Ridică privirea. Chipul lui Chapuys se apleacă deasupra lui: zâmbitor, o mască de maliţiozitate.

— Dragul meu prieten, am crezut că ţi-a sunat ceasul. Ştii, am crezut că ai să-ţi pierzi cumpătul şi ai să-l loveşti.

Îi surâde ambasadorului.

— Nu-mi pierd niciodată cumpătul. Fac doar lucrurile pe care vreau să le fac.

— Deşi poate că nu crezi ceea ce spui.

„Ambasadorul a suferit crunt numai pentru că şi-a făcut meseria”, se gândeşte. „În plus, i-am jignit sentimentele, am fost ironic la adresa pălăriei lui. Mâine am să-i fac un cadou, un cal, un cal superb, un cal anume pentru el. Am

să-l verific chiar eu, înainte să plece din grajdurile mele, îi ridic un picior şi îi cercetez potcoava.”

În ziua următoare se întruneşte consiliul regelui. Wiltshire, sau Monseigneur, este prezent. Cei din clanul Boleyn sunt ca nişte motani eleganţi, stau tolăniţi în jilţurile lor şi îşi mângâie mustăţile. Ruda lor, ducele de Norfolk, arată neîngrijit, şleampăt. Îl opreşte când dă să intre – îl opreşte pe el, pe Cromwell:

— E totul în ordine, băiete?

Oare s-a mai întâmplat vreodată ca şefului Cancelariei să i se adreseze astfel Contele Mareşal al Angliei? În încăperea consiliului, Norfolk mută scaunele, se aşază trosnind pe unul care-i convine.

— Aşa face el, ştii. Îi aruncă un zâmbet, lasă să se vadă sclipirea unui colţ alb. Îţi ţii echilibrul stând aşa, în picioare, iar în clipa următoare îţi smulge pardoseala de sub tine.

Secretarul regelui încuviinţează zâmbind răbdător. Henric intră şi se aşază ca un prunc mare şi bosumflat în jilţul din capul mesei. Nu se uită la nimeni. Cromwell speră că toţi îşi cunosc îndatoririle. Le-a explicat destul de des. Să-l măgulească pe Henric. Să-l îmbuneze pe Henric. „Imploră-l să facă ceea ce ştii că trebuie să facă oricum. În felul acesta, Henric simte că este alegerea lui. Şi-l încearcă un sentiment plăcut faţă de el însuşi, ca şi când nu ar ţine seama de interesele sale, ci de ale voastre.”

— Maiestate, spun consilierii. Pentru binele ţării şi pentru binele public, fiţi îngăduitor faţă de propunerile neinspirate ale împăratului. Faţă de capriciile şi rugăminţile lui.

Asta durează cincisprezece minute. În cele din urmă Henric spune:

— Dacă este pentru binele comun, am să-l primesc pe Chapuys, vom continua negocierile. Presupun că trebuie să înghit toate insultele personale pe care le-am primit.

Norfolk se apleacă în faţă:

— Gândeşte-te la ele ca la un medicament, o pilulă, Henric. Amară. Dar, de dragul Angliei, n-o scuipa afară.

Din moment ce s-a adus în discuţie subiectul doctorilor, se trece la problema căsătoriei lui Lady Mary. Aceasta continuă să se plângă ori de câte ori o mută regele, că aerul este viciat, mâncarea, insuficientă, că nu i se acordă destulă intimitate, că o dor picioarele, o doare capul şi are inima grea. Doctorii spun că împreunarea cu un bărbat i-ar prii, căci dacă forţele vitale ale unei tinere sunt blocate, aceasta slăbeşte şi e tot mai palidă, îşi pierde pofta de mâncare, începe să se ofilească. Căsnicia i-ar da o ocupaţie şi ar ajuta-o să uite de suferinţele mărunte; uterul i-ar rămâne în loc, pregătit să slujească, fără să mai aibă tendinţa de a rătăci prin tot trupul ca şi când n-ar avea nimic altceva mai bun de făcut. În lipsa unui bărbat, Lady Mary are nevoie de exerciţii istovitoare de călărie; ceea ce nu e uşor pentru o persoană ţinută în arest la domiciliu.

Henric îşi drege glasul şi ia cuvântul în sfârşit:

— Împăratul, nu este un secret, a discutat despre Mary cu sfetnicii lui. Ar dori s-o mărite cu una din rudele sale şi s-o aducă astfel pe un domeniu stăpânit de el. În ce mă priveşte, nu voi accepta în nici un caz să plece din ţară; de

fapt, nu voi accepta să plece nicăieri, atât timp cât purtarea ei faţă de mine nu este cea cuvenită.

El, Cromwell, spune:

— Moartea mamei sale îi este încă proaspătă în minte. Nu mă îndoiesc că în următoarele săptămâni va înţelege care-i sunt îndatoririle.

— Ce plăcere să te auzim, în sfârşit, Cromwell, îi răspunde Monseigneur cu un zâmbet afectat. De obicei dumneata vorbeşti primul şi ultimul şi peste tot la mijloc, aşa că noi, consilierii mai modeşti, suntem nevoiţi să vorbim sotto voce sau deloc şi să ne transmitem bileţele unul altuia. Am putea să ştim dacă această reticenţă surprinzătoare este legată în vreun fel de evenimentele de ieri? Când, dacă îmi amintesc corect, Maiestatea Sa a pus stavilă ambiţiilor dumitale?

— Vă mulţumesc pentru aceste remarci, Lord Wiltshire, spune sec lordul cancelar.

— Domnilor, subiectul este fiica mea, intervine regele. Îmi pare rău că trebuie să vă reamintesc. Deşi nu sunt deloc sigur că trebuie să discutăm despre ea în consiliu.

— Cât despre mine, declamă Norfolk, m-aş duce în nord, la Mary, şi aş pune-o să jure, i-aş îndesa capul pe Evanghelie şi aş ţine-o lipită acolo, iar dacă nu vrea să depună jurământ faţă de rege şi faţă de copilul nepoatei mele, aş izbi-o cu capul de perete până se înmoaie ca un măr copt.

— Vă mulţumesc, Lord Norfolk, spune iarăşi Audley.

— Nu avem aşa de mulţi copii ca să ne putem permite să pierdem unul în afara regatului, oftează Henric. Aş prefera să nu mă despart de ea. Într-o zi va fi o fiică bună.

Boleynii se destind şi zâmbesc la vestea că regele nu caută o partidă strălucită pentru Mary în străinătate, că este o persoană fără importanţă, o mongrelă pe care o bagă în seamă numai de milă. Sunt mulţumiţi de victoria repurtată ieri în faţa ambasadorului imperial şi-şi arată eleganţa nelăudându-se cu ea.

Imediat ce se încheie şedinţa, Cromwell este înconjurat de consilieri; cu excepţia clanului Boleyn, care pleacă în direcţia cealaltă. Şedinţa s-a desfăşurat bine, a obţinut tot ce dorea. Henric a revenit la ideea unui tratat cu împăratul. Atunci de ce se simte atât de neliniştit, de tensionat? Îşi împinge colegii cu coatele la o parte, dar într-o manieră politicoasă. Are nevoie de aer. Henric trece pe lângă el, se opreşte, apoi se întoarce.

— Domnule secretar, vrei să faci câţiva paşi cu mine?

Merg în tăcere. Monarhul, nu ministrul este cel care trebuie să deschidă discuţia.

Cromwell poate să aştepte.

— Ştii, spune Henric, aş vrea să mergem într-o zi la turnătorie, aşa cum am vorbit, să discutăm cu forjorii.

Cromwell aşteaptă.

— Am fel de fel de schiţe, desene matematice şi îndrumări referitoare la modul în care poate fi îmbunătăţită artileria

noastră, dar, ca să fiu sincer, nu le înţeleg aşa de bine ca dumneata.

„Mai modest”, îşi spune. „Încă şi mai modest.”

— Ai fost în pădure, continuă Henric, şi i-ai cunoscut pe cărbunari. Ţin minte, mi-ai spus o dată că sunt oameni foarte săraci.

Cromwell aşteaptă.

— Cred că trebuie să cunoşti procesul chiar de la început, spune Henric, indiferent că faci armuri sau tunuri. Nu are rost să ceri un metal cu anumite caracteristici, cu o anumită duritate, dacă nu ştii cum se prelucrează şi ce dificultăţi poate întâmpina meseriaşul tău. Şi nu am fost niciodată prea mândru ca să nu stau de vorbă o oră cu artizanul care-mi face mănuşa de oţel pentru mâna dreaptă. Cred că trebuie să studiem fiecare nit, fiecare şurub.

„Da? Şi?”

Îl lasă pe rege să-şi ducă mai departe discursul împiedicat.

— Păi, asta este. Aşa. Eşti mâna mea dreaptă, stimate domn.

Cromwell încuviinţează din cap. „Stimate domn. Ce înduioşător!”

— Aşadar în Kent, la turnătorii, spune Henric. Mergem? Să aleg o săptămână? Două–trei zile ar trebui să fie de ajuns.

Zâmbeşte.

— Nu în vara aceasta, sire. Veţi avea alte angajamente. Şi apoi, fierarii sunt la fel ca noi toţi. Trebuie să aibă o vacanţă. Trebuie să stea la soare. Trebuie să culeagă mere.

Henric se uită la el blând, rugător, cu coada ochilor lui albaştri: „Dă-mi o vară fericită”.

— Nu mai pot trăi aşa cum am trăit, Cromwell, îi mărturiseşte.

Cromwell este aici ca să primească instrucţiuni. „Adu-mi-o pe Jane; Jane care este atât de blândă, când oftează simţi gust de unt dulce în cerul gurii. Scapă-mă de amăreală, de fiere.”

— Cred că ar trebui să mă duc acasă, dacă îngăduiţi, răspunde peste câteva clipe. Am atât de multe de făcut dacă vreau să pornesc treaba, şi simt că... Engleza îl trădează. Se mai întâmplă uneori. Aşa că murmură: Un peu...

Dar şi franceza îl trădează.

— Dar nu eşti bolnav? Te întorci curând?

— Am să mă consult cu specialiştii în drept canonic, îi promite. S-ar putea să dureze câteva zile, am să vorbesc cu arhiepiscopul.

— Poate şi cu Harry Percy, sugerează Henric. Ştii că ea... logodna, în fine, relaţiile dintre ei... cred că sunt deja căsătoriţi, nu-i aşa? Şi dacă asta nu merge... Se scarpină în barbă. Ştii că, înainte de regină, am fost ocazional cu sora ei, cu sora ei Mary, care...

— O, da, sire, îmi amintesc de Mary Boleyn.

— ... şi se va vedea că, având o relaţie cu o persoană atât de aproape înrudită cu Anne, nu puteam încheia o căsătorie valabilă cu ea... oricum, vei recurge la aceasta numai dacă trebuie, nu vreau... demersuri inutile...

Cromwell dă din cap. „Nu vrei ca istoria să te numească mincinos. M-ai pus să declar în public, în faţa curtenilor, că n-ai avut niciodată nimic de-a face cu Mary Boleyn, în timp ce tu mă priveai aprobator. Ai dat la o parte toate impedimentele: pe Mary Boleyn, pe Harry Percy. Dar acum cerinţele tale s-au schimbat, şi faptele s-au schimbat şi ele în spatele nostru.”

— Atunci drum bun, spune Henric. Dar totul este foarte secret. Am încredere în discreţia dumitale; şi în iscusinţa dumitale.

Cât de necesar, dar cât de trist este să-l audă pe Henric scuzându-se! Nutreşte un respect pervers pentru Norfolk, cu mormăitul lui: „Toate bune, băiete?”

În anticameră îl aşteaptă domnul Wriothesley.

— Aşadar, ai instrucţiuni, Master Cromwell?

— Ei bine, am nişte aluzii.

— Şi ştii când ar putea prinde contur?

Zâmbeşte. Spune-mi Risley zice:

— Am auzit că regele a declarat în consiliu că va încerca s-o mărite pe Mary cu un supus al său.

În mod sigur, nu aceasta a fost concluzia şedinţei. Într-o clipă se simte din nou el însuşi: se aude râzând şi spunând:

— O, pentru Dumnezeu, Spune-mi Risley! Cine ţi-a îndrugat balivernele astea? Uneori cred că am economisi timp şi efort dacă am invita la consiliu toate părţile interesate, inclusiv ambasadorii străini. Informaţiile se răspândesc oricum, dar aşa am putea să evităm înţelegerea lor greşită sau deformată.

— Am înţeles greşit, nu-i aşa? oftează Wriothesley. M-am gândit că planul de a o mărita cu un supus, cu un bărbat de rang inferior, trebuie să fi fost pus la cale de regina actuală.

Cromwell ridică din umeri. Tânărul îi aruncă o privire sticloasă. Vor mai trece câţiva ani până va înţelege de ce.

Edward Seymour doreşte o întrevedere cu el. Nu există nici urmă de îndoială că fraţii Seymour vor veni la masa lui, chiar dacă ar trebui să stea sub ea şi să culeagă firimiturile.

Edward este încordat, grăbit, neliniştit.

— Domnule secretar, privind lucrurile pe termen lung...

— În această chestiune, o zi este un termen lung. Luaţi-vă fata de aici, lăsaţi-l pe Carew s-o ducă la el acasă, în Surrey.

— Să nu crezi că vreau să-ţi aflu secretele, spune Edward alegându-şi cu grijă vorbele. Să nu crezi că vreau să-mi

bag nasul în chestiuni care nu mă privesc. Dar de dragul surorii mele aş dori să am anumite îndrumări...

— O, înţeleg, vrei să ştii dacă trebuie să-şi comande rochiile de nuntă? Privirea chinuită a lui Edward îl face să adopte un ton sobru: Vom încerca să găsim o posibilitate de anulare. În momentul de faţă, nu ştiu pe ce temei.

— Dar n-au să se dea bătuţi, spune Edward. Dacă Boleynii se prăbuşesc, ne trag pe toţi în jos cu ei. Am auzit că există şerpi care, atunci când sunt pe moarte, aruncă venin prin piele.

— Ai prins vreodată un şarpe? îl întreabă. Eu am prins odată unul, în Italia. Întinde palmele: Nu am nici un semn.

— Atunci trebuie acţionat în cel mai mare secret, spune Edward. Anne nu trebuie să prindă de veste.

— Din păcate, nu cred că putem să ne ascundem de ea la infinit.

Va afla cât de curând, dacă noii lui prieteni nu vor înceta să-l mai pândească în anticameră, să-i taie calea şi să-i facă plecăciuni; dacă nu vor înceta să şopocăie, să ridice din sprâncene şi să-şi dea coate.

Îi spune lui Edward:

— Acum am să mă duc acasă, am să închid uşa şi am să mă consult cu mine însumi. Regina pune ceva la cale, nu ştiu ce anume, ceva viclean, sinistru, poate atât de sinistru că nici ea nu ştie ce este, deocamdată e doar un vis; dar trebuie să mă mişc repede, trebuie să visez eu în locul ei, să transform visul în realitate.

După cum susţine Lady Rochford, Anne se plânge că, de când s-a ridicat din patul de lăuzie, Henric stă mereu cu ochii pe ea, dar nu aşa ca altădată.

Cromwell a observat de mai mult timp că Harry Norris se uită atent la regină; şi dintr-un loc mai înalt, cocoţat ca un şoim sculptat deasupra unei uşi, s-a văzut pe el însuşi cum îl urmăreşte cu privirile pe Harry Norris.

Deocamdată, Anne pare să ignore aripile care planează pe deasupra ei, ochii care îi studiază drumul în timp ce coteşte sau se întoarce brusc. Vorbeşte despre fiica ei, Elisabeta, ţinând în vârful degetelor o boneţică, o boneţică frumoasă cu panglici, abia sosită de la brodeză. Henric se uită fix la ea ca şi când ar spune: „De ce îmi arăţi asta, ce-mi pasă mie de asta?”

Anne mângâie bucăţica de mătase. Henric simte o împunsătură de milă, un moment de compasiune. Studiază tresele fine de mătase care mărginesc mâneca reginei. O femeie cu iscusinţa soţiei sale răposate făcuse acele trese. Cromwell o priveşte pe regină de aproape, simte că o cunoaşte aşa cum îşi cunoaşte o mamă copilul sau un copil mama. Cunoaşte fiecare cusătură din corsajul ei. „Ce este în inima dumitale, doamnă?” E ultima uşă care mai trebuie deschisă. Acum stă în prag cu cheia în mână, dar îi este aproape frică s-o bage în încuietoare. Dacă nu se potriveşte şi va fi nevoit să bâjbâie pe acolo sub ochii atenţi ai lui Henric? Fără îndoială va auzi pocnetul nerăbdător al limbii regale, aşa cum l-a auzit şi stăpânul lui, Wolsey, cândva.

Ei bine, i s-a întâmplat o dată – la Bruges, nu-i aşa? – să dărâme o uşă. Nu-i stătea în obicei să spargă uşi, dar în momentul acela avea un client extrem de nerăbdător.

Încuietorile pot fi deschise, însă pentru asta e nevoie de un tip iscusit şi cu destul timp la dispoziţie. Nu ai nevoie nici de iscusinţă, nici de timp dacă ai un umăr şi o gheată. Se gândeşte: „Pe atunci încă nu împlinisem treizeci de ani. Eram tânăr”. Mâna dreaptă freacă absentă umărul stâng, antebraţul, ca şi când ar mai simţi vânătăile. Îşi imaginează că pătrunde în Anne, nu ca iubit, ci ca avocat, cu documentele şi înscrisurile în mână; îşi imaginează cum intră în inima reginei. Aude în camerele inimii ei bocănitul încălţărilor lui.

Ajuns acasă, scoate din ladă Cartea Orelor care i-a aparţinut soţiei sale. I-o dăruise primul soţ, Tom Williams, care fusese un om cumsecade, dar nu un bărbat destoinic ca el. Când se gândeşte acum la Tom Williams, îl vede ca pe un slujitor fără chip, şters, îmbrăcat în livreaua casei Cromwell, ţinându-i haina sau, poate, calul. Acum, când poate lua după cum doreşte cele mai frumoase texte din biblioteca regelui, cartea de rugăciuni i se pare un lucru sărăcăcios; unde este foiţa de aur? Dar în această carte este sufletul lui Elizabeth, al sărmanei lui soţii cu bonetă albă, cu purtările ei aspre, cu zâmbetul furişat şi degetele iscusite, mereu ocupate. O privise odată pe Liz cum făcea şnururi de mătase. Un capăt era fixat de perete, iar ea, ţinând mâinile în sus, înfăşura firul în bucle pe fiecare deget; degetele ei zburau atât de repede, că nu vedea cum lucrează.

— Mai încet, o rugase, să văd şi eu cum faci.

Ea îi răspunsese râzând:

— Nu pot mai încet, dacă m-aş opri să mă gândesc la ce fac n-ar mai ieşi nimic.

II. Stăpânul Fantomelor

Londra, aprilie–mai 1536

— Vino încoace şi stai puţin cu mine.

— De ce?

Lady Worcester este bănuitoare.

— Pentru că am prăjituri.

Lady Worcester zâmbeşte.

— Sunt pofticioasă.

— Am chiar şi un băiat să ne servească.

Îl examinează din priviri pe Christophe.

— Băiatul acesta serveşte la masă?

— Christophe, Lady Worcester are nevoie mai întâi de o pernă.

Perna este îndesată cu puf şi brodată cu şoimi şi flori. O ia cu amândouă mâinile, o mângâie distrată, apoi şi-o pune la spate şi se reazemă de ea.

— O, acum e mai bine, spune mulţumită.

Este însărcinată şi îşi odihneşte cu seninătate mâna pe pântec, ca o Madonă dintr-un tablou. În încăperea mică, cu fereastra deschisă ca să intre aerul blând al primăverii,

Cromwell şi-a organizat comisia de anchetă. Nu îl interesează cine vine să-l vadă, cine este observat când vine sau pleacă. Cine n-ar vrea să stea cu un bărbat care are prăjituri? Şi domnul secretar este întotdeauna o persoană agreabilă şi folositoare.

— Christophe, oferă-i doamnei un şervet şi du-te să stai la soare zece minute. Închide uşa când pleci.

Lady Worcester – Elizabeth – se asigură că uşa s-a închis, apoi se apleacă în faţă şi şopteşte:

— Domnule secretar, am un mare necaz.

— În condiţiile astea nu poate fi uşor, spune Cromwell arătând spre pântecul ei. Regina este cumva geloasă pe starea dumitale?

— Păi, mă ţine în preajma ei, deşi nu trebuie. Şi mă întreabă în fiecare zi cum mă simt. N-aş putea avea o stăpână mai afectuoasă, afirmă Lady Worcester, dar pe chipul ei se vede o anumită îndoială. Într-un fel, ar fi mai bine să mă duc acasă, la ţară. Aşa, ţinută la curte, toată lumea mă arată cu degetul.

— Aşadar, crezi că regina însăşi a răspândit zvonurile despre dumneata?

— Cine altcineva?

La curte se vorbeşte că pruncul lui Lady Worcester nu e al contelui. Poate că este un zvon răspândit cu rea-credinţă; poate i s-a părut cuiva o glumă bună; poate că cineva se plictisea. Fratele ei cel cumsecade, curteanul Anthony

Browne, a dat năvală în apartamentul ei şi a luat-o din scurt.

— I-am spus, nu te lega de mine, povesteşte ea. De ce de mine?

Ca şi când i-ar împărtăşi indignarea, tarta cu brânză din mâna ei se cutremură în învelişul de aluat.

Cromwell se încruntă.

— Haide să începem cu începutul. Familia dumitale te învinovăţeşte pentru că oamenii vorbesc despre dumneata, sau pentru că este adevărat ceea ce spun?

Lady Worcester îşi muşcă buzele.

— Crezi că am să fac mărturisiri în schimbul unor prăjituri?

— Dă-mi voie să îndrept lucrurile. Vreau să te ajut dacă pot. Soţul dumitale are motiv să fie supărat?

— O, bărbaţii! Mereu sunt supăraţi. Sunt atât de supăraţi, că nu pot să numere pe degete.

— Atunci ar putea fi al contelui?

— Dacă este un băiat voinic, îndrăznesc să spun că o să-l accepte. Dintr-odată, prăjiturile îi abat atenţia: Asta albă este cu cremă de migdale?

Fratele lui Lady Worcester, Anthony Browne, este frate vitreg cu Fitzwilliam. (Toţi oamenii aceştia sunt înrudiţi unii cu alţii. Din fericire, cardinalul i-a lăsat o schemă, pe care el o aduce la zi de fiecare dată când are loc o nuntă.) Fitzwilliam, Browne şi contele furios tot şoptesc pe la

colţuri. Iar Fitzwilliam i-a zis: „Poţi tu să afli, Fărâmă – căci sunt sigur că eu nu pot – ce naiba se întâmplă cu doamnele de onoare ale reginei?”

— Şi apoi sunt datoriile, îi spune. Eşti într-o poziţie proastă, doamna mea. Ai luat bani cu împrumut de la toată lumea. Ce-ai cumpărat? Ştiu că sunt băieţi tineri şi drăgălaşi în jurul regelui, tineri plini de spirit, mereu îndrăgostiţi şi gata să scrie o scrisoare unei doamne. Îi plăteşti ca să te flateze?

— Nu. Ca să-mi facă unele complimente.

— Ar trebui să le primeşti gratis.

— Cred că vrei să fii galant, spune ea lingându-şi degetele. Dar dumneata eşti un om de lume, domnule secretar, şi ştii că, dacă scrii o poezie unei femei, incluzi şi o notă de plată.

Cromwell râde.

— Adevărat. Ştiu cât valorează timpul meu. Dar nu credeam că admiratorii dumitale sunt atât de zgârciţi.

— Dar au atât de multe de făcut, sărmanii băieţi! Alege o violetă confiată, muşcă puţin din ea, apoi continuă: Nu ştiu de ce vorbim despre aceşti tineri leneşi. Sunt ocupaţi zi şi noapte, îşi construiesc carierele. Nu trimit note de plată. Dar trebuie să le cumperi o podoabă pentru pălărie. Sau nişte butoni de aur pentru manşete. Poate să le plăteşti croitorul.

Cromwell se gândeşte la Mark Smeaton, cât este de elegant.

— Regina plăteşte şi ea în felul acesta?

— Îi spunem patronaj. Nu spunem că plătim.

— Accept corectura.

„Dumnezeule, un bărbat poate să folosească o târfă şi să-i spună «patronaj»„, îşi zice el.

Lady Worcester a scăpat câteva stafide pe masă, şi lui Cromwell îi vine să le culeagă şi să i le dea în gură; probabil că ar fi de acord.

— Aşadar, dacă regina are şi ea obiceiul acesta, patronează vreodată între patru ochi?

— Între patru ochi? De unde să ştiu?

Cromwell dă din cap aprobator. „E ca la tenis. Lovitura era prea bună pentru mine.”

— Ce poartă atunci când patronează?

— Eu personal nu am văzut-o goală.

— Aşadar crezi, crezi că aceşti admiratori... nu crezi că o face cu ei?

— Eu nu am văzut şi nu am auzit.

— Dar în spatele uşilor închise?

— Uşa este deseori închisă. E ceva obişnuit.

— Dacă ai fi invitată să depui mărturie, ai repeta toate acestea sub jurământ?

Lady Worcester îşi şterge puţină cremă de la gură.

— Că uşile sunt deseori închise? Desigur.

— Şi care ar fi onorariul dumitale pentru asta?

— Mi-e cam teamă de soţul meu. Pentru că am luat bani cu împrumut. El nu ştie, aşa că, vă rog... şşşt.

— Trimite-i pe creditori la mine. Şi pe viitor, dacă ai nevoie de un compliment, adresează-te băncii Cromwell. Avem grijă de clienţii noştri, şi condiţiile noastre sunt generoase.

Lady Worcester pune şervetul jos şi ia o ultimă petală de primăvară de pe ultima tartă cu brânză înainte de a se ridica să plece. Se întoarce din uşă, întrucât i-a trecut prin minte un gând. Strânge în mână fusta.

— Regele vrea s-o înlăture, aşa este? Şi uşa închisă va fi de ajuns? Nu vreau să-i fac rău.

Înţelege situaţia, cel puţin parţial. Soţia cezarului trebuie să fie mai presus de orice reproş. Orice bănuială o va distruge pe regină, o frântură de adevăr o va distruge şi mai rapid; nu e nevoie de un cearşaf cu urme lipicioase lăsate de Francis Weston sau de vreun alt autor de sonete.

— S-o înlăture, da, este posibil, îi răspunde. Dacă nu cumva se va dovedi că aceste zvonuri sunt doar nişte neînţelegeri. Sunt sigur că aşa va fi în cazul dumitale. Sunt sigur că soţul dumitale va fi fericit când se va naşte copilul.

Vizitatoarea lui se luminează la faţă.

— Atunci o să vorbeşti cu el? Dar nu despre datorie? Şi vorbeşti şi cu fratele meu? Şi cu William Fitzwilliam? Îl convingi să mă lase în pace, da? Nu am făcut nimic altceva decât ce fac şi celelalte doamne.

— Doamna Shelton? întreabă el.

— Nimic nou.

— Doamna Seymour?

— Asta ar fi ceva nou.

— Lady Rochford?

Lady Worcester şovăie.

— Lui Jane Rochford nu-i plac distracţiile de felul acesta.

— De ce, lordul Rochford este nepriceput?

— Nepriceput, repetă ea savurând cuvântul. Nu am auzit-o descriindu-l aşa. Dar am auzit-o vorbind despre asta, adaugă cu un surâs.

Christophe s-a întors. Lady Worcester pluteşte pe lângă el, o femeie despovărată.

— O, ia te uită! exclamă băiatul. A ciugulit toate petalele de deasupra şi a lăsat firimiturile!

Christophe se aşază să-şi îndese în gură rămăşiţele. Râvneşte după miere, după zahăr. Recunoşti întotdeauna un tânăr care n-a mâncat pe săturate în copilărie. Intrăm în sezonul dulce al anului, când aerul este blând şi frunzele sunt de un verde fraged, iar prăjiturile cu lămâie au o

aromă de lavandă; crema de ouă, abia legată, e stropită cu puţin busuioc; florile de soc sunt fierte în sirop de zahăr şi turnate peste căpşune tăiate în două.

Este ziua Sfântului Gheorghe. În toată Anglia, balauri de pânză şi de hârtie se leagănă în procesiunile de pe străzi, iar în urma lor vine omorâtorul balaurului în armura lui de tinichea, lovind cu sabia veche şi ruginită în scut. Fecioarele împletesc cununi de frunze, şi la biserică sunt duse flori de primăvară. În salonul de la Austin Friars, Anthony a atârnat din tavan o bestie cu solzi verzi, ochi bulbucaţi şi limba atârnând lasciv. Lui Cromwell îi aminteşte de ceva, dar nu-şi dă seama de ce anume.

Astăzi este ziua în care cavalerii Ordinului Jartierei ţin conclav şi aleg un nou membru, dacă în ultimul an a murit vreunul. Jartiera este cel mai distins ordin cavaleresc al creştinătăţii: regele Franţei este membru, la fel şi regele scoţienilor. Sunt membri şi Monseigneur, tatăl reginei, şi mongrelul regelui, Harry Fitzroy. Anul acesta întâlnirea are loc la Greenwich. Membrii străini nu vor lua parte, se înţelege, dar vor profita de întrunire noii său aliaţi: William Fitzwilliam, Henry Courtenay şi marchizul de Exeter, lordul Norfolk şi Charles Brandon, care se pare că l-a iertat pe el, Thomas Cromwell, că l-a îmbrâncit în camera de primire; acum îl trage deoparte şi-i spune:

— Cromwell, am avut disputele noastre. Dar i-am spus întotdeauna lui Harry Tudor, fii atent la Cromwell, să nu-l laşi să cadă odată cu stăpânul lui nerecunoscător, deoarece Wolsey l-a învăţat toate tertipurile şi ne-ar putea fi de folos.

— Aşa aţi spus? Vă sunt profund îndatorat pentru aceste cuvinte.

— O, păi acum vedem consecinţele, căci eşti un om bogat, nu-i aşa? Norfolk chicoteşte. Iar Harry este şi el bogat.

— Şi sunt întotdeauna bucuros să-mi exprim recunoştinţa aşa cum se cuvine. Pot să întreb pe cine veţi vota pentru Ordinul Jartierei?

Brandon îi face cu ochiul.

— Ai încredere în mine.

Sunt doi aspiranţi pentru locul rămas liber prin moartea lordului Bergavenny. Anne insistă asupra meritelor fratelui ei, George. Celălalt candidat este Nicholas Carew. Iar după ce s-au purtat discuţii şi s-au numărat voturile, regele citeşte cu voce tare numele lui Sir Nicholas. Oamenii lui George se grăbesc să limiteze daunele, prefăcându-se că n-aveau mari aşteptări, deoarece primul loc liber îi fusese promis lui Carew; după cum afirmă ei, însuşi regele Francisc l-a rugat pe rege în urmă cu trei ani să i-l acorde. Dacă regina este nemulţumită, n-o arată, iar regele şi George Boleyn au un proiect de discutat. În a doua zi a lunii mai, o delegaţie regală va merge la Dover ca să inspecteze noile lucrări din port, iar George o va însoţi în calitatea sa de Paznic al celor Cinci Porturi – funcţie pe care, după părerea lui, a lui Cromwell, o îndeplineşte prost. Cât despre el, intenţionează să meargă cu regele. Ar putea chiar să se ducă la Calais pentru o zi sau două şi să pună ordine în treburile de acolo; îşi anunţă planurile, ştiind că zvonul despre sosirea lui va menţine garnizoana în stare de alertă.

Harry Percy a venit de la moşia sa ca să participe la întrunirea Ordinului Jartierei şi acum este la reşedinţa lui din Stoke Newington. „Asta ar putea fi de folos”, îi spune

Cromwell nepotului său, Richard, „aş putea să trimit pe cineva să-l vadă şi să afle dacă este pregătit să dea amănunte în legătură cu precontractul. Mă duc chiar eu, dacă e nevoie. Dar trebuie să stabilim ce facem săptămâna aceasta oră cu oră.” Îl aşteaptă Richard Sampson, decanul Capelei Regale, doctor în drept canonic (Cambridge, Paris, Perugia, Siena) – avocatul regelui la primul divorţ.

— Ce dandana – asta este tot ce spune decanul, aranjându-şi hârtiile în felul lui meticulos.

Afară este o căruţă trasă de un catâr, plină de alte hârtii bine împachetate ca să le ferească de ploaie şi vânt. Documentele datează din momentul în care regele şi-a exprimat întâia oară nemulţumirea în legătură cu prima regină.

— Pe atunci, îi spune el decanului, eram tineri.

Sampson râde; este un râs de cleric, ca un pârâit al pieptarului sutanei.

— Abia dacă-mi amintesc că am fost tânăr, dar presupun că am fost cu toţii. Şi unii dintre noi lipsiţi de griji.

Vor încerca să anuleze căsătoria, să vadă dacă Henric poate fi eliberat.

— Am auzit că Harry Percy izbucneşte în lacrimi la auzul numelui dumitale, spune Sampson.

— Se exagerează foarte mult. Contele şi cu mine am avut multe discuţii civilizate în ultimele luni.

Continuă să examineze documentele de la primul divorţ şi găseşte scrisul cardinalului care face amendamente, sugestii, săgeţi pe margine.

— Doar dacă regina Anne nu hotărăşte să devină călugăriţă. În acest caz, căsătoria se dizolvă de la sine.

— Sunt sigur că ar fi o stareţă excelentă, spune politicos Sampson. L-ai tatonat deja pe lordul arhiepiscop?

Cranmer este plecat. Cromwell tot amână discuţia.

— Trebuie să-i arăt că marea noastră cauză, cu alte cuvinte cauza Bibliei englezeşti, va fi slujită mai bine fără ea. Cuvântul Domnului vrem să sune în urechile regelui ca o muzică, nu ca jeluirea nerecunoscătoare a lui Anne.

Spune „vrem”, incluzându-l din politeţe şi pe decan. În inima lui nu este deloc sigur că Sampson este devotat reformei, dar pe el îl interesează să fie de acord în aparenţă, şi decanul este întotdeauna cooperant.

— Chestiunea aceasta măruntă cu vrăjitoria, spune Sampson dregându-şi glasul. Sper că regele nu vrea cu adevărat s-o acuze de aşa ceva. Dacă se poate dovedi că au fost folosite mijloace nenaturale pentru a fi atras în căsnicie, atunci, fireşte, consimţământul lui nu a putut fi liber, iar contractul nu are nici un efect; dar, desigur, când spune că a fost sedus prin farmece, descântece, vorbeşte la modul figurat, nu? Aşa cum vorbeşte poetul despre farmecele unei doamne, despre vorbele dulci, despre seducţie...? O, pentru Dumnezeu, murmură decanul. Nu te uita la mine în felul acesta, Thomas Cromwell. Este o treabă în care aş prefera să nu mă amestec. Aş prefera să-l iau din nou la întrebări pe Harry Percy şi să-l fac să-şi

bage minţile în cap. Aş aduce-o în discuţie până şi pe Mary Boleyn, al cărei nume, trebuie să mărturisesc, speram să nu-l mai aud niciodată.

Cromwell ridică din umeri. Uneori se gândeşte la Mary; cum ar fi fost dacă ar fi acceptat oferta ei. În seara aceea la Calais fusese atât de aproape, că-i simţise gustul respiraţiei, carne şi condimente, vin... dar, fireşte, în seara aceea la Calais orice bărbat în putere ar fi luat-o pe Mary. Decanul îi întrerupe din nou şirul gândurilor:

— Pot să-ţi propun ceva? Du-te şi vorbeşte cu tatăl reginei. Vorbeşte cu Wiltshire. Este un om rezonabil, am fost împreună în misiune la Bilbao în urmă cu câţiva ani. L-am considerat întotdeauna rezonabil. Pune-l s-o roage pe fiica lui să plece în linişte. Cruţă-ne pe toţi de douăzeci de ani de necazuri.

Merge aşadar la „Monseigneur”; îl ia cu el pe Wriothesley ca să facă însemnări în timpul întrevederii. Tatăl lui Anne îşi aduce propriile documente in folio, pe când fratele George îşi aduce numai propria persoană încântătoare. Este întotdeauna un adevărat spectacol: lui George îi plac hainele cu trese şi cu ciucuri, ajustate, cu dungi şi decupaje la mâneci. Astăzi poartă catifea albă peste mătase roşie, cu pliuri stacojii care ies din fiecare despicătură. Îi aminteşte de un tablou pe care l-a văzut cândva în Ţările de Jos, cu un sfânt care era jupuit de viu. Pielea de pe gambele omului era împăturită ordonat în jurul gleznelor, ca nişte botine moi, iar pe chipul lui se aşternuse o expresie de seninătate netulburată.

Pune hârtiile pe masă.

— Nu voi face risipă de cuvinte. Vedeţi care este situaţia. Au ajuns la cunoştinţa regelui anumite lucruri care, dacă le-ar fi cunoscut la momentul potrivit, l-ar fi împiedicat să încheie această pretinsă căsătorie cu Lady Anne.

— Am vorbit cu contele de Northumberland, spune George. Îşi menţine jurământul. Nu a existat nici un precontract.

— Asta e rău, îi răspunde Cromwell, pentru că nu ştiu ce să fac. M-ai putea ajuta, Lord Rochford, cu o sugestie personală?

— Te ajutăm să ajungi în Turn, mârâie George.

— Notează, îi cere lui Wriothesley. Lord Wiltshire, pot să-i amintesc fiului dumitale anumite împrejurări despre care poate că nu are cunoştinţă? În problema fiicei dumitale şi a lui Harry Percy, răposatul cardinal te-a atenţionat că nu poate exista o uniune între ei, date fiind rangul inferior al familiei dumitale şi obârşia ilustră a familiei Percy. Iar răspunsul dumitale a fost că nu eşti răspunzător pentru ce a făcut Anne, că nu-ţi poţi controla copiii.

Thomas Boleyn îşi schimbă expresia, căci începe să priceapă câte ceva.

— Aşadar, dumneata ai fost, Cromwell. Mâzgăleai din umbră.

— Nu am negat-o niciodată, domnule. Nu ai câştigat simpatia cardinalului în momentul acela. Dar eu, ca tată de familie, înţeleg foarte bine. Pe atunci ai fi fost dispus să afirmi că fiica dumitale şi Harry Percy au ajuns departe în această chestiune. Iar prin aceasta înţelegeai o căpiţă de

fân şi o noapte caldă. Lăsai să se înţeleagă că relaţia lor fusese consumată, că erau căsătoriţi în toată puterea cuvântului.

Boleyn zâmbeşte.

— Dar atunci regele şi-a făcut cunoscute sentimentele pentru fiica mea.

— Aşa că ţi-ai reconsiderat poziţia. Aşa cum se face. Te rog să o reconsideri încă o dată. Ar fi mai bine pentru fiica dumitale dacă s-ar fi măritat cu Harry Percy. În acest caz, căsătoria ei cu regele ar fi putut fi declarată nulă. Şi regele ar fi liber să-şi aleagă altă doamnă.

Un deceniu de mărire, de când fiica lui şi-a arătat păsărica regelui, l-a făcut pe Boleyn prosper şi sigur pe viitorul său. Era lui se apropie de sfârşit, iar el, Cromwell, vede că Boleyn se hotărăşte să nu lupte. Femeile îmbătrânesc, bărbaţilor le place diversitatea; este o poveste veche, şi nici chiar o regină unsă nu poate evita deznodământul trist.

— Şi ce se va întâmpla cu Anne? întreabă tatăl ei, fără nici un fel de afecţiune specială.

Cromwell repetă ideea lui Carew:

— La mănăstire?

— Sper că se va ajunge la o înţelegere generoasă, spune Boleyn. Pentru familie, vreau să zic.

— Stai, intervine George. Tată, nu negocia nimic cu acest om. Nu discuta nimic.

Wiltshire i se adresează rece fiului său:

— Fii calm, te rog. Lucrurile sunt aşa cum sunt. Ce-ar fi să-şi păstreze moşia cu titlul de marchiză? Iar noi, familia, să ne păstrăm domeniile neatinse?

— Cred că ar prefera ca Anne să se retragă din lume. Sunt sigur că vom găsi un lăcaş al Domnului bine administrat, unde-şi va putea manifesta nestingherită credinţele şi vederile.

— Sunt scârbit, mormăie George îndepărtându-se de tatăl său.

— Notează că Lord Rochford este scârbit, cere Cromwell.

Pana lui Wriothesley scârţâie.

— Dar pământurile noastre? întreabă Wiltshire. Funcţiile noastre în stat? Aş putea continua să-l slujesc pe rege în calitate de lord al sigiliului regal, cu siguranţă. Iar fiul meu, demnităţile şi titlurile lui...

— Cromwell vrea să mă dea afară. George sare în picioare. Acesta este adevărul adevărat. Nu a încetat nici o clipă să se amestece în ce fac eu pentru apărarea ţării, scrie la Dover, scrie la Sandwich, oamenii lui mişună peste tot, scrisorile mele sunt redirecţionate spre el, ordinele mele sunt contramandate de el...

— O, stai jos! se răsteşte Wriothesley. Râde; atât de propria-i impertinenţă obosită, cât şi de faţa lui George. În clipa următoare adaugă: Sau, fireşte, Lord Rochford, puteţi sta în picioare, dacă doriţi.

Acum Rochford nu ştie ce să aleagă. Nu poate face altceva decât să confirme că va sta în picioare, agitându-se pe loc; poate să-şi ia pălăria; poate să spună: „Mi-e milă de dumneata, domnule secretar. Dacă reuşeşti s-o alungi pe sora mea, noii dumitale prieteni se vor descotorosi de dumneata îndată, iar dacă nu reuşeşti şi se împacă cu regele, atunci mă descotorosesc eu de dumneata. Aşadar, indiferent în care parte o iei, Cromwell, de astă dată ai mers prea departe”.

— Am solicitat această întrevedere, Lord Rochford, spune Cromwell blând, pentru că ai influenţă asupra surorii dumitale mai mult decât oricine altcineva. Îţi ofer siguranţa, în schimbul ajutorului dumitale.

Bătrânul Boleyn închide ochii.

— Am să vorbesc cu ea. Am să vorbesc cu Anne.

— Şi vorbeşte şi cu fiul dumitale, pentru că eu nu mai vorbesc cu el.

— George, mă mir că nu vezi ce se întâmplă, oftează Wiltshire.

— Ce? spune George. Ce? Ce?

Continuă să tot întrebe „Ce?” în timp ce tatăl lui îl duce de acolo. Ajuns în prag, bătrânul înclină capul politicos.

— Domnule secretar. Domnule Wriothesley.

Privesc în urma lor cum pleacă. Tatăl şi fiul.

— A fost interesant. Dar ce-o să se întâmple de acum înainte? întreabă Wriothesley.

Cromwell tace în timp ce-şi aranjează hârtiile.

— Îmi amintesc de o piesă de teatru jucată la curte. Era după căderea cardinalului, spune Wriothesley. Îmi amintesc de Sexton, bufonul, care-l juca pe cardinal îmbrăcat într-o robă roşie, şi de cei patru diavoli care-l duceau spre iad, fiecare ţinându-l de un membru. Erau mascaţi. Mă întreb dacă era şi George...

— Laba dreaptă din faţă.

— Aha, face Spune-mi Risley.

— M-am dus în spatele paravanului din fundul sălii. I-am văzut când şi-au scos costumele păroase, iar lordul Rochford şi-a dat jos masca. De ce nu ai venit după mine? Ai fi văzut singur.

Domnul Wriothesley zâmbeşte.

— N-am vrut să merg în spatele scenei. Mi-a fost teamă să nu mă confunzi cu actorii şi să păstrezi pentru totdeauna o impresie proastă despre mine.

Cromwell îşi aminteşte: o seară cu o duhoare oribilă, căci floarea cavaleriei devenise o haită de câini de vânătoare urlând după sânge, toată curtea huiduia şi înjura când personajul cardinalului fusese târât şi azvârlit pe podea. Atunci se auzise o voce din sală: „Să vă fie ruşine!”

— Nu ai fost tu cel care a strigat? îl întreabă pe Wriothesley.

— Nu. Cred că a fost Thomas Wyatt.

— Cred că da. M-am gândit mult la asta de atunci. Uite ce este, Spune-mi Risley, trebuie să mă duc să-l văd pe rege. Dar bem mai întâi un pahar de vin?

Domnul Wriothesley este în picioare. Caută un băiat să-i servească. Lumina luceşte pe curba unei căni de cositor, vinul gascon plescăie în cupă.

— I-am dat lui Francis Bryan licenţă de import pentru asta, spune Cromwell. În urmă cu vreo trei luni. Nu are nici un gust, nu-i aşa? Nu ştiam că o să-l vândă pentru cămara regelui.

Merge impetuos, împrăştiindu-i în drum pe străjeri, pe slujitori, pe gentilomi; este anunţat în grabă, iar Henric ridică uimit ochii din cartea lui de muzică.

— Thomas Boleyn ştie ce are de făcut. Doreşte numai să-şi păstreze bunul nume pe lângă Maiestatea Voastră. Dar nu-l pot lămuri pe fiul lui.

— De ce?

„Pentru că este un idiot?” ar vrea Cromwell să răspundă.

— Îşi închipuie pesemne că Maiestatea Voastră se poate răzgândi.

Henric se simte jignit.

— Ar trebui să mă cunoască mai bine. George era un băieţel de zece ani când a venit pentru prima dată la curte, ar trebui să mă cunoască. Eu nu mă răzgândesc.

Este adevărat, într-un anumit fel. Regele merge ca un crab, se apropie de ţintă dintr-o parte, dar după aceea îşi înfige cleştii. De astă dată a prins-o pe Jane Seymour.

— Am să-ţi spun ce cred eu despre Rochford, continuă Henric. Câţi ani are acum? Treizeci şi doi, dar tot i se mai spune fiul lui Wiltshire, tot i se mai spune fratele reginei, nu are sentimentul că a devenit el însuşi, nu are moştenitori, nici măcar o fată. Am făcut tot ce-am putut pentru el. L-am trimis de mai multe ori în străinătate ca să mă reprezinte. Asta presupun că n-o să se mai întâmple, deoarece, când nu va mai fi fratele meu, nu-l va mai băga nimeni în seamă. Dar nu va fi sărac. S-ar putea să-i acord favoruri. Asta dacă nu se încăpăţânează să-mi pună piedici. Aşa că ar trebui avertizat. Trebuie să vorbesc chiar eu cu el?

Henric este iritat. Nu ar trebui să se ocupe el de asta. Cromwell trebuie să rezolve lucrurile în locul lui. Să-i dea uşurel afară pe toţi Boleynii, să-i aducă uşurel înăuntru pe Seymouri. El are treburi mai regeşti: să se roage pentru succesul acţiunilor sale şi să compună cântece pentru Jane.

— Mai lăsaţi-mă o zi sau două, sire, şi voi avea o întrevedere cu el, separat de tatăl său. Cred că în prezenţa lordului Wiltshire simte nevoia să se ţină ţanţoş şi să facă pe grozavul.

— Da, nu mă înşel prea des, spune Henric. Vanitate, asta este şi nimic altceva. Acum ascultă:

Margareta încântătoare,

Violeta palidă albastră.

Eu sunt neschimbător...

E un cântec vechi pe care încerc să-l refac. Ce rimează cu albastru? În afară de „astru”?

„Orice doreşti”, îi răspunde Cromwell în gând. Se retrage. Galeriile sunt luminate de torţe, licărirea lor topeşte figurile. Atmosfera de la curte din această seară de vineri din aprilie îi aminteşte de băile publice de la Roma. Aerul greu şi siluetele celorlalţi care alunecă înot pe lângă tine, poate bărbaţi pe care-i ştii, dar nu-i recunoşti fără haine pe ei. Pielea ta este fierbinte, apoi rece, apoi din nou fierbinte. Gresia de sub picioarele tale este alunecoasă. De o parte şi de alta uşile sunt întredeschise, numai câţiva centimetri, şi dincolo de câmpul tău vizual, dar foarte aproape de tine, se produc perversităţi, împreunări nefireşti de trupuri, bărbaţi şi femei, bărbaţi şi bărbaţi. Simţi că te ia cu ameţeală din cauza căldurii lipicioase şi a ceea ce ştii despre firea umană şi te întrebi de ce ai venit aici. Dar ţi s-a spus că un bărbat trebuie să meargă la baia publică cel puţin o dată în viaţă, căci altfel nu va crede când alţii îi vor povesti ce se întâmplă acolo.

— Adevărul este că aş fi venit să te văd, domnule secretar, spune Mary Shelton, chiar dacă nu ai fi trimis după mine. Mâna îi tremură; ia o înghiţitură de vin, priveşte intens în fundul cupei ca şi când ar putea ghici acolo viitorul, apoi îşi ridică ochii expresivi: Mă rog să nu mai trăiesc nici o zi ca aceasta. Nan Cobham vrea să te vadă. Marjorie Horsman. Toate doamnele de onoare ale reginei.

— Ai ceva să-mi spui? Sau vrei numai să plângi peste hârtiile mele şi să-mi întinzi cerneala?

Mary Shelton pune cupa jos şi îi întinde mâinile. Este mişcat de gestul ei, e ca un copil care îţi arată că are mâinile curate.

— Încercăm să descâlcim lucrurile? o întreabă blând.

Toată ziua dinspre camerele reginei se aud strigăte, uşi trântite, picioare alergând; conversaţii şuierătoare pe un ton scăzut.

— Aş vrea să fi plecat de la curte, mărturiseşte Mary Shelton. Aş vrea să fiu în altă parte. Îşi retrage mâinile. Să fiu măritată. Cer prea mult, să fiu măritată şi să am copii cât mai sunt încă tânără?

— Nu-ţi mai plânge de milă. Am crezut că te măriţi cu Harry Norris.

— Aşa am crezut şi eu.

— Ştiu că au fost anumite neînţelegeri între voi, dar asta a fost în urmă cu un an, nu?

— Presupun că ţi-a spus Lady Rochford. Nu trebuie s-o asculţi, ştii, femeia născoceşte. Dar da, e adevărat, m-am certat cu Harry, sau el s-a certat cu mine din cauza tânărului Weston, care intră în camera reginei tot timpul, şi Harry a crezut că are gânduri în legătură cu mine. Şi aşa am crezut şi eu. Dar nu l-am încurajat pe Weston, jur.

Cromwell râde.

— Dar, Mary, dumneata chiar îi încurajezi pe bărbaţi. Asta este ceea ce faci. Nu e vina dumitale.

— Ei bine, Harry Norris a zis: „Am să-i dau căţeluşului un picior în coaste de-o să mă ţină minte”. Dar Harry nu este genul de om care să împartă şuturi căţeluşilor. Iar verişoara mea, regina, a spus: „Vă rog, fără şuturi în camera mea.” Harry i-a răspuns: „Cu îngăduinţa Maiestăţii Voastre, am să-l scot afară în curte şi am să-i dau şutul acolo”. Şi ea nu s-a putut abţine să nu râdă, deşi era nefericită – şi Francis stătea acolo tot timpul, ca şi când ar fi fost absent, deşi vorbeam despre el. Şi Francis a zis: „Norris, aş vrea să te văd cum îmi dai un şut, căci la vârsta dumitale înaintată probabil că ai să te împiedici şi ai să cazi...”

— Doamnă, poţi s-o scurtezi? o întrerupe Cromwell.

— Şi au ţinut-o tot aşa o oră sau mai mult, scâncind şi cerşind şi scheunând după favorurile ei. Iar Maiestatea Sa regina nu se plictiseşte niciodată, îi aţâţă mereu. Apoi Weston a zis: „Nu te agita aşa, dragă Norris, pentru că nu am venit aici pentru doamna Shelton, am venit de dragul alteia, şi ştii cine este”. Şi Anne a intervenit: „Nu, spune-mi, nu pot să ghicesc. Este Lady Worcester? Haide, spune-ne, Francis. Spune-ne pe cine iubeşti”. Şi el a spus: „Pe Maiestatea Voastră, doamnă”.

— Şi regina ce-a zis?

— O, l-a respins râzând. „Nu trebuie să spui aşa ceva, căci fratele meu George o să vină şi o să-ţi tragă un picior, pentru onoarea reginei Angliei.” Dar atunci Harry Norris s-a certat cu mine din cauza lui Weston. Şi Weston s-a certat cu el din cauza reginei. Şi amândoi s-au certat cu William Brereton.

— Brereton? Dar ce are el de-a face cu asta?

— Păi a venit întâmplător. Se încruntă încercând să-şi amintească: Cred că atunci a fost. Sau poate că altă dată a venit întâmplător. Şi regina a spus: „Uite, acesta este omul pentru mine, Will este cel care trage cu arcul direct la ţintă”. Dar îi tachina pe toţi. Nu poţi s-o înţelegi. Acum citeşte cu voce tare Evanghelia lui Master Tyndale. În momentul următor... deschide gura, şi prin ea iese coada diavolului, spune ea ridicând din umeri.

Aşadar, a trecut un an de la această scenă. Harry Norris şi doamna Shelton îşi vorbesc din nou şi curând se împacă, iar Harry se târăşte spre patul ei. Şi totul este la fel ca mai înainte. Până astăzi: 29 aprilie.

— În dimineaţa aceasta a început cu Mark, spune Mary Shelton. Ştii cum pluteşte în jurul ei? Este întotdeauna în camera de primire a reginei. Iar când aceasta trece pe lângă el, nu-i vorbeşte, dar râde, îl trage de mânecă sau îi dă peste cot. Odată chiar i-a rupt pana de la pălărie.

— N-am auzit niciodată despre un asemenea joc amoros, mărturiseşte Cromwell. Aşa se face în Franţa?

— Iar azi-dimineaţă a spus: „Priviţi la acest căţeluş”, şi l-a ciufulit şi l-a tras de urechi. Şi ochii ăia ai lui de prost străluceau. Şi după aceea l-a întrebat: „De ce eşti aşa de trist, Mark? N-ai de ce să fii trist, eşti aici ca să ne distrezi”. Şi el a dat să îngenuncheze, dar i-a retezat-o scurt. „O, pentru Fecioara Maria, stai în picioare, ţi-am făcut favoarea să te bag în seamă, la ce te aştepţi, îţi închipui că am să stau de vorbă cu tine ca şi când ai fi gentilom? Nu pot, Mark, pentru că eşti o persoană de rang inferior.” El a bâiguit: „Nu, nu, doamnă, nu mă aştept la un cuvânt, o privire îmi este de ajuns”. Aşa că ea a aşteptat, crezând că avea să-i laude puterea privirii. Că ochii ei sunt

nestemate şi aşa mai departe. Dar el nu a spus nimic, numai a izbucnit în lacrimi, a îngăimat „Adio” şi a plecat. Pur şi simplu i-a întors spatele. Iar ea a râs. Atunci am mers în camera ei.

— Nu te grăbi, o îndeamnă Cromwell.

— Anne a spus: „Îşi închipuie că sunt de la Paris Garden?” Adică, este...

— Ştiu ce este Paris Garden.

Mary roşeşte.

— Sigur că ştii. Şi Lady Rochford a zis: „Ar fi bine dacă Mark ar fi aruncat de sus, la fel cum a păţit câinele dumitale Purkoy”. Atunci regina a izbucnit în lacrimi. Apoi a plesnit-o pe Lady Rochford. Şi Lady Rochford a spus: „Dacă mai faci asta o dată, te plesnesc şi eu, nu eşti regină, ci numai fiică de cavaler, domnul secretar Cromwell ştie cine eşti, zilele dumitale s-au terminat, doamnă”.

— Lady Rochford riscă să piardă ceea ce a câştigat.

— Atunci a venit Harry Norris.

— Chiar mă întrebam unde era.

— A spus: „Ce-i zarva asta?” Anne i-a replicat: „Fă-mi un serviciu, ia-o pe nevasta fratelui meu şi îneac-o, ca să-şi poată lua alta care să-i fie de vreun folos”. Harry Norris era uluit. Anne i-a spus: „Nu ai jurat că vei face tot ce doresc? Că te duci desculţ până în China pentru mine?” Şi Harry a zis, ştiu că este hazliu, a zis: „Cred că m-am oferit să merg în picioarele goale până la Walsingham”. „Da”, a spus ea,

„şi să te căieşti pentru păcatele tale acolo, pentru că ţi-ai dori ca regele să moară, dacă i s-ar întâmpla ceva, te-ai grăbi să pui mâna pe mine.”

Vrea să noteze cuvintele lui Mary Shelton, dar nu îndrăzneşte să se mişte, ca să n-o facă să se oprească.

— Apoi regina s-a întors spre mine: „Doamnă Shelton, acum înţelegi de ce nu se însoară cu dumneata? Este îndrăgostit de mine. Aşa susţine şi a susţinut tot timpul. Dar nu vrea să mi-o dovedească luând-o pe Lady Rochford, vârând-o într-un sac şi ducând-o pe malul Tamisei, aşa cum i-am cerut”. Şi atunci Lady Rochford a fugit afară.

— Cred că înţeleg de ce.

Mary ridică privirile.

— Ştiu că dumneata râzi de noi. Dar a fost oribil. Pentru mine aşa a fost. Întâi am crezut că e o glumă între ei, că Harry Norris o iubeşte, însă apoi am văzut că nu e aşa. Jur că Norris a pălit şi i-a spus lui Anne: „Îţi divulgi toate secretele, sau numai câteva?” A plecat şi nici măcar nu i-a făcut o plecăciune, iar ea a fugit după el. Nu ştiu ce i-a spus, pentru că încremeniserăm toţi ca nişte statui.

Să-şi divulge secretele. Pe toate sau numai câteva.

— Cine a auzit asta?

Mary Shelton scutură din cap.

— Vreo duzină de oameni. N-aveau cum să nu audă. După aceea, regina şi-a pierdut cumpătul. S-a uitat la noi cum stăteam înşiraţi acolo şi a început să strige că Norris trebuie să se întoarcă, ne-a cerut să chemăm un preot

astfel încât Harry să jure că, după ştiinţa lui, ea este o soţie castă şi credincioasă. El trebuie să retragă tot ce spusese, la rândul ei o să retragă tot, amândoi vor jura cu mâinile pe Biblia din camera ei şi după aceea toată lumea va şti că n-au fost decât vorbe goale. Este îngrozită că Lady Rochford se va duce la rege.

— Ştiu că lui Jane Rochford îi place să transmită veşti rele. Dar nu chiar aşa de rele ca aceasta.

Cum să-l înştiinţeze pe un soţ că dragul lui prieten şi soţia lui au discutat despre moartea lui şi despre cum se vor consola după aceea?

Aceasta este trădare. Posibil. Să te gândeşti la moartea unui rege. În lege se vorbeşte despre cât de mic este pasul de la vis până la dorinţă şi la realizare. Numim aceasta „imaginarea" morţii lui; gândul este părintele faptei, iar fapta se naşte rea, urâtă, prematură. Mary Shelton nu ştie la ce a asistat. Crede că este o ceartă între îndrăgostiţi. Crede că este un simplu incident din lungul şir de aventuri amoroase pe care le-a avut ea în decursul vieţii.

— Mă îndoiesc că Harry Norris se va mai însura acum cu mine, spune posomorâtă. Nici măcar nu-şi va mai da osteneala să pretindă că are de gând să mă ceară. Dacă m-ai fi întrebat săptămâna trecută dacă regina i-a cedat, aş fi zis că nu, dar acum mi-e limpede că aceste cuvinte au mai fost schimbate între ei, la fel şi privirile, atunci de unde pot eu să ştiu ce au făcut? Cred că... nu ştiu ce să cred.

— Am să mă însor eu cu dumneata, Mary, îi promite Cromwell.

Mary râde fără să vrea.

— Nu, domnule secretar, n-o să te însori cu mine, spui mereu că o să te însori cu doamna cutare şi cutare, dar ştim că te păstrezi pentru un premiu mai important.

— Ah, bine. Atunci ne întoarcem la Paris Garden. Cromwell ridică din umeri, zâmbeşte; dar simte nevoia să meargă mai repede cu ea, să se grăbească. Acum să mă înţelegi, trebuie să fii discretă şi să păstrezi tăcerea. Ceea ce trebuie să faceţi – atât dumneata, cât şi celelalte doamne – este să vă protejaţi.

Mary e neliniştită.

— Nu poate fi ceva rău, nu-i aşa? Dacă prinde de veste, regele va şti cum s-o ia, nu-i aşa? Sper că va presupune că sunt vorbe spuse în glumă. Totul ţine de împrejurări, poate că m-a luat gura pe dinainte, nu se poate şti ce s-a întâmplat între ei, nu pot să jur.

„Ba vei jura; şi încă cum vei jura!” îi răspunde el în gând.

— Vezi dumneata, Anne este verişoara mea. A făcut atâtea pentru mine... bolboroseşte Mary.

„Te-a împins chiar în patul regelui, când ea era însărcinată; ca să-l păstreze pe Henric în familie.”

— Ce se va întâmpla cu ea? Ochii lui Mary îl privesc solemn. O va părăsi? Aşa se vorbeşte, dar Anne nu crede.

— Ar trebui să creadă ceva mai mult.

— Anne zice: „Pot să-l aduc întotdeauna înapoi, ştiu cum”. Şi întotdeauna l-a adus. Dar indiferent ce s-a întâmplat cu

Harry Norris, nu mai pot să rămân cu ea, deoarece ştiu că-l va lua de lângă mine fără nici un scrupul, dacă nu cumva l-a şi luat deja. Şi doamnele nu pot avea asemenea relaţii. Lady Rochford trebuie şi ea să plece. Şi Jane Seymour a fost îndepărtată, pentru... păi, nu voi spune de ce. Şi Lady Worcester trebuie să se ducă acasă în vara asta ca să nască.

Vede cum ochii tinerei femei se mişcă, numără, calculează. După părerea ei, se conturează o problemă: completarea personalului pentru serviciul intim al lui Anne.

— Dar presupun că sunt destule doamne în Anglia, continuă Mary. Ar fi bine s-o ia de la început. Da, un nou început. Lady Lisle din Calais doreşte să-şi trimită fiicele aici. Vreau să spun, fiicele de la primul soţ. Sunt nişte fete drăgălaşe, şi cred că se vor descurca foarte bine dacă sunt pregătite.

Este ca şi când Anne Boleyn i-ar fi fermecat pe toţi, bărbaţi şi femei deopotrivă, ca să nu vadă ce se întâmplă în jurul lor şi să nu-şi înţeleagă sensul propriilor cuvinte. Au trăit în prostie atât de mult timp!

— Aşadar, să-i scrii lui Honor Lisle, îl îndeamnă Mary plină de încredere. Îţi va rămâne pe veci îndatorată dacă îi aduci fiicele la curte.

— Şi dumneata? Dumneata ce vei face?

— Am să mă gândesc.

Nu rămâne abătută mult timp. De asta o plac bărbaţii. O să mai fie şi alte vremuri, alţi bărbaţi, alte maniere. Tânăra femeie sare în picioare şi-i depune un sărut pe obraz.

Este sâmbătă seara.

Duminică:

— Aş vrea să fi fost şi dumneata acolo azi-dimineaţă, spune Lady Rochford uşurată. Merita să vezi scena. Regele şi Anne împreună la fereastra mare, în aşa fel încât putea să-i vadă toată lumea de jos, din curte. Regele a auzit de cearta pe care a avut-o Anne ieri cu Norris. De fapt, a auzit toată Anglia. Se vedea că regele era nebun de furie, vânăt la faţă. Anne stăteau cu mâinile lipite de piept... Îi arată cum, încrucişându-şi mâinile cu palmele pe corsaj. Ştii, aşa, ca regina Esther din tapiseria mare a regelui?

Cromwell vede cu ochii minţii tabloul cu textură bogată, curtenii strânşi în jurul reginei lor disperate. O slujnică, ducând parcă nepăsătoare în mână o lăută, se îndreaptă spre apartamentul reginei, altele şoptesc pe margine, chipurile netede ale femeilor sunt înclinate în lateral, capetele bărbaţilor sunt lăsate în jos. Şi-a căutat zadarnic propriul chip printre aceşti curteni plini de giuvaiere şi cu pălării complicate. Poate că el este în altă parte şi urzeşte ceva: un ghem încâlcit, un capăt rupt, un nod de fire imposibil de desfăcut.

— Ca Esther, spune el, da.

— Anne trebuie să fi trimis după mica prinţesă, continuă Lady Rochford, pentru că tocmai atunci a venit o doică cu ea în braţe, iar Anne a smuls-o şi a ridicat-o în sus, ca pentru a-l întreba: „Bărbate, cum poţi să te îndoieşti că aceasta este fiica ta?”

— Presupui că aceasta a fost întrebarea, dar nu ai auzit-o rostită.

Vocea lui este rece; şi-o aude el însuşi, şi răceala îl surprinde.

— Nu se putea auzi de unde stăteam eu. Dar mă îndoiesc că prevesteşte ceva bun pentru Anne.

— Nu te-ai dus la ea s-o consolezi? Căci este stăpâna dumitale!

— Nu. Am venit să te caut pe dumneata. Îşi ia seama, şi tonul ei devine brusc sobru. Noi, doamnele de onoare, vrem să spunem totul şi să ne salvăm. Ne este teamă că nu este cinstită şi că vom fi acuzate de a fi tăinuit acest lucru.

— Astă-vară, nu vara trecută, cea de dinainte, mi-ai spus că ţi se pare că regina îşi doreşte cu disperare un copil şi se teme că regele nu poate să-i facă unul. Ai spus că nu o poate satisface pe regină. Vei repeta acum aceste vorbe?

— Sunt uimită că nu ai o însemnare de la discuţia noastră.

— A fost o discuţie lungă şi – cu tot respectul pentru dumneata, doamnă – plină mai mult de aluzii decât de amănunte. Aş vrea să ştiu ce vei spune dacă vei fi pusă să juri în faţa unui tribunal.

— Cine va fi judecat?

— Asta sper să stabilesc. Cu amabilul dumitale ajutor.

Cromwell aude cum ies din el aceste propoziţii. „Cu amabilul dumitale ajutor.” „Dumneata să nu te simţi jignită.” „Îl salvăm pe Maiestatea Sa.”

— Ştii că s-a aflat despre Norris şi Weston, spune ea. Că şi-au mărturisit iubirea pentru ea. Nu sunt singurii.

— Nu o iei drept o simplă formă de curtoazie?

— Din curtoazie nu te strecori pe întuneric. Pe barcă şi din barcă. Nu te furişezi pe poartă în lumina torţelor. Nu mituieşti portarii. S-au întâmplat în aceşti doi ani şi mai multe. Nu poţi şti pe cine ai văzut, unde şi când. Ar trebui să fii foarte dibaci ca să-l prinzi pe vreunul din ei. Lady Rochford face o pauză ca să fie sigură că el este atent, apoi reia: Să zicem că toată curtea este la Greenwich. Despre un gentilom din serviciul regelui care şi-a terminat treburile îţi imaginezi că este plecat la ţară; dar, în timp ce-ţi îndeplineşti îndatoririle pe lângă regină, îl vezi cum se strecoară după un colţ. Îţi vine să-l întrebi: „Ce cauţi aici? Norris, tu eşti?” De multe ori am crezut că unul din ei este la Westminster şi după aceea l-am zărit la Richmond. Sau ar trebui să fie la Greenwich, şi el este la Hampton Court.

— Dacă fac schimb de ture între ei nu are nici o importanţă.

— Dar nu la asta mă refer. Nu e vorba despre perioadă, domnule secretar. Este vorba de loc. Întotdeauna îi vezi în galeria reginei, în anticamera ei, pe pragul ei, uneori chiar pe scara ei spre grădină sau la o portiţă lăsată neîncuiată din nebăgare de seamă. Se apleacă în faţă şi-i mângâie cu vârfurile degetelor mâna care se odihneşte pe hârtii. Vreau să spun că vin şi pleacă noaptea. Iar dacă îi întreabă cineva ce caută acolo, spun că au venit cu un mesaj personal din partea regelui şi nu pot dezvălui pentru cine.

Cromwell încuviinţează din cap. Gentilomii din serviciul personal duc mesaje nescrise, aceasta este una din

sarcinile lor. Fac naveta între rege şi nobili, uneori între rege şi ambasadorii străini şi fără îndoială între rege şi soţia acestuia. Nu li se pun întrebări. Nu li se poate cere socoteală.

Lady Rochford se lasă înapoi pe scaun. Adaugă încet:

— Înainte să se mărite, a făcut-o cu Henric în maniera franţuzească. Ştii ce vreau să spun.

— Nu ştiu ce vrei să spui. Ai fost vreodată în Franţa?

— Nu. Credeam că dumneata ai fost.

— Ca soldat. Între ostaşi, ars amatoria nu este prea rafinată.

Lady Rochford se gândeşte. Vocea ei devine dură.

— Vrei să mă faci de ruşine şi să spun ce trebuie să spun, dar nu sunt fecioară şi nu văd nici un motiv pentru care să nu vorbesc. Îl făcea pe Henric să-şi depună sămânţa în altă parte decât acolo unde ar trebui. Acum el o învinovăţeşte pentru asta.

— Oportunităţi pierdute. Înţeleg.

Sămânţă irosită, aruncată undeva într-o crevasă a trupului ei sau în gâtlej. Când ar fi putut s-o facă în maniera cinstită englezească.

— El spune că e un procedeu spurcat. Dar Dumnezeu să-l aibă în paza lui, Henric nu ştie ce înseamnă spurcat. Soţul meu, George, este tot timpul cu Anne. Însă asta ţi-am mai zis.

— Este fratele ei, presupun că e firesc.

— Firesc? Asta numeşti dumneata firesc?

— Doamnă dragă, ştiu că ai vrea să fie trataţi drept criminali bărbaţii care sunt fraţi iubitori şi soţi reci. Dar nu există nici o lege în sensul acesta şi nici vreun precedent care să-ţi aducă uşurare. După o clipă de şovăire, adaugă: Să nu crezi că nu am simpatie pentru dumneata.

Ce poate face o femeie ca Jane Rochford când împrejurările sunt împotriva ei? O văduvă înstărită poate să se impună în societate. Cu dibăcie şi cu prudenţă, soţia unui negustor poate să ia afacerea în mâinile ei şi să pună deoparte nişte aur. O femeie muncitoare chinuită de bărbatul ei poate să-şi găsească nişte prieteni voinici care să stea în faţa casei toată noaptea şi să bată în tingiri, iar când ticălosul iese afară în cămaşă ca să-i pună pe fugă, ei îi ridică în sus cămaşa şi îşi bat joc de mădularul lui. Dar o tânără nobilă nu poate face nimic. Nu are mai multă putere decât un măgăruş; nu poate să spere decât că va avea parte de un stăpân care o cruţă de bici.

— Ştii, tatăl dumitale, lordul Morley, este un cărturar pentru care am mult respect. Nu ai discutat niciodată cu el? o întreabă Cromwell.

— La ce mi-ar folosi? pufneşte ea dispreţuitoare. Când ne-am căsătorit a spus că era cel mai bun lucru pentru mine. Aşa spun taţii. A acordat mai puţină atenţie contractului meu cu Boleyn decât ar fi acordat vânzării unui căţel de vânătoare. Dacă ştii că va avea o cuşcă călduroasă şi o strachină de carne, ce altceva mai trebuie să afli? Nu întrebi animalul ce-şi doreşte.

— Aşadar, nu te-ai gândit niciodată că ai putea să scapi din această căsnicie?

— Nu, Master Cromwell. Tatăl meu a făcut totul temeinic. Atât de temeinic cum este de aşteptat din partea unui prieten de-al dumitale. Nu există nici o promisiune anterioară, nici un precontract, nici urmă de aşa ceva. Nici chiar dumneata împreună cu Cranmer nu aţi putea să obţineţi anularea. În ziua nunţii, pe când stăteam la masă cu prietenii, George mi-a zis: „Fac asta numai pentru că m-a obligat tata”. Trebuie să fii de acord că nu este ceea ce dorea să audă o tânără de douăzeci de ani care nutrea speranţe de iubire. Şi atunci l-am sfidat şi eu, dându-i un răspuns pe măsură: „Dacă nu m-ar fi silit tata, aş fi departe de dumneata”. Şi apoi s-au stins luminile şi ne-au băgat în pat. A întins mâna, mi-a pipăit sânul şi a zis: „Am mai văzut o mulţime dintr-ăştia, şi mult mai frumoşi. Acum întinde-te, deschide-ţi trupul şi să ne facem datoria, să-l facem pe tata bunic. După aceea, dacă avem un fiu, putem să trăim separaţi”. Şi eu i-am spus: „Atunci fă-o, dacă crezi că eşti în stare, mă rog la Dumnezeu să-ţi pui sămânţa în seara aceasta şi după aceea poţi să-ţi iei mădularul de aici, nu vreau să-l mai văd”. Râde scurt amintindu-şi. Dar, vezi dumneata, sunt stearpă. Sau aşa trebuie să cred. Poate că sămânţa soţului meu este proastă ori slabă. Dumnezeu ştie, că o împrăştie în locuri atât de dubioase! O, George este adept al Evangheliei, Sfântul Matei să-l călăuzească şi Sfântul Luca să-l aibă în paza lui! Nu există om mai evlavios decât George, singura meteahnă pe care i-o găseşte lui Dumnezeu este că i-a făcut pe oameni cu prea puţine găuri. Dacă George ar găsi o femeie cu o crăpătură la subraţ ar striga „Ura!”, ar instala-o într-o casă şi ar vizita-o în fiecare zi, până când

noutatea s-ar învechi. Ar face-o şi cu o căţea de terier, dacă ar da din coadă la el şi i-ar spune ham-ham!

E redus la tăcere, cum i se întâmplă rareori. Ştie că nu-şi va scoate niciodată din minte imaginea lui George într-o încleştare păroasă cu un şoricar micuţ.

— Mă tem că mi-a dat o boală, continuă ea, şi că de aceea nu am zămislit niciodată un copil. Cred că mă distruge ceva pe dinăuntru. Cred că într-o zi o să mor din cauza asta.

Îl rugase cândva: „Dacă mor pe neaşteptate, să-i pui să mă taie şi să-mi deschidă trupul ca să se uite înăuntru”. Pe atunci se gândea că Rochford ar fi putut s-o otrăvească; acum este sigură că a făcut aşa.

— Doamna mea, ai îndurat multe, murmură Cromwell. Dar nu aceasta este problema. Dacă George ştie despre regină ceva ce regele ar trebui să cunoască, pot să-l aduc să depună mărturie, dar n-am idee dacă va vorbi. Nu pot să oblig un frate să vorbească împotriva surorii sale.

— Nu mă refer la mărturie. Ce spun eu e că stă mult timp în camera ei. Singur cu ea. Şi cu uşa închisă.

— Fac conversaţie?

— Am stat la uşă şi nu am auzit nici o voce.

— Poate că se roagă împreună în tăcere.

— I-am văzut sărutându-se.

— Fratele poate să-şi sărute sora.

— Nu, nu poate; nu în felul acesta.

Cromwell apucă pana.

— Lady Rochford, nu pot să scriu „a sărutat-o în felul acela”.

— Cu limba lui în gura ei. Şi limba ei în gura lui.

— Vrei să scriu asta?

— Dacă ţi-e teamă că nu vei ţine minte.

Dacă se dezvăluie o asemenea informaţie la tribunal, tot oraşul se va revolta; dacă se menţionează în Parlament, episcopii se vor masturba în băncile lor. Aşteaptă cu pana pregătită.

— Dar de ce ar face aşa ceva, o asemenea crimă împotriva naturii?

— Ca să-şi întărească domnia. Sunt sigură că înţelegi. Are noroc cu Elisabeta, copilul seamănă cu ea. Dar să presupunem că face un băiat cu faţa prelungă a lui Weston? Sau că arată ca Will Brereton, ce va avea de spus regele la una ca asta? Dar nu pot să-l declare mongrel dacă seamănă cu un Boleyn.

Şi Brereton. Îşi face o însemnare. Îşi aminteşte cum a glumit odată Brereton, zicând că poate să fie în două locuri în acelaşi timp; o glumă rece, o glumă ostilă. „Acum”, îşi spune, „acum pot în sfârşit să râd.”

— De ce zâmbeşti? întreabă Lady Rochford.

— Am aflat că în apartamentele reginei iubiţii ei au vorbit despre moartea regelui. George a participat vreodată la aceste discuţii?

— Henric ar muri dacă ar şti cum râd de el. Cum vorbesc despre mădularul lui.

— Vreau să te gândeşti foarte bine, îi cere Cromwell. Să fii sigură de ce faci. Dacă depui mărturie împotriva soţului tău într-un tribunal, s-ar putea să te trezeşti singură în anii următori.

Chipul ei spune: „Acum am chiar aşa de mulţi prieteni?”

— Nu va fi vina mea, rosteşte cu glas tare. Se va da vina pe dumneata, domnule secretar. Despre mine se crede că sunt o femeie cu minte puţină şi fără spirit pătrunzător. Iar dumneata eşti ceea ce eşti, un bărbat inteligent care nu cruţă pe nimeni. Se va crede că ai smuls adevărul din mine, cu sau fără voia mea.

Cromwell simte că mai este nevoie de unele precizări.

— Ca să dai greutate vorbelor dumitale va trebui să-ţi ascunzi plăcerea şi să te prefaci disperată. După ce George va fi arestat, trebuie să ceri îndurare pentru el.

— Asta pot să fac. Jane Rochford scoate vârful limbii, ca şi când momentul ar fi fost dulce şi ar fi putut să-l guste. Sunt în siguranţă, regele nu va observa, pot să garantez.

— Ţine seama de sfatul meu. Nu vorbi cu nimeni.

— Ţine seama de sfatul meu. Vorbeşte cu Mark Smeaton.

— Mă duc la casa mea din Stepney, spune el. L-am invitat pe Mark la masă.

— De ce nu-l inviţi aici?

— Aici au fost destule tulburări, nu crezi?

— Tulburări? O, înţeleg, spune Lady Rochford.

Priveşte în urma ei când iese din încăpere. Abia se închide uşa, că Rafe şi Spune-mi Risley sunt în încăpere. Palizi şi calmi, amândoi neclintiţi. Aşa îşi dă seama că n-au tras cu urechea.

— Regele doreşte să începem ancheta, îl înştiinţează Wriothesley. Cu cea mai mare discreţie, dar şi cu cea mai mare viteză. Nu mai poate ignora discuţia de după incident. Cearta. Nu l-a abordat pe Norris.

— Nu, spune Rafe. Gentilomii din serviciul regelui cred că totul a fost exagerat. Regina s-a potolit, după toate aparenţele. Întrecerile de mâine se vor desfăşura ca de obicei.

— Poate te duci la Richard Sampson, Rafe, sugerează Cromwell, şi îi spui că, entre nous, problema nu mai e în mâinile noastre? S-ar putea să nu mai fie nevoie să facem proces pentru anulare. Sau, cel puţin, cred că regina va fi dispusă să cedeze în toate privinţele şi să accepte cererile regelui. Nu prea mai are loc de negociere. Cred că-l avem în mână şi pe Henry Norris. Pe Weston. O, şi pe Brereton.

Rafe Sadler ridică din sprâncene.

— Aş fi spus că regina nu-l cunoaşte aproape deloc.

— Se pare că are obiceiul să intre în momente nepotrivite.

— Pari foarte calm, domnule, observă Risley.

— Da, învaţă şi dumneata.

— Ce spune Lady Rochford?

Cromwell se încruntă.

— Rafe, înainte să te duci la Sampson, stai jos acolo, în capul mesei. Să zicem că eşti consiliul regelui, întrunit într-o sesiune privată.

— Toţi, domnule?

— Norfolk, Fitzwilliam şi restul. Acum, Risley. Dumneata eşti o doamnă din serviciul personal al reginei. În picioare. Poţi să faci o reverenţă? Mulţumesc. Acum, eu sunt un paj care îţi aduce un scaun. Şi cu o pernă pe el. Stai jos şi oferă-le consilierilor un zâmbet.

— Dacă vrei dumneata, spune Rafe nesigur. Dar după aceea se lasă prins în joc. Face un pas înainte şi îl gâdilă pe Spune-mi Risley sub bărbie. Ce ai să ne comunici, delicată doamnă? Te rugăm să-ţi desfaci buzele roşii şi să vorbeşti.

— Această frumoasă doamnă afirmă – spune el, el, Cromwell, fluturând din mână – că regina are purtări uşuratice. Că purtarea ei dă naştere la bănuieli că face lucruri neîngăduite, că încalcă legile Domnului, chiar dacă nimeni nu a fost martor la astfel de acţiuni.

Rafe îşi drege glasul.

— Unii s-ar putea întreba, doamnă, de ce nu aţi vorbit despre aceasta până acum.

— Pentru că săvârşeşti o trădare vorbind împotriva reginei. Domnul Wriothesley a intrat bucuros în rol, aşa că scuzele i se revarsă din gură: N-am avut de ales, a trebuit s-o acoperim. Ce altceva puteam face, decât să discutăm cu ea şi s-o convingem să renunţe la purtarea uşuratică? Şi totuşi nu am reuşit. Ne-a ţinut înfricoşate. Este geloasă pe orice femeie care are un admirator. Doreşte să i-l ia. Nu are scrupule să ameninţe pe oricine crede ea că a greşit, indiferent că este soţie sau fecioară, şi poate distruge o femeie în felul acesta, uitaţi-vă la Elizabeth Worcester.

— Aşadar, nu mai poţi răbda şi trebuie să-ţi despovărezi sufletul? spune Rafe.

— Acum vei izbucni în lacrimi, Wriothesley, îl instruieşte Cromwell.

— S-a făcut, răspunde acesta tamponându-şi obrazul.

— Ce teatru a ieşit! oftează Cromwell. Acum aş vrea să ne scoatem costumele şi să mergem acasă.

Se gândeşte la ce i-a zis Sion Madoc, barcagiul de la Windsor: „Regina merge acolo cu frate-său”.

Thurston, bucătarul lui: „Stau cu toţii la coadă, frecându-şi mădularele cât aşteaptă”.

Îşi aminteşte de cuvintele lui Thomas Wyatt: „Asta e tactica lui Anne, spune da, da, da, apoi spune nu... Cel mai rău e cum îmi dă de înţeles, aproape că se laudă, că mie îmi spune nu, dar altora da”.

Îl întrebase pe Thomas Wyatt: „Câţi iubiţi crezi că a avut?” Wyatt răspunsese: „O duzină? Sau nici unul? Sau o sută?”

El însuşi o credea pe Anne o femeie rece, calculată, o femeie care şi-a scos fecioria pe piaţă şi a vândut-o la cel mai bun preţ. Dar răceala aceasta a fost înainte să se mărite. Înainte ca Henric să se ridice deasupra ei, o dată şi încă o dată, după care a lăsat-o şi s-a dus împleticindu-se spre încăperile lui, în timp ce pe tavan ţopăiau cercurile de lumină de la lumânări; a lăsat-o cu murmurele doamnelor de companie, care i-au adus ligheanul cu apă caldă şi cârpa; cu Lady Rochford, care i-a zis pe când se spăla: „Ai grijă, doamnă, să nu dai afară şi un prinţ de Wales”. Curând este singură în întuneric, cu mirosul de sudoare bărbătească impregnat în cearşafuri şi probabil o slujnică inutilă care se foieşte pe o saltea de paie; este singură cu sunetele mărunte ale fluviului şi ale palatului. Şi vorbeşte, dar nu răspunde nimeni, cu excepţia fetei care murmură prin somn; se roagă, însă nu răspunde nimeni; se rostogoleşte pe o parte, îşi mângâie coapsele cu mâinile şi-şi pipăie sânii.

Şi dacă într-o zi spune: „Da, da, da, da”? Oricui se află întâmplător în apropiere când firul virtuţii ei se rupe? Chiar dacă este fratele ei?

Le spune lui Rafe şi lui Risley:

— Am auzit astăzi lucruri pe care nu mă gândeam să le aud vreodată într-o ţară creştină.

Tinerii gentilomi aşteaptă cu ochii lipiţi de chipul lui. Risley întreabă:

— Eu sunt tot doamnă, sau pot să mă aşez şi să iau pana?

Aşa facem noi aici, în Anglia, ne trimitem copiii în alte familii când sunt încă mici, şi de aceea nu este ceva rar ca un frate şi o soră să se întâlnească când sunt deja mari, ca şi când ar fi pentru prima oară. Gândeşte-te cum trebuie să fie: acest străin fascinant pe care-l cunoşti, această oglindă a ta! Te îndrăgosteşti numai aşa, puţin; o oră, o după-amiază. Şi apoi glumeşti; dar afecţiunea reziduală rămâne acolo. Este un sentiment care-i îmblânzeşte pe bărbaţi, îi face să se poarte mai bine faţă de femeile care depind de ei, cum altfel n-ar face. Dar să mergi mai departe, să încalci pragul interzis al cărnii, să sari peste prăpastia uriaşă dintre gând şi faptă... Preoţii spun că ispita se transformă în păcat, sunt acelaşi lucru, nu le poţi despărţi nici cu un fir de păr. Dar cu siguranţă că nu este adevărat. O săruţi pe femeie pe obraz, foarte bine; apoi o muşti de gât? Spui „dulce surioară”, iar în minutul următor o trânteşti pe spate şi-i ridici fustele? Cu siguranţă că nu. Mai trebuie să traversezi încăperea, să desfaci nasturii. Nu mergi ca un somnambul. Nu te împreunezi din nebăgare de seamă. Nu poţi să nu-i vezi chipul, să nu ştii cine este. Nu-şi ascunde faţa.

Dar poate că Jane Rochford minte. Are motive întemeiate.

— Rareori sunt pus în încurcătură, dar de data asta am de-a face cu o chestiune despre care nici nu mă încumet să vorbesc. Prin urmare, n-am idee cum să formulez capetele de acuzare. Mă simt ca unul dintre oamenii aceia care prezintă fiinţe ciudate la bâlciuri.

La târg, mitocanii beţi plătesc, după care zbiară nemulţumiţi: „Zici că ăsta-i un monstru? Păi n-ai văzut-o pe soacră-mea!”

Tovarăşii respectivului îl bat pe spinare şi chicotesc. Dar apoi le spui: „Păi v-am arătat numai o părticică, să văd ce vă poate pielea. Mai daţi un penny şi vă arăt ce am aici, în fundul cortului. Este o privelişte de-ţi îngheaţă măduva oaselor. Şi vă garantez că n-aţi văzut niciodată asemenea lucrare a diavolului”.

Curioşi, se uită. Şi-şi varsă maţele peste ghete. Şi tu îţi numeri banii. Şi îi încui în casa ta de fier.

Mark la Stepney.

— Şi-a adus şi instrumentul, anunţă Richard. Lăuta.

— Zi-i să vină fără ea.

Dacă Mark era nepăsător mai înainte, acum e bănuitor, timid. Spune din prag:

— Credeam că trebuie să vă distrez, domnule secretar.

— De asta poţi fi sigur.

— Credeam că va fi o societate numeroasă.

— Îl cunoşti pe nepotul meu, domnul Richard Cromwell?

— Oricum, domnule secretar, sunt fericit să cânt pentru Domnia Voastră. Poate vreţi să-i ascult cântând pe copiii cărora le purtaţi de grijă?

— Nu astăzi. În împrejurările date, ai putea fi ispitit să-i lauzi peste măsură. Dar stai jos, bea o cupă de vin cu noi!

— Ar fi minunat dacă ne-ai găsi pe cineva care ştie să cânte la rebec[24], spune Richard. Avem numai un muzicant în stare de asta, şi fuge mereu în Farnham să-şi vadă familia.

— Sărmanul băiat, murmură Cromwell în flamandă, cred că-i e dor de acasă.

Mark ridică privirea.

— Nu ştiam că-mi vorbiţi limba.

— Ştiu că nu ştiai. Altfel n-ai fi folosit-o ca să spui aşa nişte grozăvii despre mine.

— Fiţi sigur, domnule, că n-am avut nici un gând rău.

Mark a uitat ce-a zis despre gazda sa. Dar chipul lui arată că îşi aminteşte ideea generală.

— Ai prezis că voi fi spânzurat. Totuşi, spune Cromwell desfăcându-şi braţele în lături, trăiesc şi respir. Dar acum sunt în dificultate; cu toate că nu mă placi, nu am încotro şi trebuie să fac apel la dumneata. Aşa că te rog să ai bunătatea să mă ajuţi.

Mark stă jos cu coapsele uşor depărtate, cu spatele ţeapăn şi un picior îndreptat spre uşă, semn că şi-ar dori foarte mult să fie dincolo de ea.

— Iată ce este. Cromwell îşi împreunează palmele, ca şi când muzicianul ar fi un sfânt pe un soclu. Stăpânul meu, regele, şi regina nu se înţeleg. Toată lumea o ştie. Dorinţa

[24] Instrument muzical medieval în formă de lăută cu trei corzi şi arcuş (n.tr.).

mea cea mai fierbinte este să-i împac. Pentru binele întregii ţări.

Să-i dăm tânărului ce este al lui: nu-i lipseşte inteligenţa.

— Dar, domnule secretar, la curte se spune că v-aţi întovărăşit cu duşmanii reginei.

— Ca să aflu mai bine ce pun la cale.

— Dacă aş putea crede una ca asta!

Cromwell vede cum Richard se foieşte pe scaun nerăbdător.

— Sunt zile grele, spune el. De la căderea cardinalului nu-mi mai amintesc vreo perioadă atât de încordată şi de nefericită. Adevărul este că nu dau vina pe dumneata, Mark, dacă ţi-e greu să ai încredere în mine; la curte este o asemenea animozitate, că nimeni nu mai are încredere în nimeni. Dar mă adresez dumitale pentru că eşti apropiat de regină, iar ceilalţi gentilomi nu vor să mă ajute. Am posibilitatea să te răsplătesc şi voi avea grijă să primeşti tot ce meriţi, dacă îmi poţi oferi o indicaţie cât de mică cu privire la dorinţele reginei. Trebuie să ştiu de ce este nemulţumită şi ce pot să fac pentru a îndrepta situaţia. Pentru că nu va putea zămisli un moştenitor, atât timp cât mintea ei este frământată. Iar dacă ar putea face asta, ah, atunci toate lacrimile noastre s-ar usca.

— Păi, nu-i de mirare că este nefericită, răspunde tânărul. E îndrăgostită.

— De cine?

— De mine.

El, Cromwell, se apleacă înainte, cu coatele rezemate de masă. Apoi ridică o mână ca să-şi acopere faţa.

— Sunteţi mirat, remarcă Mark.

Asta este numai o parte din ceea ce simte. „Credeam că va fi greu”, se gândeşte, „dar e uşor ca o plimbare prin poieniţă.” Lasă mâna în jos şi-i zâmbeşte tânărului.

— Nu aşa de mirat cum ai crede. Pentru că v-am observat, am văzut gesturile reginei, privirile ei pline de înţelesuri, numeroasele indicii ale favorurilor ei. Iar dacă acestea sunt arătate în public, ce trebuie să fie în particular? Pe deasupra, orice femeie s-ar simţi atrasă de dumneata. Eşti un tânăr foarte chipeş.

— Deşi am crezut că eşti sodomit, intervine Richard.

— Nu, domnule! Mark roşeşte. Sunt la fel de bărbat ca oricare dintre ei.

— Aşadar, regina va da referinţe bune despre dumneata? întreabă Cromwell zâmbind. Te-a încercat şi te-a găsit pe placul ei?

Privirile tânărului alunecă într-o parte, ca o bucată de mătase pe sticlă.

— Nu pot vorbi despre asta.

— Bineînţeles că nu. Dar trebuie să tragem singuri concluziile. Regina nu este o femeie lipsită de experienţă, eu aşa cred, şi nu o interesează nimic altceva decât o performanţă de maestru.

— Noi, bărbaţii săraci, spune Mark, bărbaţii care ne-am născut săraci, nu suntem în nici un fel inferiori în această privinţă.

— E adevărat. Deşi gentilomii se străduiesc să le ascundă acest lucru doamnelor.

— Altfel, completează Richard, toate ducesele s-ar giugiuli prin tufişuri cu tăietorii de lemne.

Cromwell nu se poate abţine să nu izbucnească în râs.

— Numai că sunt atât de puţine ducese şi atât de mulţi tăietori de lemne! Ce concurenţă trebuie să fie între ei, dacă te gândeşti!

Mark se uită la el ca şi când ar fi profanat un mister sacru.

— Dacă vă gândiţi la faptul că are şi alţi iubiţi, eu n-am întrebat-o niciodată, nici n-am s-o întreb, dar ştiu că sunt geloşi pe mine.

— Poate că i-a încercat şi a tras concluzia că sunt dezamăgitori. Iar Mark a câştigat premiul cel mare, spune Richard. Felicitări, Mark. Cu simplitatea deschisă a neamului Cromwell, se apleacă în faţă şi întreabă: Cât de des?

— Nu e uşor să găseşti o ocazie, sugerează secretarul regelui. Chiar dacă doamnele ei sunt complice.

— Nici ele nu-mi sunt prietene, mărturiseşte Mark. Ba chiar vor nega ce v-am spus. Sunt prietene cu Weston, cu Norris, cu lorzii aceştia. Eu nu sunt nimic pentru ele, îmi ciufulesc părul şi-mi zic valet.

— Regina este singura dumitale prietenă, conchide Cromwell. Dar ce prietenă! După o clipă de tăcere adaugă: La un moment dat, va trebui să spui cine sunt ceilalţi. Ne-ai dat două nume. Acum spune-i pe toţi, insistă, observând că Mark a tresărit, şocat de schimbarea de ton. Şi răspunde-i lui Master Richard: Cât de des?

Tânărul a îngheţat sub privirile lui. Dar cel puţin s-a bucurat o clipă de glorie. Cel puţin poate să se laude că l-a luat prin surprindere pe secretarul regelui, lucru pe care-l pot spune puţini oameni încă în viaţă.

Cromwell aşteaptă răbdător.

— Ei bine, poate că ai dreptate să nu vorbeşti. Cel mai bine este să consemnezi totul direct în scris, nu-i aşa? Trebuie să-ţi spun, Mark: secretarii mei vor fi la fel de uimiţi ca şi mine. Le vor tremura degetele şi vor păta paginile. La fel de uimit va fi şi consiliul când va auzi despre succesele tale. Mulţi lorzi te vor invidia. Nu trebuie să te aştepţi la simpatie din partea lor. „Smeaton, care este secretul dumitale?” vor întreba. Dumneata vei roşi şi vei zice: „Ah, Înălţimile Voastre, nu pot să vi-l împărtăşesc”. Dar li-l vei împărtăşi, Mark, pentru că te vor sili. Aşa că o vei face, de bunăvoie sau silit.

Se întoarce cu spatele spre tânăr, căci faţa lui Mark s-a prăbuşit în disperare, iar trupul începe să-i tremure; au fost de ajuns cinci minute pripite de lăudăroşenie într-o viaţă nefericită pentru ca, asemenea unor negustori puşi pe căpătuială, zeii să-i trimită nota de plată. Mark trăieşte un basm născocit chiar de el, în care frumoasa prinţesă aude din turnul ei, dincolo de obloanele ferestrei, o muzică de o suavitate nepământeană. Se uită afară şi îl vede în lumina lunii pe muzicianul sărman cu lăuta lui. Dar dacă

muzicianul nu este un prinţ deghizat, povestea aceasta nu se poate termina bine. Uşile se deschid şi feţele obişnuite năvălesc înăuntru, visul se destramă: eşti la Stepney într-o noapte caldă de început de primăvară, ultimele cântece ale păsărilor se sting în foşnetul amurgului, undeva scârţâie un zăvor, un scaun scrâşneşte pe podea, un câine latră sub fereastră, iar Thomas Cromwell îţi spune:

— Vrem cu toţii să cinăm, hai să-i dăm drumul, aici avem hârtie şi cerneală. Domnul Wriothesley va consemna totul.

— Nu pot să dau nume, scânceşte tânărul.

— Vrei să spui că regina nu are alţi amanţi în afară de dumneata? Aşa îţi spune ea. Dar, Mark, eu cred că te înşală. Ceea ce poate să facă foarte uşor – trebuie să admiţi – din moment ce îl înşală şi pe rege.

— Nu. Sărmanul băiat scutură din cap. Cred că este castă. Nu ştiu cum de am spus ce am spus.

— Nici eu nu ştiu. Nu ţi-a făcut nimeni nici un rău, aşa este? Nici nu te-a forţat, nici nu te-a păcălit? Ai vorbit liber. Master Richard este martor.

— Îmi retrag vorbele.

— Nu cred.

Urmează o pauză în care personajele din încăpere îşi ocupă locurile în peisajul serii. Secretarul regelui spune:

— Este răcoare, ar trebui să-i chemăm să facă focul.

O poruncă obişnuită în casă, dar Mark se gândeşte că se referă la el, că vor să-l ardă. Sare de pe scaun şi se

îndreaptă spre uşă; poate prima fărâmă de raţiune de care dă dovadă, dar Christophe este acolo, zâmbitor şi amabil, şi-i taie calea.

— Stai jos, frumosule, spune Christophe.

Lemnele au fost aranjate. Durează atât de mult până se aprinde prima scânteie! O pocnitură mică, bine-venită, şi servitorul se retrage ştergându-şi mâinile de şorţ. Mark priveşte pierdut uşa care se închide în urma lui cu o expresie care ar putea fi de invidie, căci acum ar da orice să fie argat la bucătărie sau băiatul care curăţă latrinele.

— O, Mark, ia cuvântul Cromwell. Ambiţia este un păcat. Aşa mi s-a spus. Deşi nu mi-am dat seama niciodată prin ce se deosebeşte de folosirea talentelor personale, aşa cum ne porunceşte Biblia să facem. Iată-ne pe amândoi aici, şi amândoi l-am slujit cândva pe cardinal. Dacă ar putea să ne vadă cum stăm împreună în seara aceasta, nu cred că ar fi câtuşi de puţin surprins. Acum, la treabă. Pe cine ai înlocuit în patul reginei? Pe Norris? Sau poate faceţi cu rândul, ca slujnicele care o păzesc?

— Nu ştiu. Retractez. Nu pot să dau nume.

— Ar fi păcat să suferi de unul singur, dacă alţii sunt vinovaţi. Şi, fireşte, sunt mai vinovaţi decât tine, căci sunt gentilomi pe care regele i-a răsplătit personal şi i-a făcut mari seniori şi sunt toţi oameni cu studii, unii dintre ei de vârstă matură; în timp ce dumneata eşti simpluţ şi tânăr, şi meriţi compătimire în aceeaşi măsură ca pedeapsă. Vorbeşte-ne despre adulterul dumitale cu regina şi spune ce ştii despre relaţiile ei cu alţi bărbaţi. Dacă mărturisirea dumitale este rapidă şi completă, clară şi necruţătoare, s-ar putea ca regele să se arate milostiv.

Mark nu-l mai aude. Îi tremură picioarele şi gâfâie, începe să plângă şi să se împiedice în cuvinte. Acum simplitatea este metoda ideală, cel mai uşor este de răspuns la întrebări rapide care nu necesită răspunsuri complicate. Richard începe:

— Vezi persoana aceasta de aici?

Christophe arată spre el însuşi, în caz că Mark are dubii.

— Îl consideri un om agreabil? întreabă Richard. Ţi-ar plăcea să petreci zece minute în compania lui?

— Ajung şi cinci, prezice Christophe.

— Ţi-am explicat, Mark, intervine Cromwell, că domnul Wriothesley va scrie ce spunem. Dar nu va scrie neapărat şi ce facem. Mă înţelegi? Asta va fi numai între noi.

— Sfântă Fecioară, ajută-mă! geme tânărul.

— Putem să te ducem în Turn, spune domnul Wriothesley, unde este un cârlig.

— Wriothesley, putem schimba câteva cuvinte între patru ochi? Cromwell îi face semn cu mâna lui Risley să iasă din încăpere şi în prag îi spune cu voce scăzută: E de preferat să nu specifici natura durerii. Aşa după cum spune Iuvenal, mintea este cel mai bun torţionar. Şi apoi, nu trebuie să formulezi ameninţări fără rost. Nu am de gând să-l torturez. Nu vreau să fie adus pe braţe la proces. Iar dacă aş avea nevoie să torturez un omuleţ amărât ca acesta... mai departe ce facem? Strivim toţi şoriceii?

— Mi-am însuşit mustrarea, spune domnul Wriothesley.

— Nu contează, te descurci foarte bine, îl asigură Cromwell punându-i mâna pe braţ.

Este o problemă care-i pune la încercare pe cei mai experimentaţi. Îşi aminteşte de ziua de la fierărie când un fier înroşit în foc i-a ars pielea. Nu există nici o posibilitate să te împotriveşti durerii. A căscat gura şi a scos un urlet care a cutremurat pereţii. Tatăl lui a venit în fugă la el şi i-a zis să încrucişeze braţele, după care l-a ajutat să ajungă la apă şi la alifia de leac. În cele din urmă însă i-a zis: „Ni s-a întâmplat tuturor. Aşa înveţi. Înveţi să faci lucrurile aşa cum te-a instruit taică-tău, nu după cine ştie ce metodă prostească pe care ai prins-o acum o jumătate de ceas”.

Se gândeşte la sfatul lui Walter când se întoarce în încăpere şi-l întreabă pe Mark:

— Ştii că poţi să înveţi din durere? Dar condiţiile trebuie să fie prielnice. Pentru a învăţa, trebuie să ai un viitor. Dacă cineva a ales durerea pentru dumneata şi ţi-o va aplica atât timp cât doreşte şi se va opri numai când vei fi mort? Poate că vei fi în stare să deduci ceva din suferinţa dumitale. Poţi s-o oferi pentru sufletele care se luptă în purgatoriu, dacă crezi în purgatoriu. Asta poate fi valabil în cazul sfinţilor, ale căror suflete strălucesc de albeaţa nevinovăţiei. Dar nu şi pentru un individ care a comis un păcat capital, un adulter pe care l-a mărturisit el însuşi. Nimeni nu doreşte durerea dumitale, Mark. Nu-i este nimănui de folos, nu se sinchiseşte nimeni de ea. Nici chiar Dumnezeu, şi în nici un caz eu. Nu am ce face cu urletele dumitale. Vreau cuvinte care să aibă sens. Cuvinte pe care să le pot transcrie. Le-ai rostit deja, şi va fi destul de uşor să le rosteşti din nou. Aşadar, alegerea îţi aparţine. Este responsabilitatea dumitale. Ai făcut destule, din câte ai povestit, ca să fii condangat. Nu ne face pe toţi păcătoşi.

Poate că va fi necesar să imprime în imaginaţia tânărului etapele drumului care-l aşteaptă: mersul din celulă la locul caznei; aşteptarea, în timp ce frânghia este desfăşurată din ghem sau fierul este pus la încins. În acest spaţiu, orice gând dispare, fiind înlocuit de teroarea oarbă. Trupul se goleşte şi se umple de groază. Picioarele tremură, respiraţia şuieră. Ochii şi urechile funcţionează, dar nu înţeleg ce văd şi ce aud. Timpul este falsificat, momentele devin zile. Chipurile torţionarilor se înalţă ameninţătoare ca nişte giganţi sau devin imposibil de îndepărtate, mici, ca nişte puncte. Se rostesc cuvinte: „Adu-l aici”, „aşază-l”, „a venit timpul”. Înainte erau legate de alte sensuri, banale, dar dacă vei supravieţui, vor însemna pentru tine un singur lucru, şi lucrul acesta va fi durere. Fierul sfârâie şi este ridicat din flăcări. Frânghia se îndoaie ca un şarpe şi aşteaptă. Este prea târziu pentru tine. Acum nu vei mai vorbi, pentru că limba ţi s-a umflat şi ţi-a umplut gura, iar limbajul s-a mistuit. Mai târziu vei vorbi, atunci când vei fi scos din maşinărie şi pus jos, pe paie. „Am răbdat, vei spune. Am scăpat.” Iar mila şi iubirea de sine îţi vor deschide inima, şi la primul gest de bunăvoinţă – să zicem, o pătură sau o înghiţitură de vin – inima ta se va revărsa, limba nu se va mai opri. Cuvintele vor năvăli afară. Nu ai fost adus în această încăpere ca să te gândeşti, ci ca să simţi. Şi în cele din urmă ai simţit prea mult pe propria piele.

Dar Mark va fi cruţat de toate acestea. Pentru că acum ridică privirile şi spune:

— Domnule secretar, vreţi să-mi spuneţi din nou cum trebuie să fie mărturisirea mea? Clară şi... ce mai era? Erau patru lucruri, dar le-am şi uitat.

Este blocat rapid într-un desiş de cuvinte şi, cu cât se zbate mai mult, cu atât spinii îi pătrund mai adânc în carne. Dacă este nevoie, se poate chema un tălmaci, dar engleza lui a părut întotdeauna suficient de bună.

— Dar mă înţelegeţi, domnule, că nu pot să spun ceea ce nu ştiu!

— Nu poţi? Atunci trebuie să fii oaspetele meu în seara aceasta. Christophe, ocupă-te, te rog. Mâine-dimineaţă vei fi surprins, Mark, de puterile pe care le ai. Mintea dumitale va fi limpede şi memoria, perfectă. Vei vedea că nu este în interesul dumitale să-i protejezi pe gentilomii cu care ai împărtăşit păcatul. Pentru că, dacă situaţia ar fi invers, crede-mă, n-ai valora pentru ei nici cât o ceapă degerată.

Priveşte cum îl duce Christophe pe Mark de mână, de parcă ar fi un întârziat mintal. Le face semn cu mâna lui Christophe şi Spune-mi Risley să se ducă la masă. Avusese intenţia să cineze cu ei, dar constată că nu-şi doreşte nimic, sau poate numai un fel pe care-l mânca pe când era copil, o salată simplă de iarbă-grasă, cu frunzele culese în dimineaţa aceea şi păstrate într-o cârpă umedă. O mânca pe atunci în lipsă de ceva mai bun, dar nu-i potolea foamea. Acum e de ajuns. După ce cardinalul căzuse în dizgraţie, găsise locuri de muncă pentru mulţi dintre slujitorii lui sărmani, pe câţiva îi luase chiar el; dacă Mark ar fi fost mai puţin insolent, ar fi avut aceeaşi soartă. Şi nu ar fi fost o fiinţă distrusă, aşa cum este acum. Îngâmfarea lui ar fi fost ridiculizată până când s-ar fi maturizat. Ar fi fost trimis să capete experienţă în alte case, unde să înveţe să se pună în valoare şi să-şi preţuiască timpul. I s-ar fi arătat cum să câştige bani şi i s-ar fi scos în cale o soţie; asta ar fi fost viaţa pe care ar fi avut-o, în loc să-şi petreacă cei mai buni ani adulmecând şi pândind la uşa

apartamentelor soţiei regelui şi lăsând-o să-l înghiontească cu cotul şi să-i smulgă pana de la pălărie.

La miezul nopţii, după ce toţi ai casei s-au retras, vine un mesaj prin care regele îi dă de ştire că anulează vizita la Dover din săptămâna aceasta. Dar întrecerile vor continua. Este înscris şi Norris, la fel şi George Boleyn. Sunt traşi la sorţi în echipe adverse, una care atacă, cealaltă care se apără. Poate c-o să se rănească unul pe altul.

Nu doarme. Gândurile îi zboară. „Nu stau niciodată treaz o noapte-ntreagă pentru a-mi găsi iubirea, deşi poeţii spun că aceasta este procedura. Acum stau treaz pentru inversul iubirii.” Dar, de fapt, n-o urăşte pe Anne, îi este indiferentă. Nu-l urăşte nici măcar pe Francis Weston, nu mai mult decât urăşti o gânganie care muşcă; te întrebi numai de ce a fost creată. Îi este milă de Mark, dar după aceea se gândeşte: „Noi îl considerăm un tinerel; dar când eram de vârsta lui Mark, eu traversam marea şi frontierele Europei. Am zăcut urlând într-un şanţ şi m-am ridicat din el şi am pornit la drum; nu o dată, ci de două ori, o dată când am fugit de la tata şi o dată când am fugit de pe câmpul de luptă din Spania. Pe când aveam vârsta pe care o au acum Mark sau Francis Weston mă distingeam în casele Portinari şi Frescobaldi, şi cu mult înainte să ajung de vârsta lui George Boleyn, le reprezentam interesele la casele de negoţ din Europa şi dărâmam uşi în Anvers; când m-am întors în Anglia eram alt om. Învăţasem limbi străine şi, spre încântarea şi surprinderea mea, îmi vorbeam limba maternă cu mai multă uşurinţă decât la plecare. M-am pus în slujba cardinalului şi, în acelaşi timp, mi-am găsit o soţie şi m-am făcut remarcat la tribunal; mă duceam acolo zâmbitor, mascându-mi lipsa de experienţă juridică prin farmecul prezentării, iar judecătorii erau aşa

de fericiţi că le zâmbeam şi nu-i pocneam în cap, încât cel mai adesea îmi dădeau câştig de cauză. Lucrurile despre care crezi că sunt un dezastru în viaţa ta nu sunt, de fapt, un dezastru. Aproape totul poate fi întors invers: din orice şanţ există un drum care duce afară, trebuie numai să-l vezi."

Îi vin în minte procese la care nu s-a mai gândit de ani de zile. Se întreabă dacă sentinţa a fost dreaptă. Dacă ar fi dat-o în caz că el însuşi ar fi fost acuzat.

Se întreabă dacă va mai dormi vreodată şi ce va visa. Numai în vis este complet singur. Thomas More spunea că trebuie să-ţi construieşti o ascunzătoare, o sihăstrie, chiar în propria casă. Dar acela era More; capabil să trântească uşa în nasul oricui. În realitate, nu poţi separa viaţa publică de cea privată, căci fiinţa publică face parte din tine. More credea că se poate, dar spre sfârşit poruncea să-i fie aduşi cei pe care-i acuza de erezie în casa lui din Chelsea, ca să-i poată persecuta comod, în sânul familiei. Poţi să insişti să le separi, dacă trebuie; du-te în biroul dumitale şi spune: „Lăsaţi-mă singur să citesc". Dar dincolo de uşă auzi paşi târşâiţi, şoapte pe măsură ce nemulţumirea creşte, din cauza speranţelor şi a aşteptărilor: este un personaj public, ne aparţine, când o să iasă? Nu poţi să astupi paşii târşâiţi ai poporului.

Se răsuceşte în pat şi murmură o rugăciune. Aude ţipete în adâncul nopţii. E mai mult ca scâncetul unui copil care a avut un coşmar decât ca urletul unui bărbat în durere, şi se gândeşte pe jumătate adormit: „Nu ar trebui să-l potolească o femeie?" Apoi îşi spune că trebuie să fie Mark. „Ce-i fac? Am spus că nu-i facă nimic deocamdată."

Dar nu se agită. Nu crede că slujitorii lui îi încalcă ordinele. Se întreabă dacă cei de la Greenwich dorm. Armurăria este prea aproape de palat, şi în orele care preced întrecerile se întâmplă adesea ca aerul să răsune de lovituri de ciocan. Meşterii au bătut fierul, l-au forjat, l-au sudat, l-au şlefuit – toate aceste operaţiuni s-au încheiat. Acum mai sunt doar ultimele ajustări menite să-i mulţumească pe luptătorii neliniştiţi, vreun nit de strâns, vreo piesă de uns sau de lărgit.

„Oare de ce i-am lăsat lui Mark răgazul să se fălească, să se umfle în pene?" se întreabă. „Aş fi putut să grăbesc procesul; aş fi putut să-i spun ce vreau şi să-l ameninţ. Dar l-am încurajat; am făcut în aşa fel încât să fie complice. Dacă a spus adevărul despre Anne, e vinovat. Dar nici dacă minte despre Anne, tot nu este nevinovat. Dacă ar fi fost necesar, eram gata să recurg la metode dure." În Franţa, tortura este ceva obişnuit, necesar ca sarea în bucate; în Italia, o distracţie pentru mulţimile adunate în piaţă. În Anglia, legea nu o încurajează. Dar poate fi folosită, este suficient un semn cu capul din partea regelui; un mandat. Este adevărat că există o masă de tortură în Turn. Nimeni nu rezistă. Nimeni. Pentru cei mai mulţi, întrucât scopul la care serveşte e atât de evident, o simplă privire este de ajuns.

Se gândeşte: „Am să-i spun asta lui Mark. O să se simtă mai bine".

Îşi adună cearşafurile în jurul lui. În clipa următoare vine Christophe să-l trezească. Ochii îi tresar în lumină. Se ridică în capul oaselor.

— O, Dumnezeule! N-am dormit toată noaptea. De ce urla Mark?

Băiatul râde.

— L-am încuiat în camera cu ornamentele de Crăciun. A fost ideea mea. Mai ţii minte când am văzut pentru prima dată steaua în husa ei? Am întrebat: „Master Cromwell, ce este maşinăria asta plină de vârfuri ascuţite?” Am crezut că-i o maşinărie de tortură. Ei, şi acolo e beznă. Amărâtul a căzut peste stea şi s-a împlântat în ea. Apoi aripile păunului au scăpat din şuruburi şi l-au atins pe faţă. Şi a crezut că fusese închis pe întuneric împreună cu o fantomă.

— Trebuie să te descurci fără mine o oră, îi spune Cromwell.

— Sper că nu sunteţi bolnav, Doamne fereşte?

— Nu, numai epuizat pentru că n-am dormit.

— Trageţi-vă pătura peste cap şi culcaţi-vă la loc, îl sfătuieşte Christophe. Mă întorc peste o oră cu bere şi pâine.

Când iese împleticindu-se din încăpere, Mark este pământiu la faţă din cauza şocului. Are pene lipite de haine, nu de păun, ci fulgi de la aripile serafimilor şi fire de aur de pe robele celor Trei Magi. Numele se dezlipesc de pe buzele lui atât de fluent, încât Cromwell e nevoit să-l oprească; picioarele ameninţă să-l trădeze, Richard trebuie să-l sprijine. N-a mai avut niciodată această problemă, adică problema că a speriat pe cineva prea tare. „Norris”, se aude printre bâiguieli, apoi „Weston”, deocamdată se potriveşte; dar după aceea Mark îi înşiră pe curteni atât de repede, încât numele lor se contopesc şi zboară. Auzind „Brereton”, Cromwell ordonă:

— Scrie!

Poate jura că a auzit „Carew”, apoi „Fitzwilliam”; apar şi capelanul lui Anne şi arhiepiscopul de Canterbury; este rostit fireşte şi numele lui, al lui Cromwell, iar la un moment dat tânărul susţine că Anne a comis adulter cu propriul soţ. „Thomas Wyatt”, îngaimă peste câteva clipe.

— Nu, nu Wyatt.

Christophe se apleacă înainte şi-l izbeşte cu pumnul în cap dintr-o parte. Mark rămâne încremenit şi se uită în jur mirat, căutând sursa durerii. Apoi îşi continuă mărturisirile. A parcurs tot serviciul regelui, de la gentilomi la slujitori, şi acum numeşte persoane necunoscute, probabil bucătari şi băieţi de la bucătărie pe care îi cunoaşte din viaţa lui anterioară, mai puţin sofisticată.

— Du-l înapoi cu fantoma, ordonă Cromwell, iar Mark scoate un urlet, după care tace. De câte ori ai avut de-a face cu regina?

— De o mie de ori, spune Mark. În momentul acela Christophe îi arde o palmă uşoară, aşa că se corectează: De trei sau patru ori.

— Mulţumesc.

— Ce se va întâmpla cu mine? vrea să ştie tânărul.

— O să hotărască judecătorii.

— Ce se va întâmpla cu regina?

— O să hotărască regele.

— Nimic bun, chicoteşte Wriothesley.

— Spune-mi Risley! Ai venit devreme astăzi.

— N-am putut să dorm. Putem vorbi puţin între patru ochi, domnule?

Aşadar, astăzi rolurile s-au inversat, Spune-mi Risley este cel care-l ia deoparte cu un aer neliniştit.

— Va trebui să-l aduci pe Wyatt să depună mărturie. Pui prea mult la inimă sarcina pe care ţi-a dat-o tatăl lui. Dacă se ajunge la proces, nu poţi să-l ocroteşti. La curte se vorbeşte de ani de zile despre relaţia lui cu Anne. Este primul pe lista suspecţilor.

Cromwell încuviinţează din cap. Nu este uşor să-i explici unui tânăr ca Wriothesley de ce îl apreciază pe Wyatt. „Pentru că, aşa băieţi buni cum sunteţi voi, Wyatt nu este ca dumneata sau ca Richard Riche. Nu vorbeşte numai ca să-şi audă vocea şi nu aduce argumente numai ca să câştige. Nu este ca George Boleyn; nu scrie versuri pentru şase femei în speranţa c-o va înghesui pe una într-un colţ, unde să-şi poată băga mădularul în ea; scrie ca să avertizeze şi ca să critice, nu ca să-şi mărturisească nevoia, ci ca s-o ascundă. Ştie ce este onoarea, dar nu se laudă cu ea. Este înzestrat cu toate calităţile necesare unui curtean, dar ştie că acestea nu au decât o mică valoare. A studiat lumea fără s-o dispreţuiască. Înţelege lumea fără s-o respingă. Nu are iluzii, dar are speranţe. Nu păşeşte ca un somnambul prin viaţă. Ţine ochii larg deschişi şi urechile ciulite pentru sunete pe care alţii nu le aud.” Dar se decide să-i ofere lui Wriothesley o explicaţie pe care acesta s-o poată pricepe:

— Nu Wyatt este cel care-mi taie calea spre rege. Nu Wyatt este cel care nu mă primeşte în apartamentele personale atunci când am nevoie de semnătura regelui. Nu el mă ponegreşte fără încetare, picurând otravă în urechile lui Henric.

Domnul Wriothesley îl priveşte cu înţeles.

— Înţeleg. Nu este vorba atât de cine este vinovat, ci de a cui vinovăţie îţi este dumitale de folos. Zâmbind, adaugă: Te admir, domnule secretar. Eşti iscusit în aceste chestiuni, şi asta fără false regrete.

Nu este sigur că doreşte admiraţia lui Wriothesley. Nu pentru acest motiv.

— S-ar putea ca oricare dintre aceşti gentilomi care au fost numiţi să se elibereze de orice suspiciune. Sau, dacă suspiciunea rămâne, ar putea să rămână în graţiile regelui deoarece Henric îi simpatizează. Wriothesley, nu suntem preoţi. Nu dorim confesiunile lor. Suntem jurişti. Vrem adevărul puţin câte puţin şi numai acele părţi din el pe care le putem utiliza.

Wriothesley încuviinţează din cap.

— Totuşi, cred că trebuie să-l chemi pe Thomas Wyatt. Dacă nu-l arestezi dumneata, îl vor aresta noii dumitale prieteni. Şi m-am întrebat, domnule secretar, să mă ierţi că insist, ce se va întâmpla după acea cu noii dumitale prieteni? Dacă familia Boleyn se prăbuşeşte, şi se pare că aşa va fi, sprijinitorii prinţesei Mary îşi vor asuma meritele. Nu-ţi vor mulţumi pentru rolul pe care l-ai jucat. S-ar putea să vorbească frumos despre dumneata acum, dar nu te vor ierta niciodată pentru Fisher şi More. Te vor da afară

din funcţie şi s-ar putea să te distrugă complet. Carew, Courtenay, oamenii aceştia vor trebui să domnească.

— Nu, regele va trebui să domnească.

— Dar ei vor căuta să-l convingă şi să-l aţâţe. Mă gândesc la copiii lui Margaret Pole, la vechile familii nobile, li se pare de la sine înţeles că ei sunt cei care trebuie să domnească şi intenţionează să obţină puterea. Vor strica tot binele pe care l-ai făcut în ultimii cinci ani. Şi mai cred că sora lui Edward Seymour, dacă se însoară cu ea, îl va duce înapoi sub pulpana Romei.

Cromwell zâmbeşte.

— Ei bine, Wriothesley, dumneata de partea cui vei fi, a lui Thomas Cromwell sau a doamnei Seymour?

Bineînţeles că Spune-mi Risley are dreptate. Noii lui aliaţi nu pun mare preţ pe el. Consideră victoria lor inevitabilă, iar Cromwell, în schimbul unei simple promisiuni de iertare, trebuie să lucreze pentru ei şi să renege tot ce-a făcut înainte.

— Nu pretind că pot să ghicesc viitorul, spune, dar ştiu unul sau două lucruri pe care aceşti oameni le ignoră.

Nu poate fi sigur de ceea ce-i raportează Wriothesley lui Gardiner. Speră că aceste vorbe îl vor face pe episcop să se scarpine în cap uimit şi să tremure de spaimă.

— Ce-ai auzit din Franţa? întreabă apoi. Înţeleg că se vorbeşte foarte mult despre cartea pe care a scris-o Winchester, în care justifică supremaţia regelui. Francezii

cred că a scris-o sub ameninţări. Îngăduie ca astfel de zvonuri să se răspândească?

— Sunt sigur... începe Wriothesley.

Cromwell îl întrerupe.

— Nu contează. Văd o imagine în minte, Gardiner geme în timp ce este strivit.

„Hai să vedem dacă ameninţarea ajunge la destinaţie”, îşi spune în sinea lui. Părerea lui este că Wriothesley uită săptămâni întregi că-l slujeşte pe episcop. Este un tânăr timid, încordat, şi răcnetele lui Gardiner îl îmbolnăvesc. Cromwell este un stăpân blând, cu care te împaci uşor. La un moment dat i-a zis lui Rafe: „Îmi place de Wriothesley, mă interesează cariera lui. Îmi place să-l privesc. Dacă o rup cu el, Gardiner va trimite alt spion, care poate fi mai rău”.

— Acum ai face bine să-l duci pe sărmanul Mark înapoi, în Turn, spune, întorcându-se cu spatele spre ei.

Tânărul a căzut în genunchi şi imploră să nu fie închis din nou în camera cu ornamente de Crăciun.

— Acordă-i un răgaz, îi cere lui Richard. Într-o încăpere fără fantome. Dă-i de mâncare. Când devine din nou coerent, ia-i declaraţia oficială în faţa unor martori. Dacă face dificultăţi, lasă-l în seama lui Christophe şi a domnului Wriothesley, e o treabă mai potrivită pentru ei decât pentru tine.

Membrii familiei Cromwell nu se obosesc cu muncile manuale; dacă au făcut asta cândva, zilele acelea s-au dus.

— Dacă Mark va încerca să-şi renege depoziţia, vor şti ce să facă cu el în Turn. După ce pui bine mărturisirea lui şi eşti sigur că ai toate numele de care ai nevoie, du-te la rege, la Greenwich. Te aşteaptă. Nu încredinţa mesajul nimănui. Şopteşte-i-l tu însuţi la ureche.

Richard îl trage pe Mark Smeaton în sus şi-l pune pe picioare, mânuindu-l ca pe o marionetă. Prin minte îi săgetează fără să vrea imaginea episcopului Fisher urcând cu paşi mărunţi pe eşafod, un schelet încăpăţânat.

Este deja ora nouă dimineaţa. Roua din prima zi de mai a dispărut de pe iarbă. În toată Anglia se aduc ramuri verzi de la pădure. Îi este foame. Ar putea mânca o pulpă întreagă de oaie. Cu salată de brâncă, dacă au trimis din Kent. Trebuie să stea jos pentru bărbier. Nu şi-a perfecţionat arta de a dicta scrisori în timp ce este bărbierit. „Poate o să-mi las barbă”, se gândeşte. „Economisesc timp. Numai că atunci Hans va insista să-mi facă alt portret.”

În acest moment, la Greenwich se presară nisip pe terenul de întreceri.

— Regele va lupta astăzi? întreabă Christophe. Va lupta cu lordul Norris şi-l va ucide?

„Nu”, îşi spune Cromwell, „va lăsa asta în seama mea.” Dincolo de ateliere, de depozite şi de debarcadere, locurile frecventate de oameni obişnuiţi ca el, pajii vor pune perne de mătase pentru doamne în foişoarele care dau spre

arena de turnir. Prelatele, frânghiile şi gudronul cedează locul damascului şi inului fin. Uleiul, duhoarea şi hărmălaia, mireasma fluviului sunt înlocuite de parfumul apei de trandafir şi de murmurele cameristelor care o îmbracă pe regină pentru ziua ce urmează. Deretică resturile mesei ei frugale, firmiturile de pâine albă, feliile de fructe confiate. Aduc jupoanele, tunicile şi mânecile, iar ea alege. Este plină de dantele, legată şi strânsă, este lustruită, acoperită de volane şi presărată cu nestemate.

Regele – în urmă cu vreo trei sau patru ani, pentru a-şi justifica primul divorţ – a scos o carte intitulată Oglinda adevărului. Se spune că a scris chiar el o parte.

Acum Anne Boleyn cere oglinda. Se cercetează: pielea îngălbenită, gâtul subţire, claviculele ca două cuţite gemene.

1 mai 1536: aceasta este cu siguranţă ultima zi a cavalerismului. Ce se întâmplă după aceea – iar astfel de spectacole vor continua – nu va mai fi decât o defilare moartă cu steaguri, o întrecere între cadavre. Regele va părăsi terenul. Ziua se va încheia, ruptă, frântă ca osul unei gambe, scuipată afară ca nişte dinţi zdrobiţi. George Boleyn, fratele reginei, va intra în pavilionul de mătase ca să-şi scoată armele, va pune deoparte favorurile şi darurile, panglicile pe care i le-au dat doamnele ca să le poarte. Îşi va scoate coiful, i-l va da scutierului şi va vedea lumea din jur cu ochi înceţoşaţi: blazoane cu şoimi, leoparzi, gheare, călcâie, dinţi; va simţi cum capul i se bălăbăneşte pe umeri, moale ca o gelatină.

Whitehall: în seara aceasta, ştiind că Norris este arestat, se duce la rege. Un dialog scurt cu Rafe în anticameră:

— Cum se simte?

— Bine, spune Rafe, te-ai fi aşteptat să se năpustească afară precum Edgar cel Paşnic, căutând pe cineva în care să-şi înfigă suliţa.

Schimbă zâmbete între ei, amintindu-şi de masa de la Wolf Hall.

— Dar este calm. Uimitor de calm. Ca şi când ar fi ştiut de mult. În inima lui. Şi şi-a exprimat dorinţa să fie singur.

Singur: dar cine va fi cu el? E inutil să-l aştepte pe blândul Norris să-i mărturisească ceva în şoaptă. Norris era păstrătorul pungii personale a regelui; acum ne imaginăm cum banii lui Henric cad şi se rostogolesc pe drumul mare. Harpele îngerilor sunt sfâşiate şi discordia este generală; băierile pungii sunt tăiate, legăturile de mătase ale veşmintelor sunt rupte şi carnea se revarsă.

Cum stă aşa în prag, Henric întoarce privirea:

— Fărâmă! Vino şi stai jos! Îl dă la o parte pe valetul sârguincios care se agită pe lângă uşă. Are vin, şi îşi toarnă singur. Nepotul dumitale trebuie să-ţi fi spus ce s-a întâmplat în arena de turnir, spune el încet. Richard e băiat bun, nu-i aşa? Priveşte în gol, ca şi când ar vrea să se depărteze de esenţial. Astăzi am fost printre spectatori, nu am fost deloc actor. Ea a fost ca de obicei, în largul său printre doamne, cu nasul sus, dar zâmbitoare, se tot oprea să discute cu un gentilom sau altul. Pufneşte, ca şi când nu i-ar fi venit să creadă. O, da, a făcut conversaţie!

Şi apoi au început asalturile, heraldul i-a chemat pe luptători. Henry Norris a avut ghinion. Calul, speriat de

ceva, s-a încordat şi şi-a lăsat urechile pe spate, a sărit şi a încercat să-şi arunce călăreţul din spinare. (Calul poate da greş. Scutierii pot da greş. Curajul poate ceda.) Henric i-a trimis un mesaj lui Norris, sfătuindu-l să se retragă; avea să fie trimis un înlocuitor, unul din caii de luptă ai regelui care era ţinut gata pregătit şi înşeuat pentru cazul că acesta ar fi avut brusc plăcerea să intre pe teren.

— A fost un gest obişnuit de politeţe, explică Henric şi se foieşte pe scaun, ca cineva obligat să se justifice.

Încuviinţează din cap: „Fireşte, sire”. Nu este sigur dacă Norris s-a mai întors sau nu la luptă. Era pe la jumătatea după-amiezii când Richard Cromwell şi-a făcut drum prin mulţime până la galerie şi a îngenuncheat în faţa regelui; şi la un cuvânt al acestuia s-a apropiat să-i şoptească la ureche.

— Mi-a explicat cum a fost arestat muzicianul Mark, spune regele. A mărturisit totul, aşa a zis nepotul dumitale. Cum aşa, l-am întrebat, a mărturisit de bunăvoie? Nepotul dumitale a spus: „Nu a fost brutalizat în nici un fel. Nu s-a atins nimeni nici de un fir de păr din capul lui”.

„Dar va trebui să ard aripile păunului”, se gândeşte Cromwell.

— Şi după aceea...

Regele se poticneşte pentru o clipă, aşa cum făcuse şi calul lui Norris, şi rămâne tăcut.

Nu va continua. Dar el, Cromwell, ştie deja ce s-a întâmplat. Când a auzit cuvintele lui Richard, regele s-a

ridicat de la locul lui. Slujitorii l-au înconjurat imediat. I-a făcut semn unui paj:

— Caută-l pe Henry Norris şi spune-i că plec la Whitehall acum. Vreau să mă însoţească.

Nu a dat explicaţii. Nu a mai zăbovit. Nu a vorbit cu regina. A parcurs drumul înapoi, cu Norris alături de el; Norris uluit, Norris buimăcit, Norris mai-mai să alunece din şa de spaimă.

— I-am cerut socoteală, continuă Henric. În legătură cu mărturia lui Mark. Nu a spus nimic decât că este nevinovat. Scoate iarăşi acel râs plat, dispreţuitor. Dar de atunci trezorierul-şef îl interoghează. Norris recunoaşte, spune că a iubit-o. Dar când Fitz l-a acuzat că a comis un adulter, că mi-a dorit moartea ca să se poată însura cu ea, a spus nu, nu şi nu. Ia-l şi tu la întrebări, Cromwell, dar când îl chestionezi, să-i repeţi ce i-am zis când am mers împreună. Poate exista îndurare. Poate exista îndurare, dacă mărturiseşte numele celorlalţi.

— Avem numele de la Mark Smeaton.

— N-am încredere în el. N-am încredere într-un mic scripcar, când este vorba de vieţile unor bărbaţi care mi-au fost prieteni. Vreau o confirmare a relatării lui. O să vedem ce va spune doamna, când va fi arestată.

— Mărturisirile lor vor fi suficiente, sire. Ştiţi cine este suspectat. Daţi-mi voie să-i arestez pe toţi.

Dar mintea lui Henric rătăceşte deja în altă parte.

— Cromwell, ce înseamnă când o femeie se rostogoleşte aşa în pat? Şi se oferă într-un fel şi în altul? Ce-o îndeamnă să facă aşa ceva?

„Există un singur răspuns, domnule. Experienţa. Cunoaşte dorinţele bărbaţilor şi pe ale ei.” Nu e cazul să spună aşa ceva.

— Un singur fel este bun pentru procreare, reia Henric. Bărbatul deasupra ei. Sfânta Biserică binecuvântează acest lucru în zilele permise. Unii clerici spun că, deşi este un lucru grav ca un frate să se unească cu o soră, este încă şi mai grav dacă femeia stă călare pe bărbat sau dacă bărbatul o ia pe femeie ca pe o căţea. Pentru aceste practici şi pentru altele, pe care nu le voi numi, a fost nimicită Sodoma. Sunt de părere că orice creştin care iubeşte asemenea vicii merită să fie judecat; dumneata ce spui? Unde ar afla despre asemenea lucruri un bărbat care nu a fost crescut într-o casă de târfe?

— Femeile vorbesc între ele. Şi la fel şi bărbaţii.

— Dar o femeie serioasă, o soţie cu frică de Dumnezeu, a cărei singură îndatorire este să facă un copil?

— Presupun că vrea să stârnească interesul bărbatului ei, sire. Ca să nu se mai ducă la Paris Garden sau în alt loc rău famat. Asta dacă, să zicem, sunt căsătoriţi de mult timp.

— Dar trei ani? Este aşa de mult?

— Nu, sire.

— Nici măcar nu sunt trei. Pentru o clipă, regele a uitat că nu el este subiectul discuţiei, ci un englez abstract, cu frica lui Dumnezeu, un pădurar sau un plugar. De unde i-a venit ideea asta? insistă. De unde ştia că bărbatului o să-i placă?

Cromwell îşi înghite răspunsul evident: „Poate că a stat de vorbă cu sora ei, care a fost în patul vostru mai înainte”. Pentru că acum regele a plecat cu gândul de la Whitehall şi rătăceşte înapoi, la ţară, la iobagul lui cu degete boante şi nevasta acestuia cu şorţ şi bonetă; bărbatul care îşi face cruce şi cere permisiunea Papei înainte să stingă lumina şi s-o pătrundă înverşunat pe femeia lui, care stă cu genunchii spre grinzile din tavan. La sfârşit, această pereche evlavioasă îngenunchează lângă pat şi se roagă împreună.

Dar într-o zi, când iobagul este dus la treburile lui, micul ucenic al tăietorului de lemne se furişează înăuntru şi îşi scoate mădularul: „Acum, Joan”, spune el, „acum, Jenny, apleacă-te peste masă şi lasă-mă să te învăţ ceva ce mama ta nu ţi-a arătat niciodată”. Iar ea tremură; iar el o învaţă; iar când cinstitul iobag se întoarce acasă şi se urcă pe ea în noaptea aceea, la fiecare împingere şi smucitură a lui, femeia se gândeşte la un mod nou de a face lucrurile, un mod mai aţâţător, un mod care o face să deschidă ochii larg de uimire şi să murmure un alt nume. „Dragul meu Robin”, spune ea. „Dragă Adam.” Iar când bărbatul ei îşi aminteşte că numele lui este Henric, asta nu-l face să se scarpine în cap?

Acum s-a lăsat întunericul dincolo de ferestrele regelui; în regatul lui e tot mai frig, şi consilierul simte că îngheaţă. Au nevoie de lumină şi de foc. Deschide uşa, şi încăperea se umple imediat de lume; slujitorii se rotesc vioi în jurul

persoanei regelui ca primele rândunici în amurg. Henric abia dacă le observă prezenţa.

— Cromwell, crezi că zvonurile n-au ajuns la mine? Când orice nevastă de berar le ştie? Vezi dumneata, eu sunt un om simplu. Anne mi-a spus că este neatinsă şi eu am preferat s-o cred. M-a minţit timp de şapte ani că este fecioară pură şi castă. Dacă a fost în stare de o asemenea înşelătorie, de ce altceva ar mai putea fi capabilă? Poţi s-o arestezi mâine. Şi pe fratele ei. O parte din învinuirile care i se aduc nu pot fi discutate între oameni decenţi, deoarece ar trebui să se invoce nişte păcate care altfel nici nu ne-ar fi trecut prin minte. Vă cer dumitale şi tuturor consilierilor mei să fiţi concişi şi discreţi.

— Este uşor să te laşi înşelat de povestea unei femei, spune Cromwell.

Să presupunem că Joan, să presupunem că Jenny a avut o altă viaţă înainte de viaţa din colibă. Ştiai că a crescut într-o poiană din capătul celălalt al pădurii. Iar acum auzi din surse de încredere că a devenit femeie într-un mare port, că a dansat goală pe masă pentru marinari.

*

Mai târziu se va întreba: „Oare Anne a înţeles ce se petrece?” Ai fi crezut că la Greenwich s-a rugat sau a scris scrisori prietenilor. Dar, dacă rapoartele sunt adevărate, a păşit orbeşte în ultima ei dimineaţă, făcând ceea ce făcea de obicei: s-a dus la terenul de tenis, unde a pus rămăşag cu privire la rezultatul meciurilor. Spre sfârşitul dimineţii a venit un mesager s-o convoace în faţa consiliului regelui,

întrunit în absenţa Maiestăţii Sale; şi în absenţa domnului secretar, care era ocupat în altă parte. Consilierii i-au spus că va fi acuzată de adulter cu Henry Norris şi cu Mark Smeaton; şi cu un alt gentilom, pentru moment fără nume. Va trebui să meargă în Turn şi să aştepte procesul.

S-a purtat arogant şi nu le-a dat crezare, îi povesteşte Fitzwilliam. „Nu puteţi judeca o regină”, a spus. „Cine are competenţa să o judece?” Dar după aceea, când i s-a explicat că Mark şi Henry Norris mărturisiseră, a izbucnit în lacrimi.

Din sala consiliului a fost escortată în apartamentele ei să ia masa. La ora două Cromwell se îndreaptă într-acolo, împreună cu Audley, lordul cancelar, şi cu Fitzwilliam. Chipul afabil al domnului trezorier este boţit de încordare.

— Nu mi-a plăcut în dimineaţa aceasta la consiliu, când am auzit că i se spune atât de brutal că Harry Norris a mărturisit. Mi-a mărturisit că o iubeşte. Nu mi-a mărturisit nici o faptă.

— Şi ce-ai făcut, Fitz? îl întreabă. Ai deschis gura să-i iei apărarea?

— Nu, intervine Audley. S-a fâţâit şi a privit în jos. Aşa este, domnule trezorier?

— Cromwell! răcneşte Norfolk, croindu-şi drum printre curteni spre el. Am auzit că scripcarul a cântat cum i-ai spus dumneata! Ce i-ai făcut? Aş fi vrut să fi fost şi eu acolo. O să iasă o baladă frumoasă din tiparniţă! Henric gâdilă lăuta, în timp ce cântăreţul gâdilă păsărica nevestei.

— Dacă auzi de un asemenea tipograf, spune-mi, şi îl închid imediat.

— Dar ascultă-mă pe mine, Cromwell. Nu admit ca sacul ăsta de oase să-mi distrugă neamul. Dacă s-a purtat rău, asta nu trebuie să se răsfrângă asupra familiei Howard, ci numai asupra Boleynilor. Şi nu vreau ca Wiltshire să fie nimicit. Vreau numai să i se ia titlul ăla prostesc. Monseigneur, extraordinar! Ducele îşi dezgoleşte dinţii într-un rânjet. Vreau să-l văd umilit, după cât a mers de ţanţoş în toţi aceşti ani. Să-ţi aminteşti că nu am susţinut niciodată această căsătorie. Nu, Cromwell, tu ai fost acela. L-am avertizat mereu pe Henric Tudor în privinţa caracterului ei. Poate că asta o să-i fie învăţătură de minte ca pe viitor să asculte de mine.

— Înălţimea Voastră, aveţi un mandat? îl întreabă.

Norfolk flutură un pergament. Când intră în încăperile lui Anne, gentilomii din serviciul ei tocmai strâng faţa de masă mare, iar regina stă încă aşezată sub baldachinul cu blazon. Poartă o rochie de catifea roşie şi îşi întoarce – sacul de oase – ovalul perfect de fildeş al feţei spre ei. E greu de crezut că a mâncat ceva; în încăpere s-a aşternut o tăcere tulburătoare, încordarea se vede pe toate feţele. Ei, consilierii, trebuie să aştepte până se rulează faţa de masă, se împăturesc toate şervetele şi se execută reverenţele corecte.

— Aşadar, eşti aici, unchiule, spune Anne cu glas subţire. Îi salută pe rând, unul câte unul. Domnule lord cancelar. Domnule trezorier. Ceilalţi consilieri se înghesuie în spatele lor. Se pare că mulţi oameni au visat la acest moment; au visat că Anne se va ruga de ei în genunchi. Lord Oxford, continuă ea. Şi William Sandys. Ce mai faci,

Sir William? Este ca şi când ar găsi o alinare în rostirea acelor nume. Şi dumneata, Cremuel, adaugă aplecându-se în faţă. Ştii, eu te-am creat.

— Şi el te-a creat pe dumneata, doamnă, se stropşeşte Norfolk. Şi să fii sigură că regretă.

— Dar eu am regretat înaintea lui, spune Anne râzând. Şi regret mai tare.

— Eşti gata să mergem? întreabă Norfolk.

— Nu ştiu cum să fiu gata, mărturiseşte ea.

— Vino cu noi, spune el; el, Cromwell.

Îi întinde o mână.

— Aş prefera să nu merg în Turn. Aceeaşi voce subţire, golită de tot în afară de politeţe. Aş vrea să-l văd pe rege. Nu puteţi să mă duceţi la Whitehall?

Ştie răspunsul. Henric nu-şi ia niciodată rămas-bun. Odată, într-o zi înăbuşitoare de vară, a plecat călare de la Windsor şi a lăsat-o pe Caterina acolo: n-a mai revăzut-o niciodată.

— Domnilor, cu siguranţă că nu mă veţi lua aşa, cum sunt acum? Nu am cele necesare, nu am schimburi, nu am cameriste.

— Ţi se vor aduce hainele, o asigură el. Şi femei să te slujească.

— Aş prefera să le am pe doamnele din serviciul meu personal.

Schimb de priviri. Pare să nu ştie că aceste doamne sunt cele care au depus mărturie împotriva ei, femeile acestea care se înghesuie în jurul secretarului regelui oriunde se duce acesta, gata să-i spună orice doreşte, disperate să se protejeze.

— Ei bine, dacă nu pot decide... cel puţin câteva persoane din suita mea. Ca să-mi pot păstra statutul.

Fitz îşi drege glasul.

— Doamnă, suita voastră va fi dizolvată.

Anne tresare.

— Cremuel le va găsi posturi, spune ea încet. Este bun cu servitorii.

Norfolk îl înghionteşte pe lordul cancelar.

— Pentru că a crescut printre ei, nu-i aşa?

Audley întoarce faţa; este tot omul lui Cromwell.

— Cred că nu voi veni cu nici unul dintre voi, spune Anne. Merg cu William Paulet, dacă binevoieşte să mă însoţească, pentru că la consiliul de azi-dimineaţă toţi aţi râs de mine, însă Paulet a fost un adevărat gentleman.

— Pentru numele lui Dumnezeu, izbucneşte Norfolk, te duci cu Paulet, aşa zici? Te iau sub braţ şi te târăsc la barcă cu fundul în sus. Asta vrei?

Ca înţeleşi, consilierii se întorc spre el şi-l străpung cu privirile.

— Doamnă, puteţi fi sigură că veţi fi tratată aşa cum se cuvine rangului vostru, spune Audley.

Anne se ridică în picioare. Îşi adună fustele stacojii şi le ridică cu grijă, ca şi când nu acceptă să atingă pământul pe care stau şi ei.

— Unde este fratele meu?

I se spune că a fost văzut ultima dată la Whitehall; ceea ce este adevărat, deşi între timp probabil că gărzile s-au dus după el.

— Şi tatăl meu, Monseigneur? Asta este ceea ce nu înţeleg. De ce nu este Monseigneur aici, cu mine? De ce nu se aşază la masă cu voi, domnilor, ca să rezolve problema aceasta?

— Fără îndoială că va urma o rezolvare. Lordul cancelar aproape că toarce ca un motan. Se va face totul pentru a vi se asigura confortul. Este aranjat.

— Aranjat? Dar pentru cât timp?

Nimeni nu-i răspunde. În anticameră o aşteaptă William Kingston, comandantul Turnului. Kingston este un bărbat voinic, are aceeaşi conformaţie ca şi regele; se poartă curtenitor, dar funcţia lui, înfăţişarea lui, au băgat spaima în cei mai puternici bărbaţi. Cromwell îşi aminteşte de Wolsey, când Kingston s-a dus în nord să-l aresteze; cardinalului i s-au înmuiat picioarele şi a fost nevoit să se aşeze pe un sipet ca să-şi revină.

— Ar fi trebuit să-l lăsăm pe Kingston acasă, îi şopteşte lui Audley, şi s-o ducem noi acolo.

— Sigur că da, dar nu crezi, domnule secretar, că eşti şi dumneata suficient de înspăimântător?

Este uimit de nonşalanţa lordului cancelar atunci când ies la aer curat. La debarcaderul regelui, capetele animalelor de piatră plutesc în apă, la fel ca şi propriile lor siluete, siluetele primilor oameni în stat, ale căror imagini reflectate în apă sunt tulburate de valurile mici, şi la fel şi regina întoarsă pe dos, care licăreşte ca o flacără în oglindă; în jurul lor dansează soarele blând al după-amiezii şi un val de cântece de păsări. O trece pe Anne în barcă, deoarece Audley este reticent, nu vrea s-o atingă, iar de Norfolk se fereşte ea. Ca şi când i-ar fi pescuit gândurile din străfundul minţii, Anne şopteşte:

— Cremuel, nu m-ai iertat niciodată pentru Wolsey.

Fitzwilliam îi aruncă o privire şi murmură ceva, dar Cromwell nu înţelege ce. Fitz a fost favoritul cardinalului pe vremuri, şi probabil că se gândesc amândoi la acelaşi lucru: acum Anne Boleyn ştie ce înseamnă să fii scos din casa ta şi dus pe fluviu, viaţa ta rămânând tot mai departe în urmă cu fiecare lovitură de vâslă.

Norfolk se aşază în faţa nepoatei sale, strâmbându-se şi bombănind.

— Vezi? Acum vezi, doamnă! Vezi ce se întâmplă când îţi dispreţuieşti propria familie?

— Nu cred că „dispreţuieşti” este cuvântul potrivit, remarcă Audley. Nu a făcut deloc asta.

Cromwell îi aruncă o privire sumbră lordului cancelar. A cerut discreţie în legătură cu acuzaţiile împotriva lui

George. Nu vrea ca Anne să înceapă să se agite şi să răstoarne pe cineva din barcă. Se retrage în sine. Priveşte apa. Escorta lor este o companie de halebardieri, şi admiră marginea subţire a halebardelor, strălucirea lamelor ascuţite. Din punctul de vedere al armurierului, halebardele sunt surprinzător de ieftine. Dar probabil, ca arme de război, zilele lor de glorie au trecut. Se gândeşte la Italia, la luptele corp la corp, la atacul cu suliţa. În Turn există un depozit de praf de puşcă, şi lui îi place să meargă să stea de vorbă cu artificierii. Dar probabil că trebuie să lase asta pentru altă zi.

— Unde este Charles Brandon? întreabă Anne. Sunt sigură că regretă că nu a văzut asta.

— Cred că este cu regele, spune Audley. Se întoarce spre Cromwell să-i şoptească: Şi îi otrăveşte mintea împotriva prietenului dumitale, Wyatt. Ai o sarcină foarte grea, domnule secretar.

— Wyatt este un om prea valoros ca să se piardă, murmură Cromwell privind la malul îndepărtat.

Lordul cancelar pufneşte.

— Versurile nu-l vor salva. Mai degrabă îl vor osândi. Ştim că scrie în cimilituri. Dar cred că regele va fi de părere că au fost dezlegate.

El nu crede. Sunt coduri atât de subtile, încât îşi schimbă total sensul într-o jumătate de rând, într-o silabă, într-o pauză, într-o cezură. E mândru, va fi mândru că nu i-a pus lui Wyatt întrebări care să-l oblige să mintă, deşi ar putea ascunde ceva. Şi Anne ar fi trebuit să se prefacă. Jane Rochford i-a explicat: în prima noapte cu regele ar fi

trebuit să joace rolul de fecioară, să stea ţeapănă şi să plângă.

— Dar, Lady Rochford, în faţa unei astfel de spaime, orice bărbat poate să dea greş. Regele nu este un violator.

— O, foarte bine, atunci măcar să-l fi măgulit. Să se poarte ca o femeie care avea parte de o surpriză fericită.

Lui Cromwell nu-i plăcea subiectul; sesiza în tonul lui Jane Rochford cruzimea deosebită a femeilor. Se luptă cu armele sărmane cu care le-a înzestrat Dumnezeu – ciudă, viclenie, iscusinţă în înşelătorie – şi probabil că în discuţiile dintre ele ajung în locuri unde un bărbat nu ar îndrăzni să calce niciodată. Trupul regelui este fără limite, fluid, la fel ca ţara lui; este o insulă care se construieşte sau se macină singură, iar substanţa ei este spălată de apa sărată sau dulce; are poldere, drumuri mlăştinoase, ţinuturi recuperate de sub apă; are valuri uriaşe, ţâşniri şi revărsări, nisipuri mişcătoare care apar şi dispar din conversaţiile englezoaicelor, mocirle întunecoase prin care ar trebui să păşească numai preoţii cu lumânări în mâini.

Briza suflă rece pe fluviu; până la vară mai sunt câteva săptămâni bune. Anne priveşte în apă, apoi ridică ochii şi întreabă:

— Unde este arhiepiscopul? Cranmer mă va apăra, la fel şi toţi episcopii, mie îmi datorează faptul că au fost promovaţi. Aduceţi-l pe Cranmer, şi el va jura că sunt o femeie cinstită.

Norfolk se apleacă şi-i vorbeşte drept în faţă:

— Un episcop te va scuipa în faţă, nepoată!

— Eu sunt regina, şi dacă îmi faceţi rău, veţi fi blestemaţi. Nu va mai ploua niciodată până nu-mi recapăt libertatea.

Fitzwilliam geme încetişor. Lordul cancelar spune:

— Doamnă, este o nebunie să vorbiţi despre blesteme şi descântece când tocmai ele v-au adus unde sunteţi!

— Oh? Parcă spuneaţi că sunt o soţie rea, acum mă învinuiţi şi de vrăjitorie?

— Nici unul dintre noi nu a ridicat chestiunea blestemelor, spune Fitzwilliam.

— Nu puteţi face nimic împotriva mea. Voi jura că sunt nevinovată, şi regele mă va asculta. Nu puteţi aduce nici un martor. Nici nu ştiţi cum să mă puneţi sub acuzare.

— Să te punem sub acuzare? exclamă Norfolk. Mă întreb de ce este nevoie s-o facem. Am scăpa de toate necazurile dacă te-am înhăţa şi te-am îneca chiar acum.

Anne se strânge şi se zgribuleşte cât mai departe de unchiul ei; nu-i mai mare decât o copiliţă.

Când barca este legată la debarcaderul Turnului, la Court Gate, Cromwell îl vede pe ajutorul lui Kingston, Edmund Walsingham, cum priveşte spre fluviu şi discută cu Richard Riche.

— Pungă, ce faceţi aici?

— Credeam că aveţi nevoie de mine, domnule.

Regina păşeşte pe uscat, se reazemă de braţul lui Kingston. Walsingham îi face o plecăciune. Pare agitat; se uită împrejur, întrebându-se cărui consilier să se adreseze.

— Trebuie să tragem cu tunul?

— Acesta este obiceiul, spune Norfolk, nu-i aşa? Când vine aici o persoană de vază, la porunca regelui. Iar dânsa este o persoană de vază, eu aşa cred.

— Da, dar regina...

— Trageţi cu tunul, îi ordonă Norfolk. Londonezii trebuie să ştie.

— Cred că ştiu deja, observă Cromwell. Înălţimea Voastră nu a văzut cum alergau pe maluri?

Anne ridică privirile, scrutează clădirea de piatră care se înalţă alături, ferestrele înguste şi gratiile. Nu se văd chipuri omeneşti, numai o aripă de corb şi cârâitul sumbru, semănând izbitor cu vocea omenească.

— Harry Norris este aici? Nu mi-a spălat numele?

— Din păcate, nu, o înştiinţează Kingston. Nici pe al lui.

În acel moment se întâmplă ceva cu Anne, ceva ce nu va înţelege prea bine mai târziu. Parcă se dizolvă şi alunecă din strânsoarea lor, din mâinile lui Kingston şi ale lui Cromwell, parcă se lichefiază şi le scapă, iar când se materializează din nou sub formă de femeie, este în genunchi şi rezemată în palme pe caldarâm, cu capul lăsat pe spate, şi urlă.

Fitzwilliam, lordul cancelar, chiar şi unchiul ei se dau înapoi. Kingston se încruntă, ajutorul lui dă din cap, Richard Riche este năucit. El, Cromwell, o apucă – pentru că nimeni altcineva nu va face asta – şi o pune din nou pe picioare. Cântăreşte cât o pană, şi când o ridică urletul încetează, ca şi când i s-ar fi oprit respiraţia. Se reazemă în tăcere de umărul lui, se sprijină de el; intenţionat, complice, pregătită pentru următorul lucru pe care i-l vor face, adică s-o ucidă.

Când se întorc la barca regală, Norfolk se răsteşte:

— Domnule secretar, trebuie să-l văd pe rege.

— Din păcate, spune el, ca şi când regretul ar fi fost sincer; din păcate nu va fi posibil. Maiestatea Sa a cerut să fie lăsat în pace şi în singurătate. Fără îndoială, în astfel de împrejurări aţi fi făcut şi Înălţimea Voastră la fel.

— Împrejurări? repetă Norfolk ca un ecou. Ducele este ameţit în timp ce barca intră pe şenalul central al Tamisei; şi se încruntă, gândindu-se probabil la propria-i soţie pe care o brutalizează şi la şansele ca aceasta să calce pe alături. Un fornăit dispreţuitor este cel mai potrivit, hotărăşte în cele din urmă. Uite ce-i, domnule secretar, ştiu că eşti prieten cu ducesa mea, aşa că ce părere ai? Cranmer ne poate anula căsnicia, şi n-ai decât să o ceri de nevastă. Ce, nu o vrei? Are aşternuturi de zestre şi un catâr. Şi nu mănâncă mult. Pun şi patruzeci de şilingi pe an şi am bătut palma.

— Înălţimea Voastră, mai domol, spune aspru Audley. Este silit să recurgă la reproşul suprem: Gândiţi-vă la strămoşii Domniei Voastre.

— Asta-i peste puterile lui Cromwell, pufneşte ducele. Acum ascultă ce spun, Fărâmă. Dacă spun că trebuie să-l văd pe Tudor, nici un pui de fierar n-o să-mi spună mie nu.

— S-ar putea să vă forjeze, Înălţimea Voastră, intervine Richard Riche, care se strecurase neobservat la bord. S-ar putea să-şi pună în minte să vă forjeze şi să vă remodeleze capul. Domnul secretar are calităţi pe care nu vi le imaginaţi.

Îi lovise un fel de ameţeală, o reacţie la priveliştea oribilă pe care o lăsaseră pe chei.

— Ar putea să-i dea o formă cu totul diferită, spune Audley. Poţi să te trezeşti duce, şi la prânz să fii îndoit şi transformat în grăjdar.

— Poate să te topească, completează Fitzwilliam. Începi ca duce şi sfârşeşti ca o picătură de plumb.

— Poţi să-ţi închei zilele ca pirostrie, spune Riche. Sau balama.

Se gândeşte: „Trebuie să râzi, Thomas Howard, trebuie să izbucneşti în râs sau în flăcări: care din două? Dacă iei foc, cel puţin putem să turnăm apă pe dumneata”. Cu un spasm, scuturat de un fior, ducele le întoarce spatele făcând eforturi să se stăpânească:

— Spune-i lui Henric că mă dezic de târfă. Nu o mai numesc nepoată.

— Vei avea ocazia să-ţi demonstrezi loialitatea, îi replică el, Cromwell. Dacă va fi un proces, vei prezida tribunalul.

— Cel puţin asta credem că este procedura, se bagă în vorbă Riche. Până acum nu a mai fost judecată nici o regină. Ce părere are lordul cancelar?

— Eu nu spun nimic, mormăie Audley ridicându-şi palmele. Dumneata, Wriothesley şi domnul secretar aţi făcut totul între voi, aşa cum faceţi de obicei. Numai că... Cromwell, n-o să-l pui pe contele de Wiltshire printre judecători?

— Pe tatăl ei? Nu. Nu voi face aşa ceva.

— Şi cum îl punem sub acuzare pe lordul Rochford? vrea să ştie Fitzwilliam. Dacă va fi nevoie de asta.

— Toţi trei vor fi judecaţi la proces? întreabă Norfolk. Norris, Rochford şi scripcarul?

— O, nu, Înălţimea Voastră, îi răspunde calm Cromwell.

— Sunt mai mulţi? Pentru numele lui Dumnezeu!

— Câţi ibovnici a avut? întreabă Audley cu o încântare abia ascunsă.

— Domnule lord cancelar, spune Riche, l-ai văzut pe rege? Eu l-am văzut. Este palid şi bolnav de nelinişte. Se poate vorbi de trădare dacă se aduce vreo vătămare trupului său regal. De fapt, putem chiar să ne gândim că vătămarea s-a produs deja.

Dacă dulăii ar putea să adulmece trădarea, Riche ar fi câine de vânătoare, acest adevărat prinţ al intrigilor.

— Rămân deschis la sugestii în privinţa modului în care ar putea fi formulate acuzaţiile împotriva acestor domni, dacă vor fi învinuiţi de ascunderea unei trădări sau infracţiunea

ca atare, spune Cromwell. Dacă afirmă că au fost numai martori la fărădelegile altora, trebuie să ne spună cine sunt aceştia, trebuie să fie cinstiţi cu noi şi să ne dezvăluie tot ce ştiu; dar dacă ascund nume, trebuie să-i suspectăm că sunt ei înşişi vinovaţi.

Bubuitul tunului îi ia pe nepregătite, cutremurând apa; zguduitura se simte înăuntru, în oase.

În seara aceasta îi soseşte un mesaj de la Kingston. „Scrie tot ce spune şi tot ce face regina”, îi ceruse el comandantului Turnului, iar pe Kingston – un om destoinic, cu bun-simţ, prudent, deşi uneori obtuz – te poţi bizui. Când consilierii plecaseră înapoi spre barcă, Anne l-a întrebat:

— Domnule Kingston, voi merge în temniţă?

— Nu, doamnă, a asigurat-o el, veţi avea încăperile unde aţi stat înainte de încoronare.

Auzind aceasta, raportează Kingston, a izbucnit în lacrimi.

— Sunt prea bune pentru mine. Iisus să mă apere!

A îngenuncheat pe pietre şi s-a rugat şi a plâns, spune comandantul pazei; apoi, foarte ciudat, sau aşa i s-a părut lui, a început să râdă.

Cromwell îi dă fără o vorbă scrisoarea lui Wriothesley. Care ridică privirea şi-l întreabă în şoaptă:

— Ce-a mai făcut, domnule secretar? Poate ceva ce încă nu ne imaginăm.

Se uită la el exasperat.

— Iar începi cu povestea cu vrăjitoria?

— Nu. Totuşi. Dacă spune că nu merită, spune că este vinovată. Sau aşa mi se pare mie. Dar nu ştiu de ce anume este vinovată.

— Aminteşte-mi ce-am zis. Ce fel de adevăr dorim? Am spus: „tot adevărul”?

— Ai spus: „Numai adevărul pe care-l putem folosi”.

— Repet ideea. Dar ştii, Risley, n-ar trebui să fiu nevoit s-o repet. Dumneata prinzi repede. O dată ar trebui să fie suficient.

Este o seară caldă şi stă la fereastra deschisă, cu nepotul lui care-i ţine tovărăşie. Richard ştie când să tacă şi când să vorbească; presupune că este o trăsătură de familie. Rafe Sadler este singurul tovarăş pe care l-ar mai fi dorit acum, dar acesta este cu regele.

Richard ridică privirea.

— Am primit o scrisoare de la Gregory.

— O, da?

— Ştii cum sunt scrisorile lui Gregory.

— „Soarele străluceşte. Am fost la o vânătoare bună şi ne-am distrat bine. Eu sunt bine, voi ce mai faceţi? Iar acum nu mai scriu, căci nu am timp.”

Richard încuviinţează.

— Nu se schimbă, Gregory al nostru. Deşi se schimbă, aşa cred. Vrea să vină încoace. Crede că ar trebui să fie alături de dumneata.

— Încercam să-l cruţ.

— Ştiu. Dar poate că ar trebui să-i dai voie. Nu poţi să-l ţii copil.

Creşte. Dacă fiul lui trebuie să se obişnuiască cu serviciul regelui, poate că ar fi cazul să ştie ce înseamnă asta.

— Lasă-mă singur ca să-i scriu, îi spune lui Richard.

Richard se opreşte ca să închidă ferestrele, să nu intre aerul nopţii. Vocea lui răsună dincolo de uşă, dă porunci cu blândeţe: „Aduceţi haina de blană a unchiului meu, s-ar putea s-o vrea, şi mai duceţi-i lumânări". Este surprins uneori când vede că unora le pasă suficient de mult de el ca să se gândească la confortul lui trupesc; cu excepţia slujitorilor, desigur, care sunt plătiţi pentru asta. Se întreabă oare cum se simte regina în Turn cu noua ei suită. Lady Kingston a fost numită printre doamnele ei şi, deşi i-a trimis şi femei din familia Boleyn, poate că nu sunt cele pe care le-ar fi ales Anne. Sunt femei cu experienţă care vor şti încotro bate vântul. Vor asculta binevoitoare plânsetele şi râsetele şi orice expresii de genul: „Este prea bun pentru mine".

Crede că o înţelege pe Anne, aşa cum Wriothesley nu o înţelege. Când a spus că încăperile reginei sunt prea bune pentru ea nu intenţiona să-şi recunoască vinovăţia, ci să spună acest adevăr: „Nu merit, nu merit pentru că am dat greş". Şi-a pus în gând să facă un lucru ca să obţină mântuirea pe lumea aceasta: să-l cucerească pe Henric şi

să-l păstreze. L-a pierdut în faţa lui Jane Seymour, şi nici un tribunal n-o va judeca mai sever decât se judecă ea însăşi. De ieri, când Henric a plecat de lângă ea, este o impostoare, ca un copil sau un bufon de la curte, îmbrăcată în costum de regină, căreia acum i s-a poruncit să locuiască în încăperile reginei. Ştie că adulterul este păcat şi trădare şi fărădelege, dar să fie în tabăra învinşilor este o greşeală mai mare decât acestea.

Richard bagă capul înapoi pe uşă:

— Să scriu eu scrisoarea în locul dumitale? Ca să-ţi cruţi vederea?

— Anne este moartă pentru ea însăşi, murmură Cromwell. Acum nu vom mai avea necazuri cu ea.

L-a rugat pe rege să stea în camera sa, să nu primească pe nimeni. Le-a dat instrucţiuni stricte gărzilor să-i respingă pe toţi solicitanţii, bărbaţi sau femei. Nu vrea ca judecata regelui să fie influenţată, aşa cum s-ar putea întâmpla, de ultima persoană cu care a vorbit; nu vrea ca Henric să fie convins să se abată din drum. Henric pare înclinat să-i dea ascultare. În ultimii ani a avut tendinţa să se ferească de atenţia publică; la început pentru că dorea să stea împreună cu concubina lui, Anne, apoi pentru că dorea să fie fără ea. În spatele camerei lui are o încăpere secretă; uneori, după ce a fost instalat în patul mare şi patul a fost binecuvântat, după ce s-a suflat în lumânări, dă la o parte cuvertura de damasc, coboară de pe saltea şi se strecoară în cămăruţa secretă, unde se caţără în alt pat, mai modest, şi doarme ca un om în starea de natură: gol şi singur.

În tăcerea înăbuşită din aceste încăperi secrete, decorate cu tapiserii înfăţişând Căderea Omului, regele îi spune:

— Cranmer a trimis o scrisoare de la Lambeth. Citeşte-mi-o, Cromwell. Am citit-o, dar vreau s-o mai aud o dată.

Ia hârtia. Parcă-l vezi pe Cranmer cum se face mic când scrie, sperând că cerneala va curge şi cuvintele se vor şterge. Regina Anne era de partea lui, Anne l-a ascultat şi a sprijinit cauza Evangheliei. Anne a profitat în acelaşi timp de el, dar Cranmer n-a văzut niciodată asta.

— Sunt atât de perplex, citeşte Cromwell, încât mintea mea este de-a dreptul uluită; căci nu am avut niciodată o părere mai bună despre o femeie cum am avut despre ea.

Henric îl întrerupe.

— Ca să vezi cum ne-am lăsat cu toţii păcăliţi.

— ... ceea ce mă face să cred că ar trebui să fie nevinovată. Şi iarăşi, cred că Maiestatea Voastră nu ar fi mers atât de departe dacă nu ar fi fost vinovată.

— Stai să vezi când o să afle totul, mormăie Henric. N-a mai auzit aşa ceva. Cel puţin, sper că el nu a auzit. Nu cred că a mai existat vreodată în lume aşa ceva.

— Acum cred că Maiestatea Voastră ştie cel mai bine că, după Maiestatea Voastră, am fost cel mai mult legat de dânsa dintre toate fiinţele care trăiesc...

Henric îl întrerupe din nou.

— Dar vei vedea cum spune mai departe că, dacă este vinovată, trebuie pedepsită fără milă şi dată ca exemplu.

Ştiind cum am ridicat-o de jos, din nimic. Şi după aceea zice că nimeni dintre cei care iubesc Evanghelia nu va fi de partea ei, ci mai curând o vor urî.

— De aceea mă încred în Maiestatea Voastră că veţi acorda întreaga voastră favoare adevărului Evangheliei, la fel de mult cum aţi făcut şi mai înainte, căci mărinimia Voastră faţă de Evanghelie nu a fost îndrumată de afecţiunea pentru dânsa, ci de zelul întru slujirea adevărului.

El, Cromwell, pune scrisoarea jos. Arhiepiscopul pare să fi acoperit toate eventualităţile. Anne nu poate fi vinovată. Dar trebuie să fie vinovată. Noi, fraţii ei, o repudiem.

— Sire, dacă îl vreţi pe Cranmer, trimiteţi după el. Puteţi să vă alinaţi unul pe altul şi, discutând, poate veţi desluşi mai bine lucrurile acestea. Am să le spun gărzilor să-l lase să intre. Se pare că v-ar face bine puţin aer proaspăt. Coborâţi scara în grădina particulară. Nu veţi fi tulburaţi.

— Dar n-am văzut-o pe Jane, oftează Henric. Vreau s-o privesc. Putem să o aducem aici?

— Încă nu, sire. Să aşteptăm până când lucrurile vor fi mai avansate. Circulă zvonuri pe străzi, mulţimea vrea s-o vadă, au apărut balade în care este luată în derâdere.

— Balade? Henric este şocat. Găseşte-i pe autori. Trebuie să fie aspru pedepsiţi. Dar ai dreptate, nu trebuie s-o aducem pe Jane aici, până când aerul nu va fi mai curat. Aşa că te duci dumneata la ea, Cromwell. Vreau să-i duci un dar. Scoate dintre hârtii o cutie mică de bijuterii; genul pe care femeile le poartă la centură, legate cu un lanţ de

aur. A fost a soţiei mele, îi explică. Apoi îşi ia seama şi întoarce privirea ruşinat. Vreau să spun, a fost a Caterinei.

Nu vrea să piardă timpul şi să mai meargă în Surrey, acasă la Carew, dar se pare că trebuie. Este o casă bine proporţionată, ridicată în urmă cu vreo treizeci de ani, cu un salon splendid, imitat de mulţi gentilomi când şi-au construit reşedinţele. A mai fost acolo cu cardinalul pe vremea acestuia. Se vede că de atunci Carew a adus italieni ca să refacă grădinile. Grădinarii îşi ridică pălăriile de paie în faţa lui. Aleile îşi etalează frumuseţea de vară timpurie. Păsările ciripesc în columbar. Iarba este tunsă scurt, ca o cuvertură de catifea. Nimfele îl privesc cu ochi de piatră.

Acum, când lucrurile evoluează numai şi numai într-o direcţie, Seymourii au început s-o înveţe pe Jane cum să fie regină.

— E o problemă cu uşa, spune Edward Seymour. Văzând nedumerirea surorii sale, adaugă: Felul în care ţii uşa nemişcată şi te strecori în jurul ei.

— Mi-ai spus să fiu discretă, spune Jane şi lasă privirile în jos, ca să-i arate ce înseamnă discreţia.

— Da. Acum ieşi din încăpere, îi cere Edward. Vino înapoi. Ca o regină, Jane.

Jane se strecoară afară. Uşa scârţâie în urma ei. Cromwell şi Edward se uită unul la altul. Uşa se dă de perete. Urmează o pauză lungă – s-ar putea să fie o pauză regală. Cadrul uşii rămâne gol. Apoi apare Jane, furişându-se de după colţ.

— E mai bine?

— Ştii ce cred eu? spune Cromwell. Cred că de acum înainte Jane nu va mai deschide singură uşile, aşa că n-are importanţă.

— Convingerea mea este că această modestie ar putea deveni plicticoasă, spune Edward. Uită-te la mine, Jane. Vreau să-ţi văd expresia.

— Dar ce te face să crezi că eu doresc s-o văd pe a ta? murmură Jane.

În galerie este adunată toată familia. Cei doi fraţi, Edward cel prudent şi Tom cel repezit. Şi vrednicul ţap bătrân, Sir John. Lady Margery, o frumuseţe vestită la vremea ei, pe care John Skelton o descrisese cândva într-un vers ca: „blândă, respectuoasă şi supusă”. Supuşenia nu este vizibilă astăzi: priveşte încruntată şi triumfătoare, ca o femeie care a smuls succesul din ghearele vieţii, deşi i-au trebuit aproape şaizeci de ani pentru asta.

Bess Seymour, sora văduvă, intră în încăpere. Ţine în mâini un pachet învelit în pânză.

— Domnule secretar. Îi face o reverenţă, apoi se întoarce spre fratele ei: Ţine asta, Tom. Surioară, stai jos.

Jane se aşază pe un scaun. Te aştepţi ca cineva să-i întindă o tăbliţă de ardezie şi să înceapă s-o înveţe alfabetul.

— Haide, spune Bess. Jos cu asta.

Pentru o clipă lasă impresia că-şi atacă sora. Îi smulge de pe cap cu ambele mâini, printr-o mişcare viguroasă,

cununa în formă de semilună, îi scoate vălul şi aruncă totul în mâinile mamei lor, întinse în aşteptare.

Rămasă numai cu boneta albă, Jane parcă ar fi despuiată şi ar avea dureri, chipul ei este palid şi şters ca şi când ar fi pe patul de suferinţă.

— Scoate şi boneta şi ia-o de la început, porunceşte Bess trăgând de panglica înnodată sub bărbie. Ce-ai făcut cu asta, Jane? Parcă ai supt-o!

Lady Margery scoate o foarfecă de brodat. Dintr-o tăietură, Jane este eliberată. Sora ei îi scoate boneta, şi părul blond al lui Jane, o panglică subţire de lumină, i se revarsă pe umeri. Sir John, bătrânul ipocrit, oftează şi întoarce privirea, ca şi când ar fi văzut ceva dincolo de domeniul îngăduit bărbaţilor. Părul cunoaşte o clipă de libertate înainte ca Lady Margery să-l înşface şi să-l înfăşoare pe mâna ei, la fel de brutal ca şi când ar fi fost un fuior de lână; Jane se încruntă când este smucit în sus de la ceafă, răsucit şi înghesuit sub o bonetă nouă, mai ţeapănă.

— O să-l prindem cu nişte ace, spune Bess în timp ce lucrează absorbită. E mai elegant, dacă poţi să le suporţi.

— Nici mie nu mi-au plăcut şnururile niciodată, mărturiseşte Lady Margery.

— Mulţumesc, Tom, spune Bess luându-şi înapoi pachetul. Strânge mai tare!

Mama ei strânge cum i s-a indicat, mai înfige nişte ace. În clipa următoare, o cutie de pânză este îndesată pe capul lui Jane. Tânăra ridică ochii spre tavan ca şi cum ar cere

ajutor, scoate un mic icnet când întăritura de sârmă îi pătrunde în pielea capului.

— Ei bine, sunt uimită, spune Lady Margery. Ai capul mai mare decât credeam, Jane.

Bess se apucă să îndoaie sârma. Jane stă mută.

— Acum merge, anunţă mama lor. Trebuie să cedeze puţin. Las-o în jos. Întoarce clapetele în sus. Până la nivelul bărbiei, Bess. Aşa îi plăcea bătrânei regine.

Se dă un pas înapoi ca să-şi examineze fiica, prizonieră acum într-o bonetă triunghiulară cu glugă, aşa cum nu s-a mai văzut de când a intrat Anne în scenă. Lady Margery îşi suge buzele în timp ce o studiază.

— E înclinată, rosteşte în cele din urmă sentinţa.

— Cred că aşa e Jane, sugerează Tom Seymour. Stai dreaptă, surioară!

Jane îşi pune mâinile pe cap cu grijă, ca şi când construcţia ar putea fi fierbinte.

— Nu pune mâna, se răsteşte mama ei. Ai mai purtat aşa ceva. Ai să te obişnuieşti.

Bess scoate de undeva o bucată de voal negru.

— Stai liniştită.

Începe să prindă voalul de cutie cu chipul foarte absorbit de ceea ce face.

— Au, ăla a fost gâtul meu, scânceşte Jane, şi Tom Seymour râde fără veselie; un fel de glumă specială a lui, prea necuviincioasă ca să le-o spună şi altora, dar care se poate ghici.

— Vă cer scuze că vă reţinem, domnule secretar, spune Bess, dar trebuie să arate bine. Nu putem s-o lăsăm să-i amintească regelui de... ştii dumneata.

„Numai să aveţi grijă”, se gândeşte el stânjenit. „Au trecut de abia patru luni de când a murit Caterina, poate că regele nu vrea să i se amintească nici de ea.”

— Avem la dispoziţie mai multe cadre de sârmă, îi spune Bess surorii sale, aşa că, dacă nu poţi s-o ţii în echilibru pe asta, putem s-o dăm jos şi să încercăm din nou.

Jane a închis ochii.

— Sunt sigură că va fi bine.

— Cum de-aţi făcut rost de ele atât de repede? întreabă Cromwell.

— Au fost puse bine la păstrare, spune Lady Margery. În lăzi. De femei ca mine, care ştiau că le va veni iarăşi vremea. Nu vom mai vedea moda franceză mulţi ani de acum înainte, slavă Domnului!

— Regele i-a trimis podoabe, zice bătrânul Sir John.

— Lucruri pe care La Ana nu le-a vrut, spune Tom Seymour. Dar vor fi curând toate ale ei.

— Presupun că Anne n-o să le vrea la mănăstire, chicoteşte Bess.

Jane ridică ochii, dar, întâlnind privirile fraţilor ei, şi-i coboară la loc. Este întotdeauna o surpriză când îi auzi vocea, atât de moale şi de lipsită de experienţă, cu un ton atât de nepotrivit cu ceea ce are de zis:

— Nu ştiu cum va fi cu mănăstirea. Mai întâi, Anne va pretinde că poartă copilul regelui. Apoi el va fi silit s-o aştepte fără rezultat, pentru că nu este niciodată nici un rezultat. Şi după aceea va născoci alte amânări. Şi între timp nici unul dintre noi nu va fi în siguranţă.

— Îndrăznesc să spun că ştie secretele lui Henric, spune Tom. Şi le va vinde prietenilor ei francezi.

— Nu că francezii chiar ar fi prietenii ei, spune Edward. Nu mai sunt.

— Dar va încerca, spune Jane.

Cromwell îi observă cum strâng rândurile; o familie veche, nobilă, englezească.

— Ai face orice poţi ca s-o distrugi pe Anne Boleyn? o întreabă pe Jane.

Tonul lui nu implică nici un reproş. Pur şi simplu este interesat să ştie.

Jane se gândeşte; dar numai un moment.

— Nu trebuie să-şi pună nimeni în minte s-o distrugă. S-a distrus singură. Nu poţi să faci ce-a făcut Anne şi să trăieşti până la adânci bătrâneţi.

Acum trebuie s-o studieze pe Jane, expresia de pe faţa ei lăsată în jos. Când Henric îi făcea curte lui Anne, aceasta

privea drept în ochi oamenilor, cu bărbia în sus, cu ochii uşor ieşiţi din orbite ca două fântâni de întuneric pe fundalul strălucitor al pielii. Dar e de ajuns să-i arunci o privire lui Jane, şi aceasta îşi pleacă ochii. Are o expresie retrasă, timidă. A mai văzut asta. S-a uitat la destule desene în aceşti patruzeci de ani. Pe când era tânăr, înainte să fugă din Anglia, desenul era o păsărică crăpată de femeie făcută cu creta pe un perete, sau un sfânt cu ochi turtiţi pe care-l studiai căscând în timpul slujbei de duminică. Dar la Florenţa maeştrii au pictat fecioare cu chipuri de argint, modeste, retrase, a căror soartă îl emoţiona, făcându-l să simtă o tulburare lentă a sângelui; ochii lor întorşi înăuntru, spre imaginile de durere şi de slavă. Oare Jane a văzut astfel de tablouri? S-ar putea ca maeştrii să se fi inspirat din viaţa reală, să fi studiat chipul unei tinere logodite, al unei femei conduse de rudele ei spre uşa bisericii? Capişon franţuzesc, glugă triunghiulară, astea nu sunt de ajuns. Dacă ar putea, Jane şi-ar acoperi faţa complet cu un văl ca să-şi ascundă gândurile de lume.

— Ei bine, spune Cromwell. Se simte stânjenit, atrage din nou atenţia asupra sa. Motivul pentru care am venit este că regele m-a trimis cu un dar.

Cutia e învelită în mătase. Jane ridică privirea în timp ce oaspetele o răsuceşte în mâini.

— Mi-ai oferit cândva un dar, Master Cromwell. Şi pe atunci nimeni nu făcea asta. Poţi să fii sigur că voi ţine minte când va sta în puterile mele să-ţi fac un bine.

Abia are timp să ridice mirat din sprâncene, când Sir Nicholas Carew îşi face apariţia. Acesta nu intră într-o încăpere ca un om oarecare, ci se rostogoleşte înăuntru ca o maşinărie de asalt sau alt dispozitiv formidabil; iar acum

se opreşte în faţa lui Cromwell şi se uită la el de parcă ar vrea să-l bombardeze.

— Am auzit de baladele acelea. Nu poţi face ceva să dispară?

— Nu sunt ceva personal, spune el, numai nişte calomnii mai încinse de pe vremea când Caterina era regină şi Anne, pretendentă.

— Cele două cazuri nu seamănă câtuşi de puţin. Această doamnă virtuoasă şi această... această...

Carew nu-şi găseşte cuvintele; şi într-adevăr, cu statutul ei juridic incert, cu acuzaţiile încă neformulate, este greu s-o califici cumva pe Anne. Dacă este trădătoare şi cu sentinţa curţii pendinte în acest sens, atunci este ca şi moartă; deşi în Turn, după cum raportează Kingston, mănâncă bine şi chicoteşte la auzul unor glume deocheate.

— Regele rescrie cântece vechi, spune Cromwell. Schimbă personajele. Doamna brunetă este scoasă şi este introdusă doamna blondă. Jane ştie cum se fac treburile acestea. A fost în suita bătrânei regine. Dacă Jane nu are iluzii, o tinerică aşa ca ea, atunci şi dumneata ar trebui să renunţi la ale dumitale, Sir Nicholas. Eşti prea bătrân pentru ele.

Jane stă nemişcată cu darul în braţe, încă împachetat.

— Poţi să-l desfaci, Jane, o îndeamnă sora ei. Indiferent ce este, poţi să-l păstrezi.

— Îl ascultam pe domnul secretar. Poţi învăţa multe de la el.

— Nu sunt lecţii potrivite pentru tine, spune Edward Seymour.

— Nu ştiu. Zece ani în compania domnului secretar, şi s-ar putea să învăţ să-mi apăr singură cauza.

— Soarta ta fericită este să fii regină, spune Edward, nu ajutor de grămătic.

— Prin urmare, îi mulţumeşti Domnului că m-a făcut femeie.

— Îi mulţumim Domnului în genunchi în fiecare zi, spune Tom Seymour cu o politeţe de plumb.

Este ceva nou pentru el ca sora lui cea blândă să-i ceară complimente, şi pur şi simplu nu ştie cum să le ofere. Îi aruncă o privire fratelui său, Edward, şi ridică din umeri: „Scuze, asta e tot ce pot face”.

Jane despachetează darul. Îşi trece lanţul pe degete; este fin ca un fir de păr de-al ei. Ţine cutiuţa în palmă şi o întoarce pe toate părţile. Pe emailul negru şi auriu se văd clar iniţialele bătute în rubine şi înlănţuite: H şi A.

— Nu contează, spune repede Cromwell. Pietrele pot fi înlocuite.

Jane îi înmânează obiectul şocată; încă nu ştie cât de parcimonios poate fi acest rege, cel mai strălucitor dintre prinţi. „Henric ar fi trebuit să mă prevină”, se gândeşte el. Sub iniţiala lui Anne se vede încă un K. Îi dă cutiuţa lui Nicholas Carew.

— Ai văzut?

Cavalerul o deschide, încurcându-se în închizătoarea delicată.

— Ah, spune. O rugăciune în latină. Sau un verset din Biblie?

— Îmi dai voie? Cromwell o ia înapoi. Este din Cartea Proverbelor. „Cine poate găsi o femeie virtuoasă? Preţul ei întrece rubinele.” „Evident că nu este aşa”, se gândeşte. „Trei daruri, trei soţii şi o singură notă de plată la bijutier.” Îi spune zâmbind lui Jane: Ştii cine este femeia pomenită aici? Haina ei e din mătase şi purpură, afirmă autorul. Aş putea să-ţi spun mult mai multe despre ea, din versuri care nu sunt pe pagina aceasta.

— Ar fi trebuit să fii episcop, Cromwell, remarcă Edward Seymour.

— Ba ar fi trebuit să fiu Papă, Edward.

Îşi ia rămas-bun, când Carew îndoaie dispreţuitor un deget.

„O, Dumnezeule”, îşi spune în sinea lui, „acum am încurcat-o, căci nu m-am arătat suficient de umil.” Carew îi face semn că vrea să-i vorbească între patru ochi. Dar nu ca să-i facă un reproş.

— Prinţesa Mary speră că tatăl ei o va chema, şopteşte Carew. Şi ce altă alinare poate fi mai bună pentru un părinte în astfel de momente decât să-şi aibă copilul din căsnicia adevărată alături de el, în casa lui?

— Mary stă mai bine acolo unde este. Subiectele care se discută aici, la consiliu şi pe stradă, nu sunt pentru urechile unei tinere.

Carew se încruntă.

— S-ar putea să ai dreptate. Dar aşteaptă mesaje de la rege. Simboluri.

„Simboluri”, îşi spune. „Asta se poate aranja.”

— Sunt doamne şi gentlemeni de la curte care doresc să meargă în nord să-i aducă omagii, continuă Carew. Iar dacă prinţesa nu poate fi adusă aici, în mod sigur condiţiile ei de viaţă pot fi ameliorate. Nu este deloc potrivit să aibă în jur femei din familia Boleyn. Poate că vechea ei guvernantă, contesa de Salisbury…

„Margaret Pole? Cotoroanţa aceea papistaşă?” Dar acum nu este momentul să-i servească adevăruri dure lui Sir Nicholas; asta mai poate aştepta.

— Regele va hotărî, spune el liniştit. Este o problemă intimă de familie. Va şti cum este cel mai bine pentru fiica lui.

Noaptea, la lumina lumânărilor, Henric lăcrimează uşor gândindu-se la Mary. Dar la lumina zilei o vede cum este în realitate: neascultătoare, încăpăţânată, încă neînduplecată. „Când toate acestea se vor rezolva”, spune regele, „mă voi întoarce la îndatoririle mele ca tată. Sunt întristat că Lady Mary şi cu mine ne-am înstrăinat unul de altul. După Anne, reconcilierea va deveni posibilă. Dar”, adaugă el, „vor fi anumite condiţii. Pe care, ascultă ce-ţi spun, fiica mea Mary le va accepta.”

— Încă ceva, spune Carew, trebuie să-l băgăm în asta şi pe Wyatt.

El l-a convocat în schimb pe Francis Bryan. Francis vine zâmbind; se consideră intangibil. Peticul de pe ochi este împodobit cu un smarald sclipitor care-i dă un efect sinistru: un ochi verde, celălalt...

Cromwell îl examinează:

— Sir Francis, ce culoare au ochii dumitale? Vreau să spun, ochiul?

— Roşu, în general. Dar încerc să nu beau în Postul Mare. Sau în Postul Crăciunului. Sau vinerea. Întreabă apoi pe un ton sumbru: De ce sunt aici? Ştii că sunt de partea dumitale, nu-i aşa?

— Te-am invitat doar la masă.

— Şi pe Mark Smeaton l-ai invitat tot la masă. Şi uite unde este acum.

— Nu sunt eu cel care se îndoieşte de dumneata, Sir Francis, spune Cromwell oftând din greu, ca un actor. (Cât de mult îi place Sir Francis!) Nu eu, ci lumea, în general, care se întreabă în ce parte se înclină loialitatea dumitale. Căci eşti, fireşte, rudă cu regina.

— Sunt rudă şi cu Jane. Bryan este încă în largul lui, şi o demonstrează lăsându-se pe spătarul scaunului, cu picioarele întinse sub masă. Nu credeam că voi fi interogat.

— Vorbesc cu toţi cei apropiaţi de familia reginei. Iar dumneata eşti în mod sigur apropiat, ai fost cu ei chiar de

la început; nu te-ai dus la Roma să ceri divorţul regelui, să pledezi în favoarea Boleynilor împreună cu cei mai buni dintre ei? Dar de ce să te temi? Eşti curtean vechi, ştii totul. Dacă sunt folosite cu înţelepciune şi împărtăşite înţelept cui trebuie, informaţiile te pot proteja. Aşteaptă, dar Bryan stă drept în scaun fără să răspundă. Şi vrei să-i faci pe plac regelui, adaugă peste câteva clipe. Tot ce vreau este să fiu sigur că, dacă vei fi solicitat, vei depune mărturie pentru orice chestiune ţi se cere.

Ar putea să jure că Francis asudă vin de Gasconia, prin porii lui iese poşirca aceea mucegăită, stătută, pe care o cumpără ieftin şi o vinde scump pivniţelor regelui.

— Uite ce este, Fărâmă, spune Bryan într-un târziu. Ştiu că Norris şi-a imaginat mereu că se împreunează cu ea.

— Dar fratele ei, el ce şi-a imaginat?

Bryan ridică din umeri.

— Anne a fost trimisă în Franţa, nu s-au cunoscut decât atunci când erau deja adulţi. Ştiam că astfel de lucruri se întâmplă, dumneata nu?

— Nu, nu pot spune că ştiam. Acolo de unde mă trag eu nu se ajungea niciodată la incest, Dumnezeu ştie că am făcut destule fărădelegi şi păcate, dar existau locuri în fantezia noastră în care nu cutezam să păşim.

— Pariez că ai văzut asta în Italia. Numai că uneori oamenii văd, dar nu îndrăznesc să vorbească.

— Eu îndrăznesc să vorbesc despre orice, spune calm Cromwell. Şi vei vedea. Imaginaţia mea poate rămâne în

urma dezvăluirilor zilei, dar fac toate eforturile să ţin pasul cu ele.

— Acum că nu mai este regină, pentru că nu este... pot să spun ce este, nu-i aşa? bolboroseşte Bryan. E o muiere în călduri, şi unde are o ocazie mai bună să-şi ostoiască poftele decât în familie?

— Conform acestui raţionament, crezi că o face şi cu unchiul Norfolk? Ai putea fi chiar şi dumneata, Sir Francis. Dacă are în minte rudele. Eşti mare cuceritor.

— O, Dumnezeule, îngaimă Bryan. Cromwell, doar nu te gândeşti!

— Am menţionat numai. Dar întrucât suntem împreună în această chestiune sau aşa se pare, poţi să-mi faci un serviciu? Te rog să te duci până la Great Hallingbury şi să-l pregăteşti pe prietenul meu, lordul Morley, pentru ceea ce urmează. Nu este genul de veşti pe care le poţi transmite printr-o scrisoare, nu atunci când este vorba de un prieten mai în vârstă.

— Şi crezi că e mai bine faţă în faţă? Bryan râde neîncrezător. „Înălţimea Voastră”, voi spune, „am venit în persoană ca să vă cruţ de un şoc – fiica Înălţimii Voastre, Jane, va fi curând văduvă, pentru că soţul ei va fi decapitat pentru incest.”

— Nu, lăsăm problema incestului în seama preoţilor. Va muri pentru trădare. Şi nu putem şti dacă regele va alege decapitarea.

— Nu cred că pot face asta.

— Dar eu cred. Am mare încredere în dumneata. Ia-o ca pe o misiune diplomatică. Ai mai făcut aşa ceva. Deşi mă întreb cum.

— Treaz, răspunde Francis Bryan. Dar pentru această misiune voi avea nevoie de o băutură. Şi ştii, mi-e teamă de lordul Morley. Întotdeauna scoate câte un manuscris străvechi şi spune: „Priveşte aici, Francis!” şi râde din toată inima de glumele de acolo. Iar dumneata ştii latina mea, şi unui copil de şcoală i-ar fi ruşine cu ea.

— Nu mai trage de timp. Pune să fie înşeuat calul. Dar înainte să pleci în Essex, mai fă-mi un serviciu. Du-te să-l vezi pe prietenul nostru, Nicholas Carew. Spune-i că sunt de acord cu cererile lui şi voi vorbi cu Wyatt. Dar avertizează-l să nu mă preseze, pentru că nu mă las presat. Aminteşte-i lui Carew că vor mai fi şi alte arestări, deocamdată nu pot spune cine. Sau chiar dacă pot, nu vreau. Înţelege şi fă-i şi pe prietenii dumitale să înţeleagă că trebuie să am mână liberă să acţionez. Nu sunt slujitorul lor.

— Şi sunt liber să plec?

— Liber ca pasărea cerului. Dar ce facem cu cina?

— Mănâncă şi porţia mea, spune Francis.

Deşi în încăpere este întuneric, regele spune:

— Trebuie să privim într-o oglindă a adevărului. Cred că eu sunt de vină, căci am presupus că am ceea ce nu posedam.

Henric se uită la Cranmer ca şi când ar vrea să spună: „Acum este rândul dumitale. Mi-am recunoscut greşeala, aşa că dă-mi absolvirea”. Arhiepiscopul arată îngrozit; nu ştie ce va spune în continuare Henric, sau dacă va fi în stare să răspundă. Pentru o seară ca aceasta n-a fost instruit la Cambridge.

— Nu aţi fost delăsător, îi spune regelui în timp ce-i aruncă o privire întrebătoare, ca un ac lung, lui Cromwell. În astfel de chestiuni, în mod sigur acuzaţia nu trebuie să ajungă înaintea faptelor.

— Trebuie să ţii minte, îi spune Cromwell lui Cranmer – căci este amabil, degajat şi cuvintele îi vin uşor pe buze – că nu eu, ci întregul consiliu i-a examinat pe gentilomii care sunt acum acuzaţi. Şi consiliul te-a convocat pe dumneata, ţi-a prezentat chestiunea, iar dumneata nu ai protestat. Aşa cum ai spus chiar dumneata, n-am fi ajuns atât de departe fără o analiză serioasă.

— Când privesc în urmă, sunt atât de multe lucruri care se potrivesc, oftează Henric. Am fost indus în eroare şi trădat. Am pierdut atât de mulţi prieteni, prieteni şi slujitori de nădejde, înstrăinaţi, exilaţi de la curte. Şi mai rău... Mă gândesc la Wolsey. Femeia pe care am numit-o soţie a uneltit împotriva lui cu toată ingeniozitatea, cu toate armele vicleniei şi ale răutăţii.

Despre care soţie este vorba? Şi Caterina, şi Anne au lucrat împotriva cardinalului.

— Nu ştiu de ce mi-a fost dat să port această cruce, adaugă Henric. Dar nu numeşte Augustin căsătoria „un veşmânt mortal şi înrobitor”?

— Hrisostomul, murmură Cranmer.

— Dar asta nu mai contează, spune el, Cromwell, în grabă. Când această căsătorie va fi dizolvată, Maiestate, Parlamentul vă va cere să vă căsătoriţi din nou.

— Îndrăznesc să spun că da. Cum poate un bărbat să-şi facă datoria, atât faţă de ţară, cât şi faţă de Dumnezeu? Păcătuim prin însuşi actul zămislirii. Trebuie să avem urmaşi, mai ales noi, regii, şi totuşi suntem dojeniţi pentru pofta trupească chiar şi în căsnicie; sunt unele autorităţi care afirmă – nu-i aşa? – că să-ţi iubeşti soţia prea mult este un fel de adulter.

— Ieronim, şopteşte Cranmer, ca şi când ar fi gata să-l renege pe sfânt. Dar există multe alte învăţături mult mai blânde şi care laudă relaţiile matrimoniale.

— Trandafiri smulşi dintre spini, spune Cromwell. Biserica nu-i oferă prea multă mângâiere bărbatului însurat, deşi Pavel zice că trebuie să ne iubim soţiile. Este greu, Maiestate, să nu ne gândim că, de fapt, căsnicia este un păcat în sine, deoarece celibatarii afirmă de secole întregi că sunt mai buni decât noi. Dar nu sunt mai buni. Repetarea unor învăţături false nu le face să fie adevărate. Eşti de acord, Cranmer?

„N-ai decât să mă omori acum”, se citeşte pe chipul arhiepiscopului. Împotriva legilor regelui şi ale Bisericii, este însurat; şi-a luat soaţă în Germania, când se amestecase printre reformatori, o ţine pe Frau Grete în taină, o ascunde în casele lui de la ţară. Henric ştie? Trebuie să ştie. Henric o să facă vreun comentariu? Nu, pentru că este preocupat de propria-i suferinţă.

— Acum nici nu văd de ce am dorit-o, spune regele. De aceea cred că mi-a făcut farmece şi descântece. Afirmă că mă iubeşte. Caterina afirma că mă iubeşte. Rostesc cuvântul „iubire” şi se gândesc la contrariul. Cred că Anne a încercat să mă submineze în fiecare clipă. Era întotdeauna nefirească. Gândiţi-vă cum îşi bătea joc de unchiul ei, lordul Norfolk. Gândiţi-vă cum îşi dispreţuia propriul tată. Avea pretenţia să-mi cenzureze şi mie comportarea şi să-mi dea sfaturi în chestiuni care depăşeau cu mult înţelegerea ei; îmi adresa cuvinte pe care nici cel mai sărman bărbat nu ar dori să le audă de la nevasta lui.

— Era îndrăzneaţă, asta e adevărat, spune Cranmer. Ştia că nu e bine şi încerca să se ţină în frâu.

— Ei, acum va fi ţinută în frâu de Dumnezeu. Tonul lui Henric este feroce. Dar în secunda următoare şi-l modulează până la accentele plângătoare ale victimei. Îşi deschide cutia de scris din lemn de nuc. Vedeţi cărticica aceasta? Nu este de fapt o carte, sau încă nu este, ci o colecţie de foi legate laolaltă; nu are pagină de titlu, ci numai o filă albă cu scrisul chinuit al regelui. Este o carte în curs de elaborare, le explică. Eu am scris-o. Este o piesă de teatru. O tragedie. Este chiar povestea vieţii mele.

Le-o oferă.

— Păstraţi-o, sire, spune Cromwell, până când vom avea mai mult răgaz s-o tratăm aşa cum se cuvine.

— Dar trebuie s-o cunoaşteţi, insistă regele. Firea ei. Cât de rău s-a purtat cu mine, când eu i-am dat totul. Toţi bărbaţii trebuie să ştie şi să fie preveniţi cum sunt femeile.

Poftele lor sunt fără margini. Cred că a comis adulter cu o sută de indivizi.

Pentru o clipă, Henric arată ca un animal hăituit. Hăituit de dorinţele femeilor, târât de jos şi sfâşiat.

— Dar fratele ei? întreabă Cranmer, după care se întoarce cu spatele, deoarece nu vrea să se uite la rege. Este posibil?

— Mă îndoiesc că i-a putut rezista. De ce să se cruţe? De ce să nu bea cupa până la ultimele zaţuri murdare? Şi în timp ce ea se scălda în plăceri, le ucidea pe ale mele. Când mă apropiam de ea ca să-mi fac datoria, îmi arunca o privire care ar fi alungat orice bărbat. Acum ştiu de ce făcea aşa. Voia să fie proaspătă pentru ibovnicii ei.

Regele se aşază. Începe să vorbească, să bată câmpii. Anne l-a luat de mână în urmă cu peste zece ani. L-a dus la marginea pădurii, acolo unde se termină copacii şi lumina puternică a zilei se despică şi se filtrează printre frunzele verzi, şi l-a făcut să-şi părăsească judecata sănătoasă şi inocenţa. L-a tras toată ziua după ea până când ajunsese să tremure de oboseală, dar nu se putea opri nici măcar să-şi tragă răsuflarea. Nu se putea întoarce, pierduse cărarea. L-a silit s-o urmeze toată ziua, până când s-a întunecat şi a trebuit să-şi caute calea la lumina torţelor; şi apoi s-a întors spre el, a stins torţele şi l-a lăsat singur în beznă.

Uşa se deschide încet. Cromwell ridică privirea şi îl vede pe Rafe, acolo unde poate că ar fi fost cândva Weston.

— Maiestate, a venit lordul Richmond să vă ureze noapte bună. Poate să intre?

Henric se întrerupe.

— Fitzroy. Desigur.

Mongrelul lui Henric este acum un prinţişor de şaisprezece ani, deşi pielea lui fină şi ochii mari îl fac să pară mai tânăr. Are părul roşcat-auriu al descendenţilor lui Eduard al IV-lea; seamănă şi cu prinţul Arthur, fratele mai mare al lui Henric, care a murit. Este şovăielnic când stă faţă în faţă cu acest taur care este tatăl lui, gata să dispară dacă nu este dorit. Dar Henric se ridică şi-l îmbrăţişează pe băiat cu chipul plin de lacrimi.

— Copilaşul meu, îi spune copilului care curând îl va depăşi în înălţime. Singurul meu fiu. Plânge aşa de tare, că acum trebuie să-şi tamponeze faţa cu mâneca. Ar fi vrut să te otrăvească, geme el. Slavă Domnului că, prin iscusinţa domnului secretar, complotul a fost descoperit la timp.

— Mulţumesc, domnule secretar, spune băiatul politicos. Pentru că aţi descoperit complotul.

— Ar fi vrut să te otrăvească şi pe tine, şi pe sora ta, Mary, şi s-o facă moştenitoarea Angliei pe mica gânganie pe care a fătat-o. Sau tronul meu ar fi trecut oricărui plod ieşit din pântecul ei după aceea, Doamne fereşte, dacă ar fi trăit. Mă îndoiesc că pruncii ei ar fi putut trăi. Era prea rea. Dumnezeu a părăsit-o. Roagă-te pentru tatăl tău, roagă-l pe Dumnezeu să nu mă părăsească. Am păcătuit, cu siguranţă am păcătuit. Căsnicia nu a fost legală.

— Cum, nu a fost? se miră băiatul. Nici aceasta?

— Ilegală şi blestemată. Henric îşi leagănă băiatul într-o strânsoare feroce, cu pumnii încleştaţi în spatele lui;

probabil că aşa îşi îmbrăţişează puii o ursoaică. Căsnicia a fost în afara legilor Domnului, îi explică. Nimic nu o putea face mai cumplită. Nici una dintre ele nu a fost soţia mea, nici una, nici cealaltă, mulţumesc lui Dumnezeu că este acum în mormânt şi nu mai trebuie s-o ascult cum mormăie şi se roagă şi mă imploră şi se amestecă în treburile mele. Să nu-mi spui că au existat dispense, nu vreau să aud de asta. Nici un Papă nu poate să te elibereze de legile Cerului. Cum de s-a apropiat de mine această Anne Boleyn? De ce m-am uitat la ea? De ce m-a orbit? Sunt atât de multe femei pe lume, atât de multe femei proaspete, tinere şi virtuoase, atât de multe femei cumsecade şi blânde. De ce am fost blestemat cu femei care îşi nimicesc pruncii în propriul lor pântec? Îi dă drumul băiatului aşa de brusc, că acesta se clatină. Trăgându-şi nasul, Henric adaugă: Acum du-te, copile, în patul tău nevinovat. Iar dumneata, domnule secretar, du-te... înapoi la oamenii dumitale. Regele îşi tamponează faţa cu o batistă. Sunt prea obosit ca să mă confesez în seara aceasta, Sfinţia Ta. Poţi merge şi dumneata acasă. Dar vei veni din nou şi mă vei absolvi.

Pare o idee bună. Cranmer şovăie; dar nu este omul care să insiste să afle un secret. Când cei trei ies din încăpere, Henric ia cartea; dă paginile absorbit şi începe să-şi citească propria poveste.

*

În anticameră, Cromwell le face semn gentilomilor care zăbovesc pe acolo.

— Intraţi să vedeţi dacă are nevoie de ceva.

Încet, cam fără chef, aceştia se strecoară în vizuina lui Henric; nu sunt siguri dacă vor fi bine-veniţi, nu sunt siguri de nimic. Să-şi petreacă timpul într-o tovărăşie plăcută; dar unde este acum acea tovărăşie? Stă lipită de perete.

Cromwell îşi ia rămas-bun de la Cranmer şi îl îmbrăţişează spunând:

— Totul va fi bine.

Tânărul Richmond îl atinge pe braţ.

— Domnule secretar, trebuie să-ţi spun ceva.

Este obosit. S-a sculat de dimineaţă ca să scrie scrisori pentru diverşi corespondenţi din Europa.

— Este urgent, Înălţimea Voastră?

— Nu. Dar este important.

Deosebirea nu scapă atenţiei lui.

— Dă-i drumul, sunt tot numai urechi.

— Vreau să vă spun, am avut o femeie acum.

— Sper că a fost ceea ce doreai.

Băiatul râde nesigur.

— Nu tocmai. Era târfă. Mi-a adus-o fratele meu, Surrey. Se referă la fiul lui Norfolk. În lumina candelabrului de perete, chipul tânărului e nestatornic, auriu, apoi brăzdat de negru, ca şi când ar fi fost înmuiat în umbre. Dar asta

înseamnă că sunt bărbat, şi cred că Norfolk ar trebui să mă lase să trăiesc cu soţia mea.

Richmond e deja însurat de mic copil cu fiica lui Norfolk, micuţa Mary Howard. Din motive numai de el ştiute, Norfolk i-a ţinut pe copii despărţiţi; dacă Anne i-ar fi oferit lui Henric un fiu, mongrelul n-ar mai fi avut nici o valoare pentru rege, iar Norfolk şi-a făcut socoteala că, în acest caz, dacă fiica lui ar fi virgină, i-ar putea găsi o partidă mai bună. Dar acum aceste socoteli nu mai sunt de nici un folos.

— Am să vorbesc cu ducele pentru dumneata, îi promite Cromwell. Cred că acum va fi dispus să-ţi facă pe plac.

Richmond roşeşte; plăcere, stânjeneală? Băiatul nu este prost şi îşi cunoaşte situaţia, care în câteva zile s-a îmbunătăţit dincolo de toate aşteptările. El, Cromwell, parcă aude vocea lui Norfolk, la fel de limpede ca şi când ar răsuna în consiliul regelui. „Fiica Caterinei a fost deja declarată mongrelă, fiica lui Anne va urma la rând, aşa că toţi cei trei copii ai lui Henric sunt ilegitimi. Dacă este aşa, de ce să nu se prefere un bărbat în locul unei femei?”

— Domnule secretar, spune băiatul, slujitorii din casa mea zic că Elisabeta nu este nici măcar fiica reginei. Povestesc că a fost adusă pe furiş în camera reginei într-un coş, în timp ce pruncul mort al reginei a fost scos afară.

— Dar de ce să fi făcut aşa ceva?

Este întotdeauna curios să înţeleagă raţionamentele servitorilor.

— Deoarece, ca să devină regină, a făcut un târg cu diavolul. Dar diavolul te înşală întotdeauna. A lăsat-o să fie regină, însă n-o va lăsa niciodată să nască un prunc viu.

— Ai crede totuşi că diavolul i-a ascuţit şi mai mult viclenia. Dacă ar fi adus un prunc în coş, cu siguranţă că ar fi adus un băiat.

Richmond schiţează un zâmbet jalnic.

— Poate că a pus mâna pe singurul prunc pe care l-a putut găsi. La urma urmelor, oamenii nu-i lasă pe stradă.

De fapt, îi lasă. Cromwell va propune noului parlament o lege care să-i ocrotească pe orfanii din Londra. Ideea lui este: aveţi grijă de băieţii orfani, iar aceştia vor avea grijă de fete.

— Uneori mă gândesc la cardinal, spune băiatul. Vă gândiţi vreodată la Eminenţa Sa? Se aşază pe un cufăr, iar Cromwell ia loc alături de el. Pe când eram copil mic, iar copiii sunt foarte prostuţi, credeam că este tatăl meu.

— Cardinalul ţi-era naş.

— Da, dar eu credeam... Pentru că era aşa de bun cu mine. Venea să mă vadă, mă ţinea în braţe şi-mi făcea daruri minunate de aur, mi-a adus şi o minge de mătase şi chiar şi o păpuşă, ceea ce ştii, băieţilor le place... când sunt mici, iar eu vorbesc de vremea când purtam încă rochiţă. Ştiam că este ceva secret în legătură cu mine şi am crezut că asta era, că sunt fiu de preot. Când a venit regele, era un străin pentru mine. Mi-a adus o sabie.

— Şi atunci ai ghicit că este tatăl dumitale?

— Nu, spune băiatul. Desface braţele ca să-şi arate neputinţa, neputinţa pe care o avusese pe când era copil. Nu. A fost nevoie să mi se explice. Vă rog să nu-i spuneţi. Nu va înţelege.

Dintre toate şocurile pe care le-a avut regele, acesta ar putea fi cel mai mare, să afle că fiul lui nu l-a recunoscut.

— Are mulţi alţi copii? întreabă Richmond, vorbind acum cu autoritatea unui om de lume. Presupun că trebuie să aibă.

— Din câte ştiu eu, nu are nici un copil care ar putea ridica pretenţii în faţa dumitale. Se zvoneşte că fiul lui Mary Boleyn este al lui, dar ea era măritată pe atunci, şi băiatul a luat numele soţului ei.

— Dar presupun că se va căsători cu doamna Seymour când această căsnicie – se împiedică în cuvinte – când se va întâmpla ceva. Şi poate că va avea un fiu, pentru că femeile din neamul Seymour sunt fertile.

— Dacă se întâmplă aşa, trebuie să fii primul care-l felicită pe rege. Şi trebuie să fii gata toată viaţa să te pui în slujba acestui prinţişor. Dar mai urgent, dacă pot să-ţi dau un sfat... dacă traiul alături de nevasta dumitale va fi amânat, cel mai bine ar fi să găseşti o femeie bună şi curată cu care să faci o înţelegere. Iar când te vei despărţi de ea, să-i dai nişte bani, ca să nu-ţi scoată vorbe.

— Domnia Voastră aşa faceţi?

Întrebarea este nevinovată, dar pentru o clipă se întreabă dacă nu cumva băiatul spionează pentru cineva.

— Lucrurile astea nu se discută între gentilomi, îi răspunde. Şi ia exemplu de la tatăl dumitale, regele, care atunci când vorbeşte despre femei nu este niciodată grosolan. „Violent, poate, dar niciodată grosolan”, se gândeşte. Ai grijă şi nu te duce la târfe. Să nu iei vreo boală, aşa cum a păţit regele francez. Şi apoi, dacă tânăra îţi dăruieşte un copil, trebuie să ai grijă de el şi să-l creşti, ştiind că nu este al altui bărbat.

— Dar nu poţi fi sigur...îl întrerupe Richmond, peste care realităţile lumii se năpustesc vijelios. Dacă regele poate fi păcălit, cu siguranţă că asta i se poate întâmpla oricui. Dacă doamnele căsătorite sunt necinstite, orice gentilom poate creşte copilul altuia.

— Iar alt gentilom îl va creşte pe al lui, zâmbeşte Cromwell.

Când i se va ivi un răgaz are de gând să înfiinţeze un fel de registru, un document în care să fie înscrise botezurile, astfel încât supuşii regelui să poată fi număraţi şi să se ştie ai cui sunt sau, cel puţin, cine sunt mamele lor; numele de familie şi paternitatea sunt lucruri diferite, dar trebuie să înceapă de undeva. Scrutează chipurile londonezilor când merge prin oraş şi se gândeşte la străzile din alte oraşe în care a trăit sau prin care a trecut. „M-aş fi putut descurca cu mai mulţi copii”, îşi spune. S-a abţinut în viaţă atât cât este rezonabil pentru un bărbat, dar cardinalului îi plăcea să născocească scandaluri în legătură cu el şi cu presupusele lui concubine. Ori de câte ori vreun tâlhar voinic era târât la spânzurătoare, cardinalul spunea:

— Uite, Thomas, ăsta trebuie să fie unul de-ai tăi.

Băiatul cască.

— Sunt aşa de obosit. Dar astăzi nu am fost la vânătoare. Aşa că nu ştiu de ce.

Servitorii lui Richmond se agită, cu insignele lor cu leul agresiv şi livrelele albastre şi galbene pălind în lumina tot mai slabă. Precum doicile care scot copilul dintr-o baltă plină de noroi, doresc să-l smulgă pe tânărul duce din plasa urzelilor lui Cromwell. A instaurat o atmosferă de frică. Nimeni nu ştie cât vor dura arestările şi cine va mai fi ridicat. Are sentimentul că nici el nu ştie, deşi el le porunceşte. George Boleyn este deja în Turn. Weston şi Brereton au fost lăsaţi să mai doarmă o ultimă noapte afară, li s-a acordat un răgaz de câteva ore ca să-şi pună treburile la punct. Mâine pe vremea aceasta, zăvorul se va trage în urma lor. Ar putea să fugă, dar unde? Nici unul dintre ei, în afară de Mark, nu a fost interogat cum trebuie; adică interogat de el. Dar cererile de împărţire a prăzii au început să curgă. Norris era în arest abia de o zi când a sosit prima scrisoare: un bărbat care susţinea că are paisprezece copii cerea o parte din funcţiile şi privilegiile lui. Paisprezece guri flămânde, ca să nu mai vorbim de nevoile bărbatului şi de dinţii sparţi ai doamnei, soţiei sale.

*

A doua zi devreme îi spune lui William Fitzwilliam:

— Vino cu mine în Turn să stăm de vorbă cu Norris.

— Nu, du-te dumneata, spune Fitz. Nu pot să-l mai descos. Îl cunosc de atâta timp. Prima dată era să mor.

Blajinul Norris! Şeful ştergătorilor la fund ai regelui, ţesător de fire de mătase, păianjenul păianjenilor, centrul negru al uriaşei reţele de protecţie de la curte; ce bărbat sprinţar şi amabil, trecut de patruzeci de ani, dar ce bine se ţine! Norris este întotdeauna stăpân pe sine, întruchipând ideea de sprezzatura[25]. Nimeni nu l-a văzut vreodată ciufulit. Arată ca un bărbat care nu a dobândit succesul, ci s-a resemnat cu el. Este politicos ca o mulgătoare faţă de un duce; cel puţin atât timp cât are public. Maestru al arenei de turnir, rupe lăncile cu aerul că-şi cere scuze; după ce numără banii ţării, se spală pe mâini cu apă de izvor cu parfum de petale de trandafir. Cu toate acestea, Harry s-a îmbogăţit, căci cine este în preajma regelui nu poate să nu se îmbogăţească, oricât ar trăi de modest. Când Harry obţine un profit, este ca şi când el, slujitorul tău prea umil, ar mătura din calea ta ceva dezgustător. Iar când se oferă voluntar să ocupe un post lucrativ, este ca şi când ar face aceasta dintr-un simţ al datoriei şi pentru a-i scuti pe oamenii mai neînsemnaţi de necazuri.

Dar priviţi acum la blajinul Norris! Este trist să vezi un bărbat puternic plângând. Cromwell spune asta şi se aşază, îl întreabă cum este tratat, dacă îi place mâncarea care i se serveşte şi cum a dormit. Se poartă degajat şi blând.

— La ultimul Crăciun, Master Norris, ai jucat rolul unui maur, iar William Brereton s-a înfăţişat pe jumătate gol, costumat în vânător sau om sălbatic al pădurilor, îndreptându-se spre dormitorul reginei.

[25] Nonşalanţă (în limba italiană în original) (n.tr.).

— Pentru numele lui Dumnezeu, Cromwell, vorbeşti serios? oftează Norris. Mă întrebi cu toată seriozitatea ce am făcut când eram costumaţi pentru un bal mascat?

— L-am sfătuit pe William Brereton să nu-şi expună trupul. Reacţia dumitale a fost că regina îl văzuse de multe ori.

Norris roşeşte; aşa cum făcuse şi în ziua cu pricina.

— Îmi răstălmăceşti cuvintele intenţionat. Ştii că am vrut să spun că este o femeie căsătorită şi de aceea... unealta unui bărbat nu este ceva străin pentru ochii ei.

— Dumneata ştii ce ai vrut să spui. Eu ştiu numai ce ai spus. Trebuie să recunoşti că nu va suna ca ceva nevinovat în urechile regelui. Şi cu aceeaşi ocazie, în timp ce discutam, l-am văzut amândoi pe Francis Weston, deghizat. Şi dumneata ai remarcat că se duce la regină.

— Cel puţin, acesta nu era în pielea goală, spune Norris. Avea un costum de balaur, nu-i aşa?

— Nu era în pielea goală când l-am văzut noi, de acord. Dar ce ai spus în ziua următoare? Mi-ai vorbit despre atracţia pe care o simte regina pentru el. Erai gelos, Harry. Şi nu ai negat. Spune-mi ce ştii împotriva lui Weston. O să fie mai uşor pentru dumneata după aceea.

Norris şi-a venit în fire şi şi-a suflat nasul.

— Tot ce afirmi sunt cuvinte disparate care pot fi interpretate în multe feluri. Dacă doreşti să obţii dovezi de adulter, va trebui să te străduieşti mai mult, Cromwell.

— O, nu ştiu. Prin natura lucrurilor, la aşa ceva sunt rareori martori. Dar analizăm împrejurările şi oportunităţile şi

dorinţele exprimate, luăm în considerare probabilităţile şi mărturisirile.

— Nu vei avea nici o mărturisire, nici de la mine, nici de la Brereton.

— Mai vedem.

— Nu vei supune nişte gentilomi la cazne, regele n-o va îngădui.

— Nu trebuie să fie ceva oficial. Se ridică în picioare, izbeşte cu mâna în masă. Pot să-ţi bag degetele în ochi, şi atunci vei cânta aşa cum îţi spun eu. Se aşază apoi la loc şi reia conversaţia pe tonul lejer de mai înainte: Pune-te în locul meu. Oamenii vor spune oricum că te-am torturat. Vor spune că l-am torturat pe Mark, deja au răspândit zvonul. Deşi jur că nu i-a atins nimeni nici măcar un fir de păr de pe cap. Mark a mărturisit totul absolut liber. Mi-a dat nume. Unele dintre ele m-au surprins. Dar m-am stăpânit.

— Minţi, spune Norris mutându-şi privirea. Încerci să ne faci să ne trădăm unul pe altul.

— Regele ştie ce să creadă. Nu cere martori oculari. Ştie despre trădarea dumitale şi a reginei.

— Dar cât de probabil este să uit de onoarea mea, să-l trădez pe regele care a fost atât de generos cu mine şi s-o pun într-o primejdie atât de cumplită pe o doamnă pe care o venerez? Familia mea l-a slujit pe regele Angliei din vremuri imemoriale. Străbunicul meu l-a slujit pe regele Henric al VI-lea, bărbatul cel sfânt, Dumnezeu să-l odihnească. Bunicul l-a slujit pe regele Eduard şi l-ar fi

slujit şi pe fiul lui, dacă acesta ar fi trăit suficient ca să apuce să domnească, iar după ce a fost izgonit din ţară de scorpion, de Richard Plantagenet, l-a slujit pe Henric Tudor în exil, şi l-a slujit şi după ce a fost încoronat. Am fost alături de Henric de când eram copil. Îl iubesc ca pe un frate. Dumneata ai un frate, Cromwell?

— Nici unul în viaţă.

Se uită exasperat la Norris. Acesta îşi închipuie că prin elocvenţă, sinceritate, francheţe poate schimba mersul lucrurilor. Toată curtea a văzut cum îi curg balele după regină. Cum îşi imaginează că e posibil să-şi desfete ochii, să încerce, fără îndoială, marfa cu degetul, iar la final să nu aibă de plătit o factură?

Se ridică, face câţiva paşi, se întoarce şi dă din cap. Oftează.

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu, Harry Norris, trebuie să-ţi scriu pe perete? Regele trebuie să scape de ea. Nu-i poate da un fiu, iar el nu o mai iubeşte. Iubeşte o altă doamnă, de care nu se poate apropia atât timp cât Anne îi e soţie. Acum a fost suficient de simplu pentru înţelegerea dumitale simplistă? Anne nu vrea să plece în tăcere, m-a avertizat: „Dacă Henric mă va da vreodată la o parte, va fi război.” Dacă nu vrea să plece, trebuie împinsă, şi eu sunt cel care trebuie s-o împingă, cine altul? Recunoşti situaţia? Te-ai răzgândit? Într-o situaţie asemănătoare, vechiul meu stăpân Wolsey nu a putut să-l mulţumească pe rege, şi atunci ce s-a întâmplat? A căzut în dizgraţie şi a fost trimis la moarte. Dar eu am de gând să învăţ din păţania lui şi să-i fac pe plac regelui în toate privinţele. Acum este un încornorat nefericit, dar va uita de asta când va fi mire din nou, moment până la care nu mai este mult.

— Presupun că Seymour a pregătit deja petrecerea de nuntă.

— Şi Tom Seymour a pus să i se onduleze părul, zâmbeşte Cromwell. Iar în ziua nunţii regele va fi fericit, eu voi fi fericit, toată Anglia va fi fericită, cu excepţia lui Norris, căci mă tem că va fi mort. Nu văd cum ai putea evita asta altfel decât mărturisind şi încrezându-te în mărinimia regelui. A promis că va fi milostiv. Şi îşi ţine promisiunile. De cele mai multe ori.

— Am venit împreună cu el de la Greenwich, spune Norris, am plecat de la turnir şi am făcut tot drumul ăsta lung călare. La fiecare pas m-a sâcâit: „Ce-ai făcut? Mărturiseşte!” Am să-ţi spun şi dumitale ce i-am spus şi lui, că sunt nevinovat. Şi ceea ce este şi mai rău – acum Norris îşi pierde cumpătul, este furios – este că amândoi, şi dumneata şi el, ştiţi adevărul. Spune-mi, de ce eu? De ce nu Wyatt? Toată lumea îl suspectează că are ceva cu Anne, şi el nu a negat niciodată direct. Wyatt o cunoştea dinainte. A cunoscut-o în Kent. O ştia din copilărie.

— Şi ce-i cu asta? A cunoscut-o pe când era o simplă fetiţă. Şi ce dacă a avut ceva cu ea? Poate să fie ruşinos, dar nu este trădare. Nu este ca atunci când îţi faci mendrele cu soţia regelui, regina Angliei.

— Nu mi-e ruşine de nimic din ceea ce am făcut cu Anne.

— Poate că ţi-e ruşine de gândurile dumitale? Aşa i-ai spus lui Fitzwilliam.

— I-am spus aşa ceva? se răsteşte Norris. Asta este ce a raportat din ceea ce i-am spus? Că mi-e ruşine? Şi chiar

dacă îmi este, Cromwell, chiar dacă îmi este... nu poţi face din vorbele mele o crimă.

Cromwell ridică palmele ca să-l domolească.

— Dacă gândurile sunt intenţii, dacă intenţiile sunt rele... dacă nu ai avut-o în mod ilegal, şi spui că nu ai avut-o, ai avut intenţia s-o ai legal, după moartea regelui. Au trecut şase ani de când a murit soţia dumitale, de ce nu te-ai recăsătorit?

— Dumneata de ce nu te-ai recăsătorit?

Încuviinţează.

— Bună întrebare. Şi eu mă întreb. Dar nu i-am făcut promisiuni unei tinere pentru ca apoi să mi le încalc, aşa cum ai făcut dumneata. Mary Shelton şi-a pierdut onoarea din cauza dumitale...

Norris râde.

— Din cauza mea? Mai curând a regelui.

— Dar regele nu putea s-o ia de soţie, pe când dumneata puteai, şi Mary avea promisiunea dumitale, însă te-ai fofilat. Credeai că regele va muri şi vei putea să te însori cu Anne? Sau ai sperat ca ea să-şi încalce jurămintele de căsnicie în timpul vieţii regelui şi să-ţi devină ibovnică? Ori una, ori alta!

— Orice aş spune, mă vei condanga. Mă vei condanga şi dacă nu voi spune absolut nimic, căci îmi vei lua tăcerea drept consimţământ.

— Francis Weston este de părere că eşti vinovat.

— Că Francis are o părere, în general, este ceva nou pentru mine. Dar de ce ar...? Cum? izbucneşte Norris. Cum? E aici? În turn?

— Este în arest.

Norris scutură din cap.

— Dar e un copil. Cum le poţi face aşa ceva oamenilor lui? Recunosc că este neglijent, încăpăţânat, se ştie că nu este unul din favoriţii mei, se ştie că ne-am intersectat de câteva ori...

— A, rivali în dragoste! exclamă Cromwell ducându-şi o mână la inimă.

— Nici gând.

Ah, Harry este ciufulit acum. A roşit puternic, tremură de furie şi de teamă.

— Şi ce părere ai de fratele George? îl întreabă. Poate că ai fost surprins să găseşti un rival din familie. Sper că ai fost surprins. Deşi moralitatea gentilomilor mă uimeşte.

— Nu mă poţi prinde în capcană cu asta. Indiferent ce nume vei rosti, nu voi spune nimic împotriva acelui om şi nimic în favoarea lui. Nu am nici o părere despre George Boleyn.

— Cum, nu ai nici o părere despre incest? Dacă iei totul atât de uşor şi fără obiecţii, sunt obligat să cred că s-ar putea să fie ceva adevărat.

— Iar dacă voi spune: „Cred că s-ar putea să fie vinovat în acest caz”, îmi vei replica: „Vai, cum, Norris? Incest! Cum

poţi să crezi ceva atât de abominabil? Este cumva un complot ca să mă abaţi de la propria dumitale vinovăţie?”

Cromwell îl priveşte cu admiraţie.

— Nu degeaba mă cunoşti de douăzeci de ani, Harry.

— O, te-am studiat. Aşa cum l-am studiat şi pe stăpânul dumitale Wolsey pe vremuri.

— Ai stofă de politician. Un mare slujitor al statului.

— Şi un atât de mare trădător în final.

— Trebuie să te duc cu gândurile înapoi. Nu îţi cer să-ţi aminteşti nenumăratele favoruri pe care le-ai primit din partea cardinalului. Te rog doar să-ţi aminteşti de un anumit moment distractiv, un interludiu jucat la curte. Era o piesă de teatru în care răposatul cardinal era înhăţat de demoni şi cărat în iad.

Vede cum ochii lui Norris se mişcă în timp ce scena îi apare în minte: luminile aprinse, căldura, spectatorii cu gura căscată. El şi Boleyn apucă victima de mâini, Brereton şi Weston o înşfacă de glezne. Toţi patru aruncă în sus personajul îmbrăcat în roşu-purpuriu, apoi îl dau de-a dura şi-l lovesc cu picioarele. Patru bărbaţi care l-au transformat în glumă pe cardinal într-o bestie; care i-au răpit inteligenţa, blândeţea şi bunăvoinţa şi l-au preschimbat într-un animal care urla, mergea în patru labe pe jos şi scormonea cu labele.

Firește, nu era cardinalul. Era bufonul Sexton îmbrăcat în robă roşie. Dar publicul îl huiduia ca şi când ar fi fost cel adevărat, răcnea la el şi-i arăta pumnii, înjura şi-l

batjocorea. În spatele scenei, cei patru diavoli şi-au scos măştile şi costumele păroase, înjurând şi râzând. L-au văzut pe Thomas Cromwell aplecat peste balustradă, tăcut, înfăşurat într-o robă neagră de doliu.

Acum Norris face ochii mari la el:

— Şi de asta...? A fost o piesă de teatru. A fost o distracţie, aşa cum ai spus chiar dumneata. Cardinalul era mort, nu mai putea să ştie. Iar cât timp a fost în viaţă nu am fost alături de el la necaz? Când a fost exilat de la curte, nu m-am dus după el la Putney cu un dar chiar din mâna regelui?

Cromwell încuviinţează.

— Sunt de acord că alţii s-au purtat mai rău. Dar, vezi dumneata, nici unul dintre voi nu s-a purtat ca un creştin. V-aţi purtat ca nişte sălbatici, v-aţi năpustit pe moşiile şi averile lui.

Vede că nu mai este nevoie să continue. Indignarea de pe chipul lui Norris este înlocuită de o expresie de groază. Cel puţin, omul are curajul să-şi dea seama despre ce este vorba; nu despre un an sau doi de ranchiună, ci de un extras consistent din cartea mâniei pe care o scrie de când s-a prăbuşit cardinalul.

— Viaţa se răzbună, Norris, nu crezi? Şi adaugă blând: Dar nu este vorba numai de cardinal. Nu vreau să crezi că nu am şi propriile motive.

Norris ridică privirea.

— Ce ţi-a făcut Mark Smeaton?

— Mark? râde el. Nu-mi place felul în care mă priveşte.

Oare Norris va înţelege dacă-i explică? Are nevoie de vinovaţi. Aşa că a găsit bărbaţi care sunt vinovaţi. Deşi poate că nu chiar atât de vinovaţi pe cât pretinde acuzarea.

Se lasă tăcerea. Stă şi aşteaptă, cu ochii pironiţi pe muribund. Se gândeşte deja ce va face cu funcţiile lui Norris, cu domeniile oferite de Coroană. Va încerca să-i mulţumească pe solicitanţii modeşti, precum bărbatul acela cu paisprezece copii, care doreşte să ia în grijă un parc din Windsor şi să primească un post de administrator al castelului. Funcţiile lui Norris din Ţara Galilor îi pot fi alocate tânărului Richmond, în felul acesta revenind de fapt sub supervizarea regelui. Rafe ar putea primi moşia lui Norris de la Greenwich, ar putea s-o instaleze acolo pe Helen cu copiii când el trebuie să fie la curte. Iar Edward Seymour spunea că vrea casa lui Norris din Kew.

— Presupun că nu ne vei duce direct la execuţie, spune Norris. Va fi un proces, nu-i aşa? Sper să fie rapid. Cred că aşa va fi. Cardinalul spunea că Thomas Cromwell face într-o săptămână ce face alt om într-un an, nu are rost să-i pui beţe în roate sau să i te împotriveşti. Când vrei să întinzi mâna să pui gheara pe el, constaţi că nu mai este acolo, e la douăzeci de mile mai departe, în timp ce tu abia îţi tragi cizmele în picioare. Privindu-l în ochi, îi cere: Dacă intenţionezi să mă ucizi în public şi să pui în scenă un spectacol, fă-o curând. Căci altfel aş putea să mor de inimă rea singur în această încăpere.

Cromwell scutură din cap.

— Vei trăi.

S-a gândit şi el odată că ar putea să moară de inimă rea; pentru soţia lui, pentru fiicele lui, pentru surorile lui, pentru tatăl lui şi pentru cardinal. Însă pulsul continuă să-i bată încăpăţânat în vene. Crezi că nu mai poţi să respiri, dar cutia ta toracică are altă părere, se ridică şi coboară, scoţând oftaturi. Trebuie să prosperi împotriva voinţei tale; şi ca să poţi face aceasta, Dumnezeu îţi scoate din piept inima de carne şi-ţi pune una de piatră.

Norris îşi atinge coastele.

— Durerea este aici. Am simţit-o noaptea trecută. M-am aşezat în capul oaselor cu respiraţia tăiată. N-am mai îndrăznit să mă întind din nou.

— La fel a spus şi cardinalul când a fost doborât. Durerea era ca o cute, a zis. O cute peste care era tras un cuţit. Şi l-a tot ascuţit până l-a omorât.

Se ridică în picioare, îşi adună hârtiile; înclină capul şi îşi ia rămas-bun. Harry Norris: laba stângă din faţă.

William Brereton. Gentilom de Chester. A fost slujitorul ducelui de Richmond în Ţara Galilor, un slujitor prost. Turbulent, arogant, necruţător, dintr-un neam turbulent.

— Să ne întoarcem în timp, spune Cromwell, să ne întoarcem pe vremea cardinalului, deoarece îmi amintesc că cineva din casa dumitale a ucis un om în timpul unui meci de popice.

— Jocul se înfierbântase foarte tare, îi răspunde Brereton. Ştii şi dumneata. Am auzit că ştii să joci.

— Şi cardinalul a considerat că vinovaţii trebuie să dea socoteală. Iar familia dumitale a fost amendată pentru că a pus piedici anchetei. Mă întreb dacă s-a schimbat ceva de atunci? Crezi că poţi face orice pentru că eşti slujitorul ducelui de Richmond şi pentru că Norris te protejează...

— Mă protejează chiar regele.

— Oare? Cromwell ridică din sprâncene. Atunci ar trebui să te plângi la el. Pentru că eşti prost găzduit, nu-i aşa? Din păcate pentru dumneata, regele nu este aici, aşa că trebuie să te mulţumeşti cu mine şi cu memoria mea cea lungă. Dar să nu căutăm exemple prea departe în trecut. Să luăm cazul gentilomului de Flintshire, John ap Eyton. Este atât de recent, încât nu l-ai uitat.

— Aşadar, de asta sunt aici! exclamă Brereton.

— Nu numai, dar să lăsăm la o parte adulterul cu regina şi să ne concentrăm pe Eyton. Faptele îţi sunt cunoscute. Se iscă o ceartă, se schimbă lovituri, un om din casa dumitale moare, dar Eyton este judecat corect de o curte cu juri din Londra şi este achitat. Acum, neavând pic de respect nici pentru lege, nici pentru justiţie, dumneata juri răzbunare. Pui să fie răpit galezul. Slujitorii dumitale îl spânzură de o mână, şi toate acestea – nu mă întrerupe, omule – toate acestea cu permisiunea şi încuviinţarea dumitale. Îţi dau numai acest exemplu. Crezi că nu este decât un singur om şi că nu contează, dar vezi că totuşi contează. Crezi că a trecut un an sau mai bine şi nimeni nu-şi mai aduce aminte, dar eu ţin minte. Consideri că legea trebuie să fie aşa cum doreşti dumneata şi te comporţi conform acestui principiu pe domeniile dumitale din mlaştinile galeze, unde justiţia regelui şi numele regelui sunt batjocorite în fiecare zi. Locul acela este o fortăreaţă de tâlhari.

— Vrei să spui că sunt tâlhar?

— Spun că te înhăitezi cu ei. Dar uneltirile dumitale se încheie aici.

— Dumneata eşti şi judecător şi juriu şi călău, aşa este?

— E o justiţie mai bună decât cea de care a avut parte Eyton.

— Cu asta sunt de acord, spune Brereton.

Ce decădere! În urmă cu câteva zile îi cerea domnului secretar o parte din domeniile abaţiei din Chester, când acestea vor fi distribuite. Acum, fără îndoială că-i aleargă prin minte replica pe care i-a dat-o domnului secretar când acesta s-a plâns de comportamentul lui arogant: „Trebuie să-ţi arăt care este realitatea”, îi zisese cu răceală. „Nu suntem creaturi din cine ştie ce conclav al avocaţilor de la Gray’s Inn. În ţinutul meu, familia mea respectă legea, iar legea o facem noi.”

Acum domnul secretar întreabă:

— Crezi că Weston a avut de-a face cu regina?

— Poate că da. Brereton are aerul că nu-i pasă, indiferent cum ar fi. Nu-l cunosc prea bine. Este tânăr, nebunatic şi chipeş, nu-i aşa, iar femeilor le plac bărbaţii de genul ăsta, nu? O fi ea regină, dar e tot femeie, şi cine ştie ce poate fi convinsă să facă?

— Crezi că femeile sunt mai proaste decât bărbaţii?

— În general, da. Şi mai slabe. În chestiuni de iubire.

— Reţin opinia dumitale.

— Dar ce este cu Wyatt, Cromwell? El ce loc ocupă în treaba asta?

— Nu ai căderea să-mi pui mie întrebări.

William Brereton, laba stângă din spate.

*

George Boleyn e trecut bine de treizeci de ani, dar are în continuare strălucirea pe care o admirăm la tineri, scânteia din privirea limpede. Este greu să asociezi această persoană plăcută cu genul de poftă bestială de care-l acuză soţia lui; preţ de o clipă, se uită la George şi se întreabă dacă poate fi vinovat de ceva, în afară de un anumit orgoliu şi de exaltare. Cu harurile persoanei şi ale minţii sale, ar fi putut să plutească deasupra maşinaţiilor sordide de la curte, ca un bărbat rafinat care se mişcă în propria-i sferă; ar fi putut să comande traduceri de poezii vechi şi să le publice apoi în ediţii elegante. Ar fi putut să călărească pe bidiviii lui albi, care ştiu să se cabreze şi să facă reverenţe în faţa doamnelor. Din păcate, îi place să se certe şi să se umfle în pene, să unelteasc ă şi să critice. Aşa îl găsim şi acum în camera lui rotundă, luminoasă, din Turnul Martin. Păşeşte prin încăpere însetat de ceartă, şi ne întrebăm: oare ştie de ce se află acolo? Sau surpriza de-abia urmează?

— Poate că nu eşti chiar foarte vinovat, spune el în timp ce se aşază; el, Thomas Cromwell. Vino şi stai cu mine la masă, îi porunceşte. Am auzit că unii prizonieri îşi croiesc

drum prin stâncă, dar cred că asta nu se întâmplă în realitate. Cred că ar dura vreo trei sute de ani.

— Mă acuzi de un fel de conspiraţie, spune Boleyn, de ascunderea adevărului, de a fi ţinut secrete relele purtări ale surorii mele, dar această acuzaţie va fi respinsă pe loc, deoarece nu a existat nici un fel de rea purtare.

— Nu, domnule, nu aceasta este acuzaţia.

— Atunci care?

— Nu de asta eşti acuzat. Sir Francis Bryan, care este un om cu multe talente şi imaginaţie...

— Bryan! Boleyn e îngrozit. Dar ştii că este duşmanul meu! Cuvintele se rostogolesc unul peste altul: Ce-a spus, şi cum poţi să acorzi crezare vorbelor lui, indiferent care au fost acestea?

— Sir Francis mi-a explicat totul. Şi încep să înţeleg. Cum e posibil ca un bărbat să nu-şi fi cunoscut de fapt sora şi s-o întâlnească de-abia când aceasta este femeie. Seamănă cu el, dar este altfel. Are un aer familiar, totuşi îi stârneşte interesul. Într-o zi, îmbrăţişarea lui frăţească este puţin mai lungă decât de obicei. Şi de aici lucrurile merg mai departe. Poate că nici una dintre părţi nu are sentimentul că face ceva greşit, până când se depăşeşte o anumită limită. După o scurtă pauză îl întreabă: A început înainte de căsătorie, sau după aceea?

Boleyn începe să tremure, este în stare de şoc; abia poate să vorbească.

— Refuz să răspund la această întrebare.

— Domnul meu, sunt obişnuit să am de-a face cu cei care refuză să răspundă la întrebări.

— Mă ameninţi că mă torturezi?

— O, nu! Nu l-am torturat nici pe Thomas More, nu-i aşa? Am stat de vorbă cu el într-o încăpere. O încăpere de aici, din Turn, ca aceea pe care o ocupi dumneata. Am ascultat şoaptele din tăcerea lui. Se poate construi şi pe tăcere. Aşa va fi.

— Henric i-a ucis pe consilierii tatălui său, spune George. L-a ucis pe ducele de Buckingham. L-a distrus pe cardinal şi l-a hărţuit până la moarte, a tăiat capul unuia dintre cei mai mari cărturari ai Europei. Acum plănuieşte să-şi ucidă soţia şi să nimicească familia acesteia, precum şi pe Norris, care a fost cel mai apropiat prieten al său. Ce te face să crezi că va fi altfel pentru dumneata, care nu te ridici la înălţimea nici unuia dintre aceşti bărbaţi?

— Oricine din familia dumitale o va sfârşi prost dacă va evoca numele cardinalului, îi atrage atenţia Cromwell. Sau al lui Thomas More. Doamna sora dumitale ardea de dorinţă de răzbunare. Mă întreba: „Cum, Thomas More încă nu este mort?”

— Cine a început aceste calomnii împotriva mea? Cu siguranţă că nu este Francis Bryan. Este nevastă-mea? Da. Ar fi trebuit să-mi dau seama.

— Faci presupuneri. Eu nu le confirm. Trebuie să ai conştiinţa încărcată faţă de ea, dacă te gândeşti că are motive să te urască atât de tare.

— Şi poţi să crezi ceva atât de monstruos? imploră George. Pe cuvântul unei femei?

— Au mai fost şi alte doamne care s-au bucurat de galanteria dumitale. Nu le voi aduce în faţa curţii dacă pot, măcar atâta să fac ca să le protejez. Ai considerat întotdeauna femeile drept ceva de unică folosinţă, domnul meu, şi nu te poţi plânge că în final te consideră şi ele la fel.

— Asta înseamnă că voi fi judecat pentru galanterie? Da, sunt geloşi pe mine, am avut ceva succes la femei.

— Tot îi mai spui succes? Ar trebui să te mai gândeşti!

— Nu am crezut niciodată că asta este o fărădelege. Să-ţi petreci timpul cu o iubită binevoitoare.

— Ar fi bine să nu spui aşa ceva în apărarea dumitale. Dacă una dintre iubite este sora dumitale... tribunalul va considera... cum să formulez... că este un răspuns insolent şi îndrăzneţ. Lipsit de seriozitate. Ceea ce te-ar putea salva acum – vreau să zic, ar putea să-ţi salveze viaţa – ar fi o declaraţie completă despre tot ceea ce ştii în legătură cu relaţiile surorii dumitale cu alţi bărbaţi. Unii spun că există relaţii care o pun în umbră pe a dumitale, oricât ar fi ea de nefirească.

— Dumneata eşti creştin şi îmi ceri aşa ceva? Să depun mărturie împotriva surorii mele ca să fie executată?

Cromwell îşi desface braţele.

— Nu îţi cer nimic. Îţi arăt numai cum văd alţii lucrurile. Nu ştiu dacă regele va fi înclinat spre clemenţă. S-ar putea să

te lase să trăieşti în străinătate, s-ar putea să fie milostiv cu dumneata în privinţa modului de execuţie. Sau nu. După cum ştii, pedeapsa pentru trădător este înfricoşătoare şi publică; trădătorul moare în dureri cumplite şi în umilire. Cred că ştii, ai fost martor.

Boleyn se strânge în sine; se face mic, îşi încrucişează braţele peste trup ca şi când ar vrea să-şi apere măruntaiele de cuţitul călăului şi se prăbuşeşte pe un scaun. „Ar fi trebuit să faci asta mai înainte, ţi-am spus să stai jos, acum vezi că te-am făcut să te aşezi fără să te ating”, reflectează Cromwell. Îi spune blând:

— Eşti adeptul Evangheliei Domnului şi te crezi mântuit. Dar faptele dumitale nu arată că eşti mântuit.

— Poţi să-ţi iei degetele de pe sufletul meu, mormăie George. Discut aceste chestiuni cu preoţii mei.

— Da, aşa mi-au spus. Eşti prea sigur că vei primi iertarea, îţi închipui că mai ai mulţi ani înainte ca să păcătuieşti şi că Dumnezeu, deşi vede tot, trebuie să aibă răbdare, ca un slujitor; iar dumneata îl vei băga în seamă de-abia la sfârşit şi-i vei răspunde numai dacă aşteaptă până îmbătrâneşti. Aşa este?

— Voi vorbi cu confesorul meu despre asta.

— Acum eu sunt confesorul dumitale. Ai afirmat de faţă cu ceilalţi că regele este neputincios?

George pufneşte dezgustat.

— Poate s-o facă dacă e vreme bună.

— În acest fel ai pus la îndoială paternitatea prinţesei Elisabeta. Îţi dai seama că ai comis un act de trădare, deoarece ea este acum moştenitoarea tronului.

— Faute de mieux[26], în ceea ce te priveşte.

— Acum regele este convins că nu poate dobândi un fiu din această căsnicie, deoarece nu a fost legală. Consideră că au existat impedimente ascunse, iar sora dumitale nu a fost sinceră în legătură cu trecutul ei. Intenţionează să încheie o nouă căsătorie, care va fi curată.

— Mă uimeşte că-mi dai atâtea explicaţii, spune George Boleyn. N-ai făcut niciodată aşa ceva.

— O fac dintr-un singur motiv – ca să înţelegi care este situaţia dumitale şi să nu-ţi faci speranţe zadarnice. Şi am să-ţi trimit preoţii despre care vorbeai. Acum sunt cea mai bună companie pentru dumneata.

— Dumnezeu îi dă copii oricărui cerşetor, spune George. Le dă atât celor care trăiesc în nelegiuire, cât şi celor cununaţi la biserică; târfei, la fel ca şi reginei. Mă mir că regele poate fi atât de naiv.

— Este o naivitate sfântă. Este suveran uns, aşadar foarte aproape de Dumnezeu.

Boleyn îi scrutează expresia, să vadă dacă este de seriozitate sau de dispreţ. Dar Cromwell ştie că faţa lui nu spune nimic, se poate bizui pe chipul său în această privinţă. Poţi privi înapoi la cariera lui Boleyn şi să spui: „A greşit aici şi aici”. A fost prea mândru, prea singur, nu a dorit să-şi înfrâneze capriciile sau să profite de ele. Trebuie

[26] În lipsă de altceva mai bun (în limba franceză în original) (n.tr.).

să înveţe să se îndoaie aşa cum bate vântul, ca tatăl lui; dar i-a mai rămas foarte puţin timp ca să înveţe ceva. Există momente când trebuie să-ţi aperi demnitatea, dar sunt şi momente când trebuie să renunţi la ea ca să-ţi scapi pielea. Sunt momente când poţi să rânjeşti în spatele cărţilor pe care le-ai tras şi sunt momente când trebuie să-ţi arunci punga pe masă şi să spui: „Thomas Cromwell, ai câştigat!”

George Boleyn, laba dreaptă din faţă.

Înainte să ajungă la Francis Weston (laba dreaptă din spate) a fost abordat de familia tânărului, care i-a oferit o sumă mare de bani. I-a refuzat politicos; în locul lor ar fi făcut exact la fel, deşi îi este greu să-şi imagineze că Gregory sau alt membru al casei sale ar putea fi atât de neghiob.

Familia Weston merge mai departe: îl abordează chiar pe Henric. Îi vor face o ofertă, îi vor face un dar, vor face o donaţie mare şi necondiţionată pentru trezoreria regelui. Cromwell discută cu Fitzwilliam:

— Nu pot să dau nici un sfat Maiestăţii Sale. Eventual s-ar putea diminua acuzaţiile. Depinde cât de mult consideră Maiestatea Sa că i-a fost afectată onoarea.

Dar regele nu este dispus să fie îngăduitor. Fitzwilliam spune posomorât:

— Dacă aş fi în locul lor, aş da bani oricum. Ca să-mi asigur favoarea. După aceea.

Exact aceasta este atitudinea pe care o adoptă el însuşi, gândindu-se la familia Boleyn (cei care vor supravieţui) şi

la familia Howard. Va zgâlţâi stejarii ancestrali, şi monedele de aur vor cădea în fiecare anotimp.

Tânărul ştie la ce să se aştepte chiar înainte ca secretarul regelui să ajungă în încăperea în care este deţinut. Ştie cine mai este închis în Turn; ştie sau are o idee clară despre acuzaţii; temnicerii probabil că au trăncănit, deoarece el, Cromwell, a interzis orice comunicaţie între cei patru bărbaţi. Un temnicer vorbăreţ poate fi de folos; îl poate îndemna pe deţinut să coopereze, să accepte, să dispere. Weston a ghicit probabil că familia lui a dat greş. Te uiţi la Cromwell şi îţi spui, dacă mita nu a reuşit, nimic altceva nu va reuşi. Este inutil să protestezi, să te dezvinovăţeşti, să contrazici. Înjosirea poate că ar merge, merită să încerce.

— Am râs de dumneata, Master Cromwell, te-am defăimat. Îmi cer iertare. Eşti slujitorul regelui şi trebuia să te respect pentru asta.

— Frumos, n-am ce zice, spune Cromwell. Dar ar trebui să-ţi ceri iertare de la rege şi de la Iisus Hristos.

— Ştii că nu mai sunt însurat, spune Francis.

— Şi soţia dumitale a rămas acasă, la ţară. Din motive evidente.

— Pot să-i scriu? Vreau să se roage cineva pentru sufletul meu după ce voi muri.

Ar fi crezut că Dumnezeu poate să hotărască singur, dar Weston crede că şi Creatorul poate fi îndemnat, înduplecat şi poate chiar mituit puţin. Ca şi când i-ar fi citit gândurile, tânărul spune:

— Ţi-am rămas dator, domnule secretar. Cam o mie de lire sterline. Îmi cer scuze.

— Nimeni nu se aşteaptă ca un tânăr gentilom ca dumneata să fie o persoană chibzuită, îi răspunde Cromwell, iar tonul lui blând îl face pe Weston să ridice mirat privirea. Fireşte, aceste datorii sunt mai mult decât poţi plăti în mod rezonabil, chiar şi cu bunurile pe care le vei primi la moartea tatălui dumitale, vor fi o povară însemnată. Aşa că extravaganţa dumitale îi face pe oameni să se gândească: „Oare la ce se aştepta tânărul Weston?”

Preţ de o clipă, tânărul se uită la el cu o expresie buimăcită, revoltată, ca şi când n-ar pricepe cum i se poate aduce o asemenea acuzaţie. Ce legătură au datoriile lui cu orice altceva? Până la urmă îşi dă seama. El, Cromwell, întinde o mână ca să-l apuce de haine, să nu-l lase să se prăbuşească înainte în stare de şoc.

— Juriul va înţelege pe loc. Ştim că regina ţi-a dat bani. Cum ai fi putut trăi aşa cum trăiai? Este uşor de văzut. O mie de lire nu înseamnă nimic pentru dumneata dacă sperai să te căsătoreşti cu Anne după moartea regelui, pentru care urzeai planuri.

Când e sigur că Weston este în stare să şadă drept pe scaun, desface pumnul şi slăbeşte strânsoarea. Tânărul întinde mâinile mecanic să-şi netezească hainele, să îndrepte cutele de la gulerul cămăşii.

— Vom avea grijă de soţia dumitale, îi spune. În privinţa asta, să stai liniştit. Regele nu-şi extinde niciodată animozitatea împotriva văduvelor. Va fi îngrijită mai bine,

îndrăznesc să spun, decât a fost îngrijită de dumneata vreodată.

Weston îl priveşte în ochi.

— Nu pot să te contrazic în raţionamentul dumitale. Îmi dau seamă ce greutate va avea când va fi expus la proces. Am fost un prost, şi dumneata ai stat deoparte şi ai privit totul. Ştiu cum m-am distrus. Şi nici nu pot spune că nu te-ai comportat cum trebuie, căci, dacă aş fi avut prilejul, eu ţi-aş fi făcut rău. Şi ştiu că nu am dus o viaţă bună... că nu am trăit... vezi dumneata, am crezut că mai am încă douăzeci de ani sau chiar mai mult de trăit şi că la bătrâneţe, când voi avea patruzeci şi cinci sau cincizeci de ani, am să dau milostenie la spitale şi am să construiesc o capelă şi Dumnezeu va vedea că regret.

Cromwell încuviinţează.

— Ei bine, Francis, noi nu ştim cât mai avem de trăit, nu-i aşa?

— Dar, domnule secretar, indiferent ce nelegiuire am săvârşit, nu sunt vinovat în legătură cu regina. Văd pe chipul dumitale că ştii, şi toţi oamenii vor şti, de asemenea, când voi fi dat morţii, şi regele va şti şi se va gândi la aceasta în orele sale de răgaz. Şi voi fi ţinut minte din acest motiv. Aşa cum sunt ţinuţi minte cei nevinovaţi.

Ar fi o cruzime să-i strivească această convingere; îşi imaginează că moartea îi va aduce mai multă faimă decât viaţa. Toţi anii care se întindeau în faţa lui – ei bine, nu există nici un motiv să credem că intenţiona să-i petreacă cu mai mult folos decât pe primii douăzeci şi cinci, se gândeşte Cromwell. Crescut sub aripa suveranului, curtean

de când era copil, dintr-o familie de curteni; nu s-a îndoit nici o clipă de locul său în lume, n-a avut nici un moment de neliniște, nici un moment de recunoştinţă pentru marele privilegiu de a se fi născut ca Francis Weston, nobil şi bogat, menit să slujească un rege mare şi un mare popor; nu va lăsa nimic în urmă decât datorii, un nume pătat şi un fiu; şi oricine poate face un fiu, îşi spune el; până când îşi aminteşte de ce se află aici şi care este cheia întregii poveşti.

— Soţia dumitale i-a scris regelui, îi spune. Cere îndurare. Ai mulţi prieteni.

— Nu prea îmi foloseşte la mare lucru.

— Nu cred că-ţi dai seama că într-o asemenea situaţie mulţi oameni s-ar trezi singuri. Aceasta trebuie să te bucure. Nu trebuie să fii încrâncenat, Francis. Norocul este nestatornic, orice cavaler o ştie. Resemnează-te! Uită-te la Norris. Nici un pic de încrâncenare.

— Poate, izbucneşte tânărul, poate Norris crede că nu are motive să fie încrâncenat. Poate că regretele lui sunt sincere şi necesare. Poate că merită să moară, dar eu nu.

— Consideri că aşa îi trebuie, dacă a umblat cu regina.

— Este mereu în compania ei. Şi nu ca să vorbească despre Evanghelie.

Probabil că se pregăteşte pentru un denunţ. Norris începuse să recunoască ceva faţă de William Fitzwilliam, dar a retractat după aceea. Poate că faptele vor ieşi acum la iveală? Aşteaptă; vede cum tânărul îşi ia capul în palme.

Apoi, îmboldit de ceva, nu ştie nici el de ce, se ridică, spune: „Francis, scuză-mă” şi iese din încăpere.

Afară îl aşteaptă Wriothesley cu oamenii din suita lui. Se reazemă de zid şi îşi spun glume. Când îl văd, încep să se agite.

— Gata? întreabă Wriothesley. A mărturisit?

Cromwell scutură din cap.

— Fiecare se prezintă pe sine într-o lumină cât mai bună, dar nu-i dezvinovăţeşte pe tovarăşii lui. Şi toţi spun: „Sunt nevinovat”, dar nu spun: „Ea este nevinovată”. Şi poate că este, dar nimeni nu scoate o vorbă în acest sens.

Este exact aşa cum i-a zis Wyatt cândva: „Cel mai rău este că face aluzii, aproape se laudă că mie îmi spune nu şi altora le spune da”.

— Aşadar, nu ai mărturisiri, conchide Wriothesley. Vrei să le obţinem noi?

Îi aruncă lui Spune-mi Risley o privire care îl face pe acesta să se dea înapoi, călcându-l pe picior pe Richard Riche.

— Ce este, Wriothesley, crezi că sunt prea blând cu tânărul?

Riche îşi freacă piciorul.

— Să elaborăm acuzaţii concrete?

— Cu cât mai multe, cu atât mai bine. Iertaţi-mă un moment.

Riche presupune că s-a dus să se uşureze. Nu ştie ce l-a făcut să se despartă brusc de Weston şi să plece. Poate atunci când băiatul spusese „patruzeci şi cinci sau cincizeci”. Ca şi când, după jumătatea vieţii, ar urma a doua copilărie, o nouă fază a nevinovăţiei. L-a emoţionat, probabil, prin simplitate. Sau poate că avea doar nevoie de aer. Să zicem că eşti într-o încăpere, ferestrele sunt închise, eşti conştient de apropierea altor trupuri sau de lumina tot mai slabă. Împarţi încăperea în pătrate, joci jocuri, muţi personalul dintr-un loc în altul; trupuri abstracte, dure ca fildeşul, negre ca abanosul, împinse peste căsuţele tablei. Apoi spui, nu mai pot îndura, trebuie să respir; dai năvală afară din încăpere, te repezi în grădina sălbatică unde vinovaţii atârnă de ramurile copacilor, nici urmă de fildeş, nici de abanos, numai carne; iar limbile lor jeluitoare le strigă vinovăţia în timp ce mor. În această privinţă, cauza a fost precedată de efect. Ce ai visat s-a înfăptuit. Ai întins sabia, dar sângele este deja vărsat. Mieii s-au măcelărit şi s-au mâncat singuri. Au adus cuţite la masă, s-au tranşat şi s-au dezosat singuri.

Luna mai este în floare chiar şi pe străzile oraşului. Le duce flori doamnelor din Turn. Christophe trebuie să care buchetele. Băiatul s-a împlinit şi arată ca un tăuraş împodobit cu ghirlande care merge la sacrificiu. Se întreabă ce făceau păgânii şi evreii din Vechiul Testament cu sacrificiile lor; în mod sigur nu risipeau carnea proaspătă, ci o dădeau săracilor?

Anne este găzduită în încăperile care fuseseră renovate pentru încoronarea ei. Supraveghease el însuşi lucrările şi avusese grijă ca zeiţele să înflorească pe pereţi cu ochii lor negri, strălucitori. Se scaldă în soare prin crânguri, pe sub chiparoşi; o turturică albă se iţeşte prin frunziş, vânătorii

se îndreaptă în altă direcţie, iar dulăii aleargă în salturi în faţa lor, cu hărmălaia muzicii lor canine.

Lady Kingston se ridică să-l salute.

— Luaţi loc, dragă doamnă, îi spune.

Unde este Anne? Nu este aici, în camera de primire.

— Se roagă, îi dă de ştire una dintre mătuşile Boleyn. Am lăsat-o singură.

— Este de mult timp singură, observă altă mătuşă. Suntem sigure că nu are un bărbat acolo?

Mătuşile chicotesc. El nu li se alătură. Lady Kingston le aruncă o privire aspră.

Regina iese din micuţa capelă; i-a auzit vocea. Lumina soarelui o izbeşte în faţă. Este adevărat ce spune Lady Rochford. A început să se micşoreze. Dacă n-ai şti că e femeia care a ţinut cândva în mână inima regelui, ai lua-o drept o persoană oarecare. E convins că va avea întotdeauna o nonşalanţă încordată, o timiditate exersată. Va fi una dintre femeile acelea care la cincizeci de ani îşi închipuie că încă mai sunt în joc; una dintre acele bătrâne obosite, experte în insinuări, femei care zâmbesc ca fecioarele şi îţi pun mâna pe braţ, care schimbă priviri cu altele de seama lor când apare la orizont o partidă ca Tom Seymour.

Dar, firește, nu va avea niciodată cincizeci de ani. Se întreabă dacă aceasta este ultima dată când o vede, înainte de proces. Anne se aşază în umbră, în mijlocul femeilor. În Turn este întotdeauna umezeală din cauza

fluviului, şi chiar şi aceste încăperi noi, strălucitoare, sunt jilave. O întreabă dacă vrea să i se aducă blănuri, iar ea răspunde:

— Da. Hermina. Şi nu le vreau pe aceste femei. Aş vrea să fie femei alese de mine, nu de dumneata.

— Lady Kingston este în serviciul dumitale, deoarece...

— Deoarece este spioana dumitale.

— ... deoarece este gazda dumitale.

— Atunci eu sunt oaspetele ei? Un oaspete este liber să plece.

— Am crezut că vrei s-o ai pe doamna Orchard, spune Cromwell, căci este bătrâna dumitale doică. Şi nu am crezut că vei avea obiecţii împotriva mătuşilor dumitale.

— Amândouă au ciudă pe mine. Nu aud decât chicoteli şi şuşoteli.

— Iisuse! Te aştepţi la aplauze?

Acesta este necazul cu familia Boleyn: se urăsc unii pe alţii.

— Nu-mi vei mai vorbi în felul acesta când voi fi eliberată, spune Anne.

— Îmi cer iertare. Am vorbit fără să mă gândesc.

— Nu ştiu de ce mă ţine regele aici. Presupun că vrea să mă pună la încercare. Este o stratagemă născocită de el, nu-i aşa?

Anne nu crede asta cu adevărat, aşa că nu-i răspunde.

— Aş vrea să-l văd pe fratele meu, spune ea peste câteva clipe.

Una dintre mătuşi, Lady Shelton, ridică ochii de pe gherghef.

— Este o cerere prostească, date fiind împrejurările.

— Unde este tatăl meu? întreabă Anne. Nu înţeleg de ce nu-mi vine în ajutor.

— Are noroc că este în libertate, spune Lady Shelton. Nu te aştepta la nici un ajutor aici. Thomas Boleyn a avut întotdeauna grijă în primul rând de el însuşi, iar eu ştiu foarte bine acest lucru, pentru că sunt sora lui.

Anne o ignoră.

— Şi episcopii mei unde sunt? I-am hrănit, i-am protejat, am susţinut cauza religiei lor – iar ei nu intervin la rege pentru mine?

Cealaltă mătuşă Boleyn râde.

— Te aştepţi ca episcopii să intervină, să ceară scuze pentru adulterul tău?

Este clar că în acest tribunal Anne a fost deja judecată. Cromwell îi spune:

— Ajută-l pe rege. Dacă nu este îndurător, cauza dumitale e pierdută, nu poţi face nimic pentru dumneata. Dar poţi face ceva pentru Elisabeta. Cu cât te porţi mai umil, cu cât te arăţi mai pocăită, cu cât suporţi mai răbdătoare

procesul, cu atât mai puţin înverşunat se va simţi Maiestatea Sa când ţi se va rosti numele după aceea.

— Ah, procesul, rosteşte Anna, cu o strălucire din vechea ei duritate. Şi ce fel de proces va fi acesta?

— Acum se strâng mărturisirile gentilomilor.

— Mărturisiri cum că...?

— Ai auzit, spune Lady Shelton. Nu vor minţi de dragul tău.

— S-ar putea să mai fie şi alte arestări, şi alte acuzaţii, deşi, dacă vorbeşti deschis acum, dacă eşti sinceră cu noi, le-ai putea scurta suferinţa tuturor celor în cauză. Gentilomii vor fi judecaţi împreună. Pentru dumneata şi pentru fratele dumitale, întrucât sunteţi nobili, se va alcătui un tribunal de nobili.

— Nu au martori. Pot să formuleze orice fel de acuzaţii, iar eu pot să le neg.

— Asta este adevărat, admite el. Deşi nu este adevărat în privinţa martorilor. Când erai în libertate, doamnele erau intimidate de dumneata, silite să mintă pentru dumneata, dar acum au prins curaj.

— Sunt sigură că au prins curaj. Anne îi susţine privirea. Tonul ei este plin de dispreţ. Aşa cum a prins curaj şi Seymour. Spune-i din partea mea că Dumnezeu îi vede tertipurile.

Cromwell se ridică să plece. Îl irită suferinţa ei sălbatică pe care o ţine sub control doar într-o anumită măsură. Se pare că nu are rost să mai prelungească discuţia, totuşi spune:

— Dacă regele începe un proces pentru anularea căsniciei dumitale, s-ar putea să revin, ca să-ţi iau declaraţii.

— Cum? strigă Anne. Şi asta? Chiar e nevoie? Omorul nu este suficient?

Cromwell se înclină şi se întoarce cu spatele.

— Nu! Anne îl trage înapoi. Este în picioare şi îi atinge timidă braţul; ca şi când nu şi-ar dori atât de mult să fie eliberată, cât să audă o vorbă bună din partea lui. Doar nu crezi poveştile astea despre mine! Ştiu că în inima dumitale nu crezi. Cremuel?

Este un moment lung. Simte că urmează ceva neplăcut; informaţii inutile, cunoştinţe fără folos. Se întoarce, şovăie, întinde mâna temător...

Însă atunci Anne ridică braţele şi le încrucişează peste piept, cu gestul pe care i-l arătase Lady Rochford. „Ah, regina Esther, îşi spune. Nu este nevinovată, dar poate imita inocenţa.” Cromwell lasă mâna în jos. Se întoarce. Ştie că este o femeie fără remuşcări. Este convins că va comite orice păcat sau crimă. Este convins că, demnă fiică a tatălui ei, de când a venit pe lume nu a făcut nimic, nici silită, nici de bunăvoie, care să-i primejduiască interesele. Dar le-a primejduit acum printr-un singur gest.

Anne, observând că secretarul regelui s-a schimbat la faţă, se dă un pas înapoi, îşi duce mâinile la gât şi le strânge în jurul lui spunând:

— Am un gât subţire. Va dura numai o clipă.

Kingston se grăbeşte să-i iasă în întâmpinare; vrea să stea de vorbă cu el.

— Face mereu aşa; îşi pune mâinile în jurul gâtului. Şi râde. Chipul lui de temnicer cinstit este disperat. Nu văd nici un motiv de râs. Şi mai spune şi alte lucruri nebuneşti, după cum mi-a relatat soţia mea. Spune: „Ploaia nu se va opri până nu sunt eliberată”. Sau ploaia nu va începe. Sau cam aşa ceva.

Cromwell aruncă o privire pe fereastră şi nu vede decât o ploaie de vară. Peste o clipă, soarele va usca toată apa de pe pietre.

— Soţia mea îi spune să înceteze cu prostiile acestea, continuă Kingston. Mi-a zis: „Domnule Kingston, o să mi se facă dreptate?” I-am răspuns: „Doamnă, şi celui mai sărman supus al Maiestăţii Sale i se face dreptate”. Dar ea râde. Şi comandă cina. Şi se înfruptă din ea. Şi recită versuri. Soţia mea nu le înţelege. Regina spune că sunt versurile lui Wyatt. Şi murmură: „O, Wyatt, Wyatt, când te voi vedea aici, cu mine?”

*

Aude la Whitehall vocea lui Wyatt şi se duce spre el, cu toată suita în urma lui. Are o suită mai mare ca oricând, sunt unii pe care nu i-a văzut niciodată. Charles Brandon, duce de Suffolk, Charles Brandon, o huidumă cât o casă, îi aţine calea lui Wyatt şi răcnesc unul la altul.

— Ce faceţi? strigă el.

— Facem pace, îi răspunde Wyatt peste umăr.

Râde. Brandon se dă la o parte, rânjind în barba lui mare.

— L-am rugat, adaugă Wyatt: „Lasă la o parte vechea duşmănie pe care mi-o porţi, căci o să mă omoare, asta vrei?” Priveşte dezgustat în urma ducelui. Bănuiesc că asta vrea. Asta este şansa lui. S-a dus de mult la Henric bombănind că are bănuieli în legătură cu mine şi cu Anne.

— Da, dar dacă îţi aminteşti, Henric l-a alungat înapoi în est.

— Acum Henric o să-şi plece urechea. Îi va veni uşor să creadă.

Îl ia pe Wyatt de braţ. Dacă poate să-l mişte pe Charles Brandon, poate mişca pe oricine.

— N-am de gând să discut într-un loc public. Am trimis vorbă să vii la mine acasă, neghiobule, nu să bântui în văzul tuturor şi să-i faci pe oameni să se întrebe: „Cum, Wyatt este încă în libertate?”

Wyatt îşi pune mâna peste mâna lui. Trage adânc aer în piept ca să se liniştească.

— Tata mi-a zis: „Du-te la rege, stai cu el zi şi noapte”.

— Asta nu se poate. Regele nu primeşte pe nimeni. Trebuie să vii la mine, la Cancelarie, dar atunci…

— Dacă vin la dumneata acasă, oamenii vor spune că sunt arestat.

Cromwell îşi coboară vocea.

— Nici unul din prietenii mei nu va avea de suferit.

— Luna aceasta ai dintr-odată prieteni ciudaţi. Prieteni papistaşi, oamenii lui Lady Mary, Chapuys. Acum faci cauză comună cu ei, dar după aceea? Ce se va întâmpla dacă te abandonează înainte să-i abandonezi dumneata pe ei?

— A, spune el calm, aşadar crezi că toată casa Cromwell se va prăbuşi? Ai încredere în mine. De fapt, nici nu ai de ales, aşa este?

De la casa lui Cromwell la Turn, cu Richard Cromwell ca însoţitor; e o atmosferă atât de veselă, de prietenoasă, încât ai crede că se duc la o partidă de vânătoare.

— Roagă-l pe comandant să-i acorde toate onorurile domnului Wyatt, îi spune lui Richard. Iar lui Wyatt: Este singurul loc unde eşti în siguranţă. Odată ce ajungi în Turn, nimeni nu te poate interoga fără permisiunea mea.

— Dacă intru, nu mai ies, scânceşte Wyatt. Noii dumitale prieteni vor dori să fiu sacrificat.

— Nu vor fi dispuşi să plătească preţul. Ştiu cât are fiecare, ştiu cât îşi poate permite. Şi nu numai în numerar. I-am cântărit şi i-am evaluat pe duşmanii dumitale. Ştiu cât vor plăti şi unde se vor poticni şi, te rog să mă crezi, durerea de care vor avea parte dacă mă supără în această chestiune îi va face să plângă cu lacrimi amare.

După plecarea lui Wyatt şi Richard, îi spune încruntat lui Wriothesley:

— Wyatt a zis odată despre mine că sunt cel mai deştept om din Anglia.

— Nu te-a linguşit, îl asigură Wriothesley. Eu învăţ o mulţime de lucruri în fiecare zi, numai stând în apropierea dumitale.

— Nu, el este acela. Wyatt. Ne lasă pe toţi în urmă. Scrie cu mâna lui, şi apoi se dezice. Aruncă la repezeală nişte versuri pe o bucăţică de hârtie, şi apoi ţi-o strecoară când eşti la masă sau la rugăciune în capelă. După aceea strecoară o hârtie altcuiva şi e aceeaşi poezie, dar un cuvânt este schimbat. Şi persoana aceea îţi spune: „Ai văzut ce-a scris Wyatt?" Şi tu spui da, dar vorbiţi despre lucruri diferite. Altă dată îl prinzi la înghesuială şi te răsteşti la el: „Wyatt, dumneata chiar faci ceea ce descrii în aceste versuri?" Iar el îţi răspunde zâmbind că este o poveste despre un gentilom imaginar pe care nu-l cunoaşte nimeni; sau o să zică: „Nu este povestea mea, este a dumitale, deşi nu ştii". Sau: „Femeia pe care o descriu eu aici, bruneta, este în realitate o femeie cu părul blond, deghizată". Şi va afirma: „Trebuie să crezi totul şi nimic din ceea ce citeşti". Arăţi cu degetul spre hârtie şi îl iei la întrebări: „Despre ce este vorba în versul acesta, e adevărat?" Iar el spune: „Este un adevăr poetic". Şi apoi pretinde că nu este liber să scrie aşa cum îi place. „Nu este vorba de rege, dar mă constrânge metrul poetic. Şi aş fi mai explicit dacă aş putea: dar trebuie să respect rima."

— Ar trebui să ducă cineva versurile acestea la tipar, spune Wriothesley. Asta l-ar obliga să le corecteze.

— N-ar fi de acord. Sunt comunicări personale.

— Dacă aş fi în locul lui Wyatt, aş avea grijă să nu mă înţeleagă nimeni greşit. M-aş fi ţinut departe de soţia Cezarului.

— Aşa este înţelept, zâmbeşte Cromwell. Dar regula asta nu este pentru el. Este pentru oameni ca tine şi ca mine.

Când scrie Wyatt, rândurilor lui le cresc pene, şi, desfăşurând acest penaj, se afundă sub semnificaţia lor şi apoi trec razant la suprafaţă. Ne spun că regulile puterii şi regulile războiului sunt aceleaşi, că arta este menită să înşele; şi vei înşela şi vei fi înşelat la rândul tău, indiferent că eşti ambasador sau peţitor. Dacă scopul unui om este înşelătoria, te înşeli atunci când crezi că ai prins sensul. Închizi pumnul, şi el îţi zboară printre degete. Legea este scrisă ca să prindă sensul, poezia, ca să scape de el. O pană ascuţită poate foşni la fel ca aripile îngerilor. Îngerii sunt mesageri. Sunt vieţuitoare cu minte şi voinţă. Nu ştim sigur dacă penajul lor este precum al şoimilor, al ciorilor sau al păunilor. Acum nu prea îi mai vizitează pe oameni. Dar la Roma a cunoscut un om care învârtea frigarea în bucătăria Papei şi care se pomenise faţă în faţă cu un înger într-un pasaj umed şi rece, într-o magazie întunecoasă a Vaticanului, unde cardinalii nu intrau niciodată; şi oamenii îi cumpărau de băut ca să-l facă să povestească despre asta. Spunea că îngerul era făcut din ceva greu şi neted ca marmura şi avea o expresie distantă şi nemiloasă; iar aripile lui erau sculptate din sticlă.

Când rechizitoriile ajung în mâna lui, vede imediat că, deşi este scrisul unui secretar, a lucrat chiar regele la ele. Aude vocea regelui în fiecare rând: jignirea, gelozia, teama. Nu este suficient să spună că Anne i-a incitat la adulter pe Norris în octombrie 1533 şi pe Brereton în noiembrie acelaşi an; Henric trebuie să-şi imagineze „conversaţiile

abjecte şi săruturile, atingerile, darurile”. Nu este suficient să citeze comportarea ei cu Francis Weston din mai 1534 sau să afirme că s-a culcat cu Mark Smeaton, un bărbat de origine joasă, în aprilie, anul trecut; trebuie să vorbească despre resentimentele aprige ale amanţilor unul faţă de celălalt sau de gelozia furioasă a reginei faţă de orice altă femeie la care se uită aceştia. Nu este suficient să spună că a păcătuit cu propriul ei frate: trebuie să-şi imagineze săruturile, darurile şi podoabele schimbate între ei şi cum arătau atunci când ea „îşi plimba limba prin gura numitului George şi limba numitului George se plimba prin gura ei”. Este mai mult ca o conversaţie cu Lady Rochford sau cu altă femeie iubitoare de scandal decât ca un document pe care-l prezinţi în faţa unei curţi de justiţie. Dar, oricum, are fapte concrete şi va stârni în mintea celor care ascultă anumite imagini care nu se vor şterge uşor.

— Trebuie să adaugi la fiecare punct şi la fiecare infracţiune „şi câteva zile înainte şi după aceea”, spune el. Sau ceva asemănător, ca să fie clar că este vorba de numeroase infracţiuni, poate mai multe decât îşi amintesc părţile. În felul acesta, dacă se respinge în mod specific o anumită dată sau un anumit loc, nu se va anula totul.

Şi uite ce a spus Anne! După cum se afirmă în acest document, a mărturisit „că nu l-a iubit niciodată pe rege în inima ei”.

Nu l-a iubit niciodată. Nu-l iubeşte. Şi nu a putut să-l iubească niciodată.

Se încruntă în faţa documentelor, apoi le dă mai departe pentru prelucrare. Se ridică obiecţii. Să fie adăugat şi Wyatt? Nu, în nici un caz. Dacă trebuie să fie judecat, dacă regele merge aşa de departe, va fi scos din grupul de

acuzaţi şi vom începe o filă nouă; cu acest proces, cu aceşti învinuiţi, nu există decât o singură cale, nici un alt drum decât spre eşafod.

Şi dacă există discrepanţe vizibile pentru cei care ţin socoteala unde a fost curtea în ziua cutare sau cutare?

— Brereton mi-a zis odată că el poate fi în două locuri în acelaşi timp, spune Cromwell.

Dacă stai să te gândeşti, aşa a făcut şi Weston. Iubiţii lui Anne sunt ca nişte fantome, zboară prin noapte cu intenţii de adulter. Vin şi pleacă noaptea fără să-i stingherească nimeni. Trec în zbor peste fluviu ca nişte pitici, pâlpâie în întuneric, în mantiile lor cusute cu diamante. Luna îi vede când priveşte pe furiş pe sub gluga ei de os, iar apele Tamisei îi reflectă, sclipind ca peştii, ca mărgăritarele.

Noii lui aliaţi, din familiile Courtenay şi Pole, se prefac că nu sunt surprinşi de acuzaţiile împotriva lui Anne. Femeia este o eretică, la fel şi fratele ei. Ereticii, asta se ştie bine, nu au limite fireşti, nici constrângeri, nu se tem nici de legea ţării, nici de legea Domnului. Văd ceea ce doresc şi iau. Iar aceia (fără judecată) care i-au tolerat pe eretici, din comoditate sau din milă, descoperă atunci care este adevărata lor fire.

Henric Tudor va învăţa lecţii dure de aici, spun familiile vechi. Poate că Roma îi va întinde o mână la necaz? Poate că, dacă se târăşte în genunchi, după ce moare Anne, Papa îl va ierta şi-l va primi înapoi?

„Şi eu?” se întreabă el. „O, dumneata, Cromwell...” Noii lui stăpâni îl privesc cu expresii variind între amuzament şi dezgust.

„Eu voi fi fiul vostru risipitor”, spune zâmbind. „Voi fi oaia pierdută.”

La Whitehall, grupuri mici de oameni se adună mormăind în cercuri strânse, cu coatele îndreptate spre spate în timp ce-şi mângâie pumnalele de la centură. Iar între jurişti este agitaţie, se ţin conferinţe pe la colţuri.

Rafe îl întreabă:

— Nu s-ar putea obţine libertatea regelui cu mai multă economie de mijloace, domnule? Cu mai puţină vărsare de sânge?

— Uite ce este, după ce ai epuizat procesul de negociere şi de compromisuri, după ce ţi-ai fixat drept scop nimicirea unui duşman, distrugerea lui trebuie să fie rapidă şi trebuie să fie perfectă. Chiar înainte să priveşti în acea direcţie, trebuie să ai numele lui pe un mandat de arestare, porturile, blocate, soţia şi prietenii, cumpăraţi, moştenitorii lui, sub protecţia ta, banii lui, în casa ta de fier, iar câinele lui să răspundă la fluieratul tău. Înainte ca el să se trezească de dimineaţă, trebuie să ai deja securea în mână.

Când Thomas Cromwell ajunge la închisoare să-l vadă pe Wyatt, comandantul Kingston îi dă asigurări că porunca i-a fost ascultată, că Wyatt a fost tratat cu toate onorurile.

— Şi regina cum se simte?

— Nu are stare, spune Kingston părând stingher. Sunt obişnuit cu tot felul de deţinuţi, dar n-am mai avut nici unul ca ea. Acum spune: „Ştiu că trebuie să mor”. În clipa următoare, exact inversul. Crede că regele va veni cu

barca lui şi o va lua de aici. Crede că s-a făcut o greşeală, că este o neînţelegere. Crede că regele Franţei va interveni pentru ea.

Temnicerul clatină din cap.

Îl găseşte pe Thomas Wyatt jucând zaruri de unul singur. Genul de pierdere a timpului care îl scoate din minţi pe Sir Henry Wyatt.

— Cine câştigă? întreabă.

Wyatt ridică privirea.

— Idiotul ăsta aici de faţă, cel mai rău eu al meu, joacă cu tâmpitul ăla nebun, cel mai bun eu al meu. Poţi să ghiceşti care din ei câştigă. Dar există întotdeauna posibilitatea să fie invers.

— Te simţi bine?

— La trup sau la suflet?

— Eu răspund numai de trupuri.

— Nimic nu te poate clinti, spune Wyatt.

Rosteşte cuvintele cu o admiraţie reticentă, foarte apropiată de frică. Dar Cromwell îşi zice: „Nu mă clintesc, însă nimeni nu ştie, rapoartele nu au plecat încă în străinătate. Wyatt nu m-a văzut când am plecat de la interogatoriul lui Weston. Wyatt nu m-a văzut când Anne şi-a pus mâna pe braţul meu şi m-a întrebat ce cred în inima mea”.

Se uită la deţinut, se aşază. Spune blând:

— Cred că m-am pregătit toată viaţa pentru asta. Am fost ucenic la mine însumi.

Întreaga lui carieră a fost o şcoală a ipocriziei. Ochii care îl priveau odinioară pieziş scânteiază acum de respect simulat. Mâinile care ar fi vrut să-i azvârle jos pălăria de pe cap se întind acum să-i apuce mâna, uneori într-o strânsoare zdrobitoare. Şi-a răsucit duşmanii cu faţa spre el, i-a obligat să-i fie alături; ca într-un dans. Intenţionează să-i răsucească din nou, ca să privească în jos la anii lungi şi reci care-i aşteaptă: să simtă vântul, vântul din locurile dezgolite, care pătrunde până la oase; ca să se culce în ruine şi să se trezească reci. Îi spune lui Wyatt:

— Voi nota orice informaţie îmi oferi, dar îţi dau cuvântul meu că o voi distruge după ce această chestiune va fi realizată.

— Realizată?

Wyatt se întreabă de ce a ales acest cuvânt.

— Regele are informaţii că soţia sa l-a trădat cu diverşi bărbaţi printre care se numără chiar fratele ei, prietenul lui cel mai bun şi un slujitor despre care ea susţine că nici nu-l cunoaşte. Paharul adevărului s-a spart, spune regele. Aşadar, da, va fi o realizare să adunăm cioburile.

— Dar spui că are informaţii, de unde anume? Nimeni nu recunoaşte nimic, în afară de Mark. Dacă minte?

— Când un om îşi recunoaşte vinovăţia, trebuie să-l credem. Nu ne putem apuca să căutăm dovezi că minte. Altfel, curţile de judecată nu ar mai funcţiona niciodată.

— Dar ce dovezi există? insistă Wyatt.

Cromwell zâmbeşte.

— Adevărul vine la uşa lui Henric îmbrăcat cu mantie şi glugă. Henric îi dă drumul înăuntru, pentru că are o idee înţeleaptă despre ceea ce se află dedesubt, nu este un străin care vine ţipând. Thomas, eu cred că a ştiut întotdeauna. Ştie că, chiar dacă nu l-a minţit cu trupul, l-a minţit în cuvinte, dacă nu în fapte, cel puţin în visuri. Crede că nu l-a respectat şi nu l-a iubit niciodată, deşi el i-a pus lumea întreagă la picioare. Crede că nu l-a plăcut şi că nu a satisfăcut-o niciodată, iar atunci când stătea întinsă lângă el, femeia se gândea la altcineva.

— Asta este ceva obişnuit, spune Wyatt. Aşa este în căsnicie. N-am ştiut niciodată că este o infracţiune în ochii legii. Dumnezeu să ne apere, jumătate din Anglia ar fi la închisoare.

— Înţelegi că există acuzaţii scrise pe hârtie într-un rechizitoriu. Şi mai sunt şi alte acuzaţii, care nu se pun pe hârtie.

— Dacă a simţi este o crimă, atunci recunosc că...

— Să nu recunoşti nimic. Norris a recunoscut. A recunoscut că o iubeşte. Dacă cineva insistă să recunoşti ceva, nu este niciodată în interesul dumitale să recunoşti.

— Ce vrea Henric? Sunt sincer nedumerit. Nu văd cum pot să scap din asta.

— Se răzgândeşte de la o zi la alta. Ar vrea să remodeleze trecutul. Vrea să n-o fi văzut niciodată pe Anne. Vrea s-o fi

văzut, dar să fi văzut prin ea. Dar cel mai mult vrea s-o ştie moartă.

— A dori nu înseamnă a face.

— Înseamnă, atunci când eşti Henric.

— Din câte cunosc eu legea, adulterul unei regine nu este trădare.

— Nu, dar bărbatul care o violează comite o trădare.

— Crezi că au recurs la forţă ? întreabă sec Wyatt.

— Nu, acesta este termenul legal. E un artificiu care ne permite s-o prezentăm într-o lumină bună pe orice regină neruşinată. În ce-o priveşte, şi ea a comis o trădare, a spus-o cu gura ei. Să doreşti moartea regelui înseamnă trădare.

— Dar încă o dată, stăruie Wyatt, te rog să mă ierţi că stau prost cu înţelegerea, credeam că Anne a spus „dacă moare" sau cam aşa ceva. Atunci să-ţi prezint un caz. Dacă spun: „Toţi oamenii trebuie să moară" – asta înseamnă că am prezis moartea regelui?

— Ai face mai bine să nu mai prezinţi astfel de cazuri, îi răspunde el binevoitor. Thomas More prezenta şi el cazuri când a alunecat în tabăra trădătorilor. Acum dă-mi voie să ajung la chestiunea dumitale. S-ar putea să am nevoie de mărturia dumitale împotriva reginei. O accept în scris, nu este nevoie s-o prezint în faţa curţii. Mi-ai spus odată, când ai fost în vizită la mine acasă, cum se comportă Anne cu bărbaţii. Le zice: „Da, da, da, da, nu".

Wyatt încuviinţează; recunoaşte aceste cuvinte. Îi pare rău că le-a rostit.

— Ai putea să inversezi un cuvânt din această succesiune: „Da, da, da, nu, da”.

Wyatt nu răspunde. Liniştea se întinde, se depune în jurul lor: o linişte somnoroasă, în timp ce în altă parte frunzele foşnesc, copacii înfloresc, apa clipoceşte în fântâni, tinerii râd în grădini. În cele din urmă, tânărul vorbeşte cu încordare în glas:

— Nu a fost o mărturie.

— Dar atunci ce a fost? Cromwell se apleacă în faţă. Ştii că nu sunt omul cu care poţi purta discuţii fără consecinţe. Nu mă pot împărţi în două: o parte prietenul dumitale, cealaltă, slujitorul regelui. Aşadar, trebuie să-mi spui: Îţi vei scrie gândurile şi, dacă ţi se va cere, vei rosti un cuvânt? Se lasă pe spătarul scaunului. Iar dacă poţi să mă linişteşti în privinţa aceasta, îi voi scrie tatălui dumitale ca să-l liniştesc la rândul meu. Să-i spun că vei scăpa cu viaţă din toate acestea. După o clipă de tăcere îl întreabă: Pot face asta?

Wyatt încuviinţează din cap. Cel mai mic gest cu putinţă, o confirmare către viitor.

— Bine. După aceea, pentru necazul dumitale, ca să te compensez pentru perioada de detenţie, voi aranja să primeşti o sumă de bani.

— Nu vreau.

Wyatt întoarce capul într-o parte, bosumflat ca un copil.

— Ba vrei, te rog să mă crezi. Încă mai ai datorii de când ai fost în Italia. Creditorii dumitale au venit la mine.

— Nu sunt fratele dumitale. Nu eşti tutorele meu.

Cromwell se uită la el.

— Ba sunt, dacă stai să te gândeşti.

— Am auzit că Henric doreşte şi o anulare căsătoriei, spune Wyatt. S-o omoare şi să divorţeze de ea în aceeaşi zi. Aşa este ea, înţelegi. Totul este dus la extrem. Nu vrea să fie amanta lui, trebuie să fie regina Angliei; aşa că se încalcă legea credinţei şi se fac legi noi, toată ţara se întoarce cu susul în jos. Dacă şi-a dat atâta osteneală ca s-o aibă, cât trebuie să-l mai coste ca să scape de ea? Chiar şi după ce va fi moartă, regele ar face bine să se asigure că treaba va fi bătută în cuie.

Cromwell îl întreabă curios:

— Nu ţi-a rămas nici un pic de afecţiune pentru ea?

— A secătuit-o pe toată, spune scurt Wyatt. Sau poate că n-am avut niciodată nimic, nu ştiu nici eu ce să cred. Îndrăznesc să spun că bărbaţii au simţit fel de fel de lucruri pentru Anne, dar nici unul în afară de Henric nu a simţit iubire. Acum crede că a fost luat drept prost.

Secretarul regelui se ridică să plece.

— Am să-i scriu tatălui dumitale câteva cuvinte de încurajare. Am să-i explic că trebuie să mai stai puţin aici, este locul cel mai sigur. Dar mai întâi trebuie... credeam că Henric a renunţat la anulare, dar acum, aşa cum spui, a revenit, aşa că trebuie să...

— Va trebui să te duci să-l vezi pe Harry Percy, nu-i aşa? spune Wyatt, ca şi când ar fi încântat de neplăcerea vizitatorului său.

Au trecut aproape patru ani de când, împreună cu Spune-mi Risley, l-a luat la întrebări pe Harry Percy într-un han amărât cu numele Marcu şi Leul şi l-a făcut să înţeleagă anumite adevăruri ale vieţii: adevărul suprem fiind că, indiferent de ce credea el, nu era căsătorit cu Anne Boleyn. În ziua aceea izbise cu pumnul în masă şi îi spusese tânărului că, dacă nu se dădea la o parte din calea regelui, avea să fie nimicit; că el, Thomas Cromwell, avea să le dea drumul creditorilor să-l distrugă, să-i smulgă comitatul şi pământurile. Bătuse cu pumnul în masă şi îi mai spusese că dacă nu uita de Anne Boleyn şi de pretenţiile legate de ea, unchiul ei, ducele de Norfolk, era hotărât să-l găsească oriunde s-ar fi ascuns şi să-i smulgă boaşele.

De atunci a făcut multe afaceri cu contele, acum un tânăr bolnav şi distrus, plin de datorii, care vede cum afacerile îi alunecă din mână tot mai mult cu fiecare zi. În realitate, răfuiala este aproape încheiată, răfuiala pe care o invocase; atâta doar, contele încă mai are boaşele, din câte ştie el. După discuţia de la Marcu şi Leul, contele – care băuse câteva zile în şir, obligându-i pe slujitorii săi să-i şteargă hainele cu buretele ca să înlăture urmele de vomă – se prezentase în faţa consiliului regelui mirosind a acru, cu crestături de la bărbierit, tremurând şi verde la faţă de greaţă, şi făcuse după dorinţa lui, a lui Thomas Cromwell: rescrisese povestea iubirii sale, renunţase la orice pretenţie legată de Anne Boleyn; afirmase că nu existase nici un contract de căsătorie între ei; că, pe onoarea lui de nobil, nu se atinsese niciodată de ea şi era complet liberă pentru mâinile regelui, pentru inima şi

pentru patul lui nupţial. Jurase pe Biblia sa, cartea ţinută de bătrânul Warham, care fusese arhiepiscop înaintea lui Thomas Cranmer; drept care primise sfânta împărtăşanie, în timp ce privirile lui Henric îl sfredeleau în spinare.

Acum Cromwell merge să-l vadă pe conte în conacul acestuia de la ţară, din Stoke Newington, aflat la nord-est de drumul spre Cambridge. Slujitorii lui Percy le iau caii, dar oaspeţii nu intră în casă, ci rămân în spatele ei, să examineze acoperişul şi hornurile.

— Vreo cincizeci de lire înainte să vină iarna ar fi o investiţie bună, îi spune lui Thomas Wriothesley. Ca să nu mai socotim mâna de lucru.

Dacă ar avea o scară, s-ar urca să vadă în ce stare sunt streşinile. Dar probabil că asta este mai prejos de demnitatea lui. Domnul secretar poate să facă orice doreşte, dar şeful Cancelariei trebuie să se gândească la solemnitatea funcţiei sale şi la ceea ce i se datorează. Deşi, poate, ca adjunct al regelui în treburile spirituale i-ar fi îngăduit să se caţăre pe acoperişuri... cine ştie? Funcţia este prea nouă şi nerodată. Zâmbeşte. Desigur, ar fi un afront la adresa demnităţii domnului Wriothesley dacă i-ar cere să ţină de picioarele scării.

— Mă gândesc la investiţia mea, îi spune lui Wriothesley. A mea şi a regelui.

Contele îi datorează o sumă considerabilă, dar îi datorează regelui zece mii de lire. După moartea lui Harry Percy, comitatul lui va fi înghiţit de Coroană; aşa că îl examinează şi pe conte, ca să-şi dea seama cât este de sănătos. Este gălbejit, cu obraji supţi, arată mai bătrân decât vârsta lui, care este de vreo treizeci şi cinci de ani; mirosul acesta

acru care stăruie în aer îl duce cu gândul înapoi, la Kimbolton, la bătrâna regină închisă în apartamentele ei: încăperea cu aer stătut, neaerisită ca o temniţă, şi ligheanul de vomă care trecuse pe lângă el în mâinile unei slujnice. Spune fără prea mare speranţă:

— Doar nu te-ai îmbolnăvit din cauza vizitei mele?

Contele îl priveşte cu ochii îndesaţi în fundul capului.

— Nu, se pare că este de la ficat. Nu, în general, Cromwell, te-ai purtat foarte rezonabil cu mine. Dacă ne gândim la...

— Dacă ne gândim la felul în care te-am ameninţat. Scutură din cap trist. O, domnule! Acum stau în faţa dumitale ca un sărman solicitant. Nu vei ghici niciodată motivul pentru care am venit.

— Cred că ghicesc.

— Am venit să-ţi spun că eşti însurat cu Anne Boleyn.

— Nu.

— Îţi explic că, în jurul anului 1523, ai făcut un contract secret de căsătorie cu ea; prin urmare, aşa-zisa căsătorie cu regele este nulă.

— Nu.

Contele găseşte undeva o scânteie din curajul lui ancestral, focul de graniţă care arde în zonele de nord ale regatului şi prăjeşte pe orice scoţian ivit în cale.

— M-ai pus să jur, Cromwell. Ai venit la mine pe când beam la Marcu şi Leul şi m-ai ameninţat. Am fost târât în

faţa consiliului şi am fost pus să jur pe Biblie că nu avusesem nici un contract cu Anne. Am fost obligat să merg cu regele şi să iau împărtăşania. M-ai văzut, m-ai auzit. Cum pot să-mi iau acum cuvântul înapoi? Vei să spui că am comis un sperjur?

Harry Percy este în picioare. Cromwell rămâne aşezat. Nu vrea să fie nepoliticos, dar se gândeşte că, dacă se ridică, ar putea să-i ardă o palmă contelui şi, din câte ştie, n-a lovit niciodată un om bolnav.

— Nu e vorba de sperjur, îi spune prietenos. O să explicăm că atunci te-a trădat memoria.

— Am fost însurat cu Anne, dar am uitat?

Cromwell se lasă pe spate şi îşi examinează adversarul.

— Ai băut zdravăn întotdeauna, domnul meu, şi cred că tocmai de aceea ai ajuns în starea actuală. În ziua respectivă, zici că te-am găsit într-o cârciumă. Poate că atunci când ai venit în faţa consiliului erai tot beat. Şi de aceea nu-ţi dădeai seama ce spui. Nu este deloc vina dumitale.

— Eram treaz.

— Te durea capul. Sufereai de ameţeală. Îţi era teamă să nu vomiţi pe încălţările arhiepiscopului Warham. Această posibilitate te-a răvăşit atât de tare, încât nu te mai puteai gândi la nimic altceva. Nu erai atent la întrebările care ţi se puneau. Nu a fost vina dumitale.

— Dar eram atent, insistă contele.

— Orice consilier va înţelege suferinţa dumitale. Cu toţii ne-am mai îmbătat din când în când.

— Jur pe sufletul meu că am fost atent.

— Atunci să ne gândim la altă posibilitate. Poate că a fost vreo neglijenţă în depunerea jurământului. Vreo neregularitate. Bătrânul arhiepiscop era şi el bolnav în ziua acea. Îmi amintesc cum îi tremurau mâinile când ţinea cartea sfântă.

— Avea paralizie. Este ceva obişnuit la vârstnici. Dar era competent.

— Dacă a existat vreun defect de procedură, conştiinţa n-ar trebui să te supere în caz că-ţi repudiezi jurământul. Ştii, poate că nici nu era o Biblie?

— Era legată ca o Biblie! spune contele.

— Eu am un registru contabil care este adesea confundat cu o Biblie.

— Mai ales de dumneata!

Cromwell zâmbeşte. Contele nu este chiar de tot dus cu capul, nu încă.

— Şi ostia sfântă? adaugă Percy. Am luat sacramentul ca să pecetluiesc jurământul, şi acesta nu era chiar trupul lui Dumnezeu?

Cromwell tace. „Aş putea să-ţi ofer şi aici un argument”, îşi zice, „dar nu-ţi voi da posibilitatea să mă acuzi de erezie.”

— Nu fac aşa ceva, continuă Percy. Şi nu văd de ce aş face. Nu aud decât că Henric vrea s-o omoare. Nu e destul că va fi moartă? După ce moare, ce mai contează cu cine a avut contract de căsătorie?

— Contează, într-un anume fel. Are bănuieli în privinţa copilului pe care l-a avut Anne. Dar nu vrea să facă cercetări în legătură cu tatăl.

— Elisabeta? Am văzut-o, spune Percy. Este a lui. De asta sunt sigur.

— Dar dacă ar fi... chiar dacă ar fi, acum se gândeşte s-o scoată din linia de succesiune, aşa că... dacă nu a fost căsătorit cu mama ei... ei bine, totul se lămureşte imediat. Calea este deschisă pentru copiii următoarei soţii.

Contele încuviinţează din cap.

— Asta înţeleg.

— Prin urmare, dacă vrei s-o ajuţi pe Anne, aceasta este ultima dumitale şansă.

— Şi cum o ajută faptul că i se va anula căsnicia şi fiica ei va fi declarată mongrelă?

— S-ar putea să-i salveze viaţa. Dacă Henric se mai răcoreşte.

— Dar dumneata vei avea grijă să-l menţii înfierbântat. O să pui cărbuni pe foc şi o să sufli în foale, nu-i aşa?

— Pentru mine nu înseamnă nimic, spune Cromwell dând din umeri. N-o urăsc pe regină, las asta în seama altora. Aşa că, dacă mai ai vreun sentiment pentru ea...

— Nu mai pot s-o ajut. Nu pot să mă ajut decât pe mine. Dumnezeu ştie adevărul. M-ai făcut mincinos în faţa Domnului. Vrei să mă faci idiot în faţa oamenilor. Trebuie să găseşti o altă cale, domnule secretar.

— Aşa voi face, spune Cromwell lejer înainte de a se ridica în picioare. Îmi pare rău că ai ratat ocazia de a-i face pe plac regelui. Ajuns la uşă, se întoarce spre el: Eşti încăpăţânat pentru că eşti slab.

Harry Percy îl priveşte lung.

— Sunt mai rău decât slab, Cromwell. Sunt pe moarte.

— Dar mai rezişti până la proces, nu-i aşa? Am să te pun în completul de nobili. Dacă nu eşti soţul lui Anne, cu siguranţă că poţi fi judecătorul ei. Curtea are nevoie de oameni înţelepţi şi cu experienţă ca dumneata.

Harry Percy strigă în urma lui, dar Cromwell iese din încăpere cu paşi mari şi îi salută cu capul pe gentilomii de dincolo de uşă.

— Ei bine, spune Wriothesley, eram sigur că o să-i bagi minţile în cap.

— Minţile i-au zburat.

— Pari posomorât, domnule.

— Serios, Wriothesley? Nici nu ştiu de ce.

— Dar tot îl mai putem elibera pe rege. Lordul arhiepiscop va găsi o cale. Chiar dacă va trebui s-o aducem în cauză pe Mary Boleyn şi să spunem că a fost o căsătorie ilegală din cauză de înrudire.

— În cazul lui Mary Boleyn dificultatea este că regele avea cunoştinţă de această înrudire. Nu putea să ştie dacă Anne fusese căsătorită în secret, dar a ştiut întotdeauna că era sora lui Mary.

— Ai făcut vreodată aşa ceva? întreabă gânditor Wriothesley. Cu două surori?

— Asta te preocupă acum?

— Mă întreb şi eu. Cum ar fi. Se spune că Mary Boleyn era mare târfă pe când trăia la curtea franceză. Crezi că regele Francisc le-a avut pe amândouă?

Cromwell îl priveşte fără să-şi ascundă respectul.

— Este un punct de vedere pe care aş putea să-l cercetez. Acum... pentru că ai fost băiat cuminte şi nu te-ai repezit la Harry Percy şi nu l-ai insultat, ci ai aşteptat cu răbdare afară aşa cum ţi s-a spus, am să-ţi spun ceva ce doreşti să ştii. Odată, pe când era între doi clienţi, Mary Boleyn mi-a cerut să mă însor cu ea.

Wriothesley se holbează la el. Îl urmează rostind frânturi de silabe. „Ce?” „Când?” „De ce?” Numai după ce încalecă reuşeşte să se exprime coerent.

— Dumnezeu să mă apere! Ai fi fost cumnat cu regele.

— Dar nu pentru mult timp, spune Cromwell.

Adie un vânticel uşor şi este o zi frumoasă. Se întorc repede la Londra. În altă zi, cu alt însoţitor, ar fi fost încântat de drumul acesta.

Dar ce însoţitor ar fi putut fi acela? se întreabă în timp ce descalecă la Whitehall. Bess Seymour?

— Domnule Wriothesley, poţi să-mi citeşti gândurile?

— Nu, îi răspunde Wriothesley cu un aer nedumerit şi oarecum jignit.

— Crezi că un episcop ar putea să-mi citească gândurile?

— Nu, domnule.

— Cu atât mai bine.

*

Ambasadorul imperial vine să-l vadă arborând pălăria lui de Crăciun.

— Am pus-o special pentru dumneata, Thomas, fiindcă ştiu că te face fericit. Se aşază şi face semn unui servitor să-i aducă vin. Observând că servitorul este Christophe, întreabă: Îl foloseşti pe necioplitul ăsta în toate scopurile? Nu el l-a torturat pe băiatul acela, Mark?

— În primul rând, Mark nu este băiat, este doar imatur. În al doilea rând, nu l-a torturat nimeni. Cel puţin eu nu am văzut şi nu am auzit şi nici nu am poruncit sau sugerat, nici îngăduit, cerut sau lăsat să se înţeleagă.

— Văd că te pregăteşti pentru sala de judecată. O funie cu noduri, aşa este? Strânsă în jurul frunţii? L-ai ameninţat că-i scoţi ochii?

Cromwell e furios.

— Poate că aşa se face acolo unde ai fost crescut dumneata. Eu nu am auzit niciodată de o asemenea practică.

— Atunci a fost masa de tortură?

— O să-l poţi vedea la proces. Îţi vei da seama singur dacă a fost vătămat. Am văzut oameni care au fost supuşi caznelor. Nu aici. În străinătate, acolo am văzut. Trebuie căraţi cu un scaun. Mark e la fel de sprinţar ca în zilele când dansa.

— Dacă spui dumneata. Chapuys pare încântat că a reuşit să-l provoace. Şi ce mai face regina dumitale eretică?

— Vitează ca o leoaică. O să-ţi pară rău să afli.

— Şi mândră, dar va fi umilită. Nu este leoaică, nu mai mult decât una din pisicile voastre londoneze care miorlăie pe acoperişuri.

Se gândeşte la un motan negru pe care l-a avut. Marlinspike. După câţiva ani de lupte şi scormonit prin gunoaie, a plecat, aşa cum fac motanii, să-şi vadă de carieră în altă parte.

— După cum ştii, spune Chapuys, mai multe doamne şi mai mulţi domni de la curte s-au dus la prinţesa Mary ca s-o asigure de serviciile lor atunci când va veni vremea. Credeam că ai putea să te duci şi dumneata.

„La naiba”, se gândeşte, „sunt şi aşa ocupat până peste cap, nu e puţin lucru să dai jos o regină a Angliei.”

— Sunt încredinţat că prinţesa îmi va ierta absenţa în aceste momente. Este spre binele Domniei Sale.

— Acum nu-ţi mai vine greu să-i spui „prinţesa”, observă Chapuys. Va fi declarată din nou, fără îndoială, moştenitoarea lui Henric. Speră, toţi slujitorii ei credincioşi speră, chiar şi împăratul însuşi speră...

— Speranţa este o mare virtute, dar, adaugă Cromwell, eu sper că o vei avertiza să nu primească pe nimeni fără permisiunea regelui. Sau a mea.

— Nu-i poate împiedica să i se adreseze. Toţi vechii ei slujitori se adună. Va fi o lume nouă, Thomas.

— Regele va fi dornic, este dornic să se împace cu ea. Este un tată bun.

— Păcat că nu a avut mai multe ocazii s-o arate.

— Eustache... Se întrerupe şi îi face semn lui Christophe să se îndepărteze, apoi reia: Ştiu că n-ai fost însurat niciodată, dar nu ai copii? Nu te uita aşa mirat. Sunt curios ce viaţă duci. Trebuie să ne cunoaştem mai bine.

Ambasadorul înţepeneşte brusc când se schimbă subiectul.

— Nu mă amestec cu femeile. Nu ca dumneata.

— N-aş respinge un copil. Nimeni nu a formulat niciodată nici o pretenţie. Dacă mi-ar cere ceva, i-aş da.

— Doamnele nu doresc să prelungească întâlnirea, sugerează Chapuys.

Asta îl face să râdă.

— S-ar putea să ai dreptate. Haide, bunul meu prieten, să mergem la masă.

— Abia aştept să petrecem mai multe astfel de seri prieteneşti, spune ambasadorul radiind de fericire. După ce concubina va fi moartă şi Anglia va fi uşurată.

Bărbaţii din Turn, deşi îşi plâng soarta probabilă, nu se văicăresc aşa de amarnic ca regele. Ziua se perpeleşte de colo colo, ca o ilustrare a Cărţii lui Iov. Noaptea pluteşte în jos pe fluviu însoţit de muzicieni, ca s-o vadă pe Jane.

Cu toate frumuseţile din casa lui Nicholas Carew, sunt totuşi opt mile de la Tamisa şi nu este o călătorie plăcută la ceas de seară, nici chiar în aceste nopţi uşoare de început de vară; regele vrea să stea cu Jane până la căderea întunericului. Aşa că viitoarea regină a venit la Londra, unde este găzduită de prietenii şi de sprijinitorii ei. Mulţimile se mută dintr-un loc în altul, după cum se schimbă zvonurile, cu gâturile întinse, cu ochii ieşiţi din orbite, încercând s-o zărească, blocând porţile şi căţărându-se pe ziduri.

Fraţii ei sunt generoşi cu pomenile aruncate londonezilor, în speranţa că-i vor câştiga de partea ei. Au răspândit vestea că este nobilă englezoaică, una de-ale noastre; spre deosebire de Anne Boleyn, despre care mulţi cred că este franţuzoaică. Dar mulţimile sunt uimite, chiar înciudate: regele nu ar trebui să se însoare cu o prinţesă de neam mare, dintr-o ţară îndepărtată, aşa precum Caterina?

— Jane adună bani într-un sipet, în caz că regele se răzgândeşte, îi spune Bess Seymour.

— Aşa ar trebui să facem cu toţii. E bine să ai un sipet încuiat.

— Ţine cheia la piept, adaugă Bess.

— De acolo nu i-o va lua nimeni.

Bess îi aruncă o privire veselă cu coada ochiului.

Între timp, vestea despre arestarea lui Anne a început să se răspândească în Europa şi, deşi Bess nu ştie, în fiecare oră sosesc alte oferte pentru Henric. Împăratul sugerează că regelui ar putea să-i placă nepoata lui, infanta Portugaliei, care va veni cu o zestre de patru sute de mii de ducaţi; prinţul portughez, Dom Luis, ar putea să se însoare cu prinţesa Mary. Sau, dacă nu o doreşte pe Infantă, ce părere are regele despre ducesa văduvă de Milano, o tânără foarte frumoasă, care-i va aduce şi ea o sumă considerabilă? Sunt zile de cercetat augurii pentru cei care pun preţ pe ei şi ştiu să-i descifreze. Prezicerile rele au ieşit din cărţi şi devin aievea. O regină este zăvorâtă în turn, acuzată de incest. Lumea întreagă, natura însăşi sunt perturbate. Strigoii sunt zăriţi în cadrul uşilor, lângă ferestre, rezemaţi de ziduri, ţopăind peste secretele celor vii. Un clopot sună de la sine, neatins de mână omenească. Se aud vorbe acolo unde nu este nimeni, un şuierat prin aer ca sâsâitul unui fier înroşit cufundat în apă. Oameni treji încep să răcnească în biserică. O femeie îşi croieşte loc prin mulţimea de la poarta lui, îi apucă frâul, înainte să apuce gărzile s-o dea la o parte, şi îi strigă:

— Dumnezeu să ne apere, Cromwell, ce fel de om este regele? Câte neveste vrea să aibă?

Fapt rar, Jane Seymour este îmbujorată; sau poate că este reflexia rochiei, rozul delicat al peltelei de gutui.

Declaraţii, rechizitorii, legi circulă foşnind printre judecători, procurori, procurorul general, biroul lordului cancelar. Fiecare pas din proces este clar, logic şi destinat să creeze cadavre conform unei proceduri legale. George Rochford va fi judecat separat, ca nobil; oamenii de rând vor fi judecaţi primii. Ordinul ajunge în Turn:

— Aduceţi trupurile![27]

Adică să fie aduşi la Westminster Hall pentru judecată acuzaţii, numiţii Weston, Brereton, Smeaton şi Norris. Kingston se ocupă de transportul lor cu o ambarcaţiune. Este vineri, 12 mai. Sunt aduşi de gărzi înarmate prin mulţimea furioasă, care urlă şi înjură. Cei care au pus rămăşag cred că Weston va scăpa; strădaniile familiei lui se pare că dau roade. Dar pentru ceilalţi, şansele sunt egale, dacă vor trăi sau vor muri. În privinţa lui Mark Smeaton, care a recunoscut totul, nu se pun pariuri; dar se pune pariu dacă va fi spânzurat, decapitat, fiert de viu sau ars pe rug, ori supus unei pedepse noi născocite de rege.

— Oamenii nu înţeleg legea, îi spune Cromwell lui Riche în timp ce privesc scena de la o fereastră. Pentru înaltă trădare există o singură pedeapsă: dacă e bărbat, va fi spânzurat, spintecat de viu şi eviscerat, iar dacă e femeie, va fi arsă pe rug. Regele poate comuta sentinţa în

[27] Formula oficială prin care judecătorul poruncea să fie introduşi în sală acuzaţii, consideraţi deja vinovaţi, condangaţi şi executaţi (trupuri) (n.tr.).

decapitare. Numai otrăvitorii sunt fierţi de vii. În cazul de faţă, curtea nu poate da decât o singură sentinţă, iar ea va fi transmisă mulţimii şi înţeleasă greşit, aşa că cei care au câştigat vor scrâşni din dinţi, iar cei care au pierdut îşi vor cere banii; şi vor urma încăierări, haine rupte, capete sparte şi sânge pe jos, în timp ce acuzaţii sunt încă nevătămaţi în sala de judecată şi mai au de trăit câteva zile.

Nu vor auzi acuzaţiile decât atunci când vor fi rostite în faţa tribunalului şi, aşa cum se obişnuieşte în procesele de trădare, nu vor avea reprezentanţi legali. Dar vor avea posibilitatea să vorbească şi să se apere, pot să cheme şi martori; dacă cineva va îndrăzni să le ia apărarea. Au mai fost oameni judecaţi pentru trădare în ultimii câţiva ani şi au fost eliberaţi, dar aceştia ştiu că nu vor scăpa. Trebuie să se gândească la familiile pe care le lasă în urma lor; vor ca regele să fie îngăduitori cu ele, iar pentru aceasta trebuie să renunţe la orice protest, să împiedice orice pledoarii stridente în favoarea nevinovăţiei. Curtea trebuie lăsată să lucreze nestânjenită. În schimbul cooperării lor se înţelege, mai mult sau mai puţin, că regele va fi îngăduitor şi va porunci să fie ucişi cu securea, ceea ce-i va feri de o ruşine şi mai mare; deşi printre juraţi se şopteşte că Smeaton va fi spânzurat, deoarece, fiind de origine umilă, nu are ce onoare să protejeze.

Norfolk prezidează. Când prizonierii sunt aduşi înăuntru, cei trei gentilomi se ţin departe de Mark; vor să-i arate că-l dispreţuiesc şi că sunt mai buni decât el. Dar aceasta îi face să stea grupaţi, mai mult decât ar vrea; nu se uită unul la altul, observă Cromwell, se foiesc în loc ca să-şi creeze cât mai mult spaţiu, aşa că parcă se micşorează, strângându-şi hainele şi mânecile. Numai Mark îşi va declara vinovăţia. A fost ţinut în fiare ca să nu încerce să-şi

facă rău; cu siguranţă, un gest de mărinimie, aşa cum va bâigui. Aşadar, soseşte în faţa curţii nevătămat, fără semne de răni, dar incapabil să-şi stăpânească lacrimile. Pledează pentru milă. Ceilalţi acuzaţi vorbesc succint, dar cu respect faţă de curte; trei eroi din arena de turnir care îl văd venind spre ei pe adversarul invincibil, însuşi regele Angliei. Ar putea să formuleze obiecţii, dar acuzaţiile, datele şi detaliile trec repede pe lângă ei. Ar putea câştiga ceva dacă insistă; însă n-ar face decât să amâne inevitabilul, o ştiu prea bine. Când intră în sala de judecată, gărzile stau cu halebardele întoarse; dar când ies din încăpere condangaţi, vârfurile armelor sunt îndreptate spre ei. Păşesc prin mulţime, nişte oameni morţi; împinşi printre şirurile de halebardieri spre râu, înapoi spre locuinţa lor temporară, anticamera, ca să-şi scrie ultimele scrisori şi să-şi facă pregătirea spirituală. Toţi au spus că se căiesc, dar nici unul în afară de Mark nu a spus pentru ce.

O după-amiază rece; după ce mulţimea s-a împrăştiat şi curtea s-a retras, Cromwell stă aşezat la fereastra deschisă, în timp ce secretarii leagă dosarele. Îi priveşte un timp, după care spune: „Acum am să mă duc acasă. Mă duc în casa mea din oraş, la Austin Friars, trimiteţi hârtiile în Chancery Lane”. Este stăpânul spaţiilor şi al tăcerilor, al omisiunilor şi al ştersăturilor, verifică tot ce a fost sărit sau prost exprimat sau pur şi simplu tradus greşit, căci veştile trec din engleză în franceză şi poate, prin latină, în spaniolă şi italiană, prin Flandra şi prin teritoriile de răsărit ale împăratului, peste graniţele principatelor germane, până în Ungaria şi în Boemia şi în câmpiile înzăpezite de dincolo de acestea, prin negustorii de pe corăbii în Grecia şi în Levant; în India, unde nu s-a auzit niciodată de Anne Boleyn, ca să nu mai vorbim despre iubiţii şi despre fratele

ei; de-a lungul drumurilor mătăsii până în China, unde nu s-a auzit niciodată de Henric al VIII-lea şi nici de vreun alt Henric, ba chiar şi existenţa Angliei este pentru cei de acolo un mit întunecos, un loc unde oamenii au gura în pântece şi femeile pot să zboare, sau domnesc pisicile, iar oamenii stau pe vine în faţa găurilor de şoarece ca să prindă ceva pentru masa de seară. În holul de la Austin Friars stă o clipă în faţa tabloului mare cu Solomon şi Sheba; tapiseria îi aparţinuse cândva cardinalului, însă regele o luase, iar după aceea, când murise Wolsey şi el, Cromwell, crescuse în favoruri, regele i-o dăduse în dar, ca şi când ar fi fost stânjenit şi ar fi vrut să-i restituie adevăratului proprietar ceva ce n-ar fi trebuit să ia niciodată. Regele îl văzuse cum privea nu o dată la chipul Shebei cu nostalgie, nu pentru că râvnea la o regină, ci pentru că îl ducea cu gândul în trecut, la o femeie cu care semăna întâmplător: Anselma, o văduvă din Anvers, cu care s-ar fi putut însura, îşi spune adesea, dacă nu şi-ar fi pus în minte dintr-odată să se întoarcă în Anglia şi să se ridice printre oamenii lui. În zilele acelea făcea lucrurile brusc; nu fără chibzuială, nu fără grijă, dar odată ce îşi punea ceva în minte, se mişca repede. A rămas acelaşi om până astăzi. Aşa cum vor constata adversarii lui.

— Gregory? Fiul lui este tot în hainele de călărie, prăfuit după drum. Îl îmbrăţişează. Lasă-mă să te privesc. De ce eşti aici?

— Nu mi-ai spus că n-am voie să vin, îi explică Gregory. Nu mi-ai interzis categoric. Şi apoi, am învăţat arta vorbitului în public. Vrei să mă auzi cum ţin un discurs?

— Da. Dar nu acum. Nu trebuie să mergi prin ţară numai cu un slujitor sau doi. Sunt oameni care doresc să-ţi facă rău deoarece ştiu că eşti fiul meu.

— Cum să fiu recunoscut? se miră Gregory. Şi de unde să ştie ei asta?

Se deschid uşile, se aud paşi pe scară, feţe întrebătoare se înghesuie în hol; veştile de la curte l-au precedat.

— Da, confirmă el, sunt toţi vinovaţi, toţi condangaţi, nu ştiu dacă vor merge la Tyburn, dar o să-l înduplecăm pe rege să le îngăduie un sfârşit uşor; da, şi Mark, pentru că atunci când a fost sub acoperişul meu i-am oferit milostivire, şi aceasta este toată mila pe care pot să i-o ofer.

— Am auzit că toţi au datorii, spune secretarul lui, Thomas Avery, care ţine registrele de socoteli.

— Am auzit că sunt gloate periculoase, domnule, spune unul dintre paznicii lui.

Vine şi Thurston, bucătarul, plin de făină.

— Thurston a auzit că sunt plăcinte de vânzare, anunţă bufonul Anthony. Şi eu, domnule? Aud că noua dumitale comedie a fost bine primită. Şi toată lumea a râs, în afară de muribunzi.

— Dar e posibil ca execuţiile să fie suspendate? întreabă Gregory.

— Fără îndoială.

Nu vrea să mai adauge nimic. Cineva i-a dat nişte bere; se şterge la gură.

— Îmi amintesc când am fost la Wolf Hall, spune Gregory, iar Weston a vorbit aşa de urât de dumneata, aşa că eu şi

cu Rafe l-am prins în plasa noastră magică şi l-am aruncat de sus. Dar nu l-am fi omorât de-adevăratelea.

— Regele şi-a revărsat mânia, aşa că mulţi gentilomi chipeşi vor avea de suferit. Vorbeşte ca să-l audă toţi ai casei. Când cunoscuţii voştri vă vor spune – aşa cum vor face – că eu i-am condangat pe oamenii aceştia, să le spuneţi că i-au condangat regele şi tribunalul, că au fost respectate toate formalităţile de cuviinţă şi nimeni nu a fost vătămat în căutarea adevărului, indiferent de ce se vorbeşte în oraş. Şi vă rog să nu credeţi, dacă persoane prost informate vă vor spune că aceşti oameni mor pentru că le purtam eu ranchiună. Este ceva dincolo de orice ranchiună. Şi n-aş fi putut să-i salvez, nici dacă aş fi încercat.

— Dar domnul Wyatt nu va muri? întreabă Thomas Avery.

Se aud murmure; Wyatt este favorit în casa lui Cromwell, căci este mână largă şi politicos.

— Acum trebuie să plec; am de citit scrisori din străinătate. Thomas Wyatt... ei bine, să spunem că i-am dat sfaturi. Cred că-l vom vedea curând aici, printre noi, dar ţineţi minte că nimic nu este sigur, voinţa regelui... Ei, destul.

Se îndepărtează, cu Gregory după el.

— Chiar sunt vinovaţi? întreabă tânărul în momentul în care rămân singuri. De ce aşa de mulţi bărbaţi? Nu ar fi fost mai bine pentru onoarea regelui dacă ar fi numit numai unul?

— Asta l-ar fi scos prea mult în evidenţă pe gentilomul cu pricina, spune el trist.

— O, adică oamenii ar fi spus că Harry Norris are o sculă mai mare decât regele şi ştie ce să facă cu ea?

— Ce exprimare! Regele este înclinat să fie răbdător, şi, dacă alt bărbat s-ar strădui să ţină totul secret, ştie că el nu poate, deoarece este o persoană publică. Crede, sau cel puţin doreşte să arate că regina nu a avut discernământ, că este impulsivă, că firea ei este rea şi nu se poate controla. Iar acum, când s-a dovedit că atât de mulţi bărbaţi au greşit cu ea, nici o apărare nu mai este posibilă, înţelegi? De aceea bărbaţii au fost judecaţi înaintea ei. Dacă ei sunt vinovaţi, şi ea trebuie să fie.

Gregory încuviinţează din cap. Se pare că înţelege, dar poate că e numai o aparenţă. Când întreabă: „Sunt vinovaţi?” vrea să spună: „Chiar au făcut-o?” Dar când Cromwell întreabă: „Sunt vinovaţi?” asta înseamnă: „Curtea i-a găsit vinovaţi?” Lumea avocaţilor este cu totul diferită de lumea oamenilor. A fost o victorie, în sens restrâns, să descâlcească încurcătura de coapse şi limbi, să ia această grămadă de carne şi s-o netezească pe o foaie albă de hârtie; căci trupurile, după plăcerea supremă, zac pe spate pe lenjeria albă. A văzut rechizitorii frumoase, în care nici un cuvânt nu era de prisos. Acesta nu era aşa; frazele se îmbrânceau şi se frecau una de alta, se înghionteau şi se revărsau, hâde în conţinut şi urâte ca formă. Proiectul elaborat împotriva lui Anne nu şi-a terminat gestaţia, a fost livrat prematur, o masă de ţesuturi născute fără formă. Aştepta să fie lins ca să i se dea formă, aşa cum este lins puiul de urs de mama lui. I-ai dat de mâncare, dar nu ştii pe cine ai hrănit; cine ar fi crezut că Mark va mărturisi sau că Anne se va purta în

toate privinţele ca o femeie vinovată, apăsată de povara păcatului? Este aşa cum au spus astăzi acuzaţii la proces: suntem vinovaţi de tot felul de lucruri, am păcătuit cu toţii, suntem toţi putrezi până în măduva oaselor de păcate, şi chiar şi în lumina Bisericii şi a Evangheliei, s-ar putea să nu ştim care sunt acelea. A venit o veste de la Vatican, unde se află specialiştii în păcate, cum că orice ofertă de prietenie, orice gest de reconciliere din partea regelui Henric vor fi privite cu bunăvoinţă în aceste vremuri grele. Asta deoarece, spre deosebire de restul lumii, cei de la Roma nu sunt surprinşi de întorsătura pe care au luat-o evenimentele. La Roma, fireşte, nu ar fi nimic remarcabil: adulter, incest – oamenii ridică din umeri şi atât. Când a fost la Vatican, pe vremea cardinalului Bainbridge, şi-a dat seama foarte repede că la curtea papală nimeni nu înţelegea niciodată ce se întâmplă; şi cel mai puţin dintre toţi înţelegea Papa. Intriga se alimentează de la sine; conspiraţiile nu au nici mamă, nici tată, dar prosperă; singurul lucru care se ştie este că nimeni nu ştie nimic.

Dar la Roma, îşi spune, nu-şi bate nimeni capul cu procesele. La închisoare, unde un infractor este uitat şi moare de foame sau este ucis în bătaie de temniceri, îi îndeasă pur şi simplu trupul într-un sac, apoi îl rostogolesc şi-i dau un picior să ajungă în apă, de unde nimereşte până la urmă în curentul general al Tibrului.

Ridică privirea. Gregory stătea liniştit, respectându-i gândurile. Dar acum întreabă:

— Când vor muri?

— Nu poate fi mâine, au nevoie de timp ca să-şi pună treburile în ordine. Şi regina va fi judecată în Turn luni, aşa

că trebuie să fie după aceea, Kingston nu poate... Curtea va delibera în public, înţelegi, Turnul va deborda de lume...

Îşi imaginează îmbulzeala dezordonată, condangaţii nevoiţi să se lupte ca să ajungă la eşafod, croindu-şi drum printre hoardele care doresc s-o vadă pe regină la proces.

— Dar te duci acolo să te uiţi? insistă Gregory. Când va avea loc? Aş putea să-i ajut cât de cât, cel puţin să mă rog pentru ei, dar nu pot face asta dacă nu eşti şi dumneata acolo. S-ar putea să cad pe jos.

Încuviinţează din cap. Este bine să fii realist în aceste chestiuni. În tinereţe a auzit bătăuşi de stradă lăudându-se cu stomacurile lor rezistente, după care păleau când se tăiau la un deget; şi apoi, să asişti la lupte este cu totul altceva decât să fii de faţă la o execuţie: acolo apare frica, şi frica este contagioasă, pe când aici totul se petrece într-o clipă, aşa că nu este timp pentru frică; abia după ce se termină totul încep să-ţi tremure picioarele.

— Dacă nu voi fi eu acolo, va fi Richard. Este un gând bun. Deşi îţi va produce durere, e o cale de a-ţi arăta respectul.

Întrebat cum vor decurge lucrurile săptămâna următoare, răspunde că nu poate să ghicească.

— Depinde de... trebuie să aibă loc anularea căsătoriei, aşa că depinde de regină, cum ne va ajuta, când îşi va da consimţământul. Eu s-ar putea să fiu la Lambeth cu Cranmer. Şi, te rog, fiule, să nu mă întrebi de ce trebuie să fie şi o anulare. Să ştii doar că regele şi-o doreşte.

Constată că nu se poate gândi deloc la bărbaţii care urmează să moară. În schimb, în mintea lui apare mereu

imaginea lui Thomas More pe eşafod, văzut prin vălul de ploaie; trupul lui, deja mort, îndoit după impactul cu securea. Cardinalul, în clipa prăbuşirii, nu avusese un persecutor mai implacabil decât Thomas More. „Cu toate acestea”, îşi spune, „nu l-am urât. Mi-am exercitat cel mult talentele ca să-l conving să se împace cu regele. Şi am crezut că-l voi câştiga, am crezut sincer, se agăţa de lumea asta, ţinea la persoana sa şi mai avea multe motive pentru care să trăiască. În ultimă instanţă, a fost propriul său ucigaş. A scris şi a tot scris, a vorbit şi a tot vorbit, apoi dintr-o singură trăsătură de pană a zădărnicit totul. Dacă a fost vreodată un om care să-şi taie capul aproape singur, atunci acela a fost Thomas More.”

Regina poartă purpuriu şi negru, în loc de glugă – o bonetă elegantă cu pene negre şi albe care flutură peste margine. „Ţine minte penele acestea”, îşi spune în sinea lui; „va fi ultima dată când le vezi, sau aproape.” Cum arăta? îl vor întreba femeile. Va putea să spună că era palidă, dar netemătoare. Cum se poate simţi ea, să intre într-o încăpere atât de mare şi să stea în faţa nobililor Angliei, toţi bărbaţi, şi nici unul din ei să n-o dorească? Acum are morbul osândei, este carne moartă, şi – în loc s-o dorească, să râvnească la pieptul, părul, ochii ei – privirile lor alunecă în altă parte. Numai unchiul Norfolk se uită la ea înverşunat; ca şi când capul ei nu ar fi capul Meduzei.

În mijlocul sălii mari din Turn s-a construit o platformă cu bănci pentru judecători şi nobili şi mai sunt câteva bănci şi sub arcadele laterale, dar cei mai mulţi spectatori vor sta în picioare, împingându-se unii pe alţii, până când gărzile vor spune: „Gata!” şi vor bloca uşile cu stinghii. Dar şi atunci împing şi zgomotul creşte, căci cei care au fost lăsaţi să treacă ajung până la puţul din curte, până când Norfolk, cu bastonul alb al funcţiei sale în mână, cere să se

facă linişte şi, după expresia feroce de pe chipul lui, până şi cea mai ignorantă persoană din acea gloată înţelege că vorbeşte serios.

Lordul cancelar stă alături de duce, ca să-i furnizeze cea mai bună consiliere juridică din regat. Iată-l şi pe contele de Worcester, a cărui soţie s-ar putea spune că a declanşat totul; şi contele îi aruncă lui Cromwell o privire urâtă, nu ştie de ce. Iată-l şi pe Charles Brandon, duce de Suffolk, care a detestat-o pe Anne din clipa când a dat ochii cu ea şi i-a spus asta sincer regelui în faţă. Şi iată-i şi pe contele de Arundel, contele de Oxford, contele de Rutland, contele de Westmorland; iar printre ei se mişcă încet el, Thomas Cromwell cel şters, salută încolo, aruncă o vorbă dincolo, împarte asigurări; cazul Coroanei este în ordine, nu se aşteaptă perturbări şi nici nu vor fi tolerate, vom ajunge cu toţii acasă la cină şi vom dormi în siguranţă în paturile noastre la noapte. Lord Sandy, Lord Audley, Lord Clinton şi mulţi alţi lorzi, toţi strigaţi de pe o listă în timp ce îşi ocupă locurile; Lord Morley, socrul lui George Boleyn, întinde mâna după el şi-i spune:

— Te rog, Thomas Cromwell, dacă mă iubeşti, nu lăsa această afacere sordidă s-o lovească pe sărmana mea fetiţă, micuţa Jane.

„Nu prea a fost sărmana dumitale fetiţă când ai măritat-o fără s-o întrebi”, se gândeşte; dar este ceva obişnuit, nu poţi să-l învinuieşti ca tată, pentru că, aşa cum i-a zis cândva regele cu tristeţe, numai săracii sunt liberi să aleagă pe cine iubesc. Strânge mâna lordului Morley drept răspuns şi-i urează curaj, îl invită să ia loc, căci deţinuta este aici şi curtea e gata să înceapă.

Se înclină în faţa ambasadorilor străini. Dar unde este Chapuys? I se transmite că suferă de malarie; transmite la rândul lui: „Îmi pare rău să aud, să trimită la mine acasă după orice, dacă-i pot oferi ceva care să-i îmbunătăţească starea”. Se spune că febra lui este în creştere astăzi, în ziua întâi; va ajunge la apogeu mâine, miercuri va fi pe picioare, dar slăbit, însă joi noaptea va cădea din nou la pat, căci febra îl va zgâlţâi din nou.

Procurorul general citeşte rechizitoriul, şi asta durează ceva timp: nelegiuire după dreptul regatului, nelegiuire în ochii lui Dumnezeu. Când se ridică în picioare ca să-şi ţină pledoaria, se gândeşte că regele aşteaptă verdictul în această după-amiază; se uită în jur şi îl vede pe Francis Bryan, îmbrăcat deja în hainele de călătorie, gata să pornească pe fluviu să ducă vestea la familia Seymour. „Uşurel, Francis”, îşi spune, „ar putea să mai dureze, s-ar putea să-ţi fie cald aici.”

Expunerea substanţei cazului durează o oră sau două, dar când sunt nouăzeci şi cinci de nume de verificat, ale judecătorilor şi ale nobililor – numai târşâitul picioarelor, dresul vocilor şi suflatul nasului, aranjarea robei şi a centurii, toate aceste ritualuri de care au nevoie unii oameni înainte să vorbească în public, durează o veşnicie – este clar că ziua se va duce numai cu asta; aşezată într-un jilţ, regina este o prezenţă tăcută, ascultă atentă lista fărădelegilor ei, catalogul năucitor al orelor, datelor, locurilor, bărbaţilor, mădularelor, limbilor: în gură, afară din gură, în diverse orificii ale trupului, la Hampton Court şi la Richmond Palace, la Greenwich şi la Westminster, în Middlesex şi în Kent; apoi cuvintele fără perdea şi batjocurile, certurile de gelozie şi intenţiile perverse şi declaraţiile făcute de regină că, atunci când va muri soţul

ei, va alege pe cineva să-i fie bărbat, dar încă nu poate dezvălui pe cine.

— Ai spus asta?

Scutură din cap că nu.

— Trebuie să răspunzi cu voce tare.

O voce subţire, de gheaţă.

— Nu.

Asta este tot ce va spune, nu, nu şi nu; o dată răspunde „da”, când este întrebată dacă i-a dat bani lui Weston. Şovăie, apoi recunoaşte; şi din mulţime se aude un „Ooo!” Norfolk opreşte dezbaterile şi ameninţă că pune să fie arestaţi cu toţii dacă nu fac linişte. În orice ţară cu rânduieli bune, a spus deunăzi Suffolk, procesul unei femei de neam s-ar fi desfăşurat într-o confidenţialitate cuviincioasă. „Dar, domnul meu, aici suntem în Anglia!” i-a replicat Cromwell dând ochii peste cap.

Norfolk a reuşit să facă linişte, un calm foşnitor, punctat de tuse şi şoapte; este gata să lase acuzarea să continue, aşa că bolboroseşte:

— Foarte bine, continuă, ăă... dumneata.

Nu este pentru prima dată când se simte derutat pentru că trebuie să vorbească cu un om de rând care nu este nici grăjdar, nici căruţaş, ci un ministru al regelui: lordul cancelar se apleacă în faţă şi îi şopteşte ceva, amintindu-i pesemne că acuzatorul este şeful Cancelariei.

— Aveţi cuvântul, domnule, spune el mai politicos. Vă rog să continuaţi.

Regina neagă trădarea, tocmai asta este: nu ridică nici o clipă vocea, dar refuză dispreţuitoare să exagereze, să-şi găsească scuze, să se disculpe, să-şi caute circumstanţe atenuante. Şi nu este nimeni care să facă asta pentru ea. Cromwell îşi aminteşte ce i-a zis cândva bătrânul tată al lui Wyatt, că o leoaică muribundă te poate înjunghia, te poate sfâşia cu gheara, lăsându-ţi o cicatrice pentru toată viaţa. Dar nu simte nici o ameninţare, nici o tensiune, absolut nimic. Este un bun vorbitor, cunoscut pentru elocvenţa sa, pentru stil şi dicţie, dar astăzi nu-l interesează să se facă auzit, nu mai departe de judecători şi de acuzată, căci orice vor auzi, oamenii vor distorsiona. Aşa că vocea parcă se pierde în murmurul somnolent al încăperii, vocea unui preot de ţară care îngână rugăciunile, nu mai tare decât bâzâitul unei muşte care se izbeşte de geam; îl vede cu coada ochiului pe procurorul general cum îşi înăbuşă un căscat şi se gândeşte: „Am făcut ceea ce credeam că nu voi realiza niciodată, am luat adulterul, incestul, conspiraţia şi trădarea şi le-am transformat în ceva de rutină. Nu avem nevoie de false emoţii. În fond, este un tribunal, nu circul roman”.

Verdictul trenează; procesul se lungeşte; curtea imploră să se vorbească scurt, „fără discursuri, vă rugăm, un cuvânt va fi suficient”: nouăzeci şi cinci votează „vinovat”, nici unul nu e de altă părere. Când Norfolk începe să citească sentinţa, vuietul se aude din nou şi se simte presiunea mulţimii de afară, şi parcă toată sala se clatină uşor, ca o ambarcaţiune ancorată la mal.

— Propriul ei unchi! exclamă cineva.

Ducele izbeşte cu pumnul în masă şi ameninţă că va face un măcel. Asta reuşeşte să aducă puţină linişte; foşnetul îi permite să conchidă:

— ... sentinţa este următoarea: vei fi arsă pe rug aici, în Turn, sau ţi se va tăia capul, după plăcerea regelui...

Se aude un ţipăt de la unul dintre judecători. Omul se apleacă în faţă şoptind mânios ceva; Norfolk e în culmea furiei. Avocaţii se strâng ciorchine, nobilii întind gâturile să vadă de ce se întârzie. Cromwell porneşte spre ei. Norfolk explică:

— Oamenii ăştia pretind că nu a fost corect, nu pot să spun „prin ardere sau decapitare”, trebuie să spun una din două. Ei afirmă că trebuie să fie ardere pe rug, pentru că asta este pedeapsa pentru o femeie care a comis un act de trădare.

— Lordul Norfolk are instrucţiuni de la rege. Cromwell doreşte să respingă orice obiecţii, şi chiar asta face. Exprimarea este „după plăcerea regelui”, şi apoi să nu-mi spuneţi mie ce se poate şi ce nu se poate, întrucât n-am mai judecat niciodată o regină.

— Învăţăm din mers, spune lordul cancelar împăciuitor.

— Termină ce spuneai, îl îndeamnă pe Norfolk făcând un pas înapoi.

— Cred că am terminat, spune Norfolk scărpinându-se la nas. Ţi se va tăia capul, după plăcerea regelui, aşa cum ne va aduce la cunoştinţă.

Ducele coboară vocea şi încheie pe un ton conversaţional, astfel că regina nu-şi mai aude sfârşitul sentinţei. Cu toate acestea, a prins esenţa. Cromwell vede cum se ridică din jilţ, tot stăpână pe sine. „Oare nu-i vine să creadă?” se întreabă. „Oare de ce nu crede?” Se uită spre locul unde aştepta Francis Bryan, dar mesagerul a plecat deja.

Acum urmează procesul lui Rochford; trebuie s-o scoată pe Anne din sală înainte să vină fratele ei. Solemnitatea momentului s-a risipit. Membrii mai în vârstă ai curţii trebuie să iasă afară să se uşureze, iar tinerii, ca să-şi întindă picioarele şi să bârfească puţin, să facă ultimele pariuri în legătură cu şansele lui George de a fi achitat. Pariurile sunt în favoarea lui, deşi, atunci când este adus înăuntru, pe chipul lui se vede că nu se amăgeşte cu iluzii. Celor care insistă că va fi achitat, Cromwell le-a zis:

— Dacă lordul Rochford va da satisfacţie curţii, va fi lăsat să plece. Să vedem cum se va apăra.

Are o singură temere reală: că Rochford nu este la fel de vulnerabil la presiuni ca alţi oameni, pentru că nu lasă în urmă nici o persoană dragă. Soţia l-a trădat, tatăl l-a părăsit, iar unchiul lui va prezida completul de judecată. Se gândeşte că George va vorbi cu elocvenţă şi curaj şi are dreptate. Când i se citesc acuzaţiile, cere să fie expuse una câte una, clauză cu clauză:

— Căci ce contează timpul vostru lumesc, domnilor, faţă de veşnicia Domnului?

Se văd zâmbete; admiraţie pentru inteligenţa lui. Boleyn i se adresează direct lui, lui Cromwell:

— Formulează-le una câte una. Ora, locul. Le voi spulbera.

Dar întrecerea nu este echitabilă. Cromwell are hârtiile cu el şi, dacă este nevoie, poate să le pună pe masă şi să formuleze acuzaţiile şi fără ele; are memoria antrenată, este perfect stăpân pe sine, are o voce răsunătoare care însă nu-i oboseşte gâtlejul, atitudinea lui elegantă nu exercită presiune asupra emoţiilor; iar dacă George îşi imaginează că se va poticni când va citi detaliile mângâierilor pe care le-a dat şi le-a primit, atunci înseamnă că nu ştie de unde provine Cromwell; nu cunoaşte vremurile şi purtările care l-au modelat pe domnul secretar. Foarte curând, lordul Rochford va arăta ca un băiat necopt, înspăimântat; luptă pentru viaţa lui, aşadar nu poate fi pe picior de egalitate cu un om care pare atât de indiferent faţă de deznodământ. Curtea n-are decât să-l achite, dacă doreşte, dar va mai fi altă curte, sau alt proces, mai neoficial, care se va încheia cu George sub formă de cadavru strivit. Cromwell se gândeşte că în curând tânărul Boleyn îşi va pierde cumpătul şi îşi va arăta dispreţul faţă de Henric, moment în care totul se va termina pentru el. Îi întinde lui Rochford o hârtie:

— Aici sunt scrise vorbele reginei şi ale dumitale, pe care le-ai transmis apoi mai departe. Nu este nevoie să le citeşti cu voce tare. Spune numai curţii dacă recunoşti aceste cuvinte.

George zâmbeşte sfidător. Delectându-se cu momentul, trage aer în piept şi citeşte cu voce tare:

— Regele nu se poate împerechea cu o femeie, nu are nici priceperea, nici vigoarea necesare.

A citit închipuindu-şi că asta va plăcea mulţimii. Şi aşa şi este, deşi râsul este şocat, neîncrezător. Dar dinspre judecători – şi ei sunt cei care contează – se aude un

şuierat limpede de dezaprobare. George ridică privirea. Desface braţele în lături.

— Acestea nu sunt cuvintele mele. Nu le recunosc.

Dar acum sunt ale lui. Într-un moment de bravadă, din dorinţa de a obţine aplauzele mulţimii, a negat succesiunea, i-a eliminat pe moştenitorii regelui; deşi fusese avertizat să nu facă aşa ceva.

Cromwell dă din cap.

— Am auzit că ai răspândit zvonuri că prinţesa Elisabeta nu este copilul regelui. Se pare că aşa ai făcut. Ai răspândit aceste zvonuri chiar şi în această sală de judecată.

George tace.

Cromwell ridică din umeri şi se întoarce. Este greu pentru George, deoarece nu poate nici măcar să menţioneze acuzaţiile care i se aduc fără să devină vinovat de ele. Ca procuror, ar fi preferat să nu pomenească despre dificultatea regelui; dar, cum zvonul circulă în şoaptă pe străzi sau în cârciumi, unde se cântă balada „Regele Sculă-Mică şi nevasta lui vrăjitoarea”, discutarea acestui subiect în faţa tribunalului nu mai e nici un motiv de ruşine. În astfel de împrejurări, bărbatul dă vina pe femeie de cele mai multe ori. A făcut ea ceva, a spus ea ceva, i-a aruncat o privire urâtă, a avut o expresie batjocoritoare pe chip. Se gândeşte că Henric se teme de Anne. Dar va fi plin de vlagă cu noua sa soţie.

Îşi adună gândurile, îşi adună hârtiile; judecătorii vor să delibereze. Ca să fim cinstiţi, acuzaţiile împotriva lui

George sunt foarte şubrede, dar dacă sunt respinse, Henric îl va da în judecată pentru altceva şi va fi dur cu familia lui, nu numai cu Boleyn, ci şi cu Howard. Şi din acest motiv, îşi spune Cromwell, unchiul Norfolk nu-l va lăsa să scape. Oricum, nimeni nu a afirmat că acuzaţiile sunt neverosimile la acest proces sau la cele care l-au precedat. A devenit un lucru ce poate fi crezut, aceşti oameni au uneltit împotriva regelui şi s-au împreunat cu regina: Weston pentru că este nechibzuit, Brereton pentru că este un păcătos înrăit, Mark pentru că este ambiţios, Henry Norris pentru că este din familie, este apropiat, a confundat propria-i persoană cu persoana regelui; iar George Boleyn, nu în ciuda faptului că este fratele ei, ci tocmai pentru că este fratele ei. Este un lucru ştiut de toată lumea că Boleynii vor să domnească; dacă Anne Boleyn s-a aşezat singură pe tron, păşind pe trupurile celor căzuţi, nu poate pune acolo şi un mongrel Boleyn?

Se uită la Norfolk, care îi face semn afirmativ cu capul. Nici verdictul, nici sentinţa nu prezintă vreun dubiu pentru ei. Singura surpriză este Harry Percy. Contele se ridică de la locul lui. Rămâne în picioare cu gura întredeschisă, şi în încăpere se face linişte; nu este liniştea plină de scuze foşnitoare şi şoapte pentru păstrarea tăcerii care a domnit până acum, ci o linişte încremenită, în expectativă. Cromwell se gândeşte la Gregory: „Vrei să mă auzi rostind un discurs?” În acel moment contele face un pas înainte, scoate un geamăt, se clatină, apoi cu un zgomot şi o bufnitură se prăbuşeşte pe podea. Trupul lui prăvălit este înconjurat imediat de gărzi şi se aude un urlet:

— Harry Percy e mort!

„Puţin probabil”, îşi spune. „O să-l readucă în simţiri.” Este după-amiază, este cald şi nu e aer, dovezile aduse în faţa

completului, numai declaraţiile scrise ar putea doborî şi un om sănătos. Pe scândurile noi ale platformei pe care stau judecătorii este o bucată de pânză albastră; se uită la paznici care o rup de la podea ca să improvizeze o pătură să-l care afară pe conte; şi o amintire îi străpunge memoria: Italia, arşiţă, sânge, cară anevoie un muribund pe bucăţi de pânză de şa luate de la alte cadavre şi îl aruncă în umbra zidului unei biserici – sau poate era o casă de ţară? – numai ca acesta să poată muri blestemând câteva minute mai târziu, încercând să-şi vâre maţele la loc în rana din care se revărsaseră, ca şi când ar fi vrut să lase lumea curată în urma lui.

Simte că i se face rău şi se aşază lângă procurorul general. Paznicii îl cară pe conte afară cu capul bălăbănind, cu ochii închişi, cu picioarele atârnate. Vecinul lui spune:

— Încă un bărbat distrus de regină. Cred că nu-i vom şti mulţi ani de acum înainte pe toţi.

E adevărat. Procesul este o înţelegere temporară, o modalitate de a o scoate pe Anne afară şi de a o aduce pe Jane înăuntru. Efectele lui nu au fost încă testate, consecinţele nu au fost simţite; dar se aşteaptă la un cutremur în inima corpului politic, la o perturbare în pântecele comunităţii. Se ridică şi se duce la Norfolk ca să-l îndemne să continue. George Boleyn – suspendat între proces şi condangare – arată de parcă ar fi gata să se prăbuşească şi el şi a început să plângă.

— Daţi-i lordului Rochford un scaun, cere el. Daţi-i ceva de băut.

Este un trădător, totuşi e conte; poate să-şi asculte sentinţa de condangare la moarte stând jos.

În ziua următoare, 16 mai, este în Turn, la Kingston, în apartamentul personal al acestuia. Kingston se agită, pentru că nu ştie ce fel de eşafod să pregătească pentru regină; sentinţa ei este nedecisă, urmează ca regele să se pronunţe. Cranmer este cu ea, a venit să-i asculte spovedania şi va putea să-i dea de înţeles în mod delicat că, dacă acceptă să coopereze, va fi cruţată de durere. Căci regele încă mai ştie ce este clemenţa.

Un gardian vine la uşă şi i se adresează comandantului:

— A venit un vizitator. Nu pentru Domnia Voastră, domnule. Pentru domnul Cromwell. Este un domn străin.

Este Jean de Dinteville, care era ambasador la Londra când a fost încoronată Anne. Jean stă nemişcat în uşă:

— Mi s-a spus că vă găsesc aici, şi cum timpul este scurt...

— Dragul meu prieten... Cromwell se duce să-l îmbrăţişeze. Nici nu ştiam că eşti la Londra.

— Abia am coborât de pe corabie.

— Da, aşa arăţi.

— Nu sunt marinar. Ambasadorul ridică din umeri sau, cel puţin, uriaşa lui vestă căptuşită se mişcă, apoi revine la loc; în această dimineaţă înmiresmată este îmbrăcat cu mai multe straturi de veşminte, cam aşa cum se îmbracă omul ca să înfrunte luna noiembrie. Oricum, mi s-a părut că cel mai bine este să vin direct aici şi să te prind înainte să te întorci la jocul de popice, ceea ce cred că faci în general atunci când ar trebui să-i primeşti pe

reprezentanţii noştri. Am fost trimis ca să-ţi vorbesc despre tânărul Weston.

„Dumnezeule mare”, îşi spune Cromwell. „Sir Richard Weston a reuşit să-l mituiască pe regele Franţei?”

— Exact la timp. E condangat să moară mâine. Ce este cu el?

— Suntem neliniştiţi că galanteria trebuie să fie pedepsită, spune ambasadorul. Fără îndoială, tânărul nu a comis nimic altceva decât o poezie sau două, a rostit complimente şi a făcut glume. Poate că regele ar avea mărinimia de a-i cruţa viaţa. Înţelegem să fie sfătuit să stea un an sau doi departe de curte – poate să călătorească?

— Are o soţie şi un copil mic, Monsieur. Iar gândul la ei nu i-a îngrădit niciodată comportamentul.

— Cu atât mai rău, dacă regele îl trimite la moarte. Henric nu ţine la reputaţia lui de prinţ milostiv?

— O, da! Vorbeşte foarte mult despre ea. Domnule ambasador, sfatul meu este să uiţi de Weston. Oricât de mult l-ar venera şi l-ar respecta stăpânul meu pe al dumitale, nu va fi încântat că regele Francisc se amestecă în ceva care este, la urma urmelor, o chestiune de familie, ceva privitor la persoana sa.

Dinteville este amuzat.

— Se poate numi şi chestiune de familie.

— Observ că nu ceri îndurare pentru lordul Rochford. A fost ambasador, am fi putut crede că regele Franţei va fi mai interesat de el.

— A, da, George Boleyn. Înţelegem că este vorba de o schimbare de regim, cu tot ce implică aceasta. Evident, toată curtea Franţei speră că Monseigneur nu va fi distrus.

— Wiltshire? A fost un bun slujitor al francezilor, înţeleg că-i veţi simţi lipsa. În momentul de faţă nu mai prezintă nici un pericol. Fireşte, nu te poţi aştepta să aibă aceeaşi influenţă ca mai înainte. O schimbare de regim, aşa cum spuneai.

— Aş putea să spun... Ambasadorul se întrerupe ca să soarbă din vin şi să ronţăie dintr-o gofră adusă de slujitorii lui Kingston. Aş putea să spun că noi, în Franţa, găsim de neînţeles toată această tevatură? Sigur, dacă Henric doreşte să scape de concubină, poate s-o facă fără zarvă.

Francezii nu înţeleg ce înseamnă curţile de justiţie sau parlamentele. Pentru ei, cele mai bune acţiuni sunt cele făcuse pe ascuns.

— Iar dacă vrea să facă paradă de ruşinea lui în faţa întregii lumi, cu siguranţă că un singur adulter sau două ar fi fost de ajuns. Oricum, Cremuel, putem vorbi ca de la bărbat la bărbat, nu-i aşa? îi spune francezul măsurându-l cu privirea. Marea întrebare este dacă Henric mai poate sau nu. Pentru că din câte am auzit, el se pregăteşte, apoi doamna îi aruncă o anumită ocheadă, iar speranţele lui se prăbuşesc. Asta nouă ni se pare vrăjitorie, aşa îi fac de regulă vrăjitoarele impotenţi pe bărbaţi. Dar, adaugă el cu un scepticism dispreţuitor, nu-mi pot imagina că un francez ar putea fi afectat în felul acesta.

— Trebuie să înţelegi, spune Cromwell, deşi Henric este bărbat în toate privinţele, este un gentilom şi nu un golan care se tăvăleşte în şanţ cu... ei bine, nu voi spune nimic despre femeile preferate de regele dumitale. Ultimele luni – trage aer în piept –, mai ales ultimele săptămâni au fost o perioadă de grea încercare şi durere pentru stăpânul meu. Acum îşi caută fericirea. Să nu ai nici o îndoială că această nouă căsătorie va întări siguranţa regatului şi va promova bunăstarea Angliei.

Vorbeşte ca şi când ar scrie; îşi formulează deja versiunea din depeşe.

— O, da, micuţa aceea, spune ambasadorul. Nu se prea aud laude nici despre frumuseţea, nici despre inteligenţa ei. Doar nu se va căsători cu ea de-adevăratelea, altă femeie fără importanţă? Când împăratul îi oferă partide atât de avantajoase... sau aşa am auzit. Înţelegem totul, Cremuel. Un bărbat şi o femeie, regele şi concubina lui pot să se certe, dar nu sunt numai ei doi pe lume, asta nu este Grădina Edenului. Orice s-ar spune, femeia aceasta nu se potriveşte cu noua politică. Bătrâna regină a fost, într-un anume fel, protectoarea concubinei. Şi după ce a murit aceasta, Henric a început să se gândească cum să devină din nou un om respectabil. Aşa că trebuie să se însoare cu prima femeie cinstită pe care o vede şi, de fapt, nu contează dacă este rudă cu împăratul sau nu, pentru că, după ce pleacă clanul Boleyn, Cremuel rămâne la putere şi va avea grijă să numească în consiliu susţinători vajnici ai imperiului. Buzele i se rotunjesc; ar putea fi un zâmbet. Cremuel, aş dori să-mi spui cât te plăteşte împăratul Carol. Nu mă îndoiesc că îţi putem da şi noi tot atât.

Cromwell râde.

— Stăpânul dumitale stă ca pe spini. Ştie că stăpânului meu i se umple vistieria. Se teme că ar putea să facă o vizită în Franţa, cu armata.

— Ştiţi ce îi datoraţi regelui Francisc, ripostează iritat Dinteville. Numai negocierile noastre subtile şi ingenioase l-au oprit pe Papă să vă şteargă de pe lista popoarelor creştine. Cred că v-am fost prieteni loiali, am reprezentat cauza voastră mai bine decât aţi fi putut voi înşivă.

Cromwell încuviinţează.

— Îmi face întotdeauna plăcere să-i aud pe francezi cum se laudă. Vrei să iei masa cu mine ceva mai târziu, săptămâna aceasta? După ce se termină totul? Şi după ce îţi trece greaţa?

Ambasadorul înclină capul. Insigna de pe pălărie sclipeşte şi face cu ochiul; este un craniu de argint.

— Îi voi raporta stăpânului meu că, din păcate, am încercat şi am dat greş în chestiunea lui Weston.

— Spune că ai ajuns prea târziu. Valul pornise deja împotriva dumitale.

— Nu, voi spune că Cremuel a fost împotriva mea. Apropo, ştii ce a făcut Henric, nu-i aşa? adaugă Dinteville amuzat. A trimis săptămâna trecută după un călău francez. Nu după unul din oraşele noastre, ci după omul care retează căpăţâni la Calais. Se pare că nu are încredere în nici un englez ca s-o decapiteze pe nevastă-sa. Mă întreb de ce nu o scoate chiar el afară s-o stranguleze cu mâinile lui.

Cromwell se întoarce spre Kingston. Comandantul este acum un om în vârstă şi, cu toate că a fost în Franţa cu treburile regelui în urmă cu cincisprezece ani, n-a mai prea folosit limba franceză de atunci; sfatul cardinalului fusese: „Vorbeşte în engleză şi strigă tare”.

— Ai înţeles? îl întreabă. Henric a trimis la Calais după călău.

— Pe toţi sfinţii, murmură Kingston. A trimis după el înainte de proces?

— Aşa spune domnul ambasador.

— Sunt bucuros să aud această veste, răspunde Kingston vorbind tare şi rar. Mintea mea. Foarte uşurată. Îşi ciocăneşte tâmpla. Înţeleg că va folosi o...

Face un gest larg, retezând aerul.

— Da, o spadă, spune Dinteville în engleză. Vă puteţi aştepta la un spectacol elegant. Îşi duce un deget la pălărie. Au revoir, domnule secretar.

Privesc în urma lui. Este şi acesta un spectacol; slujitorii lui trebuie să-l înfăşoare cu un nou strat de veşminte. Când a fost aici ultima dată în misiune, şi-a petrecut tot timpul dârdâind sub plăpumi şi încercând să transpire ca să alunge o febră provocată de aerul Angliei, de umezeală şi de frigul pătrunzător.

— Micul Jeannot, spune Cromwell. Tot îi mai este frică de vara englezească. Şi de rege – când a avut prima audienţă la Henric, nu se putea opri din tremurat de spaimă. A trebuit să-l ţinem noi, eu şi cu Norfolk.

— Nu am înţeles eu bine, sau a spus că vina lui Weston e c-a scris poezii? întreabă comandantul.

— Cam aşa ceva.

Se pare că Anne era un caiet lăsat deschis pe un birou, pentru ca oricine să poată mâzgăli în paginile lui, acolo unde ar fi trebuit să scrie numai soţul ei.

— Oricum, mi-am luat o grijă de pe suflet, oftează comandantul. Ai văzut vreodată o femeie arsă pe rug? Nu vreau să văd niciodată aşa ceva, Dumnezeu să mă apere.

Când vine să-l vadă în seara de 16 mai, arhiepiscopul Cranmer arată bolnav, are riduri şi umbre adânci de la nas până la bărbie. Erau acolo şi acum o lună?

— Vreau să se termine totul şi să mă duc înapoi, în Kent, spune arhiepiscopul.

— Ai lăsat-o pe Grete acolo? întreabă Cromwell blând.

Cranmer dă afirmativ din cap. Parcă nici nu mai este în stare să rostească numele soţiei sale. Este îngrozit de fiecare dată când regele vorbeşte despre căsătorie, şi fireşte că în zilele acestea regele nu vorbeşte despre nimic altceva.

— Este speriată că, odată cu noua regină, regele va reveni la credinţa Romei şi va trebui să ne despărţim. Eu îi spun: „Nu, ştiu că regele este hotărât”. Dar dacă îşi va schimba părerea până acolo încât un preot să poată trăi pe faţă cu soţia sa... Dacă aş crede că nu există nici o speranţă în privinţa aceasta, cred că ar trebui s-o las să se ducă acasă, înainte să nu mai rămână nimic acolo pentru ea. Ştii cum

este, în câţiva ani oamenii mor, te uită, îţi uiţi propria limbă...

— Există toate speranţele, îi răspunde Cromwell cu hotărâre. Şi spune-i că în câteva luni, în noul parlament voi şterge toate resturile Romei din legislaţie. Şi apoi, ştii... odată ce bunurile sunt împărţite... ei bine, după ce au ajuns în buzunarele englezilor, nu se vor mai întoarce în buzunarele Papei, adaugă zâmbind cu subînţeles. Dar ce face regina, ţi-a mărturisit?

— Nu. Încă nu a venit momentul. Va mărturisi. În cele din urmă. Dacă se ajunge acolo.

Se bucură pentru Cranmer. Ce-ar fi mai rău în acest moment? Să auzi cum o femeie vinovată recunoaşte totul, sau să asculţi o femeie nevinovată cum imploră? Şi să fii obligat să taci în ambele cazuri. Poate că Anne îşi va păstra secretele până când nu va mai fi nici o speranţă de amânare. Asta înţelege. Ar face şi el la fel.

— I-am zis că s-au făcut toate aranjamentele pentru anularea căsătoriei. I-am zis că asta se va întâmpla la Lambeth chiar mâine. A întrebat: „Va fi şi regele acolo?" I-am zis: „Nu, doamnă, îşi trimite reprezentanţii". A spus că este ocupat cu Jane Seymour, dar apoi şi-a luat seama: „N-ar trebui să-l vorbesc de rău pe Henric, nu-i aşa?" I-am zis că nu ar fi înţelept. M-a întrebat: „Pot să merg la Lambeth să-mi susţin cauza?" I-am răspuns: „Nu, nu este nevoie, au fost numiţi reprezentanţi şi pentru dumneata". A părut doborâtă. Dar după aceea a zis: „Spune-mi ce vrea regele să semnez. Sunt de acord cu orice vrea regele. Poate o să-mi dea voie să mă duc în Franţa, la o mănăstire. Vrea să spun că am fost căsătorită cu Harry Percy?" „Doamnă, contele neagă", am înştiinţat-o. Şi ea a râs.

Îl priveşte neîncrezător. Nici măcar o recunoaştere totală şi detaliată a vinovăţiei n-o va ajuta, nu acum, deşi ar fi putut s-o ajute înainte de proces. Regele nu vrea să se gândească la iubiţii ei trecuţi sau prezenţi. Şi i-a şters din minte. Şi pe ea la fel. Nici nu i-ar veni să creadă în ce măsură şi-a şters-o Henric din minte. Ieri a zis: „Sper că aceste braţe ale mele o vor primi curând pe Jane”.

— Nu-şi poate imagina că regele a părăsit-o, spune Cranmer. Nu a trecut nici o lună de când l-a obligat pe ambasadorul împăratului să se încline în faţa ei.

— Cred că a făcut-o mai mult pentru el însuşi decât pentru ea.

— Nu ştiu. Credeam că o iubeşte. Până de curând nimeni nu m-ar fi putut convinge că între ei s-a produs o înstrăinare. Trebuie să admit că nu ştiu nimic. Nici despre bărbaţi, nici despre femei, nici despre credinţa mea, nici despre credinţa altora. M-a întrebat: „Voi merge în ceruri? Pentru că am făcut multe fapte bune la vremea mea”.

I-a pus aceeaşi întrebare şi lui Kingston. Poate că întreabă pe toată lumea.

— Vorbeşte despre fapte bune, reia arhiepiscopul clătinând din cap. Nu spune nimic despre credinţă. Şi speram că a înţeles, aşa cum înţeleg eu acum, că suntem mântuiţi nu prin faptele noastre, ci numai prin jertfa lui Hristos şi prin meritele lui, nu ale noastre.

— Ei bine, nu cred că trebuie să tragi concluzia că a fost papistaşă în tot acest timp. La ce i-ar fi folosit?

— Îmi pare rău pentru dumneata, spune Cranmer. Că ai avut misiunea să dezvălui totul.

— Când am început să cercetez, nu ştiam ce voi găsi. Acesta este singurul motiv pentru care am fost în stare s-o fac, am fost surprins de fiecare nouă descoperire. Se gândeşte cum se lăuda Mark, se gândeşte la gentilomii care se trăgeau cât mai departe unul de altul în faţa judecătorilor şi îşi fereau privirile; a aflat lucruri despre firea umană a căror existenţă îi era complet străină. În Franţa, îi spune arhiepiscopului, Gardiner se laudă că ştie detaliile, dar nu vreau să le aştern pe hârtie, la cât sunt de dezgustătoare.

— Trage un văl peste ele, este de acord Cranmer. Deşi se pare că regele nu se sfieşte să dea detalii. Ia peste tot cu el cartea pe care a scris-o. În urmă cu câteva seri a prezentat-o în casa episcopului de Carlisle, ştii că Francis Bryan stă acolo cu chirie? În toiul petrecerii lui Bryan, regele a scos textul şi a început să citească cu voce tare şi să-l arate tuturor. Durerea l-a tulburat.

— Fără îndoială, spune Cromwell. Oricum, Gardiner va fi mulţumit. I-am spus că va avea de câştigat când se va împărţi prada. Mă gândesc la funcţii, la rente şi la plăţile care se întorc acum la rege.

Dar Cranmer nu ascultă.

— M-a întrebat: „Când voi muri, nu voi fi soţia regelui?” „Nu, doamnă”, i-am răspuns, „pentru că regele doreşte să anuleze căsătoria şi am venit să-ţi cer consimţământul în această privinţă.” „Consimt”, a spus, după care m-a întrebat: „Dar voi fi tot regină?” Şi cred că, potrivit legii, va fi. N-am ştiut ce să-i zic. Părea mulţumită. Însă timpul

trecea aşa de greu! Acum râdea, acum se ruga, acum se agita... M-a întrebat de Lady Worcester, de copilul pe care-l poartă. O îngrijorează faptul că pruncul nu se mişcă aşa cum ar trebui, ţinând seama că doamna este acum în luna a cincea, şi pune totul pe seama spaimei trăite de Lady Worcester. Nu mi-a venit să-i spun că această doamnă a depus mărturie împotriva ei.

— Am să mă interesez, spune Cromwell. De sănătatea doamnei. Dar nu şi de conte. S-a uitat urât la mine. Nu ştiu din ce cauză.

Mai multe expresii, toate indescifrabile, se perindă pe chipul arhiepiscopului.

— Nu ştii de ce? Atunci văd că zvonul nu este adevărat. Mă bucur. Şovăie o clipă înainte de a continua: Chiar nu ştii de ce? La curte se vorbeşte că pruncul pe care-l poartă Lady Worcester este al dumitale.

Cromwell e buimăcit.

— Al meu?

— Se spune că ai petrecut multe ore cu ea, cu uşile închise.

— Şi aceasta este dovadă de adulter? Ei bine, văd că ar putea fi. Asta e răzbunarea. Lordul Worcester o să dea cu mine de pământ.

— Nu laşi impresia că te-ai teme.

— Mă tem, dar nu de lordul Worcester.

Mai vorbesc despre ce urmează să se întâmple. Anne va urca pe trepte de marmură spre cer, cu faptele ei bune atârnate ca nişte giuvaiere de încheietura mâinilor, de gât.

— Nu ştiu de ce, dar ea îşi imaginează că încă mai există speranţă, spune Cranmer.

În toate aceste zile nu este singur. Aliaţii s-au grupat în jurul lui. Fitzwilliam este alături de el, tulburat încă de ceea ce i-a spus pe jumătate Norris înainte de a retracta; vorbeşte fără încetare despre asta, se tot chinuie să alcătuiască propoziţii complete din frânturi. Nicholas Carew este de cele mai multe ori cu Jane, dar Edward Seymour face naveta între sora lui şi apartamentul privat al lui Henric, unde atmosfera este de supuşenie vigilentă, iar regele, precum minotaurul, respiră nevăzut prin labirintul încăperilor. Cromwell înţelege că noii lui prieteni îşi protejează investiţia. Stau cu ochii pe el să descopere cel mai mic semn de şovăială. Vor să-l implice cât mai mult în chestiunea aceasta în timp ce mâinile lor rămân ascunse, astfel încât, dacă mai târziu regele va exprima regrete sau se vor pune întrebări în legătură cu graba cu care s-au făcut lucrurile, să sufere Thomas Cromwell, nu ei.

Riche şi Wriothesley vin şi ei. Spun:

— Vrem să te ajutăm, vrem să învăţăm, vrem să vedem ce faci.

Dar nu pot vedea. Când fugise de acasă în copilărie, dornic să pună Canalul Mânecii între el şi tatăl lui, ajunsese lefter la Dover, aşa că se apucase să facă bani cu un truc implicând trei cărţi de joc.

— Vezi regina. Priveşte-o bine. Acum... unde este?

Regina era în mâneca lui. Banii, în buzunar. Clienţii ţipau:

— O să fii biciuit!

Îi duce lui Henric sentinţele ca să le semneze. Kingston tot nu ştie cum vor muri bărbaţii, n-a primit nici un ordin. Îi promite că-l va îmboldi pe rege să se concentreze.

— Maiestate, pe colina Turnului nu există spânzurătoare şi nu cred că ar fi o idee bună să-i ducem la Tyburn, gloatele ar putea începe să se agite, îi spune.

— De ce să se agite? Londonezii nu-i iubesc pe aceşti bărbaţi. De fapt, nici nu-i cunosc, replică Henric.

— Nu, dar orice pretext e bun pentru dezordine, iar dacă vremea rămâne frumoasă...

Regele se încruntă.

— Foarte bine. Călăul.

— Şi Mark? De fapt, i-am promis îndurare dacă mărturiseşte, şi Maiestatea Voastră ştie că a mărturisit primul de bunăvoie.

— A venit francezul? întreabă regele.

— Da, Jean de Dinteville. Şi-a făcut vizita de prezentare.

— Nu, spune Henric.

Nu acest francez. Se gândeşte la călăul din Calais.

— Credeţi că regina a fost compromisă pentru prima dată în Franţa, la curte, pe când era tânără?

Henric tace. Se gândeşte câteva clipe, apoi ia cuvântul:

— Insista mereu pe lângă mine – fii atent ce îţi spun – insista să-mi demonstreze avantajele Franţei. Cred că ai dreptate. M-am gândit şi eu la asta, şi nu cred că Harry Percy i-a luat fecioria. Nu ar fi minţit, nu-i aşa? Nu pe onoarea lui de nobil englez. Nu, cred că a fost deflorată la curtea Franţei.

Prin urmare, Cromwell nu poate să spună dacă aducerea călăului din Calais, expert în arta sa, este un semn de clemenţă; e la fel de posibil ca acest tip de execuţie aplicat reginei să satisfacă rigoarea principiilor lui Henric. Dar crede că, dacă Henric dă vina pe un francez pentru distrugerea ei, un străin necunoscut şi probabil mort, este cu atât mai bine.

— Aşadar, nu a fost Wyatt? întreabă.

— Nu, spune Henric posomorât. Nu a fost Wyatt.

„Mai bine să rămână deocamdată acolo unde este”, se gândeşte. „E mai sigur. Dar i se poate transmite un mesaj că nu va fi judecat.”

— Maiestate, regina se plânge de doamnele ei de companie. Ar dori să aibă femei din suita sa.

— Personalul ei a fost concediat. Fitzwilliam s-a ocupat de asta.

— Mă îndoiesc că toate doamnele au plecat acasă.

Ştie că stau la pândă, în casele prietenilor lor, în aşteptarea noii stăpâne.

— Lady Kingston trebuie să rămână, spune Henric, dar poţi să le schimbi pe celelalte. Dacă găseşti pe cineva dispus s-o servească.

S-ar putea ca Anne să nu ştie că a fost abandonată. Dacă arhiepiscopul are dreptate, îşi imaginează că fostele ei prietene o plâng; în realitate, ele asudă de spaimă şi nu se vor linişti până vor vedea că este decapitată.

— Cineva se va milostivi de ea, spune Cromwell. Cum Henric priveşte în jos la hârtiile din faţa lui, ca şi când nu ar şti ce sunt, îi explică: Sentinţele de condangare la moarte. Să le confirmaţi.

Stă lângă rege în timp ce acesta înmoaie pana în cerneală şi îşi pune semnătura pe fiecare sentinţă: litere pătrăţoase, complicate, care apasă greu hârtia; o mână de bărbat, şi asta spune totul.

În momentul în care amanţii lui Anne mor, Cromwell este la palatul Lambeth, la tribunalul convocat pentru procedurile de divorţ; aceasta este ultima zi a lucrărilor, aşa trebuie să fie. Nepotul lui, Richard, a asistat la execuţie în numele lui şi îi povesteşte cum a fost. Rochford a ţinut o cuvântare elocventă, părând foarte stăpân pe el. A fost omorât primul şi a fost nevoie de trei lovituri de secure; după care ceilalţi n-au mai spus mare lucru. Toţi s-au declarat păcătoşi, toţi au spus că merită să moară, dar din nou, nu au spus pentru ce; Mark, lăsat ultimul, a alunecat pe sângele de pe eşafod, a strigat cerând îndurarea lui Dumnezeu şi rugăciunile oamenilor. Călăul

trebuie să-şi fi venit în fire, căci după ce a greşit prima oară, restul execuţiilor au mers perfect.

Pe hârtie, treaba este terminată. Consemnările de la proces sunt gata, poate să le ducă la Cancelarie, să le pună la păstrare, să le distrugă sau să le rătăcească, dar trupurile bărbaţilor morţi sunt o problemă murdară şi urgentă. Trebuie încărcate într-o căruţă şi duse în interiorul zidurilor Turnului; parcă le vede, o grămadă de corpuri încâlcite fără capete, stivuite promiscuu de parcă ar fi pe un pat sau ar fi fost deja îngropate precum morţii dintr-o bătălie şi apoi dezgropate. În interiorul fortăreţei sunt dezbrăcaţi de haine, care le revin călăului şi asistenţilor lui, şi lăsaţi în cămăşi. Există un cimitir adăpostit între zidurile bisericii Sfântul Petru în Lanţuri, oamenii de rând vor fi îngropaţi acolo, iar Rochford va merge singur sub pardoseala capelei. Dar acum morţii sunt fără insignele rangurilor şi se produce o oarecare confuzie. Unul dintre gropari spune: „S-o aducem pe regină, ea îi cunoaşte după mădulare”.

— Dar ceilalţi, povesteşte Richard, au strigat: „Să-ţi fie ruşine!”

— Temnicerii văd prea multe, spune Cromwell, îşi pierd repede simţul bunei-cuviinţe.

— L-am văzut pe Wyatt cum privea în jos de la o fereastră din Turnul Clopotului. Mi-a făcut semn şi am vrut să-i dau o speranţă, dar nu am ştiut cum să i-o arăt.

— Va fi eliberat. Dar poate că abia după ce Anne va fi moartă.

Orele par lungi până atunci. Richard îl îmbrăţişează murmurând:

— Dacă ar fi domnit mai mult, ne-ar fi aruncat şi pe noi ca mâncare la câini.

— Dacă am fi lăsat-o să domnească mai mult, am fi meritat.

La şedinţa de la Lambeth au participat cei doi reprezentanţi ai reginei, precum şi locţiitorii regelui, dr. Bedyll şi dr. Tregonwell, şi avocatul acestuia, Richard Sampson. Şi el însuşi, Thomas Cromwell; şi lordul cancelar şi alţi consilieri, inclusiv ducele de Suffolk, ale cărui probleme maritale sunt atât de încâlcite, încât a fost nevoit să înveţe chiar el câte ceva din dreptul canonic, pe care l-a înghiţit aşa cum ia un copil o pastilă. Astăzi Brandon făcea fel de fel de mutre şi se foia pe scaun, în timp ce preoţii şi avocaţii studiau circumstanţele. Discutaseră despre Harry Percy şi căzuseră de acord că nu le este de nici un folos.

— Nu pricep cum de nu l-ai putut lămuri să coopereze, Cromwell, mormăie ducele.

Discutaseră reticenţi şi despre Mary Boleyn şi ajunseseră la concluzia că ea trebuia să reprezinte impedimentul; deşi regele era la fel de vinovat ca oricine altcineva, căci ştiuse în mod sigur că nu se putea căsători cu Anne dacă se culcase cu sora ei!

— Presupun că problema nu era în întregime clară, spune blând Cranmer. Exista o anumită înrudire, asta e limpede, dar avea dispensă de la Papă şi o credea valabilă în continuare. Nu ştia că, într-o chestiune atât de gravă, Papa

nu poate acorda dispensă; chestiunea a fost rezolvată ulterior.

Răspunsul nu mulţumeşte pe nimeni. Ducele spune dintr-odată:

— Ei bine, ştiţi că este vrăjitoare. Şi dacă l-a vrăjit pe rege ca să se căsătorească...

— Nu cred că regele se gândeşte la aşa ceva, spune el, el, Cromwell.

— O, ba se gândeşte, îl contrazice Suffolk. Am crezut că asta ne-am adunat să discutăm aici. Dacă i-a făcut vrăji, căsătoria este nulă, din câte înţeleg eu.

Ducele se lasă pe spate cu braţele încrucişate.

Reprezentanţii regelui se uită unul la altul. Sampson se uită la Cranmer. Nimeni nu se uită la duce. În cele din urmă, arhiepiscopul spune:

— Nu este nevoie să facem concluzia publică. Putem să publicăm hotărârea, dar să ţinem motivul secret.

Un oftat de uşurare.

— Presupun că este o anume consolare că nu trebuie să ne facem de râs în public, oftează Cromwell.

— Adevărul este atât de rar şi de preţios, încât uneori trebuie ţinut sub cheie, spune lordul cancelar.

Ducele de Suffolk se grăbeşte spre barca lui, strigând că în sfârşit a scăpat de Boleyni.

Sfârşitul primei căsătorii a regelui a fost de durată, public şi discutat în toată Europa, nu numai în consiliile prinţilor, ci şi în pieţele oraşelor. Sfârşitul celei de-a doua, dacă decenţa va avea câştig de cauză, va fi scurt, privat şi obscur. Cu toate acestea, nu poate fi ascuns de fruntaşii Londrei şi de nobili. Turnul este un oraş în sine. E în acelaşi timp armurărie, palat, monetărie. Vin şi pleacă de aici muncitori şi persoane oficiale de tot felul. Însă gărzile pot menţine ordinea, iar străinii pot fi evacuaţi. Cromwell îi cere lui Kingston s-o facă. Află cu părere de rău că Anne a confundat ziua execuţiei şi s-a trezit în ziua de 18 mai la ora două noaptea ca să se roage, solicitând ca arhiepiscopul şi duhovnicul ei să vină în zori de zi ca să-i dea iertarea de păcate. Se pare că nu i-a spus nimeni că Kingston vine fără greş în dimineaţa execuţiei, în zori, ca s-o anunţe pe persoana care urmează să moară să se pregătească. Nu cunoaşte protocolul, şi de ce l-ar fi cunoscut?

— Puneţi-vă şi în locul meu, se plânge Kingston, cinci morţi într-o singură zi şi să fiu pregătit şi pentru o regină a Angliei în ziua următoare? Şi cum poate să moară, când oficialităţile oraşului nu sunt aici? Tâmplarii încă mai lucrează la eşafodul ei de pe Tower Green, deşi, slavă Domnului, din apartamentul regal nu poate să audă cum bat cu ciocanele.

Totuşi, comandantului îi pare rău de neînţelegere; mai ales de când s-a aflat de greşeala reginei, spre sfârşitul dimineţii. Le e greu atât lui, cât şi soţiei lui.

— În loc să fie bucuroasă că mai are o zi, Anne a plâns zicând că-i pare rău că nu moare pe loc; vrea să scape de chin. Ştia de călăul francez, şi i-am spus: „Nu va fi nici un chin, este foarte îndemânatic”. Dar şi-a strâns din nou

degetele în jurul gâtului, povesteşte Kingston. A luat euharistia şi a jurat pe trupul lui Hristos că este nevinovată. Ceea ce cu siguranţă că nu ar fi făcut, dacă ar fi fost vinovată.

Regina îi plânge pe bărbaţii care s-au dus.

Face glume spunând că după aceea va fi cunoscută drept Anne fără Cap, Anne sans Tête.

Cromwell îi spune fiului său:

— Dacă vii astăzi cu mine să asişti la execuţie, va fi aproape cel mai dificil lucru pe care-l vei face vreodată. Dacă-ţi vei păstra calmul, lucrul acesta va fi remarcat şi va atârna foarte mult în favoarea ta.

Gregory îi aruncă doar o privire:

— O femeie. Nu pot.

— Am să fiu alături de tine ca să-ţi arăt că poţi. Nu trebuie să priveşti. Când sufletul pleacă, îngenunchem, lăsăm ochii în jos şi ne rugăm.

Eşafodul a fost înălţat într-un loc deschis unde se ţineau cândva turnirurile. S-a alcătuit o gardă de o sută de soldaţi care să conducă cortegiul. Treaba de ieri făcută de mântuială, confuzia datei, întârzierile, dezinformarea – nimic din toate acestea nu trebuie să se repete. Ajunge acolo devreme, când se presară rumeguşul pe jos. Îl lasă pe fiul său în locuinţa lui Kingston, unde se adună ceilalţi: şerifii, consilierii, ofiţerii şi demnitarii londonezi. Păşeşte el însuşi pe treptele eşafodului ca să le încerce, dacă rezistă la greutatea lui; unul dintre oamenii cu rumeguşul îi

spune: „Sunt zdravene, am alergat cu toţii pe ele în sus şi-n jos, dar înţeleg că vrei să le încerci chiar dumneata”. Când ridică privirile, călăul este deja acolo şi stă de vorbă cu Christophe. Tânărul este îmbrăcat frumos, a primit o alocaţie ca să-şi comande haine de gentilom, astfel încât să nu poată fi deosebit uşor printre ceilalţi oficiali; s-a făcut aşa pentru ca regina să nu fie alarmată, iar dacă hainele se pătează, cel puţin să nu fi fost plătite din buzunarul lui. Se apropie de călău.

— Cum vei proceda?

— O voi lua prin surprindere, domnule. Tânărul trece apoi pe engleză şi arată spre picioare. Poartă pantofi moi, ca cei de interior. Nu va vedea nici o clipă spada. Am pus-o aici, în paie. Am să-i distrag atenţia. Nu va vedea de unde vine.

— Dar mie o să-mi arăţi.

Omul ridică din umeri.

— Dacă doreşti. Dumneata eşti Cremuel? Mi s-a spus că răspunzi de tot. De fapt, au glumit şi mi-au zis că, dacă leşin când o să văd cât este de urâtă, este cineva care o să apuce spada, îl cheamă Cremuel şi e în stare să reteze şi capul Hidrei, dar eu nu ştiu ce-i asta. Mi-au spus că e un fel de şopârlă sau şarpe şi că în locul fiecărui cap retezat îi cresc alte două.

— Nu şi în acest caz, îl asigură Cromwell. Când vom termina cu Boleynii, vor fi duşi şi gata.

Arma este grea, trebuie apucată cu ambele mâini. Are peste un metru lungime, zece centimetri lăţime, vârful rotund şi tăiş dublu.

— Trebuie să exersezi, spune călăul, uite aşa. Se răsuceşte ca un dansator în loc, cu arma ţinută sus, cu pumnii strânşi ca şi când ar fi apucat spada. Trebuie să mânuieşti arma în fiecare zi, măcar să parcurgi mişcările. Poţi fi chemat în orice moment. Nu omorâm aşa de mulţi oameni în Calais, dar mergem şi în alte oraşe.

— E o meserie bună, observă Christophe.

Dă să ia spada, dar Cromwell încă nu vrea s-o lase din mână.

— Mi s-a spus că pot să-i vorbesc franţuzeşte şi o să înţeleagă, spune călăul.

— Da, aşa să faci.

— Dar va fi nevoie să îngenuncheze, trebuie să-i zic asta. După cum vezi, nu există butuc. Trebuie să îngenuncheze şi să stea dreaptă, să nu se mişte. Dacă stă nemişcată, totul se face într-o clipă. Dacă nu, va fi hăcuită în bucăţele.

— Răspund pentru ea, spune Cromwell înapoindu-i arma.

— Totul se termină între două bătăi de inimă. Nu va şti nimic. Va fi în eternitate, rosteşte călăul.

Cei doi se îndepărtează. Christophe spune:

— Stăpâne, mi-a spus să le zic femeilor că regina trebuie să-şi strângă fustele pe picioare când îngenunchează, că

poate să cadă rău şi să arate lumii ceea ce mulţi gentilomi au văzut deja.

Nu-l dojeneşte pe băiat pentru vulgaritatea lui. Este necopt, dar corect. Şi când va veni momentul, se va vedea că femeile vor face aşa oricum. Trebuie să fi discutat între ele.

Francis Bryan a apărut lângă el asudând într-o vestă de piele.

— Ei bine, Francis?

— Am fost însărcinat ca, imediat ce capul se rostogoleşte, să pornesc cu vestea spre rege şi domniţa Jane.

— De ce? întreabă el rece. Se tem că acest călău va da greş în vreun fel?

Este aproape ora nouă.

— Ai mâncat ceva de dimineaţă? întreabă Francis.

— Întotdeauna mănânc de dimineaţă.

Dar se întreabă dacă regele a mâncat.

— Henric n-a vorbit aproape deloc despre ea. Doar ca să spună că nu înţelege cum s-a întâmplat totul. Când priveşte înapoi la ultimii zece ani, nu înţelege ce s-a petrecut cu el.

Tac amândoi. Apoi Francis spune:

— Uite, sosesc!

Cortegiul solemn trece prin Poarta Coldharbour: primarul şi mai-marii oraşului, apoi garda. În mijlocul lor, regina cu femeile ei. Poartă o rochie neagră de damasc şi o capă scurtă de hermină, cu glugă pe frunte. Se presupune că a ales-o pentru a-şi ascunde cât mai mult faţa, pentru a-şi feri expresia. Capa aceea de hermină – parcă o ştie! Fusese înfăşurată în jurul Caterinei când o văzuse pentru ultima dată. Aşadar, aceste blănuri sunt ultima pradă a lui Anne. În urmă cu trei ani, la încoronare, a păşit pe o bucată de pânză albastră care se întindea pe toată lungimea bisericii – şi sarcina ei era atât de avansată, încât privitorii îşi ţineau respiraţia îngrijoraţi; iar acum trebuie să păşească pe terenul aspru şi să străbată drumul în pantofii ei mici de doamnă, cu trupul golit şi uşor şi cu atât de multe mâini în jurul ei, gata s-o ridice dacă se împiedică şi s-o ducă nevătămată la moarte. Regina se poticneşte o dată sau de două ori, şi cortegiul trebuie să încetinească; dar nu cade, se întoarce şi se uită înapoi. Cranmer spusese: „Nu ştiu de ce, dar crede că mai este speranţă”. Doamnele şi-au tras vălul pe faţă, chiar şi Lady Kingston. Nu vor ca pe viitor vieţile lor să fie asociate cu ceea ce se întâmplă în această dimineaţă, nu vor ca soţii sau peţitorii lor să se uite la ele şi să se gândească la moarte.

Gregory s-a strecurat lângă el. Fiul lui tremură, Cromwell îl simte. Îşi pune mâna înmănuşată pe braţul lui. Ducele de Richmond îl salută. Stă la vedere, împreună cu socrul lui, Norfolk. Surrey, fiul ducelui, îi şopteşte ceva tatălui, dar Norfolk priveşte drept în faţă. Cum a ajuns casa de Howard la aşa ceva?

Când femeile îi iau capa de hermină, rămâne o siluetă mărunţică, un sac de oase. Nu arată ca un duşman puternic al Angliei, dar aparenţele pot fi înşelătoare. Dacă

ar fi putut s-o aducă pe Caterina în acelaşi loc, ar fi adus-o. Dacă ar mai fi rămas la putere, copila Mary ar fi putut sta aici; şi fireşte şi el însuşi, scoţându-şi haina şi aşteptând securea aspră englezească.

— Dintr-o clipă în alta, îi spune fiului său.

Anne a dat de pomană venind încoace, iar punga de catifea este acum goală; bagă mâna înăuntru şi o întoarce pe dos, ca o gospodină grijulie care verifică să nu se irosească nimic.

Una dintre femei întinde mâna să ia punga; Anne i-o dă fără să-i arunce vreo privire, după care se apropie de baza eşafodului. Ezită şi priveşte peste capetele mulţimii, apoi începe să vorbească. Mulţimea se mişcă înainte, dar nu poate înainta decât câţiva centimetri, toţi oamenii întind gâtul s-o vadă. Vocea reginei este scăzută, cuvintele de-abia se aud, sentimentele sunt cele obişnuite în astfel de împrejurări.

— ... să vă rugaţi pentru rege, pentru că este un prinţ bun, blând, iubitor şi virtuos...

Trebuie să spună lucrurile acestea, căci s-ar putea ca mesagerul regelui să sosească chiar acum... Face o pauză... Ba nu, a terminat. Nu mai este nimic de spus şi nu i-au mai rămas decât câteva clipe pe această lume. Trage aer în piept. Chipul ei exprimă nedumerire.

— Amin, spune Anne, amin.

Lasă capul în jos. Apoi parcă se strânge în ea, îşi controlează tremurul care i-a cuprins tot trupul, din cap până în picioare.

Una dintre femeile cu văl se apropie de ea şi îi spune ceva. Braţul lui Anne tremură când îl ridică să-şi scoată gluga. Aceasta se desprinde uşor, fără ezitări; probabil că nu a fost prinsă cu agrafe, se gândeşte Cromwell. Părul ei este adunat într-un fileu de mătase la ceafă şi Anne îl scutură, apucă şuviţele şi ridică mâinile deasupra capului, ca să le răsucească; în timp ce le ţine cu o mână, una dintre femei îi dă o bonetă de pânză. Şi-o pune. Ai crede că nu-i va ţine părul, dar îl ţine; se vede că a exersat mişcarea. Dar acum se uită în jur de parcă ar aştepta instrucţiuni. Ridică boneta până la jumătatea capului, o pune la loc. Nu ştie ce să facă, Cromwell vede că nu ştie dacă să lege şnururile bonetei sub bărbie – dacă va ţine fără să o strângă şi dacă mai are timp să facă nod şi câte bătăi de inimă mai are de trăit pe lume. Călăul face un pas înainte, şi Cromwell vede – este foarte aproape – cum ochii lui Anne se fixează pe el. Francezul se aşază în genunchi şi cere iertare. Este o formalitate, şi genunchii lui abia ating paiele. I-a făcut semn lui Anne să îngenuncheze; în timp ce ea se lasă în genunchi, călăul face un pas în lături, căci nu doreşte să-i atingă nici măcar hainele. Întinde braţul şi îi dă uneia dintre femei o cârpă împăturită, apoi îşi duce mâna la ochi ca să-i arate ce are de făcut. Cromwell speră că cea care a luat cârpa este Lady Kingston. Oricine ar fi, este îndemânatică, dar când lumea i se întunecă, Anne scoate un sunet scurt. Buzele i se mişcă în rugăciune. Francezul le face semn femeilor să se dea înapoi. Acestea se retrag; îngenunchează, iar una dintre ele aproape că se prăbuşeşte, însă celelalte o sprijină la timp. Cu toate vălurile, li se văd mâinile goale, neajutorate când îşi trag fustele în jurul lor ca şi când ar vrea să se facă mici, să se pună la adăpost. Regina este acum singură, la fel de singură cum a fost în viaţă. Rosteşte:

— Hristoase, milostiveşte-te, Iisuse, ai milă de mine, Hristoase, primeşte sufletul meu.

Ridică un braţ, degetele ei se îndreaptă spre bonetă, iar Cromwell o îndeamnă în gând: „Lasă braţul în jos, pentru Dumnezeu, lasă braţul în jos”, şi nu şi-ar putea dori aceasta mai mult dacă...

— Daţi-mi spada, strigă călăul.

Capul nevăzător se răsuceşte. Omul este în spatele lui Anne, aceasta este derutată în altă direcţie, nu-l simte. Un geamăt, un singur sunet dinspre mulţime. Apoi tăcerea, iar în această tăcere un oftat adânc sau un sunet ca un fluierat printr-o gaură de cheie; trupul se goleşte de sânge, iar mica lui prezenţă turtită devine o baltă de sânge închegat.

Ducele de Suffolk a rămas tot în picioare. La fel şi Richmond. Toţi ceilalţi care îngenuncheaseră se ridică. Discret, călăul s-a întors deja cu spatele şi a predat spada. Asistentul lui se apropie de cadavru, dar cele patru femei ajung acolo primele şi îi blochează calea cu corpurile lor. Una dintre ele spune aspru:

— Nu vrem să pună un bărbat mâna pe ea.

Cromwell îl aude pe tânărul Surrey comentând:

— Nu, au pus destul mâna.

Îi spune lui Norfolk:

— Domnul meu, ia-ţi fiul şi du-l din acest loc.

Vede că Richmond arată rău şi observă aprobator că Gregory se duce la el şi se înclină prieteneşte, ca un tânăr către altul:

— Domnule, lăsaţi acum, să plecăm de aici.

Nu ştie de ce nu a îngenuncheat Richmond. Poate a dat crezare zvonurilor că regina a încercat să-l otrăvească şi nu i-a acordat nici măcar ultimul respect. În cazul lui Suffolk este mai de înţeles. Brandon e un om dur şi nu o iartă pe Anne. A mai văzut bătălii. Dar niciodată o vărsare de sânge ca aceasta.

Se pare că Kingston nu s-a gândit să planifice nimic dincolo de momentul morţii.

— Pe Dumnezeul meu, sper că domnul comandant a ţinut minte să fie ridicate steagurile din capelă, spune Cromwell fără să se adreseze nimănui în mod deosebit.

— Aşa cred, domnule, îi răspunde cineva, căci fuseseră ridicate cu două zile în urmă, ca să poată trece fratele ei pe dedesubt.

În ultimele zile, comandantul n-a făcut nimic ca să-şi îmbunătăţească reputaţia, deşi – aşa cum va recunoaşte mai târziu – a fost ţinut în incertitudine de rege şi s-a gândit toată dimineaţa că s-ar putea să apară pe neaşteptate un mesager de la Whitehall să oprească totul; chiar şi atunci când regina era ajutată să urce treptele, chiar şi în momentul când şi-a scos gluga. N-a pregătit un sicriu, dar o ladă de ulm pentru săgeţi a fost golită în grabă şi dusă la scena carnajului. Ieri ar fi trebuit să plece în Irlanda, fiecare săgeată fiind gata să producă vătămări separate, însingurate. Acum este un obiect privit de public,

un cufăr al morţii, suficient de mare pentru trupul mic al reginei. Călăul a traversat eşafodul, a ridicat capul retezat şi l-a învelit într-un metru de pânză, ca pe un nou-născut. Aşteaptă pe cineva să-i ia povara. Femeile au ridicat singure, fără ajutor, rămăşiţele înmuiate ale reginei şi le-au pus în ladă. Una dintre ele face un pas înainte, primeşte capul şi îl pune la picioarele reginei – în altă parte nu este loc. Apoi femeile se îndreaptă de spate, pline de sânge, şi se îndepărtează ţepene, strângând rândurile ca nişte soldaţi.

În seara aceea este acasă, la Austin Friars. I-a scris lui Gardiner, în Franţa. Gardiner în străinătate: o brută stând la pândă cu ghearele pregătite în aşteptarea momentului când va lovi. A fost o adevărată victorie să-l îndepărteze. Se întreabă cât va mai reuşi să-l ţină acolo.

Ar fi vrut ca Rafe să fie aici, dar acesta este fie cu regele, fie la Stepney, cu Helen. S-a obişnuit să-l vadă pe Rafe aproape în fiecare zi şi nu se poate obişnui cu noua ordine a lucrurilor. Se aşteaptă mereu să-i audă vocea, să-i audă, pe el şi pe Richard şi pe Gregroy, când este acasă, cum se hârjonesc prin colţuri şi încearcă să se împingă unul pe altul pe scări, cum se ascund în spatele uşilor ca să sară unul la altul, făcând toate năzdrăvăniile pe care le fac chiar şi bărbaţii de douăzeci sau de treizeci de ani atunci când cred că părinţii lor severi nu sunt prin preajmă. În loc de Rafe îl are acum în vizită pe domnul Wriothesley, care se plimbă prin încăpere. Spune-mi Risley pare să creadă că cineva ar trebui să prezinte raportul zilei, ca pentru un cronicar, sau cel puţin să-şi prezinte propriile sentimente.

— Stau ca pe un promontoriu, domnule, cu spatele spre mare, iar sub mine se află o câmpie în flăcări.

— Chiar aşa, Wriothesley? Atunci întoarce-te din bătaia vântului şi ia o cupă din vinul pe care lordul Lisle mi l-a trimis din Franţa. De obicei îl ţin numai pentru mine.

Spune-mi Risley ia paharul.

— Simt miros de clădiri arse, murmură. Turnuri prăbuşite. Nimic altceva decât cenuşă. O epavă.

— Dar este o epavă folositoare, nu-i aşa? Epavele pot fi remodelate şi transformate în tot felul de lucruri. Întreabă orice locuitor de pe ţărmul mării.

— Nu mi-ai răspuns cum se cuvine la o chestiune. De ce nu l-ai judecat pe Wyatt? Din alt motiv decât acela că este prietenul dumitale.

— Văd că nu pui mare preţ pe prietenie.

Îl priveşte pe Wriothesley în timp ce înghite pastila aceasta.

— Chiar şi aşa, spune Wriothesley. Înţeleg că Wyatt nu reprezenta nici o ameninţare, nu te-a ponegrit şi nu te-a jignit. William Brereton era înfumurat şi i-a jignit pe mulţi, îţi stătea în drum. Harry Norris, tânărul Weston, ei bine, ocupau anumite posturi în care poţi să-ţi plasezi propriii prieteni, alături de Rafe. Şi Mark, micul poet cu lăuta lui! Te asigur că locul arată mai curat acum. Şi George Rochford a fost doborât, ceea ce alungă tot clanul Boleyn de aici; Monseigneur va trebui să se aciuiască acum la ţară şi să facă ciocul mic. Împăratul va fi încântat să afle. Păcat că ambasadorul a fost ţinut astăzi departe din cauza febrei. I-ar fi plăcut să privească.

„Ba nu i-ar fi plăcut”, îşi spune Cromwell. „Chapuys e sensibil. Dar trebuie să te ridici din patul de boală dacă este nevoie şi să vezi rezultatele pe care ţi le-ai dorit.”

— Acum vom trăi în pace în Anglia, conchide Wriothesley.

Îi trece prin minte o frază – a lui Thomas More? „Pacea din coteţul găinilor când vulpea s-a dus acasă.” Vede mortăciunile împrăştiate, unele ucise cu o singură muşcătură a fălcilor, restul bătute şi sfâşiate, când vulpea se răsuceşte şi se învârte cuprinsă de panică şi apucă de unde poate, în timp ce găinile zboară în jurul ei; rămăşiţele vor fi apoi aruncate la canal, stratul roşu de pene va rămâne lipit pe podea şi pe pereţi.

— Toţi actorii s-au dus, spune Wriothesley. Toţi cei patru care l-au cărat pe cardinal în iad; şi nefericitul de Mark cel prostuţ, care a făcut o baladă din isprăvile lor.

— Toţi patru, confirmă Cromwell. Toţi cinci.

— Un gentilom m-a întrebat: dacă asta este ceea ce le face Cromwell duşmanilor mai mici ai cardinalului, ce-i va face regelui însuşi?

Stă în picioare şi priveşte în jos la grădina care se întunecă; nemişcat, cu întrebarea ca un cuţit între omoplaţi. Există un singur om între supuşii regelui căruia i-ar fi trecut prin minte o asemenea întrebare, numai unul care ar fi îndrăznit să o pună. Există un singur om care îndrăzneşte să pună la îndoială loialitatea lui faţă de rege, loialitate pe care i-o demonstrează zilnic.

— Aşa..., spune în cele din urmă. Stephen Gardiner se prezintă drept gentilom.

Poate că, prins între ferestrele mici care distorsionează şi estompează, Wriothesley vede o imagine ciudată: confuzie, teamă, emoţii care nu se citesc des pe chipul domnului secretar. Pentru că, dacă Gardiner gândeşte aşa, cine altcineva mai gândeşte la fel?

— Wriothesley, spune Cromwell, doar nu te aştepţi să-mi justific acţiunile faţă de tine? Odată ce ai ales o anumită cale, nu trebuie să-ţi ceri scuze pentru ea. Dumnezeu îmi este martor că nu-i vreau decât binele stăpânului nostru, regele. Sunt obligat să-l ascult şi să-l slujesc. Şi dacă mă vei privi de aproape, vei vedea că asta fac.

Se întoarce atunci când crede că este momentul ca Wriothesley să-i vadă faţa. Zâmbetul lui este implacabil.

— Bea în sănătatea mea, îl îndeamnă.

III. Prada

Londra, vara anului 1536

Regele întreabă:

— Unde sunt rochiile ei? Bonetele?

— Le-au luat cei din Turn, răspunde Cromwell. Este răsplata lor.

— Răscumpără-le, îi cere Henric. Vreau să ştiu că sunt distruse. Adună toate cheile de la încăperile mele

particulare. De aici şi din altă parte. Toate cheile de la toate camerele. Vreau să fie schimbate încuietorile.

Peste tot sunt servitori noi, sau servitori vechi în funcţii noi. În locul lui Henry Norris, Sir Francis Bryan este numit şeful serviciul privat şi va primi o alocaţie de o sută de lire. Tânărul duce de Richmond este numit şambelan de Cheshire şi North Wales şi (în locul lui George Boleyn) gardian al celor Cinci Porturi şi comandant al Castelului Dover. Thomas Wyatt este eliberat din Turn şi primeşte şi el o alocaţie de o sută de lire. Edward Seymour este promovat viconte de Beauchamp. Richard Sampson este numit episcop de Chichester. Soţia lui Francis Weston anunţă că se recăsătoreşte.

Cromwell a discutat cu fraţii Seymour despre mottoul pe care trebuie să-l adopte Jane ca regină. Au căzut de acord: „Jurată să asculte şi să slujească”.

Îl consultă pe Henric. Un zâmbet, o încuviinţare din cap: perfect. Ochii albaştri ai regelui sunt absolut senini. În toamna acestui an, 1536, în geamurile ferestrelor, în sculpturile în lemn sau în piatră, semnul fenixului va înlocui şoimul alb cu coroană imperială; leii heraldici ai femeii moarte sunt înlocuiţi de panterele lui Jane Seymour şi totul se face fără mare cheltuială, căci animalele au nevoie numai de capete şi de cozi noi.

Căsătoria se face rapid şi în cerc restrâns, în încăperile reginei de la Whitehall. Se constată că Jane este vară de departe cu regele, dar se obţin toate dispensele în formă corectă.

El, Cromwell, stă împreună cu regele înainte de ceremonie. Henric este tăcut şi mai melancolic decât ar

trebui să fie orice mire. Nu se gândeşte la ultima sa regină; a murit de zece zile şi nu vorbeşte niciodată despre ea. Dar spune:

— Fărâmă, nu ştiu dacă o să mai am copii acum. Platon spune că cei mai buni urmaşi se nasc între treizeci şi treizeci şi nouă de ani. Eu am trecut de vârsta asta. Mi-am irosit cei mai buni ani. Nu ştiu unde s-au dus.

Regele are impresia că soarta l-a înşelat.

— Când a murit fratele meu Arthur, astrologul tatălui meu a prezis că mă voi bucura de o domnie prosperă şi voi avea mulţi fii.

„Eşti în sfârşit prosper”, îşi spune Cromwell. „Şi dacă rămâi alături de mine, vei fi mai bogat decât ţi-ai imaginat vreodată. Thomas Cromwell ţi-a fost cumva menit.”

Acum trebuie plătite datoriile femeii moarte. Aceasta posedă câteva mii de lire din moşia ei confiscată care pot să acopere datoriile la blănar şi ciorăpar, la croitorese, la spiţer, la negustorul de stofe, la şelar, la vopsitor, la fierar şi la giuvaiergiu. Statutul fiicei sale este nesigur, dar deocamdată copila are cuverturi aurii pentru pat, bonete din satin alb şi roşu cu margine aurie. La brodeza reginei este o datorie de cincizeci şi cinci de lire, aşa că se vede unde se duc banii.

Onorariul călăului francez e de peste douăzeci şi trei de lire, dar este o cheltuială care foarte probabil nu se va repeta.

Ajuns la Austin Friars, ia cheile şi intră în cămăruţa cu ornamentele de Crăciun, acolo unde fusese ţinut Mark şi

urlase de groază în timpul nopţii. Aripile păunului vor trebui distruse. Probabil că fetiţa lui Rafe nu va mai întreba de ele; copiii nu ţin minte nimic de la un Crăciun la altul.

După ce aripile sunt scoase din sacul de pânză, întinde ţesătura, o ridică şi vede că sacul este crăpat. Înţelege cum au ieşit penele afară şi au mângâiat faţa mortului. Vede că aripile sunt năpârlite, parcă ciugulite, iar ochii strălucitori s-au stins. La urma urmelor, sunt nişte lucruri ieftine, nu merită să fie păstrate.

Se gândeşte la fiica sa Grace. „Oare soţia mea m-a înşelat?” se întreabă. „Când eram plecat cu treburile cardinalului, aşa cum se întâmpla adesea, se încurca cu vreun negustor de la care cumpăra mătăsuri sau, aşa cum fac multe femei, se culcase cu un preot?” Nu prea poate să creadă aşa ceva despre ea. Dar Grace era atât de frumoasă, avea trăsături atât de fine! Imaginea lor i se înceţoşează în minte zilele acestea; asta este ceea ce-ţi face moartea, ia şi ia mereu, până când tot ce mai rămâne din amintirile tale este o urmă slabă de cenuşă împrăştiată.

O întreabă pe Johane, sora soţiei sale:

— Crezi că Lizzie a avut vreodată de-a face cu alt bărbat? Adică, atunci când eram căsătoriţi?

Johane este şocată.

— Ce ţi-a venit? Bagă-ţi minţile în cap!

Încearcă să şi le bage. Dar nu poate scăpa de sentimentul că Grace s-a îndepărtat şi mai mult de el. A murit înainte să poată fi pictată sau desenată. A trăit fără să lase vreo

urmă. Hainele ei, mingea de cârpă şi păpuşa de lemn au ajuns de mult la alţi copii. Dar de la fiica lui mai mare, de la Anne, i-a rămas caietul. Uneori îl ia şi se uită la el, la numele scris cu cerneală de mâna ei îndrăzneaţă, Anne Cromwell, Anne Cromwell, caietul ei; desenase pe margine peşti, păsări, sirene şi balauri. Îl ţine într-o cutie de lemn, îmbrăcată şi căptuşită cu piele roşie. Pe capac, culoarea a pălit şi s-a făcut roz-deschis. Numai când o deschizi vezi originalul, un roşu-aprins frapant.

Nopţile acestea uşoare îl găsesc la birou. Hârtia este preţioasă. Tăieturile şi resturile nu sunt aruncate, ci se întorc pe partea cealaltă şi sunt refolosite. Ia adesea scrisori vechi şi găseşte însemnările unor cancelari de mult oale şi ulcele, ale secretarilor unor episcopi acum reci sub tăbliţele cu meritele lor. Când a dat pentru prima oară după moartea lui Wolsey peste o lucrare înjghebată în grabă de episcop, o socoteală rapidă, o ciornă aruncată, i s-a strâns inima şi a fost nevoit să lase pana jos până i-au trecut spasmul şi durerea. S-a obişnuit cu astfel de întâlniri, dar în seara aceasta, în timp ce răsfoieşte filele şi vede scrierile cardinalului, i se pare ceva ciudat, ca un fel de truc, poate este un joc al luminii care a modificat forma literelor. Ar putea fi scrisul unui străin, al unui creditor sau unui datornic cu care ai avut de-a face numai în acest trimestru şi nu-l cunoşti bine; ar putea fi al unui secretar umil care scrie după dictarea stăpânului său.

Trece o clipă; o licărire uşoară a flăcării lumânării din ceară de albine, un îndemn al cărţii spre lumină, şi cuvintele îşi reiau contururile cunoscute, vede că au fost trasate de mâna celui mort. În timpul zilei se gândeşte numai la viitor, dar noaptea memoria începe să-l sâcâie. Şi totuşi. Următoarea lui sarcină este să-i împace cumva pe rege şi pe Lady Mary, să-l salveze pe Henric de uciderea

propriei sale fiice; iar înainte de aceasta să-i împiedice pe prietenii lui Mary să-l ucidă pe el. I-a ajutat să ajungă în această lume nouă, lumea fără Anne Boleyn, iar acum se vor gândi cum să se descurce şi fără Cromwell. Au mâncat la banchetul lui, iar acum vor să-l mănture afară, odată cu resturile şi oasele. Dar era masa lui; stă în capul ei, printre ciozvârtele de carne. N-au decât să încerce să-l dea jos. Îl vor găsi înfipt zdravăn în pământ, îl vor găsi strâns lipit de viitor, ca o actinie de stâncă. Mai trebuie să scrie legi, să ia măsuri; trebuie să slujească binele ţării şi pe regele său; mai are de primit onoruri şi titluri, case de construit, cărţi de citit şi, cine ştie, alţi copii de zămislit; pe deasupra, trebuie să-l însoare pe Gregory. Ar fi o compensaţie pentru copiii pierduţi – să aibă un nepot. Îşi imaginează cum stă în strălucirea luminii şi ridică în sus un prunc, în aşa fel încât morţii să-l poată vedea.

Şi îşi spune: „Oricât m-aş strădui, într-o zi mă voi duce, şi, după cum merg lucrurile pe lumea aceasta, acea zi nu e departe; ce contează că sunt un bărbat ferm şi viguros, soarta este schimbătoare şi mă vor doborî fie duşmanii, fie prietenii. Când va veni momentul, s-ar putea să dispar înainte să se usuce cerneala. Voi lăsa în urma mea un munte de hârtie, iar cei care vor veni după mine – să spunem că va fi Rafe, să spunem că va fi Wriothesley, să spunem că va fi Riche – vor cerne ce a rămas şi vor zice, ăsta este un act vechi, o ciornă veche, o scrisoare veche de pe vremea lui Thomas Cromwell; vor întoarce pagina şi vor scrie peste mine”.

Vara anului 1536: este ridicat la rangul de Baron Cromwell. Nu-şi poate spune Lord Cromwell de Putney. I-ar veni să râdă. Totuşi. Îşi poate spune Baron Cromwell de Wimbledon. A cutreierat toate câmpurile acelea pe când era copil.

Cuvântul „totuşi” este ca un drăcuşor încolăcit sub carnea ta. Îndeamnă cerneala să formeze cuvinte pe care nu le-ai văzut niciodată, face rândurile să mărşăluiască de-a curmezişul paginii şi să depăşească marginea. Nu există sfârşituri. Dacă crezi aşa ceva, te înşeli în privinţa naturii lor. Toate sunt începuturi. Acesta este unul.

Nota autoarei

Împrejurările căderii lui Anne Boleyn au fost controversate timp de secole. Faptele sunt complexe şi uneori contradictorii; sursele sunt adesea îndoielnice, compromise şi posterioare faptelor. Nu există o transcriere oficială a procesului şi putem reconstitui ultimele ei zile numai din fragmente, cu ajutorul contemporanilor care pot fi adesea inexacţi, părtinitori, uituci, în altă parte în momentul respectiv sau ascunşi sub un pseudonim. Discursurile lungi şi elocvente puse în gura lui Anne la proces şi pe eşafod trebuie citite cu circumspecţie, la fel şi documentul numit adesea „ultima ei scrisoare”, care este mai mult ca sigur un fals sau (ca să fim mai blânzi) ficţiune. Femeie vicleană, abilă în timpul vieţii, Anne se mai schimbă şi acum, la câteva secole după moarte, reflectând proiecţiile celor care citesc şi scriu despre ea.

În lucrarea de faţă am încercat să prezint cum ar fi putut arăta cele câteva săptămâni cruciale din punctul de vedere al lui Thomas Cromwell. Nu pretind că versiunea mea este incontestabilă; îi fac cititorului o propunere, o ofertă. Anumite aspecte cunoscute ale poveştii nu vor fi regăsite în acest roman. Pentru a limita numărul prea mare de personaje, nu este menţionată o doamnă decedată, pe nume Bridget Wingfield, care s-ar fi putut să

aibă ceva de-a face (de dincolo de mormânt) cu zvonurile care începuseră să circule despre Anne înainte de căderea acesteia. Efectul omiterii oricărei surse de zvonuri poate fi aruncarea unei vinovăţii mai mari decât poate că merită pe umerii lui Jane, Lady Rochford; avem tendinţa s-o citim pe Lady Rochford invers, deoarece ştim ce rol distructiv a jucat în problemele Caterinei Howard, a cincea soţie a lui Henric. Julia Fox a oferit o interpretare pozitivă a caracterului lui Jane în cartea sa Jane Boleyn (2007).

Cunoscătorii istoriei ultimelor zile ale lui Anne vor observa şi alte omisiuni, inclusiv pe cea a lui Richard Page, un curtean care a fost arestat cam în aceeaşi perioadă ca Thomas Wyatt şi care nu a fost niciodată acuzat şi nici judecat. Întrucât nu joacă nici un rol în această poveste, mi s-a părut mai bine să nu-l împovărez pe cititor cu încă un nume.

Datorez mult lucrărilor lui Eric Ives, David Loades, Alison Weir, G.W. Bernard, Retha M. Warnicke şi ale altor istorici ai familiei Boleyn şi ai căderii acestora.

Fireşte, această carte nu este despre Anne Boleyn sau despre Henric al VIII-lea, ci despre cariera lui Thomas Cromwell, care mai are încă nevoie de atenţia biografilor. Între timp, domnul secretar rămâne elegant, rotofei şi greu accesibil, ca o prună de calitate într-o plăcintă de Crăciun; sper să-mi continui eforturile ca să-l scot la iveală.

Mulţumiri

Sunt sincer recunoscătoare istoricilor care şi-au găsit timp să citească Wolf Hall, să comenteze cartea şi să încurajeze proiectul de faţă, precum şi numeroşilor cititori care m-au

contactat, mi-au prezentat arbori genealogici şi mi-au relatat legende de familie cu informaţii picante despre locuri pierdute şi nume aproape uitate. Le mulţumesc lui Sir Bob Worcester, care mi-a arătat castelul Allington, aflat cândva în proprietatea familiei Wyatt, şi lui Rupert Thistlethwayte, descendent al familiei lui William Paulet, pentru că m-a invitat la Cadhay, frumoasa lui casă din Devon. Şi le mulţumesc tuturor celor care mi-au adresat invitaţii la care sper să răspund când voi scrie următorul meu roman.

Îi sunt deosebit de îndatorată soţului meu, Gerald McEwan, care trebuie să-şi împartă locuinţa cu atât de mulţi oameni invizibili şi care nu încetează nici o clipă să mă sprijine şi să mă răsfeţe cu bunătatea lui.

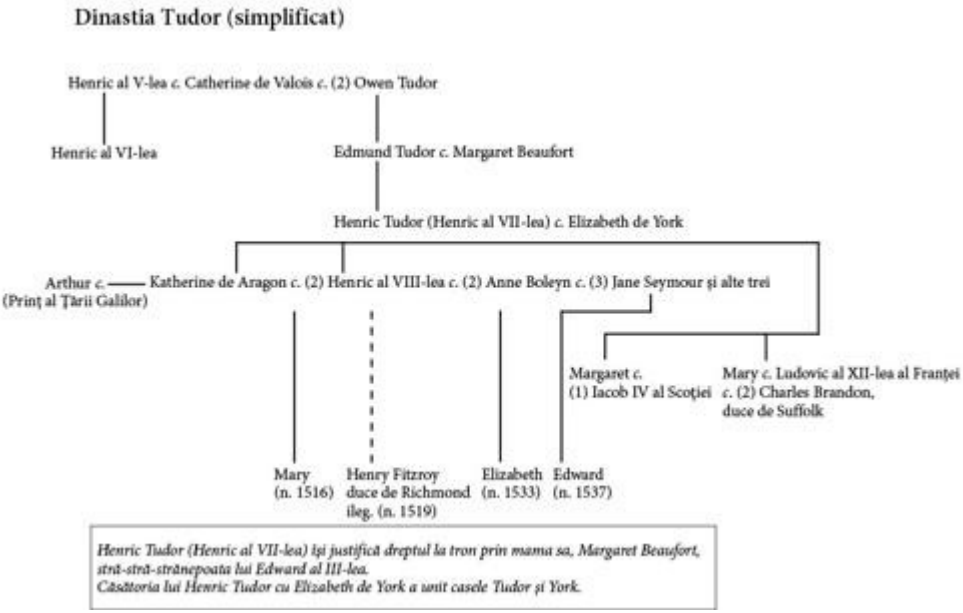
Dinastia Tudor (simplificat)
Henric al V-lea c. Catherine de Valois c. (2) Owen Tudor
Henric al VI-lea
Edmund Tudor c. Margaret Beaufort
Henric Tudor (Henric al VII-lea) c. Elizabeth de York
Arthur c. —— Katherine de Aragon c. (2) Henric al VIII-lea c. (2) Anne Boleyn c. (3) Jane Seymour şi alte trei
(Prinţ al Ţării Galilor)
Margaret c. (1) Iacob IV al Scoţiei
Mary c. Ludovic al XII-lea al Franţei c. (2) Charles Brandon, duce de Suffolk
Mary (n. 1516)
Henry Fitzroy duce de Richmond ileg. (n. 1519)
Elizabeth (n. 1533)
Edward (n. 1537)
Henric Tudor (Henric al VII-lea) îşi justifică dreptul la tron prin mama sa, Margaret Beaufort, stră-stră-strănepoata lui Edward al III-lea.
Căsătoria lui Henric Tudor cu Elizabeth de York a unit casele Tudor şi York.

Table of Contents

Personaje
Partea întâi
I. Şoimii
II. Ciorile
III. Îngerii
Partea a doua
I. Cartea Neagră
II. Stăpânul Fantomelor
III. Prada
Nota autoarei
Mulţumiri